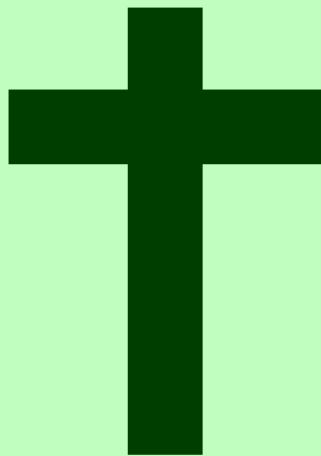

Tesitamenti Ikne
n'Onu Ikwere

New Testament in Ikwere

Tesitamenti Ikne n'Onu Ikwere

New Testament in Ikwere

copyright © 2010 Wycliffe

Language: Ikwere

Translation by: Wycliffe

Ikwerre – (ikw) Nigeria

The Iwerre language of Nigeria can also be spelled Ikwere and Ikwerri. This language is spoken primarily by the Ikwerre people who live in the Rivers State of Nigeria and is one of the many ethnic groups in the Niger Delta. There were more than 23,000 speakers of this language in 1973. There is also a considerable local interest in literacy and grammar.

Copyright Information

© 2010, The Nigeria Bible Translation Trust. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9789789076369

New

The New Testament

in Ikwere

© 2010, The Nigeria Bible Translation Trust. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
c17ee3a1-1c7a-5c05-8e0f-5043e8228d89

Contents

Matiyu	1
Makj	31
Lukwu	50
Joni	82
Ernu Ele Izı	105
Ele Rom	133
1 Ele Kɔrinti	146
2 Ele Kɔrinti	158
Ele Galasia	166
Ele Efesɔsi	171
Ele Filipaj	176
Ele Kołosi	180
1 Ele T̄esalonika	184
2 Ele T̄esalonika	187
1 Timoti	189
2 Timoti	193
Tajtosi	196
Filemɔni	198
Ele Hiburu	199
Jemisi	209
1 Pita	213
2 Pita	217
1 Jɔni	220
2 Jɔni	224
3 Jɔni	225
Judu	226
Okpume	228

Izi ọma lele kpa

Matiyu

gbarù a n'okwukwo

Nhne gbasiri okwukwo ka

Izi ọma lele kpa Matiyu gbarù a n'okwukwo nookwu oka izi ọma nü Jizosi bụ Nyel Oznohia Chiokike kweru mkwna a. Omumu Jizosi nye Nazareti gwebnanyarnu eli-eze ikne n'owá, ke bụ ọchichi Chiokike. Izi ọma Matiyu neegesi eli-eze ikne ka hite nü nhne Jizosi, nye bù Mezaya, znirni nü nhne o mernu. Matiyu gesiri kpa Jizosi mezuru kpakara nhne be gbarù nü Tésitamenti Oknani gbasiri a. O gesiri nü be murnu Jizosi hite n'avnurnu ele eze. Nne a Meri bụ woknornokno máa nyerukna. Matiyu tükparu ehni gba nü ele bùo ele Ju nwernu igwe n'eli-eze Chiokike lele kpa ele Ju nwernu. O kwuru nhne gbasiri enwu Jizosi, olizo n'enwu a, nü iwu o nyeru ele sno apna be zni kpakara ele zì n'owá izi ọma a.

Nhne zi n'okwukwo ka

Budnu wikoro Jizosi (1:1---4:25)

Ikwu-onu Chiokike o kwuru n'olu rugwu (5:1---7:29)

Nhne o znirni, elulu nü nhne berere nü Galili (8:1---18:35)

Irne a du Jeruselem (19:1---20:34)

Ikwezu ipne-aznụ Jizosi nü rime Jerusélem (21:1---27:66)

Olizo n'enwu a (28:1-20)

Nye gbarù okwukwo ka: Matiyu (Livai)

Risi nhne o kwuo gba a: O gesi nü Jizosi bù Mezaya, nye gweyarù eli-eze ke bụ ọchichi Chiokike n'owá.

Osnusno ọmumu Jizosi

(Luk 3:23-38)

1 Okwukwo osnusno ọmumu Jizosi Karaishi, nnwò Devidi, nnwò Ebereham.

2 Ebereham murnu Aziki, Aziki mūhia Jekopu, Jekopu mūhia Juda nü rumu nne a. 3 Juda mūhia Pèrezi nü Zera, nne be bụ Tama, Pèrezi mūhia Hezironi, Hezironi mūhia Ram, 4 Ram mūhia Aminadabu, Aminadabu mūhia Nasoni, Nasoni mūhia Salimon, 5 Salimon mūhia Boazi, nne a bụ Rehabu, Boazi mūhia Obedi, nne a bù Rutu, Obedi mūhia Jesi, 6 Jesi mūhia Eze Devidi.

Devidi mūhia Solomoni, nne a bụ nnwerne Uraya, 7 Solomoni mūhia Rehoboam, Rehoboam mūhia Abija, Abija mūhia Asa, 8 Asa mūhia Jehosafati, Jehosafati mūhia Joram, Joram mūhia Uzaya, 9 Uzaya mūhia Jobat, Jobat mūhia Ehazij, Ehazij mūhia Hezikaya, 10 Hezikaya mūhia Manase, Manase mūhia Amoni, Amoni

mūhia Josaya, 11 Josaya mūhia Jekonaya nü rumu nne a. Ka bụ ige ele Babiloni vuru be la n'eli Babiloni.

12 Nga be vukworu be zne nü Babiloni, Jekonaya mūhia Seateli, Seateli mūhia Zerubabeli, 13 Zerubabeli mūhia Abiudu, Abiudu mūhia Eliakim, Eliakim mūhia Azò, 14 Azò mūhia Zadoku, Zadoku mūhia Akim, Akim mūhia Eliudu, 15 Eliudu mūhia Eleza, Eleza mūhia Matanij, Matanij mūhia Jekopu, 16 Jekopu mūhia Josefu nzi Meri. Meri bụ nye murnu Jizosi, nye be kwu Karaishi.

17 Kpakara eburnu hite n'Ebrehem du Devidi bụ nri eburnu nü éno, hite nü Devidi dū nga be vuru be zne n'eli Babiloni bụ nri eburnu nü éno, hite nü nga be wuru nü Babiloni du nü omumu Karaishi bụ nri eburnu nü éno.

*Omumu Jizosi Karaishi
(Luk 2:1-7)*

18 Ka bụ kpa be jiri mu Jizosi Karaishi. Nga be kweru nü Josefu jøolu nne a Meri,* nga be yáadnanyiña, be whnurnu nü o zì rime hite n'Enine Nsø. 19 Josefu bụ nzi a bụ ọmamarna badnụ, o chòla o kpasi a iwhnerie nü ruvhnu ọhna, o pioru o gba a nnam nü mgwugwa.

20 Køvu nga o zì naari kpakara nhne ka nü mkpoma a, enine izi Nyenwe aị vakwnusiri a nü mboro, kaa, "Josefu, nnwò Devidi, i túko ogwu o kwuru nnwerne i Meri, nnwò o zì rime a hi n'aka Enine Nsø. 21 O jøomuhia nnwò rukna, i jookwu a Jizosi, kwnornu nü o jøoznobia ele ke a nü kpakara mmehie be."

22 Ka bụ ma nhne Nyenwe aị kwuru hite n'önü nye owhnurninya mezu, 23 "Otu woknornokno máa nyerukna jøotu rime, o jøomuhia nnwò rukna, be jookwu a Imanueli," ke bụ, "Chiokike zinu aị."

24 Nga Josefu tnenyarnu nü anyarna, o lizo, o mee kpa enine izi Nyenwe aị nyeru a iwu, o kwuru Meri nnwerne a. 25 Køvu ya nü a dnányina dū nga o mūhiaru nnwò rukna, o jita rëwhna a Jizosi.

2

Ele akò varù

1 Nga be murnu Jizosi nü Bételehem n'eli Judiya, nga Erodu bụ eze, ele akò* hiri n'obosi ehnam vaduru Jeruselem, 2 nègesikwa, "Ndaa hne o zì bụ nye be murnu, eze ele Ju? Kwnornu nü a whnurnu mbò a n'obosi ehnam, a varù ma a kpønu a risi eli."

3 Nga Eze Erodu nurnu nhne ka, mkpoma laru a mini, ya nü kpakara ele zì nü Jeruselem. 4 Nga o sukwukötora kpakara ele risi arjohna nü ele zni iwu ele Ju, o sikwa be hne be jøomuhia Karaishi wam.

* 1:18 Møbu ọgbasi ọmu n'aka ke neegesi nü aka ji a.

* 2:1 Ele akò: bụ ele n'omu nhne gbasiri mbò.

⁵ Be kanu a nu Bétilehem n'eli Judiya, o bu kpa be gbaru a n'okwukwo hite n'onu nye ɔwhnurninya, kaa,

⁶ "Ji Bétilehem, n'eli Juda,

    i zila mati kakwo n'esilawuru risi eli
        Juda ria ria,

kwnornu nu hite nu ji hne nye risi jeehi
    whuya,

    nye jooznu ele ke m Izireli lele atnurnu."

⁷ Nga Erodu sukwuru ele akò wam nu mgwugwa, o sikwhahia be nga mbò wam whuyaru iwhne. ⁸ O kanu be zne Bétilehem, kaa, "Anu zne piosi nnwò ikne wam rikne, nga anu piohiar a, anu va kanu m, m jeezne kponu a risi eli masi." ⁹ Nga be nurnu oka Eze Erodu, be whoga, le mbò wam ke be whnurnu n'obosi ehnam neezne nu whnwhnu be du nga o varu gwuzoru n'olu hne nnwò wam zi. ¹⁰ Nga be whnurnu mbò wam, be nwudnarnu k'agida.

¹¹ Be bna nu rime oto, whnun nnwò ikne wam, ya nu Meri mne a, be dna n'eli kponu a risi eli. Be kpume igbe ekwu be, nyee a nkesi, golu, franki-isensi nu maa. ¹² Chiokike do be aka nu nsnj nu mbòro be láhnkwadike Erodu, be garu apna bererela la eli be.

Be gbazne n'eli Ijipiti

¹³ Nga be laru, enine izi Nyenwe aij mernu Josefu whnu a anya nu mbòro, kaa, "Lizo, kwuru watakiri wam nu nne a gbazne Ijipiti, daziri nu pii du nga me jaakanu i, kwnornu nu Erodu joopio nnwò wam ma o gbu a." ¹⁴ O lizo, kwuru nnwò wam nu nne a n'abalì gbazne Ijipiti. ¹⁵ Be zi n'Ijipiti tem Erodu nwuma, ma nhne Nyenwe aij kwuru hite n'onu nye ɔwhnurninya a mezu, "M sukuhjaro m nnwò m hite Ijipiti."

Erodu gburu rumu takiri

¹⁶ Nga Erodu whnurnu nu ele akò wam nyeru a mkpari, o weru ehnii k'agida, o zizne ele ogwu kaa be gbu kpakara rumu rukna zi nu Bétilehem ma eli zi be ndundu, hite nu ele gbaru awha lawuru ya eli. Ka bu hite n'ige wam o sikwhahia oka n'onu ele akò wam. ¹⁷ N'ige wam bu hne be mezuru nhne Jerimaya nye ɔwhnurninya kwuru, naakaa,

¹⁸ "Be nurnu akpìri nu rime eli Rama,
    naakwna èkwna nu okne ogba mkpe,
Recheli naakwnanu rumu a èkwna,
    o kwéle be kasi a mkpoma kwnornu nu
    be zíma."

Be hiri n'Ijipiti yahna

¹⁹ Nga Erodu nwurnu, enine izi Nyenwe aij mernu Josefu whnu a anya nu mbòro n'Ijipiti, ²⁰ kaa, "Lizo kwuru nnwò wam nu nne a zne n'eli Izireli, ele noopio bùdnu a nwùnam."

²¹ O lizo kwuru nnwò wam nu nne a, va n'eli Izireli. ²² Kòvu nga o nurnu nu Akelosí

nnwò Erodu bu eze Judiya nu ngadna nda a, o turu ogwu o zne pii. Nga Chiokike doru a aka nu nsnj nu mbòro, Josefu tühnasna zne Galili. ²³ Be zne wuru n'eli mati be kwu Nazaréti, ma nhne be kwuru hite n'onu nye ɔwhnurninya mezu, "Be jookwu a nye Nazaréti."

3

Ikwu-ɔnu Joni Nye Wù Mini (Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ N'ige wam Jóni Nye Wù Mini varu nòokpo okwo ikwu-ɔnu Chiokike n'eli-ikpa ke Judiya, ² naakaa, "Anu tühnasna mkpoma, kwnornu nu eli-eze Chiokike zi ndündu."

³ Jóni bu nye wam Azaya nye ɔwhnurninya kwuru oka gbasiri a, naakaa, "Akpìri otu badnù nòokpo okwo n'eli-ikpa, naakaa,

'Anu mekwata apna Nyenwe aij, anu mee apna a sni asni.'

⁴ Jóni wogwu iwo be jiri rijni akpukpo anohia be kwu kameli mee, ajni o smu n'ikwnu bu akpukpo anohia, wiri a bu igwurube nu mono ebeka qhia. ⁵ Ele Jerusélem nu kpakara ele Judiya nu kpakara ele wugwu nu ngeri Osimini Jodani gburugburu whòkwnusiri a, ⁶ o wu be mini n'Osimini Jodani, be nookwuhi mmechie be.

⁷ Kòvu nga o whnurnu agida ele Farisi nu ele Sadusi hne be naava ma o wu be mini, o kanu be, "Anu ebnurnu agwo, nyele kannu anu, anu gbanahoru ovu owe ehnii Chiokike ke jaava?" ⁸ Anu mii mkpuru ke jeegesi nu anu tühnasnarnu mkpoma hite nu mmechie. ⁹ Anu ríko nu rime anu, naakaa, Ebereham bu nda aij, me kanu anu nu Chiokike nwernu rikne mee kpakara akaworugwu ka ghò rumu Ebereham. ¹⁰ Kitna, be tükwasilam ehnigwe n'ikwnu kpakara isisi, ke bu nu be joogbudna isisi qubula ke mínyala mkpuru òma, be jötubna a nu rime békwnu.

¹¹ "M jì m mini nòowu anu mini ke neegesi nu anu tühnasnarnu mkpoma hite nu mmechie anu, kòvu nye kagwu m rikne naava n'aznu m, nye me dígwò n'owhudnahie chíri okoro-ochi a, nye wam jeeji Enine Nsò nu békwnu nòowu anu mini." ¹² Nye nhne ɔwhusna ikpa zi n'aka a, o jowhusna ikpa a nkari, o jaachikota ikpa a yisi n'obna a, kòvu o jeeji békwnu ke chní echni rnesnama ruznurnuznu ikpa."

Owuwu mini Jizösi (Mak 1:9-11; Luk 3:21,22)

¹³ N'ige wam, Jizösi hiri nu Galili vadu Osimini Jodani znekwnusi Jóni ma o wu a mini. ¹⁴ Kòvu nu Jóni kwéle a, o kaa, "O zi m mkpa i wu m mini, ji n'iwhuru i, i naavakwnusi m?"

¹⁵ Jizosi kanu a, "Gharu a kpam kijtna, kwnornu nü o bürü oma kpam ma a mezu kpakara nhne bürü oma n'omume." Jöni gharu a.

¹⁶ Nga Jöni würu Jizosi mini, ngangam o hiri nü mini nöowhuya, le, oligwe kpumernu, Jizosi whnun Enine ke Chiokike hne o newehdina lele nduru, neebekwasi a.¹⁷ Ottu akpíri hiri n'oligwe, naakaa, "Ka bụ Nnwö m me whnunru n'anya, nhne a masiri m."

4

Ornurna Jizosi

(Mak 1:12,13; Luk 4:1-13)

¹ Enine Nsö duru Jizosi zne n'eli-ikpa ma Ekwensi rna a ornurna. ² Nga o vukworu önu nri öbochi éno iwhnehnie nü abalí, wíri gwnunru a. ³ Nye ornurna wam vakwnusiri a, kanu a, "O bürü nü i bụ Nnwö Chiokike, kanu akaworugwu ele ka be ghó brédi."

⁴ Jizosi saru a, "Be gbaru a n'ökukwuko nsö, kaa, 'O bürü brédi bụ nhne badnú jeeri kpoi ziri bùdnú,
koyu nü o bụ kpakara ikwu-önu ke hiri n'önu Chiokike whuya.'

⁵ Ekwensi kwuru a zne Jeruselem, eli-öhnua nsö, gwuzote a n'olu towa Öro Nsö Chiokike, ⁶ o kanu a, "O bürü nü i bụ Nnwö Chiokike, gbyudna ehni i n'eli hna, kwnornu nü be gbaru a n'ökukwuko nsö, kaa, 'O jeenye ele enine izi a iwu gbasiri i, be jeegheru i'n'aka be,
ma i gharu o kpoi ochi i nü rugwu.'

⁷ Jizosi saru a, "Berere kwno, be gbaru a n'ökukwuko nsö, kaa, 'I rnákö Nyenwe i Chiokike i ornurna.'

⁸ Berere kwno, Ekwensi kwuru a zne rugwu zì n'olu k'agida, gerisi a kpakara eli-eze ke owa nü igwugwu be. ⁹ O kanu a, "M jeenye i kpakara nhne ka, o bürü nü i jaadna n'eli kponu m risi eli."

¹⁰ Jizosi saru a, "Whoga m nü ruvhnu m, Setani, kwnornu nü be gbaru a n'ökukwuko nsö, kaa, 'Ijooiponu Nyenwe i, Chiokike i risi eli. O bụ ya kpoi bụ nye i jiekpenu.'

¹¹ Ige wam Ekwensi sigbasiri Jizosi, ele enine izi vakwnusiri a, neeznenu a izi.

Jizosi panízoru érnu a

(Mak 1:14,15; Luk 4:14,15)

¹² Nga Jizosi nünnu nü be yisiri Jöni n'ikelu, o lahna Galili. ¹³ O whoga nü Nazareti zne wuru nü Kapanom, ke zì nü ngeri osimini, n'eli Zebüloni nü Nafítali, ¹⁴ ma öka be kwuru hite n'önu Azaya nye owhnurninaya mezu, kaa, ¹⁵ "Eli Zebüloni nü eli Nafítali,
n'apna okne osimini,
n'aznu Osimini Jodani,
Galili eli ele búo ele Ju.

¹⁶ Ele wu n'ochichiri
whnunam agida iwhne,
ele wu n'eli énwu kpusnigwu
bù ele iwhne nöomukwasí."

¹⁷ Hite n'ige wam Jizosi panízoru nöokpo okwo, naakaa, "Anü tuhnsna mkpöma, kwnornu nü eli-eze Chiokike zì ndündu."

*Ele mbom sno apna Jizosi
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Nga Jizosi neezne izne n'önu mini Osimini Galili, o whnun rümü nne lawuru, Saimoni nye be nookwu Pita nü Anduru nwene a, hne be nöowu igbo n'osimini, kwnornu nü be bụ ele noogbu aznú. ¹⁹ Jizosi kanu be, "Anü snornu m, m jeeme anü bürü ele jöokwnuhia ele badnú lele kpa anü noogbu aznú."²⁰ Ngangam, be sigbasi igbo be sno a.

²¹ Nga o zneturu nü ruvhnu, o whnunru rümü nne lawuru berere, Jemisi nnwö Zebidi nü Jöni nwene a, nü Zebidi nda be. Be zì nü rime ogbo neemekwa igbo be. Jizosi sukwu be. ²² Ngangam be sigbasi ogbo wam nü nda be sno a.

*Jizosi znirni nhne,
gwó ele nríria
(Luk 6:17-19)*

²³ Jizosi znernu nü kpakara Galili neezni nhne n'oro ogbako ele Ju, nöokpo okwo izi öma eli-eze Chiokike, nöogwo ele nríria zì qđo n'odo nü ehni ighbugbu zì qđo n'odo n'esilawuru be. ²⁴ Otnutnu a gazaru kpakara Siriya, be kwuyanu a kpakara ele naaria nríria nü ele ehni ighbugbu zì qđo n'odo, nü ele nöowhnuis anya, ele rënwu qjo nwügwu, nü ele akwukwu nü ele ngeri ehni be dönwurnu dönwu. Jizosi gwó kpakara be.

²⁵ Agida ele badnú hi nü Galili, Dekapolisi nü Jeruselem nü Judiya nü aznú Osimini Jodani snornu a.

5

Jizosi znirni nhne n'olu rugwu

¹ Nga Jizosi whnunru agida badnú wam, o pnezne n'olu rugwu, daziri eli, ele sno apna a vakwnusiri a, ² o panízo neezni be nhne, naakaa,

*Mkpöma qso n'önu n'ezi
(Luk 6:20-23)*

³ "Qwa öma zìnu ele mboni nü mkpöma,*
kwnornu nü eli-eze Chiokike bụ ke be.

⁴ Qwa öma zìnu ele naagba mkpe,
kwnornu nü be jaakasi be ovu.

⁵ Qwa öma zìnu ele zì enwerne nü mkpöma,
kwnornu nü ele kam jeekehia qwa.

⁶ Qwa öma zìnu ele wiri nöogwu nü ele akpíri
kpoga bekwu n'ome nhne bürü öma,
kwnornu nü rüwho jeeji be.

* 5:3 ke bụ ele noopio Chiokike

7 Qwa ọma zinu ele nwernu obirizi
kwnornu nụ be joodonu be obirizi.
8 Qwa ọma zinu ele zị ríchna nụ mkpoma,
kwnornu nụ be jowhnu Chiokike.
9 Qwa ọma zinu ele neeme udno,
kwnornu nụ be jookwu be rụmu
Chiokike.
10 Qwa ọma zinu ele be naakpakna ẹhni
kwnornu imerne ọma,
kwnornu nụ ẹli-eze Chiokike bụ ke be.
11 “Qwa ọma zinu anụ nga ele badnụ jaak-
parị anụ, neemekpa anụ ẹhni, nookwunu
anụ ọnụ ojo, naaghagidne anụ akebne agha-
laghala zị ichne ichne kwnornu nụ me.
12 Anụ nwurnihoru, mkpoma sọ anụ n'ọnụ
k'agida, kwnornu nụ ogwo ेrnụ anụ zị agida
n'oligwe. O bụ kpa be jiri kpakna ele
owhnurninya ele be anụ ọsno ẹhni.

*Arụa nụ iwhne
(Mak 9:50; Luk 14:34,35)*

13 “Anụ bụ arụa ke ọwa, kovu o bụru arụa
tuwu ọso n'ọnụ a, be jeeji kini mee a o so
n'ọnụ? O zia iru o bnarnụ berere, okwolem
be tuwu a nederezi, ele badnụ zọ a ọchi.

14 “Anụ bụ iwhne ke ọwa. Mba wu n'olu
rugwu bötugwali. 15 Be zá nqomusi tonji bija
a nụ mkpururu nkita, tnunuma, n'olu nhne
be bija tonji, o neenye kpakara ele zị n'oro
wam iwhne. 16 Anụ mee kpa iwhne anụ
jaazi noonwu nụ ruvhnu ele badnụ, ma be
nqowhnu ेrnụ ọma anụ, znarni Nda anụ ke zị
n'oligwe.

Iwu Mozizi

17 “Anụ chékó nụ m varụ m o lulu iwu
Chiokike móbú nhne ele ọwhnurninya gbaru,
m väge m o lulu be, m varụ m o mezü be.
18 N'ezí, me kanú anụ, tem oligwe nụ ọwa
whume, o zá otu nhne ọbula zị matị, ke
zikakworu matị ke be jeegweme n'iwu, dù
nga kpakara be jeemezu. 19 Nye ọbula ke
joolulu otu nụ rime iwu ele ka, o bụruberdi
iwu ke kakwo matị, ke jeezni ele badnụ
kpam, be jookwu a nye kakwo matị n'eli-
eze Chiokike. Kovu nye ọbula ke jaabíta
iwu, neezni be, nye wam bụ nye be jookwu
nye kakwo n'olu n'eli-eze Chiokike. 20 Me
naakanụ anụ, o bụru nụ agwa ọma anụ kála
ke ele zni iwu nụ ele Farisi mma, n'ezí, anụ
jáabna n'eli-eze Chiokike.

Ovu owe ehni

21 “Anụ nñrunu nụ be kannu ele gbaka, ‘I
gbúkó badnụ, nye ọbula ke gburu badnụ
jaabna n'aka ikpe.’ 22 Kovu me kanu anụ,
nye nwernu ovu ehni megidne nwene a
jaabna n'ikpe. Nye ọbula ke jaakanụ nwene
a, ‘O zia iru i bnagwu,’ jeenye ẹhni a n'aka
ele eze-ikpe. Nye ọbula ke jaakaa, ‘Nye
iwhnirniwhnu,’ jeenye ẹhni a n'aka békwnu
eli rēnwu. 23 Kam kpayarụ, o bụru nụ i
gweyarụ nkesi i nụ ruvhnu Chiokike n'ojo

arjohna, i chenwanya nụ nwene i karu nụ i
mernu a nhne ojo,²⁴ sigbasi nkesi i nụ píj nụ
ruvhnu ojo arjohna, la, beru ọsno mee ma ji
nụ nwene i ziri n'udno, yahna, nyega nkesi
i.

25 “Mee ma ji nụ nye kwu i neezne ikpe
bụru ọma wara wara, nga ji nụ ya zị n'apna,
ma nye wam kwu i neezne ikpe gharu o
gweru i nyee n'aka nye risi ikpe, nye risi
ikpe gweru i nyee n'aka nye neezne izi, be
tubnai ikelu. 26 Me kanu i ezi ọka, i jowhuya
píj tem i kwuhnata kpakara ịwai ipnne-aznụ i
jigwu.

Iznizni gbasiri ome ọyi

27 “Anụ nñuna m nụ be kannu ele gbaka,
‘I mékó ọyi.’ 28 Kovu nụ m naakanụ anụ,
nụ nyeruknua ọbula ke jeele nyerinyaanya o
masi a ma ya nụ nwerinya wam dnanyi, o
mesilem a ọyi nụ mkpoma a. 29 O bụru nụ
anya akarikwnunga i jeeme i, i mee mme-
hie, ghnahia a, tuwu a n'ehni i, kwnornu
nụ ọ jaakanụ i mma nụ otu nhne zị i n'ehni
whogaru, tnunuma be tubnai kpakara ẹhni i nụ
rime békwnu eli rēnwu. 30 O bụru nụ akarik-
wnunga i jeeme i, i mee mmehie, gburime
a, tuwu a n'ehni i, kwnornu nụ ọ jaakanụ
i mma nụ otu nụ nhne zị i n'ehni whogaru,
tnunuma be jootubna kpakara ẹhni i nụ rime
békwnu eli rēnwu.

Ogba nnam

(Mat 19:9; Mak 10:11,12; Luk 16:18)

31 “Be kakwnornu nụ. ‘Nye ọbula ke jaagba
nnwerne a nnam, o nyega a ọkwukwu nnam.’
32 Kovu m naakanụ anụ, nye ọbula ke jaagba
nnwerne a nnam, hne o bìo nụ o mernu ọyi,
o neeme nyerinya wam bụru nye neeme ọyi,
nye ọbula ke jøolu nnwerne be gbaru nnam
bu nye neeme ọyi.

Okwe mkwna

33 “Berere, anụ nñuna m nụ be kannu ele
gbaka, kaa, ‘Bíta mkwna i kweru, i láhna
aznụ nụ o mee mkwna i kweru, kovu mee
nhne i kweru mkwna nụ ruvhnu Nyenwe
ai.’ 34 Kovu me naakanụ anụ, anụ ji nhne
ọbula dù risi, anụ ji oligwe dù risi, kwnornu
nụ o bụ ngadna eze Chiokike. 35 Anụ ji ọwa
dù risi, kwnornu nụ ikpechi ọtukwasí ọchi a,
anụ ji Jerusèle dù risi, kwnornu nụ o bụ
eli-ohna ke eze kwu wam. 36 I ji risi i dù risi,
kwnornu nụ i nwé rikne mee otu rukeri-
ize ọ chna ríchna móbú o ji ríji. 37 Kovu ikwu-
onu anụ bụru ‘Owe, m jeeme mee a,’ móbú,
‘Óza, m jeeme mee a.’ Kwnornu nụ nhne
ọbula kariri ka hi nụ nye ojo wam.

Iznizni gbasiri omegwnarnu

(Luk 6:29,30)

38 “Anụ nñrunu nụ be karu, ‘Anyia lanu
anya, ize lanu ize.’ 39 Kovu me naakanụ
anụ, anụ mégwarnu ele mernu anụ nhne

ojo. Nye ọbula ke gboru i aka nụ nsni akarik-wnunga, tujnasnanu a nsni berere.⁴⁰ O bürü nụ nye ọbula pioru o mesi i ọka ma ọ nahorū i iwo rime i, sigbasinu a iwo i ke olu masi.⁴¹ Nye ọbula ke jeeme i ma i zne otu maiłi, snornu a zne maiłi lawürü.⁴² Nyega nye ọbula nqorio i nhne, i gwakó nye noopio ma i gbaznisi a nhne njo.

*Whnụ ele irno anụ n'anya
(Luk 6:27,32-36)*

⁴³ “Anụ nuna m nụ be karu, ‘Whnụ nye agbatibi i n'anya, sno nye irno i irno.’⁴⁴ Kqvü me naakanu anụ, anụ whnụ ele irno anụ n'anya,[†] kpenu ele neemekpa anụ ehni okpukpe.⁴⁵ Anụ mee kpa, anụ jojobu rümü Nda anụ ke zi n'oligwe, kwnornu nụ o neeme ma ehnam a nqomukwas badnụ ojo nụ badnụ oma, o neeme masi ma mini zokwasi ele ome mama nụ ele ojo.⁴⁶ O bürü nụ anụ whnurnu ele wam n'anya bụ ele nqowhnu anụ n'anya, kini bụ ogwo ernalu anụ? O bụ nụ ele ọna ntụ mee kpam sa?⁴⁷ O bürü masi nụ ọ bụ rümü nwene anụ kppoi bụ ele anụ neebekwu ręwhna, kini bụ nhne anụ mernu karu ele berere? O bụ nụ ele maa Chiokike mée kpam sa?⁴⁸ Anụ jojobu ele zuru ozu lele kpa Nda anụ ke oligwe zuru ozu.

6

Iznizni gbasiri okesi nhne

¹ “Anụ whnụ nụ anụ zá neeme nhne ọma anụ nụ ruwhnu badnụ, ma be whnurnu anụ. Anụ mee kpam, anụ nwéé ogwo ernalu nụ hne Nda anụ ke oligwe zi.

² “Ke bụ nụ nga i noornu ernalu obirizi i, i jiko okwodu kpó okwo lele kpa ele ruwhnu lawürü mee n'oro ögbakó ele Ju, ma n'apna, ma ele badnụ ja be mma. Owe, m naakanu anụ ezi ọka, be nwezulem ogwo ernalu ke be.³ Kqvü nga i noornu ernalu obirizi, i kwékó akarita i mahia nhne akarikwnunga i neeme,⁴ ma ernalu obirizi i bürü nhne zi mgwugwa. Nda i ke nqowhnu nhne zi nụ mgwugwa joochwuhnta i.

*Iznizni gbasiri okpukpe
(Luk 11:2-4)*

⁵ “Nga anụ neekpe okpukpe, anụ mékó lele ele ruwhnu lawürü, kwnornu nụ ọ naamasi be o gwuzoru n'oro ögbakó ele Ju ma ngeri apna neekpe okpukpe ma ele badnụ whnurnu be. Owe, m naakanu anụ ezi ọka, be nwezulem ogwo ernalu be.⁶ Kqvü nga i neekpe okpukpe, bnazne nụ rime ọro i, nga i gbasinmernu mgbo i, kpenu Nda i ke zi nụ mgwugwa, Nda i ke nqowhnu nhne zi nụ mgwugwa joochwuhnta i.⁷ Nga anụ neekpe okpukpe, anụ kwukó agida ọka etekne, lele kpa ele maa Chiokike mee, kwnornu nụ

be naari nụ be jøonu ogologo okpukpe be.⁸ Anụ kpákwdia agwa lele be, kwnornu nụ Nda anụ magwụ kpakara nhne ke zi anụ mkpa, sụ anụ ke rịo a.

⁹ “Anụ kpe okpukpe kpa,
‘Nda aị ke zi n'oligwe,
ręwhna i bürü nhne zi nsø,
¹⁰ eli-eze i va,

be mee nhne i pioga,
kpa be mee a n'oligwe,
be mee a kpam n'owá.

¹¹ Nyega aị wiri tna,
ke joozunu aị ọbochi tna.

¹² Gbarunu aị nhne ojo a mernu,
lele kpa a naagbarunu ele mernu aị nhne ojo.

¹³ I yísi aị nụ rime nhne ɔrnurna,
kqvü döhia aị n'aka nye ojo.’*

¹⁴ O bürü nụ anụ gbarunu badnụ ogahie be, Nda anụ ke oligwe jaagbarunu anụ masi.

¹⁵ Kqvü o bürü nụ anụ jáagbarunu badnụ ogahie be, Nda anụ ke zi oligwe jáagbarunu anụ.

Iznizni gbasiri ovu ɔnu

¹⁶ “Nga anụ noovu ɔnu, anụ mékó lele ele ruwhnu lawürü, ele naagbaru ruwhnu, dönwuta ruwhnu ma ọ zi kpa ele badnụ mahia nụ be noovu ɔnu. Owe, m naakanu anụ ezi ọka, be nwezulem ogwo ernalu be.¹⁷ Kqvü nga i noovu ɔnu, gweru móno te nụ risi i, snu ruwhnu i,¹⁸ ma ele badnụ għar ọ mahia nụ i noovu ɔnu. Kqvü Nda i nye nqowhnu nhne zi nụ mgwugwa jaamahia, Nda i jøokwu i ogwo.

*Ekwnu ke zi n'oligwe
(Luk 12:33,34)*

¹⁹ “Anụ kpábitanu ehni anụ ékwnu n'owá, hne akika nụ ajari naata, hne ele buznu neliwa ọro nooznu buznu,²⁰ kqvü anụ kpábitanu ehni anụ ékwnu n'oligwe, hne akika nụ ajari zá naata, ele buznu zá neliwa ọro nooznu buznu.²¹ Kwnornu nụ hne ékwnu i zi, bụ hne mkpoma i jaazj masi.

*Iwhne ke ehni
(Luk 11:34-36)*

²² “Iwhne ke ehni bụ anya, ke bụ nụ ọ bürü nụ anya i bürü ọma, kpakara ehni i jojobu iwhne iwhne. ²³ Kqvü o bürü nụ anya i zila budyńu, kpakara ehni i jeejipiya n'ochichiri. Ọ bürü nụ iwhne ke zi i n'ehni bụ ọchichiri, ọchichiri wam jaahna ezi.

*Chiokike nụ ékwnu
(Luk 16:13; 12:22-31)*

²⁴ “O zá nye nwernu rikne bürü ohi nda kwu lawürü. Ọ bürü kpam, o joosno otu irno, whnụ ke berere n'anya. Mobju ọ

* 5:44 Agwna ọkwukwo kamásiri: gozi ele nqovu anụ ɔnu, menu ele sno anụ irno nhne ọma kwuru: kwnornu nụ eli-eze bụ ke i, ma iknerema, ma igwugwu, tim tóm. Amiṁ.

* 6:13 Agwna ọkwukwo

jøosobisinu otu k'agida, ledna ibne a anya. Anu jóbubli ohi Chiokike nü ohi ekwu.

²⁵ “Ka bu nhne me kwno naakanu anu, anu rígbuko ehni anu n'oriri gbasiri bñdnu anu, nhne anu jeeri móbú nhne anu joonwo, móbú gbasiri ehni anu iwo anu joowo. O bñdo bñdnu kakwo wiri? O bñdo ehni kakwo iwo sa? ²⁶ Anu le wñonunu ke oligwe, be ghá mkpuru, be gwémasia nhne n'ekwu, o zia nhne be chibña n'obna, kóvu Nda anu ke oligwe nooznu be. Anu bñdo nhne gburu okne qnu ahia karu be? ²⁷ Ndaa nye n'esilawuru anu nwernu rikne tükwasí nhne mati n'ologolo bñdnu a hite n'origbu ehni a?

²⁸ “Kini mernu anu naarigbu ehni anu gbasiri iwo anu joowo? Anu lekom okoko zi n'ohia, kpa be nooso, be zá nöodogbu ehni be n'ërnu, be kwné ikpe. ²⁹ Kóvu me kanu anu o bñbedi Solomoni n'iwhuru a, nü kpakara igwugwu a, yige eyi lele otu nü rime be. ³⁰ O bñru nü Chiokike wosiri achara ke ohia iwo kpa, ke zi tna, ekile be tñbna a n'ite békwnu, o bu nü o jówosí anu iwo ke kakwo, anu ele ökwnata ovu mati? ³¹ Anu rígbuko ehni anu, naakaa, ‘Ndaa nhne a jeeri?’ móbú, ‘Ndaa nhne a joonwo?’ móbú, ‘Ndaa nhne a joowo?’ ³² Kwnornu nü kpakara nhne ele ka bu nhne ele máa Chiokike noopio, Nda anu ke oligwe magwu nü kpakara nhne ka zi anu mkpa. ³³ Kóvu anu beru qsn o pio elí-eze Chiokike, nü ome oma a, be jötukwasinu anu kpakara nhne ele ka. ³⁴ Kam kpayarú, anu rígbuko ehni anu n'oriri gbasiri ekile, ekile jaarihanu ehni a. Mmekpöhni ke qbochi obula zunnen a.

7

*O kpe ele berere ikpe
(Luk 6:37,38,41,42)*

¹ “Anu kpé ikpe, ma Chiokike gharu o kpe anu ikpe. ² Kwnornu nü ikpe anu kperu bu nhne Chiokike jeeji kpe anu, nhne anu jiri tunu nye berere bu nhne Chiokike jeeji tunu anu. ³ Kini kpayarú i ji neede nhne mati ke zi n'anya nwene i, kóvu i zá naari oriri gbasiri igwe-isisi ke zi n'anya i? ⁴ Ndaa kpa i jeeji kanu nwene i, ‘Nwene, sete me gweme nhne mati ke zi i n'anya,’ ma, le, igwe-isisi zi n'anya ke i? ⁵ Jí nye ruwhnu lawuru, beru qsn gweme igwe-isisi ke zi n'anya ke i, ngam, i jowhnusnama qsn o gweme nhne mati wam n'anya nwene i.

⁶ “Anu nyékó nkita nhne zi nsø, o zi be tuhnasna dñka anu. Anu túsako palí nü ruwhnu ezni, o zi be zo kwasi be ochi.

*Rio, pio, znu aka nü mgbo
(Luk 11:9-13)*

⁷ “Anu río, be jéenye anu, anu pio, anu joopiohja, anu znu aka n'qnu-mgbo, be jaagbamanu anu. ⁸ Kwnornu nü nye obula ke

nóorio, nooriohia, nye noopio, noopiohja, nye nooznu aka nü mgbo, be jaagbamanu a.

⁹ “Ndaa nda n'esilawuru anu nye nnwo a jöorio brëdi, o nyee a akaworugwu? ¹⁰ Móbú nü o río a aznú, o nyee a agwo? ¹¹ O bñru nü anu, anu bu ele ojo, magwu kpa be nyee rümu anu nkesi bñru oma, o kó bñru Nda anu ke zi, n'oligwe, o bu nü o jéenye ele noorio a nhne bñru oma? ¹² Kpakara nhne ke anu pioru ma badnú menu anu, anu menu masi ele badnú kpam. Kwnornu nü ka bu nhne iwu nü ele ówhnurninya kwuru.

*Apna zi nworonwo
(Luk 13:24)*

¹³ “Anu garu qnu-mgbo ke zi nworonwo bna. Kwnornu nü onu-mgbo nü apna wam ke noodubna badnú nü mwihu zi rude, ele naaga a masi zi agida. ¹⁴ Kóvu nü onu-mgbo wam zi nworonwo, apna wam ke noodubna nü bñdnu naara ehni nü oguga, ele noopohja zi ele nü ele.

*Isisi nu mkpuru a
(Luk 6:43,44)*

¹⁵ “Anu zero ele ówhnurninya aghalaghala, ele naavakwnusi anu n'iwo atnñru, kóvu nü rime be, be bu edu nöodogbu atnñru.

¹⁶ Anu jaamahia be hite nü mkpuru be nemi. Ele badnú be nöoghohia mkpuru vajni n'isisi akükara, móbú mkpuru figi n'igwnu-ogna? ¹⁷ Kpam masi, òmamarna isisi migá mkpuru oma, kóvu isisi bñdo oma migá mkpuru ojo. ¹⁸ Òmamarna isisi nwée rikne mijí mkpuru ojo, isisi ojo nwée rikne mijí mkpuru oma. ¹⁹ Isisi obula ke mínyala mkpuru oma, be jeegbudsona a, tñbna a nü rime békwnu. ²⁰ Kam kpayarú, anu jeehi nü mkpuru be mahia be.

*Odo aka nü nsni
(Luk 13:25-27)*

²¹ “O bñdo nye obula ke noosukwu m, Nyenwe aj, Nyenwe aj,’ jaabna n'elí-eze Chiokike, okwolem nye neeme nhne Nda m ke zi n'oligwe noopio. ²² Agida badnú jaakanu m n'obochi wam, ‘Nyenwe aj, Nyenwe aj, a jíle rëwhna i whñu ówhnurninya? A jíle rëwhna i chihala ele rëwhu ojo? A jíle rëwhna i rnú ernu ndu-ehni zi odo n'odo?’ ²³ M jaakanu be, ‘M máam nye anu bu, anu whoga nü hne me zi, ele aruru-eli.’

*Ntu-eli lawuru
(Luk 6:47-49)*

²⁴ “Nye obula ke noónu kpakara ikwu-qnu m neeme be, m jeeji a sninu nyerukna ke marnu nhne, nye wuru oro a n'olu rugwu. ²⁵ Mini zo, mini-eli gba, ruwhere whe masi, kwna qro wam, kóvu q dnána, kwnornu nü o turu ntú-eli a n'olu rugwu. ²⁶ Nye obula ke noónu kpakara ikwu-qnu m ka, o zá neeme be, m jeeji a sninu nye iwhnirniwhno, nye wuru oro a n'olu rízna. ²⁷ Mini zo, mini-eli

gba, ruwhere whe masi, kwna oro wam, oro wam dna girigidim, tu ogwnu."

Rikne Jizosi

²⁸ O du nga Jizosi kwukworu kpakara ikwu-onu ka, nhne oznirni du kpa be hna ehni. ²⁹ Kwnornu nu o neezni nhne lele nye nwernu rikne, o buo lele ele zni iwu ele Ju.

8

Jizosi gworu nye nchnichna (Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Nga Jizosi hiri n'olu rugwu hiedna, igbudu ele badnu snornu a. ² Otu nye naarija nchnichna vakwnusiri a, gbuunu a mpnerne ochi, kaa, "Nyenwe aij, o bürü nu i pioru, i nwernu rikne mee m, m ziri richna."

³ Jizosi dosnima aka kpatu a, kaa, "M pioru m, ziri richna." Ngangam, nchnichna wam whogaru n'ehni a. ⁴ Jizosi kanu a, "O za nye obula i kanu, kovu la, gweru ehni gesi nye ıkwa arjohna, gweru masi nhne Mozizi nyernu n'iwu kwa arjohna ma o bürü nhne akebne nyee be."

Jizosi gworu nnwo izi nye risi ogwnu (Luk 7:1-10)

⁵ Nga Jizosi bnanyarnu Kapanom, otu nye neechi otu riwhu ele ogwnu vakwnusiri a, rjo a, ⁶ kaa, "Nyenwe aij, nnwo izi m dnanyigwu n'oro, otu ngeri ehni a nwurnu onwu, o zi n'igbugbu k'agida."

⁷ Jizosi kanu a, "M jaava, gwø a."

⁸ Nye wam neechi otu riwhu ele ogwnu kanu a, "Nyenwe aij, m dige m nu nye i jaabnanya oro a, kovu kwu ıkka kpoi, i jøogwo nnwo izi m. ⁹ Kwnornu nu m bu m nye zi nu mkpururu ıkchichi ele kakwo m, m nwernu m ele ogwnu zi nu mkpururu m, me kanu nye ka, 'Zne,' o zne, m kanu nye berere, 'Vaa,' o vaa, m kanu nnwo izi m, 'Mee ka,' o mee a."

¹⁰ Nga Jizosi nürrnu ıkka ka, o duru a ehni, o kanu ele sno a n'aznu, "N'ezi, me kanu anu, m whnulele m ıkwnata ovu hna kpa, ma nu ovu nye Izireli. ¹¹ Me kanu anu nu agida badnu jeehi n'obosi ehnam nu odiidna ehnam va, snornu Ebereham, nu Aziki, nu Jekopu, daziri eli n'eli-eze Chiokike, ¹² kovu nu be jaachibna ele kxesiri o bna n'eli-eze Chiokike nu rime ıkchichiri, hne be jaazi naakwana ekwna, naata rükwnurnu-ize."

¹³ Jizosi kanu nye wam neechi otu riwhu ele ogwnu, "La, be menu i lele kpa i kweru." Ehni bürü nnwo izi a qma ngangam.

Jizosi gworu ele nriria (Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Nga Jizosi bnarnu qro Pita, o whnurnu nne nnwerne a hne o dnanyi n'okpata naarija ehni orne békwnu. ¹⁵ O nwugwuru a aka,

ehni orne békwnu wam sigbasi a, o lizo, bete neeznenu be izi.

¹⁶ N'ogbednachi, be kwuyanu a agida ele reñwu ojo nwugwu, o ji ikwu-onu chihala ele reñwu ojo, gwø kpakara ele naarija nriria. ¹⁷ O gworu be, ma nhne Azaya nye ıkwhurninu kwuru mezu, kaa,

"Ya n'iwhuru a vumernu kpakara ehni igbugbu aij,
vuru masi nriria aij zì odo n'odo."

Nhne o joowhu ele sno Jizosi (Luk 9:57-62)

¹⁸ Nga Jizosi whnurnu agida ele badnu gbaru a gburugburu, o kanu ele sno apna a ma be whe aznu osimini kiyari. ¹⁹ Otu nye zni iwu ele Ju vakwnusiri a, kanu a, "Nye-zni-nhne, m joosno i, penupe obula i neezne."

²⁰ Jizosi kanu a, "Edu nwernu mkpewu hne be dnanyi, onunu oligwe nwernu aliku hne be zukwa inwe, kovu Nnwø ke Badnu nwéé hne o jaabişa risi a."

²¹ Nye ke berere n'esilawuru ele sno apna a, kanu a, "Nyenwe aij, kweru m me beru osno lite nda m."

²² Kovu Jizosi kanu a, "Sno m, gharu ele nwurnu onwu ma be lite ele nwurnu onwu ibne be."

Jizosi bigboru ruwhere osimini (Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Nga Jizosi bnarnu nu rime ıkbo, ele sno apna a sno a. ²⁴ Ngangam, okne ruwhere beteru ewhe n'olu osimini, ke mernu mini n'owubna nu rime ıkbo, kovu Jizosi n'iwhuru a neezni anyarna. ²⁵ Ele sno apna a vakwnusiri a, kpatnenya a, kanu a, "Nyenwe aij, dohia aij, a noowuhu."

²⁶ O kanu be, "Kini mernu anu nootu ogwnu, anu ele ıkwnata ovu mati?" O lizo, bigboru ruwhere osimini, ıkna dna bii.

²⁷ O du kpa be hna ehni, be naakaa, "Nye ka bu odo badnu kini? Ruwhere nu okne osimini noobnotenu a nsni."

Jizosi gworu ele rukna lawuru (Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Nga o varu n'aka osimini kiyari n'eli ele Gadara, ele rukna lawuru ele reñwu ojo nwugwu, ele hi nu hne be li iznu whuya, ele ruwhnu be tu ogwnu, ke kpayarü o za nye neewhe n'apna wam. ²⁹ Be siwama okokoba, kaa, "Ai nu ji nwekogwu kini, Jizosi, ji Nnwø Chiokike? I varu ma i ta aij awhnüwhnu hne ige aij yóoduge?"

³⁰ Agida ezni zì hne zila ikere naata wiri.

³¹ Reñwu ojo wam riasno a, kaa, "O bürü nu i chihala aij, zizne aij ma a bna nu rime ezni ele ka."

³² O kanu be, "Anu zne." Be whuya, zne bna n'agida ezni wam, kpakara agida ezni wam gbadnarnu nu ngwulangwu dnabna nu rime osimini, rinwu nu rime mini. ³³ Ele nooznu be gbawhu, bna n'eli-ohna wam tnusi nhne be whnurnu, nu nhne mernu ele wam renu ojo nwugwu. ³⁴ Kpakara ele eli wam whuya kwnusi Jizosi. Nga be whnurnu a, be riasono Jizosi o whoga n'eli be.

9

*Jizosi gworu nye ehni a
dönwurnu ɔdonwu*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Jizosi bna nu rime ogbo, lahna aka osimini kiyari, va n'eli ke a. ² Be vuyanu a otu nyerukna ke ngeri ehni a dönwurnu ɔdonwu, dnanyi n'olu ɔkpata, nga Jizosi whnurnu ɔkwnata mkpoma be, o kanu nye wam ngeri ehni a dönwurnu ɔdonwu, "Mkpoma si i rikne, si nnwo m, be gbarunam ji kpakara mmehie i."

³ Agwna ele zni iwu ele Ju nesikwa nu mkpoma be, "Nyerukna ka nookwulu Chiokike."

⁴ Jizosi mahiaru mkpoma be, o kanu be, "Kini kpahiaru anu naari oriri ka nu mkpoma anu?" ⁵ Ndaa ke zi ewheke, o kaa, 'Be gbarunam ji kpakara mmehie i,' mobu, o kaa, 'Lizo, zne izne?' ⁶ M jeegesi anu nu Nnwó ke Badnú nwernu iknernema n'owá o gbaru mmehie." O kanu nye wam ngeri ehni a dönwurnu ɔdonwu, "Lizo, chiri etere i, la owo i." ⁷ Nyerukna wam lizo, la n'oro a. ⁸ Nga agida ele badnú whnurnu a, be tu ogwu, znarni Chiokike, nye nyegarü badnú iknernema nu kpa.

Jizosi sukwuru Matiyu

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ O du nga Jizosi hiri nu pii neewhe, o whnurnu otu nye rēwhna a bu Matiyu, hne o dazi n'oro ntü, o kanu a, "Sno m." O lizo snornu a.

¹⁰ Nga Jizosi dazi neeri wiri n'oro Matiyu, agida ele ona ntü nu ele mmehie varu snornu Jizosi nu ele sno apna a neeri wiri. ¹¹ Nga ele Farisi whnurnu a, be sikhwa ele sno apna a, "Kini mernu Nye-zni-nhne anu sno ele ona ntü nu ele mmehie neeri wiri?"

¹² Nga Jizosi nrñnu a, o kanu be, "Mkpa dibia ziko naakpa ele ehni bürü ɔma, okwolem ele nriria. ¹³ Koyu anu zne muhia nhne ka bu, 'M noopio obirizi, o búo arjohna.' Kwnornu nu m väge m o sukwu ele ɔma, koyu ele mmehie."

Ajiji gbasiri ovu ɔnu

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Ele sno apna Joni vakwnusiri Jizosi sikhwa a, "Kini kpayarü aji nu ele Farisi noovu ɔnu ige ɔbula, koyu ele sno apna i zá noovu ɔnu?"

¹⁵ Jizosi saru be, "Ele be ziri va hne be noolu nnwerne ikne, be jaazi noodukwa ruwhnu hne be nu nye ɔnolu nnwerne ikne zi? Koyu ɔbochi wava nga be jaanahoru be nye ɔnolu nnwerne ikne, ige wam be joovu ɔnu."

¹⁶ "O zá nye jeegweru mkpekele ikpe ikne dnusni n'iwo ɔknani, kwnornu nu ke ikne ɔjodokahala nhne n'ehni iwo ɔknani, o ɔjodoka ke kakwo agida. ¹⁷ O zí masi nye jeegweru manya ikne gbasí n'olori akpukpo ɔknani, be mee kpam, olori wam jaagbawama, manya nu olori akpukpo whume etekne. Koyu be gbasí manya ikne n'olori akpukpo ikne, kam jaabitja be lawuru nkari."

Nnwó rinya mati nu

nwerinya ntü ɔvnarna

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Nga o naakanu be oka ka, le, otu nye risi varu, kponu a risi eli, kaa, "Nnwó m rinya nwunam kitna, koyu va tukwasi a aka i, o jaazi bñdu." ¹⁹ Jizosi lizo, snornu a zne, ele sno apna a sno a masi.

²⁰ Otu nyerinya ke naarija ntü ɔvnarna nri nu awha lawuru, garu a n'aznù, kpatu ɔnu iwo a aka. ²¹ Kwnornu nu nyerinya kannu ehni a, "O bürü nu me kpatu ɔnu iwo a aka kpoi, o jeeme ehni bürü m ɔma."

²² Koyu nu Jizosi tuhnasnarnu, whnú a, kanu a, "Nnwó m rinya, mkpoma si i rikne, ɔkwnata mkpoma i zñohialam ji." Be gworu nwerinya wam ngangam.

²³ Nga Jizosi varu n'oro nye risi wam, whnú ele ji opí ɔnogwu eri oli iznu nu agida mkpapkpo pii, ²⁴ o kanu be, "Anu whoga hna, kwnornu nu nnwo rinya mati ka nwúna ɔnwu, koyu nu o neezni anyarna." Be mü a rümu. ²⁵ Nga o chihalaru agida ele badnú wam, o bna nu rime owo, nwugwu nnwo rinya mati wam n'aka, nnwo rinya mati wam lizo. ²⁶ Otnutnu a gazu kpakara eli wam.

Jizosi gworu ele isni

²⁷ Nga Jizosi hiri nu pii whuya, ele isni lawuru snornu a, neesi luló, naakaa, "Ji Nnwó Devidi, donu aji obirizi."

²⁸ Nga o bnarnu n'oro, ele isni lawuru wam vakwnusiri a, Jizosi sikhwa be, "Anu kweru nu m nwernu m rikne o gwó anu?"

Be kaa, "Owe, Nyenwe aji."

²⁹ O kpatu be aka n'anya, kaa, "Lele kpa ɔkwnata mkpoma anu nu, o menu anu kpam." ³⁰ Anya be snama. Jizosi dø be aka nu nsñi, kaa, "Whnú nu o zá nye anu kanu."

³¹ Koyu nga be whogaru, be wheke rēwhna Jizosi kpakara eli wam.

Ogwugwo nye mgbu

³² Nga be ɔnophoga, be kwuyanu Jizosi nye mgbu ke reñwu ojo nwugwu. ³³ Nga o chihalaru reñwu ojo wam, nye mgbu wam

kwuru ɔka, o du agıda ele badnụ əhni be, naakaa, "A whnúlele nhne nü kpa n'Izireli."

³⁴ Koyu ele Farisi karu, "O ji rikne nye risi rənwu ojo naachihala ele rənwu ojo."

Ele ərnu zi ele nu ele

³⁵ Jizosí neeznegharí kpakara əli-əhna ma nü mgbu neezni nhne n'oro ogbako be, nəokpo okwo izi əma əli-eze Chiokike, nəogwo kpakara nriria nü əhni igbugbu zi ədo n'odo.

³⁶ Koyu nü nga o whnúrnu agıda ele badnụ wam, o donu be obirizi, kwnornu nü inwe gwürü be, be nwée rikne yinu əhni be aka, be gbasarü lele atnúrnu nwée nye nəoznu be.

³⁷ O kanu ele sno apna a, "N'ezí, ogwe nhne əkwu zì agida, koyu nü ele ərnu zi ele nü ele.

³⁸ Kam kpayarü, anu rjø Nyenwe ogwe nhne əkwu ma o zizne ele ərnu n'ekwu a."

10

Ele izi nri nu əbo

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Jizosí sukwuru nri nü badnụ lawuru wam ele sno apna a. O nyee be rikne be chihala rənwu ojo, gwó masí kpakara nriria nü əhni igbugbu zi ədo n'odo. ² Ka bù rəwhna ele izi nri nü əbo wam, nye mbom bù Sajmoni, nye be nookwu Pita, nü Anduru nwene a, nü Jemisi nnwø Zebidi nü Jóni nwene a, ³ Filipu nü Batolomi, Tómosi nü Matiyu nye əna nntu, Jemisi nnwø Alifayosi nü Tadiyosi, ⁴ Sajmoni nye zi n'esilawuru ele noonwu békunu nü mkpoma, nü Judasí Isikarjoti, nye reru a.

Ərnu ele izi nri nu əbo

(Mak 6:7-13; 13:9-13; Luk 9:1-6; 21:12-

¹⁷)

⁵ Jizosí zihala nri nü badnụ lawuru ka, do be aka nü nsnj, kaa, "Anu znékó n'eli ele bùo ele Ju, mgbu nü rime əli-əhna əbula ke ele Sameria. ⁶ Koyu anu znekwnusi ele Izireli, ele nü lele rümu atnúrnu whuru owhu. ⁷ Nga anu neezne anu kanu be, 'Eli-eze Chiokike zi ndundu.' ⁸ Anu gwó ele nriria, mee ele nwúrnu ənru be hi n'enwu lizo, anu gwó ele nchmichna, anu chihala rənwu ojo. Anu nahiaru ewhu ewhu, anu nyee n'ewhu ewhu. ⁹ Anu jí iわai əbula nü rækpa anu. ¹⁰ Anu jí rækpa n'izne anu, mgbu iwo lawuru, mgbu okoro-əhni, mgbu mkpara, kwnornu nü nye ərnu kwesiri be nyee a wiri nü hne o nqormu ərnu.

¹¹ "Eli-əhna əbula, mgbu mgbu əbula anu bnarnu, anu piohia ezi badnụ nü rime a, dazirí pii tem anu whoga. ¹² Nga anu bnarnu n'oro wam, anu kaa, 'Udno zjnu anu.' ¹³ O bùru nü əro wam bùru əma, udno anu jaadazinu a, koyu nü o bùru nü əro wam bùo əma, udno anu jeehiehnakwnusi anu. ¹⁴ Nye əbula ke nábnanyana anu, ke nüna ikwu-ənru anu, anu jowhoga n'oro

wam mgbu n'eli-əhna wam, lisnama ruznuruznu əchii anu. ¹⁵ N'ezí me naakanu anu, be joodonu əli Sòdom nü Gòmora obirizi n'əbochi ikpe karu əli-əhna ki.

¹⁶ "Le, m neezihala anu lele atnúrnu n'esilawuru edu, anu nwe akó lele agwó, kpa enwerne lele nduru.

¹⁷ "Koyu anu ze ele badnụ, kwnornu nü be jeegweru anu nyee n'aka ele ikpe, be jaapnia anu nhne n'oro ogbako ele be.

¹⁸ Be jookwuru anu zne nü ruwhnu ele risi əchichi nü ele eze kwnornu m, ma anu kanu be nhne gbasiri, ma ele bùo ele Ju. ¹⁹ Koyu nü nga be jeegweru anu nyee ele ikpe, mkpoma lákó anu miní kpa anu joogoru ənru anu mgbu nhne anu jookwu, ige wam be jeenyé anu nhne anu jookwu. ²⁰ Kwnornu nü o bùo anu nookwu əka, koyu o bù Enine ke Nda anu nookwu əka nü rime anu.

²¹ "Nwene jeegweru nwene a nyee ma be gbu a, nda jeegweru nnwø a nyee, rümu jeel-izó megidne ele mñru be, mee be nwuma.

²² Kpakara ele badnụ joosno anu irño kwnornu nü rəwhna m, Koyu be jooznohia nye əbula ke jaaknata mkpoma dazigidne du okwukwo kpakara nhne. ²³ Nga be kpagburu anu n'otu əli-əhna, anu gbazne nü ke berere. Me naakanu anu ezi əka, anu jáagazu kpakara əli-əhna Izireli du nga Nnwø ke Badnụ jaava.

²⁴ "Nye sno apna nye-zni-nhne jáaka nye zni a nhne. Əhi jáaka nyenwe a. ²⁵ O dülam nga nye sno apna nye-zni-nhne joonu lele nye zni a nhne, nü əhi o nü lele nyenwe a. O bùru nü be sukwuru nda nwe əro Belizibolu, o bù nü be jósukwu ele əro a karukwo?

Nye anu jootu ogwnu a

(Luk 12:2-7)

²⁶ "Anu tükó ogwnu be, kwnornu nü o zá nhne be kpusniru okpusni ke be jóokpume, mgbu nhne zi mgwugwa ke be jáamahia.

²⁷ Nhne me kannu anu n'ochichiri, anu kwu a n'iwhehnie, nhne be tükasiri nü nsnj, anu kwusa a n'olu əro. ²⁸ Anu tükó ogwnu ele noogbu ano-əhni, ele nwée rikne gbu mkpoma. Koyu anu tükó ogwnu nye wam ke nwernu rikne gbu mkpoma nü ano-əhni nü békunu əli rənwu. ²⁹ Be zá neere wönzna lawuru otu mkpuru iわai mati? Koyu otu nü rime be jáadna n'eli sù Nda anu kwéle.

³⁰ Koyu nü kpakara rukeri-ize ke zi anu nü risi gwnúrnu ogwnu. ³¹ Ognu tükó anu, anu zi okne ənru ahia karu agıda wönzna.

O kwuhja nü o jü Karají

(Luk 12:8,9)

³² "Nye əbula ke jookwuhja m nü ruwhnu ele badnụ, o bù ya bù nye me jookwuhja nü ruwhnu Nda m ke oligwe. ³³ Koyu nye əbula ke joogonahorú m nü ruwhnu ele badnụ, bù nye me joogonahorú nü ruwhnu Nda m ke zi n'oligwe.

*O búa udno
kóvu ama-ogwu*

(Luk 12:51-53; 14:26,27)

34 “Anú chékö nü m varü m o gweya udno n'owa, m väge m o gweya udno, kóvu ama-ogwu.³⁵ Kwnornu nü m varü m o kewa 'nnwö rukna nü nda a,
nnwö rinya nü nne a,
nnwerne nnwö nü nne nzi a.

36 Nye irno badnú jojobu ele ezi-nü-orø a.’

37 “Nye óbula ke whñurnu nda a móbu nne a n'anya karü m, kwésile m, nye whñurnu nnwö a rukna móbu nnwö a rinya n'anya karü m, kwésile m.³⁸ Nye óbula ke vúrula ogba a sno m n'aznù, kwésile m.³⁹ Nye óbula ke noopio budnu a jootuwahu, nye tuwhuru budnu a kwnornu m, joopohia a.

*Ogwo érnu
(Mak 9:41)*

40 “Nye óbula ke nabnanyarnü anü, nabnanyarnü m, nye nabnanyarnü m, nabnanyarnü nye ziyanu m.⁴¹ Nye óbula ke nabnanyarnü nye ówhnurninya kwnornu nü o bu nye ówhnurninya, jaanahia masi ogwo érnu nye ówhnurninya. Nye nabnanyarnü nye mee mma kwnornu nü o bu nye mee mma, jaanahia ogwo érnu nye mee mma.⁴² Nye óbula ke jookwute otu nü rime ele mati ka otu okiko mini jiri iyi kwnornu nü o bu nye sno apna m, owe, me naakanu anü ezi öka, o jaanahiariri ogwo érnu a.”

11

*Jizösí nü Jóni
Nye Wü Mini
(Luk 7:18-35)*

1 Nga Jizösí nyekworu ele sno apna a nri nu ébo wam.iwu, o hiri nu pij whøga, zne zni nhne, kpo okwo izi oma kpakara eli-øhna zi be ndündu.² Jóni nñrnu n'oro ikelu kpakara érnu Karaisi nñorunu, o zizne agwna ele sno apna a.³ Be sïkwa a, “O bu jiwa bu nye jaava, sôbu a le anya nye berere?”

4 Jizösí sarü be, “Anú lahna kanu Jóni kpakara nhne anü nñrnu nü nhne anü whñurnu,⁵ ele isni nñowhnu qsnø, ele mgwore neezne izne, be neeme ele nchnichna be ziri rijchna, ele nsni injø nñonu nhne, ele nwñrnu onwu lizoru n'enwu, be neezni ele mboni izi oma.⁶ Chiokike joogozi nye óbula ke júla m kwnornu nhne me mernu.”

7 Nga ele sno apna Jóni larü, Jizösí bete naakanu agida ele badnú wam nhne gbasiri Jóni. O sïkwa be, “Kini bu nhne anü znernu o whñu n'eli-ikpa? Ekere achara ruwhere noovu?⁸ Sôbu kini nhne anü znernu o whñu? Nyerukna wogwu iwo zì píali píali sa? Le, ele wogwu iwo zì píali píali zì n'oro ele eze.⁹ Anú kanu m, kini bu nhne anü

whøgaru zne o whñu? Nye ówhnurninya sa? Owe! Nye kakwo nye ówhnurninya.¹⁰ Nye ka bu nye be gbarü nhne gbasiri a n'ókwukwo nsø, kaa,

‘Le, m neezzne nye izi m nü ruwhnu i, nye jeemekwata apna i nü ruwhnu i.’

11 N'ezí me kanu anü, n'esilawuru ele ele rinya mñrunu, o zá nye ke kakwo Jóni Nye Wü Mini, kóvu nye zíkakworu mati n'eli-eze Chiokike kakwo Jóni.¹² Hite n'øbochi Jóni Nye Wü Mini dû kïtna, be neeme eli-eze Chiokike nhne rikne, ele gbasiri rikne naagbalj o bna nü rime a.¹³ Tem dû n'ige Jóni, kpakara ele ówhnurninya nü iwu kwuru nhne gbasiri eli-eze Chiokike wam.¹⁴ O buru nü anü jeekweru a, Jóni bu Elaija nye be gbarü nhne gbasiri a nü o jaava.¹⁵ Nye nwernu nsñi, o nñrnu.

16 “Ndaa nhne me jeeji sninu ebiri ka? Ebiri ka nü lele rümu takiri dazigwu n'ahia, noosukwu ibne be ikwu,¹⁷ be naakaa, A kwannu anu eri,
anü tnéne eri,
a gwnü eri mkpe,
anü kwnána èkwna.’

18 Kwnornu nü Jóni varü ríle wíri, o nwóge manya, be kaa, ‘O nwernu rënwu ojo.’

19 Nnwö ke Badnú varü, neeri wíri, nñonwo manya, be kaa, ‘Le, nye okne wíri, nü nye nwóke manya, enyi ele qna ntü nü ele mmehie.’ Ernu oma ke neehi nü akoniche Chiokike whüya neegesi nü akoniche buru qma.”

*Eli-øhna kwé ekwe
(Luk 10:13-15)*

20 Jizösí bete o nyanu agida eli-øhna qnyinya hne o rnñrnu agida érnu kwnornu nü be kwéle o tñhnasna mkpoma nü mmehie be.²¹ ‘Awññwhnu jaazinu i, jí Korazini, awññwhnu jaazinu i, jí Bétesaida, o buru nü be rnñrnu kpakara agida érnu ndu-éhni ka nü Taya nü Saidoni bu ke be rnñrnu nü rime anü, be znernu òtuhnasna mkpoma agida ige wheru ewhe, daziri n'lkpe mkpe nü rëtnu.

22 Kóvu me kanu anü, be joodonu Taya nü Saidoni obirizi n'øbochi ikpe karü anü.²³ Jí n'iwñrnu i masi, Kapanom, be jeegwelizo i olu du oligwe? Be jeegwedna i eli, du bekwnu eli rënwu. O buru nü agida érnu ndu-éhni be rnñrnu nü rime i nü be rnñrnu a nü Sòdom, o znernu adazí dû øbochi tna.²⁴ Kóvu me kanu anü, be joodonu eli Sòdom obirizi n'øbochi ikpe karü i.”

*Özukwa inwe
(Luk 10:21-22)*

25 N'ige wam Jizösí karü, “Meka, Nda, Nyenwe oligwe nü owa, kwnornu nü i bigwaru nhne ele ka n'anya ele aço nü ele marnu nhne, kóvu i kpumennu be rümu takiri.²⁶ Owe! Nda, meka, kwnornu nü o buru oma kpam n'anya i.”

27 "Nda m yisiri kpakara nhne n'aka m. O zá nye magwú Nnwó wam, okwolem Nda. O zí masí nye magwú Nda wam, okwolem Nnwó a kpoi, nü ele Nnwó wam pioru o kpumenu a.

28 "Anú vakwnusi m, anú ele nqodogbu éhni anú n'erunu, ele be vuteru ivu rjnyu, m jeeme anú zukwaru inwe." 29 Anú ynarnu yokwu m* n'ilí anú, anú muhia nhne n'ónu m, kwnornu nü m bù m nye zi wohnernerne nü nye gwednarnu mkpoma n'eli, anú joopohia ozukwa inwe nü mkpoma anú. 30 Kwnornu nü yokwu m gbú igbugbu, ivu m zí ewheke."

12

*Ajii gbasiri
Obochi Ozukwa Inwe
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

1 N'ige wam, Jizosí naagawhe n'ékwu ikpa n'Obochi Ozukwa Inwe, wiri nqogwnu ele sno apna a, be bete nqogho ikpa naata. 2 Ngá ele Farisi whnúrnu a, be kanú a, "Le, ele sno apna i neeme nhne kwésile n'iwu n'Obochi Ozukwa Inwe."

3 O kanú be, "Anú gwñúna nhne Devidi mernu nga wiri gwñúnu a, ya nü ele snogwu a?" 4 O bnaznernu n'oro nso Chiokike ri brédi be bitaru nü ruwhnu Chiokike, ke kwésile n'iwu nü Devidi nü ele sno a ri, okwolem ele ókwa arjohna kwesiri o ri a? 5 Móbú anú gwñúna n'iwu kpa ele ókwa arjohna Chiokike ji neemeru Obochi Ozukwa Inwe n'Oro Nsó Chiokike, kóvu ikpe mána be? 6 Kóvu me kanú anú nü nye kakwo Oro Nsó Chiokike zí hna. 7 O búru nü anú mahiaru nhne ikwu-ónu ka bù, "M noopio obirizi, o búo arjohna," anú jáama ele ikpe mána ikpe. 8 Kwnornu nü Nnwó ke Badnú bù Nyenwe Obochi Ozukwa Inwe."

*Nyerukna aka
donwurnu odonu
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

9 Jizosí hi nü pii whoga, bna n'oro ogbako ele Ju, 10 otu nwerukna aka donwurnu odonu zí pii. Be noopio nhne be jeeji bno Jizosí nhne, be síkwa a, "O búru óma n'iwu o gwó nríria n'Obochi Ozukwa Inwe?"

11 Jizosí kanú be, "Ndaa nye nü rime anú ke jeenwe otu atnúrnu, o búru nü atnúrnu wam dnabna rime olulu n'Obochi Ozukwa Inwe, o bù o jónowugwu a, dòhia a?" 12 Badnú gburu ónu karú atnúrnu. Ka bù nü o búru óma o mee nhne óma n'Obochi Ozukwa Inwe."

13 O kanú nye nyerukna wam, "Dósnima aka i." O dósniema aka a, aka a búru óma lele a a berere. 14 Ngam, ele Farisi whogaru gba iznuznu kpa be joogbu a.

Nnwó izi Chiokike hohiaru

15 Nga Jizosí mahiaru a, o hi nü pii whoga, agida badnú snornu a, o gwó kpakara éhni igbugbu be. 16 O doru be aka nü nsní be mékó ele badnú mahia nye o bù. 17 O mernu ka ma nhne be gbaru n'ókwukwo nso hite n'ónu Azaya nye ówhnurninya mezú, ke kwuru,

18 "Le, ka bù nye izi m me hohiaru, nye me whnúrnu n'anya, nye nhne a nooso m.

M jeeyisi Enine m nü rime a.

O jookpo okwo ikpe zí snam nü kpakara mba.

19 O jóolu ogwnu, o jéesi lulo,
o zá nye jónu akpíri a n'ederezi.

20 O jáagbají ekere achara hípiagwu éhipia, móbu whúsime tónji nqohio rúnwurnu, tem o mee ikpe zí snam megbu.

21 Kpakara mba jeenwe olile anya nü röhwna a."

Jizosí nü Bélizibolu

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

22 Ige wam be kwuyanú Jizosí otu badnú rẹnwo ojo nwágwu, nye kpuru isní, ke dnarnu mgbu, o gwó a éhni igbugbu wam, nye mgbu wam kwuru óka, whnú masí osno. 23 O duru agida ele badnú wam éhni, be kaa, "Nyerukna ka, o jóobu Nnwó Devidi sa?"

24 Kóvu nga ele Farisi nñrnu a, be kaa, "Nwerukna ka neejí rikne Bélizibolu nye risi ele rẹnwo ojo naachíhala rẹnwo ojo."

25 Nga Jizosí mahiaru óríri be, o kanú be, "Eli-eze óbula kewama megidne éhni a, jootubiri etekne, éli-óhna óbula móbu óro óbula ke kewarú megidne éhni a jöogwuzoli.

26 O búru nü Setani chihala Setani, o ke-warú megidne éhni a, éli-eze a jaaga óla gwúzo? 27 O búru nü m ji m rikne Bélizibolu naachíhala ele rẹnwo ojo, nü rikne nyele bù hne ele ke anú ji naachíhala be? Je bojò ele ikpe anú. 28 Kóvu o búru nü m ji m Enine ke Chiokike naachíhala rẹnwo ojo, le, éli-eze Chiokike dúlam anú éhni. 29 Berere kwno, badnú jaaga óla bna n'oro nye dikne, nahóru a kpakara nhne n'aka rikne, o búru nü o béle osno kne dikne wam eriri? Nga wam o jeenwe rikne nahóru a nhne zí n'oro a.

30 "Nye nü me zíla, bù nye neemegidne m, nye snóne m naachíkota nhne, bù nye nqobosa óbosa. 31 Kwnornu nü ka, m naakanu anú, be jaagbarunu badnú mme-hie nü okwulu óbula be kwuluru, kóvu nü be jáagbarunu okwulu be kwuluru Enine Nsó. 32 Nye óbula ke jookwugidne Nnwó ke Badnú, be jaagbarunu a, kóvu nye óbula ke jookwugidne Enine Nsó, be jáagbarunu a, o búo n'ige ka, móbu ige ke jaava.

* 11:29 Yokwu bù isisi be knegidneru n'ilí anó qro ma be rnú ému be karú be mee.

*Isisi nü mkpuru a
(Luk 6:43-45)*

³³ “Anu mee isisi ma o bürü oma, mee masi mkpuru a ma o bürü oma, möbu mee isisi ma o bürü isisi ojo, mee masi mkpuru a ma o bürü mkpuru ojo. Kwnornu nü be mahia isisi hite nü mkpuru a.” ³⁴ Anu ebnurnu agwo, anu jaaga ola kwu oka oma, hne anu bu ele ojo? Kwnornu nü nhne jiipiyaru mkpoma bu nhne onu nookwu. ³⁵ Badnu oma hite n'ekwnu oma ke zi nü mkpoma a neegwehja nhne oma, badnu ojo hite n'ekwnu ojo ke zi nü mkpoma a neegwehja nhne ojo. ³⁶ Koyu me kanu anu, nu oka obula ele badnu nookwu ke bnágwo nu nhne, be jaasa ajiji a n'obochi ikpe. ³⁷ Kwnornu nü be jeehite n'ikwu-onu i gwnusi i nü nye mee mma, hite masi n'ikwu-onu i maa i ikpe.”

*Nhne elekema ke Jona
(Mat 8:11,12; Luk 11:29-32)*

³⁸ Ige wam agwna ele zni iwu nü ele Farisi kanu a, “Nye-zni-nhne, a noopio o whnú nhne elekema n'aka i.”

³⁹ Jizosi saru be, “Ebiri ojo ke naagba ewhere noopio nhne elekema, o zá nhne elekema be jeenyé a, okwolem nhne elekema Jona nye əwhnurninya. ⁴⁰ Lele kpa Jona daziri obochi eto iwhnehnie nü abalí nü rüwhe aznú, o bu kpa Nnwö ke Badnu jaadazí nü rime eli obochi eto iwhnehnie nü abalí. ⁴¹ Ele rukna Ninive joosno ebiri ka lizo n'ikpe, be jaama be ikpe, kwnornu nü be tühnasnarun mkpoma n'okpo okwo Jona. Koyu le, nhne kakwo Jona zi hna. ⁴² Eze nyerinya Seba jeelizo ya nü ele ebiri ka bna n'ikpe, o jaama be ikpe, kwnornu nü o hiri n'osotoma əwa va nürnü akoniche Solomoni. Koyu le, nhne kakwo Solomoni zi hna.

*Renwu ojo hiehnarnu
(Luk 11:24-26)*

⁴³ “Nga rənwu ojo hiri nü rime badnu whoga, o znegharí n'eli chna chna chna, noopio hne o joozukwa inwe, koyu o piohjala, ⁴⁴ o kaa, ‘M jaalahna n'oro m hne me hiri whuya.’ Nga o vaduru, o whnú nü o zá nye wu nü rime owo wam, nü be zasnarnu a, bıkwata nhne nkari. ⁴⁵ O jeezne chirí rənwu ojo əsau ibne a ele nwernu risi rikne karu a, be bna wuru nü rime nye wam, qnodi ipne-aznú ke nye wam johnsasi bujo karu kpa o zi nü mbom. O bu kpa o joonu n'ebiri ojo ka.”

*Nne jizosi nü rümu nne a
(Mat 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Nga o nookwunu agida ele badnu wam oka, nne a nü rümu nne a varu gwuzoru n'ederezi noopio o kwunu a oka. ⁴⁷ Otu badnu kanu a, “Le, nne i nü rümu nne i gwuzogwu r'ederezi noopio i o kwunu i oka.” ⁴⁸ Jizosi saru a, “Nyele bu nne m, ele kele bu rümu nne m?”

⁴⁹ O dösnima aka nü hne ele sno apna a zi, kaa, “Anu le nne m nü rümu nne m. ⁵⁰ Kwnornu nü nye obula ke jeeme nhne Nda m ke zi n'oligwe noopio, nye wam bu nwene m rukna nü nwene m rinya, nü nne m.”

13

*Elulu nye ogha mkpuru
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ N'obochi wam Jizosi whuyar nü rime oro zne daziri eli nü ngeri osimini. ² Agida ele badnu gbakorù hne o zi, ke kpayarù o jiri bna nü rime ogbo, daziri eli, agida ele badnu wam gwuzoru nü mkpomkpo eli. ³ O ji elulu zi odo n'odo zni be agida nhne, kaa, “Otu nye ərnu ekwu znernu agha mkpuru. ⁴ Nga o naagha, agwna mkpuru dna nü ngeri apna, rümu onunu varu tuturu be ta. ⁵ Agwna mkpuru dnarnu n'eli rugwu, hne be nwée agida rijzna, ngangam mkpuru wam fuhjaro, kwnornu nü be nwée agida rijzna. ⁶ Nga ehnam wasiri, be chnnawu, kwnornu nü be nwée egwnugwnu. ⁷ Agwna mkpuru berere dnarnu n'esilawuru igwnu, igwnu wam sohia, kpabgu be. ⁸ Agwna mkpuru berere dnarnu n'eli oma, be mi jí mkpuru otu riwu, berere nri isunu, berere nri eto. ⁹ Nye nwernu nsní, o nürnú.”

*Nhne o kwino tru elulu
(Mak 4:10-12; Luk 8:9,10)*

¹⁰ Ele sno apna a vakwnusí a, sìkwa a, “Kini kpayarù i nookwunu be oka n'elulu?”

¹¹ Jizosi saru be, “Be mernu anu mahia nhne tugwaru otugwa ke eli-eze Chiokike, koyu nü o býo be. ¹² Nye obula ke nwernu nhne, be jeenye hnasi a, o jeenwe agida nhne, koyu nye ke nwée, be jaanahorù a o býbedi ke o nwernu. ¹³ Kam kpayarù, me nqotnunu be elulu. Be neele anya koyu be zá nqowhnu, be noobno nsní, be zá nqonu, pe jöoghohia nhne. ¹⁴ Nhne Azaya nye əwhnurninya kwuru gbasiri be mezu nü risi be, ke kwuru,

Anu joonu kpoi, koyu anu jómuhia ria ria, anu joowhnu koyu anu jöoghohia ria ria.

¹⁵ Kwnornu nü mkpoma ele ka gbasiném n'oto, nsní kpósninem be masi.

Be kpusniném anya be,
ma be gharu o ji anya be whnú əsno,
gharu o jiri nsní be nürnü nhne,
gweru mkpoma be ghohia, ma be
tühnasna,
ma m gwó m be.”

¹⁶ Anu bu ele əwa oma, kwnornu nü anya anu nqowhnu əsno, nsní anu nqonu nhne.

¹⁷ N'ezí me kanu anu, o gwnurnu agida ele əwhnurninya nü ele əwa əgwnu o whnú nhne anu nqowhnu, koyu nü be whnúna, nü o nürnü nhne anu nqonu koyu nü be nýna.

*Risi elulu
nye ogha mkpuru
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)*

18 Anu bnote nsn̄i ma anu m̄uhia risi elulu nye ogha mkpuru wam. 19 Nye oghala ke nr̄nu ikwu-onu eli-eze Chiokike, kovu o ghöhiala a, nye ojo wam va, naħorū a nhne be kpasiru n̄u mkpoma a. Ka bu mkpuru ke be ghasiri n̄u ngeri apna. 20 Mkpuru ke be ghasiri n̄u rugwu bu ele nr̄nu ikwu-onu wam, ngangam be gweru snarnima nwugwu a. 21 Kovu n̄u be nwée egwugwunu n̄u rime be, be dazi ige mat̄i, nga mmekpēhni m̄obu awhn̄uhnu varu kwnornu n̄u ikwu-onu wam, ngangam, be dnahnala azn̄u. 22 Mkpuru ke be ghasiri n̄esilawuru igwunu bu ele nr̄nu ikwu-onu wam, kovu mmekpēhni ke owa ka n̄u aghigho ɔwhnu ekwun n̄anya kpagburu ikwu-onu wam, o b̄ru nhne m̄ina mkpuru. 23 Mkpuru ke be ghasiri n̄eli b̄ru oma, bu ele ke nr̄nu ikwu-onu wam, be ghöhiala a, be m̄ihia mkpuru k'ez, otu riwhu, ke berere nri isunu, berere nri eto.”

Elulu achara atna
24 Jizosi tn̄nu be elulu berere, kaa, “Eli-eze Chiokike n̄u lele hne badn̄u kpasiru mkpuru oma n̄ekwu a. 25 Nga ele badn̄u neezni anyarna, nye irno varu kpasi atna n̄ekwu wam, la. 26 Nga mkpuru oma wam fuhiaru, o m̄ii mkpuru, atna wam wh̄ru iwhn̄e. 27 Ele izi nye nwe ekwu wam vakwnusia a, kanu a, ‘Nda-a-kwu, i kpásila mkpuru oma n̄ekwu i? O zi hn̄ne fuhia atna?’

28 “O kanu be, ‘Ka bu aka ērnu nye irno.’
“Ele izi a s̄ikwa a, ‘Ipioru a zne whome be?’

29 “O kanu be, ‘Oza! O zi kpa anu zi noowho atna anu whokota ikpa. 30 Anu gharu be lawuru sokota du ige o gwe nhne n̄ekwu, nga wam, m̄ jaakanu ele neegwe nhne n̄ekwu be beru q̄sno whome atna wam, kpukota be n̄okwukwu, kpo be bekwnu. Kovu anu chibna ikpa wam n̄obna m.’”

*Mkpuru m̄ositadi nu
nhne whu bredi*
(Mak 4:30-34; Luk 13:18-21)

31 Jizosi tn̄nu be elulu berere, kaa, “Eli-eze Chiokike n̄u lele mkpuru isisi be kwu m̄ositadi, ke badn̄u kpasiru n̄ekwu a. 32 O bu n̄ezi n̄u o zi mat̄i kakwo kpakara mkpuru, o ghō isisi kakwo kpakara nhne be kpasiru n̄ekwu, ke onunu oligwe naava noornu alikwu n̄u nkala a.”

33 O tn̄nu be elulu berere, kaa, “Eli-eze Chiokike n̄u lele nhne whu br̄edi, ke nyerinya gweru gwasí n̄u rime agida ikpa, tem kpakara a whu.”

34 Kpakara ikwu-onu ka bu ke Jizosi kwunnu igbudu badn̄u n̄elulu. O kwūgene be ikwu-onu hne o jile elulu.

35 “Ka bu ma nhne be kwuru hite n̄onu nye ɔwhn̄urninya mezu, ke karu,
‘M jookpume onu m tn̄u elulu,
m jaakahia nhne be bigwari abigwa
ke nga owa panjorou.’”

*Jizosi kowamarnu risi
elulu achara atna*

36 Nga o ghasarū igbudu badn̄u wam, o bna n̄u rime oro. Ele sno apna a vakwnusiri a, naaka, “Kowanu aji risi elulu atna wam zi n̄ekwu wam.”

37 O kaa, “Nye naagha mkpuru oma bu Nnw̄o ke Badn̄u. 38 Ekwu bu owa, mkpuru oma wam bu r̄mu eli-eze Chiokike, kovu atna wam bu ele ke nye ojo wam. 39 Nye irno wam ke kpasiru be bu Ekwensu, ogwe nhne n̄ekwu bu okwukwo owa, ele wan neegwe nhne n̄ekwu bu ele enine izi. 40 Lele kpa be nookpokota atna wam nookpo be bekwnu, o bu kpa o jaazi n̄okwukwo owa. 41 Nnw̄o ke Badn̄u jeezihala ele enine izi a, be chikota n̄eli-eze a kpakara ele naakpahia aruru-eli n̄u ele neeme m̄mehie. 42 Be jōtubna be n̄okne bekwnu wam hne be jaazi naakwna ekwna, naata rukwnurnu-ize. 43 Ige wam ele mee mma joonwu lele ehnam n̄eli-eze Chiokike Nda be. Nye nwernu nsn̄i, o nr̄nu.

Elulu eto

44 “Eli-eze Chiokike n̄u lele ekwnu be bigwari n̄ekwu, ke otu badn̄u wh̄n̄nu. O gweru nhne kpusnime a, gweru snarnima la, re kpakara nhne o nwernu, zuru eli wam.

45 “Eli-eze Chiokike n̄u lele nye mgbamahia noopio pal̄i oma. 46 Nga o whn̄urnu otu pal̄i gburu okne onu, o zne re kpakara nhne o nwernu, zuru a.

47 “Berere kwuo eli-eze Chiokike n̄u lele igbo be w̄usiri n̄u rime osimini, ke gburu agida azn̄u zi odo n̄odo. 48 Nga o jiru, be dōhia a n̄u mkpomkpo eli, daziri eli hōsi azn̄u ele ke b̄ru oma n̄u rime nhne, tuwhume azn̄u ele ke b̄uo oma. 49 O bu kpa o jaazi n̄okwukwo ke owa, ele enine izi jōwhuya, kewahia ele ojo n̄ehni ele mee mma. 50 Be jōtubna ele ojo n̄okne bekwnu, hne be jaazi naakwna ekwna, naata rukwnurnu-ize.”

51 Jizosi s̄ikwaru be, “Anu ghöhiaru kpakara nhne ka?”

Be kaa, “Owe.”

52 O kanu be, “Nye zni iwu oghala be znirni apna eli-eze Chiokike, n̄u lele nye nwe oro nyi hiri n̄ekwu a neegwehia nhne ikne n̄u nhne ognani.”

*Be jyru Jizosi n̄u Nazareti
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

53 Nga Jizosi tn̄kworu elulu, o hiri n̄u pii whoga. 54 Nga o varu n̄eli ke aka a, neezni nhne n̄oro ogbako be, ke kpayarū nhne o znirni duru be ehni, be kaa, “Ndaa hne nwernu ka nwehia akoniche n̄u ērnu

ndu-ehni ka? ⁵⁵ Nyerukna ka ə búa nnwo omenka aị? O búa nne a bù nye be kwu Meri nü rúmu nne a rukna, Jemisi, nü Josefu, nü Saimoni nü Judasị? ⁵⁶ Rúmu nne a rinya be zia n'esiawáru aị? Ndaa hne nwerukna ka nwéhiaru kpakara nhne ka?” ⁵⁷ Be we ovu ehni megidie a.

Kóvu Jízosi kanú be, “Okwolem nü eli ke a nü ezi-nü-qo a bù hne nye ówhurninaya nwée qso anya.” ⁵⁸ O rnúna agida érnú ndu-ehni nü píj kwnornu nü be nwée ọkwnata mkpoma.

14

*Enwu Jóni Nye Wú Mini
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

¹ N'ige wam Eze Erodú nye nēechi Galili nñuru qñutnú gbasiri Jízosi. ² O kanú ele neeznenu a izi, “Nyerukna ka bù Jóni Nye Wú Mini, o hilem n'énwu lizò, o bù nhne mernu o nwernu rikne ka o jí nñornu érnú ndu-ehni.”

³ N'ige wheru ewhe Erodú nwúgwuru Jóni, kñe a eriri, yisi a n'oro ikelu kwnornu nü Erodiasi nnwerne Filipu nwene a rukna. ⁴ Kwnornu nü Jóni kannu a, “O búa ọma n'iwu o lụ nnwerne nwene i.” ⁵ Erodú pioru o gbu a, kóvu o tñru ogwnu ele Ju, kwnornu nü be kwégwu Jóni bù nye ówhurninaya.

⁶ Nga obochi ochenwanya omumu Erodú dñru, nnwó rinya Erodiasi neetne eri nü ruwhnu be, o sòru Erodú n'ònú k'ezi, ⁷ o kwe a mkwna, kwesti a rikne nü o jeenyé a nhne obula o jorior. ⁸ Nne a zni a ezni o kaa, “Nyee m risi Jóni Nye Wú Mini n'agbugba hna.”

⁹ O gburu eze igbugbu nü mkpoma, kóvu kwnornu nü mkwna wam o kweru, nü ele ya nü be dazi neeri wiri, o karu be nyee a. ¹⁰ O zizne be gbuhiá risi Jóni n'oro ikelu. ¹¹ Be vuya risi a n'agbugba, nyee nnwó rinya wam, o nyee a nne a. ¹² Ele sno apna Jóni va, vuru iznu a, li a, be zne kanú Jízosi nhne mernu.

*Jízosi nyernu pokwu
badnú isne wiri*

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jón 6:1-14)

¹³ Nga Jízosi nñrnu a, o hiri nü pjám whoga, ya nü nsññu a bna n'ogbo zne hne koru owu. Kóvu ele badnú piöhíaru hne o zì, be hi nü kpakara eli-ohna wam snornu a n'ochi eli. ¹⁴ Nga Jízosi whýaru n'ogbo whñu agida badnú, o donu be obirizi, gwó ele ke naaria nríria. ¹⁵ Nga o dñru ogbednachi, ele sno apna a vakwnusiri a, kaa, “Hna kogwu owu, obochi znemini, zile ele ka ma be zne nü rime eli-ohna zne zúru nhne oriri.”

¹⁶ Jízosi kanú be, “O zila mkpa nü be jaala, anú nyee be nhne be jeeri.”

¹⁷ Be kanú a, “Nhne a nwernu hna kwolem ike brëdi isne nü aznú lawáru.”

¹⁸ Jízosi kanú be, “Anú chiyau m be hna.” ¹⁹ O kanú kpakara igbudu badnú wam dazíri eli n'olu achara. O gweru ike brëdi isne nü aznú lawáru wam, le anya n'oligwe, tñ mamma, nyawama be, nyee ele sno apna a, be gweru a nyee igbudu badnú wam. ²⁰ Kpakara be ri, riji rúwo, ele sno apna a tutukota rúvnuruvnu ke gwnarnu agwna, ke jihíaru nkíta nri nü nkíta lawáru. ²¹ Ele riri wiri wam bù pokwu ele rukna isne, be gweme ele rinya nü rúmu takíri.

*Jízosi znernu izne
n'olu mini*

(Mak 6:45-52; Jón 6:15-21)

²² Ngangam Jízosi kanú ele sno apna a be bna n'ogbo, beru a qsnö whe aka osimini kiyari, ma o zila igbudu badnú wam. ²³ Nga o zilakworu igbudu badnú wam, o pnezne n'olu rugwu nü nsññu a zne kpe okpukpe. N'ige ogbednachi, ya nü nsññu a zì pjám. ²⁴ Kóvu nü ogbo wam zì ikere n'olu osimini, abaka-mini zì noovu a, kwnornu nü ruwhere neewhegidne a. ²⁵ Kóvu n'ònú qssisi, Jízosi neezne izne n'olu mini ma o vakwnusi be. ²⁶ Nga ele sno apna a whñrnu a, hne o neezne izne n'olu mini, mkpoma whuru be, be tu ogwnu, si okokoba nü o bù rñwu.

²⁷ Ngangam Jízosi kanú be, “Mkpoma si anu rikne, o bù mawa. Anú tñko ogwnu.”

²⁸ Pita sa a, “Nyenwe aj, o bñru nü o bù jiwa, kanú m ve vakwnusi i n'olu mini.”

²⁹ Jízosi kanú a, “Vaa.”

Pita hi n'ogbo hiedna, zne izne n'olu mini, neeznekwonusi Jízosi. ³⁰ Kóvu nga o whñrnu okne ruwhere, o tu ogwnu, bete neemi, o siwama, “Nyenwe aj, zñohia m.”

³¹ Ngangam Jízosi dñsnihala aka a, nwúgwuru a, kanú a, “Nye ọkwnata mkpoma mati, kini kpayarù i jiri nwe mkpoma lawáru?”

³² Nga be bnarnu nü rime ogbo, ruwhere wam whebirí. ³³ Ele zì nü rime ogbo wam varu kponu a risi eli, be naakaa, “N'ezi, i bù Nnwó Chiokike.”

*Jízosi gwóru ele nríria
n'eli Genezareti*

(Mak 6:53-56)

³⁴ Nga be wheru aznú mini wam, be va du n'eli Genezareti. ³⁵ Ele rukna eli wam mahíaru Jízosi, be zihala nü kpakara eli kwuyanu a ele nríria. ³⁶ Be rìasno a ma be kpatu onu iwo a aka kpoi. O gwóru kpakara ele kpaturu onu iwo a aka.

15

Omen'eli ke ele mbom

(Mak 7:1-13)

¹ Nga ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju hiri nü Jerusélem vakwnusiri Jízosi, be sìkwa a, ² “Kini kpayarù ele sno apna i zá naabíta omen'eli ele mbom? Be zá nqökwo aka hne be ri wiri.”

³ Jizəsi saru be, “Kini kpayarü anu zá naabita nhne Chiokike nyeru n'iwu kwnornu omen'eli anu? ⁴ Chiokike karu, ‘Sobisinu nda i nu nne i,’ nu ‘Nye əbula ke joovu nda a məbu nne a onu, be gbu a.’ ⁵ Koyu anu karu nu nye əbula ke jaakanu nda a məbu nne a, ‘Nhne a jeerihja n'aka m bu nkesi me nyeru Chiokike,’ ⁶ o zima mkpa nu o josoobisinu nda a məbu nne a ria ria. Anu neeme ikwu-onu Chiokike nhne etekne kwnornu omen'eli anu. ⁷ Ele ruwhnu lawuru, Azaya nye əwhnurninya kwuru ezi oka gbasiri anu nga o kwuru, ⁸ Ele ka ji mgbele-onu etekne noosobisinu m, koyu nu mkpoma be zi ikere nu hne me zi.

⁹ Be nookponu m risi eli n'etekne, be neezni nhne badnū nyeru n'iwu lele nu o bu iwu Chiokike.”

*Nhne neemeru badnū**(Mak 7:14-23)*

¹⁰ Jizəsi sukwuru ighbudu badnū wam, kanu be, “Anu bnote nsnj, anu ghobia masi. ¹¹ O buo nhne bnarnu n'ou badnū bu nhne neemeru badnū, o bu nhne hi n'ou whuya bu nhne neemeru badnū.”

¹² Ele sno apna a vakwnusiri a, kanu a, “I mahiaru nu ele Farisi weru ehni nga be nwernu oka wam?”

¹³ Jizəsi saru be, “Be joowholaha isisi əbula ke Nda m ke oligwe kpásila. ¹⁴ Anu gharu be, be bu ele kpuru isni noodu ele kpuru isni. O buru nu nye isni noodu nye isni, be lawuru jaadnabna nu rime olulu.”

¹⁵ Pita kanu a, “Kowanu aji risi elulu ka.”

¹⁶ Jizəsi kanu be, “Anu nwée ogohia dū kitna? ¹⁷ O bu anu máa nu nhne əbula ke bnarnu n'ou neezne nu rwhu, be nynohala a n'osoro? ¹⁸ Koyu nu nhne ke hiri n'ou whuya hi nu mkpoma whuya, ka bu nhne ke neemeru badnū. ¹⁹ Kwnornu nu hite nu rime mkpoma bu hne kpakara oriri ojo hi n'owhuuya, ogbu badnū, ome oy, ogba ewhere, oznu buznu, akebne aghalaghala nu okaja ele berere. ²⁰ Nhne ele ka bu nhne meru badnū, koyu o ri wiri n'aka kwóge okwo méru badnū.”

*Okwnata ovu otu nyerinya**(Mak 7:24-30)*

²¹ Jizəsi hiri nu piam whoga, zne n'eli Taya nu Saïdoni. ²² Otu nyerinya Kena, nye eli wam, whuyaru, siwama, “Nyewen ai, Nnwō Devidi, donu m obirizi, rēnpu ojo nwugwusi nnwō m rinya aka rikne.”

²³ Jizəsi sála a nhne əbula. Ele sno apna a vakwnusiri a, riásno, kaa, “Chihala a, kwnornu nu o neesiso aji lulo.”

²⁴ Jizəsi saru, “Be ziyaru m kwnornu atnurnu whuru owhu ke ele Iziréli kpoj.”

²⁵ Nyerinya wam varu kpónu a risi eli, kaa, “Nyewen ai, yisini m aka.”

²⁶ Jizəsi saru, “O búo əma o gweru wiri rumu takiri tūhalanu rumu nkita.”

²⁷ Nyerinya wam karu, “Owe, Nyewen ai, koyu nu rumu nkita neeri agwna rūvnuruvnu ke hi nu n'olu ikpechi ele nwé be naadna.”

²⁸ Ige wam, Jizəsi saru a, “Nyerinya, okwnata mkpoma i hna ezi, o dazinu i lele kpa i pioru.” Ngangam, ehni bürü nnwō a rinya əma.

Jizəsi gworu ele nriria

²⁹ Jizəsi hi nu piam whuya, va nu ngeri Osimini Galili. O pnezne n'olu rugwu, daziri eli. ³⁰ Agida ele badnū vakwnusiri a, kwuru ele mgworo, nu ele isni, ele vu əru, nu ele mgbu, nu agida ele naarija nriria zi qdo n'qdo va. Be kwubita be n'eli n'ochi Jizəsi, o gwō kpakara be. ³¹ Ka kpayarü o duru ele badnū wam ehni, nga be whnurnu ele mgbu hne be kwuru əka, ele vu əru, ehni bürü be əma, ele mgworo neezne izne, nu ele isni whnurnu əsno. Be ja Chiokike ke Iziréli mma.

*Jizəsi nyerunu pokwu**badnū eno wiri**(Mak 8:1-10)*

³² Jizəsi sukwu ele sno apna a, kaa, “M nqodonu agida ele badnū ka obirizi, kwnornu nu me nu be dazilam əbochi eto kitna, be nwée nhne be jeeri, m jéezila be n'ou etekne, o zi be tiboo n'apna.”

³³ Ele sno apna a kanu a, “Ndaa hne a jeenwehia brédi n'eli-ikpa ka ke jeeji ighbudu badnū ka rwhu?”

³⁴ Jizəsi sikhwa be, “Anu nwernu ike brédi ele?”

Be saru, “Esau, nu aznū mati ele nu ele.”

³⁵ Jizəsi kanu ighbudu badnū wam be daziri eli. ³⁶ O gweru ike bredi esau nu aznū wam, tu mmamma, o nyawama be, nyee ele sno apna a, ele sno apna gweru nyee ighbudu badnū wam. ³⁷ Kpakara be ri, riji rwhu, be tütukota rūvnuruvnu ke gwnarnu agwna, nkita esau jipiyar. ³⁸ Ele riri a bu pokwu ele rukna əno, be gweme ele rinya nu rumu takiri. ³⁹ Nga Jizəsi zihalaru ele badnū wam, o bna n'ogbo zne n'eli Magada.

16*Orio nhne elekema**(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)*

¹ Ele Farisi nu ele Sadusi vakwnusiri Jizəsi naakpa a iru, kanu a, o gesi be nhne elekema hi n'oligwe. ² O saru be, “N'ogbednachi, anu naakaa, ‘Ruwahu oligwe bürü əma, kwnornu nu oligwe naachna ihiie ihiie.’ ³ N'osisi, anu naakaa, ‘Ruwahu oligwe búo əma tna, kwnornu nu oligwe dugwu ruwhnu naachna ihiie ihiie.’ Anu magwru kpa be le əwa nu ruwhnu oligwe anya gwnu nhne o əjobu. Koyu ndaa

kpa anu máa ige ka? ⁴ Ebiri ojo naagba ewhere, noopio nhne elekema, o zá nhne elekema be jeenye anu, okwolem nhne elekema Jona nye əwhnurninya.” O gharu be, whoga.

*Nhne whu bredi ke
ele Farisi nü ele Sadusi
(Mak 8:14-21)*

⁵ Nga ele sno apna a gawheru nu ngeri kiyari, be chezuru o gweru bredi. ⁶ Jizosi kanu be, “Anyu du anu eli, anu neeze nhne whu bredi ke ele Farisi nü ele Sadusi.”

⁷ Be nqotnurita n'esilawuru be, naakaa, “O bu kwnornu nu a jíle bredi.”

⁸ Nga Jizosi mahiaru a, o kaa, “Ele əkwnata ovu mati, kini kpayaru anu ji nookwu n'esilawuru anu nu anu nwéé bredi? ⁹ Anu ghöhia köriri, anu chénwanyana ike bredi isne ke pokwu badnu isne, nu nkita ele anu pnojiri? ¹⁰ Móbu nga me keru ike bredi esau ke pokwu badnu eno wam, nkita ele anu pnojiri? ¹¹ Kini kpayaru anu ghöhiala nu o bu bredi hne me naakaa? Koyu anu zeru nhne nqowhu bredi ke ele Farisi nü ele Sadusi.”

¹² Nga be ghohiaru nu o kála be ze nhne nqowhu bredi, koyu be neeze iznizni ele Farisi nü ele Sadusi.

*Pita kahiaru nye Jizosi bu
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³ Nga Jizosi varu n'odoru eli Sizaria Fili-pai, o sikwa ele sno apna a, “Ele badnu be naakaa nu Nnwó ke Badnu bu nyele?”

¹⁴ Be kaa, “Agwna be kaa Joni Nye Wú Mini, ele berere kaa Elaija, ele berere kwno kaa Jerimaya móbu otu nyenum nu rime ele əwhnurninya.”

¹⁵ O sikwa be, “Anu n'iwhuru anu, anu kanu nu m bu m nyele?”

¹⁶ Sajmoni Pita kanu a, “Ji n'iwhuru i bu Karaishi wam, Nnwó Chiokike zi buđdu.”

¹⁷ Jizosi kanu a, “I bu nye owa oma, Sajmoni nnwo Jona, kwnornu nu anq-ehni nu əvnarnia kpümennu i ya, okwolem Nda m ke zi n'oligwe. ¹⁸ Me kanu i, nu ji n'iwhuru i bu Pita, o bu n'olu rugwu ka hne me joowu əgbako ke m, iknernema ənwu jáaka a rikne ria ria. ¹⁹ M jeenye i snambí ke elieze Chiokike, nhne əbula ke i knernu eriri n'owa Chiokike jeekne a eriri n'oligwe, nhne əbula ke i tomaru n'owa, Chiokike jootoma a n'oligwe.” ²⁰ Ige wam Jizosi dö ele sno apna aka nu nsnj, be kánukwadia nye əbula nu o bu Karaishi.

*Jizosi kwuru əka
gbasiri ənwu a
(Mak 8:31--9:1; Luk 9:22-27)*

²¹ Hite n'ige wam Jizosi bete naakanu ele sno apna a nu o jeezneri Jerusélem, ta agida awhnurnu n'aka ele okno badnu nu ele

risi arjohna nu ele zni iwu ele Ju, be jooju a, gbu a, n'obochi ke eto, o jeehi n'enwu lizo.

²² Pita kwuhala Jizosi ichne, bete naabnanu a mbna, naakaa, “Chiokike kwé, Nyenwe aji, nhne ka jéeme i.”

²³ Koyu Jizosi tūhnasnaru kanu Pita, “Zne n'aznú m, Setani, i naadnasnizu m apna. Kwnornu nu i neeche echiche lele badnu, o buđu lele Chiokike.”

²⁴ Ige wam Jizosi kanu ele sno apna a, “O buřu nu nye əbula joosno m n'aznú, o jooju ehni a, vuru əgba a, sno m. ²⁵ Nye əbula ke noopio o dohia buđdu a, jootuwuhu a, koyu nye əbula ke jootuwuhu buđdu a kwnornu m, o joopiohja a. ²⁶ Mbnarna kini bu nhne badnu jeenwe, o buřu nu o rihiā kpakara owa n'iru, koyu tuwhume buđdu a? Kini bu nhne badnu jeeji gbanwo buđdu a? ²⁷ Kwnornu nu Nnwó ke Badnu jaava n'igwugwu ke Nda a, ya nu ele enine izi a, ige wam o əjokwuhnata nye əbula əgwo ərnú nhne o rnurnu. ²⁸ N'ezí, me kanu anu, nu agwna ele gwuzo hna jónowu ənwu tem be whnu Nnwó ke Badnu hne o naava chi lele eze.”

17

*Onwoghari ke Jizosi
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Nga əbuchi isunu whemernu, Jizosi kwuru Pita, nu Jemisi, nu Joni nwene a, yisinu ehni a, kwuru be whoga ichne, pne olu rugwu hna n'olu. ² O nwoghari nu ruwhnu be, ruwhnu a noonwu lele ehnam, iwo a naachaa lele iwhne. ³ Be whnurnu Mozizi nu Elaija hne be nu Jizosi nookwurita oka.

⁴ Pita kanu Jizosi, “Nyenwe aji, o buřu oma a dazjiri hna, o buřu nu ijeekwe, a wu əro-eka eto hna, otu buřu ke i, otu ke Mozizi, otu ke Elaija.”

⁵ Nga o kpu oka ka n'onu, erumeru oligwe ke chnaga rıchna kpusnirni be, otu akpíri hiri n'erumeru oligwe wam dna, kaa, “Ka bu Nnwó m me whnurnu n'anya, nye nhne a masiri m, anu bnonu a nsnj.” ⁶ Nga ele sno apna a nurnu a, be dna, kputre ruwhnu n'eli, tu ogwnu k'agida.

⁷ Jizosi vakwnusiri be, kpatu be aka, kaa, “Anu lizo, anu tú ogwnu.” ⁸ Nga be lelizoru anya, o zá nye be whnurnu, okwolem Jizosi kpoi.

⁹ Nga be hiri n'olu rugwu wam hiedna, Jizosi dö be aka nu nsnj, kaa, “O zá nye anu kanu nhne anu whnurnu tem Nnwó ke Badnu hi n'enwu lizo.”

¹⁰ Ele sno apna a sikwa a, “Kini kpayaru ele zni iwu ele Ju jiri kaa nu Elaija jeebe əsno va?”

¹¹ Jizosi kanu be, “Elaija jeebe əsno va n'ezí, o jaabikwata kpakara nhne. ¹² Koyu me kanu anu nu Elaija valém, be máhiála a, be mee a

kpa o jiri masi be. O bu masi kpa be jeeme Nnwo ke Badnu ta awhnuwhnu n'aka be." 13 Ige wam ele sno apna a ghohiaru nu o kannu be oka gbasiri Joni Nye Wu Mini.

*Jizosi gworo wikoro rukna
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)*

14 Nga be vakwnusiri igbudu badnu wam, otu nyerukna vakwnusiri Jizosi gbnu a mpnerne ochi n'eli,¹⁵ kaa, "Nyewne ai, donu nnwo m rukna obirizi, o naata awhnuwhnu k'agida kwnornu nu o naari a kwyukwu, agida ige, o naadnabna bkwunu, agida ige masi o dnabna mini.¹⁶ M kwuyanu a ele sno apna i, kovu nu be nwoe rikne gwo a."

17 Jizosi saru be, "Anu ebiri ka nwoe okwnata mkpoma, ele mkpoma hiri aghu, me nu anu jaadazi du ngele? Me jeesinu anu mkpoma du ngele? Anu kwuyanu m nnwo wam hna." 18 Jizosi bigbo renuw ojo wam, o hi nu rime a whuya, Jizosi gwo nnwo wam ngangam.

19 Nga ele sno apna a vakwnusiri a ichne, be sikwa a, "Kini kpayaru a nwoe rikne chihala renuw ojo wam?"

20 Jizosi kanu be, "Kwnornu nu okwnata ovu anu zi mati. N'ezu me kanu anu, o buru nu anu nwernu okwnata ovu hna lele mkpuru mositadi, anu jaakanu rugwu ka, 'Hi nu hna zne hne berere,' o jeezne, o za nhne jaara ehni hne anu zi." [21 Kovu nu renuw ojo nu kpa jowhogha, okwolem hite n'okpukpe nu ovu onu.]

*Jizosi kwukwnornu
oka gbasiri enwu a
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)*

22 Nga Jizosi nu ele sno apna a gbakoru nu Galili, Jizosi kanu be, "Be jeegweru Nnwo ke Badnu resi n'aka ele badnu.²³ Be joogbu a, kovu n'obochi ke eto, o jeehi n'enwu lizo." O gbu ele sno apna a ighbugbu k'agida.

Ntu iway Oro Nso

24 Nga Jizosi nu ele sno apna a vaduru Kapanom, ele naana iway ntu Oro Nso Chiokike vakwnusiri Pita, sikwa, "Nye-zni-nhne anu o zia nootu ntu Oro Nso?"

25 Pita kaa, "Owe, o nootu."

Nga be bnarnu n'oro, Jizosi beru osno sikwa Pita, "Sajmoni, kini bu echiche i, o bu n'aka ele kele hne ele eze qwa ka naarnu ntu ahia mobu ntu risi badnu, n'aka rumu be mobu n'aka ele izne?"

26 Pita kanu a, "N'aka ele izne."

Jizosi kanu a, "O buru kpam, rumu be zila nu rime a.²⁷ Kovu ma a gharu o mee nhne jeewe be ehni, zne n'osimini, tusi arj aznu, gweru aznu obula beru osno whuya, nga i kpumernu onu a, i jowhnu otu mkpuru iway, gweru a nyee be, o buru ke me nu ji."

*Nyele kakwo ibne a?
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)*

1 N'ige wam ele sno apna Jizosi vakwnusiri a, sikwa a, "Nyele kakwo n'eli-eze Chiokike?"

2 Jizosi sukuw otu watakiri, gwuzote a n'esilawuru be. 3 O kanu be, "Me kanu anu ezi oka, okwolem ma anu tuhnasmarnu lele rumu takiri, anu jaabna n'eli-eze Chiokike ria ria. 4 Nye obula ke jeegwedna ehni a lele watakiri ka, nye wam kakwo n'eli-eze Chiokike. 5 Nye obula ke jaanarnu otu watakiri nu kpa nu righthna m, nanabnanya m.

*Nhne jeeme badnu mehie
(Mak 9:42-48; Luk 17:1,2)*

6 Kovu nye obula ke jeeme ma otu nu rime ele mati ka kwehjaru nu me mehie, o jaakanu a mma o buru be gweru okne rugwu ogwe-wiri nyasi a n'ilu, migbu a nu rime osimini. 7 Awhnuwhnu jaazinu owa kwnornu nu nhne ornurna ke neeme ele badnu neeme mmehie. O zi mkpa nu ornurna jaava, kovu awhnuwhnu zinu nye wam ornurna jeehi n'aka a va. 8 O buru nu aka i, mobu ochi i, jeeme i, i mee mmehie, bihalu a, tuwhume a, o kanu i mma i bna nu bdu buru nye mgworo mobu vuru oru, karu o nwernu aka lawuru mobu ochi lawuru be tubna i nu bekwunu eli renuw chni echni. 9 O buru masi nu anya i jeeme i, i mee mmehie, gweme a, tuwhume a, o kanu i mma i bna nu bdu nwernu otu anya, karu o nwernu anya lawuru be tubna i nu bekwunu eli renuw."

*Elulu atnurnu whuru owhu
(Luk 15:3-7)*

10 Anu whnu nu anu zia neeedna otu nu rime ele mati ka anya, kwnornu nu me kanu anu, n'oligwe ele enine izi be noowhnu ruwhnu Nda m ke zi n'oligwe anya ige obula. [11 Kwnornu nu Nnwo ke Badnu varu o znohia ele whuru owhu.]

12 Kini bu echiche anu? O buru nu badnu nwernu otu riwhu atnurnu, otu nu rime be kpawhu ori, o jaaghaha nri tolu nu tolu kiyari n'olu rugwu, zne noopio ke kpawhuru ori?

13 Me kanu anu ezi oka, nga o piohiaru a, o jowhudna nu risi a karu nu risi nri tolu nu tolu wam whule owhu. 14 Kpam masi, o buo echiche Nda anu ke zi n'oligwe, nu otu nu rime ele mati ka joowhnu etekne.

*Nga nwene i mernu i nhne ojo
(Luk 17:3)*

15 "Berere, o buru nu nwene i mee i nhne ojo, zne kanu a nhne o mernu i n'esilawuru ji nu ya kpoi. O buru nu o nurnu nhne i karu, i rihiyalam nwene i n'iru. 16 Kovu o buru nu o nuna, kwuru otu badnu mobu badnu

lawuru yisinu ęhni i, ęka ębula be kwuru jooburu nhne ele akebne lawuru mōbu ęto jeemesi rikne.¹⁷ O bürü nü o kwéle o bnonu be nsni, kanu ęgbako Chiokike. O bürü nü o bnóge ęgbako Chiokike nsni, gweru a lele nye máia Chiokike mōbu nye ona ntü.

¹⁸“Me kanu anu ezi ęka, nhne ębula ke anu jeeckne eriri n'owá, Chiokike jeeckne a eriri n'oligwe, nhne ębula ke anu jötötoma n'owá, Chiokike jötötoma a n'oligwe.

¹⁹“Berere, me kanu anu, o bürü nü anu badnú lawuru kwerikota nü nhne ębula anu rioru n'owá, Nda m ke zi n'oligwe jeemezunu anu ya.²⁰ Kwnornu nü hne badnú lawuru mōbu ęto ęgbakoru nü rëwhna m, m zi m hnam n'esilawuru be.”

Elulu ęhi ke nwée mkpöma obirizi

²¹ Pita vakwnusiri Jizosi sikkwa a, “Nyenwe aí, mgba ele bu hne nwene me jeekehie megidne m, m gbarunu a? Dú mgba ęsau sa?”

²² Jizosi kanu a, “M kágene m ji dū mgba ęsau, kovu du nri ęsau mgba ęsau.²³ Kam kparyü, be jeeji ęli-eze Chiokike neesinu otu nye eze, nye pioru ma ya nü ele ęhi a piakota iwai.²⁴ Nga o beteru naapia, be kwuyanu a otu badnú ke ji a nri pokwu talenti.*²⁵ Kovu nü kpa o nwée rikne nöökwu ęgwo o ji, nyenwe a karu be re ya nü nnwerne a nü rümu a, nu kpkakara nhne o nwernu, ma be kwühnata ęgwo o ji.

²⁶ “Ohi wam dnarnu n'ęli kpönu a risi ęli, kaa, ‘Nyenwe m, knatanu m mkpöma, m jookwuhnatu i kpkakara nhne me ji i.’²⁷ Nyenwe ęhi wam dönu a obirizi, ę sigbası a, gbarunu a ęgwo o ji a.

²⁸ “Kovu nü ęhi wam whöguru, whnu otu nü rime ęhi ibne a, ke ji a otu riwu mkpuryu iwai, o nwügwusi a rikne, whatasj a n'akpiri, naakaa, ‘Kwühnata m nhne ębula i ji m.’²⁹ “Ohi ibne a dna n'ęli rjasno a, kaa, Knatanu m mkpöma, m jookwuhnatu i.”

³⁰ “O kwéle, tnunuma, o gweru a tübna a n'oro ikelu, dū nga o jookwuhnatu a ęgwo o rigwu a.³¹ Nga ele ęhi ibne a whñrnu nhne mernu, o gbu be igbugbu k'agida, be zne tnüsingu nyenwe be kpakara nhne mernu.³² Ige wam nyenwe ęhi wam sukwerpura a, kanu a, ‘Ji ęhi ojo, m gbarunu m i kpkakara ęgwo wam kwnornu nü i riásnoru m.’³³ O bürü nü i kwésile ędönu ęhi ibne i obirizi, lele kpa me jiri dönu i obirizi?³⁴ Nyenwe be weru ęhni k'agida, o gweru a zizne n'oro ikelu ma be ta a awhnüwhnu dū nga o jookwuhnatu kpkakara ęgwo o jiggwu a.

³⁵ “O bu kpa Nda m ke oligwe jeeme anu, o bürü nü nye ębula nü rime anu jáagbarunu nwene a hite nü mkpöma a.”

19

Ogba nnam (Mak 10:1-12)

¹ Nga Jizosi kwukworu ęka ka, o hi nü Galili whoga, zne n'ike ęli Judiya n'aznu Osimini Jodani kiyari.² Igbudu ele badnú snornu a, o gwö be nriria be pii.

³ Agwna ele Farisi vakwnusiri Jizosi, naakpa a iru, kaa, “O bürü ęma n'iwu nyerukna gba nnwerne a nnam kwnornu nü nhne ębula?”

⁴ O saru be, “Anu gwnuna nü nye kpuru be hite n'opanizo ‘kpuru be nyerukna nü nyerinya,’⁵ kaa, ‘Ka kparyü, nyerukna jaaghara nda a nü nne a, takwnusi n'ęhni nnwerne a, be lawuru jöogho otu ano-ęhni?’⁶ Kam kparyü, be búma badnú lawuru, kovu otu ano-ęhni. Nhne Chiokike knekötaru, badnú tómána a.”

⁷ Be sikkwa a, “Kini kparyü Mozizi nyernu iwu, kaa be gba okwukwo nnam nyee nyerinya, chihala a?”

⁸ Jizosi kanu be, “Mozizi kweru ka kwnornu mkpöma ojo anu, kweru anu gba nnwerne anu nnam, kovu hite nü mbom, o buo kpa o zi.⁹ Me kanu anu, nye ębula ke jaagba nnwerne a nnam, hne o buo nü o neeme oyı, luru nnwerne berere, o neeme ması oyı.”*

¹⁰ Ele sno apna a kanu a, “O bürü kpam n'esilawuru nyerukna nü nyerinya, o ka mma badnú gharu o lu nnwerne mōbu gbö nzi.”

¹¹ Kovu Jizosi saru be, “O buo kpakara badnú jeegweru ęka ka, okwolem ele Chiokike nyernu rikne.¹² Kwnornu nü agwna ele rukna bu okiri-badnú hite nü rüwho nne be, o zi ması ele badnú ibne be meteru okiri-badnú, ele ke berere bu ele meteru ęhni be okiri-badnú kwnornu ęli-eze Chiokike. Nye nwernu rikne o gweru ęka ka, gweru a.”

Jizosi goziri rümu takiri (Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Be kwuyanu Jizosi rümu takiri ma o tükwası be aka a lawuru, kpenu be okpukpe. Kovu ele sno apna a bigbörü ele kwuyaru be.¹⁴ Kovu nü Jizosi kannu be, “Anu gharu rümu takiri ma be vakwnusı m, anu bnösni be, kwnornu nü ęli-eze Chiokike bu ke ele nü kpa.”¹⁵ O tükwası be aka a lawuru, hi nü pii whoga.

Eze wikoro (Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Otu nyerukna vakwnusı Jizosi, sikkwa a, “Nye-zni-nhne, kini bu nhne ęma me jeeme ma m nwe m bñdnu kwó okwo?”

* **18:24** nri pokwu talentı: ka whüyaru nhne nü lele agida pokwu ndası mkpuryu iwai. * **19:9** Okwukwo berere kamasıri: Nye jöolu nyerinya wam nga nzi a gbaru a nnam neeme ması oyı.

¹⁷ Jizosi kanu a, “Kini kpayarü i n̄esikwa m nhne gbasiri nhne oma? O zá nye bu nye oma okwolem otu badnū, bu Chiokike kpōi. Koyu o b̄uru n̄u i pioru o bna n̄u b̄udnu, b̄ita nhne Chiokike nyeru n̄iwu.”

¹⁸ O s̄ikwa a, “Ndaa iwu ko?”

Jizosi kanu a, “I gbúko badnū, i méko oyi, i znúko buznu, i gbákó akebne aghalaghala,¹⁹ sobisini nda i n̄u nne i, i j̄owhnu nye agbatibi i n̄anya lele ehni i.”

²⁰ Wikoro wam kaa, “M b̄itaru m kpakara iwu ele ka. Kini gwnarnu berere me jeeme?”

²¹ Jizosi kanu a, “O b̄uru n̄u i pioru n̄u i joozu ozu k̄ezi, la, re kpakara nhne i nwernu, kesi ele mboni, i jeenwe ekwnu n̄oligwe, vaa, sno m.”

²² Nga wikoro wam n̄urnu ikwu-onu ka, o la, naagbaru ruwhnu, kwnornu n̄u o nwernu ekwnu k̄agida.

²³ Jizosi kanu ele sno apna a, “Me kanu anu ezi oka, o jaara ehni nye nwernu ekwnu o bna n̄eli-eze Chiokike.²⁴ Berere kwno, me kanu anu, o z̄inu anghia be kwu kameli ewheke o gawhe n̄anya alanga, karu nye nwernu ekwnu o bna n̄eli-eze Chiokike.”

²⁵ Nga ele sno apna a n̄urnu oka ka, o du kpa be hna ehni, be s̄ikwa, “Ndakwanu nye be jooznohia?”

²⁶ Koyu o Jizosi legidnernu be anya, kanu be, “N̄u hne badnū zi be jéemeli a, koyu be meli kpakara nhne hne Chiokike zi.”

²⁷ Pita s̄ikwa a, “Le, a sigbasiri kpakara nhne a nwernu snornu i, kini bu nhne a jeekehia?”

²⁸ Jizosi kanu be, “Me kanu anu ezi oka, anu ele sno m, nga Nnwø ke Badnū jaadazi n̄u ngadna eze ke igwugwu a n̄owa ikne wam, anu n̄iwhuru anu jooson m daziri n̄u ngadna eze nri n̄u ébo neekpe ebñurnu nri n̄u ébo ke Izireli ikpe.²⁹ Nye obula ke sigbasiri oro, móbu r̄umu nne rukna móbu r̄umu nne rinya, nda móbu nne, móbu r̄umu, móbu ekwu, kwnornu n̄u r̄ewhna m, o jeekehia otu riwhu nhne o sigbasiri, kehia masi b̄udnu kwó okwo.³⁰ Koyu n̄u agida ele be oso j̄obu ele ipne-aznū, ele ipne-aznū j̄obu ele be oso.”

20

Elulu ele érnu ekwu vajin

¹ “Éli-eze Chiokike n̄u lele otu nyerukna nwernu ekwu ke whogaru n̄onu osisi zne o gno ele érnu joornunu a érnu n̄ekwu vajin a.² Nga ya n̄u ele érnu wam kwekotaru n̄u o j̄okwu be otu mkpuru iわi n̄oboche, o zizne be n̄ekwu vajin a.

³ “O whogga masi n̄u nhne n̄u lele otnu-ige tolü n̄osisi whnu ele berere nwée nhne be n̄orornu hne be gwuzogwu n̄ederezi ahja.⁴ O kanu be, ‘Anu zne n̄u rime ekwu vajin

m, nhne dñnnu anu bu nhne me jeenyen anu.’⁵ Be zne. O whogga kwno nhne n̄u lele otnu-ige ke nri n̄u ébo, n̄u otnu-ige ke éto n̄esilawuru iwhnehnie, mee masi otu nhne wam.⁶ O whogga masi n̄otnu-ige ke isne n̄ogbednachi whnu ele berere hne be gwuzogwu n̄ederezi ahja, o s̄ikwa be, ‘Kini kpayarü anu gwuzogwu hna kpakara qbochi, o zá nhne anu n̄opornu?’

⁷ “Be kaa, ‘Kwnornu n̄u o zá nye gnornu ai érnu.’

“O kanu be, ‘Anu zne n̄ekwu vajin m.’

⁸ “N̄ogbednachi, nye nwe ekwu vajin wam kanu nye risi ele érnu o sukwu ele érnu wam, kwu be ogwo érnu be. O panizo n̄u ele ipne-aznū dñ n̄u ele be oso.”

⁹ “Nga ele be gnornu érnu n̄otnu-ige ke isne varu, be nahiaru otu badnū otu mkpuru iわai.¹⁰ Koyu nga ele be oso varu, be cheru n̄u be jaanahia ke kakwo, be nahia kwno otu badnū otu mkpuru iわai.¹¹ Nga be nahiaru a, be takponu nye nwe ekwu.¹² Be kaa, ‘Ele ipne-aznū ka rn̄urnu érnu otu otnu-ige, i kwuru aij n̄u be otu onu iわai, aij bu ele vuru ivu rinya ke qbochi tna neerne b̄ekwnu.’

¹³ “Koyu o saru nnim n̄u rime be, kaa, ‘Enyi m, m méhiele m i, me n̄u jí a kwékoritala n̄u m jeenyen i otu mkpuru iわai?’¹⁴ Gweru ke bu ke i, laba, o masiri m me nyee ipne-aznū lele kpa me nyernu i.¹⁵ O kwésile n̄iwi me gweru nhne m mee kpa me pioru sa? I neewe ehni kwnornu n̄u m neemenu ele badnū imerne oma sa?’

¹⁶ “Kpam masi, ele ipne-aznū jeebe oso, ele be oso j̄obu ele ipne-aznū.”

*Jizosi kwuru oka gbasiri
enwu a ke mgba éto*

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Kpa Jizosi neezne Jerusélem, o kwuru ele sno apna a nri n̄u ébo wam zne ichne n̄u ngeri apna. O kanu be,¹⁸ “Le, a neezne Jerusélem, be jeegweru Nnwø ke Badnū nye-whete n̄aka ele risi arjohna n̄u n̄aka ele zni iwu ele Ju, be jaama a ikpe énzu,¹⁹ be jeegweru a nyewhete n̄aka ele búo ele Ju, be jeeme a nhne mkpari, pnja a nhne, kpogidne a n̄ogba, n̄oboche ke éto, o jeehi n̄enwu lizu.”

Aririo ke nne r̄umu Zebidi

(Mak 10:35-45)

²⁰ Nne r̄umu Zebidi vakwnusiri a, ya n̄u r̄umu a rukna, kpónu a risi éli, n̄orio nhne n̄aka.

²¹ Jizosi s̄ikwa a, “Kini nhne i noopio?”

O kanu a, “Kweru r̄umu m rukna lawurū ka daziri otu n̄akarikwnunga i, otu n̄akarita i n̄eli-eze i.”

²² Jizosi kanu be, “Anu máa nhne anu n̄orio. Anu joonwoli okiko ke me n̄oonwo?”

Be kanu a, “A nwernu rikne.”

²³ Jizosi kanu be, “Anu j̄oonwo n̄okiko m, koyu o dazij n̄akarikwnunga m n̄u akarita

m, o búo ke m n'onyega, kóvu nü o bú ke ele Nda m bikwatannu a.”

²⁴ Nga ele sno apna a nri ke gwnarnu nñrnu a, o we be éhni k'agida kwnornu rñmu nñne lawñru ka. ²⁵ Jizosí sukwukota be, kanú be, “Anú magwú nu ele risi ele búo ele Ju neeme ele be néechi kpa o masíri be. Ele kwu be ji aka rikne néechi ele zì nü mkpururu be. ²⁶ O jáazi kpam n'ésilawñru anú. Kóvu nye pioru o búru nye kwu n'ésilawñru anú, o jøobu nye neeznenu anú izi, ²⁷ nye ke pioru o búru nye mbom n'ésilawñru anú jøobu òhi anú. ²⁸ Lele kpa Nnwó ke Badñu väge ma be znenu a izi, kóvu ma o neeznenu ele berere izi, gweru masí búdnu a nyee ma o búru nhne ogbahia agida badñu.”

*Jizosí gworu ele isni
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Kpa Jizosí nü ele sno apna a nñowhuya nñ Jeriko, agida ele badñu noosno a. ³⁰ Ele rukna lawñru kpuru isni dazigwu nü ngeri apna, nga be nñrnu nü Jizosí neewhe, be si lulo, kaa, “Dõnu aij obirizi, Nyenwe aij, Nnwó Devidi.”

³¹ Agida ele badñu wam bigboru be, kanú be, be kpusni onu. Kóvu nü be siwama k'agida, kaa, “Dõnu aij obirizi, Nyenwe aij, Nnwó Devidi.”

³² Jizosí gwuzoru, sukwu be, kaa, “Kini bú nhne anú pioru me menu anú?”

³³ Be kaa, “Nyenwe aij, a pioru ma i mee ma a whñu ñsno.” ³⁴ Jizosí dõnu be obirizi, o kpatu be aka n'anya, ngangam be beteru o whñu ñsno, be snornu a.

21

*Jizosí bnaznernu Jerusélem
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-38; Jon 12:12-19)*

¹ Nga be vaduru Jerusélem ndündu, be dñru Bétfagi, ke zì nü Rugwu Olivu, Jizosí zizzernu badñu lawñru ele sno apna a. ² O kanú be, “Anú zne nü mgwu mati ke zì nü ruwhnu anú, ngangam anú jøowhnu iyinya be kpkwnuisiri, ya nü nnwo a, anú tñma be, tøyau m be. ³ Nye sïkwaru anú nhne ñbula, anú kanu a, ‘Be zì Nyenwe aij mkpa,’ ngangam o jeenyey anú be.”

⁴ Ka bú ma nhne be kwuru hite n'ónu nye ñwhñurninya mezu,
⁵ “Kanú ele Zayoni,
Le, eze i naavakwnusi i,
o bú enwerne badñu,
o dazigwu n'olu iyinya,
n'olu nnwó iyinya.”

⁶ Ele sno apna a zne mee kpa Jizosí ny-ernu be iwu. ⁷ Be tøyau iyinya wam nü nnwó a, wukwasi be iwo be, Jizosí daziri n'olu be. ⁸ Igbudu ele badñu gbata iwo be n'apna, ele berere gbubihñar u nkala isisi,

tusa be n'apna. ⁹ Igbudu badñu ele neezne nü ruwhnu a nü ele snogwu a, neesi lulo, naakaa,

“Ozana* zinu Nnwó Devidi!

Chiokike gozi nye naava nü rëwhna Nyenwe aij,

Ozana nü hne kakwo n'olu.”

¹⁰ Nga o bnanyarnu nü Jerusélem, kpakara eli-òhna mernu imerne, naakaa, “Nyele bú nyerukna ka?”

¹¹ Igbudu ele badñu wam naakaa, “Nyerukna bú Nye ñwhñurninya wam, Jizosí ke hi nü Nazarëti ke Galili va.”

Nhne Jizosí mernu

n'Óro Nsó Chiokike

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Jizosí bna n'Óro Nsó Chiokike chihala ele neere, nñozu ahja n'Óro Nsó. Okputé ikpechi kpakara ele naagbanwo ñwai ruwhnu n'eli, nü ngadna ele neere nduru. ¹³ O kanú be, “Be gbaru a n'okwukwo nsó, kaa, ‘Be jookwu owo m owo okpukpe,’ kóvu nü anú mernu a o búru obna ele buznu.”

¹⁴ Ele isni nü ele mgworo vakwnusi a n'Óro Nsó, o gwó nriria be. ¹⁵ Kóvu nga ele risi arjohna nü ele zni iwu ele Ju whñurnu kpakara èrnua ndu-éhni o nñornu, nü rñmu takiri neesi okokoba n'Óro Nsó, naakaa, “Ozana zinu Nnwó Devidi,” o we be éhni k'agida.

¹⁶ Be sïkwa a, “I nñrnu nhne rñmu takiri ka nookwu?”

Jizosí kanú be, “Owe! Anú gwnúna nhne okwukwo nsó kwuru,

Hite n'ónu rñmu takiri nü rñmu nñonwo rema,

i mernu qzarni dna ñdna.”

¹⁷ O gharu be, whoga, zne Bétna, daziri chi bo.

Jizosí vñru isisi

be kwufigi onu

(Mak 11:12-14,20-24)

¹⁸ N'òsisi, nga Jizosí hiri nü Bétna naala Jerusélem, wiri gwnúrnua a. ¹⁹ Nga o whñurnu isisi figi n'apna, o vadu a éhni, kóvu o whñuna mkpuru ñbula n'olu a, okwolem okwukwo búdnu kpoi, o kanú isisi wam, “Mkpuru mìkò n'olu i tim tñm.” Isisi figi wam kponwu ngangam.

²⁰ Nga ele sno apna a whñurnu a, o duru be éhni, be kaa, “Ndaa kpa isisi ka jiri kponwu ngangam?”

²¹ Jizosí saru be, “Me kanú anú ezi òka, o búru nü anú nwernu okwnata mkpoma, nwéé mkpoma lawñru, o búo nhne be mernu isisi figi ka bú nhne anú jeemeli dai, kóvu o búru nü anú jaakanu rugwu ka, ‘Lizò, dnabna osimimi,’ o jeeme. ²² Kpakara nhne ñbula

* ^{21:9} N'ikwu-ónu ele Hiburu, Ozana bú Zñohia!

anụ jɔorio n'okpukpe, anụ jaanahịa, o bụru nụ anụ nwernu ọkwata mkpoma."

*Rikne Jizosi
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

²³ Nga o bnanyarnu n'Oro Nso Chiokike, ele risi arjohna nụ ele okno badnụ ele Ju vakwnusiri a. Nga o neezni nhne, be sikwa a, "Rikne kini bù nhne i ji neeme nhne i neeme? Nyele nyernu i rikne i ji neeme kpakara nhne ka?"

²⁴ Jizosi saru be, "Mjaasikwa anu otu ajiji, o bụru anụ sa m, m jaakanu anụ rewanma rikne me ji neeme kpakara nhne ka. ²⁵ Owu mini Joni o hi hnele va? O hi n'oligwe sa, mọbu n'aka badnụ?"

Be kwu a n'esilawuru ehni be, kaa, "O bụru nụ a kaa, 'O hiri n'oligwe,' o jaasikwa aj, 'Kini mernu anụ kwéle a?' ²⁶ Koyu o bụru a kaa, 'O hi n'aka badnụ,' a nọtuo ogwnu ele badnụ ka, kwnornu nụ kpakara badnụ kweru nụ Joni bù nye ọwhnurninya." ²⁷ Be saru Jizosi, "A máa."

Jizosi kanu be, "M jáaka masinu anụ rewanma rikne me ji neeme kpakara nhne ka."

Elulu r̄umu rukna lawuru

²⁸ Jizosi kanu be, "Kini bù nhne anụ naari? Otu nyerukna nwernu r̄umu rukna lawuru, o znekwnusi ke mbom, kanu a, 'Nnwö m, zne ेnu tna n'ekwu vajinu m.'

²⁹ O kaa, 'M jéezne,' omekwo, o tūhnasna mkpoma zne. ³⁰ Nda be znekwnusi ke ebo, kwu otu nhne wam, ke ębo kaa, 'M jeezne, nyenwe m,' koyu nụ o znége.

³¹ "Nyele nụ rime be lawuru mernu nhne nda a pioru?"

Be kaa, "Nye ke mbom."

Jizosi kanu be, "Me kanu anụ ezi ọka, nụ ele ọna ntu nụ ele naagba ewhere jeebe anụ ọsno bna n'eli-eze Chiokike. ³² Kwnornu nụ Joni varu gesi anụ apna ome mma, anụ kwéle, koyu ele ọna ntu nụ ele naagba ewhere kweruru. Nga anụ ọwhnurnu a, anụ tūhnasnana mkpoma, kweru a.

*Elulu ele ेnu ekwu vajin
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

³³ Anụ nñrnu elulu berere, otu nyerukna zi ke nwernu ekwu, o kparu vajin. O gba a mgbugba gburugburu, gwu igbodo hne be jaazi nqozosna manya nụ rime a, wu masi ọro olu ele nse nụ rime a. O gweru ekwu wam yisi n'aka ele jeelekota a, whoga zne n'eli berere. ³⁴ Nga ige o ghø mkpuru duru, o ziznernu ele izi be znekwnusi ele ेnu ekwu wam, nahia be mkpuru ke dñunu a.

³⁵ "Ele ेnu ekwu wam nwugwu ele izi wam, pnja otu nhne, gbu otu, ló kwno ke berere akaworugwu. ³⁶ O zizne kwno ele izi berere ke kakwo ele ke mbom, be mee kwno

be kpam. ³⁷ N'ipne-aznụ o ziznernu nnwö a, kaa, 'Be jɔosobisinu nnwö m.'

³⁸ "Koyu nga ele ेnu ekwu wam ọwhnurnu nnwö wam, be gba iznuznu, kaa, 'Ka bù nye jeeri mkpe nye nwé ekwu ka, anụ va ma a gbu a, ri mkpe a.' ³⁹ Be nwugwu a, gwehala a n'aznụ ekwu vajin wam, gbume a.

⁴⁰ "Nga nye nwé ekwu vajin wam varu, kini bù nhne o jeeme ele ेnu ekwu wam?"

⁴¹ Be kanu a, "O jeeme ele ojo wam nwü enwu ojo, gweru ekwu vajin a nyewhete n'aka ele ेnu ekwu berere ele jeenyehnata a mkpuru a n'ige a."

⁴² Jizosi kanu be, "Anụ gwnúna nhne be gbaru n'okwukwo nso, 'Akaworugwu ke ele noowu ọro juru,

Kiyam għolam risi nsukala ọro.

Be ęnu Nyenwe aj,

O bù nhne ndu-ehni n'anya aj."

⁴³ "Me naakanu anụ nụ be jaanahoru anụ eli-eze Chiokike, nyewhete ele berere ke jaamị mkpuru a. [⁴⁴ Nye ọbulu ke jaadnakwası akaworugwu ka, jaagbawa ibekala ibekala, koyu nye ọbulu ke akaworugwu ka jaadnakwası, o jeegwera a lele rētnu.]"

⁴⁵ Nga ele risi arjohna nụ ele Farisi nñrnu elulu ele ka, be mahjaru nụ o nookwu ọka gbasiri be. ⁴⁶ Be noopio kpa be jeeji nqowugwu a, koyu nụ be tñru ogwnu igbudu badnụ wam, kwnornu nụ be gweruru a nụ nye ọwhnurninya.

22

*Elulu ǫlulu nnwerne
(Luk 14:15-24)*

¹ Jizosi tükwnonu be elulu berere, kaa, ² "Be jeeji eli-eze Chiokike sninu otu nyerukna bù eze, ke menu nñwö a rukna iriri ǫlu nnwerne. ³ O zihala ele izi a be sukwu ele be ziri va n'iriri ǫlu nnwerne wam. Koyu be kwéle ọ va.

⁴ "O zihala ele izi a berere, kaa, 'Kanu be nụ m mekwatalam nhne iriri, be gbulu m kpakara okne ehni m nụ r̄umu nnwö ehni m be ọwhnurnu, be mekwakwolem kpakara nhne, anụ vanu m iriri ǫlu nnwerne.'

⁵ "Koyu nụ be lewhuru a anya, znerun ke be, otu nyenun n'ekwu a, ke berere n'érnu a. ⁶ Ele gwnarnu nwugwu ele izi a mee be nhne iwhnerne, gbu be. ⁷ Eze wam weru ehni k'agjida, o zizne ele ọgwnu a, be zne gbumekwo ele ogbu badnụ wam, kpø eli-öhna be békwnu.

⁸ "O kanu ele izi a, 'M bijkwatakwolem nhne iriri ǫlu nnwerne, koyu nụ ele me sukwerpura kwésile. ⁹ Anụ zne nụ kpakara ngeri apna, sukwerpura kpakara badnụ anụ ọwhnurnu, be va ri wiri ǫlu nnwerne ke m.' ¹⁰ Ele izi wam whoga n'apna, sukwerpura kpakara badnụ be

whnurnu, kpa be hna, ma ele ojo ma ele oma, ořo ořu nnwerne wam jipiyaru nř badnu.

¹¹ "Kovu nga eze wam bnanyarnu o lesi ele izne wam, o whnurnu otu nyerukna ke wóge iwo ořu nnwerne." ¹² O sikkwa, "Enyi m, ndaa kpa i jiri bnanya hna ma wóge iwo ořu nnwerne?" Onu snirni a.

¹³ "Ige wam eze kannu ele izi a, 'Anu kne a eriri očhi nř aka, gwehalo n'ederezi, biňa a n'ochichiri hne be jaazi naakwna ēkwna, naata rukwnurnu-ize.'

¹⁴ N'ochikota kpakara nhne n'otu, Jizosi kaa, "Be sukwuru agida badnu, kovu nř ele be hořiaru zj ele nř ele."

Otu ntu-eli

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Ige wam ele Farisi znernu gba iznuznu kpa be jeeme ma o hite n'ikwu-omu gbu nř mbija be. ¹⁶ Be ziznenu a ele sno apna be nř ele dagwunu Erodu, kaa, "Nye-zni-nhne, a magwü nř i bu nye ezi oka, nye neezni apna Chiokike n'ezzi oka, nř i sođ badnu anya kwnornu nř i lé badnu anya nř ruwhnu. ¹⁷ Kanu aj, kini bu echiche i, o buřu oma n'iwu a třntu nyee Siza, sobu o buřo oma?"

¹⁸ Kpa Jizosi magwü nhne ojo be vu nř mkipoma, o sikkwa be, "Ndaa nhne anu kwono naakpa m iru, ele ruwhnu lawuru ka? ¹⁹ Anu gesi m mkipuru iわai ntu." Be gweyanu a otu mkipuru iわai. ²⁰ O sikkwa be, "Nyelie nwre ruwhnu ka nř rewlna be gbakwasiri a?"

²¹ Be kaa, "Siza nwe."

O kanu be, "Anu nyee Siza nhne ke Siza, nyee masi Chiokike nhne ke Chiokike."

²² Nga be nřurnu a, o duru be ēhni, be whoga, gharu a lahna.

Ajiji gbasiri olizo n'ēnzu

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ N'obochi wam masi, ele Sadusi vak-wnusiri a, ka bu ele karu nř olizo n'ēnzu zila. Be sikkwa a, ²⁴ "Nye-zni-nhne, Mozizi karu, 'O buřu nř nyerukna nwü, nwée rümu, nwene a rukna jöoluru nnwerne a muhianu nwene a rukna rümu.' ²⁵ Kitna, rümu nne rukna ęsau nř aij wuru hna, ke mbom luru nnwerne, nwüma nwée nnwö, o sigbasinu nwene a rukna nnwerne a. ²⁶ Otu nhne wam mernu nwene a rukna ke ebo, nř ke eto, du nř ke ęsau. ²⁷ Omekwo kpakara be nwükworu, nwerinya wam masi nwurnu. ²⁸ N'olizo n'ēnzu, nwerinya wam o jöobu nnwerne nyelie nř rime ęsau wam? Kwnornu nř kpakara be luru a nř nnwerne."

²⁹ Jizosi saru be, "Anu gahieru apna, anu maa nhne be gbaru n'okwukwo nsq, mobu rikne ke Chiokike. ³⁰ Kwnornu nř n'olizo n'ēnzu, be lú nnwerne, be gbó nzi. Be joonu lele ele enine izi zj n'oligwe. ³¹ Kovu nhne gbasiri olizo n'ēnzu ke ele nwurnu onwu, anu gwnuna nhne Chiokike kannu anu? O karu,

³² 'Mawa bu Chiokike ke Ebereham, nř Chiokike ke Aziki, nř Chiokike ke Jekopu?' Chiokike buo Chiokike ke ele nwurnu onwu. O bu Chiokike ke ele zj bjudnu.' ³³ Nga igbudu badnu wam nřurnu a, o du kpa be hna ēhni n'iznizni a.

Iwu ke kakwo ibne a

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Nga ele Farisi nřurnu nř Jizosi mesnirni ele Sadusi onu, be gbakoru n'otu. ³⁵ Otu badnu nř rime be, bu nye ogwnu iwu sikkwa a ajiji naakpa a iru. O kaa, ³⁶ "Nye-zni-nhne, ndaa iwu ke kakwo kpakara Iwu Mozizi nyeru aij?"

³⁷ Jizosi saru a, "I jeegweru kpakara mkipoma i, gweru kpakara mkipuru ovu i, gweru kpakara oriri i, whnū Nyenwe aij Chiokike n'anya." ³⁸ Ka bu iwu ke kakwo nř nhne mbom be nyeru n'iwu. ³⁹ Iwu ke ebo nř lele ya, 'I jowhnu nye agbatibi i n'anya lele ehni i.' ⁴⁰ Kpakara Iwu nř kpakara iznizni ele őwhurninya Chiokike knogwu aka n'iwu lawuru ka."

Karaisi bu nnwo nyele?

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kpa ele Farisi gbakoru, Jizosi sikkwa be, ⁴² "Kini bu echiche anu gbasiri Karaisi? O bu nnwo nyele?"

Be kanu a, "O bu Nnwö Devidi."

⁴³ Jizosi kanu be, "Kini mernu Enine Chiokike jiri mee Devidi sukwu a 'Nyenwe m'? Devidi karu,

⁴⁴ "Nyenwe aij kannu Nyenwe m,

Daziri eli n'akarikwnunga m, tem du nra me jaabit a ele irno i nř mkipururu očhi i lawuru."

⁴⁵ "O buřu nř Devidi sukwuru a 'Nyenwe m', ndaa kpa o jeeji buřu kwono nnwö a?"

⁴⁶ Be maa nhne be jaasa a. Hite n'ige wam o zima nye nwernu anya rikne o sikkwa a ajiji perere.

23

Ele Farisi nř

ele zni iwu ele Ju

(Mak 12:38-40; Luk 11:37-52; 20:45-47)

¹ Nga wam, Jizosi kanu agida ele badnu wam nř ele sno apna a, ² "Ele zni iwu nř ele Farisi ji rikne Mozizi neezni iwu. ³ Anu bnote nsni, anu mee nhne be karu anu mee, kovu anu kpákwidia agwa lele be. Kwnornu nř be mée nhne be neezni. ⁴ Be noovute ele badnu iwu riňa, kovu be nwée rikne gweru otu mkipaka kpatu iwu wam.

⁵ "Kpakara nhne be neeme bu ma ele badnu lekiri be. Be neeme rękpa akpukpo anohia be biga iwu ziri rude, mee onu iwo be zj ogologo. ⁶ O naamasi be o dazi nř risi ngadna nř ige iriri, ma nř risi ngadna n'oro ogbako ele Ju. ⁷ O naamasi be ele

badnụ neebekwu be iku n'ahịa, ele badnụ noosukwu be, 'Nye-zni-nhne.'

⁸ "Anu kwéko be sukwu anu 'Nye-zni-nhne,' kwnornu nü otu nyenem bù Nye-zni-nhne anu, kpakara anu bù rümu nda.
⁹ Anu súkwu nye ọbula 'nda' n'owà, kwnornu nü otu nyenem bù nda anu, Nda ke oligwe.
¹⁰ Be súkwu anu 'Nda-ai-kwu,' kwnornu nü otu nyenem bù Nda-ai-kwu, ya bù Karaisi.
¹¹ Nye kwu n'esilawuru anu joobu nye izi anu. ¹² Nye ọbula ke jeegwelizò ehni a olu, be jeegwedna a eñi, nye ọbula ke jeegwedna ehni a eñi, be jeegwelizò a olu.

¹³ "Awhnúwhnu zinu anu, ele zni iwu nü ele Farisi, ele ruwhnu lawuru. Anu naagbasni mgbo eñi-eze Chiokike nü ruwhnu ele badnụ, anu zá naabna, anu kwé ele naabna be bna. [¹⁴ Awhnúwhnu zinu anu, ele zni iwu nü ele Farisi, ele ruwhnu lawuru. Anu neeridna oro ele rinya nzi be nwürnu, neekpe ogologo okpukpe ma ele badnụ whnụ anu, anu jienwe ọmuma ikpe kakwo ele berere.]

¹⁵ "Awhnúwhnu zinu anu, ele zni iwu nü ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anu neewhe okne osimini ma nü eñi etekne mee otu badnụ o bürü nye sno anu kpenu Chiokike, nga anu mernu a, anu mee nye wam o bürü nye kwasiri o zne bekwnu eñi ręnwu mgba lawuru karu anu.

¹⁶ "Awhnúwhnu zinu anu ele ndu isni, ele karu, 'Nye ọbula ke jeegweru Oro Nsø Chiokike dù risi, o zá nhne o bù, kovu nye ọbula ke jeeji golu zì n'Oro Nsø dù risi jigwu ogwo.' ¹⁷ Anu ele iwhnirniwhno whnú ọsno, ndaa ke kakwo, golu, sôbu Oro Nsø ke bitaru golu nsø?

¹⁸ "Anu karu, 'Nye ọbula ke jeeji ojo ariohna dù risi, o zá nhne o bù, kovu nye ọbula ke jeeji nkesi zì n'olu a du risi jigwu ogwo.' ¹⁹ Ele whnú ọsno, ndaa ke kakwo, nkesi sôbu ojo ariohna ke bitaru nkesi wam nsø? ²⁰ Kam kpayarù, nye ji ojo ariohna dù risi, ji a, nü kpakara nhne zì n'olu a dù risi. ²¹ Nye ji Oro Nsø Chiokike dù risi, ji a, nü Nye wu nü rime a dù risi. ²² Nye jimasí oligwe dù risi, ji ngadna eze Chiokike, nü nye dazí n'olu a dù risi.

²³ "Awhnúwhnu zinu anu, ele zni iwu nü ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anu nqokwu otu nga nü nri nga ke mkporo okwukwo nwernu ekarna ọma, mìnti nü anisi nü kumi, anu gharu nhne zì rinya n'iwu, bù ikpe zì snam, nü obirizi, nü ọkwnata mkpóma. O zì mkpa nü anu znernu eme nhne ka nü ke berere. ²⁴ Anu ele ndu isni, anu naazahala ndna, kovu ro kameli.

²⁵ "Awhnúwhnu zinu anu, ele zni iwu nü ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anu nposnu aznụ okiko nü ọkwa be zìri rìchna, kovu nü rime be jipiyaro nü ọwho-anya nü badnụ nwée rikne jikwaru ehni a. ²⁶ Jì nye Farisi

kpuru isni, beru ọsno mee ma rime okiko nü agbugba zìri rìchna, ma aznụ a bürü kwno nhne zì rìchna.

²⁷ "Awhnúwhnu zinu anu, ele zni iwu nü ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anu nü lele ilili be teru nznu, ke neegesi ehni a lele nhne marnu mma n'iwhnè, kovu okpukpu ele nwürnu ọnwu nü kpakara nhne zìla rìchna jìhiaru nü rime a. ²⁸ O bù kpa anu neegesi ehni anu ele badnụ lele ele ọma, kovu ruwhnu lawuru nü agwa ojo jìhiaru nü rime anu.

²⁹ "Awhnúwhnu zinu anu, ele zni iwu nü ele Farisi, ele ruwhnu lawuru, anu noowu ilili ele ọwhnurninya, bìkwata hne be liri ele ọma. ³⁰ Anu naakaa, 'O bürü nü a zì n'obochi ele nda aij, a bo snóne be wusi ọvnarna ele ọwhnurninya.' ³¹ Kam kpayarù, anu naagbagidne ehni anu akebne, anu bù rümu ele gburu ele ọwhnurninya. ³² Anu mezute nhne ọtutu mmehie ke ele nda anu. ³³ Anu agwo, anu ẹbnurnu okpu-eli, ndaa kpa anu jaagbanahorù ikpe ke bekwnu eñi ręnwu?

³⁴ M neeziyau anu ele ọwhnurninya nü ele akoniche nü ele zni Iwu Mozizi. Kovu anu joogbu agwna be nhne n'oro ogbako anu, kpagbu be hite nü otu eñi-ghna dù eñi-ghna berere. ³⁵ Kam kpayarù, ọvnarna kpakara ele ọma be wuwuru n'owà jaadnakwasí anu, hite n'ovnarna Ebeli nye ọma dù ọvnarna Zakaraya nnwò Berekaya, nye anu gburu n'iketa hne zì n'so nü ojo ariohna. ³⁶ Me kanu anu ezi ọka, kpakara nhne ka jaadnakwasí ebiri ka.

Jizosí whnúrnua

Jerusélem n'anya

(Luk 13:34,35)

³⁷ "Chei! Jerusélem, Jerusélem, ji ke noogbu ele ọwhnurninya, ke ji akaworugwu nqolo ele be ziyannu i. Mgba ele kpa me pi-oru o chikota rümu i lele kpa enwerne ochichi nèechikota rümu a nü mkpururu aka nkwu a lawuru, kovu i kwéle. ³⁸ Le, be naaghasanu anu ọro anu ma o tòbirí etekne. ³⁹ Kwnornu nü ka, me kanu, hite kítna, anu jóowhnu m berere dù nga anu jaakaa, 'Chiokike gozi nye wam ke naava nü ręwhna Nyenwe aí.'

24

Be joolulu Oro Nsø

Chiokike

(Mak 13:1,2; Luk 21:5,6)

¹ Jizosí hi n'Oro Nsø Chiokike whoga, ele sno apna a vakwnusi a neegesi a kpa be jiri wu Oro Nsø Chiokike. ² Jizosí kanu be, "Anu whnúrnua kpakara nhne ka? Me kanu anu ezi ọka, otu akaworugwu jóogwuzo n'olu ibne a, be jaakwnadna kpakara be n'eli."

*Mmekpēhnī nū
okpakna ēhni
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)*

³ Nga Jizosi daziri eli n'olu Rugwu Olivu, ele sno apna a vakwnusi a ichne, be kaa, “Kanu ai nga kpakara nhne ele ka jeeme. Kini jeegesi nū ovuva i zì ndundu, ya nū okwukwo qwa?”

⁴ Jizosi saru be, “Anya dū anu eli o zì nye obula duhie anu. ⁵ Kwnornu nū agida ele badnu jaava nū rewhna m, naakaa, ‘Mawa bu Karaisi,’ be jooduwuhu agida ele badnu. ⁶ Anu joonu ogwnu nū otnutnu ogwnu, kovu mkpoma lá anu min. Kpakara nhne ka jeebe ḥsno mee, kovu okwukwo yóoduge.

⁷ “Mba jeelizo megidne mba, eli-eze jeelizo megidne eli-eze, okwunyo nū eli otne enye jaazi nū hne zi ichne ichne. ⁸ Kpakara nhne ka joonu lele opanizo igitbugbu ȏmumu nnwō.

⁹ “Ige wam be jeegweru anu nyee ma be kpakna anu ēhni, gbu agwna anu, kpakara mba joosno anu irno kwnornu m. ¹⁰ Agida ele badnu jáabitá ȏkwnata mkpoma be, be jeere ibne be, sno ibne be irno. ¹¹ Agida ele ȏwhnurninya aghalaghala jeelizo masi, duwhu agida ele badnu. ¹² Kwnornu nū nhne ojo jaazi agida, ȏwhnun'anya agida ele badnu jeeji iyi. ¹³ Kovu be jooznohia nye obula ke jaaknata mkpoma, dazigide dū okwukwo kpakara nhne. ¹⁴ Be jookop okwo izi oma ka ke gbasiri eli-eze Chiokike nū kpakara qwa ma o bürü nhne akebne nyee kpakara mba, ige wam okwukwo kpakara nhne jaava.

*Awhnūwhnu ke
ele Jeruselem jaata
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

¹⁵ “Anu jowhnu nhne ruru oru ke neegweya gba eso n'eli hne o gwuzo nū hne zi ns̄, ke Daneli nye ȏwhnurninya kwuru ȏka gbasiri a. (Bno nsn̄, nye obula ke noqgwun nhne ka, ghohia a masi.) ¹⁶ Ige wam, ele zì nū Judiya gbazne n'olu rugwu. ¹⁷ Nye zì n'olu oro hiedna ȏkwhala nhne zì n'oro a. ¹⁸ Nye zì n'ekwu lähna azn̄, chirí iwo a. ¹⁹ Awhnūwhnu jaazinu ele rinya zì rime nū ele neechi nnwō rema n'ige wam. ²⁰ Anu kpenu Chiokike ogba eso anu búko n'ige okirika mōbu n'Qobochi Ozukwu Inwe. ²¹ Kwnornu n'ige wam okne mmekpēhnī jaazi ke nū lele ya zikolele hite n'opanizo qwa dū kítina, owe, o jáazima berere. ²² O bürü nū be méne ȏbochi wam zìri ichichi, o zá badnu obula be jooznohiali, kovu kwnornu nū ele Chiokike hohiaru, o mernu ȏbochi wam zìri ichichi. ²³ Ige wam o bürü nū nye obula kanu i, ‘Le Karaisi zì hna,’ mōbu, ‘O zì piari,’ i kwé. ²⁴ Kwnornu nū Karaisi aghalaghala zì qdo n'odo, nū ele ȏwhnurninya aghalaghala zì qdo n'odo jowho iwhne, noornu agida ērnu ndu-ēhni nū ērnu elekema zì qdo n'odo, ma

be duwhu ele Chiokike hohiaru o bürü nū o jeekwe omume. ²⁵ Anu bnote nsn̄, m bele m ḥsno kanu anu.

²⁶ “O bürü nū nye obula kanu anu, ‘Le o zì n'eli-ikpa,’ anu zn̄, mōbu ‘O zì nū rime oro mati,’ anu kwé. ²⁷ Kwnornu nū lele kpa amūma oligwe neehi n'obosi ȏhnam dna nū odidina ȏhnam, bu kpa o joonu naga Nnwō ke Badnu jaava. ²⁸ Henuhne obula iznu dnarnu, idele jaagbakó pii.

*Nnwō ke Badnu vawa
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

²⁹ “Wara wara mmekpēhnī ka whemernu n'obochi wam, ȏhnam jaagba ȏchichiri, ḥn̄wa jéenye iwhne a, mbō ke oligwe jaadna, kpakara iknernema ke oligwe joohnio ohnio.

³⁰ “Ige wam, nhne elekema ke Nnwō ke Badnu jowhuya iwhne n'oligwe, kpakara mba jaagbanu a mkpe. Be jowhnu Nnwō ke Badnu hne o naava n'erumeru oligwe n'iknernema nū okne igwugwu. ³¹ Be jooqbu okne okwodu, o jeezihala ele enine izi a, be chikotanu a ele ke Chiokike hohiaru hite nū ruwhere eno k'qwa, hite n'osotoma ȏwa dū n'osotoma berere.

*Muhia nhne hite
n'isisi be kwu figi
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)*

³² “Anu muhia nhne hite n'isisi figi, nga nkala a zìlam piali piali nooru okwukwo ikne, anu mahia nū nduru-mini zi ndundu. ³³ Kpam masi, nga anu jowhnu kpakara nhne ka, anu mahia nū ige wam zì ndundu n'ou-mgbó. ³⁴ Me kanu anu ezi ȏka, ebiri ka jéewhe tem kpakara nhne ka mee. ³⁵ Oligwe nū ȏwa jaagawhe, kovu ikwu-ou m jáagawhe riā riā.

*O zá nye magwū
obochi wam
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36)*

³⁶ “O zá nye magwū ȏbochi mōbu ḥtnu-ige wam, ele enine izi ke oligwe mámasi, Nnwō wam mámasi. Okwolem Nda m kpoi bu nye magwū ȏbochi wam. ³⁷ Lele kpa o nū ȏbochi Noa, o bu kpa o joonu ige Nnwō ke Badnu jaava. ³⁸ Hne o dū ige mgba-mini eli wam, ele badnu zì neeri, noonwo, noolu nnwerne, noqobo nzi, dū n'obochi Noa bnazernu nū rime ogbo. ³⁹ Be máa, tem mgba-mini eli wam va vuru kpakara be zne. O bu kpa o jaazi nga Nnwō ke Badnu jaava. ⁴⁰ Badnu lawuru jaazi n'ekwu, be gweru otu ghasa ibne a. ⁴¹ Ele rinya lawuru jaazi neegwe wiri nū hne be gwe wiri, be gweru otu ghasa ibne a.

⁴² “Kam kpayaru, anu neese nse, kwnornu nū anu máa ȏbochi Nyenwe anu

jaava.⁴³ Kóvu anú mahia nü o búru nü nye nwe owo mahiaru ótnu-ige nye buznu jaava, o znernu ose owo a, o békwele be lìwa owo a.⁴⁴ Kpam masi, anú ziri nü ojiknernu, kwnornu nü Nnwó ke Badnú jaava ige anú túgeanya a.

*Ohi ke kwesiri
o kwnata ovu
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵ "Nyele bú ohi wam ke nwernu akoniche be kwesiri o kwnata mkpoma, nye nda a kwu mernu nye risi ele ohi berere zi n'oro a ma o neenye be wiri n'ige kwesiri?⁴⁶ Qwa oma zinu n'ohi wam ke nda a kwu hiehnarnu whnú nü o neeme kpa nda a kwu karu.⁴⁷ Me kanú anú ezi ɔka, o jeeme a nye jeelekota kpakara ekwu a.⁴⁸ Kóvu o búru nü ohi wam bú ohi ojo, o kanu ehni a, 'Nda m kwu joogbu okwnu,'⁴⁹ o bete naaligbu ele ohi ibne a, snornu ele manya noogbu, neeri noonwo manya.⁵⁰ Nda kwu ohi wam jaava n'ige o túgeanya a, n'ótnu-ige o máa.⁵¹ O joogbubi a ichichi lawuru, mee ya nü ele ruwhnu lawuru bna n'otu ogbo, hne be jaazi naakwna ekwna, naata rükwnurnu-ize."

25

*Elulu nri
rümü oknornokno*

¹ "Ige wam be jeeji eli-eze Chiokike sninu nri rümü oknornokno ele chíri tonyi be zne o kwnusi nye noolu nnwerne ikne.² Isne n'esilawuru be bú ele iwhnrnwhno, isne bú ele nwernu echiche.³ Ele iwhnrnwhno gweru tonyi kóvu be jile móno.⁴ Ele nwernu echiche gweru tonyi, gbaru móno n'olori gweru zne.⁵ Nye noolu nnwerne ikne väge ngwa, anyarna túru kpakara be, be zni anyarna.

⁶ "N'esilawuru abalí, be siri luló, 'Le nye noolu nnwerne ikne, anú whuya, zne kwnusi a.'

⁷ "Kpakara rümü oknornokno wam lizo, tulizo tonyi be.⁸ Ele iwhnrnwhno kanú ele nwernu echiche, 'Anú nyebosi aij agwna móno anú, tonyi aij neechini echni.'

⁹ "Rümü oknornokno wam nwernu echiche saru be, 'Óza, móno a nwernu jóozunu aij nü anú, anú zne r'aka ele neere móno zuru móno ke anú.'

¹⁰ "Kpa be znernu o zu móno, nye noolu nnwerne ikne varu, rümü oknornokno ele jiknernu snornu a bna n'iriri olo nñwerne. Be gbasni owo.

¹¹ "Omekwo rümü oknornokno iwhnrnwhno wam varu, nooznu aka n'ónu-mgbo, naakaa, 'Nyenwe aij, Nyenwe aij, gbamanu aij owo.'

¹² "Kóvu o saru be, 'Me kanú anú ezi ɔka, m máam ele anú bú.'

¹³ "Kam kpayarú, anú ziri nü nse, kwnornu nü anú máa ɔbochi wam móbu nga ótnu-ige wam jøbu.

*Elulu talenti**

(Luk 19:11-27)

¹⁴ "Berere kwno, be jeeji eli-eze Chiokike sninu otu nyerukna ke neezne izne, o sukwu ele ohi a, gweru ekwu a nyewhete be n'aka.¹⁵ O nyernu otu badnú talenti isne, nye berere talenti lawuru, nyee masi nye ke berere otu talenti. O nyernu nye ɔbula lele kpa rikne a hna. O lizo zne hne o znezne.¹⁶ Nye ke o nyernu talenti isne znernu ngangam n'ozu ahja, o nwehja mbnarna talenti isne berere.¹⁷ Nye ke nahiaru talenti lawuru zne mee masi kpam, o nwehjaru mbnarna talenti lawuru berere.¹⁸ Kóvu nye ke nahiaru otu talenti znernu gwu eli, lite iwai nyenwe a.

¹⁹ "Nga agida ige whemernu, nyenwe ele ohi wam varu ma ya nü be piakota nhne o nyernu be.²⁰ Nye wam ke nahiaru talenti isne gweru talenti isne berere va, kaa, 'Nyenwe m, i nyernu m talenti isne, kóvu le, m nwehjaru m mbnarna talenti isne berere.'

²¹ "Nyenwe a kanú a, 'I mekwáru nkari, ohi oma, ke be kwesiri o kwnata mkpoma, i kwesiri be kwnata i mkpoma nü nhne ele nü ele, m jeeme i nye risi agida nhne. Vaa, snornu Nyenwe i n'ovu oso n'ónu a.'

²² "Nye ke nahiaru talenti lawuru varu masi,

kaa, 'Nyenwe m, i nyernu m talenti lawuru, le m nwehjaru m mbnarna talenti lawuru berere.'

²³ "Nyenwe a kanú a, 'I mekwáru nkari, ohi oma ke be kwesiri o kwnata mkpoma, i kwesiri be kwnata i mkpoma nü nhne ele nü ele, m jeeme i nye risi agida nhne. Vaa, snornu Nyenwe i n'ovu oso n'ónu a.'

²⁴ "Nye wam ke nahiaru otu talenti varu, kaa, 'Nyenwe m, m maam nye i bú, nü i bú badnú aka-nchñi, i neegwe nhne n'ekwu hne i kpála mkpuru, i naachikota nhne hne i ghála mkpuru.²⁵ Kam kpayarú, ogwnu túru m, m gweruru m talenti i lite n'eli, le, gwehnarnu ke bú ke i.'

²⁶ "Nyenwe a saru a, 'Ohi ojo, nye imemgwu, i magwu nü m neegwe nhne n'ekwu hne me kpála mkpuru, naachikota nhne hne me ghála mkpuru?²⁷ O búru oma, i znernu eyisi iwai m n'aka ele gbanwo iwai, nga me varu m znernu m anahoru iwai m nü mbnarna.

²⁸ "Anú nahia a talenti wam nyega a nye wam ke nwernu nri talenti.²⁹ Kwnornu nü nye ɔbula ke nwernu nhne, be jeenyé, o nwehnasiru, kóvu nye ke nwéé, be

* 25:13 Talenti: N'ige mbom, ɔgwo ɔrnu ɔbochi bú otu mkpuru iwai. Otu talenti hna lele nri pokwu mkpuru iwai.

jaanahoru a, o b̄ubedi ke o nwernu. ³⁰ Anu tubna ohi ke bnáge nü nhne wam n'ederezi, o bna n'ochichiri hne be jaazi naakwna ékwna, naata rükwnurnu-ize.'

Rumu owu nü atnúrnu

³¹ "Nga Nnwó ke Badnú jaava n'igwugwu a, ya nü kpakara ele enine izi a, o jaadazi eli nü ngadna eze ke igwugwu. ³² Be jaachikota kpakara mba nü ruwhnu a, o jeekeme ele badnú n'esilawuru ibne be, lele kpa nye noqoznu atnúrnu neekewahala atnúrnu n'esilawuru owu. ³³ O jaabiita atnúrnu n'akarikwnunga a, bita owu n'akarita a.

³⁴ "Eze wam jaakanu ele zi a n'akarikwnunga, 'Anu va, ele Nda m góziri, anu kehia eli-eze be bitannu anu hite nga Chiokike kpuru owa. ³⁵ Kwnornu nü wiri gwnurnu m, anu nyernu m wiri, akpíri kpuru m békwnu, anu nyernu m mini, m bù m nye izne, anu kwubnarnu m owo anu. ³⁶ M gbaru m éto, anu chítá m ikpe, m rjáru m nríria, anu leru nríria, m zi m n'oro ikelu anu varú lekwa m.'

³⁷ "Ige wam ele óma wam jaakaa, 'Nyenwe aj, ndaa ige a whnurnu wiri noqogwu i, a nyega i wiri, móbu ige akpíri noqopo i békwnu, a kwute i mini? ³⁸ Ndaa ige a whnurnu nü i bù nye izne, a kwubnanya i n'oro aj, móbu nü i gba éto, a chítá i ikpe? ³⁹ Ndaa ige a whnurnu nü i naariá nríria móbu n'oro ikelu, a lekwa i?'

⁴⁰ "Eze wam jaasa be, 'Me kanu anu ezi óka, kpakara nhne anu mènnu nye ka kakwo mati n'esilawuru rümu nda m, anu mènnu me.'

⁴¹ "Nga wam, o jaakanu ele ke zi a n'akarita, 'Anu whoga hne me zi, ele be vürü onu, bna nü békwnu noonuw tim tóm ke be bitannu Ekwensi nü ele enine izi a. ⁴² Kwnornu nü wiri gwnurnu m, anu nyége m wiri, akpíri kpuru m békwnu, anu kwútege m mini. ⁴³ M bù m nye izne, anu kwubnanyage m, m gbaru m éto, anu chítáge m ikpe, m rjáru m nríria, m zi m n'oro ikelu, anu lékwalu m.'

⁴⁴ "Be jaasa a masi, 'Nyenwe aj, ndaa ige a whnurnu nü wiri noqogwu i, móbu nü akpíri noqopo i békwnu, móbu nü i bù nye izne, móbu nü i gba éto, móbu nü i naariá nríria, móbu nü i zi n'oro ikelu, a lékwalu i?'

⁴⁵ "O jaasa be, 'Me kanu anu ezi óka, kwnornu nü anu mènnu a otu nye ke kakwo mati n'esilawuru ele ka, anu mènnu m.'

⁴⁶ "Ige wam be jeezne ta awhnúwhnu ke kwó okwo, kóvu ele óma jaabna nü bùdnu kwó okwo."

26

*Be gbaru iznuznu
o gbu Jizösi
(Mak 14:1,2; Luk 22:1,2; Jon 11:45-53)*

¹ Nga Jizösi kwukworus kpakara óka ka, o kanu ele sno apna a, ² "Anu magwú nü obochi lawuru wheme nü Iriri Ògawhe jaazi, be jeegweru Nnwó ke Badnú nyee ma be kpögidne a n'ogba."

³ Ige wam ele risi arjohna nü ele okno badnú ke ele Ju gbakoru n'obiri nye risi arjohna be nookwu Kayafasi. ⁴ Be gba iznuznu kpa be jeeji aghigho nwugwu Jizösi, gbu a. ⁵ Kovu be karu, "O jóbóu n'Iriri ka, o zi a kpasu óhna."

*Be teru Jizösi mono
nü Bétni*

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nga Jizösi zi nü Bétni, n'oro Saimoni nye rjáru nchnichna, ⁷ otu nwerinya bnanyarnu nye vu mono otute zi gburu okne ónu ke nwernu ékarnna óma ke zi n'ite alabasita, o wusi mono otute ka nü risi Jizösi kpa o dazí eli neeri wiri.

⁸ Nga ele sno apna a whnurnu a, o we be éhni, be kaa, "Kini kpayarú be wuhwuru mono otute ka etekne?" ⁹ Be zneru o re mono otute ka agida iwayi, nyee ele mbóni."

¹⁰ Kpa Jizösi mahíaru nhne be nookwu, o kanu be, "Kini kpayarú anu neemekpa nwerinya ka éhni? O rnurnu érnu óma n'éhni m. ¹¹ Anu nü ele mbóni zi kpakara ige, kóvu nü me nü anu jaazi kpakara ige. ¹² O wusiri mono otute ka n'éhni m, o mernu a ma o bikwata m n'olili m. ¹³ Me kanu anu ezi óka, hne nü hne óbula be jöokpo okwo izi óma ka nü kpakara owa, be jookwuhja nhne nwerinya ka mernu, ma o bùru nhne o chenwany a."

*Judasí kweruru
o re Jizösi*

(Mak 14:10,11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Ige wam otu badnú n'esilawuru ele sno apna a nri nü ébo wam, be kwi Judasí Isikarjoti, znekwnusiri ele risi arjohna, ¹⁵ o sikhwa be, "Kini bù nhne anu jeenyé m, o bùru me gweru a nyee n'aka anu?" Be kwú a nri siliva éto. ¹⁶ Hite n'ige wam, o bete o pio oghere o jeegweru Jizösi nyee be.

*Jizösi nü ele sno apna a
rirí Iriri Ògawhe*

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13; Jon 13:21-30)

¹⁷ N'obochi mbom ke Iriri Brédi Whúge Owhu, ele sno apna a vakwnusiri Jizösi, sikhwa a, "Ndaa hne i pioru ma a mekwatanu i ma i ri Iriri Ògawhe?"

¹⁸ O kanu be, "Anu zne eli-óhna ka, znekwnusí nye nü kpa, kanu a, 'Nye-zni-nhne karu kpa, Ige m zi ndundu, me nü ele sno apna m jeeri Iriri Ògawhe n'oro i.' " ¹⁹ Ele sno apna a mee lele kpa Jizösi nyernu be iwú, be mekwata Iriri Ògawhe.

²⁰ N'ogbednachi, Jizosi nü ele sno apna a nri nü ębo wam daziri neeri wiri. ²¹ Kpa be neeri wiri, o kaa, "Me kanu anu ezi ęka, otu badnu n'esilawuru anu jeere m."

²² O gbu be ębugbu k'agida, kpakara be n'otu n'otu panjo naakanu a, "Nyenwe aị, o bù mawa sa?"

²³ Jizosi saru be, "Nye me nü a noos-nukota aka n'otu agbụgbà wiri, nye wam jeere m. ²⁴ Nnwò ke Badnu jaala lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø gbasiri a, kovu nü awhnwuhnu jaazinu nyerukna wam be jeehi n'aka a re Nnwò ke Badnu. O bürü ọma o bürü be múná nyerukna wam."

²⁵ Ige wam Judasi, nye reru a, kaa, "Nye-zni-nhne, o bù mawa sa?"

Jizosi saru a, "Ji n'iwhuru i karu kpam."

Wiri Anyasnu Nyenwe ai

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Kor 11:23-25)

²⁶ Kpa be neeri wiri, Jizosi gweru brédi, tñu Chiokike mmamma, nyawama a, nyee ele sno apna a, kaa, "Anu gweru, ri, ka bù anq-ehni m." ²⁷ O gweru okiko, tu mmamma, nyee be, kaa, "Kpakara anu nwò nü rime a. ²⁸ Kwnornu nü ka bù ovnarna m ke ogba-njo-ehni ke be nòowusi kwnornu agida badnu ma be gbarunu be mmechie be. ²⁹ Me kanu anu, hite kitna m jónowoma manya hi n'isisi vajini whuya ria ria tem dù n'obochi me nü anu jónwo a ke ikne n'elí-eze nda m."

³⁰ Nga be gwnükparu eri, be whoga zne nü Rugwu Olivu.

*Jizosi karu nü Pita
jøogonahoru a*
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

³¹ Nga wam, Jizosi kanu be, "Kpakara anu jaagbakwo ęso n'abali tna, kwnornu nü be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa,
'M joogbu nye nooznun atnurnu,
atnurnu jaagbakemekwo.'

³² Kovu nga me hiri n'ęnwu lizo, m jeebe anu osno zne Galili."

³³ Pita saru a, "O bùbedi nü kpakara badnu gbanahoru i, m jáagba ęso ria ria."

³⁴ Jizosi kanu a, "Me kanu i ezi oka, n'abali ka, ige okne ǫchichi yáakwana ękwna, i jøogonahoru m mgba eto."

³⁵ Pita kanu a, "O bùrbedi nü o zì mkpa me sno i nwuma, m jøogonahoru i ria ria." O bù masi kpa kpakara ele sno apna a kwuru.

*Jizosi kperu okpukpe
nü Gesemani*
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Jizosi nü be vaduru n'ekwu Gesemani, o kanu ele sno apna a, "Anu daziri hna, me zne kpe okpukpe nü piari." ³⁷ O kwuru Pita

nü rümu rukna Zebidi lawuru yisinu ehni a, o panizo o gbu a ębugbu nü o wute a nü mkpoma. ³⁸ O kanu be, "O noogbu m mkpoma m ębugbu k'agida dù ęnwu, anu dazigidne hna, snornu m se nse."

³⁹ O znetü nü ruwhnu mati, dna, kpu ruwhnu a n'elí, kpe okpukpe, kaa, "Nda m, o bürü nü o kwe omume, ma okiko awhnwuhnu ka whenahoru m, kovu o bùo nhne me pioru, kovu nhne i pioru."

⁴⁰ O vakwnusi ele sno apna a, hne be neezni anyarna, o kanu Pita, "Kini, anu nwé rikne snornu m se nse otu otnuge? ⁴¹ Anu se nse, neekpe okpukpe, o zì anu dnabna n'orurna. Enine ke badnu zì bekwnu, kovu nü anq-ehni zìla rikne."

⁴² O gharu be zne kwono berere ke mgba lawuru, kpe okpukpe, kaa, "Nda m, o bürü nü okiko awhnwuhnu ka jéewhenahoru m, okwolem ma m nwörnu m a, be mee nhne i pioru."

⁴³ Jizosi hiehna berere, whnu be neezni anyarna, kwnornu nü anya be zì rinya. ⁴⁴ O gharu be, zne kpe okpukpe ke mgba eto, nookwu köriri otu ęka wam.

⁴⁵ Nga o hiehna hne ele sno apna a zì, o kanu be, "Anu zì köriri neezni anyarna, noozukwa inwe? Le, otnu-ige ke m zì ndündu. Be neegweru Nnwò ke Badnu resi n'aka ele mmechie. ⁴⁶ Anu lizo, ma a zne. Anu le, nye neegweru m nyee zì ndündu."

Be nwudnernu Jizosi
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-13)

⁴⁷ Kpa Jizosi kpu ęka n'önü, le, Judasi, otu nü rime nri nü badnu lawuru wam varu, ya nü agida badnu ji ama-ogwnu nü okpiri. Be hi nü hne ele risi arıohna nü ele okno badnu ele Ju va. ⁴⁸ Judasi, nye wam reru a nyernu be nhne elekema, kaa, "Nye obula ke me joosnutu önü, nye wam bù ya, anu nwugwu a." ⁴⁹ Ngangam, o znekwnusi Jizosi, kaa, "Nye-zni-nhne, m bekwulem ji." O snutu a önü.

⁵⁰ Jizosi kanu a, "Enyi m, mee nhne i varu o mee."

Be vakwnusi Jizosi, be tükwasí a aka, nwugwusi a rikne. ⁵¹ Otu badnu nü rime ele sno Apna Jizosi dösnimarnu aka, mnjohia ama-ogwnu a, gbu nye izi nye risi arıohna,bihala a nsni. ⁵² Jizosi kanu a, "Mnjohiasama-ogwnu i n'obo a, kwnornu nü kpakara ele gbu ama jaala n'ama. ⁵³ O bù nü i máa nü m nwernu m rikne kanu Nda m, o ziyaru m nhne kakwo lijoni * nri nü ębo ele enine izi a? ⁵⁴ Kovu me mee kpam, nhne be gbaru n'okwukwo nsø nü o jeemeriri, ndaa kpa o jeemezu?"

⁵⁵ Ige wam, Jizosi kanu agida ele badnu wam varu o nwugwu a, "Anu varu chiri

* 26:53 Lijoni: bù pokwu ele ęgwunu isunu.

ama-ögwnu nü okpiri o nwudne m lele nü bu m nye neemegidne iwu eli. Kpakara qbochi m daziri m n'Oro Nsø Chiokike neezni nhne, anu nwúdnene m.⁵⁶ Kpakara nhne ka mernu ma nhne ele əwhnurninya gbaru n'qkukwo nsø mezu." Ige wam kpakara ele sno apna a ghasar a, gbawhu.

Jizosi gwuzo nü ruwhnu ele eze-ikpe
(Mak 14:53-65; Luk 22:54,55,63-71; Jon 18:13,14,19-24)

⁵⁷ Ele nwudnernu Jizosi duru a zne n'o Oro Kayafasi, nye risi arjohna, hne ele znu iwunü ele okno badnụ gbagidne. ⁵⁸ Pita snornu a, be zítagwo ndündu. O bna nü rime ederezi nye risi arjohna, daziri eli n'esilawuru ele nse, ma o whnụ risi nhne neeme.

⁵⁹ Ele risi arjohna nü kpakara ele eze-ikpe noopio ele akebne aghalaghala gbagidne Jizosi ma be gbu a.⁶⁰ Q bu n'ezi nü agida ele akebne aghalaghala whuyaru, kóvu be nwée rikne piohia nhne.

N'ipne-aznụ, badnụ lawuru whuyaru,⁶¹ be kaa, "Nyerukna ka karu nü o nwernu rikne kwadna Oro Nsø Chiokike ka, wu a n'qbochi eto."

⁶² Nye risi arjohna lizo sìkwa Jizosi, "O zá nhne i naasa? Kini bu akebne ka ele badnụ ka naagbagidne i?"⁶³ Kóvu nü Jizosi kpusnirni ɔnu. Nye risi arjohna kanu a, "M ji m Chiokike ke zì bùdnu kwusi a rikne, ma i kanu aij, jí n'iwhuru i bu Karaishi, Nnwø Chiokike."

⁶⁴ Jizosi saru a, "Owe! Jí n'iwhuru i karu. Kóvu me kanu anu, Hite kítna, anu ɔjowhnu Nnwø ke Badnụ hne o dazi n'akarikwnunga Chiokike ke bu Dikne, naava masi n'erumeru oligwe."

⁶⁵ Nye risi arjohna dòwama iwo a, kaa, "O kwululem Chiokike, ndaa nhne a kwono noopio ele akebne berere? Anu nñrnu kpa o kwululu Chiokike.⁶⁶ Kini bu echiche anu?"

Be saru, "O kwasiri o nwü ənwu."

⁶⁷ Ige wam be bete nqogbu a ɔnu mini, naapnia a nhne. Ele berere nqogbo a aka,⁶⁸ be kaa, "Whnụ nü aij əwhnurninya, Karaishi, nyele gboru i aka?"

Pita Gonahor Jizosi
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Pita dazi n'ederezi, otu nnwo oknornokno ele neezne izi vakwnusi a, kaa, "Jí nü Jizosi nye Galili sno masi."

⁷⁰ Kóvu Pita goru nü ruwhnu kpakara be, kaa, "M máam nhne i naakaa."

⁷¹ Nga o whogaru n'onu-mgbo, nnwo oknornokno berere whnụ a, o kanu ele zì pii, "Nyerukna ka nü Jizosi nye Nazareti sno."

⁷² Pita kwusi a rikne, gò kwno berere, kaa, "M máam nyerukna ka."

⁷³ Ige mati berere, ele gwuzo ndündu vakwnusiri Pita, kanu a, "N'ezi, jí n'iwhuru i bu otu badnụ nü rime be, kwnornu nü ikwunu i neegwehia i whnue."

⁷⁴ Ige wam o panizo nqogo əhní a ngugo, nqodu risi, kaa, "M máam nyerukna ka." Ngangam, okne əchichi kwnarnu əkwna.⁷⁵ Pita chenwanya ikwu-ɔnu Jizosi kwuru, kaa, "Ige okne əchichi yáakwnana əkwna, i jøogonahoru m mgba eto." O whogu ederezi kwuna əkwna mkpuru ovu k'agida.

27

Be kwuznennu Pajleti

Jizosi

(Mak 15:1; Luk 23:1,2; Jon 18:28-32)

¹ N'ɔnu ɔsisi, kpakara ele risi arjohna nü ele okno badnụ ele Ju gbaru iznuznu, kpebi o gbu Jizosi.² Be kne a eriri, duru a zne, gweru a nyewhete n'aka Pajleti nye nēechi.

Enwu Judasi

(Ernu 1:18,19)

³ Nga Judasị nye reru a whnurnu nü be kperu Jizosi ikpe ənwu, marnuhnimi mernu a k'agida, o chihnalanu ele risi arjohna nü ele okno badnụ nri siliva eto wam,⁴ kaa, "M mmehiele m nü ogweru ɔvnarna nye ikpe mána resi anu."

Be kanu a, "Ndaa ke gbasiri aij? Kí bu nkpa i."⁵ Judasị tusa iway wam nü rime Oro Nsø Chiokike, whoga, kqogbu əhní a.

⁶ Ele risi arjohna gweru kpakara iway wam, kaa, "O megidnernu iwu aij o yisi iway ka nü nhne be biña iway a n'Oro Nsø Chiokike, kwnornu nü o bu iway ɔvnarna."⁷ Be kpebi o gweru iway wam zü eli ele kqpu ite hne be jeeli ele izne.⁸ Ka kpayarụ be nookwu a Eli ɔvnarna dū tna.⁹ Nhne ka mernu ma nhne Jerimaya nye əwhnurninya kwuru mezu,

"Be gweru

nri siliva eto

bu ɔnu ahia

ele Izireli whnurnu ɔnu a,

¹⁰ be gweru a zuya eli ele əkpu ite, lele kpa Nyenwe aij nyernu m n'iwu."

Jizosi gwuzo nü ruwhnu Pajleti

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

¹¹ Kóvu nü Jizosi gwuzo nü ruwhnu nye nēechi əchi, nye əchichi wam sìkwa a, "I bu Eze ele Ju?"

Jizosi saru a, "Owe! Jí n'iwhuru i karu kpam."

¹² Nga ele risi arjohna nü ele okno badnụ noobno a nhne, o sála be nhne əbula.

¹³ Pajleti sìkwa a, "I nüna kpakara nhne be noobno i?"¹⁴ Kóvu nü Jizosi sála a ɔka əbula, ke mernu o gbagwojiri nye əchichi anya k'agida.

*Be marnu Jizosi
ikpe enwu
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39---
19:16)*

15 N'Iriri Ogawhe obula, nye n'echi echinéesigbasinu be otu nye ikelu be rioru a.¹⁶ Be nwerunu otu nye ojo ke əhnna marnu zì n'oro ikelu be nookwu Barabasi.¹⁷ Nga ibrudu badnu wam gbakorù, Paileti sikhwa be, "Ndaa nye anu pioru me sigbasinu anu, Barabasi?" sôbu Jizosi, nye be kwu Karaiṣi?"¹⁸ Paileti kwuru ka kwnornu nu ə magwù nu be kwuyannu a Jizosi kwnornu əwho-anaya.

19 Kpa Paileti daziri nu ngadna ikpe a, nnwerne a ziznenu a izi, kaa, "Aka i zì nu nhne gbasiri nye mee mma wam, kwnornu nu m taru m agida awhnuyuhnu nu mboro tra kwnornu a."

20 Koyu nu ele risi arjohna nu ele okno badnu sigidnernu ibrudu ele badnu wam be río a Barabasi, gbu Jizosi.

21 Paileti sikhwa be, "Ndaa nye anu pioru me sigbasinu anu n'ehni badnu lawuru ka?"

Be kaa, "Barabasi."

22 O sikhwa be, "Kini bu nhne anu pioru me mee Jizosi, nye be kwu Karaiṣi?"

Kpakara be siwama, "Kpogidne a n'ogba."

23 Paileti sikhwa, "Kini mernu? Kini bu nhne ojo ke o mernu?"

Be siwama okokoba ke kakwo, kaa, "Kpogidne a n'ogba."

24 Nga Paileti whnurnu nu o nwéé rikne mee nhne obula, koyu agida əgbugbo dnarnu, o gweru mini kwò aka a lawuru nu ruwhnu kpakara be, kaa, "Aka m zi ríchna n'ovnarna nwerukna ka, anu n'iwhhuru anu magwù nhne gbasiri a."

25 Kpakara be karu, "Ovnarna a zi nu risi ai, zi masi nu risi rümu ai."

26 Paileti sigbasinu be Barabasi. Nga ə pnjarnu Jizosi nhne, o gweru a nyewhete be ma be kpogidne a n'ogba.

*Ele ogwu kpariri Jizosi
(Mak 15:16-20; Jon 19:2,3)*

27 Ele ogwu nye əchichi duru Jizosi zne n'obna ele ogwu hne kpakara odobiri ele əgwnu gbaru a gburugburu.²⁸ Be tuma a iwo a, wosi a iwo ihie ihie.²⁹ Be kpa okpu igwnu, kpusi a nu risi, nyee a mkpara n'akarikwnunga, gbunu a mpnerne əchi nu ruwhnu a, kpari a, be kaa, "A bekwulem ji, Eze ele Ju."³⁰ Be gbu a ənu-mini, gweru mkpara wam n'eli a nu risi.³¹ Nga be kparikworu a, be tuma a iwo wam, wosi a kpakara iwo a, duru a zne ma be kpogidne a n'ogba.

* 27:17 Barabasi: Agwna əkwukwo kwuru Jizosi Barabasi be kwuru hite n'ənu nye əwhnurninya mezu, "Be keri iwo m n'esilawuru be, gweru iwo m vu əgbanuchi." † 27:45

*Be kpogidnernu
Jizosi n'ogba
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-
27)*

32 Nga be whuyaru, be whnurnu otu nwerukna Sirini, rəwhna a bu Saimoni, be sigidne a ma o vuru ogba a sno be.

33 Nga be vaduru hne be kwu Gologota, ke bu "Hne Okpokoro Risi,"³⁴ be nyee Jizosi manya be gwaru nhne lu nlulu. Koyu nga Jizosi raturu a riro, o kwéle ə nwó a.³⁵ Be kpogidne a n'ogba, ele ogwu ke iwo a n'esilawuru be nga be vukwori ogbanuchi.[†]

36 Be daziri eli neese a.³⁷ Be bitaru n'olu risi a nhne be bnornu a, "Ka bu Jizosi, Eze ele Ju."

38 Be kpogidnernu ele buznu lawuru nu Jizosi n'olu ogba, otu badnu n'akarikwnunga a, nye ke berere n'akarita a.³⁹ Ele naagawhe naakaja a, neewhnuuhne risi,⁴⁰ be kaa, "Ji nye naakwnadna Oro Nso Chiokike, wu a n'obochi eto, znohia ehni i. O bürü nu i bu Nnwó Chiokike, hi n'olu ogba hiedna."

41 O bu masi kpa ele risi arjohna nu ele zni iwu nu ele okno badnu naakpari a.⁴² Be kaa, "O znohiaru ele berere, koyu o nwéé rikne znohia ehni a, o bu eze Izireli, o hi n'olu ogba hiedna kitna, a jeekweru nu a.⁴³ O tukwasiri Chiokike mkpoma, o znohia a kitna, o bürü nu ə masiri a, kwnornu nu ə karu. 'M bu m Nnwó Chiokike.' "⁴⁴ O bu masi kpa ele buznu wam be kpogidnernu be nu Jizosi n'olu ogba zi masi naakpari a.

*Enwu Jizosi
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-
30)*

45 Hite n'esilawuru iwhnnehnie,[‡] əchichiri gbasinri kpakara eli wam du n'otnu-ige ke eto.[§] 46 N'otnu-ige ke eto, Jizosi jiri okne nkoli siwama, kaa, "Elo, Elo, lama sabatanj," ke bu, "Chiokike m, Chiokike m, kini mernu i ghasar u m?"

47 Agwna ele gwuzo ndundu nñrunu a, be kaa, "O noosukwu Elaija."

48 Ngangam, otu badnu gba əso gweru sponji gbajite a nu manya gbaru əka, tukwasiri a n'olu isisi, nyee a ma ə nwó.⁴⁹ Ele berere kaa, "Gharu a, a lesi ma Elaija jaava ə znohia a."

50 Nga Jizosi jiri okne nkoli si okokoba berere, o nwebime inwe.

51 Ige wam ikpe obnosni ke Oro Nso Chiokike gbawaru ibekala lawuru hite n'olu du n'eli. Eli otne enye dnarnu, agida rugwu gbawaru.⁵² Ilili kpumernu, agida ele nsø hiri n'enwu lizø,⁵³ be whuya nu rime ilili. Nga Jizosi hiri n'enwu lizø, be bnazne nu

† 27:35 Agwna əkwukwo kwuru: Be mernu ka ma nhne be kwuru hite n'ənu nye əwhnurninya mezu, "Be keri iwo m vukwori ogbanuchi." † 27:45

§ 27:45 ətnu-ige ke eto: əkwukwo ke mbom kwuru ige awa isunu

rime əli-əhna nsø, gesi agida ele badnø əhni be.

⁵⁴ Nga nye nəechi otu riwhu ele əgwnu nü ele əgwnu a zi neese Jizəsi whnurnu əli otne enye nü kpakara nhne mernu, be tø əgwnu k'agida, be kaa, "N'ezi, nyerukna ka buri Nnwø Chiokike." ⁵⁵ Agida ele rinya zi masi hne zi ikere neelekiri, ele hi nü Galili snornu Jizəsi va, neeznenu a izi. ⁵⁶ N'esilawuru be bu Meri Magidalini, nü Meri nne Jemisi nü Josefu, nü nne rümu Zebidi.

Be liri Jizəsi

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Nga ogbednachi, otu nye eze be kwu Josefū, nye Arimatiya, nye sno apna Jizəsi, ⁵⁸ znekwnusiri Paileti, rø a iznu Jizəsi. Paileti nyernu iwu be vute a iznu Jizəsi. ⁵⁹ Josefū vuru iznu wam, whu a n'ikpe ablochna marnu mma, ⁶⁰ zne lite a nü rime illi ikne ke aka a, ke o gwuwaru nü rime rugwu. O vuru otu rugwu hna ezi kpusni onu-mgbo ilili wam. ⁶¹ Meri Magidalini nü Meri kiyari zi ndündu, kete ruwhnu n'ilili wam.

⁶² N'ekile a, ke bu obochi ke sno obochi ojiknernu, ele risi arjohna, nü ele Farisi gbakoru znekwnusi Paileti, ⁶³ kaa, "Nda-ai-kwu, a chenwanyarnu nü nye nduwhu wam karu nga o zi budhu, 'Nga obochi əto whemernu, m jeehi n'enwu lizo.' ⁶⁴ Kam kpayarū, nyee iwu ma be mesni illi wam rikne dø obochi əto, ma ele sno apna a gharu o znurnu a n'abali, kanu ele badnø nü o hiri n'enwu lizo. Aghalaghala ke ipne-aznū jaakakwo ke mbøm."

⁶⁵ Paileti kanu be, "Anu zne, gweru ele əgwnu, be se, anu mesni illi wam rikne kpa anu nwernu rikne o mee a." ⁶⁶ Be zne, mesni illi rikne, kasi illi a akara n'olu akaworugwu, bïta masi ele nse.

28

Jizəsi lizorū n'enwu

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Nga Qbochi Ozukwa Inwe whemernu, nga chi nobo n'obochi mbom n'ikwezu, Meri Magidalini, nü Meri kiyari varu lekasi illi. ² Ngangam, əli tmernu enye, enine izi Nyenwe aji hiri n'oligwe hiedna, vume akaworugwu wam, daziri əli n'olu a. ³ Ruwhnu a nü lele amuma, iwo a naachna lele mkipuru-mini. ⁴ Ogwnu tñru ele nse wam, be ma ririri dna n'eli lele ele nwurnu onwu.

⁵ Enine izi wam kanu ele rinya wam, "Ogwnu tú anu, m maam nü anu noopio Jizəsi, nye be kpogidnernu n'ogba. ⁶ O zila hna, kwnornu nü o hilem n'enwu lizo, lele kpa o kwuru. Anu va whnø hne be liru a.

⁷ Anu zne wara wara kanu ele sno apna a, nü o hilem n'enwu lizo, o belem anu əsno neezne Galili, anu joowhnu a pi. Le, m bele m əsno kanu anu." ⁸ Be gweru əso, gweru izne hi n'ilili wam gbawhnu, be nqotu əgwnu, mkipoma nqoso masi be n'onu k'agida. Be zne kanu ele sno apna a.

⁹ Jizəsi kwnusiri be kpa be neezne n'apna, o kanu be, "M bekwulem anu." Be bna a n'ochi lawuru, kponu a risi əli. ¹⁰ Jizəsi kanu be, "Ogwnu túko anu, anu zne kanu rümu nda m, be zne Galili, o hne be joowhnu m."

Otnutnu ele nse

¹¹ Kpa ele rinya wam naala, agwna ele əgwnu wam neese illi znernu n'eli-əhna kanu ele risi arjohna kpakara nhne mernu. ¹² Ele risi arjohna nü ele okno badnø gba iznuznu, be kwu be agida ıwai. ¹³ Be kaa, "Anu kaa, 'Ele sno apna a varu n'abali nga a neezni anyarna znurnu iznu a.' ¹⁴ O bürü nü nye nəechi əchi nü a, a jeeme o kweru nü ikpe mána anu, anu jáabna nü mmekpēhnii."

¹⁵ Ele əgwnu wam gweru ıwai wam mee nhne ele risi arjohna nü ele okno badnø karu be mee. Be wheke ətnutnu ka kpakara n'esilawuru ele Ju du tna.

Jizəsi mernu ele sno apna a

whnø a anya
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Ernu 1:6-8)

¹⁶ Ele sno apna a nri nü otu wam zne nü Galili n'olu rugwu lele kpa Jizəsi kanu be.

¹⁷ Nga be whnurnu a, be kponu a risi əli, kovu agwna be nwernu mkipoma lawuru. ¹⁸ Jizəsi vakwnusiri be, kaa, "Be nyernu m kpakara rikne ke zi n'oligwe ma n'owa. ¹⁹ Anu zne nü kpakara əwa mee ele badnø be bürü ele sno apna m, nqowu be mini nü rëwhna ke Nda, nü ke Nnwø nü ke Enine Nsø. ²⁰ Anu zni be bïta kpakara nhne me nyernu anu iwu. N'ezi, me nü anu zi kpakara ige du qkwunkokwnu."

Izi ọma lele kpa

Makị

gbarụ a n'ọkwukwo

Nhne gbasiri ọkwukwo ka

Izi ọma lele kpa Makị gbarụ a n'ọkwukwo jiri mkpuru ọka ka panizo, “Opanizo izi ọma Jizosi Karaiṣi, Nnwọ Chiokike.” Makị gesiri nü Jizosi bụ badnụ ke noornu ertext{erunu ndu-ehni} nü nye nwernu rikne. Iknernema a whuyaru iwhne nü nhne o znirni, nü rikne megidne reñwu ojo, nü rikne ọ gbarunu ele badnụ mmechie. Jizosi kwuru ehni a Nnwọ ke Badnụ, nye varu o gweru budson a nyee ma o dohia ele badnụ hite nü mmechie be.

Makị gbarụ nhne Jizosi mernu karu ikwunu o kwuru nü nhne o znirni. Ọ gbarụ nhne matị gbasiri Joni Nye Wu Mini, ọwuwu mini a, nü ɔrnurna Jizosi. O znernu nü ruwhnu kwu nhne gbasiri ele sno apna Jizosi nü ele irno a. N’ipne-aznụ ọkwukwo a, o kwuru gbasiri enwu Jizosi nü olizọ n’enwu a.

Nhne zi n'ọkwukwo ka

Opanizo izi ọma (1:1-13)

Ernu Jizosi nü rime Galili (1:14—9:50)

Jizosi znirni nhne rnụ ertext{erunu ndu-ehni} nü Judiya (10:1-52)

Hite nü Galili dụ Jerusèle (11:1—15:47)

Olizọ n’enwu Jizosi (16:1-8)

Jizosi gesiri ehni a, mekwo lahna oligwe (16:9-20)

Nye gbarụ ọkwukwo ka: Makị

Risi nhne o kwuo gba a: O gesi nü Jizosi bụ Nnwọ Chiokike, hite nü ertext{erunu ndu-ehni} a.

Ikwu-ọnụ Joni

Nye Wu Mini

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Opanizo izi ọma Jizosi Karaiṣi, Nnwọ Chiokike. ² Lele kpa Azaya nye ọwhmurninya gbarụ a n'ọkwukwo, Chiokike karu,

“Bno nsn̄i, le, m neezizne nye izi m nü ruwhnu i,

nye jeemekwata apna i.

³ Akpíri otu badnụ nökpo okwo n'eli-ikpa, naakaa,

‘Anụ mekwata apna Nyenwe ai, anụ mee ma apna a sn̄ri asni.’”

⁴ Joni Nye Wu Mini bụ nye wam whuyaru iwhne n'eli-ikpa nökpo okwo naakaa ele badnụ tühnasna mkpoma ma be wu be mini, ma Chiokike gbarunu be mmechie. ⁵ Kpakara ele zị nü mgbu Judiya nü eli Jerusèle whókwnusiri a. O wu be mini n'Osimini Jodani, be nookwuhiā mmechie be.

⁶ Joni wogwu iwo rijni akpukpo anohia be kwu kameli. Ajnị ọ sn̄i n'ikwu bụ akpukpo anohia. Wiri a bụ igwurube nü moṇo ebeka ọhia. ⁷ O nökpo okwo naakaa, “Nye kakwo

m rikne wawa n'aznụ m, nye me kwésile o whudnahie eli tọma eriri okoro-ochi a lawürü. ⁸ M ji m mini wu anu mini, kovu nü nye wam jeeji Enine Nsọ nōowu anu mini.”

Ọwuwu mini Jizosi

nü ɔrnurna a

(Mat 3:13—4:11; Luk 3:21,22; 4:1-13)

⁹ N'ige wam, Jizosi hiri nü Nazareti ke zị n'eli Galili va, Joni wu a mini nü rime Osimini Jodani. ¹⁰ Ngangam Jizosi hiri nü mini noowhuya, o whnurnu oligwe hne o kpumernu, o whnurnu Enine Nsọ hne o neewhekwasi a lele nduru. ¹¹ Otu akpíri hiri n'oligwe kaa, “Jị bụ Nnwọ m me whnurnu n'anya, nhne i masiri m.”

¹² Ngangam Enine Nsọ wam duru a bna eli-ikpa. ¹³ O zị n'eli-ikpa nri ọbochi ẹno. Ek-wensu naarna a ɔrnurna, ya nü rümü anohia zị. Kovu nü ele enine izi neeznenu a izi.

Jizosi sukwuru ele

noogbu aznụ

(Mat 4:12-22; Luk 4:14,15; 5:1-11)

¹⁴ Nga be yisiri Joni n'ikelu, Jizosi znernu Galili neezni izi ọma Chiokike gweyaru. ¹⁵ O naakaa, “Ige zulem, eli-eze Chiokike zị ndundu, anụ tühnasna mkpoma kweru izi ọma.”

¹⁶ Nga o znernu nü ngeri Osimini Galili, o whnun Sajmoni nü Anduru nwene a rukna hne be zị nōowu ịgbo nü rime osimini, kwnornu nü be bụ ele noogbu aznụ. ¹⁷ Jizosi kanu be, “Anụ va sno m n'aznụ, m jeeme anụ bürü ele jokwnuhia ele badnụ lele kpa anụ noogbu aznụ.” ¹⁸ Ngangam be sigbasi ịgbo be, sno a.

¹⁹ O zne nü ruwhnu matị, o whnun Jemisi nwọ Zebidi nü Joni nwene a rukna zị n'ogbo berere, neemekwata ịgbo be. ²⁰ O sukwu be, ngangam be gharu Zebidi nda be n'ogbo, ya nü ele be gnornu ertext{erunu}, snornu a.

Jizosi chijahalu

rēnwu ojo

(Luk 4:31-37)

²¹ Be nü Jizosi zne n'eli-ohna Kapanom bna n'oro ọgbako ele Ju n'Obuchi Ozukwa Inwe neezni nhne. ²² Nhne o neezni duru be ehni, kwnornu nü o znirni nhne lele nye nwernu rikne, o bürü lele ele zni iwu ele Ju.

²³ Otu nwerukna rēnwu ojo nwugwu bnanyarnu nü rime ọro ọgbako be, siwama, ²⁴ “Kini bụ nhne aị nü jị nwekogwu, Jizosi nye Nazareti? I varu ma i gbumekwo aị? M maam nye i bụ, i bụ nye nsọ ke Chiokike.”

²⁵ Jizosi bigboru a, kaa, “Kpusnime ọnụ i, hi nü rime a whuya.”

²⁶ Renwu ojo wam dosiri a rikne. O gweru okne nkoli sị okokoba, hi nü rime a whuya.

²⁷ O duru kpakara be ehni ke mernu be bete nęesikwarita ehni be, “Ka bụ kini? O bụ o

zni nhne ikne sa? O nwernu rikne ke o ji
nqotunu rēnzu ojo qka, be bnotenu a nsni.”

²⁸ Be tnysi qtnutnu a nü kpakara eli Galili.

*Jizosì gworu ele nriria
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)*

²⁹ Nga Jizosì hiri n'oro ogbako ele Ju wam whuya, ya nü Jemisi nü Joni, be bna n'oro Sajmoni nü Anduru. ³⁰ Ige wam nne nnwerne Sajmoni dnanyi naarija ehni orne bekwnu, ngangam be kanu Jizosì nhne gbasiri nwernerwa wam. ³¹ O znekwnusi a, jiri a n'aka, dolizo a olu. Ngangam ehni orne bekwnu wam sigbasi a, o bete neeznenu be izi.

³² N'ogbednachi, nga ehnam dnarnu, be kwuyanu Jizosì kpakara ele nriria, nü ele rēnzu ojo nwugwu. ³³ Kpakara ele zi n'eli wam gbakorù n'önü-mgbo needekiri. ³⁴ O gworu agida ele nriria zi odo n'odo, o chijarnu agida rēnzu ojo. O kwéle rēnzu ojo kwu qka, kwnornu nü be magwù nye o bu.

*Jizosì znirni izi oma
nü Galili
(Luk 4:42-44)*

³⁵ N'önü osisi, nga chi yóobochnage, o lizo zne hne körù owu, neekpe okpukpe. ³⁶ Sajmoni nü ele ya nü be zi noopio a. ³⁷ Nga be piofiaju a, be kanu a, “Kpakara ele badnù noopio i.”

³⁸ Koyu Jizosì kanu be, “A jeezne n'eli ele ke berere ma m zni m be izi oma, kwnornu ka bu nhne me kwnornu va.”

³⁹ O zne nü rime kpakara ogo bako ele Ju zi nü kpakara Galili neezni izi oma, chijala masi rēnzu ojo.

*Jizosì gworu nye nchnichna
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Otu nye naarija nchnichna vakwnusiri a, riasono a, gburu a mpnerne qchi, kaa, “O buru nü i pioru, i nwernu rikne mee m zi ríchna.”

⁴¹ Jizosì donu a obirizi, dosenma aka a, kpatu a, kaa, “M pioru m, zi ríchna.” ⁴² Ngangam be gworu a nchnichna wam, o zi ríchna.

⁴³ Jizosì doru a aka nü nsni k'agida chijala a. ⁴⁴ O kanu a, “O zá nye qbulu i kanu, kovu la, gweru ehni i gesi nye qkwa arjohna, gweru masi nhne Mozizi nyernu n'iwu kwa arjohna ma o buru nhne akebne nyee be nü i zi ríchna.” ⁴⁵ Koyu o whogaru bete nqotunnu ele badnù, neewheke oka wam, ke kpahiaru nü Jizosì nwémá rikne berere o bna nü rime eli-qhna hne ele badnù joowhnu a, koyu o znernu hne körù owu, ele badnù neehi penupe qbulu naavakwnusi a.

2

*Jizosì gworu nye ehni a
dönwurnu odonwu
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹ Nga Jizosì lahnarnu n'eli Kapanom, kpa obochi ele nü ele whemernu, agida ele badnù nüru nü o zi n'oro. ² Agida ele badnù varu jipiya kpa o zima oghere zi, ma n'önü-mgbo. O zi masi nookwunu be ikwu-önü Chiokike. ³ Be vakwnusi a, vuyanu a otu nye ngeri ehni a dönwurnu odonwu, badnù eno vu a. ⁴ Nga be nwée rikne du a ehni kwnornu nü agida ele badnù wam, be koma olu owo hne o zi. Nga be dökamarnu a, be vudna ɔkpata ke nye ngeri ehni a wam dönwurnu odonwu danyi. ⁵ Nga Jizosì whnurnu ɔkwnata ovu be, o kanu nye wam ngeri ehni a nwurnu önü, “Nnwò m, be gbarunam jí kpakara mmehie i.”

⁶ Koyu nü agwuna ele zni iwu ele Ju dazi eli pii, zi nqesica nü mkpoma be, ⁷ “Kini mernu nwurunka ka jiri kwu oka kpa? O kwululem Chiokike. Ndaa nye nwernu rikne o gbaru mmehie hne o bùo Chiokike kpoi?”

⁸ Ngangam, Jizosì mahiaru nü rime enine a nü be zi naari oka wam nü rime mkpoma be, o sìkwa be, “Kini kpahiaru anu naari ɔriri ka nü mkpoma anu?” ⁹ Ndaa ke zi ewheke, o kanu nye ngeri ehni a dönwurnu odonwu, “Be gbarunam jí kpakara mmehie i,” möbu o kaa, ‘Lizo, chirí etere i, zne izne.’ ¹⁰ M pioru m anu mahia nü Nnwò ke Badnù nwernu rikne n'owa o gbaru mmehie.” Jizosì kanu nye wam ngeri ehni a dönwurnu odonwu, ¹¹ “M ka m ji, lizo, chirí etere i, la owo i.”

¹² Ngangam, o lizo, chirí etere a, whoga nü ruwhnu kpakara be, o du kpakara be ehni, be znarni Chiokike, naakaa, “A whnulele nhne nü kpa.”

*Jizosì sukwuru Livai
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Jizosì whogu kweno berere nü ngeri Osimini Galili, agida ele badnù vakwnusiri a. O bete neezni be nhne. ¹⁴ Nga o neewhe, o whnu Livai nnwò Alifayosi, hne o dazi n'oro ntü. O kanu a, “Sno m.” O lizo snornu a.

¹⁵ O du nga Jizosì dazi neeri wiri n'oro Livai, agida ele qna ntü nü ele mmehie snornu Jizosì nü ele sno apna a neeri wiri. Ige wam, ele sno a zi agida. ¹⁶ Nga ele zni iwu ele Ju ele bu ele Farisi whnurnu nü ele mmehie nü ele qna ntü sno a neeri wiri, be sìkwa ele sno apna a, “Kini mernu o noosno ele qna ntü nü ele mmehie neeri wiri?”

¹⁷ Nga Jizosì nüru a, o kanu be, “Mkpa dibia ziko naakpa ele ehni buru oma, okwolem ele nriria. M väge m o sukwu ele oma, okwolem ele mmehie.”

*Ajiji gbasiri ovu önü
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)*

¹⁸ O dñu nga ele sno Jóni nñ ele Farisi noovu onu, agwna ele badnù vakwnusi Jizosí sikhwa a, “Kini mernu ele sno Jóni nñ ele sno ele Farisi noovu onu, kóvu ele sno apna i zá noovu onu.”

¹⁹ Jizosí sarú be, “Ele varu hne be noolu nnwerne ikne be joovu onu hne nyerukna wam nqolu nnwerne ikne nñ be zi? Kpakara ige ke be nñ nye nqolu nnwerne ikne zi, be jóovu onu. ²⁰ Kóvu obochi vawa nga be jaanahóru be nye nqolu nnwerne ikne. Obochi wam be joovu onu.

²¹ “O zá nya jeegwelu mkpekele ikpe ikne dnusni n’iwo ücken. O mene kpam, iwo ke ikne joodokahala nhne n’ehni ke ücken. O joodoka ke kawo agida. ²² O zi masi nye jeegwelu manya ikne gbasí n’olori akpukpo ücken. O mene kpam, manya wam jaagbawama, manya nñ olori akpukpo whume etekne. Kóvu be gbasí manya ikne n’olori akpukpo ikne.”

*Ajiji gbasíri
Obochi Ozukwa Inwe
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ O dñu n’otu Obochi Ozukwa Inwe, Jizosí nñ ele sno apna a naagawhe n’esilawuru ekwu ikpa. Ele sno apna a bete o gho ikpa kpa be znezne. ²⁴ Ele Farisi kanú a, “Le, kini mernu be neeme nhne kwésile o mee n’Obochi Ozukwa Inwe?”

²⁵ Jizosí sarú be, “Anú gwnúnua nhne Devidi mernu nga o zi nñ mmekpéhni, nga wiri gwnúrnu a, ya nñ ele snogwu a? ²⁶ O bnazerneru n’oro nsø Chiokike, nga Abiata bñ nye risi arjohna, o ri brédi be bitaru nñ ruwhnu Chiokike ke kwésile n’iwu o ri, okwolem ele ücken arjohna bñ ele kwesiri n’iwu o ri a, o nye masi ele nñ ya snogwu.”

²⁷ O kanú be, “Chiokike mernu Obochi Ozukwa Inwe kwnornu badnù, be méne badnù kwnornu Obochi Ozukwa Inwe. ²⁸ O nhne kpahiaru Nnwø ke Badnù jiri búru masi Nyenwe Obochi Ozukwa Inwe.”

3

*Nyerukna aka
dñowurnu ódonwu
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ Jizosí bna kwuo berere n’oro ogbako ele Ju, otu nwerukna aka dñowurnu ódonwu zi pii. ² Ele Farisi zi neese a, ma o jøogwo a n’Obochi Ozukwa Inwe, ma be bno a nhne. ³ O kanú nyerukna wam aka a dñowurnu ódonwu, “Lizo, gwuzoru nñ ruwhnu kpakara ele badnù.” ⁴ O sikwa be, “O búru òma n’iwu o mee nhne òma, móbu o mee nhne búo òma n’Obochi Ozukwa Inwe? O znohia búdu móbu o gbu ogbu?”

Kóvu be nyasimernu bidim. ⁵ Nga o lekparu anya ngaramanga o we ehni, o nwe ovu ojo kwnornu nñ mkpoma ojo be. O

kanú nyerukna wam, “Døsnima aka i.” O døsnima aka a, aka a búru òma lele kpa o zi nñ mbom. ⁶ Ele Farisi whoga, ngangam be nñ ele dagwunu Erodu zne gbagidne a iznuznu, kpa be joogbu a.

*Agida ele badnù
snornu Jizosí*

⁷ Jizosí nñ ele sno apna a whogaru zne ngeri Osimini Galili. Agida ele badnù hi n’eli Galili snornu a, ma ele hi nñ Judiya, ⁸ ma ele hi n’eli Jeruselem, nñ eli Idumiya, ma n’obosi ehnam ke Osimini Jødani nñ gburugburu Taya nñ Saïdoni, vakwnusiri Jizosí nga be nñrnu kpkaura nhne o mernu. ⁹ O kanú ele sno apna a be mee kpa otu ogbo mati jaaaziri a ndundu kwnornu agida ele badnù wam, o zi be kpagbu a. ¹⁰ Ige wam, Jizosí gwòru agida ele nriria, ke kpahiaru agida ele nriria ojo zi odo n’odo nçokpu n’ehni a ma be kpatu a aka. ¹¹ Nga obula ele rëñwu ojo whñrnu a, be dna n’eli nñ ruwhnu a, siwama, kaa, “Jiwa bñ Nnwø Chiokike.”

¹² Jizosí dñ be aka nñ nsnj be méko ele badnù mahia nye o bu.

*Jizosí hñruru nri nñ
badnù lawuru ele izi
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)*

¹³ Jizosí pnezne n’olu rugwu, sukwu ele o pioru. Be znekwnusi a. ¹⁴ O hñru ele rukna nri nñ ébo ma ya nñ be daziri, kwu be ele izi, ma o zihala be zne kþo okwo izi òma, ¹⁵ o nyeru be rikne o chihala rëñwu ojo.

¹⁶ Ka bñ nri nñ badnù lawuru wam o hñruru, Saïmoni, nye Jizosí jiri rëwhna Pita, ¹⁷ nñ Jemisi nnwø Zebidi, nñ Jóni nwene Jemisi, o ji kwuo be rëwhna Banajisi, ke bñ rñmu egbe oligwe, ¹⁸ nñ Anduru, nñ Filipu, nñ Batolomi, nñ Matiyu, nñ Tómosi, nñ Jemisi nnwø Alifayosi, nñ Tadiyosi nñ Saïmoni nye zi n’esilawuru ele noonwu békwnu nñ mkpoma, ¹⁹ nñ Judasí Isikarioti, nye reru a.

*Jizosí nñ Bélibolou
(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Jizosí bna n’otu òro, agida ele badnù jipiya kwuo berere, ke kpayarù o nwée oghere ri wiri. ²¹ Nga rñmu nne a nñrnu a, be whoga ma be nwugwu a, kwnornu nñ be karù, “Mkpoma a zúle ozu.”

²² Agwna ele zni iwu ele Ju hiri nñ Jeruselem va, kaa, “O nwernu Bélibolou, o ji rikne nye risi rëñwu ojo naachihala rëñwu ojo.”

²³ Jizosí sukwukota be, tnñu be elulu zi odo n’odo, “Setani o jaachihalali Setani? ²⁴ O búru nñ eli-eze kewama megidne ehni a, eli-eze wam jøogwuzoli. ²⁵ O búru masi nñ ezi-nu-òro kewama megidne ehni a, ezi-nu-òro wam jøogwuzoli. ²⁶ O búru masi nñ Setani

lizòru megidne èhni a, kewama, o jóogwuzoli, ènwu a valèm.

²⁷ “O zá nye jaabnali n'oro nye dikne, naahòru a kpakara nhne a, o bùru nü o béle osno kne dikne wam eriri. Ige wam ojeenwe rikne naahòru a nhne zi jí n'oro a.

²⁸ “Owe! M naakanu anu ezi òka, Chiokike jaagbarunu rümu badnù kpakara aruru-eli be ruru nü òka ojo be nookwu,²⁹ Kòvu nye obula ke kwuru kwugidne Ènìne Nsò jéenwe ogbarunu tim tòm. Kwnornu nü nye wam rülam aruru-eli nwée ogbarunu ókwnukowunu.”³⁰ Jizòsi kwuru ka kwnornu nü be naakaa nü o nwernu rënu ojo.

*Nne Jizòsi nü rümu nne a
(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)*

³¹ Nne Jizòsi nü rümu nne a varù, be gwuzoru n'ederezi, ziznenu a izi, noosukwu a.

³² Agida ele badnù wam zi a gburugburu kanu a, “Le, nne i nü rümu nne i zi n'ederezi noopio i.”

³³ Jizòsi sìkwari be, “Nyele bụ nne m nü rümu nne m?”³⁴ O lehnata anya ele dazi a gburugburu, kanu be, “Anu le nne m nü rümu nne m.”³⁵ Nye obula ke neeme nhne Chiokike noopio, nye wam bụ nwene mrukna nü nwene m rinya nü nne m.”

4

*Elulu nye ogha mkpuru
(Mat 13:1-9; Luk 8:4-6)*

¹ Jizòsi panizo neezni kwno nhne nü ngeri osimini. Agida ele badnù jihiaru hne o zi, ke kpayarù o bnazne n'ogbo, daziri eli. Kpakara ibgudu badnù wam gwuzoru nü mìkpomkpo eli.² O ji elulu neezni be agida nhne zi odo n'odo. Nü nhne o neezni, o kaa,

³ “Anu bnote nsní, otu nye èrnu èkpu zneru agha mkpuru.⁴ O dù nga o naaghà mkpuru, agwna mkpuru dnarnu nü ngeri apna. Rumu ònunu tuturu be ta.⁵ Agwna mkpuru dnarnu n'eli rugwu hne be nwée agida rízna, ngangam mkpuru wam fuhiaru, kwnornu nü be nwée agida rízna.⁶ Kòvu nga èhnàm wasiri, be chnanwù, kwnornu nü be nwée egwugwunu.⁷ Agwna mkpuru berere dnarnu n'esilawuru igwnu, igwnu wam sohia, kpabgu a, o mínyage mkpuru.⁸ Agwna mkpuru berere dnarnu n'eli bùru ọma, fuhia, nooso, naaba, mìhià nri mkpuru eto, berere nri isunu, berere otu riwu.”

⁹ O kanu be, “Nye nwernu nsní o ji o nü nhne, o nüru.”

*Nhne o kwno tnú elulu
(Mat 13:10-17; Luk 8:9,10)*

¹⁰ Nga Jizòsi nü ele sno apna a nri nü badnù lawuru wam zi, nü agwna ele berere, be sìkwari a nhne gbasiri agida elulu.¹¹ O kanu be, “Be mernu anu mahia nhne tugwaru otugwa ke èli-eze Chiokike, kòvu ele

zì n'ederezi, be naakanu be kpakara nhne n'elulu,¹² ma

“Be neede anya kpoi, gharu o whnu, nqonu nü nsní, gharu o ghòhia, o zi be tuhnasna mkpoma hne Chiokike zì, nwehia ogbaru.”

*Risi elulu nye
oghà mkpuru wam
(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)*

¹³ Jizòsi sikwa be, “Anu ghòhiage elulu ka? Ndaa kpa anu jeeji ghòhia kpakara elulu?¹⁴ Nye èrnu èkpu naaghà mkpuru ghasiri ikwu-ònu Chiokike.¹⁵ Mkpuru ele ke dnarnu nü ngeri apna nü lele ele ke nüru ikwu-ònu wam, kòvu nga be nüru a, ngangam Ekwensi varù gweme òka wam nü mkpoma.¹⁶ Mkpuru ke be ghasiri nü hne rugwu zi nü lele ele ke nüru ikwu-ònu wam, ngangam be gweru snarnima gweru a.¹⁷ Kòvu nü be nwée egwugwunu, be dazi ige mati, omekwo, nga mmekpèhni mòbu awhnúwhnu varù kwnornu nü ikwu-ònu wam, ngangam be dnahnala aznù.¹⁸ Mkpuru ke be ghasiri n'esilawuru igwnu nü lele ele ke nüru ikwu-ònu wam,¹⁹ kòvu mmekpèhni ke ọwa ka, nü aghigho o whnu èknu n'anya, nü nkoli ke nhne berere, bnanyarnu, kpabgu ikwu-ònu wam. O ghò nhne mína mkpuru.²⁰ Mkpuru ke be ghasiri n'eli bùru ọma nü lele ele ke nüru ikwu-ònu wam, be narnu a, o mipiya nri mkpuru eto, berere nri isunu, berere otu riwu.”

*Elulu tonyi n'olu ikpechi
(Luk 8:16-18)*

²¹ Jizòsi kanu be, “Anu neegweya tonyi bita a nü mkpururu nkìta, mòbu nü mkpururu okpata? O búo n'olu nhne be bita tonyi?

²² Kwnornu nü o zá nhne be bigwaru abigwa, ke be jéeme o whùya iwhne, be joopkume kpakara nhne be kpusnirni okpusni.²³ O bùru nü nye nwernu nsní o ji o nü nhne, o nüru.”

²⁴ O kanu be, “Anu bnote nsní nkari nkari nhne anu nqonu. Nhne anu jiri tñu nye berere bụ nhne be jeeji tñu anu, be jeenyे anu karukwo.²⁵ Nye nwernu nhne bụ nye be jeenyے, nye nwée, be jaanahòru a, o bùbedi ke o nwernu.”

Elulu mkpuru nooso oso

²⁶ Jizòsi kaa, “Èli-eze Chiokike nü lele nga badnù kpasiri mkpuru n'eli.²⁷ O zni anyarna n'abali tñenya n'iwhnehnie, mkpuru wam fuhia, nooso, nye wam máa kpa o ji neeme kpam.²⁸ Èli nü nsñu a neeme isisi nooso, naamìhià mkpuru, ke mbom, o fuhia, omekwo igwugwere, omekwo ikpa karu aka ke hi n'igwugwere.²⁹ Kòvu nga ikpa wam karu, ngangam, o gweru ama bete o gbu ikpa kwnornu n'ige o gwe nhne n'ekwu dùlam.”

*Mkpuru mositadi
(Mat 13:31,32,34; Luk 13:18,19)*

³⁰ Jizosi kaa, “A jeeji kini gbu esni eli-eze Chiokike? M̄bu ndaa kpa a jeeji nootnu elulu a? ³¹ O n̄u lele mkpuru isisi be kwu mositadi, ke, nga be kpasiri a n’eli, o bu mkpuru isisi z̄i mati kakwo kpakara mkpuru n’owa. ³² Koyu nga be kpasiri a, o sohia buru nhne kakwo kpakara nhne be kpasiri n’eli, wahia agida nkala hna ezi, ke mernu onunu n̄orunu alikwu n̄u mkpururu idno a.”

³³ Jizosi jiri agida elulu n̄u kpa nookwunu be ikwu-onu Chiokike, lele kpa be joonuli. ³⁴ O kwúgene be ikwu-onu hne o jíle elulu. Koyu nga ya n̄u ele sno apna a kp̄oi daziri, o kowanu be risi kpakara elulu ka.

*Jizosi bigboru
ruwhere osimini
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ O d̄uru n’ogbednachi, o kanu ele sno apna a, “Ngwa ma a whe aka osimini kiyari.” ³⁶ Nga be whogaru n’igbudu badn̄u wam, be bnakwnusi Jizosi n’ogbo ke o z̄i, be n̄u ya snornu. Ogbo ele ke berere sno be. ³⁷ Okne abaka-mini lizo, mini n̄owubna n̄u rime ogbo wam, ke kpahiaru mini jihia n’ogbo wam. ³⁸ Koyu n̄u Jizosi z̄i n’azn̄u ogbo neezni anyarna n’olu nhne oche-risi. Be kp̄atnenya a, kanu a, “Nye-zni-nhne, o gbásila i n̄u a noowhu sa?”

³⁹ O tnenya, bigb̄o ruwhere, kanu okne osimini, “Udno! Daziri bii.” Ruwhere whe-biri, ohna dna bii. ⁴⁰ Jizosi kanu be, “Kini mernu anu nootu ogwnu? O bu n̄u anu nwéé qkwanta mkpoma sa?”

⁴¹ Be t̄uru ogwnu k’agida, be n̄esikwarita ehni be, “Nye ka bu nyele? Ke ruwhere n̄u okne osimini noobnotenu nsnj?”

5

*Jizosi gw̄oru nye
rēnwu ojo nwugwu
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Jizosi n̄u ele sno apna a vadu ngeri Osimini Galili kiyari, n’eli ele Gerasa. ² Nga o hiri n’ogbo whuya, otu nyerukna rēnwu ojo nwugwu hiri n̄u hne be li iznu kwnusia a. ³ O wu n̄u hne be li iznu, o z̄ima nye nwernu rikne tu a ijigba, ⁴ kwnornu n̄u be t̄usilam a ijigba n̄u nhne ikelu agida ige, o gbajikwo ijigba, lijikwo nhne ikelu be t̄ugwu a. O z̄ima nye nwernu rikne meeanya dna a. ⁵ Ige ɔbulu, abali n̄u iwhnehnie o z̄i n̄u hne be li iznu ma n’olu rugwu, neesi okokoba, gweru akaworugwu buk̄o n̄odowa ehni a ehni.

⁶ Koyu nga o whn̄urun Jizosi n̄u hne z̄i ikere, o gba eso, kponu a risi eli. ⁷ O gwero okne nkoli si okokoba, naakaa, “Kini bu nhne me n̄u ji nwekögwu, Jizosi Nnw̄o ke Chiokike Kakwo Nhne Dum Olu?” ⁸ Ka bu

kwnornu n̄u Jizosi kannu a, “Hi n̄u rime a whuya, ji rēnwu ojo.”

⁹ Jizosi s̄ikwa a, “Kini bu rēwhna i?”

O kaa, “Rēwhna m bu Lijoni, kwnornu n̄u a z̄i agida.” ¹⁰ O r̄iasnos Jizosi rikne o ch̄ihala be n’eli wam.

¹¹ Koyu agida ezni z̄i pjām naata wiri n̄igeri rugwu z̄i ndundu. ¹² Kpakara rēnwu ojo wam r̄iasno Jizosi, kaa, “Zizne a i n̄u rime ezni ma a bna n̄u rime be.” ¹³ Jizosi kweru be, kpakara rēnwu ojo wam wh̄yaru zne bna n̄u rime ezni wam, kpakara r̄umu anohia wam, ke d̄uru pokwu lawuru, gbadarnu n̄u ngwulangwu ngeri min, rinw̄u n̄u rime mini.

¹⁴ Ele n̄oznu be gbawhuru, tn̄usi a n’eli-ohna ma n̄u rime ekwu. Be va whn̄u nhne mernu. ¹⁵ Be vakwnusi Jizosi, whn̄u nye wam agida rēnwu ojo nwugwu n̄u mbom, hne o daz̄i eli, woru iwo, mkpoma a zumasiri ozu, be tu ogwnu. ¹⁶ Ele whn̄urnu a tn̄urnu nhne mernu nye wam rēnwu ojo nwugwu n̄u odokwnu ezni wam.

¹⁷ Be bete ar̄iasno Jizosi o whoga n̄u ngeri eli be.

¹⁸ Nga o naabna n̄u rime ogbo, nye wam rēnwu ojo nwugwu n̄u mbom r̄iasno a ma o snornu a la.

¹⁹ Jizosi kwéle. Koyu o kanu a “La n’oro i, lakwnusi ele ke i, tn̄usinu be kpakara nhne Nyenwe a i mennu, n̄u kpa o d̄onn̄u i obirizi.”

²⁰ Nwerukna wam la, panizo nootnu n̄u rime Dekapolisi nhne Jizosi mennu a, o d̄uru kpakara ele badn̄u ehni.

Nnw̄o rinya mati n̄u

nwerinya nt̄u ovnarna

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Nga Jizosi lahnarmu azn̄u bna n’ogbo du n̄u azn̄u osimini kiyari, agida ele badn̄u jihiaru n̄u hne o z̄i. O daziri n̄u ngeri osimini. ²² Otu n̄u rime ele risi ogo bako ele Ju, nye rēwhna a bu Jar̄iosi, varu, nga o whn̄urnu Jizosi, o dna n’eli n’ochi a, ²³ r̄iasno a, kaa, “Nnw̄o m rinya mati z̄i n’onu enwu, va soso t̄ukwasí a aka i lawuru ma i d̄ohia a, o z̄iri b̄udnu.”

²⁴ Jizosi snornu a zne. Agida badn̄u snornu a naakpagbu a.

²⁵ Otu nyerinya ke naaria nt̄u ovnarna nri n̄u awha lawuru sno n̄u igbudu ele badn̄u wam, ²⁶ ke whn̄urnu agida awhn̄uwñhnu n’aka agida ele dibia, tuwhukwo kpakara nhne o nwernu, koyu o bnána mbnarna ɔbulu, o joru bujo ke agida. ²⁷ Nga o n̄urnu nhne gbasiri Jizosi, o va n’azn̄u a n’igbudu badn̄u wam, kpatu iwo a aka, ²⁸ kwnornu n̄u o karu, “O buru me kpatu iwo a aka kp̄oi, o jeeme ehni buru m oma.”

²⁹ Ngangam ovnarna a gbabiri, o metu a n’ehni n̄u be gwolam a nr̄iria ojo wam. ³⁰ Ngangam Jizosi mahiaru n̄u rikne hilem

n'ehni a whoga. O tūhnasna n'igbudu badnū wam sīkwa, "Nyele kpaturu iwo m aka?"

³¹ Ele sno apna a kanū a, "I whnūrnū igbudu badnū naadnagidne i, īnaaka, 'Nyele kpaturu m aka?'"

³² O le anya gburugburu ma o joowhnu nye ke mernu nhne ka. ³³ Nwerinya wam, kpa o mahiaru nhne mernu a, o yahna n'ogwun naama a ririri, dna n'eli n'ochi a, kowanu a kpakara ezi oka zì a. ³⁴ Jizōsi kanū a, "Nnwō m rinya, okwnata mkpōma i znōhialam ji, la nu udno, nriria i la."

³⁵ Nga Jizōsi kpū ɔka n'oni, ele hi n'oro nye risi ogo bako ele Ju wam va, naaka, "Nnwō i rinya nwūnam. Ndaa ke i naakpak-nata Nye-zni-nhne ehni?"

³⁶ Jizōsi bnōge nsñi nu nhne be nookwu, o kanū nye risi ogo bako ele Ju wam, "I tūko ogwun, kweru kpōi." ³⁷ O kwéle nye obula snornu a zne, okwolem Pita, nu Jemisi nu Joni nwene Jemisi. ³⁸ Nga be vaduru n'oro nye risi ogo bako ele Ju wam, o whnūrnū mkpākpō, nu agida ele naakwna ekwna, neesi okokoba. ³⁹ Nga o bnaznernu, o sīkwa be "Ndaa nhne anu naakpakpōnu, naakwna? Nnwō rinya ka nwūna ɔnzu, kovu o zì n'anyarna."

⁴⁰ Be mū a rūmu. Nga o chīhalaru kpakara be, o kwuru nda watakiri wam nu nne a nu ele nu ya sno bna nu hne watakiri wam dnanyi. ⁴¹ O nwūgururu watakiri wam n'aka, kanū a, "Talita kumi," ke bu, "Nnwō rinya mati, m ka m ji, lizō."

⁴² Ngangam, nnwō rinya mati wam lizō, neezne izne (o gbaru nri nu awha lawūru). O duru be ehni k'agida. ⁴³ Jizōsi do be aka nu nsñi o zīko nye mahia nhne mernu. O kaa masi be nyee a nhne o ri.

6

Be j̄ru Jizōsi nu Nazareti (Mat 13:53-58; Luk 4:15-30)

¹ Jizōsi hi hnam whoga, va n'eli a, ele sno apna a snornu a. ² O dū n'Qobochi Ozukwa Inwe, o panizo o zni nhne n'oro ogbako ele Ju. Nga be nūrnu nhne o neezni, o duru be ehni, be neesikwa, "Ndaa hne nwverukna ka nwēhiaru kpakara nhne ka? Kini bu akoniche ke be nyeru a. Ndaa kpa o ji noornu kpakara ernu ndu-ehni ka?" ³ Ka o búo nye ɔkwa-nka wam, nnwō Meri, nu nwene Jemisi nu Josefu, nu Judasi, nu Sajmoni? O búo rūmu nne a rinya zì n'esilawūru aji hna?" Be we ovu ehni megidne a.

⁴ Jizōsi kanū be, "Okwolem nu eli ke a nu ezi-nu-qro a, ma nu esilawūru ele ke a, bu hne nye qwhurninya nwēe qobisinsu."

⁵ O rnūlige ernu ndu-ehni n'eli ki, okwolem nu o bikwasiri ele nriria ele nu ele aka, me ehni sīkwa be rikne. ⁶ Ókwe ekwe be duru a ehni.

Jizōsi zihalaru ele izi a

nri nu ebo

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-5)

Jizōsi zne nu rime eli-ohna zì ichne ichne zì be ndundu, neezni nhne. ⁷ O sukuw ele izi nri nu ebo wam, panizo neezihala be ebo ebo, nyee masi be rikne nu hne rēnzu ojo zì. ⁸ O nyee be iwu be jīko nhne obula n'izne be, okwolem mkpāra, be jīko nhne oriri, mobu rēkpa, mobu iwai nu rēkpa iwo be. ⁹ O karu be woru okoro-qchi, be wóko iwo lawūru. ¹⁰ O kanū be, "Anu dazigidne n'oro obula anu jaabna, tem anu whoga n'eli wam. ¹¹ Hne obula be nábnanyana anu mobu bnōne nsñi n'ikwu-ɔnu anu, anu joowhoga pii, lisnama rīzna ke zì n'ochi anu, ma o būru nhne akebne megidne be."

¹² Be whoga nookwunu ele badnū ikwunu Chiokike, be tūhnasna mkpōma. ¹³ Be chīhalaru agida rēnzu ojo, tesi masi agida ele naaria arja mōno, me ehni sīkwa be rikne.

Enwu Joni Nye Wū Mini

(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴ Eze Erōdu nūrnu a, kwnornu nu rēwhna Jizōsi wholam iwhne. Agwna badnū naaka, nu Joni Nye Wū Mini hilim n'ēnzu lizō, o bu nhne mernu kpakara rikne ka ji noornu ernu ndu-ehni nu rime a. ¹⁵ Ele berere karu, "O bu Elaija."

Ele berere kaa, "O bu nye qwhurninya, lele otu nu rime ele qwhurninya gbaaka."

¹⁶ Kovu Erōdu nūrnu a, o kaa, "O bu Joni Nye Wū Mini, nye me biri risi, o lizolam."

¹⁷ Erōdu karu nu mbōm be nwudne Joni, kne a eriri n'oro ikelu kwnornu nu Erodiası nnwerne Filipu nwene a, nye o l̄ru.

¹⁸ Joni kannu Erōdu, "O búo ɔma n'iwu olu nnwerne nwene i."

¹⁹ Erodiası beteru o vunu Joni irno nu mkpōma, o pioru o gbu a, kovu nu o nwēe rikne, ²⁰ kwnornu nu Erōdu tūru ogwnu Joni. O mahiaru nu o bu nye mee mma nu nye zì nso, o bikwata a nkari. Ige obula o nūrnu ikwu-ɔnu a, oriri jılıhā mkpōma, kovu nu o ji snarnıma nūrnu ikwu-ɔnu a.

²¹ N'ipne-aznū, oghere whuyanu Erodiası. Erōdu sīkwa o chenwanya ɔmumu a. O sukuw ele nu ya sno nēechi, nu ele risi ogwnu nu ele risi eli Galili. ²² Nga nnwō rinya Erodiası bnānyarnu tne eri sōru Erōdu nu ele nu ya zì n'oni k'agida, eze kanū woknornokno wam, "Rjō m nhne obula masiri i, m jeenyē i." ²³ O kweru a mkwna kwesi a rikne, kaa, "Nhne obula i rjōr m, m jeenyē i, o búbedi o keme eli-eze m əbo."

²⁴ O whoga sīkwa nne a, "Kini bu nhne me jorior?"

O kanū a, "Risi Joni Nye Wū Mini."

²⁵ Nnwō rinya wam gba əso kwnusı eze, kanū a, "M choru m i nyee m risi Joni Nye Wū Mini n'agbugba k̄itna."

²⁶ Ehni nwūrnu eze, kōvu kwnornu mkwna wam o kweru nū ele ya nū be dazi neeri wiri, o māsiла a o la aznū nū mkwna o kweru a. ²⁷ Ngangam, o zihala nye gbu badnū, nyee a iwu o bīhīa risi Jōni. O zne bīhīa risi Jōni n'oro ikelu. ²⁸ O vuya risi a n'agbūgba, nyee a nnwō rinya wam, nnwō rinya wam nyee a nne a. ²⁹ Nga ele sno apna Jōni nūrnu a, be va vuru iznu a lite.

*Jizōsi nyernu pokwu
badnū isne wiri*

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

³⁰ Ele izi Jizōsi hiebnanyarnū hne Jizōsi zī, be trūsinu a kpakara nhne be mernu nū kpakara nhne be znirni ele badnū. ³¹ Kwnornu nū agida ele badnū naava, naala, oghere o ri wiri zīla, Jizōsi kanū be, “Anū wa ichne nū hne koru owu, zukwaru inwe.” ³² Be nū nsnūnu be bna n'ogbo zne hne koru owu.

³³ Agida badnū whnūru nga be neezne. Be mahīaru be, be hi nū kpakara elī-ohna gweru ochi gbakō nū pi, beru be osno dū. ³⁴ Nga Jizōsi whuyaru n'ogbo, o whnū igbudu ele badnū, o dōnu be obirizi, kwnornu nū be nū lele atnūru nwée nye nōoznu be. O panizo neezni agida nhne. ³⁵ Nga qbochi znemirnu, ele sno apna a vakwnusi a, kaa. “Hna kōgwu owu, qbochi zneminem. ³⁶ Zihala ele ka ma be zne nū rime ekwu ma nū rime elī-ohna zne zūru nhne oriri.”

³⁷ Kōvu Jizōsi kanū be, “Anū nyee be nhne be jeeri.”

Be sīkwa a, “A jeezne zuya brēdi riwhu mkpuru īwai lawūru, nyega be, mā be ri?”

³⁸ O sīkwa be, “Anū nwernu ike brēdi ele? Zne lekasi.”

Nga be mahīaru, be kaa, “Ike brēdi isne, nū aznū lawūru.”

³⁹ Jizōsi kanū be mee kpakara be dazri elī nū mkpuru nū mkpuru n'olu achara būdu.

⁴⁰ Be dazri elī nū mkpuru nū mkpuru, ele otu riwhu nū ele nri isne. ⁴¹ Jizōsi gweru ike brēdi isne wam nū aznū lawūru wam, le anya n'oligwe, tū mmamma, nyawama ike brēdi isne wam, nyee ele sno apna a ma be nyee ele wam. O keme aznū lawūru wam n'esilawūru kpakara be. ⁴² Kpakara be ri, riji rūwō. ⁴³ Ele sno apna a tutukota rūvnuruvnū brēdi nū aznū ke gwnarnu ke jīhīaru nri nū nkīta lawūru. ⁴⁴ Ele riri brēdi wam bū pokwu ele rukna isne.

*Jizōsi znernu izne
n'olu mini*

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Ngangam o mee ele sno apna a bna n'ogbo, beru a qson kwowhe aznū osimini dū elī Betesaida, nga o neezila igbudu badnū wam. ⁴⁶ Nga o zilakworu be, o zne n'olu rugwu zne kpe okpukpe. ⁴⁷ N'ogbednachi, qbo wam zī n'esilawūru okne osimini, ya

nū nsnūnu a zī n'olu elī. ⁴⁸ O whnū be hne be zī nōodoli nōokwo ogbo kwnornu nū ruwhere neewhegidne be. O vakwnusi be nū onu ḥosisi neezne izne n'olu mini. O pio o whe be, ⁴⁹ kōvu nga be whnūru a hne o neezne izne n'olu osimini, o nū be lele rēnwu. Be si okokoba k'agida. ⁵⁰ Kpa kpakara be whnūru a, mkpoma la be mini.

O kanū be, “Mkpoma si anū rikne, o bū mawa. Anū tūko ogwnu.” ⁵¹ O pnekwunusi be nū rime ogbo, ruwhere wam whebiri. O duru kpakara be ehni k'agida. ⁵² Be ghoyage ērnū ndū-ehni gbasiri ike brēdi isne wam, mkpoma be ghoyagele a.

*Jizōsi gworu ele nrīria
n'eli Genezareti*

(Mat 14:34-36)

⁵³ Nga be wheru, be vadu n'eli Genezareti kpokwnusi ogbo be. ⁵⁴ Kpa be whiyaru n'ogbo, ngangam agida ele badnū mahīaru Jizōsi. ⁵⁵ Be gbazu kpakara elī wam, panizo noovuya n'okpata ele nrīria penupe ḥobula be nūrnu o zī. ⁵⁶ Hne nū hne ḥobula o bnaznernu, n'eli mati, ḥobu elī hna ezi, ḥobu n'ekwu, be dnanyīta ele nrīria n'ahīa, be naarjasno a ma be kpatū ke bū onu iwo aka. O gworu kpakara ele kpatūru onu iwo a aka.

7

Omen'eli ke ele mbom

(Mat 15:1-9)

¹ Nga ele Farisi nū agwna ele zni iwu ele Ju hīrū nū Jerusēlem vakwnusi Jizōsi, ² be whnūru nū ele sno apna a ji aka kpuru rune neeri wiri, ke bū aka be kwōla ḥokwo. ³ Ele Farisi nū kpakara ele Ju rī wiri hne be kwōla aka nkāri. Be naabitā omen'eli ke ele mbom znirni be. ⁴ Be hi ahīa yahna, be rī nhne ḥobula hne be hnīage ehni. O zī masi omen'eli berere ke be nahīarū, noosno, lele kpa be snū okiko, nū ite, nū ḥokwu.

⁵ Ele Farisi nū ele zni iwu ele Ju sīkwa Jizōsi, “Kīni kpayarū ele sno apna i zā naabitā omen'eli ele mbom? Be gweru aka be kwōkwala nkāri neeri wiri.”

⁶ Jizōsi sarū be, “Azaya whnūru ḥowhnurninaya gbasiri anū k'ezī, naakaa, anū bū ele ruwhū lawūru, lele kpa be gbarū a n'okwukwo nṣo, naakaa, ‘Ele ka jī mgbele-ṣu etekne nōosobisinu m, kōvu mkpoma be zī ikere nū hne me zī.’

⁷ Be nōokponu m risi elī n'etekne, neezni nhne badnū nyernu n'iwu lele nū o bū iwu ke Chiokike.”

⁸ Anū naaghāru iwu ke Chiokike, nwūkwaru omen'eli ke badnū.”

⁹ Jizōsi kanū be, “Anū marnū ama gharū nhne Chiokike nyernu n'iwu ma anū bita omen'eli anū. ¹⁰ Kwnornu nū Mozizi karū, ‘Ṣobisinu nda i nū nne i,’ nū ‘Nye ḥobula ke jōvū nda a ḥobu nne a onu, be gbu a.’

11 Kòvu anù karù nye obula ke jaakanù nda a mòbu nne a, "Nhne i jeerihià n'aka m bù Kòbàn" (ke bù nkesi o nyernu Chiokike) 12 ige wam anù jéekwe o menu nda a mòbu nne a nhne berere. 13 Anù neeme nhne ka neegweru ikwu-onu Chiokike neeme nhne etekne hite n'omen'eli ke anù, neenyewhete a n'aka ele berere. Nù agida nhne nù kpa anù neeme."

Nhne neemeru badnù
(Mat 15:10-20)

14 Jizòsi sukwuru igbudu badnù wam berere kanù be, "Anù bnote nsnì n'ikwù-onu m, anù ghòhia a masi. 15 O zá nhne ke hi n'ederezi bna nù rime badnù ke nwernu rikne meru a. Kòvu nhne ke hiri nù rime badnù whùya bù nhne neemeru badnù." [16 Nye nwernu nsnì o ji o nù nhne o nñrnu.]

17 Nga o gharùru agida ele badnù wam bna nù rime oro, ele sno apna a sìkwaru a ajiji gbàsìri elulu wam. 18 O sarù be, "Ke bù nù anù nwée ogohio? Anù maa nù nhne ke hiri n'ederezi bna nù rime badnù nwée rikne meru a? 19 Kwnornu nù o bnána nù rime mkpòma a, hne o bnána bù rúwho a, be nyñghala a n'osoro." (Ka bù ke Jizòsi jiri kaa nù kpakara wíri zì ríchna.)

20 Jizòsi zì kòrirì nookwu, "Nhne ke hiri nù rime badnù whùya bù nhne neemeru badnù. 21 Kwnornu nù o bù nù rime mkpòma badnù bù hne kpakara òríri ojo hi n'òwohuya, ome oyì, oznu buznu, obgu badnù, 22 ome oyì ele nwernu nnwerne nù ele nwernu nzi, anyakwu, arùru-eli, aghigho, ogba ewhere, ówho-anya, okaja, oknomokno, iwhnírniwhno, 23 Kpakara nhne ojo ka hi nù rime badnù whùya, be meru badnù."

*Okwnata ovu otu
nwerinya Sirofinisa*
(Mat 15:21-28)

24 Jizòsi hi nù rime piì whòga, zne n'eli zì Taya ndündu. O bna n'otu oro, o píole ele badnù mahia, kòvu nù be nwée rikne bigwa a. 25 Ngangam, otu nyerinya ke nnwò a rinya matì nwernu rènwù ojo nñrnu nhne gbasìri Jizòsi, o varù dna n'eli n'ochi a. 26 Nwerinya wam búo nye Ju, be murnu a nù Sirofinisa. O rìasno a ma o chihala rènwù ojo wam n'èhni nnwò a rinya. 27 Jizòsi kanù a, "Beru oṣno nyejite rùmu takiri wíri rúwho, kwnornu nù o búo oma o gweru wíri rùmu takiri tìhalanu nkìta."

28 Kòvu o sarù, "Nyénwe ai, o bùbedi rùmu nkìta ke zì nù mkpururu ikpechi neeri rùvnuruvnu wíri rùmu takiri."

29 Jizòsi kanù a, "Kwnornu nù nhne ka i kwuru, la, rènwù ojo wam whogalam n'èhni nnwò rinya."

30 O la n'òro a, whñu nù nnwò a dnanyì n'olu òkpata, nù rènwù ojo wam whogalam masi.

*Jizòsi gwòru nye mgbu
nu nsnì ìnyo*

31 Jizòsi whogaru nù ngeri Taya gawhe n'ésilawuru Sajdoni, hi n'ésilawuru éli Dekapolisi dì Osimini Galili. 32 Be kwuyanu a otu nyenun ke dnarnù mgbu ke nù nsnì, be rìasno a ma o bikwasì a aka a. 33 Jizòsi kwuhala a n'ésilawuru agida badnù whoga ichne, o yisi mkpaka a nù nsnì a lawuru, gbu onu-mini, kpatù riro a aka. 34 O lelìzò anya n'oligwe, snù idne, kaa, "Efata," ke risi a bù, "Kpume."

35 Ngangam nsnì a lawuru kpumernu, nhne knesnirni a riro tòmarnu, o kwukwata òka. 36 Jizòsi kasinu be rikne be kánùkwadìa nye obula, kòvu kpa o naakanusinu be rikne bù kpa be neewheke a. 37 O duru kpa be hna èhni k'agida, be naakaa, "O neeme kpakara nhne bùru oma. O mernu ele nsnì ìnyo nù nsnì, ele mgbu kwu òka."

8

*Jizòsi nyernu
pokwu badnù éno wíri*
(Mat 15:32-39)

1 N'ige wam nga agida ele badnù gbakòru berere, be nwée masi nhne be jeeri. Jizòsi sukwu ele sno apna a, kanù be, 2 "M nòodonu agida ele badnù ka obirizi, kwnornu nù me nù be dazilam obochi éto, be nwée nhne be jeeri. 3 O bùru nù me zihala be n'ònù etekne, anya-ajù joovu be n'apna, agwna be hi hne zì ikere va."

4 Ele sno apna a sìkwa a, "Ndaa kpa badnù jeeji nyéji ele badnù ka wíri rúwho n'eli-íkpà hna?"

5 O sìkwa be, "Anù nwernu ike brèdi ele?" Be kaa, "Esau." 6 O kanù agida ele badnù wam dazirì éli. O gweru ike brèdi èsau wam, tñu Chiokike mmamma, o nyawama be, nyee ele sno apna a be bête neenye ele badnù, ele sno apna a kesiri ele badnù wam wíri. 7 Be nwemasiiri azñu matì ele nù ele, o tñu kwño mmamma, kaa be nyee ele wam. 8 Be ri, rúwho jì be, be tutukota rúvnuruvnu brèdi ke gwnarnù, ekperi nkìta èsau jihiaru. 9 Be dñru pokwu éno, Jizòsi zihala be. 10 Jizòsi bna nù rime ogbo, ya nù ele sno apna a, be va nù éli Dalamanuta.

*Ele Farisi pioru
nhne elekema*
(Mat 16:1-4)

11 Ele Farisi varù panizo néesikwa a ajiji, noopio nhne elekema hi n'oligwe, naakpa a iwu. 12 O snù idne k'agida nù rime ovu a, kaa, "Kìni kphahiaru ebiri ka noopio nhne elekema? N'ezì me kanù anù, o zá nhne

elekema be jeenyebiri ka.”¹³ O gharu be bna kwno nü rime ogbo whe aznū osimini kiyari.

*Nhne whu brędi
ele Farisi nü Erędu
(Mat 16:5-12)*

¹⁴ Ele sno apna a chezuru o gweru brędi, be ji otu ike brędi kpoj nü rime ogbo.¹⁵ Jizosí kasinu be rikne, “Anya du anu ęli, anu neeze nhne whu brędi ke ele Farisi nü Erędu.”

¹⁶ Be nqotnurita n'esilawuru be, naakaa, “O bu kwnornu nü a jile brędi.”

¹⁷ Nga Jizosí mahiaru a, o kanu be, “Kini kpahiaru anu naakaa nü anu jile brędi? Anu yóoghogoyage? Nduu ętula anu sa?”¹⁸ Anu nwernu anya, anu whnu osno? Anu nwernu nsnj, anu nü nhne? Anu gbádiyalá?¹⁹ Nga me keru ike brędi isne n'esilawuru pokwu badnu isne, nkita ele jihiaru nü rüvnuruvnu anu vulizoru?”

Be kaa, “Nri nü ębo.”

²⁰ “Nga me keru ęsau nye pokwu badnu ęno, rüvnuruvnu nkita ele bu nhne anu vulizoru?”

Be kaa, “Ęsau.”

²¹ O kanu be, “O bu nü anu yóoghogiala köriri?”

*Jizosí gworu nye isni
nu Bętesaida*

²² Jizosí nu ele sno apna a va n'ęli Bętesaida. Be kwyanu a otu nye isni, rjasno a ma o kpatu a aka.²³ O nwugwuru nye isni wam n'aka, duru a zne n'aznū ęli-ohna wam. O gbusi a ęnu mini n'anja, tükwası a aka a lawuru, o sikuwa, “O zi nhne i nqowhnu?”

²⁴ O le anya n'olu, kaa, “M nqowhnu badnu, kovu be nu lele isisi neezne izne.”

²⁵ Jizosí tükwası kwno a aka a lawuru n'anja a berere, o legidne anya, anya a bürü ęma, o whnusnama kpackara nhne nkari.²⁶ O zihala a n'oro a, kanu a, “I láhnakwadia nu rime ęli-ohna berere.”

*Pita kahiaru nye Jizosí bu
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Jizosí whoga, ya nu ele sno apna a bna nu kpackara ęli-ohna mati zi ndundu Sizaria Filipai. Nga be zi n'apna, o sikuwa ele sno apna a, “Ele badnu be naakaa nu me bu nyele?”

²⁸ Be saru a, “Agwna be naakaa Joni Nye Wü Mini, ele ke berere naakaa Elaija, ele ke berere kaa otu nu rime ele ęwhnurninya.”

²⁹ O sikuwa, “Anu n'iwthuru anu, anu kanu nu m bu m nyele?”

Pita saru a, “Ji n'iwthuru i bu Karaisi wam.”

³⁰ O do be aka nu nsnj, kaa, “O zá nye anu kanu nhne gbasiri m.”

Jizosí kwuru ęka

gbasiri ęnwu a

(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Jizosí panizo neezni be nhne, naakaa, “Nnwö ke Badnu jaatarı agıda awhnıwhnu, ele okno badnu nü ele risi arjohna nü ele zni iwu ele Ju jooju a, be gbu a, nge obochi eto whemernu, o jeehi n'enwu lizə.”³² O kwuru ka kpa nye ębula jooghhobia. Pita kwuhala a, naabnamu a.³³ Nga o tıhnasnarnu whnu ele sno apna a, o bigbo Pita, kanu a, “Zne n'aznū m, Setani, kwnornu nü i neeché echiche lele badnu, o bu lele Chiokike.”

³⁴ O suklu igbudu badnu wam nü ele sno apna a, o kanu be, “O bürü nü nye ębula joosno m n'aznū, o jooju ęhni a, vuru ęgba a sno m.”³⁵ Nye ębula ke noopio o döfia bıdnu a jootuwıhu a, kovu nye ębula ke jootuwıhu bıdnu a kwnornu m nü izi ęoma, o jooznohia a.³⁶ Mbnarna kini bu nhne badnu jeenwe o bürü nü o rihiä kpackara ęwa n'iru tuwhume bıdnu a?³⁷ Kini bu nhne badnu jeeji gbanwo bıdnu a?³⁸ Nye ębula ke iwhnerne m nü ikwu-onu m jootu n'ebiri ewhere nü arlru-ęli ka, iwhnerne nye wam jootu Nnwö ke Badnu nga o jaava n'igwugwu ke Nda a, ya nu ele enine izi a zi nsö.”

9

¹ Jizosí kanu be, “Me kanu anu ezi ęka, agwna ele gwuzo hna jónonu ęnwu tem be whnu ęli-eze Chiokike hne o ji iknernema va.”

Onwoghari Jizosí

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Nga obochi isunu whemernu, Jizosí kwuru Pita, nü Jemisi, nü Jönü duru be pnezne n'olu rugwu zi olu whoga ichne. O nwoghari nü ruwhnu be.³ Iwo a noonwu va-a-ke o zá nye zí n'owá ka joosnuli iwo kí.⁴ Be whnurnu Elaija nü Mozizi, be nü Jizosí nookwurita ęka.⁵ Pita kanu Jizosí, “Nda-aj-kwu, o bürü ęma a dazıri hna, ngwa ma a wu ęro-ęka eto, otu bürü ke i, otu ke Mozizi, otu ke Elaija.”⁶ Ogwnu tırı be ke kpayarı o máa nhne o nookwu.

⁷ Erumeru oligwe varu kpusni be, akpıri hiri nü erumeru oligwe wam whuya, kaa, “Ka bu Nnwö m me whnurnu n'anja, anu bnotenu a nsnj.”⁸ Kpurugadnam, nga be leru anya gburugburu, o zá nye be whnurnu, okwolem Jizosí kpoj.

⁹ Nga be hiri n'olu rugwu wam hiehna, o kasinu be rikne, be kánu nye ębula nhne be whnurnu, tem Nnwö ke Badnu hi n'ęnwu lizo.

¹⁰ Be bita nhne ka nu mkpoma be. Be nqesikwa n'esilawuru ęhni be, “Kini bu risi olizo n'ęnwu?”¹¹ Be sikuwa a, “Kini kpayaru

echni. [⁴⁴ Kị bù hne rukpurukpuru be nwú ọnwu, békwnu be chní echni.] ⁴⁵ O bùru masí nü öchi i jeeme i, i mee mmechie, gbubime a, o jaakanu i mma o bna nü bùdnu kwó okwo nü mgworo karu o nwernu öchi lawuru i, be tübna i nü békwnu eli rēnwu. [⁴⁶ Kị bù hne rukpurukpuru be nwú ọnwu, békwnu be chní echni.] ⁴⁷ O bùru masí nüanya i jeeme i, i mee mmechie, gwupu a, o jaakanu i mma o bna n'eli-eze Chiokike nwernu otuanya karu o nwernuanya lawuru be tübna i nü békwnu eli rēnwu. ⁴⁸ Kị bù hne rukpurukpuru be nwú ọnwu, békwnu be chní echni.

⁴⁹ “Lele kpa a ji arúa mee wiri so n'ònú, o bù kpa Chiokike neeji békwnu awhnúwhnu mee ele ke a bùru ele agwa òma.

⁵⁰ “Arúa bùru òma, kòvu arúa tuwuhu oso n'ònú a, be jeeji kini mee a o so n'ònú? Anú nwernu arúa nü rime anú ma anú nü ibnè anú ziri n'udno.”

10

Ogba nnam
(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Jizosí whoga zne n'ike eli Judiya n'aznu Osimini Jodani kiyari, agida ele badnú jipipa kwno hne o zì. Lele kpa o mesi, o neezní be nhne.

² Agwna ele Farisi vakwnusi a, sikwa a, “O bùru òma n'iwu nyerukna gba nnwerne a nnam?” Be naakpa a iru.

³ O sikwa be, “Kini bù nhne Mozizi nyernu anú n'iwu?”

⁴ Be kaa, “Mozizi kweruru nyerukna gba òkwukwo nnam nyee nnwerne a, chihala a.”

⁵ Jizosí kanú be, “Kwnornu nü mkpoma ojo anú kpayarú Mozizi gbarú iwu ka n'òkwukwo. ⁶ Kòvu hite n'òpanizo okike òwa, Chiokike kpuru be nyerukna nü nyerinya. ⁷ Kwnornu nü ka, nyerukna jaaghárú nda a nü nne a, takwnusi n'ehni nnwerne a, ⁸ be lawuru jøogho otu anò-ehni. Be bùma badnú lawuru, kòvu otu anò-ehni. ⁹ Nhne Chiokike knekötaru, badnú tómána a.”

¹⁰ Nga be bnarnu nü rime òro, ele sno apna a sikwa a ajiji gbasíri òka ka berere.

¹¹ O kanú be, “Nye òbulu ke jaagba nnwerne a nnam lü nnwerne berere, neemegidne a òyi. ¹² O bùru masí nü nnwerne gba nzi a nnam, gboru nzi berere, o neeme masí òyi.”

Jizosí góziri rùmu takíri
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Ele badnú nookwuyanu Jizosí rùmu takíri ma o kpatú be aka, kòvu ele sno apna a bigboru ele kwuyaru be. ¹⁴ Nga Jizosí whñurnu a, o we ehni k'agida, o kanú be, “Anú gharu rùmu takíri ma be vakwnusi m, anú bñosni be, kwnornu nü eli-eze Chiokike bù ke ele nü kpa. ¹⁵ Me kanú anú ezi òka, nye òbulu ke jéegweru eli-eze Chiokike lele nnwò

matí, o jáabna nü rime a rìa rìa.” ¹⁶ O kwuru be n'aka a lawuru, tükwasí be aka a, gozi be.

Otu nye ochichi
(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Nga Jizosí whogaru n'apna, otu nyenum gbakwnusi a, gbunu a mpnerne öchi, sìkwa a, “Omamarna Nye-zni-nhne, kini bù nhne me jeeme ma m kehja m bùdnu kwó okwo?”

¹⁸ Jizosí sarú a, “Kini kpayarú i noosukwu m nye òma? O zá nye bù nye òma, okwolem otu badnú, bù Chiokike kpoi. ¹⁹ I maam kpakara nhne be nyernu n'iwu, i gbúkó badnú, i mékó òyi, i znúkó buznu, i gbákó akebne aghalaghala, i mégbukó badnú, sòbisinu nda i nü nne i.”

²⁰ O kanú a, “Nye-zni-nhne, kpakara nhne ka bù nhne me bítaru hite n'ikoro m.”

²¹ Jizosí leru aanya òma, kanú a, “Otu nhne gwnarnu i jeeme, la, re kpakara nhne i nwernu, kesi ele mbóni, i jeenwe èkwnu n'oligwe, vaa, sno m.” ²² Ruwhnu gbaruru a n'òka wam, o la, naagbaru ruwhnu, kwnornu nü o nwernu èkwnu k'agida.

²³ Jizosí leru anya gburugburu, kanú ele sno apna a, “Le kpa o jiri ra ehni ele nwernu èkwnu o bna n'eli-eze Chiokike!”

²⁴ Oka wam du ele sno apna a ehni, kòvu nü Jizosí ka masinu be, “Rumu m, le kpa o jiri ra ehni o bna n'eli-eze Chiokike. ²⁵ O zìnu anòhia kameli ewheke o gawhe n'anya alanga karu ele nwernu èkwnu o bna n'eli-eze Chiokike!”

²⁶ O du kpakara ele sno apna a ehni k'agida, be sìkwarita ehni be, “Ndakwanu nye be jooznochia?”

²⁷ Jizosí leru be anya kaa, “Hne badnú zì be jéemeli a, kòvu o bùo hne Chiokike zì. Be meli kpakara nhne hne Chiokike zì.”

²⁸ Pita panizo naakanu a, “Le, a sìgbasiri kpakara nhne a nwernu, snoru i.”

²⁹ Jizosí kanú, “Me kanú anú ezi òka, o zá nye òbulu ke sìgbasiri òro, móbu rùmu nwene rukna, móbu rùmu nwene rinya, móbu nne, móbu nda, móbu rùmu, móbu èkwnu kwnornu m nü izi òma, ³⁰ ke jáanahìa karu riwhu nga riwhu n'ige ka, òro nü rùmu nwene rukna, nü rùmu nwene rinya, nü nne, nü rùmu, nü èkwnu, be nü mmekpöhni masí, nü bùdnu kwó okwo n'ige vagwù nü ruwhnu.” ³¹ Kòvu agida ele be òsno joobu ele ipne-aznú, ele ipne-aznú joobu ele be òsno.”

Jizosí kwuru òka gbasíru
enwu a ke mgba éto
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Nga be zì n'apna neezne Jerusélem, Jizosí neezne nü ruwhnu be, o du ele sno apna a ehni, ele snogwu a n'aznu nqoto ogwnu. O kwuru kwno nri nü badnú lawuru wam ichne, panizo naakanu be nhne jeeme a. ³³ O kanú be, “A neezne Jerusélem, be jeegweru Nnwò ke Badnú nyewhete n'aka ele risi aríohna nü n'aka ele zni iwu ele Ju,

be jaama a ikpè ènzu, gweru a nyee n'aka ele bùo ele Ju.³⁴ Be jeeme a nhne rumu, gbu a oñu mini, pnja nhne, gbu a, nga obochi éto whemernu o jeehi n'enwu lizò.

*Aririo rumu Zebidi
(Mat 20:20-28)*

³⁵ Jemisi nü Jóni rumu Zebidi, vakwnusi Jizòsi, rìo a, "Nye-zni-nhne, a nòorio ma i menu aì nhne obula a jòorò i."

³⁶ O sìkwa be, "Kini bù nhne anu noopio me menu anu?"

³⁷ Be kanu a, "Mee kpa a jaadaziri otu n'akarikwnunga i, otu n'akarita i, n'igwugwu i."

³⁸ Jizòsi kanu be, "Anu maa nhne anu nòorio. Anu joonwoli okiko ke me n'onwo? Mòbu be wüli anu mini ke be n'òowu m?"

³⁹ Be kanu a, "A nwérnu rikne."

Jizòsi kanu be, "Okiko me n'onwo bù ke anu joonwo, mini be würu m bù ke be joowu anu.⁴⁰ Kòyù o dazì n'akarikwnunga m nü akarita m bùo ke m n'onyega. O bù ke ele Chiokike bìkwatannu a."

⁴¹ Nga ele sno apna a nri ke gwnarnu nüru a, be wesanu Jemisi nü Jóni ènni k'agida.⁴² Jizòsi sukwukòta be, kanu be, "Anu magwù nü ele be gwnarnu n'ele risi ke ele bùo ele Ju neeme ele be nèechi kpa o masiri be, ele kwu be ji aka rikne nèechi ele zì nü mkpururu be.⁴³ Kòyù o bùo kpam n'esilawüru anu. Nye pioru o bùru nye kwu n'esilawüru anu joobu nye neeznenu anu izi.⁴⁴ Nye pioru o bùru nye mbom n'esilawüru anu, joobu ohi kpakara anu.⁴⁵ Kwnornu nü Nnwò ke Badnù vágé ma be znenu a izi, kòyù ma o neeznenu ele berere izi, ma o gweru masi bùdnu a nyee, ma o bùru nhne ogbahia agida badnù."

*Jizòsi gworu Batimosi
nye isni*

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Be vadu Jeriko, nga Jizòsi nòowhoga nü Jeriko, ya nü ele sno apna a nü agida ele badnù, Batimosi nnwò rukna Timosi nye kpuru isni dazì nü ngeri apna nòorio nhne.⁴⁷ Nga o nüru nü o bù Jizòsi nye Nazareti neewhe, o panjò neesi okokoba, naakwnakwu a, "Jizòsi, Nnwò Devidi, donu m obirizi."

⁴⁸ Agida ele badnù bigboru a ma o kpus-nime oñu a, kòyù o siwama k'agida, "Jì Nnwò Devidi, donu m obirizi."

⁴⁹ Jizòsi gwuzoru, kaa, "Anu sukwu a."

Be sukwu nye isni wam, kanu a, "Mkpòma si i rikne, lizò, o noosukwu i."

⁵⁰ O chìwhume iwo a, wülizo, kwnusisi Jizòsi.

⁵¹ Jizòsi sìkwa a, "Kini bù nhne i pioru me menu i?"

Nye isni wam kaa, "Nyénwe aj, mee ma m whnurnu m osno."

⁵² Jizòsi kanu a, "La, ɔkwnata mkpòma i znhialam ji."

Ngangam o bete o whnù qsnò, snornu Jizòsi n'apna.

11

Jizòsi bnaznernu

Jerusélem

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Nga Jizòsi nü ele sno apna a naavadu Jerusélem ndundu, n'eli Bétfagi nü Betani, be vadu nü Rugwu Olívu, o zizne badnù lawüru nü rime ele sno apna a.² O kanu be, "Anu zne nü mgbu mati ke zì nü ruwhnu anu, ngangam anu naabna nü rime a, anu joowhnu nnwò iyinya be kpogwu eriri, ke o zìko nye dazìri n'olu a, anu tòma a, tòya hna."³ O zì nye sìkwaru anu, "Kini mernu anu neeme nhne ka?" Anu kaa, "O zì Nyénwe aì mkpa, o jeegwehnahie a kítña."

⁴ Be znernu whnù nnwò iyinya be kpogwu n'ònu-mgbo ogo zì n'apna, be tòpiya a.⁵ Ele gwuzogwu pìi sìkwa be, "Kini bù nhne anu neeme, nqoto nnwò iyinya wam?"

⁶ Be kanu be nhne Jizòsi karu, be gharu be.⁷ Be toyau Jizòsi nnwò iyinya wam, wükwasí a iwo be n'olu a, o dazìri n'olu a.

⁸ Agida ele badnù gbata iwo be n'apna, ele berere nkala isisi ke be gbuhiaru n'òhia.⁹ Ele neezne nü ruwhnu nü ele noosno, neesi okokoba, naakaa,

"Ozana!

Chiokike gozi nye ke naava nü rëwhna Nyénwe aì.

¹⁰ Nhne be goziri ogozi bù èli-eze nda i Devidi! Ozana nü hne kakwo n'olu!"

¹¹ Jizòsi bna nü rime Jerusélem, bnazne Oro Nsò, nga o lekworu kpakara nhne anya, kpa o bù ogbednachi, o whoga zne Betani, ya nü nri nü badnù lawüru wam, ele sno apna a.

*Jizòsi vüru isisi
be kwufigi oñu*

(Mat 21:18,19)

¹² N'ekile a, nga be hiri nü Betani naava, wiri gwnurnu Jizòsi.¹³ Nga o whnurnu isisi figi nü hne zì ikere ke nwernu òkwukwo bùdnu, o zne ma o zì nhne o joowhnu n'olu a. Nga o vaduru a ènni, o whnúna nhne obula okwolem òkwukwo bùdnu, kwnornu nü o bùo ige mkpuru figi.¹⁴ O kanu isisi figi wam, "O zá badnù obula jeeri mkpuru hi n'olu i berere." Ele sno apna a nüru a.

*Nhne Jizòsi mernu
n'Qro Nsò Chiokike*

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹⁵ Be vadu Jerusélem, Jizòsi bna Oro Nsò Chiokike panjò o chihala ele neere, nü ele nqozu ahia n'Qro Nsò Chiokike. O kputé ikpechi kpakara ele naagbanwo iwhai ruwhnu n'eli nü ngadna ele neere nduru.

¹⁶ O kwéle badnụ ọbula vuru nhne gawhe Oro Nso Chiokike. ¹⁷ O neezni nhne, naaka, “Be gbaru a n’okwukwo nso, kaa, ‘Be jookwu o ṡo m ṡo okpukpe ke kpakara mba.’”

Kovu anu mernu a ọ bṣru ọbna ele buznu.”

¹⁸ Ele risi arjhona nü ele zni iwu ele Ju nñrnu a, pio kpa be joogbu a. Kovu nü be tñru ogwnu o mee a nhne ọbula, kwnornu nü nhne o zñirni duru agida ele badnụ əhni.

¹⁹ N’ige ogbednachi, Jizosí whoga n’eli-ohna Jerusélem, ya nü ele sno apna a.

*Isisi figi wam kpónwurnu
(Mat 21:20-22)*

²⁰ Nga be neezne n’osisi, be whnụ isisi figi wam nü ọ kpónwunam du egwnugwu a. ²¹ Pita chenwanya, kanu a, “Nda-aị-kwu, le isisi figi wam i vúru ọnụ kpónwunam.”

²² Jizosí saru be, “Anu nwe ọkwñata ovu nü Chiokike. ²³ N’ezí me kanu, nye ọbula ke jaakanu rugwu ka, ‘Lizø, dnabna osimini,’ ke nwéé mkpoma lawu, kovu nü o kweruru nü nhne o kwuru jeeme, o jeemenu a kpam. ²⁴ Kam kpayarù, me naakanu anu, nhne ọbula anu joorio n’okpukpe, kweru nü anu nwéhjalam a, o joobu masi ke anu. ²⁵ Berere, nga anu gwuzoru neekpe okpukpe, anu gbarunu nye ọbula nhne ojo o mernu anu, ma Nda anu ke zi n’oligwe gbarunu anu kpakara nhne ojo anu. [²⁶ Kovu ọ bṣru nü anu jáagbarunu badnụ, Nda anu ke zi n’oligwe jáagbarunu anu nhne ojo anu.]”

*Rikne Jizosí
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)*

²⁷ Be va kwno berere nü Jerusélem. Nga Jizosí neeznegħarị nü rime Oro Nso Chiokike, ele risi arjhona nü ele zni iwu ele Ju nü ele okno badnụ vakwnusiri a. ²⁸ Be sikkwa a, “Rikne kini bù nhne i ji neeme kpakara nhne ka? Ọ bù nyele nyeru i rikne neeme i ji neeme be?”

²⁹ Jizosí saru be, “M jaasikwa anu otu ajiji, anu sa m, omekwo, m jaakanu anu rewħna rikne me ji neeme kpakara nhne ka. ³⁰ Ọwu mini Joni, o hiri n’oligwe moħu n’aka badnụ? Anu sa m.”

³¹ Be kwu a n’esilawu be, kaa, “O bṣru nü a kaa, ‘O hiri n’oligwe,’ o jaasikwa aij, ‘Kini mernu anu kwéle a?’ ³² Kovu ọ bṣru nü a kaa, ‘O hi n’aka badnụ...’” (Be nqotu ogwnu ele badnụ kwnornu nü kpakara badnụ kweru nü Joni bù nye əwhurninya n’ezí.) ³³ Be saru Jizosí, “A máa.”

Jizosí kanu be, “M jáaka maṣinu anu rewħna rikne me ji neeme kpakara nhne ka.”

12

*Elulu ele ərnu əkwa vajni
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

¹ Jizosí panjø nookwunu be əka n’elulu, “Otu nyerukna kparu vajni, əgba a mgħugba gburugburu. O gwu igbodo hne be zosna mkpuru isisi. O wuru ṡo olu ele nse, o gweru əkwa wam yisi n’aka ele jeelekta a, whoga zne n’eli berere. ² Nga ige əgħo mkpuru dñru, o zizznenu ele ərnu əkwa wam otu oħi, ma ənħajha be agħna mkpuru hi n’ekwu wam. ³ Be nwugwu a, pnia nhne, zihala a n’aka etekne. ⁴ O zizne kwno əħbi berere, be lwa nye kriżi, mee kwno a nhne iwhnerne. ⁵ O zizne kwno nye berere, be għbu nye ki, nü agħidha ele berere, be pnia agħna nhne, għbu agħna be.

⁶ “Nyerukna wam nwernu otu badnụ ke għawni, bù nnwq əwhurnu n’anya, o zizne a n’ipne-aznū, kaa, ‘Be joosobisnu nnwq m.’”

⁷ Kovu nü ele ərnu əkwa wam kwuritaru n’esilawu be, ‘Ka bù nye jeeri mkpe nye nwe əkwa ka, anu va ma a għbu a, nhne mkpe a joobu ke aij.’ ⁸ Be nwugwu a għbu a, tuwħume a n’aznū əkwa wam.

⁹ “Kini bù nhne nye nwe əkwa wam jeeme? Ə jaava, għumekwo ele əkwa wam, gweru əkwa wam nyewħete n’aka ele berere. ¹⁰ Anu għwnuna nhne be għbaru n’okwukwo nso, ‘Akaworugwu ke ele noowu ṡo juri, kiyam għolam risi nsukka qro.

¹¹ Ka bù ərnu Nyenwe aij,
o bù nhne ndu-əħni n’anya aij?”

¹² Be pio kpa be joonwugwu a, kwnornu nü be mahjaru nü be bù ele o kwno tnü elulu ka. Kovu nü be tñru ogwnu agħda ele badnụ wam, be għarlu a laħna.

*Otu ntu-eli
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Be zizznenu a agħna ele Farisi nü ele dagħiġi Erđu ma be nwugwu a n’ikwunu a. ¹⁴ Be vaa, kanu a, “Nye-zni-nhne, a magħwix nü i kwu ezi əka, i so badnụ anya, kwnornu nü i le badnụ anya nü ruwħnu, kovu i neezni apna Chiokike n’ezí əka, əgħiż-żonha qmha r’i iwu a tħu ntu nyee Siza, sħobu nü əgħiż-żonha? A tħu sħobu a tħu?”

¹⁵ Jizosí mahiżu ruwħnu lawu be. Ə kanu be, “Anu kwno kini naakpa m iru? Gweyanu m otu mkpuru iwai me ledu a anya.”

¹⁶ Be għweyanu a, əs-sikwa be, “Nyele nwe ruwħnu nü rewħna ka?”

Be kaa, “Siza nwe.” ¹⁷ Jizosí kanu be, “Anu nyee Siza nhne ke Siza, nyee masi Chiokike nhne ke Chiokike.” O du kpakara be əħni nü hne əz-zi.

*Ajji għbasiri olizo n’enwu
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)*

¹⁸ Ele Sadusi, ka bù ele karu nü olizo n’enwu zá, vakwnus Jizosí, sikkwa a, ¹⁹ “Nye-zni-nhne, Mozizi għbaru n’okwukwo nyee aij,

kaa, 'O búru nü nwene rukna nyerukna nwü, ghasa nnwerne a, kóvu nü o nwée rümu, nwene a rukna jöörluru nnwerne a muhianu nwene a rukna rümu.'²⁰ Rümu nne esau zí, ke mbom luru nnwerne nwüma, nwée nnwö,²¹ ke ébo kwuru a, o nwü masi, o nwée nnwö, ke éto masi otu aka wam.²² Ele rukna ésaú wam nwée nnwö, n'ipne-aznú pkakara be nü nwerinya wam nwükparu.²³ N'olizo n'enwu, nyerinya wam o jööbu nnwerne nyele n'esilawüru be, kwnornu nü be esau luru a nü nnwerne?"

²⁴ Jizosi saru be, "Anu gahieru apna, anu máa nhne be gbaru n'okwukwo nsø, móbu rikne ke Chiokike. ²⁵ Kwnornu nú nga be jeehi n'enwu lizo, be lú nnwerne, be gbó nzi, kóvu nú be nú lele ele enine izi n'oligwe. ²⁶ Nú nhne gbasíri olizo n'enwu ke ele nwúrnu ónwu, anu gwnúna n'okwukwo Mozizi nú hne be gbaru nhne gbasíri isisi mati wam neerne békwnu, kpa Chiokike jiri kanú a, 'Mawa bù Chiokike ke Ebere-ham, nú Chiokike ke Aziki, nú Chiokike ke Jekopu?' ²⁷ O búo Chiokike ke ele nwúrnu ónwu, kóvu Chiokike ke ele zì búdnu. Anu naagahie apna k'agida."

Iwu ke kakwo ibne a

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸Otu nū rime ele zni iwu ele Ju varū, nū hne be nēsikwarita ehni be ajiji, o mahiaru nū Jizosí sakwaru be nkari, o sīkwa a, kaa, “Ndaa ke bu ke mbom nū kpakara nhne be nyernu n’iwu?”

²⁹ Jizosi saru a, kaa, "Ke mbom bu ka, 'Anu bnote nsn̄ Izireli, Nyenwe aij Chiokike aij, Nyenwe aij bu otu. ³⁰ I j̄owhnu Nyenwe aij bu Chiokike i n'anya, hite n̄u kpakara m̄kpoma i, hite n̄u kpakara enine i, hite n̄u kpakara oriri i, hite n̄u kpakara iknernema i." ³¹ Ke ębo bu ka, 'I j̄owhnu nye agbatibi i n'anya lele ęhni i.' O zahnhne berere be nyernu n̄i'wu ke kakwo ka."

³² Nye zni iwu ele Ju wam kaa, "Owe! Nye-zni-nhne, i kalam n'ezu nu o bu otu Chiokike, nu o za nye berere, okwolem ya, ³³ nu o whnu a n'anya hite nu kpakara mkipoma i, hite nu kpakara oghobia i, hite nu kpakara iknerema i, nu o whnu nye agbatibii i n'anya lele ehni i, kakwo kpakara ariohna oporne bekwnu nu ariohna berere."

³⁴ Nga Jizosi whnurnu nu o sakwayaru a lele nye nwernu akoniche k'ezi, o kanu a, "I zila ikere nu hne eli-eze Chiokike zi."

Nga ka wheru, o zíma nye berere nwernu rikne sikwa a ajii berere.

Karaisi bu nnwo nyele?

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Nga Jizosi neezni nhne n'Oro Nso Chiokike, o sìkwaru, "Ndaa kpa ele zni iwu ele Ju iuri naakaa nu Karaisi bu Nnwo

Devidi? ³⁶ Enine Nsø hiri n'önü Devidi kwu
oķa, kaa,

'Nyenwe aij kannu Nyenwe m,
Daziri eli n'akarikwnunga m,
tem du nga me jaabiita ele irno i
nu mkpururu ochi i lawuru.'

³⁷ Devidi n'iwhuru a noosukwu a Nyenwe a, ndaa kpa o jeeji buryu nnwo Devidi?"

*Anu zeru ele zni iwu
ele Ju*

(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)

Agida ele badnu wam jiri snarnima nurn*u*
ikwu-onu a.³⁸ Kpa Jizos*i* neezni nhne, o kaa,
"Anu zero ele zni iwu ele Ju, ele o naamas*i*
be o wo iwo awura ogologo naagaghari, o
naamas*i* be ele badnu nerekewu be ikwu
n'ahia,³⁹ nu o dazi nu risi ngadna n'oro
ogbako ele Ju, ma nu ngadna kakwo mma
n'ogbako iriri anu.⁴⁰ Be bu ele neeridna
oro ele rinya nzi be nwur*n*u, neekpe ogologo
okpukpe ma ele badnu whnu be. Be jaata
awhnuwhnu ke kakwo."

*Nkesi ke nwerinya
nzi a nwurnu*

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Jizoṣi daziri n'Oro Nṣo Chiokike kete ruwhnu nü hne be bitaru nhne ntü, o whnurnu agida ele badnū hne be nootusi iwai nü nhne be nootubu iwai. Agida ele kwu nootusi k'agida.⁴² Otu nyerinya, bu wömboni ke nzi a nwürnu varu, tübna mkpuru iwai mati lawüru, ke whuyuru iwai mati.⁴³ Osukwu ele sno apna a, kanu be, "Me kanu anü ezi ḥka, nwerinya ka bu wömboni ke nzi a nwürnu, tüsiri iwai kakwo ke kpakara ele berere tübarnu hne be bi iwai.⁴⁴ Kpakara be masiri aka n'agida ekwnu be nwernu gweboru tusi, koju nü ya, wömboni wam, tuisikuru kpakara nhne o nwernu o jiri wuru."

13

*Bejoolulu Oro Nso
Chiokike*

(Mat 24:1,2; Luk 21:5,6)

¹ Nga Jizoṣi whuyaru n'Oro Nṣo Chiokike, otu nü rime ele sno apna a karu, "Nye-zni-nhne, le kpa qro ele ka nü akaworugwu be iiri wu be nu mma."

² Jizosi saru a, "I whnuna kpakara orokwu ele ka? Otu akaworugwu jöogwuzo n'olu ibne a hna, be jaakwnadna kpakara be n'eli."

Mmekpēhni nü Okpakna ehni

(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Nga o daziri eļi n'olu Rugwu Olivu ke
kegwu ruwuhnu n'Oro Nso Chiokike, Pita nu
Jemisi, nu Joni, nu Anduru, sikwa a ichne.

kaa, ⁴ “Kanu aij nga kpakara nhne ele ka jeeme. Kini jeegesi ige nhne ka jeemezu?”

⁵ Jizosi kanu be, “Anya du anu eli, ozi nye obula duhie anu. ⁶ Kwnornu nu agida ele badnu jaava nu rewhna m, naakaa, ‘Mawa bu Karaisi,’ be jooduwuhu agida ele badnu. ⁷ Nga anu joonu ogwu nu otnutnu Oggwu, anu tukuo ogwu. Kpakara nhne ka jeebe osno mee, kovu okwukwo nhne yodouge. ⁸ Mba jeelizo megidne mba berere, eli-eze jeelizo megidne eli-eze berere, eli otne enye jaazi nu hne zi odo n'odo, okwnunyo jaazi. Kpakara nhne ka joonu lele opanizo igbugbu omumu nnwo.

⁹ Kovu anya du anu eli hne anu zi. Be jeegweru anu nyee n'aka ele ikpe zi odo n'odo, be jaapnja anu nhne n'oro ogbako ele Ju zi odo n'odo, anu joogwuzo nu ruwhnu ele risi nu ele eze kwnornu nu me, ma o buru nhne akebne. ¹⁰ Be jeeberu osno kpo okwo izi oma nu kpakara mba. ¹¹ Nga be nwugwuru anu gwuya anu n'oro ikpe, anu beekwadi osno rigbu ehni anu n'oriri nhne anu jaakaa. Anu kwu nhne obula Chiokike karu anu kwu ige wam, kwnornu nu Enine Nso jookwunu anu onu anu. ¹² Nwene jeegweru nwene a nyee r'aka enwu, nda jeegweru nnwo a nyemakq. Rumu jeelizo megidne ele murnu be, mee ma be nwu enwu. ¹³ Kpakara ele badnu joosno anu irno kwnornu nu me. Kovu be jooznobia nye obula ke jaaknata mkpoma, dazigidne du okwukwo kpakara nhne.

Awhnuwhnu ke ele Jeruselēm jaata (Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Nga anu joowhnu nhne ruru oru ke zi nu hne o kwésile ozi, nye noogwu nhne ka, ghobia, ele zi nu eli Judiya n'ige wam gbazne n'olu rugwu. ¹⁵ Nye ke zi n'olu oro, o hiednak, mobu bna nu rime oro zne khawala nhne zi nu rime oro a. ¹⁶ Nye zi masi n'ekwu, o láhna azn zne chiru iwo a. ¹⁷ Awhnuwhnu jaazihi ele rinya zi rime nu ele neechi nnwo rema n'ige wam. ¹⁸ Anu kpe okpukpe o búko n'ige okirika. ¹⁹ Kwnornu nu ige wam agida mmekpēhi jaazi ke zikolele ke nga owa ke Chiokike kpuru panizoru du kitna, owe, o jáazi kwno berere. ²⁰ O buru nu Nyenwe aij méne obochi wam zi ichichi, o za badnu obula be joozniali. Kovu kwnornu nu ele o hohiaru, o mernu obochi wam ziri ichichi.

²¹ “N'ige wam, o buru nu badnu obula jaakanu anu, ‘Le, Karaisi zi hna,’ mobu ‘O zi piari,’ anu kwéko. ²² Karaisi aghalaghala zi odo n'odo, nu ele owhurninya aghalaghala zi odo n'odo joowo iwhne, neegesi nhne elekema nu nhne ndu-ehni zi odo n'odo, ma be duwhu ele Chiokike hohiaru, o buru nu o jeekwe omume. ²³ Kovu anya du anu eli, m

bele m osno kakwnonu anu kpakara nhne nga be yéemene eme.

Nnwø ke Badnu vawa (Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ “N'ige wam, nga mmekpēhi wam wheremu,
‘Ehnam jaagba ochichiri,
enwa jéenyé iwhne a,
²⁵ mbo ke oligwe jaadna,
kpakara iknernema ke zi oligwe joohnio ohnio.’

²⁶ “N'ige wam be joowhnu Nnwø ke Badnu hne o naava n'okne iknernema nu igwugwu. ²⁷ O jeezihala ele enine izi a be hite nu ruwhere éno k'owa chikota ele ke a Chiokike hohiaru, hite n'otu osotoma ówa du n'osotoma berere.

Muhia nhne hite n'isisi be kwu figi

(Mat 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ “Anu muhia nhne hite n'isisi figi. Nga nkala a zilam piáli piáli, nooruhia masi okwukwo ikne, anu mahia nu nduru-mini zi ndündu. ²⁹ Kpam masi, nga anu joowhnu kpakara nhne ka hne be beteru neeme, anu mahia nu n'ige wam zi ndündu, n'onu-mgbo. ³⁰ Me kanu anu ezi oka, ebiri ka jéewhe ria ria tem kpakara nhne ka mezu. ³¹ Oligwe nu owa jaagawhe, kovu kpakara ikwu-onu m jäägawhe ria ria.

O zá nye magwu obochi wam

(Mat 24:36-44)

³² “Kovu o zá nye magwu obochi wam mobu qtnu-ige wam, ele enine izi zi n'oligwe máa masi, Nnwø wam máa masi. Okwolem Nda m kpoi bu nye magwu. ³³ Anya du anu eli, anu se nse, kpe okpukpe, kwnornu nu anu máa nga ige jaava. ³⁴ O nu lele hne badnu neezne nhne, nga o noowhoga n'oro a, o nyewhete oro a n'aka ele ohi a, ma be legidne a anya. O nyee kwono nye obula nhne o joornu, nyee masi nye ke zi n'onu-mgbo iwu o se nse. ³⁵ Kam kpayarü, anu neese nse, kwnornu nu anu máa nga nyenwe oro jaava, mobu n'anyasnu, mobu n'esilawuru abali, mobu ige ochichi kwnarnu ekwna, mobu n'osisi. ³⁶ Anu se nse, o zi o va kpurugadnam, whnu hne anu neezni anyarna. ³⁷ Nhne me naakanu anu bu nhne me naakanu kpakara badnu, anu se nse.”

14

Be gbaru iznuznu o gbu Jizosi

(Mat 25:1-5; Luk 22:1,2; Jón 11:45-53)

¹ O gwnarnu obochi lawuru o du Iriri Ogawhe nu Iriri Brédi Whúge Qwhu. Ele risi arjohna nu ele zni iwu ele Ju noopio apna be joonwugwu Jizosi n'aghigho, ma be gbu a. ² Be

karu, "Kôvu ɔ jôobu n'Iriri ka, ɔ zi a kpasu ɔhna."

*Be teru Jizosi mono
nû Betani*

(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Nga Jizosi zi nû Betani n'oro Sajmoni nye riaru nchnichna, ɔ dazî neeri wiri. Otu nyerinya bnanyarnu, nye vu mono otute zi n'ite alabasita gburu ɔnu be ji ęknarna nadî zi snam mee. O liwama ite wam, wusi mono otute wam nu risi Jizosi. ⁴ Agwna ele zi pii weru ęhni k'agida naakaa, "Kîni payaruu be wuwuhuru mono otute ka etekne? ⁵ Be znernu ere ya riwu mkipuru ịwai ęto nyee ele mboni." Be naatamunu nwerinya wam.

⁶ Jizosi kanu be, "Anu gharu a! Ndaa nhne anu kweno neemekpa a ęhni? O rnurnu ęrnua ɔma n'ehni m. ⁷ Ele mboni nû anu zi ige ębula, ige ębula anu pioru, anu nwernu rikne menu be nhne ɔma, kôvu nû anu jéenwehja m ige ębula. ⁸ O mernu nhne o nwernu rikne o mee. O beru ɔsno te ęhni m mono, bijkwata m n'olili m. ⁹ Me kanu anu ezi ɔka, hne nû hne ębula be kporu okwo izi ɔma ka nû kpakara ɔwa, be jookwuhja nhne nwerinya ka mernu, ma ɔ buru nhne be jeeji neechen-wanya a."

Judasî kweruru o re Jizosi

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Judasî Isikarioti, otu nu rime nri nû badnu lawuru ele sno apna a, znekwnusiri ele risi arjohna, ma o gweru Jizosi nyee n'aka be. ¹¹ Nga be nurnu a, be nwylñarnu, be kwe o nyee a ịwai. O bete o pio oghere o jeegweru Jizosi nyee be.

*Jizosi nû ele sno apna a
riru Iriri Ogawhe*

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14,21-23; Jon 13:21-30)

¹² N'obochi mbom ke Iriri Brëdi Whûge Owhu, nga be naakwa arjohna atnurnu Ogawhe, ele sno apna a sîkwa Jizosi, "Ndaa hne i pioru ma a mekwatanu i ma i ri Iriri Ogawhe?"

¹³ O zihala badnu lawuru nû rime ele sno apna a, ɔ kanu be, "Anu zne nû rime Jerusèle, otu nyerukna vugwu idudu mini jaavakwnu anu, anu sno a. ¹⁴ Anu snornu a zne n'oro ębula ɔ bnaznernu, anu kanu nyenwe ɔro wam, 'Nye-zni-nhne karu, Ndaa hne ɔro ele izne m zi, hne me nû ele sno apna m jeeri Iriri Ogawhe?' ¹⁵ O jeegesi anu otu ɔnu-ɔro zi rûde n'oro olu be mekwataru, bijkwata masi. Anu mekwatanu ai pii."

¹⁶ Ele sno apna a whôga, bna nû Jerusèle whnukpa kpakara nhne lele kpa Jizosi karu. Be mekwata Iriri Ogawhe.

¹⁷ N'ogbednachi, Jizosi nû nri nû badnu lawuru ele sno apna a snornu va. ¹⁸ Nga be dazîri ęli neeri wiri, Jizosi kaa, "N'ezi me

kanu anu, otu badnu n'esilawuru anu, bu nye me nû a neerikô wiri, jeere m."

¹⁹ O panizo noogbu be ıbugbu n'ovu, be nesikwa a n'otu n'otu, "O bu mawa sa?"

²⁰ O kanu be, "O bu otu nyenum nû rime anu nri nû badnu lawuru, nye me nû a noos-nukota wiri n'otu agbugba wiri. ²¹ Nnwó ke Badnu jaala lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø gbasiri a, kôvu nû awhnuyhnu jaazinu nyerukna wam be jeehi n'aka a re Nnwó ke Badnu. O buru ɔma ɔ buru be müna nyerukna wam."

Wiri Anyasnu Nyenwe aij

(Mat 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Kör 11:23-25)

²² Nga be zi neeri wiri, Jizosi gweru brëdi, tûnu Chiokike mmamma, nyawama a, nyee ele sno apna a, kaa, "Anu gweru, ka bu anq-ehni m."

²³ O gweru okiko, tû mmamma o nyee be, kpakara nwörnu nû rime a. ²⁴ O kanu be, "Ka bu ɔvnarna m ke ɔgba-njo-ehni be nqowusi kwnornu agida badnu. ²⁵ N'ezi me kanu anu, m jónowoma m manya hi n'isisi vajni whuya ria ria tem du n'obochi me jöonwo a ke ikne n'eli-eze Nda m."

²⁶ Nga be gwnükparu eri, be whôga zne nû Rugwu Olivu.

Jizosi karu nû Pita

jöogonahoru a

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

²⁷ Jizosi kanu be, "Kpakara anu jaagbakwo ęso, kwnornu nû be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, 'M joogbu nye nqoznu atnurnu, atnurnu a jaagbakeme.'

²⁸ Kôvu nga me hiri n'ewnu lizø, m jeebe anu ɔsno zne Galili."

²⁹ Pita kanu a, "O burubedi nû kpakara badnu gbakwo ęso, kôvu m jáagba ęso."

³⁰ Jizosi kanu a, "N'ezi me naakanu i, n'abalî ka, nga okne ęchichi náakwnana ekwna mgba lawuru, i jöogonahoru m mgba eto."

³¹ Kôvu o kwusiri rikne k'agida kaa, "O buru nû ɔ i m kpa nû m joosno i nwü, m jöogonahoru i ria ria." Kpakara be kakwnornu kpam.

*Jizosi kperu okpukpe
nû Gesemanni*

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Be vadu nû hne be kwu Gesemanni, Jizosi kanu ele sno apna a, "Anu dazîri hna, me kpe okpukpe." ³³ O kwuru Pita nû Jemisi nû Joni, o panizo ęgbu a ıbugbu nû o wute a nû mkipoma. ³⁴ O kanu be, "O noogbu m mkipoma m ıbugbu k'agida du ęnwu, anu dazigidne hna, se nse."

³⁵ O znetu nü ruwhnu, dna kpu ruwhnu n'eli kpe okpukpe, ma ige awhnuywhnu ka gawheru a, o buru nü o jeekwe omume. ³⁶ O kaa, "Papa, Nda m, i meli nhne dum, gwemenu m okiko awhnuywhnu ka, kovu o búo nhne me pioru, kovu nhne i pioru."

³⁷ O wa whnu hne be neezni anyarna, o kanu Pita, "Saimoni, i neezni anyarna? I nwée rikne se nse otu ötnu-ige?" ³⁸ Anu se nse, kpe okpukpe, o zi anu dnabna nü rime örnurna. Enine ke badnú zi békwnu, kovu nü anq-ehni zíla rikne."

³⁹ O zne kwno berere kpe okpukpe, nookwu otu oka wam. ⁴⁰ O yahna berere whnu ele sno apna a hne be neezni anyarna kwnornu nüanya be zi riñya, be máa nhne be jaasa a.

⁴¹ O va ke mgba éto, o kanu be, "Anu zi köriri neezni anyarna, noozukwa inwe? O kwona kpam, o dulam, be neegweru Nnwó ke Badnú resi n'aka ele mmechie. ⁴² Anu lizo, ma a zne. Le nye neegweru m nyee zi ndündu."

Be nwudnernu Jizosi

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴³ Ngangam Jizosi kpugwu oka wam n'onu, Judasí, otu nü rime nri nü badnú lawuru wam ele sno apna a varu, ya nü agida badnú ele ji ama-ögwnu nü okpíri hite nü hne ele risi arjhona nü ele zni iwu ele Ju nü ele okno badnú zi va. ⁴⁴ Nye reru a nyenem be nhne elekema, kaa, "Nye obula ke me joosnütu onu nye wam bu ya, anu nwugwu a, duru a zne."

⁴⁵ Ngangam Judasí varu, o znekwnusi Jizosi, sukwu a, "Nye-zni-nhne." O snutu a onu. ⁴⁶ Be tükwasí Jizosi aka, nwugwusi a rikne. ⁴⁷ Otu n'ele gwuzogwu ndündu mnjohiaru ama-ögwnu a, gbu nye izi nye risi arjhona,bihala a nsni.

⁴⁸ Jizosi kanu be, "Anu kpagwu amaqgnu nü okpíri whuya o nwugwu m lele m bu m nye neemegidne iwu eli? ⁴⁹ Kpakara obochi me nü anu zi n'Oro Nsó Chiokike hne me neezni anu nhne, anu nwüge m, kovu kpakara nhne ka mernu ma nhne be gbaru n'okwukwo nsó mezú."

⁵⁰ Kpakara ele sno apna Jizosi ghasarú a gbawhu.

⁵¹ Otu wikoro snogwu Jizosi, nye ji iwo abochna kpusni ehni a. Be nwugwu a, ⁵² o sigbasi iwo abochna a, gbaru éto gbawhu.

Jizosi gwuzo nü ruwhnu ele eze-ikpe

(Mat 26:26,57-68; Luk 22:54,55,63-71;
Jon 18:13,14,19-24)

⁵³ Be duru Jizosi znekwnusi nye risi arjhona, kpakara ele risi arjhona nü ele okno badnú nü ele zni iwu ele Ju gbakoru. ⁵⁴ Pita snornu a nü hne zi ikere, bna nü rime ederezi nye risi arjhona, o daziri n'esilawuru

ele nse, naanya békwnu. ⁵⁵ Ele risi arjhona nü kpakara ele eze-ikpe pioru nhne be ji gbagidne Jizosi akebne ma be gbu a, be piohiala. ⁵⁶ Agida ele badnú gbaru akebne aghalaghala gbagidne a, kovu nü akebne be búo otu.

⁵⁷ Agwna be lizo, gba akebne aghalaghala gbagidne a, naakaa, ⁵⁸ "A nürnú hne o karu, 'M jaakwnadna Oro Nsó Chiokike ka be jiri aka wu, n'obochi éto m joowu Oro Nsó berere ke be jíle aka wu.' " ⁵⁹ Kovu nü akebne be dnákotala.

⁶⁰ Nye risi arjhona lizoru n'esilawuru be síkwa Jizosi, kaa, "O zá nhne i naasa? Kini bu akebne ka ele badnú ka naagbagidne i?"

⁶¹ Kovu Jizosi kpusniru onu, o zá nhne o saru. Nye risi arjhona síkwa kwno a, "O bu jiwa bu Karaísi, Nnwó Chiokike be góziri qgozí?"

⁶² Jizosi kaa, "O bu mawa, anu joowhnu masi Nnwó ke Badnú hne o dazi n'akarikwnunga Chiokike ke bu Dikne, naava masi n'erumeru oligwe."

⁶³ Nye risi arjhona dówama iwo a, kaa, "Ndaa nhne a kwno noopio ele akebne berere? ⁶⁴ Anu nürnú okwulu wam o kwuru kwugidne Chiokike, kini bu echiche anu?"

Kpakara be marnu a ikpe énzu, kaa, "O kwesiri o nwü énzu."

⁶⁵ Agwna be panizo o gbusi a onu-mini, nü o knesni a ruwhnu, nöogbo a aka, naakanu a, "Whnunu aij öwhnurninya." Ele nse donawhuru be Jizosi, nöogbo aka.

Pita gonahoru Jizosi

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Luk 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Nga Pita zi nü ederezi, otu nnwo oknornokno ele neeznenu nye risi arjhona izi varu. ⁶⁷ Nga o whnurnu Pita naanya békwnu, o le a anya, kaa, "Ji n'iwhuru i nü Jizosi nye Nazareti zi."

⁶⁸ Kovu o goru kaa, "M máam, m ghóhiala m nhne i naakaa." O whoga zne n'onu-mgbo, okne óchichi kwna ékwana.

⁶⁹ Woknornokno wam whnu a, o naakanu kwno ele gwuzo ndündu, "Nwerukna ka bu otu nü rime be." ⁷⁰ Pita go kwno berere.

Nga ige mati whemernu ele gwuzo ndündu kanu Pita berere, "N'ezi, i bu otu nü rime be, kwnornu nü i bu nye Galili."

⁷¹ O panizo nöogo ngugo, nöodu risi, naakaa, "M máam nyerukna ka anu nookwu oka a."

⁷² Ngangam, okne óchichi kwnornu ékwana ke mgba lawuru. Pita chenwany a ikwu-onu wam Jizosi kwunnu a, "Nga okne óchichi yáakwnana ékwana mgba lawuru, i joogonahoru m mgba éto." Nga o chenwanyarnu a, o kwna ékwana.

15

*Jizosi gwuzo nu
ruwhnu Paileti*

(Mat 27:1,2,11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)

¹ N'ønu òisisi, ele risi ariohna nü ele okno badnù nu ele zni iwu ele Ju nü kpakara ele eze-ikpe gbaru iznuznu, be kne Jizosi eriri, duru a zne, gweru a nyewhete n'aka Paileti.

² Paileti sìkwa a, "I bù eze ele Ju?"

Jizosi saru a, "Owe! Jì n'iwhuru i karu kpàm."

³ Ele risi ariohna noobno a agida nhne.

⁴ Paileti sìkwa kwno a berere, "O zá nhne i naasa? Le agida nhne be noobno i."

⁵ Kòvu Jizosi sála nhne obula. Ka duru Paileti èhnì.

Be marnu Jizosi ikpe enwu
(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)

⁶ N'Iriri Ogawhe obula Paileti ñeesigbasinu be otu nye ikelu, nye be rjoru a. ⁷ Otu nye zi n'ikelu be nookwu Barabasi nye zi n'ikelu ya nü ele lizoru lusi ele risi òchichi ogwnu. O gburu badnù n'ogwnu wam. ⁸ Agida ele badnù wam panizo n'oriori Paileti ma o menu be lele kpa o ji neemenu be. ⁹ Paileti sìkwaru be, "Anú pioru me sigbasinu anú eze ele Ju?" ¹⁰ O mahìari nü ele risi ariohna kwuyannu a Jizosi kwnormu ówo-hanya.

¹¹ Kòvu ele risi ariohna sigidneru igbudu ele badnù wam be kaa o sigbasinu be Barabasi, o bùo Jizosi. ¹² Paileti sìkwaru berere, "O bù kíni nhne anú pioru me mee nye wam anú nookwu eze ele Ju?"

¹³ Be siwama okokoba berere, "Kpogidne a n'ogba."

¹⁴ Paileti sìkwa be, "Kíni mernu? Kíni bù nhne ojo ke o mernu?"

Be siwama okokoba ke kakwo, "Kpogidne a n'ogba."

¹⁵ Kpa Paileti pioru o mee nhne jaamasì agida ele badnù wam, o sigbasinu be Barabasi. Nga o pnjakworu Jizosi nhne, o gweru a nyewhete be ma be kpogidne a n'ogba.

Ele ogwnu kpariri Jizosi
(Mat 27:27-31; Jon 19:2,3)

¹⁶ Ele ogwnu duru Jizosi bna n'obna nye òchichi. Be sukwukota kpakara odobiri ele ogwnu. ¹⁷ Be wosi a iwo naachna odno odno, be kpa okpu igwnu, kpusi a nü risi. ¹⁸ Be panizo neebekwu a, naakaa, "A bekwulem jì. Eze ele Ju." ¹⁹ Be gweru isisi n'èeli a nü risi, n'ogbu a ònu-mini, gbu mpnerne òchi n'èli, kpònu a risi èli. ²⁰ Nga be mekworu a nhne rùmu, be tuma a iwo odno odno wam,

* ^{15:25} òtnu-ige tolù: òkwukwo ke mbòm kwuru ige awa ke èto   † ^{15:33} n'esilawuru iwhnehnie: òkwukwo ke mbòm kwuru ige awa isunu   ‡ ^{15:33} òtnu-ige ke èto: òkwukwo ke mbòm kwuru ige awa tolù

wosi a kpakara iwo a. Be duru a zne ma be kpogidne a n'ogba.

*Be kpogidneru Jizosi
n'ogba*
(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

²¹ Be sigidne otu nye neewhe ewhe, kanu a, o vuru ogba a. Nye ka bu Saìmoni nye Sirini, nda Alékzanda nü Rufosi, hne o hi n'aznu mba naabnanya Jeruselem. ²² Be duru Jizosi zne nü hne be kwu Gòlugota, ke bu "Hne Okpokoro Risi." ²³ Be nyega a manya be gwaru maa, kòvu nü o nwóna a. ²⁴ Be kpogidne a n'ogba, ele ogwnu ke iwo a n'esilawuru be nga be vukworu ogbanuchi ke gesiri ke nye obula jeegwe. ²⁵ O bu nü òtnu-ige tolù* n'òisisi nga be kpogidneru a n'ogba. ²⁶ Be gbahiaru nhne be bnornu a, "Eze ele Ju." ²⁷ Be kpogidneru ya nü ele rukna lawuru nooznu buznu n'olu ogba, otu badnù n'akariknwunga a, nye ke berere n'akarita a. [²⁸ Nhne be gbaru n'okwukwo nso mezuru ke karu, "Be gwnùkotaru ya n'ele arùru-èli."]

²⁹ Ele naagawhe naakaja a, neewhu-nuwhe risi be, naakaa, "Ngwanu! Jì nye jaakwnadna Oro Nsø Chiokike, wu kwno a n'òbochi èto. ³⁰ Znòhia èhnì i, hi n'olu ogba hiedna."

³¹ O bu masì kpa ele risi ariohna nü ele zni iwu ele Ju naakpari a n'esilawuru be, naakaa, "O znòhiaru ele berere, o nwée rikne znòhia èhnì a. ³² Karaìsi eze Iziréli, hi n'olu ogba hiedna kitna, ma a whnu, kweru masì."

Ele be kpogidneru be nü Jizosi n'olu ogba zi masì naakpari a.

Enwu Jizosi
(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

³³ Hite n'esilawuru iwhnehnie,† òchichiri gbasnirni kpakara èli wam dù n'òtnu-ige ke èto.‡ ³⁴ N'òtnu-ige ke èto, Jizosi jìri okne nkoli siwama, "Eloi, Eloi lama sabatani," ke bu, "Chiokike m, Chiokike m, kíni mernu i ghasarù m?"

³⁵ Agwna ele gwuzogwu ndundi, nga be nurnu a, be naakaa, "Bno nsnì, o noosukwu Èlaija." ³⁶ Otu nyenum gbaru èssò, gweru manya gbaru òka rusi spònji ke zi n'isisi nü rime a, nyee Jizosi ma o nwó, kaa, "Gharu a, a lesi ma Èlaija jaava o gwedna a n'ogba."

³⁷ Jizosi gweru okne nkoli si okokoba, nwebime inwe.

³⁸ Ikpe obnosni ke Oro Nsø Chiokike gbawarù ebo hite n'olu dù èli. ³⁹ Nga nye risi ogwnu n'èchi otu riwu ele ogwnu gwuzo ndundi kela ruwhnu hne o zi, whnùrnku kpa

o jiri kna inwe, o kaa, "N'ezi, nyerukna ka buri Nnwø Chiokike."

⁴⁰ Ele rinya zì ikere neelekiri nhne neeme, agwna be bụ Meri Magidalini, nü Meri nne Jemisi ke mati nü Josis, nü Salomi. ⁴¹ Ele ka snornu Jizosi nga o zì nü Galili, ele neeznenu a iizi. Nü agida ele rinya berere ele snornu a va Jeruselem.

Be liri Jizosi

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁴² Nga o dñru ogbednachi, hne o bu ọbochi ojiknernu, ke bụ ọbochi begwu Obochi Ozukwa Inwe ọsno, ⁴³ Josefu nye Arimatiya varu, nye bu otu nü ele ikpe, bụ masi nye be noñosobisim, nye neese eli-eze Chiokike, nwerukna ka ji anya rikne znekwnusi Pajleti rño a iznu Jizosi. ⁴⁴ O gbagwojiri Pajleti anya nü Jizosi nwñunam. O sukwu nye risi ögwnu wam sïkwa a ma o nwñuna. ⁴⁵ Nga o mahiaru n'önü nye risi ögwnu wam nü Jizosi nwñunam, o kweru be vute Josefu iznu a. ⁴⁶ Josefu zuya ikpe marnu mma, nga o vudnarnu iznu a, o whu a n'ikpe marnu mma wam, vubna a nü rime ilili ke be gwuhiaru nü rime rugwu. O gwero otu rugwu ikpusni önü illili wam. ⁴⁷ Meri Magidalini, nü Meri nne Josis whñurnu hne o liri a.

16

Jizosi lizoru n'enwu

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Nga Obochi Ozukwa Inwe wheru, Meri Magidalini nü Meri nne Jemisi, nü Salomi, züyüaru mono neesni eknarna ọma zì ọdo n'ọdo ma be zne te iznu Jizosi mono. ² N'önü ọsisi n'obochi mbom n'ikwezu, be znernu n'ilili a nga charted waru. ³ Be nookwurita n'ehni be, "Nyele jookpumenu aị rugwu wam n'önü ilili?" ⁴ Nga be lizoruru anya be whñurnu nü be vumenem rugwu wam. O zì rinya k'agida. ⁵ Be bna rime ilili whñu wikoro dazigwu n'akarikwnunga, o wogwu awura abochna, ögwnu tñru be.

⁶ O kanu be, "Ogwnu tñko anu. Anu noo-pio Jizosi nye Nazareti, nye be kpogidnernu n'ogba. O lizolam, o zìla hna. Le hne be bitaru a. ⁷ Kóvu anu la, kanu ele sno apna a nü Pita, 'O belem anu ọsno neezne Galili, anu jowhnu a pii, lele kpa o kannu anu.' "

⁸ Be whoga, hi n'ilili wam gbahala, ehni naama be ririri nü ögbagwoji anya jigwu be, o zá nye be kannu nhne obula, kwnornu nü ögwnu nootu be.

Jizosi mernu Meri Magidalini whñu a anya

(Mat 28:9,10; Jon 20:11-18)

[⁹ Nga Jizosi hiri n'enwu lizò n'önü ọsisi n'obochi mbom n'ikwezu, o beru ọsno gesi ehni a Meri Magidalini, nye o chihalaru rñwu

ojo esau nü rime a. ¹⁰ O zne kanu ele nü Jizosi dazigwu nü mbom hne be zì naagba mkpe, naakwna ekwna. ¹¹ Nga be nñrnu nü Jizosi zì bñdnu, nü ya n'iwthuru a whñurnu a, be kwéle. ¹² Nga ka wheru, Jizosi mernu badnu lawürü whñu a n'ozizi berere nga be neezne azñ mba. ¹³ Be lahna zne kanu ele gwnarnu, be kwéle nhne be kwuru masi.

¹⁴ Omekwo, Jizosi whuya iwhe hne nri nü otu badnu wam ele sno apna a zì neeri wiri. O bñanu be mbna kwnornu n'ókwe ekwe be nü mkgpoma osi rikne be, ke mernu be kwéle ikwu-önü ele whñurnu a ngä o hiri n'enwu lizò. ¹⁵ O kanu be, "Anu zne nü kpakara ọwa kpönu kpakara badnu okwo izi ọma. ¹⁶ Nye kweruru, be wü a mini, bụ nye be jooznobia a, nye ke kwéle, be jaama a ikpe. ¹⁷ Nhne elekema ele ka joosno ele kweru, be jaachihala rñwu ojo nü rëwhna m, be jookwu ọka nü riro ikne zì ọdo n'ọdo. ¹⁸ Be jaachi agwø n'aka, o bñru nü be nwø nhne obula ke jaakpaya ẹnwu, o zá nhne o jeeme be, be jötukwasi ele nrñria aka, mee ehni bñru be ọma."

Jizosi laru n'oligwe

(Luk 24:50-53; Ernu 1:9-11)

¹⁹ Nga Nyenwe aị Jizosi kwukwonnu be ọka, be gwelizò a la n'oligwe, o daziri eli n'akarikwnunga Chiokike. ²⁰ Ele sno apna a whogaru n'okpo okwo izi ọma hne obula, Nyenwe aị noosno be, nñornu ẹrnü, neegesi nü ikwu-önü Chiokike bụ ezi ọka, hite n'érnu ndu-ehni zì ọdo n'ọdo ke be nñornu.]

Izi oma lele kpa Lukwu gbaru a n'okwukwo

Nhne gbasiri okwukwo ka

Izi oma lele kpa Lukwu gbaru a n'okwukwo neegesi Jizosi lele Nye Oznohia Izireli nu Nye Oznohia ke kpakara ele badnu zi n'owa. Lukwu gbaru nu Enine Nyenwe ai sukwuru Jizosi ma o zni "ele mboni izi oma." Lukwu nye dibia snornu ele sno apna Jizosi n'izi oma be znirni, ma Polu nye izi Jizosi. O sikhawiaru nhne n'onu ele whnurnu Jizosi nga o zi n'owa. Ka mernu o nwernu onu rikne o gbanu Tiofilosi okwukwo. Lukwu kwuru nhne gbasiri budsonu Jizosi, hite n'omumu a, ige o bu wikoro, ernu a, enwu a, olizo n'enwu tem du nga Jizosi laru oligwe.

Nhne zi n'okwukwo ka

*Omumu Jizosi nu wikoro a (1:1--2:52)
Owuwu minri Jizosi nu ornurna a (3:1--4:13)
Ernu Jizosi nu rime Galili (4:14--9:50)
Ernu Jizosi nu apna nga o neezne Jeruselem (9:51--19:27)*

Ernu Jizosi nu rime Jeruselem (19:28--20:47)

Oka Jizosi kwuru gbasiri nhne ke jeeme nu ruwhnu (21:1-38)

*Enwu Jizosi nu olizo n'enwu a (22:1--24:53)
Nye gbaru okwukwo ka: Lukwu nye dibia Risi nhne o kwuno gba a: O gesi otnutnu zuru ozu gbasiri budnu nu ernu Jizosi Karaishi, obirizi a n'ehni ele be neemegbu, nu oznohia ke ele bido ele Ju.*

¹ Tiofilosi, agida ele badnu yisiri aka be n'ogba okwukwo gbasiri nhne be mernu n'esilawuru ai,² lele kpa be nyernu ai n'aka a bita. Ele nyernu aij bu ele hiri n'opanizo gweruanya be whnru be, buru ele izi ikwunu Chiokike.³ O buru oma hne me snornu kpakara nhne nkari hite nu mbom, me gbanu i okwukwo nu ekere nu ekere, Tiofilosi zi igwugwu,⁴ mee ma i mahia nu kpakara nhne be jiri ikwu-onu onu zni i bu nhne kwasiri okwnata mkpoma.

Omumu Joni Nye Wu Mini

⁵ N'ige Erodu bu eze Judiya, otu nye okwa arjohna zi, be kwu Zakaraya, ke hi n'oro Abija, nnwerne a bu Elizabethi nye hi n'ebnurnu Eroni.⁶ Be lawuru bu ele oma nu ruwhnu Chiokike, be naabita kpakara nhne Nyenwe ai nyernu n'iwu, be nwée oru.⁷ Koyu nu be nwée nnwo, kwnornu nu Elizabethi bu nyerinya rekpa nnwo a mesnirni emesni. Be lawuru menem okno badnu.

⁸ Otu qobochi, ige ele otu Zakaraya nohornu ernu, Zakaraya zi nohornu ernu nye arjohna nu

ruwhnu Chiokike,⁹ lele kpa ernu arjohna jiri zi, o dnabnarnu nu o bu ya joockporne isensi n'oro Nso Nyenwe ai.¹⁰ Kpakara ele Ju neekpe okpukpe n'ederezi ige o noqkporne isensi.

¹¹ Enine izi Nyenwe ai mernu Zakaraya whnu aanya hne o gwuzo n'akarikwnunga ojo arjohna hne be noqkporne isensi.¹² Nga Zakaraya whnurnu a, mkpoma laru a mini, ogwnu tumako a.¹³ Enine izi wam kanu a, "Ogwnu tuko i, Zakaraya, Chiokike nuna m okpukpe i. Elizabethi nnwerne i joomunu i nnwo rukna, i jookwu rewnha a Joni.¹⁴ I joonwudua, mkpoma jooso masi i n'onu, agida ele badnu jeenwe snarnja kwnornu omumu a.¹⁵ O jocabu nye kwu n'anya Nyenwe ai. O jónowu manya mobu nhne obula ke pna n'anya ria ria. Enine Nso Chiokike jeejihia nu rime a, hite nu rime rwhnu nne a.¹⁶ O jeeme agida ele Izireli hiehnakwnusi Nyenwe ai Chiokike be.¹⁷ O jeezne nu ruwhnu Nyenwe ai n'enine nu rikne Elajia. O jeeme ele nda tñhnsna mkpoma hne rñmu be zi, ma ele za noobno nsnj bna n'apna akoniche ele oma, o jiknernu Nyenwe ai ele kwasiri a."

¹⁸ Zakaraya sikhwa enine izi wam, "Ndaa nhne me jeeji mahia ka? Le, me nu nnwerne m menem okno badnu k'agida."

¹⁹ Enine izi wam saru a, "Mawa bu Gebureli, nye noogwuzo nu ruwhnu Chiokike. Chiokike ziyaru m me kanu i oka ka nu o zni i izi oma ka.²⁰ Le, i jaadna mgbu, i jéenwe rikne kwu oka tem du qobochi kpakara nhne ka jeeme, kwnornu nu i kwéle ikwu-onu m ke jeemezu n'ige a."

²¹ Ele badnu wam zi neese Zakaraya n'ederezi, be naari nhne kpayar u o gburu okwu n'oro Nso Chiokike.²² Nga o whuyaru, o nwée rikne o kwunu be oka. Be mahia nu o whnurnu owhnurninya n'oro Nso Chiokike, o neewhenu be aka, koyu o nwée rikne kwunu be oka.

²³ Nga ige ernu a zuru n'oro Nso Chiokike, Zakaraya lahma oro a.²⁴ Nga nhne kamekworu, Elizabethi nnwerne a tñru rime, o tugwa ehni a enwa isne nu rime oro.²⁵ Q kaa, "Ka bu nhne Nyenwe ai mennu m, o gesilem ruwhnu oma a, ma o kwnosnama iwhnerne m n'esilawuru ele badnu."

Be kwuru oka gbasiri Omumu Jizosi

²⁶ N'enwa isunu a,* Chiokike ziznernu enine izi Gebureli zne n'eli Nazareti ke zi nu Galili,²⁷ znekwnusni otu nnwo oknornokno máa nyerukna be kwu Meri, nye Josefu ke hi n'ebnurnu Devidi kweru o lu.²⁸ Enine izi wam zne hne o zi, kaa, "M bekwulem o, ji nye Nyenwe ai dagwñmu, i bu nye owa oma."

* 1:26 Ka bu kpa Elizabethi tñru rime.

hite n'ogbarunu be mmehie be.

⁷⁸ Hite n'obirizi nü ovu oma ke Chiokike aj,
o jeeme ehnam nōomukwasi aj hite
n'oligwe,

⁷⁹ iwhne jōomukwasi ele zì n'ōchichiri
nü ele zì n'oyinyo ke enwu,
noodumakō öchi aj n'apna udno."

⁸⁰ Nnwō wam nooso oso, gbası rikne nu
enine, o wu n'eli-ikpa tem du nga be gesiri a
ele Iziréli.

2

Omumu Jizösi

(Mat 1:18-25)

¹ N'ige wam, eze Siza Ogositosi yiri iwu
be gbasi rewhna kpakara ele wu n'eli ele
Rom neechi n'okwukwo. ² (Ka bu ögba rewhna
n'okwukwo ke mbom nga Kwirinösi bu nye
neechi Siriya.) ³ Nye obula la n'eli a zne gba
rewhna n'okwukwo.

⁴ Josefu hiri n'eli Nazaretì ke zì nü Galili
zne Bëtilehem nü Judiya, eli be murnu Devi
idi, kwnornu nü o hi n'ebnurnu owo Devidi.
⁵ O znernu ma be gbası rewhna ya nü Meri
n'okwukwo, bu nwerinya o kweru nü o joolu,
nye zì rime omumu. ⁶ Nga be zì nü Bëtilehem,
ige Meri joomu nnwō duru. ⁷ O mūhia oziri
nnwō rukna a, o whu a n'ikpe nute a nü
rime nhne be biganu anohia wiri, kwnornu
nu o zá owo zinu be n'oro ele izne.

Ele nōoznu atnūrnū

nü ele enine izi

⁸ Ele nōoznu atnūrnū zì n'eli wam nü rime
ohia neese atnūrnū be n'abali. ⁹ Enine izi
Nyenwe aj mernu be whnu a anya, ig
wugwu Nyenwe aj mukwasiri be, ogwu
turu be k'agida. ¹⁰ Kóvu enine izi wam kanu
be, "Ogwnu túko anu. Anu bno nsnj, m
gweyanu m anu izi oma ke snarnima ke
jaazinu kpakara ele badnu. ¹¹ Tnawa, n'eli
Devidi be murnu anu Nye Oznohia, Karaishi
Nyenwe aj.* ¹² Ka bu nhne anu jeeji mahia
a, anu jowhnu nnwō ikne be whru n'ikpe
nute nü rime nhne be biganu anohia wiri."

¹³ Ngangam, agida ele enine izi whuyaru
snornu enine izi wam naaznarni Chiokike,
naakaa,

¹⁴ "Qson'anya dum buru ke Chiokike nü hne
kakwo n'olu,
udnu ziri n'owa n'esilawu ele nhne be
naaması a."

¹⁵ Nga ele enine izi wam lahnarnu oligwe,
ele nōoznu atnūrnū wam kanu ehni be, "Anu
va ma a zne Bëtilehem whnu nhne mernu ke
Nyenwe aj kannu aj."

¹⁶ Be gweru eos gweru izne zne whnu
Meri nü Josefu, nü nnwō ikne wam be
neteru nü rime nhne be biganu anohia wiri.
¹⁷ Nga be whnurnu a, be tnusa nhne enine

izi kwuru gbasıri nnwō ikne ka. ¹⁸ O duru
kpakara ele nürnunuhne ele nōoznu atnūrnū
wam kwuru ehni. ¹⁹ Kóvu Meri bitaru
kpakara nhne ka nü mkpoma a, nēechinwu
a. ²⁰ Ele nōoznu atnūrnū wam lahnarnu,
nōogwnu eri, naaja Chiokike kwnornu nü
nhne be nürnunuhne, whnu masi lele kpa enine izi
wam kanu be.

Be jiri Jizösi rēwhna

²¹ N'obochi eşato, be va o kpa nnwō wam
nuka, be jita rēwhna a Jizösi, bu rēwhna enine
izi wam kwuru a su be tñru rime a.

Be kwubnarnu Jizösi

Oro Nsö Chiokike

²² Ige dürü ma Josefu nü Meri mee ma be
ziri r̄ichna lele kpa Iwu Mozizi kwuru, be
kwuru nnwō wam zne Jerusəlem, chete a nü
ruwhnu Nyenwe aj. ²³ Lele kpa be gbaru a
n'iwu Nyenwe aj, "Be jaabitānu Nyenwe aij
nnwō rukna obula be beru qso mu nsö." ²⁴ Be
kwa arjohna lele kpa iwu Nyenwe aij kwuru,
"Nduru lawuru möbu r̄umu weresi lawuру."

²⁵ Otu nwerukna zì nü Jerusəlem, nye
rewhna a bu Simioni, nye mee mma, nye
nōotu ogwu Chiokike. O bu nye neese
Oznohia ke Iziréli, Enine Nsö zì n'ehni a.

²⁶ Enine Nsö kannu a nü o jónonwu enwu
tem o whnu Karaisi Nyenwe aj. ²⁷ Enine
Nsö duru a zne n'Oro Nsö Chiokike nga ele
murnu Jizösi varu o menu a lele kpa Iwu
Mozizi kwuru. ²⁸ Simioni kwuru nnwō wam
n'aka a, znarni Chiokike, kaa,

²⁹ "Nyenwe m, kweru ma nnwō izi i la
n'udno,

lele kpa i kweru m mkwna,

³⁰ kwnornu nü anya m whnunam Oznohia i,

³¹ ke i bïkwataru n'anya kpakara ele
badnu,

³² iwhne ke joopume nhne gbasıri i nyee
ele búo ele Ju,

nü igwugwu ke ele ke i Iziréli."

³³ Nhne be kwuru gbasıri nnwō ikne ka
duru nda a nü nne a ehni. ³⁴ Simioni
gozi be, kanu Meri, mne a, "Nnwō ka
jöoburu nhne jaakpahia ödidna nü olizo agida
badnu n'Iziréli, buru masi nhne elekema
be joopku oka megidne. ³⁵ O joopume
echiche agida ele badnu. Kóvu nhne ig
bugbu jöoduwa mkpoma i lele ama-ögwnu."

³⁶ Otu nwerinya owhnurnu zì, nye
rewhna a bu Ana, adna Fanueli, ke hi
n'ebnurnu Asa whuya. Nwerinya ka nü nzi
a wuru awha esau kpoi, ³⁷ kóvu o menem
okno badnu ke gbaru nri awha eşato nü
eno, o bu nnwerne nzi a nwurnu onwu. O
zá nqowhoga n'Oro Nsö Chiokike iwhnehnie
nu abali, o zi neekpe okpukpe, noovu onwu.
³⁸ O bnanyarnu n'ige wam, o tñnu Chiokike
mmamma, kwu oka gbasıri nnwō ikne

* 2:11 Karaishi: Karaishi bu Nye Oznohia wam Chiokike kweru mkwna o ziya.

wam, kanu kpakara ele neese ögbahia ke Jerusəlem.

*Be kwuru Jizosi
lahna Nazareti*

³⁹ Nga Josefu nü Meri mekworu kpakara nhne iwu Nyenwe aij kwuru, be lahna Galili zne eli ke be, Nazareti. ⁴⁰ Watakiri wam nooso, gbası rikne, akoniche jihiaru nü rime a, oru Chiokike zi masi a n'ehni.

*Wikoro Jizosi zi
n'Oro Nso Chiokike*

⁴¹ Ele murnu a neezne Jerusəlem kpakara awha n'Iriri Ogawhe.[†] ⁴² Nga Jizosi gbaru nri nü awha lawüre, be zne Iriri Ogawhe lele kpa be mesi. ⁴³ Nga be mekworu Iriri wam, be bete o lahna oro be, kovu wikoro Jizosi daziri nü Jerusəlem, kovu ele murnu a máá. ⁴⁴ Be neeché nü o zi n'igbudu badnu, be zne izne otu qbochi, be noopio a n'esilawüre ele enyi be nü rümu nwene be. ⁴⁵ Nga be whnúna a, be hiehna nü Jerusəlem noopio a. ⁴⁶ N'qbochi ke eto, be whnú a n'Oro Nso Chiokike, hne o dazi n'esilawüre ele zni iwu ele Ju, noobno nsnj nhne be nookwu, nesikwa be aijji. ⁴⁷ Kpakara ele nurnu ikwü-qnou a nü akö zi nü nhne o saru be, o duru be ehni. ⁴⁸ Nga ele murnu a whnúna a, o du be ehni, nne a kanu a, "Nnwó m, kini kpayarü i jiri mee me nü nda i kpa? Me nü nda i ji anya-mini noopio i."

⁴⁹ O sikkwa be, "Kini kpayarü anü noopio m? Anü máá nü m joornu érnu Nda m?"

⁵⁰ Kovu be ghóyage nhne o kannu be.

⁵¹ Jizosi snorunu be la Nazareti, noobnonu be nsnj. Kovu mne a bitaru kpakara nhne ka nü mkpoma a. ⁵² Jizosi nooso n'akoniche nü dimkpa, neenwe oru nü ruwhnu badnu nü Chiokike.

3

*Ikwu-qnou Joni
Nye Wu Mini*
(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ N'awha ke nri nü isme ke öchichi Taberossi Siza, nga Pontiosi Pajleti neechi Judiya, nga Erodu neechi Galili, nwene a rukna Filipu neechi Ituria nü Tirakonitisi, Lisanasi neechi Abilini, ² Anası nü Kayafasi bu ele risi arıohna, ige wam ikwu-qnou Chiokike dürü Joni, nnwó Zakaraya nsnj n'eli-ikpa. ³ O zne nü kpakara eli ke zi Osimini Jodani gburugburu, nöökpo okwo naakaa ele badnu tuhnasna mkpoma ma be wü be mini, ma Chiokike gbarunu be mmehie. ⁴ Lele kpa be gbaru a n'ökukwoko nsö hite n'qnou Azaya nye öwhnurninya, kaa,
"Akpiri otu badnu nöökpo okwo n'eli-ikpa, anu mekwata apna Nyenwe aij,

anü mee apna a sni asni.

⁵ Be jeemesni kpakara ngwulangwu, be jaakwnadna kpakara rugwu nu rugwu mati.

Kpakara apna zi mgbahirigodo jaasnì asni, kpakara apna zi ndagwurugwu jaazi snam.

⁶ Kpakara ele badnu joowhnu oznohia Chiokike."

⁷ Joni kanu igbudu badnu nöowhokwnusi a ma o wü be mini, "Anü ebnurnu agwo, nyele kannu anü gbanahoru ovu owe ehni Chiokike ke naava? ⁸ Anü minya mkpuru ke neegesi nü anü tuhnasnaru mkpoma. Anü káa nü Ebereham bu nda anü. Kwnornu me kanu anü ezi oka, Chiokike nwernu rikne mee kpakara akaworugwu ka gho rümu Ebereham. ⁹ Be bitalam ehnigwe n'ikwnu kpakara isisi, isisi obula ke mnyala mkpuru oma, be joogbudna a, tübna nü rime bekwu."

¹⁰ Ele badnu wam sikkwa a, "Kini bu nhne a jeeme?"

¹¹ Joni saru be, "Nye nwernu iwo lawüre, o kesi nye nwée otu, nye nwernu wiri, mee masi kpam."

¹² Ele ona ntü varu ma Joni wü be mini, be sikkwa a, "Nye-zni-nhne, kini bu nhne a jeeme?"

¹³ Joni saru be, "Anü nähia ele badnu iwai kakwo kpa be nyernu anü iwu."

¹⁴ Ele ögwnu sikkwa a, "Kini bu nhne a jeeme?"

O kanu be, "Anü mée ele badnu nhne rikne, möbu brno ele badnu nhne aghalaghala, ögwo érnu anü ji anü rüwaho."

¹⁵ Ele badnu neele anya nü Joni bu Karaïsi.

¹⁶ Joni kanu be, "M ji m mini wü anü mini, kovu nü nye kakwo m rikne vawa, nye me kwésile o whudnahie toma eriri okoro-ochi a lawüre. Nye wam jeeji Enine Nso nü bekwnu wü anü mini. ¹⁷ Nye nhne öwhusna ikpa zi n'aka a, o jööwhusna ikpa a nkari, chibna ikpa a n'oba, kovu o jeeji bekwnu chní echni kporne ruznurnuznu ikpa." ¹⁸ Joni ji agida ikwu-qnou zi ichne ichne zni izi oma, naariaso be tuhnasna mkpoma.

¹⁹ Kovu nü Joni bigboru Eze Erodu kwnornu Erodiasi nnwerne nwene a, nü agida nhne ojo berere ke Erodu mernu.

²⁰ Erodu tükwasiri n'olu nhne ojo ka, nga o yisiri Joni ikelu.

Öuwu mini Jizosi

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Nga Joni wükparu ele badnu mini, o würu Jizosi mini masi.* Nga Jizosi neekpe okpukpe, oligive kpumernu. ²² Enine Nso whekwasiri a lele nduru, otu akpiri hiri

† 2:41 Iriri Ogawhe bu ige ele Ju neechenwanya nga Chiokike döhiaru be n'ohi n'aka ele Ijipiti. Okwnehalo 12:1-27; Ditaronomi 16:1-8. * 3:21 Nhne ka mernu tütu Erodu yisiri Joni n'ikelu.

n'oligwe dna kaa, "Ji bu Nnwó m, me whnúrnú n'anya, nhne i masíri m."

*Osnusno omumu Jizösi
(Mat 1:1-17)*

23 Nga Jizösi gbaru nri awha éto, o panizo érnu izi óma a, ele badnú naarí nü o bu nnwó Josefu,
nnwó Hili,²⁴ nnwó Matati,
nnwó Livai, nnwó Meliki,
nnwó Janai, nnwó Josefú,
25 nnwó Matatayasi, nnwó Emosi,
nnwó Nahum, nnwó Esili,
nnwó Nagai,²⁶ nnwó Matj,
nnwó Matatayasi, nnwó Sèmeni,
nnwó Joseki, nnwó Joda,
27 nnwó Jonani, nnwó Resa,
nnwó Zerubabeli, nnwó Seatelei,
nnwó Neri,²⁸ nnwó Meliki,
nnwó Adi, nnwó Kosam,
nnwó Èlimadam, nnwó Èr,
29 nnwó Josua, nnwó Eleza,
nnwó Jorim, nnwó Matatí,
nnwó Livai,³⁰ nnwó Simioni,
nnwó Juda, nnwó Josefú,
nnwó Jonam, nnwó Èliakim,
31 nnwó Mela, nnwó Mena,
nnwó Matata, nnwó Natani,
nnwó Devidi,³² nnwó Jesi,
nnwó Obedi, nnwó Boazi,
nnwó Salímoni, nnwó Nasóni,
33 nnwó Aminadabú, nnwó Ram,
nnwó Heziróni, nnwó Pérezi,
nnwó Juda,³⁴ nnwó Jekopú,
nnwó Aziki, nnwó Ebereham,
nnwó Tera, nnwó Nahó,
35 nnwó Sèrugi, nnwó Ru,
nnwó Pelegi, nnwó Èbe,
nnwó Sela,³⁶ nnwó Kajnani,
nnwó Afazadí, nnwó Sèm,
nnwó Noa, nnwó Laméki,
37 nnwó Metusela, nnwó Ènoku,
nnwó Jarédi, nnwó Mahalaleli,
nnwó Kajnani,³⁸ nnwó Enòsi,
nnwó Sèti, nnwó Adam,
nnwó Chiokike.

4

*Ornurna Jizösi
(Mat 4:1-11; Mak 1:12,13)*

¹Enine Nsø jihiaru nü rime Jizösi nga o hiri
nu Osimini Jodani hiehna, Enine Nsø duru
a zne n'eli-ikpa. ² O zi n'eli-ikpa nri óbochi
éno, Ekwensi naarna a ornurna, o zá nhne
o riri kpakara óbochi wam, omekwo, wiri
gwnúrnú a.

³ Ekwensi kanú a, "O bürü nü i bu
Nnwó Chiokike, kanú akaworugwu ka o
gho bredi."

⁴Jizösi saru a, "Be gbaru a n'okwukwo nsø,
kaa, 'O búo brédi bu nhne badnú kpoji jeeri
ziri búdnú.'"

⁵ Ekwensi duru a pnezne n'olu rugwu
gerisi a kpakara eli-eze k'owa n'ige matj. ⁶ O
kanú a, "M jeenye i kpakara rikne ka nü
igwugwu be, kwnornu nü be nyernu m be,
m jeenye a nye óbula masíri m. ⁷ O bürü nü i
jookponu m risi eli, kpakara a jopoju ke i."

⁸Jizösi saru a, "Be gbaru a n'okwukwo nsø,
kaa, 'I jookponu Nyenwe i, Chiokike i risi eli,
o bu ya kpoi bu nye i jeekpenu.'

⁹Ekwensi duru a zne nü Jerusélem, mee o
gwuzoru n'olu tówa Oro Nsø Chiokike, kanú
a, "O bürü nü i bu Nnwó Chiokike, gbwudna
ehni i n'eli hna. ¹⁰ Be gbaru a n'okwukwo nsø,
kaa,

'O jeenye ele enine izi a iwu gbasiri i
ma be chekwata i nkari.'

¹¹ Be jeegheru i n'aka be,
ma i gharu o kpoji i öchi nü rugwu.'

¹² Jizösi saru a, "Be gbakwnornu a
n'okwukwo nsø, kaa, 'I rná Nyenwe i,
Chiokike i ornurna.'

¹³ Nga Ekwensi rnakworu a ornurna, o
gharú a ige matj.

*Jizösi panizoru érnu a
(Mat 4:12,17; Mak 1:14,15)*

¹⁴ Jizösi lahna Galili nü rikne Enine Nsø,
be tnusi ötnutnu a kpakara öhna. ¹⁵ O zni
nhne kpakara n'oro ogbako ele Ju, kpakara
ele badnú naaznarni a.

*Be juru Jizösi nu Nazareti
(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)*

¹⁶ Jizösi zne nü Nazareti hne o soru, o bna
n'oro ogbako ele Ju n'Obuchi Ozukwa Inwe
ele Ju lele kpa o mesi, o lizò ma o gwnú
okwukwo nsø. ¹⁷ Be nyeé a okwukwo Azaya
nye öwhnurninya, o kpume a whnú hne be
gbaru,

¹⁸"Enine Nsø Nyenwe aij zì n'ehni m,
kwnornu nü Chiokike aij teru m mono,
o zni ele mboni izi óma.

O ziyaru m o kpo okwo ogbahia ele zì
n'oro ikelu,
mee ele isni whnúrnú ósno,
nü o dohia ele be neemegbu,
¹⁹ nü o kpo okwo awha Nyenwe aij
jooznohia ele ke a."

²⁰ O kpusni okwukwo wam nyehnata nye
neezezne izi, dazirí eli. Kpakara ele zì n'oro
ogbako ele Ju legidne a anya. ²¹ O panizo
naakanú be, "Be mezurú nhne okwukwo nsø
kwuru n'anya anú tna."

²² Kpakara ele badnú kwuru a öka óma,
ikwu-ónu óma a duru agida be éhni, be
néesikwa, "Ka o búo nnwó Josefú?"

²³ Jizösi kanú be, "N'ezi anú jootnunu m
elulu ka, 'Wodibia digba éhni i, kpakara nhne
a nurnú i mernu nü n'eli Kapanom, mee be
hna n'eli i'."

²⁴"Mé kanú anú ezi öka, nye öwhnurninya
nwée oso anya n'eli a. ²⁵ Kóvu me kanú
anú, agida ele nnwerne nzi be nwúrnú zì

n'eli Izirəli n'ige Elaija, nga Chiokike mes-nirni oligwe, mini zóge awha eto nü enwa isunu, ke kpahiaru okne ọkwnunyo dnarnu nü kpakara eli. ²⁶ Be zíznege Elaija znek-wnusi nye ọbula nü rime be, okwolem otu nnwerne nzi a nwurru ke zi nü Zerefati* ke zi ndundu Saidoni. ²⁷ Agida ele nchnichna zi masi n'eli Izirəli n'ige Elisia nye ọwhurniniya, o zá nye be mernu ọ ziri ríchna, okwolem Nemanj ny Siriya.”

²⁸ Onuma jíhiaru kpakara ele zi n'oro ọgbako ele Ju mkpoma nga be nñrnu nhne ka. ²⁹ Be lizo, chíhala a n'eli be, duru a zne n'ónu rugwú hne be wukwasiri eli be ma be kwnadna a n'eli. ³⁰ Kóvu o hiri n'esilawuru be whoga.

*Jizosí chíhalaru rēnwu ojo
(Mak 1:21-28)*

³¹ Jizosí zne Kapanom n'eli Galili, n'Obochi Ozukwa Inwe neezni ele badnú nhne. ³² Ehni duru be nü nhne o neezni, kwnornu nü o neezni nhne lele nye nwernu rikne n'aka Chiokike.

³³ Otu nwerukna ke rēnwu ojo nwugwu zi n'oro ọgbako ele Ju wam, o gweru okne nkoli si lulo. ³⁴ “Kíni bu nhne aí nü jí nwekogwu, Jizosí nye Nazareti? I varu ma i gbumekwo aí? M maam nye i bu, i bu nye nsó ke Chiokike.”

³⁵ Jizosí bigborua, kanu a, “Kpusni ọnju i, hi nü rime a whuya.” Rēnwu ojo wam vudná a n'eli nü ruvhnu ele badnú wam, hi nü rime a whuya, o mékaşıla a nhne.

³⁶ O duru kpakara ele badnú ehni, be néesikwarita ibne be, “Ka bu iztizni kñi? Nwerukna ka nwernu rikne o ji nötutu rēnwu ojo oka, be whuya masi.” ³⁷ Otnutnu gbasiri a gbasarú kpakara eli zi be gburugburu.

*Jizosí gworu ele badnú
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

³⁸ Jizosí hi n'oro ọgbako ele Ju wam whuya, bna n'oro Saimoni. Nne nnwerne Saimoni naaria ehni orne békwnu, be riasno Jizosí o yinu a aka. ³⁹ O zne gwuzorú nü ngeri ọkpata a, bigbo ehni orne békwnu wam, o sigbasi a. O lizo ngangam neeznenu be izi.

⁴⁰ Nga ehnam dnarnu, be kwuyanu Jizosí kpakara ele naaria ehni igbugbu zi ọdo n'odo, o tükwasí be aka a otu otu, gwó kpakara be. ⁴¹ Rēnwu ojo hi nü rime agida ele badnú whuya, neesi lulo. “Jí bu Nnwó Chiokike.”

Kóvu Jizosí bigboru be, o kwéle be kwu oka, kwnornu nü be magwú nü ya bu Karaisi wam.

*Jizosí znirni izi ọma
n'oro ọgbako ele Ju
(Mak 1:35-39)*

⁴² Nga chí boru, o zne nü hne kóru owu. Ele badnú noopio a, nga be piohiaru a, be kwéle ọ gharu be whoga. ⁴³ Kóvu Jizosí kanu be, “M jeezne n'eli ele ke berere zni be izi ọma eli-eze Chiokike, kwnornu nü ka bu nhne Chiokike kwono ziya m.”

⁴⁴ O neezni izi ọma nü kpakara ọro ọgbako ele Ju zi nü rime Judiya.

5

*Ele mbom sno apna Jizosí
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)*

¹ Otu obochi Jizosí gwuzo nü ngeri Osimini Genezareti, agida ele badnú naadnagidne a, nönon ikwu-önü Chiokike. ² O whmú ọgbo lawluru zi nü ngeri mini, ele noogbu aznú whogaru nü rime be nöosnu igbo be. ³ Jizosí bna n'otu ọgbo ke bu keru Saimoni, kanu a o nubna mati nü rime mini, o daziri eli nü rime ọgbo wam neezni ele badnú nhne.

⁴ Nga o znikworu nhne, o kanu Saimoni, “Nubna ọgbo nü rime mini wusi igbo i, gbu aznú.”

⁵ Saimoni saru a, “Nda-ai-kwu, a dólígburu ehni a n'ernu kpakara abali ka, o zia nhne ọbula a gburu, kóvu kwnornu nü ikwu-önü i, m jowusu igbo.” ⁶ Nga be wüsiri igbo, be gbu agida aznú, ke mernu igbo bete nöodoka. ⁷ Be whenu ele ibne be aka ele zi n'ogbo berere, be va yinu be aka. Be va gbuji ọgbo lawluru wam n'aznú, be bete neemi. ⁸ Nga Saimoni Pita whnurnu nhne mernu, o dna n'eli n'ochi Jizosí kaa, “Nyenwe aí, hi nü hne mezi whoga kwnornu nü m bu m nye ojo.”

⁹ Aznú be gburu duru be ehni k'agida. ¹⁰ O bu masi kpa o duru Jemisi nü Joni rümu Zebidi ehni, ele be nü Saimoni sno noogbu aznú. Jizosí kanu Pita, “Ogwnu túko i, hite nü kítna i jöobu nye jöokwnuhia badnú.”

¹¹ Be kwóhia ọgbo be n'ónu mini, sigbasi kpakara nhne snornu Jizosí.

*Jizosí gworu
nye nchnichna
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

¹² Nga Jizosí zi rime eli-ohna, otu nwerukna naaria nchnichna vakwnusiri a. Nga o whnurnu Jizosí, o dna n'eli nü ruvhnu a, riasno, kaa, “Nyenwe aí, o búru nü i pioru, i nwernu rikne mee m ziri ríchna.”

¹³ Jizosí dösñima aka a, kpatu a, kaa, “M pioru m, ziri ríchna.” Ngangam, nchnichna wam whogaru n'ehni a.

¹⁴ Jizosí dörü a aka nü nsní kanu a, “O zá nye ọbula i kanu, kóvu la, gweru ehni gesi i nye ọkwa arjhona, gweru nhne Mozizi nyeru n'iwu kwa arjhona ma o búru nhne akebne nyee be nü i zi ríchna.”

¹⁵ Kóvu otnutnu a gbasarú k'agida, ke kparyu agida ele badnú naava nönon ikwu-önü

* 4:26 Zerefati: Ka bú eli Izirəli.

a, ma ọ gwó nríria be. ¹⁶ Agida ige Jizósi whóga, zne hne kóru owu, neekpe okpukpke.

*Jizósi gwóru nye ehni a
donwurnu Ọdonwu*

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ O dù n'otu obochi, nga Jizósi neezní nhne, ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju ele hi nü kpakara mgbu ke zì n'elí Galili nü Judiya nü Jerusélem va, be dazi, rikne Nyenwe aị zì n'ehni a, o nqogwo ele nríria. ¹⁸ Ele rukna vuyanu a otu nye ngeri ehni a donwurnu Ọdonwu, nye dnanyi n'olu okpata, be pio kpa be joovubna nü ruwhnu Jizósi. ¹⁹ Nga be nwée rikne dù a ehni kwnornu nü agida ele badnú wam, be pne n'olu ṽo, hi nü hne be dökahalaru nhne vudna a n'olu okpata o dnanyi n'esilawürü ighbudu badnú wam nü ruwhnu Jizósi.

²⁰ Nga Jizósi whnurnu Ọknata mkpoma be, o kaa, "Nwerukna, be gbarunam ji kpakara mmehie i."

²¹ Ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju néesikwa nü mkpoma be, "Nwerukna ka bù nyele ke nookwulu Chiokike? Ndaa nye nwernu rikne o gbaru mmehie, hne o búo Chiokike kpoi?"

²² Jizósi mahiaru nhne be naari nü mkpoma be, o sìkwa be, "Kini kpahiaru anu naari oriri ka nü mkpoma anu? ²³ Ndaa ke zì ewheke nü o kaa, 'Be gbarunam ji kpakara mmehie,' sòbu o kaa, 'Lizò zne izne?' ²⁴ M pioru m anu mahia nü Nnwó ke Badnú nwernu rikne n'owá o gbaru mmehie." O kanú nwerukna wam ngeri ehni a donwurnu Ọdonwu, "M ka m ji, lizo, vuru okpata i, la ḷo i."

²⁵ Ngangam, o lizo nü ruwhnu be, chíri etere o dnanyi n'olu a, la n'ōro a, naaznarní Chiokike. ²⁶ Ehni du kpakara be, be tū ogwu znarní Chiokike, naakaa, "A whnunam nhne ikne tna."

Jizósi sukwuru Livai

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Nga nhne ka mekworu, Jizósi whogaru whnú otu nye ḷa ntu be kwu Livai, hne o dazi n'ōro ntu, Jizósi kanú a, "Sno m."

²⁸ Livai lizo, sigbasí kpakara nhne snornu a.

²⁹ Livai sinu Jizósi okne iriri n'ōro a, agida ele ḷa ntu nü ele berere snornu be neeri wiri. ³⁰ Ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju sìkwa ele sno apna a, "Kini mernu anu noosno ele ḷa ntu nü ele mmehie neeri wiri?"

³¹ Jizósi saru be, "Mkpá dibia zìko naakpa ele ehni bùru ḷma, okwolem ele nríria. ³² M väge m o sukwu ele ḷma, kóvu ele mmehie ma be tühnasna mkpoma."

Ajiji gbasiri ovu onu

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Be kanú a, "Ele sno apna Jóni noovu onu neekpe okpukpke ige ḷbula, ma ele sno ele

Farisi neeme masí kpam, kóvu ele sno apna i neeri, nqonwo."

³⁴ Jizósi saru be, "Ele varu hne be noolu nnwerne ikne be joovu onu hne be nü nye nqolu nnwerne ikne zì? ³⁵ Kóvu ḷbochi vawa, nga be jaanahoru be nye nqolu nnwerne ikne, o bù nga be joovu onu n'obochi wam."

³⁶ Jizósi trunu be elulu ka, "O zá nye joodokarú mkpakele ikpe ikne dnusní n'iwo Ọknani, o mene kpam, o joodoka ke ikne, ikpe ikne nü ke Ọknani jáadnabna. ³⁷ O zí masí nye jeegweru manya ikne gbasí n'olori akpukpo Ọknani, o mene kpam, manya ikne wam jaagbawama olori akpukpo Ọknani, manya nü olori akpukpo whume etekne. ³⁸ Kóvu be gbasí manya ikne n'olori akpukpo ikne. ³⁹ O zá nye ke nwörnu manya Ọknani noopio ke ikne, kwnornu nü o karu ke Ọknani ka mma."

6

Ajiji gbasiri

Obuchi Ozukwa Inwe

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ O dù otu Obuchi Ozukwa Inwe, Jizósi nü ele sno apna a naagawhe n'esilawürü ékwu ikpa, ele sno apna a bete nqogho ikpa, naata, naariaria a n'aka be. ² Agwá ele Farisi sìkwa, "Kini mernu anu neeme nhne kwésile n'iwu n'Obuchi Ozukwa Inwe?"

³ Jizósi saru be, "Anu gwnúna nhne Devidi mernu nga wírì gwnurnu a, ya nü ele sno a? ⁴ O bnaznernu n'ōro nsò Chiokike, gweru brédi be bitarú nü ruwhnu Chiokike ke ele ariohna bù ele kwasiri o ri, ri a, nyee masí ele nü ya sno."

⁵ Jizósi kanú be, "Nnwó ke Badnú bù Nyenwe Obuchi Ozukwa Inwe."

Nwerukna aka

donwurnu Ọdonwu

(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ O dù n'Obuchi Ozukwa Inwe berere, Jizósi bna n'ōro ogbako ele Ju neezni nhne, otu nwerukna aka donwurnu Ọdonwu zì pii.

⁷ Ele Farisi nü ele zni iwu ele Ju noopio nhne be jeeji bno Jizósi nhne, be needne a ma be joowhnu ma o joogwo nríria n'Obuchi Ozukwa Inwe. ⁸ Kóvu nü Jizósi mahiaru nhne be naari nü mkpoma be. O kanú nwerukna wam aka donwurnu Ọdonwu, "Lizò, gwuzorú nü ruwhnu kpakara ele badnú." O lizo, gwuzorú.

⁹ Jizósi kanú be, "Me sìkwa anu, o bùru ḷma n'iwu o mee nhne ḷma n'Obuchi Ozukwa Inwe sobu o mee nhne búo ḷma, o zñohia bùdnu sobu o gbu ogbu?" ¹⁰ Olezute beanya, kanú nwerukna wam, "Dósnima aka i." O dosnima aka a, aka a bùru ḷma lele kpa o zì nü mbom.

¹¹ Kóvu ovu weru be ehni k'agida, be bete néesikwarita ehni be nhne be jeeme Jizósi.

*Jizosi hojhiaru nri nü
badnū lawūru ele izi
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)*

12 Nige wam Jizosi whogaru zne nü rugwu zne kpe okpukpe, o neekpenu Chiokike tem chi bo. 13 Nga chi boru, o sukwukota ele sno apna a, horu nri nü badnū lawūru nü rime be, sukwu be ele izi. 14 Ka bu rēwhna be, Sajmoni, nye o sukwuru Pita, nü Anduru nwene a, Jemisi, Joni, Filipi, Battolomi, 15 nü Matiyu, Tōmosi, Jemisi nnwō Alifayosi, Sajmoni nye zi n'esilawūru ele noonwu békwnu nü mkpoma, 16 nü Judasí nnwō Jemisi, nü Judasí Isikarjoti, nye reru a.

*Jizosi znirni nhne
gwō nriria
(Mat 4:23-25)*

17 Nga ya nü be hiri nü olu rugwu hiedna, be gwuzoru n'eli etekne, agida ele sno apna a nü agida ele badnū ele hiri nü kpakara Judiya, nü Jerusèlema ma ele wu nü ngeri mini eli Taya nü Saïdoni varu gbakó nü hne be zi. 18 Kpakara ele ka varu ma be nñrnu ikwu-önü a, ma Jizosi gwō be nriria be. O gworu ele rēnwu ojo nwugwu. 19 Kpakara ele badnū wam noopio ma be kpatu a aka, kwnornu nü rikne hiri n'ehni a nögwo kpakara be nriria be.

*Ovu oso n'önü nü
nhne igbugbu ke mkpoma
(Mat 5:1-12)*

20 Jizosi gwelizöanya a olu le ele sno apna a, kaa,
“Qwa oma zinu anü ele mboni,
kwnornu nü anü jeenwe eli-eze
Chiokike.

21 Qwa oma zinu anü ele wiri nögownu kitna,
kwnornu nü rüwho jeeji anu.
Qwa oma zinu anü ele naakwina ekwna kitna,
kwnornu nü be joomu rümu.

22 Qwa oma zinu anü nga ele badnū snornu
anü irno,
nga be jaachihala anü n'ögabako be, kpari
anu,
kaa nü anü bu ele ojo kwnornu Nnwō
ke Badnū.

23 “Anü nwudna önüwudna, anü tne eri
snarnima, ogwo ेrnua anü zi agida n'oligwe.
Kwnornu nü o bu kpa ele nda be mernu ele
owhnurninya.

24 Koyu nü awhnuwunu jaazinu anü ele eze,
kwnornu nü anü rilem iru ke anu.

25 Awhnuwunu jaazinu anü ele neeriji rüwho
kitna,
kwnornu nü wiri jöogwu anu.

Awhnuwunu jaazinu anü ele nqomu rümu
kitna,
kwnornu nü anü jaakwina ekwna, gba
masi mkpae.

26 Awhnuwunu jaazinu anü nga kpakara ele
badnū naaka anü oka oma,
o bu kpa ele nda be mernu ele
owhnurninya aghalaghala.

*Whnū ele irno anü n'anya
(Mat 5:38-48; 7:12a)*

27 “Koyu me naakanu anü, anü ele noonu
ikwu-önü m, anü whnū ele irno anü n'anya,
anü menu ele snornu anü irno nhne oma.
28 Anü gozi ele noovu anü önü, kpenu ele
neemegbu anü okpukpe. 29 O bürü nü nye
obula gboru i aka nü nti, chetenu a berere
masi. O bürü nü nye obula chinahoru i iwu olu
i, chişa masi a iwo rime i. 30 Nyega nye obula
nqorio i nhne, o bürü nü nye obula nahorū i
nhne i, i káa o yechnata i. 31 Lele kpa anü
pioru ma ele badnū menu anü, anü menu
be kpamu.

32 “O bürü nü anü whnurnu ele wam
n'anya bu ele nqowhnu anü n'anya, kini
bu mbnarna anü nwernu? O bùbedi ele
mmechie nqowhnu ele whnurnu be n'anya
n'anya. 33 O bürü masi nü anü neemenu
ele neemenu anü nhne oma nhne oma kpoi,
kini bu mbnarna anü nwernu? Ele mmechie
neeme kpamu. 34 O bürü nü anü gbaznisiri
ele anü jaanahja nhne n'aka be nhne kpoi,
mbnarna kini anü nwernu? Ele mmechie
naagbaznisiri ele mmechie be jaanahoru
nhne n'aka be nhne. 35 Koyu anü nqowhnu
ele irno anü n'anya, anü menu be nhne
oma, anü gbaznisiri be nhne, lé anya nü
anü jaanahja nhne obula n'aka be. Ige
wam ogwo ेrnua anü jaazi agida, anü jöobu
rümu Nye Kakwo Nhne Dum Olu, kwnornu
nü Chiokike neemenu ele nwée mkpoma
mmamma nü ele ojo imerne oma. 36 Anü
nwe mkpoma obirizi lele kpa Nda anü
nwernu mkpoma obirizi.

*O kpe ele berere ikpe
(Mat 7:1-5)*

37 “Anü kpé ikpe, ma Chiokike gharu
o kpe anü ikpe. Anü máa nye obula
ikpe, ma Chiokike gharu ama anü ikpe.
Anü gbarunu ele mernu anü nhne ojo, ma
Chiokike gbarunu anü masi. 38 Anü nyega,
be bñjarnu aka, yuyo ke jiwheru ejiwhe, bu
nhne Chiokike jenye i ke jí nü nsñrunu i
jénwe rikne vuli. Kwnornu nü nhne anü jiri
tunu nye berere bu nhne be jeeji tunu anu.”

39 Jizosi tnunu be elulu ka, “Nye isni o
nwernu rikne noodoo nye isni? Be lawūru
be jáadnabna nü rime olulu? 40 Nye sno apna
nye-zni-nhne jáakakwo nye zni a nhne. Koyu
nye obula mñhiaru nhne nkari jöonu lele nye
znirni a nhne.

41 “Kini kpahiaru i neele nhne mati ke zi
n'anya nwene i, koyu i zá naari ɔriri gbasiri
igwe-isisi ke zi n'anya i? 42 Ndaa kpa i
jeeji kanu nwene i, ‘Wnene, sete me gweme

nhne mati ke zi n'anya i, nga i whnūna igweisisi ke zi i n'anya?" Jì nye ruwhnu lawuru, beru ɔsno gweme igwe-isisi ke zi n'anya ke i, ige wam i jowhnsusa ɔsno o gweme nhne mati ke zi n'anya nwene i.

Isisi nü mkpuru a

(Mat 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ "O zá isisi ɔma ɔbula ke jaamí mkpuru ojo, isisi ojo nwéé rikne mii mkpuru ɔma. ⁴⁴ Be mahia isisi hite nü mkpuru a. Ele badnú zá noogho mkpuru figi hite n'isisi akukara, mbohu mkpuru vajni n'igwru-ognu. ⁴⁵ Badnú ɔma neegwehia nhne bürü ɔma hite n'ekwnu ɔma ke zi nü mkpoma a. Badnú ojo hite n'ekwnu ojo ke mkpoma a neegwehia nhne ojo. Kwnornu nü ɔnu nookwu hite nü nhne ke zi nü mkpoma a.

Ntù-eli lawuru

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ "Kini kpayarú anu noosukwu m, 'Nyenwe aij, Nyenwe aij,' kovu anu zá neeme nhne me kwuru? ⁴⁷ Nye ɔbula ke vakwnusiri m, nñrnu ikwu-ɔnu m, neeme masi be, m jeegesi anu nye o yiri. ⁴⁸ O yiri otu nwerukna noowu oro, o gwubna eli nkari, tñ ntù-eli a n'olu rugwu. Nga mgba-mini eli gbaru, kwna ɔro wam, o nwéé rikne kwnadna oro wam, kwnornu nü be wusiri a rikne. ⁴⁹ Kovu nye ɔbula ke nñrnu ikwu-ɔnu m o zá neeme be, yiri otu nwerukna wuru oro a n'olu rizna, ke gwumigwo eli nkari, mini-eli gba, kwna ɔro wam, o dna girigidim, tñ ogwnu."

7

Jizosí gworu nnwò izi nye risi ɔgwnu

(Mat 8:5-13)

¹ Nga Jizosí kwukworu kpakara ɔka ka nü nsni ele badnú wam, o bna Kapanom. ² Otu nye ogwnu nñechi otu riwu ele ogwnu nwernu otu nnwò izi zi a mkpa k'agida, ke zi n'ɔnu enwu. ³ Nga o nñrnu nhne gbasiri Jizosí, o ziznenu a ele okno badnú ele Ju, riasno a ma o va gwø nnwò izi a. ⁴ Nga be vakwnusiri Jizosí, be riasnos a rikne, "Nwerukna ka kwasire nyi ie jemenu nhne nü kpa. ⁵ Nwerukna ka whnūnu eli aij n'anya, o wunnu aij ɔro ɔgbako."

⁶ Jizosí snornu be zne.

Nga o zi ndndu n'ɔro a, nye ogwnu wam ziznenu a ele enyi a, kanu a, "Nyenwe aij, i dògbu ehni o va, m kwésile m nye i va ɔro a." ⁷ Ka mernu me gwnüsige ehni m nü nye kwasiri o vakwnusi i. Kovu kwu ɔka kpoi, be joogwo nnwò izi m. ⁸ Kwnornu nü m bù nye zi n'ochichi, m nwernu m ele ka m, nü ele me ka. Me kanu nye ka 'Zne,' o zne, kanu nye berere 'Vaa,' o va. Me kanu nnwò izi m 'Mee ka,' o mee a."

⁹ Nga Jizosí nñrnu ɔka ka, o duru a ehni, o tuhnasna, kanu ibrudu badnú wam sno a, "Me kanu anu ezi ɔka, m whnulele m ɔkwnata ovu hna kpa n'Izireli."

¹⁰ Ele wam o ziyaru lahna n'ɔro a, be whnūnu nü be gwolam nnwò izi wam.

Jizosí gworu nnwò rukna

nwerinya nzi a nwurnu

¹¹ Kpa ige mati whemernu, Jizosí zne otu ohna be kwu Neni, ele sno apna a nü ibrudu badnú snoru a zne. ¹² Kpa be naabna n'ñrnuha eli ohna wam, ele badnú vu iznu, otu nnwò nwerinya nzi a nwurnu nwernu, agida ele eli wam sno a. ¹³ Nga Nyenwe aij whnūnu a, o ñonu a obirizi, kanu a, "I kwnáma ekwna."

¹⁴ O znekwnusi ele vu ɔkpata-iznu wam, kpatu a aka, be gwuzoru. Jizosí kaa, "Wikoro rukna, m ka m ji, lizo." ¹⁵ Nye wam nwurnu ɔnlu lizo, daziri eli nookwu ɔka, Jizosí kwuru a nyehnata nne a.

¹⁶ Kpakara ele badnú tñ ogwnu naaja Chiokike. Be kaa, "Otu nye ɔwhnurninya hna ezi whuyalam n'esilawuru aij, Chiokike valèm o yinu ele ke a aka."

¹⁷ Qusu gbasiri Jizosí gazu kpakara Judiya nü kpakara eli zi a gburugburu.

Jizosí ɔro Joni

Nye Wù Mini

(Mat 11:2-19)

¹⁸ Ele sno apna Joni kanu a kpakara nhne ka. O suku badnú lawuru nü rime be, ¹⁹ be zne sikhwa Nyenwe aij, "O bu jiwa bu nye ke jaava, sôbu a le anya nye berere?"

²⁰ Nga be vakwnusiri Jizosí, be kaa, "Joni Nye Wù Mini ziyaru a sikhwa i, 'O bu jiwa bu nye ke jaava, sôbu a le anya nye berere?'"

²¹ Ige wam Jizosí gworu agida ele nriria zi qdo n'qdo, reñwu ojo hiri nü rime ele badnú whuya, ele isni whnūnu ɔsno. ²² O saru ele izi wam, "Anu lahna kanu Joni kpakara nhne anu whnūnu nü ke anu nñrnu. Ele isni whnūnu ɔsno, ele mgwøro znernu izne, be neeme ele nchñichna ziri richna, ele nsni inyo ñonu nhne, ele nwurnu ɔnlu lizoru n'enwu, be neezni ele mboni izi ɔma. ²³ Chiokike joogzo nye ɔbula ke júla m kwnornu nhne me mernu."

²⁴ Nga ele izi Joni laru, Jizosí bete naakanu ibrudu badnú wam nhne gbasiri Joni. "Kini bu nhne anu znernu o whnù n'eli-ikpa? Ekere achara ruwhere noovu? ²⁵ O bu kini nhne anu znernu o whnù? Nwerukna wogwu iwo marnu mma sa? Le, ele noowo iwo marnu mma, ele wu bñdnu oriri nü onwunwo zi n'ɔro ele eze. ²⁶ M ka m, risi kini bu nhne anu znernu o whnù? Nye ɔwhnurninya sa? Owe! Me kanu anu, o bu nye kakwo nye ɔwhnurninya. ²⁷ Ka bu nye wam be gbaru nhne n'okwukwo nsø gbasiri a,

'M jeezizne nye izi m nü ruvhnu i,
nye jeemekwata apna nü ruvhnu i.'

²⁸ Me kanu anu, n'esilawuru ele ele rinya
murnu, o zá nye kakwo Jöni, kovu nyezikaru
mati n'eli-eze Chiokike kakwo Jöni."

²⁹ (Nga kpakara ele badnu, ma ele ona ntu
nurnu nhne Jizosi kwuru, be kweru nü apna
Chiokike zi snam, kwnornu nü Jöni wuru be
mini. ³⁰ Kovu ele Farisi nü ele zni iwu ele
Ju jüru mmüma Chiokike, kwnornu nü Jöni
wüge be mini.)

³¹ Jizosi sikwa be, "Ndaa nhne me jeeji
sninu ebiri ka? Be nü lele kini? ³² Be nü lele
rümü takiri dazigwu n'ahia noosukwu ibne
be ikwu, kaa,

'A kwanu anu eri,
anu tnége eri,
A gwnu eri mkpe
anu kwnágé ekwna.'

³³ Jöni Nye Wü Mini varu, o ríle wiri,
nwóge manya, anu kaa, 'O nwernu rënu
ojo.' ³⁴ Nnwó ke Badnu varu, neeri wiri,
noonwo manya, anu kaa, 'Nye ka bu nye
okne wiri nü nye nwó okne manya, enyi
ele ona ntu nü ele mmehie.' ³⁵ Kovu
nhne ele magwü Chiokike neeme neegesi
nü aköniche Chiokike ziri ezi."

Be teru Jizosi mono

³⁶ Otu nye Farisi sukwuru Jizosi wiri
n'oro a, o zne n'oro nye Farisi wam daziri
n'ikpechi neeri wiri. ³⁷ Otu nwernyka ke wu
badnu mmehie n'eli wam mahiaru nü Jizosi
neeri wiri n'oro nye Farisi, o zne zuya möno
otute zi n'ite alabasiza. ³⁸ O gwuzoru n'aznù
Jizosi naakwna ekwna n'ochi a, anya-mini
a n'owu n'ochi Jizosi. O gweru rukeri-ize
a kwnosnama be, snutu ochi a onu, gweru
möno otute wam te ochi a lawuru.

³⁹ Nga nye Farisi wam sukwuru Jizosi wiri
whnurnu a, o kaa nü mkpomä a, "O bürü nü
nwernyka bu bu nye qwhnurnyka, o znernu
a mahia nü nwernyka ka naakpatu aka bu
nye mmehie."

⁴⁰ Jizosi saru a, "Sajmoni, o nwernu nhne
me jaakanu i."

O kaa, "Kanu m, Nye-zni-nhne."

⁴¹ Jizosi kanu a, "Otu nwernyka ke naag-
baznisi ele badnu iwai nwernu ele rukna
lawuru ji a ogwo. Otu nyenum ji a riwuh
mkpuru iwai isne, nye berere ji nri isne.
⁴² Be lawuru nwée nhne be jeeji nöökwu
ogwo, o gbarunu be ogwo wam be ji a. Nyele
n'esilawuru be jöowhnu a n'anya karükwo?"

⁴³ Sajmoni saru, "M che m nü o bu nye
wam o gbarunu ogwo zi agida."

Jizosi kanu a, "I kperu ikpe oma." ⁴⁴ Jizosi
tühnasna hne nwernyka wam zi kanu
Sajmoni, "I whnurnu nwernyka ka? M varu
m oro i, i nyége m mini me snu ochi m, kovu
o ji anya-mini a snu ochi m lawuru, gweru
rukeri-ize a kwnosnama be. ⁴⁵ I snüge m

onu, kovu nwernyka hite n'ige me varu,
zi noosnutu ochi m lawuru onu. ⁴⁶ I tége
risi m möno, kovu o wusiri möno ekarna
oma n'ochi m lawuru. ⁴⁷ Kam kpayarü, me
kanu i, lele kpa be gbarunu a agida mmehie,
qwhnun'anya a zi agida. Nye be gbarunu nhne
mati nwernu qwhnun'anya zi mati."

⁴⁸ Jizosi kanu nwernyka wam, "Be
gbarunam jí mmehie i."

⁴⁹ Ele nü Jizosi dazi neeri wiri nookwurita
n'ehni be, "Nye ka bu nyele ke naagbaru
mmehie?"

⁵⁰ Jizosi kanu nwernyka wam. "Qkwnata
mkpoma i znohialam jí, la n'udno."

8

Agwna ele rinya ke snornu Jizosi

¹ Nga ka mekworu, Jizosi znernu hite
n'otu eli mati du n'eli agida berere nöökpo
okwo izi oma eli-eze Chiokike. Nri nü badnu
lawuru wam ele izi a sno a, ² ma agwna ele
riyna be gworu rënu ojo nü nriria zi qdo
n'odo, Meri, nye be kwu Magidalini, nye Jizosi
chihalaru rënu ojo esau nü rime a, ³ Joana
nnwerne Kuza, nye neelégidne qro Erodu,
ele rinya berere sno a bu Szana nü agida
ele berere. Ele rinya ka neeyinu be aka nü
mkpa be hite nü nhne hi n'aka be whuya.

*Elulu nye ogha mkpuru
(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)*

⁴ Kpa ighbudu badnu naagbakö hne Jizosi
zi, hite n'agida eli-qhna, o trunu be elulu ka.

⁵ "Otu nye érnu ekwu znernu agha mkpuru.
Kpa o naagha mkpuru, agwna mkpuru dna
nü ngeri apna, ele badnu zo be ochi, rümü
onunu tuturu be ta. ⁶ Agwna be dnarnu n'olu
rugwu, nga be furu, be chhnawu kwnornu
nu be nwée mini. ⁷ Agwna mkpuru berere
dnarnu n'esilawuru igwnu, igwnu wam
sohia kpagbu be. ⁸ Agwna mkpuru berere
dnarnu n'eli bürü oma, be so, miyña mkpuru,
otu riwu kakwo kpa be kparru be."

Nga o kwukworu oka ka, o kaa, "Nye
nwernu nsnj o ji o nü nhne, o nurnu."

Nhne o kwno tnü elulu

(Mat 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹ Ele sno apna a sikwa a risi elulu ka.
¹⁰ Jizosi kanu be, "Be mernu ma anu mahia
nhne tugwaru otugwa ke eli-eze Chiokike,
kovu be jookwunu ele berere oka n'elulu,
ma,

'Be neele anya, kovu be jöowhnu qsnö,
be noobno nsnj, kovu be jöoghohia.'

Risi elulu nye

ogha mkpuru wam

(Mat 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ "Ka bu risi elulu wam. Mkpuru wam
bu ikwu-onu Chiokike. ¹² Mkpuru ke zi

nü ngeri apna nü lele ele nurnu ikwu-önü Chiokike, Ekwensi va gweme ikuwu-önü wam nü mkipoma be, ma be gharu o kweru, be znöchia be.¹³ Ele ke zi nü rugwu nü lele ke nurnu ikuwu-önü wam gweru snarnima nwügwu a, kovu nü be nwée egwnugwu, be kweru ige mati, kovu nga nhne ökpa iru varu, be dnahnala aznú.¹⁴ Mkipoma ke dnarnu n'esilawuru igwnu nü lele ele nurnu ikuwu-önü wam, kovu kpa be nooso, oriri nü ekwu nü nhne oso n'önü k'owa ka, kpabgu be, o ghø nhne mína mkipuru.¹⁵ Kovu ele ke dnarnu nü hne eli buru öma bu ele ke ji mkipoma öma be nü ezi öka, hita ikuwu-önü ka nge be nurnu a, be hite n'osnuta mkipoma miňya mkipuru.

*Tonji zi olu nhne tonji
(Mak 4:21-25)*

¹⁶ “O zá nye nöomusi tonji bita a nü mkipuru ökpata, möbu kpusni a nhne, tnünuma, o bita a n'olu nhne be bita tonji, ma ele naabnanya öro whnürnu iwhne a.¹⁷ Nhne obula be tugwari otugwa jowhuya iwhne, be jookpume kpakara nhne be kpusnirni okpusni ma ele badnù whnürnu be.¹⁸ Kam kpayarü, anya du anü eli nhne anü nöonu. Be jeenyé nye obula ke nwernu, kovu nye nwée, be jaanahoru a o bübedi, ke o riri nü o nwernu.”

*Nne Jizösi nü rumu nne a
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)*

¹⁹ Nne Jizösi nü rumu nne a varu ma be whnù a anya, kovu nü be nwée rikne zne ndündu kwnornu ighbudu badnù wam.²⁰ Be kanu Jizösi, “Nne i nü rumu nne i gwuzogwu nederezi noopio o whnù i.”

²¹ Jizösi saru be, “Nne m nü rumu nne m bu ele nurnu ikuwu-önü Chiokike, neeme be.”

*Jizösi bigboru
ruwhere osimini
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)*

²² Otu obochi Jizösi kanu ele sno apna a, “Anü ngwa ma a whe aka osimini kiyari.” Be bna nü rime otu ogbo zneba.²³ Kpa be neezne, Jizösi znirni anyarna. Okne ruwhere neewhe, mini nqowubna nü rime ogbo, ogbo noopio o mii.

²⁴ Ele sno apna a vakwnusi a, kpatnenya a, kaa, “Nda-aj-kwu, mini neeri aj.”

O lizo, bigbø ruwhere wam nü abakanmini wam, be whebi, qhna dna bii.²⁵ Jizösi sikwa ele sno apna a, “Ndaa hne ökwnata mkipoma anü zi?”

Be tü ogwnu, o ji be anya, be néesikwarita ibne be, “Nye ka bu nyele? O nötunu ruwhere nü abaka-mini öka, be bnonu a nsni.”

*Jizösi gworu nye
renwu ojo nwügwu
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Jizösi nü ele sno apna a kworu ogbo be zne n'eli ele Geresa ke zi n'aznù Osimini Galili.²⁷ Nga Jizösi hiri n'ogbo whuya, otu nye renuw ojo nwügwu hi n'eli wam kwnusi a. Nwerukna ka gbulem ökwnu o wó iwo, o wú n'oro, oro a bu n'ilili.²⁸ Nga o whnürnu Jizösi, o si lulo dna n'eli n'ochi a, siwama n'okne nkoli, “Kini bu me nü ji nwekögwu, Jizösi Nnwö ke Chiokike Kakwo Nhne Dum Olu? Bikno, i tá m awhnüwhnu.”²⁹ O kwuru kpa kwnornu nü Jizösi nyernu renuw ojo wam iwo o hi nü rime a whuya. Agida ige be kpagidnernu nwerukna wam, be tü a ijigba ochi nü aka, be neese a nse, o gbajikwo ijigba, renuw ojo chibna nü hne körü owu.

³⁰ Jizösi sikwa a, “Kini bu röhwha i?”

O kaa, “Lijoni,”* kwnornu nü agida renuw ojo bnarnu nü rime a.³¹ Be riasno Jizösi o chibna be n'olulu awhnüwhnu.

³² Odokwnu ezni zi nü ndündu naata wiri n'olu rugwu, renuw ojo riasno Jizösi o kweru be zne bna nü rime ezni wam, o karü be zne.³³ Renuw ojo wam hiri nü rime nwerukna wam whuya, bna nü rime ezni wam, odokwnu ezni wam gbadna ngwulangwu wam, dnabna nü rime mini, rinwu nü rime mini.

³⁴ Nga ele nqozu ezni wam whnürnu nhne mernu, be gbawhu, zne tnüsingu ele zi nü rime eli-qhna ma nü ekwu.³⁵ Ele badnù whoga zne whnù nhne mernu, be vakwnusi Jizösi, whnù nwerukna wam renuw ojo whögaru nü rime a hne o dazi eli n'ochi Jizösi, woru iwo, echiche a zuru ozu, ogwnu tü be.³⁶ Ele whnürnu nhne mernu kanu ele badnù kpa be gworu nwerukna wam renuw ojo nwügwu.³⁷ Kpakara ele wu n'eli Geresa gburugburu kanu Jizösi o whoga n'eli be, kwnornu nü ogwnu nötou be. O bna nü rime ogbo lahma.

³⁸ Nwerukna wam renuw ojo whögaru nü rime a riasno a ma o snornu a la, kovu Jizösi chihala a, kanu a,³⁹ “La n'oro i, kanu ele badnù nhne Chiokike mennu i.”

Nwerukna wam la, nötusa kpakara n'eli-qhna nhne Jizösi mennu a.

*Nnwö rinya mati nü
nwerinya ntu ovnarna
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Nga Jizösi lahnarnu, ighbudu badnù nabanyarnu a, kwnornu nü be neele anya a.⁴¹ Otu nwerukna röhwha a bu Jarìosi, nye risi oro ogbako ele Ju, vakwnusira a, dna n'eli n'ochi Jizösi, riasno a q va oro a.⁴² O riasno a kwnornu nü o nwernu otu nnwö rinya kpoi, ke gbaru nri nü awha lawüru, nye zi n'önü enwu.

* 8:30 Lijoni ke bu agida ele ogwnu.

Kpa Jizosi neezne n'apna, igbudu badnu snornu a naadnagidne a.⁴³ Otu nwerinya ke naaria ntu ɔvnarna nri nu awha lawuru, zi n'esilawuru igbudu badnu wam, tuwhukwo kpakara nhne o nwernu n'aka ele dibia, kovu o za nye nwernu rikne gwə a.⁴⁴ O varu n'azn Jizosi kpatu ɔnu iwo a aka, ngangam, ɔvnarna a gbagbiri.

⁴⁵ Jizosi sikhwa, "Nyele kpaturu m aka?"

Kpakara be goru. Pita kaa, "Nda-aj-kwu, igbudu badnu ka naadnagidne i."

⁴⁶ Kovu Jizosi karu, "Otu badnu kpaturu m aka, m maam nu rikne hiri n'ehni m whoga."

⁴⁷ Nga nwernerinya wam whnurnu nu o nwée rikne tugwa, ehni naama a ririri, o dna n'eli n'ochi Jizosi, kahia nu ruwhnu igbudu badnu wam nhne mernu o jiri kpatu iwo a aka, nu kpa be gworu a ngangam.⁴⁸ Jizosi kanu a, "Nnwø m rinya, ɔkwnata mkpoma i znohialam ji, la n'udno."

⁴⁹ Kpa Jizosi kpu ɔka n'ɔnu, otu badnu hiri n'oro Jariosi va, kanu Jariosi nye nnwø a naaria arja, "Nnwø i rinya nwunam. I kpáknama Nye-zni-nhne ehni berere."

⁵⁰ Nga Jizosi nurnu a, o kanu Jariosi, "I tuko ogwu, kweru kpoi, be joogwo a."

⁵¹ Nga o vaduru n'oro, o kwélye nye obula snornu a bna nu rime oro, okwolem Pita, Joni nu Jemisi, nu nda nu nne nnwø rinya wam.⁵² Kpakara ele badnu zi naakwna ékwna, naagbanu nnwø rinya wam mkpe. Jizosi kanu be, "Anu kwnáma ékwna, nnwø rinya ka nwúna ɔnwu, o neezni anyarna."

⁵³ Be mu a r̄mu, kwnornu nu be magwyu nu nnwø rinya wam nwurunu ɔnwu.⁵⁴ Kovu nu Jizosi nwugwuru a n'aka, kaa, "Nnwø, lizo."⁵⁵ Enine a hiehnarnu, o lizo ngangam. Jizosi kanu be, be nyee a nhne, ma o ri.⁵⁶ O duru ele m̄mru a ehni, kovu Jizosi kanu be, be káhianu nye obula nhne mernu.

9

*Jizosi zihalaru nri
nu badnu lawuru*
(Mat 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹ Jizosi sukwukota ele izi nri nu ebo wam n'otu, nyee be rikne nu rikne ɔchichiri ɔ chihala r̄enwu ojo nu o gwø nriria.² O zihala be zne kpo okwo eli-eze Chiokike, gwø ele nriria.³ O kanu be, "Anu ji nhne obula kpa anu neezne. Anu ji mkpura mo bu r̄ekpa, mo bu br̄edi, mo bu iwai, anu chí iwo lawuru.⁴ Oro obula anu bnarnu, anu daziri pi jem anu whoga n'eli-ohna wam.⁵ O buru nu ele badnu nábnanyana anu, anu whoga n'eli-ohna wam, lisnاما r̄izna ke zi n'ochi anu, ma o buru nhne akebne megidne be."

⁶ Be whoga, zne hite n'otu eli zne eli berere, nɔokpo okwo izi ɔma, nɔogwo ele nriria kpakara ɔhna.

*O gbagwojiri Eroduanya
(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)*

⁷ Nga Erodu nye neechi Galili nurnu kpakara nhne neeme, o gbagwojiri a anya, kwnornu nu agwna ele badnu naakaa nu Joni hiləm n'enwu lizo,⁸ ele berere naakaa nu Əlaija whuyaru iwhne, ele berere naakaa nu otu nu rime ele ɔwhnurninya gbaka hiri n'enwu lizo.⁹ Erodu kaa, "M biri m Joni risi, nyele bu nye ka me noonu nhne gbasiri a?" O pio o whn Jizosi.

*Jizosi nyernu
pokwu badnu isne wiri*

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)

¹⁰ Nga ele izi wam hiehnarnu, be kanu Jizosi nhne be mernu. O kwuru be whoga ichne, zne eli Bētesaida.¹¹ Nga igbudu badnu wam mahiaru, be snornu a. O kwubnanya be, kwunu be oka gbasiri eli-eze Chiokike, gwø masi ele nriria.

¹² N'ogbednachi nga chi neeji, nri nu badnu lawuru wam vakwnusi Jizosi, kanu a, "Zihala ele ka ma be zne nu rime eli-ohna ma nu rime ekwu, zuru nhne oriri, dnanyi n'abalj a, kwnornu nu a zi nu hne koru owu."

¹³ Jizosi saru be, "Anu nyee be nhne be jeeri."

Be saru a, "Nhne a nwernu hna kwolem ike br̄edi isne nu azn lawuru, okwolem ma a jeezne zuya wiri a jeenyé igbudu badnu ka."¹⁴ Pokwu ele rukna isne zi pii.

Kovu Jizosi kanu ele sno apna a, "Anu mee ma be daziri eli nu mkpuru nri badnu isne, mkpuru nri badnu isne."

¹⁵ Ele sno apna a mee kpam, nye obula daziri eli.¹⁶ Jizosi gweru ike br̄edi isne wam nu azn lawuru wam, le anya n'oligwe, tu mmamma, nyawama be. O nyee be ele sno apna a, be nyee igbudu badnu wam.¹⁷ Kpakara be ri, riji r̄uwho, ele sno apna a tutukota r̄uñuruvuñ ke gwarnu, nri nu nkita lawuru jihiaru.

*Pita kahiaru nye Jizosi bu
(Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)*

¹⁸ Otu obochi, nga Jizosi neekpe okpukpe ichne, ele sno apna a nu ya zi, o sikhwa be, "Ele badnu be naakaa nu me bu nyele?"

¹⁹ Be saru a, "Agwna be naakaa, Joni Nye Wü Mini, ele berere naakaa, Əlaija, ele berere masi naakaa, otu nu rime ele ɔwhnurninya gbaka hiri n'enwu lizo."

²⁰ Kovu Jizosi sikhwa be, "Anu n'iwhuru anu, anu kanu nu m bu m nyele?"

Pita saru a, "I bu Karaisi ke Chiokike."

*Jizosi kwuru ɔka
gbasiri enwu a*

(Mat 16:20-28; Mak 8:30---9:1)

²¹ Jizosi do be aka nu nsnj be kánu nye obula.²² O kanu be, "Nnwø ke Badnu

jaatariri agida awhnūwhnu, ele okno badnū nū ele risi arīohna nū ele neezni iwu ele Ju joju a, be gbu a, nga ḥobochi ḫeto whemernu, o jeehi n'ēnwu lizō berere.”

²³ O kanū kpakara be, “O būru nū nye ḥobula joosno m n'aznū, o jojoj ēhni a, vuru ḥoba a kpakara ḥobochi sno m. ²⁴ Kwnornu nū nye ḥobula ke noopio o znhia būdnu a, jootuwu a, kovu nye ḥobula ke jootuwu būdnu a kwnornu m, jooznohia a. ²⁵ Mbnarna kini bū nhne badnū jeenwe o būru nū o rihiā kpakara ḥowa n'iru, kovu tuwhume būdnu a? ²⁶ Nye ḥobula ke iwhnerne m nū ikwu-onu m joottu, Nnwō ke Badnū joottu iwhnerne nye wam nga o jaava n'igwugwu a nū n'igwugwu ke Nda a nū ke ele enine izi nso. ²⁷ N'ezí me kanū anu, agwna ele gwuzo hna jónowu ḫenwu tem be whnū ḫeli-eze Chiokike.”

*Onwoghari ke Jizosi
(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)*

²⁸ Nga ḥobochi ḫesato whemernu kpa Jizosi kwuru ikwu-onu ka, o kwuru Pita, Jóni nū Jemisi yisini ēhni a zne n'olu rugwu kpe okpukpe. ²⁹ Kpa o zì neekpe okpukpe, ruwhnu a gbanwornu, iwo naacha va-a-a, neeke eke lele amúma. ³⁰ Ngangam, be whnū ele rukna lawlru nū ya nookwurita ḥoka, be bū Mozizi nū Elajia. ³¹ Be whūyaru n'igwugwu, be nū Jizosi kwu oka gbasiri ḫenwu a ke jeemezu nū Jerusélem. ³² Anyarna tūru Pita nū ele nū ya zì, kovu nga anya dnornu be, be whnūrnu igwugwu Jizosi nū ele rukna lawlru be nū a gwuzo. ³³ Kpa be noowhogu hne Jizosi zì, Pita kanū a, “Nda-aj-kwu, o būru ḥoma a dazjri hna. Ngwa ma a wu oro-eka ḫeto hna, otu ke i, otu ke Mozizi, otu Elajia.” (O máa nhne o jookwu.)

³⁴ Kpa o kpu ḥoka ka n'ōnu, erumeru oligwe whūyaru kpusni be, ogwnu tūru be kpa be zì n'erumeru oligwe wam. ³⁵ Otu akpíri hiri n'erumeru oligwe wam, kaa, “Ka bū Nnwō m, nye me hohiaru, anu bnotenu a nsnī.”

³⁶ Nga akpíri wam kwukworu, be whnūrnu Jizosi nsnñunu a. Ele sno apna a bitaru nhne be whnūrnu nū mkpōma be, o zā nye be kannu nhne be whnūrnu ige wam.

*Jizosi gworu
wikoro rukna
(Mat 17:14-18; Mak 9:14-27)*

³⁷ N'ekile a, nga be hiri nū rugwu wam hiedna, ighudu badnū vakwnusiri Jizosi. ³⁸ Otu nwéruckna hiri n'igbudu badnū wam siwama lulo, “Nye-zni-nhne, bikno le nnwō m rukna anya, kwnornu nū o bū otu nnwō me nwernu. ³⁹ Rēnwu ojo nwugwu a, o sì lulo, o vudna n'eli nqodo a, o nqogbo okoto n'ōnu, o gbu ḥoknu sū o sigbasi a, ma o gbu a. ⁴⁰ M riasno ele sno apna i ma be chihala a, kovu be nwée rikne.”

⁴¹ Jizosi saru be, “Anu ebiri ka nwée okwnata mkpōma, ele mkpōma hiri aghī, me nū anu jaadazī dū ngele? Me jeesinu anu mkpōma dū ngele?” O kanū nwéruckna wam, “Kwuya nnwō i rukna hna.”

⁴² Nga nnwō rukna wam naava, rēnwu ojo wam vudna a n'ēli, dōsi a rikne. Kovu Jizosi bigbōr rēnwu ojo wam, gwō a, kwrhuhnata a nda a. ⁴³ Rikne ȳernu Chiokike duru kpakara be ēhni.

*Jizosi kwukwnornu ḥoka
gbasiri ḫenwu a
(Mat 17:22,23; Mak 9:30-32)*

Kpakara nhne o neeme noodu ele badnū ēhni, Jizosi kanū ele sno apna a, ⁴⁴ “Anu bno nsnī nhne me naakanu anu. Be jeeg-weru Nnwō ke Badnū resi n'aka ele badnū.” ⁴⁵ Kovu be ghoyage nhne o nookwu. O bū nhne tugwaru otugwa n'anya be, be máa nhne o bū. Ognwu kwéle be sikhwa a nhne gbasiri a.

*Nyele kakwo ibne a?
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)*

⁴⁶ Ele sno apna a bete neesigha ḥoka n'esilawuru be nye kakwo ibne a. ⁴⁷ Nga Jizosi mahiaru nhne zì be nū mkpōma, o kwuru otu watakiri gwuzote a nū ngeri a. ⁴⁸ O kanū be, “Nye ḥobula ke jaanarnu watakiri ka nū rēwhna m, nanarnu m, nye ḥobula ke nanarnu m, nanarnu nye ziyaru m. Kwnornu nū nye kakwo mati n'esilawuru anu, nye wam bū nye kakwo.”

*Nye zá neemegidne anu,
dagwunu anu
(Mat 9:38-40)*

⁴⁹ Jóni kanū a, “Nda-aj-kwu, a whnūrnu otu badnū ke naachihala rēnwu ojo nū rēwhna i, a bnosni a, kwnornu nū o zá noosno ai.”

⁵⁰ Jizosi kaa, “Anu bnosni a, kwnornu nū nye zá neemegidne anu, dagwunu anu.”

*Otugbu kwéle
o nabnanya Jizosi*

⁵¹ Kpa ige nqodu o jaala oligwe, Jizosi kpe-pibile o zne Jerusélem. ⁵² O zihala ele izi nū ruhwnu a, be zne otu ḫeli Sameria ma be mekwatanu a nhne. ⁵³ Kovu ele ḫeli wam kwéle o nabnanya a, kwnornu nū o nū lele nū o neezne Jerusélem. ⁵⁴ Nga ele sno apna a Jemisi nū Jóni whnūrnu ka, be sikhwa a, “Nyene ai, i pioru ma a sukwudna békwnu n'oligwe rnēgbukwo kpakara be?”

⁵⁵ Kovu nū Jizosi tūhnasarnu, bigbō be. ⁵⁶ [O kaa, “Anu máa enine anu nwernu. Nnwō ke Badnū vágé ma o gbu badnū, kovu o znhia būdnu badnū.”] Be whe zne ḫeli berere.

*Nhne o joowhu ele
sno apna Jizosi
(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Kpa be neezne nü apna, otu nwerukna kanu a, "M joso i hne obula i neezne."

⁵⁸ Jizosi kanu a, "Edu nwernu mkpewu hne be dnanyi, onunu oligwe nwernu alikwu hne be zukwa inwe, kovu Nnwö ke Badnu nwé hne o jaabita risi a."

⁵⁹ O kanu nye berere, "Sno m."

Kovu nwerukna wam kaa, "Nyenwe aij, kweru me beru qosno lite nda m."

⁶⁰ Jizosi kanu a, "Gharu ele nwururu onwu ma be lite ele nwururu onwu ibne be, kovu zne kpö okwo izi oma eli-eze Chiokike."

⁶¹ Nye berere kwino kaa, "Nyenwe aij, m joso i, kovu kweru m me beru qosno zne bekwu ele oro m ikwu ipne-aznu."

⁶² Jizosi kanu a, "O zá nye obula ke yisiri aka nü mfama ekwu ke anqoro nöopnughari, daziri neele anya n'aznu, kwesiri eli-eze Chiokike."

10

*Jizosi zihalaru nri
badnu ęsau nü ębo*

¹ Nga kamekworu, Jizosi hohiaru nri badnu ęsau nü ębo, ma o zihala be ębo ębo nü rime eli-ohna nü mgbu obula o jaabna. ² O kanu be, "Ogwe nhne ekwu zi agida, kovu nü ele ęrnu zi ele nü ele. Kam kpayarü, anu rijo Nyenwe ogwe nhne ekwu ma o zizne ele ęrnu n'ekwu a. ³ Anu zne, m neezine anu lele rümu atñrnu n'esiwalu edu. ⁴ Anu jí rękpa iわi, mōbu rękpa, mōbu okoro-ochi, anu békwu nye obula n'apna.

⁵ "Nga anu bnarnu oro obula, anu beru qosno kaa, 'Udno zinu oro ka.' ⁶ O bürü nü nye udno zi n'oro wam, udno anu jaazinu a, o bürü nü nye udno zila, udno anu jaahiehnakwnusi anu. ⁷ Anu dazigidne n'oro wam, neeri, nöonan nhne be jeenyen anu. Ka bü kwnornu nü nye ęrnu kwesiri ogwo ęrnu a. Anu znékó n'oro n'oro.

⁸ "Nga anu bnarnu eli-ohna obula ke be nabnanyarnu anu, anu ri nhne obula be jeenyen anu. ⁹ Anu gwo ele nriria zi pji, anu kanu be, 'Eli-eze Chiokike zi anu ndundu.' ¹⁰ Kovu nü eli obula anu bnarnu ke be nabnanyana anu, anu zne n'apna a, kaa, ¹¹ 'O bübidi rızna eli anu ke takwnusiri n'ochi aij, a lışnarnu a megidne anu. Kovu anu mahia nü eli-eze Chiokike zi ndundu.' ¹² Me kanu anu, Chiokike joodonu eli Sodom obirizi karu eli wam n'qobochi ikpe.

*Eli-ohna kwé ekwe
(Mat 11:20-24)*

¹³ "Awhnöwhnu jaazinu i, ji Korazini. Awhnöwhnu jaazinu i, ji Bëtesaida. Kwnornu nü ęrnu ndu-ehni ke be rnururu nü rime anu, o bürü nü be rnü be nü eli Taya nü eli Saidoni, be znernu otuhnasna mkpoma agida ige wheru ewhe, daziri n'ikpe mkpe nü retnu. ¹⁴ Kovu be joodonu Taya nü Saidoni obirizi

n'ikpe karu anu. ¹⁵ Jíwa masi, Kapanom, be jeegwelizo i olu du oligwe? Be jeegwedna i eli, du békwnu eli rënwu.

¹⁶ "Nye noobnonu anu nsni noobnonu m nsni, nye jüru anu nöoju m. Nye obula ke jüru m nöoju nye ziyanu m."

*Nri badnu ęsau nü ębo wam
hieharnu*

¹⁷ Nri badnu ęsau nü ębo wam jiri snarnima hiehna, kaa, "Nyenwe aij, ele rënwu ojo bñnonnu aij nsni nü rëwhna i."

¹⁸ Jizosi kanu be, "M whnurnu m Ekwensi hne o hi n'oligwe dna lele amuma. ¹⁹ M nyernu m anu rikne o zoķwası agwo nü akpi očhi nü o megbu kpakara rikne ke nye irno, o zá ke nwernu rikne mekasi anu nhne ria ria. ²⁰ Kovu mkpoma só anu n'önü kwnornu nü rënwu ojo noobnonu anu risi, kovu anu nwüdüna nü be gbaru rëwhna anu n'ökukwuo n'oligwe."

*Jizosi nwüdnarnu
(Mat 11:25-27; 13:16,17)*

²¹ Ige wam Jizosi nwüdnarnu k'agida nü rime Enine Nso, kaa, "Meka, Nda, Nyenwe oligwe nü owa, kwnornu nü i bigwaru nhne ka n'anaya ele akö nü ele marnu nhne, kovu i kpumennu be rümu takiri. Owe! Nda, meka, kwnornu nü o bürü oma kpam n'anaya i.

²² "Nda m yisiri kpakara nhne n'aka m. O zá nye magwü nye Nnwö wam bu, okwolem Nda. O za nye magwü masi nye Nda bu, okwolem Nnwö wam, nü ele Nnwö wam pioru o kpumenu a."

²³ Ige wam o tühnasna hne ele sno apna a zi, kanu be ichne, "Owa oma zinu anya ke whnurnu nhne anu whnurnu. ²⁴ Me kanu anu, agida ele owhnurninya nü ele eze pioru o whnun nhne anu nöowhnu kovu be whnúna, nü o nürnü nhne anu nöonu, kovu nü be nüna."

Elulu nye Sameria oma

²⁵ Otu mgba, nye ogwu iwü lizoru naakpa Jizosi iru, sükwa a, "Nye-zni-nhne, kini bü nhne me jeeme ma m kehja m büdnu kwó okwo?"

²⁶ Jizosi saru a, "Kini bü nhne be gbaru n'iwu? Ndaa kpa i nöogwu a?"

²⁷ O saru, "I jeegweru kpakara mkpoma i nü kpakara mkpuru ovu i, nü kpakara iknernema i nü kpakara echiche i whnun Nyenwe aij Chiokike i n'anaya. Whnun masi nye agbatibi i n'anaya lele ehni i."

²⁸ Jizosi kanu a, "I sakwahiaru a, mee kpam, i jaazi büdnu."

²⁹ Kovu o pioru o mee ehni a nye oma, o sükwa Jizosi, "Nyele bü nye agbatibi m?"

³⁰ Jizosi saru a, "Otu nwerukna hiri nü Jerusëlem neezne Jeriko, o dnabna n'aka ele buznu. Be woru iwo a, li a nhne, gbawhu, sigbası a n'önü ęnwu. ³¹ O dnabna nü otu

nye arjohna neewhe n'apna wam, nga ọ whnurnu a, ọ garu ngeri berere znernu hne o znezne.³² Kpam masi, otu nye Livai, nga ọ vaduru hne ọ zi, whnụ a, ọ garu ngeri berere znernu hne o znezne.³³ Koyu otu nye Sameria neewhe n'apna wam, vaduru hne ọ zi, nga ọ whnurnu a, ọ dñou a obirizi.³⁴ O znekwnusi a, wusi a mono nü manya, knesi enya a. O vuukwasị nwerekuna wam n'olu anq ọro a, kwuzne a n'oro ele izne, legidne anya nkari.³⁵ N'ekile a, o nyee nyenwe ọro ele izne wam iwai, kanu a, 'Legidne a anya nkari, me hiehna, m jokwu i nhne ọbula i mewhuru nü risi.'

³⁶ "N'esilawuru badnụ eto ka, ndaa nye i cheru gesiri nü nye wam dnabnarnu n'aka ele buznu bu nye agbatibi a?"

³⁷ Nye ogwu iwu wam kaa, "Nye wam ke dñou a obirizi."

Jizosi kanu a, "Zne, mee kpam."

Jizosi znernu ọro

Mata nü Meri

³⁸ Nga be neezne n'apna, Jizosi nü ele sno apna a va otu eli-ohna, zne n'oro Mata nye gbamanu a ọro a.³⁹ Mata nwernu otu nwene rinya rewhna a bu Meri, Meri znernu daziri eli n'ochi Nyenwe aij, nōonu ikwu-ōnua a.⁴⁰ Koyu echiche Mata jihiaru n'erunu ọ nōornu, o vakwnusi Jizosi kaa, "Nyenwe aij, o gbásila i nü nwene m rinya sīgbasiri me nūnsu m nōornu ेrnū? Kanu a ma o yisinu m aka."

⁴¹ Jizosi saru a, "Mata, Mata, i naari oriri, neeme kpa ẹnni i ẹnni kwnornu agida nhne.⁴² Koyu otu nhne zi mkpa. Meri hōrulam nhne ke ka mma, o zá nye jeenwe rikne nahoru a ya."

11

Jizosi znirni nhne

gbasiri okpukpe

(Mat 6:9-13; 7:7-11)

¹ O du otu obochi Jizosi zi neekpe okpukpe n'otu hnanum, nga o kpekworu, otu nü ele sno apna kanu a, "Nyenwe aij, zni aij kpa be kpe okpukpe lele kpa Jōni znirni ele sno apna a."

² O kanu be, "Nga anu neekpe, anu kaa, 'Nda aj,

rewhna i bürü nhne zi nsø.

Eli-eze i va.*

³ Nyee aij wiri tna, ke joozunu aij ọbochi tna.

⁴ Gbarunu aij mmehie aij, lele kpa a jaagbarunu ele mehieru aij.

I yisi aij nü rime nhne ornurna.*†

⁵ O kanu be, "O bürü nü otu nü rime anu nwernu enyi, o znekwnusi a n'esilawuru

abalị, kaa, 'Enyi m, gbaznisi m ike brédi eto. ⁶ Otu enyi m berere vakwnusiri m, m nwée m nhne me jeenyenye a.'

⁷ "Enyi a hi nü rime ọro sa a, 'Tkpakna m ehni. M tüsniilem ọro, me nü rümü m dnanyi n'okpata. M jéenwe rikne lizò nye i nhne ọbula.' ⁸ Me kanu anu, ọ bu n'ezi nü o jéelizò nye a kwnornu nü ọ bu enyi a, koyu kwnornu nü iwhnerne zá nötou nye ọrio, o jéelizò nye a.

⁹ "Kpam masi, me kanu anu, anu rjo, be jeenyenye anu, anu pio, anu joopiohia, anu znu aka n'onu-mgbo, be jaagbamanu.¹⁰ Kwnornu nü nye ọbula ke noorio, nōoriorohia, nye noopio, noopiohia, nye nooznu aka nü mgbo be jaagbamanu a.

¹¹ "Ndaa nye bu nda n'esilawuru anu, nye nnwo a joriori aznu, o nyee a agwo? ‡

¹² Mobi ọ rjo a ekwna ọchichi, o nyee a akpi?

¹³ O bürü anu ele joogburu ẹnni anu nü bujo mahiaru o nyee rümü anu nkesi bürü ọma, ọ koyu bürü Nda anu ke oligwe, ọ bu nü o jéenye ele noorio a Enine Nsø?"

Jizosi nü Belizibolu
(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Jizosi naachihala rēnwu ojo ke dnarnu mgbu. Nga rēnwu ojo wam whogaru, nwerekuna wam ke dnarnu mgbu kwuru oka, o du kpakara ele badnụ ẹnni.¹⁵ Koyu agwna be kaa, "O ji rikne Belizibolu nye risi ele rēnwu ojo naachihala rēnwu ojo." ¹⁶ Ele berere naakpa a iru, kaa, o gesi be nhne elekema hi n'oligwe.

¹⁷ Jizosi mahiaru mkpoma be, ọ kanu be, "Eli-eze ọbula kewama megidne ẹnni a, o jötubiri etekne, ọro ọbula kewama megidne ẹnni a, o jaadna. ¹⁸ O bürü nü Setani kewama megidne ẹnni a, eli-eze a jōogwuzoli. M nookwu ka kwnornu nü anu karu nü m ji m rikne Belizibolu naachihala rēnwu ojo.¹⁹ Kitna, ọ bürü nü m ji m rikne Belizibolu naachihala rēnwu ojo, ele sno anu ji rikne nyele naachihala be? Be jōobu ele ikpe anu.²⁰ Koyu ọ bürü nü m ji m aka Chiokike naachihala rēnwu ojo, eli-eze Chiokike dülam anu ẹnni.

²¹ "Nga nye dikne woru mgwna ogwu a, neese ọro a, ekwna a zi n'udno. ²² Koyu nga nye kakwo a rikne varu, megbu a, o nahoru a kpakara mgwna ogwu a ke ọ tükwasiri mkpoma, kesa ekwnu a.

²³ "Nye dágwunụ m, neemegidne m, nye snóne m chikota nhne, nōobosa ọbosa.

Rēnwu ojo hiehnarnu
(Mat 12:43-45)

²⁴ "Nga rēnwu ojo hiri nü rime badnụ whoga, o znegharị n'eli chna chna chna chna, noopio hne o joozukwa inwe. Ọ bürü nü o

* 11:2 Agwna nhne be gbaru kwuru be mee nhne i noopio n'owá lele kpa be mee a n'oligwe † 11:4 Agwna nhne be gbaru kwuru dñohia n'aka nhne ornurna ‡ 11:11 Agwna nhne be gbaru kwuru brédi

whnúna, o kaa, 'M jaalahna n'oro me hiri whuya.'²⁵ Nga o vaduru, o whnú nu be zasnarnu qro wam bïkwata nhne nkari.²⁶ O jeezne chirí rënwu ojo ñesa ibne a ele nwernu risi rkne karu a, be wuru nu rime nye wam. Qnodì ipne-aznú nye wam jöhnasi bujo karu kpa o zi nu mbom."

Nye ḥwa ḥma n'ezi

²⁷ Kpa Jizosi zì nookwu oka ka, otu nwerinya siwama n'igbudu badnụ wam, "Rụwho ke vuru i nụ ręma ke i nwörnu bụ nhne be goziri Ogozi."

²⁸Jizosi saru, "Ele ọwa ọma karukwo bụ ele nōnū ikwu-onu Chiokike, neeme be."

Nhne elekema ke Jona

(Mat 12:38-42)

29 Kpa igbudu badnụ wam gbakorū hne Jizosí zì, o kanú be, "Ebiri ojo ka noopio nhne elekema, o zá nhne elekema be jeenyé be, okwolem nhne elekema Jona. 30 Lele kpa Jona bu nhne elekema ke ele Ninive, o bụ kpa Nnwó ke Badnụ jioobunu ebiri ka. 31 Eze nyerinya Seba jeelizò ya nụ ele ebiri ka bna n'ikpe, o jaama be ikpe, kwnornu nụ o hiri n'qosotoma k'qwa va nurnu akoniche Solomoni. Kóvu le, nhne kakwo Solomoni zì hna. 32 Ele Ninive jeelizò, be nụ ebiri ka bna n'ikpe, be jaama be ikpe, kwnornu nụ be tħħnasnarun mkkpoma n'okpo okwo Jona. Kóvu le, nhne kakwo Jona zì hna.

Iwhne ke ehni

(Mat 5:15; 6:22,23)

³³ "O zá nye joomusi tonji bítá a nü hne
tugwaru otugwa, móbu bítá nü mkpururu
nkíta. Tnúnuma, be bítá a n'olu nhne be bítá
tonji, ma ele naabnanya óro whnúrnú iwhnë
a.³⁴ Anya bu iwhnë ke ehni. O buru nü anya i
buru óma, kpakara ehni i jöobu iwhnë iwhnë.
Kovu o buru nü anya i búo óma, kpakara ehni
i jaagba ochichiri.³⁵ Anú ledukóm anya o zí
iwhnë ke zí anú n'ehni bo ghø ochichiri.³⁶ Ka
kpayarú, o buru nü kpakara ehni i bú iwhnë
iwhnë, o zá ngeri ke gbaru ochichiri, kpakara
ehni i jöobu iwhnë lele nga tonji nqomukwasi i
iwhnë a."

*Ele Farisi nü
ele zni iwu ele Ju*

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

³⁷ Nga Jizosí kwukworus oka ka, otu nye Farisi sukwu a, o va snornu a ri wiri, o snornu a zne, o daziri n'ikpechi. ³⁸ Nye Farisi wam whnurnu nu Jizosí kwóge aka bete ri wiri, o du a ehni.

³⁹ Nyenwe aji kanu a, "Kitna anu ele Farisi beru osno snu aznu okiko nu agbugba wiri, kovu nu owho-anya nu agwa ojo jihiaru nu rime anu. ⁴⁰ Anu ele iwhnnirniwhno! O bùo otu badnu wam mernu rime okiko nu aznu a? ⁴¹ Anu gweru nhne zi nu rime agbugba

wiri dönu ele mboni obirizi, kpakara nhne jaazinu anu ríchna.

42 "Awhnūwhnu zinu anu ele Farisi, kwnornu nū anu nōokwu otu nga nū nri ke kpakara mkporo ḥokwukwo nwerru eknarna oma ke ḥekwu, kōvu anu juru ikpe zì snam nū ḥowhnu'n'anya Chiokike. O zì m kpka nū anu znermu eme nhnhe ka nu ke berere.

43 "Awhnūwhnu zinu anu, ele Farisi, kwnornu nū anu whnūrnu risi ngadna n'oro ogbako anu n'anya, o naamasị anu ele badnu neebekwu anu ikwu n'ahia.

⁴⁴ "Awhnūwhnu zīnu anū, ele Farisi,
kwnornu nū anū nū lele ilili ke ele badnū
máa noozo ochi n'olu a."

⁴⁵ Otu nye ögwnu iwu saru Jizosí, "Nye-zni-nhne, ọka ka i nookwu naakpasí aị iwhn-erne."

⁴⁶ Jizosi saru nye ogwnu iwu wam,
“Awhnwhnu jaazinu anu ele ogwnu iwu,
kwnornu nu anu noovute ele badnu ivu
rinya be vuru, koyu anu n’iwkhuru anu
jéegweru otu mfpaka anu yinu be aka.

⁴⁷ Awhnūwhnu zinu anu, kwnornu nu anu noowu ilili ele owhnurninya, ele nda anu oknani gburu. ⁴⁸ Anu bu ele akebne nu ele kwnagidnernu nhne ele nda anu oknani mernu, be gburu ele owhnurninya, anu wu ilili be. ⁴⁹ Chiokike nu nhne omuma a karu, 'M jeeizinenu be ele owhnurninya nu ele izi, be joogbu agwna be, be jaakpkagna ele berere ehni.' ⁵⁰ Kam kpayarū, ebiri ka jaata awhnūwhnu kpakara ovnarna ele owhnurninya be gburu hite n'opanizo owa, ⁵¹ hite n'ovnarna Ebeli du n'ovnarna Zakaraya, nye be gburu n'iketa ojo arjohna nu hne zi nsø. Owe! Me kanu anu, ebiri ka jookwu kpakara ogwo ovnarna ka.

52 "Awhnūwhnu zinu anu ele ogwu iwu, kwnornu nū anu gwemernu snambī ke naagbama onuhna akoniche, anu bnáge, anu kwéle ele pioru o bna be bna."

⁵³ Nga Jizoṣi hiri nū piŋ whoga, ele Farisi nū ele zni iwu ele Ju nookwunu a qnū rikne, néesikwa ajiji agıda nhne. ⁵⁴ Be needne, noo-pio ma be joonu nhne be jeeji bno a nhne.

12

*O dō aka nū nsnī
gbasiri ruwhnu lawuru
(Mat 10:26,27)*

¹ Nga igbudu ele badnụ gbakorū hne Jizosí zi ke mernu be nōozo ibne be ochi, Jizosí beru ọsno naakanụ ele sno apna a, "Anụ neeze nhne whụ bredi ke ele Farisi, ke bụ ruwñhu lawüyü. ² Kwnornu nụ be jookpume kpakara nhne be kpus-nirni okpusni, kpakara nhne be tugwaru otugwa jowohuya iwhnhe. ³ Nhne anụ kwuru n'ochichiri, be jookwuhia n'iwhnehie, ke

anụ tükasiri nü nsnị nü rime ọro matị, be jookwuhịa n'olu ọro.

*Nye anụ kwesiri
o tụ ogwnu
(Mat 10:28-31)*

⁴“Ele enyi m, me kanụ anụ, anụ tụ ogwnu ele noogbu anọ-ehni, ele nwée rikne o mee nhne berere. ⁵Kovu me kanụ anụ nye anụ joootu ogwnu a, anụ tụ ogwnu nye wam ke nwerneru rikne gbu anọ-ehni, tufna enine nü rime békwnu. Owe! Me kanụ anụ, anụ tụ ogwnu a. ⁶Be zá neere wọnza isne mkpuru iwayi matị lawürü? Kovu Chiokike zá neechezu otu nü ruwhnu a. ⁷N'ezi, be gwnurnu kpakara rukeri-ize ke risi anụ ọnu. Ogwnu tụ anụ, anụ zì okne ọnu ahia karu agida wọnza.

*O kwuhià nü o ju Karaiṣi
(Mat 10:32,33; 12:32; 10:19,20)*

⁸“Me kanụ anụ, nye ọbula ke jookwuhịa m nü ruwhnu ele badnụ, Nnwọ ke Badnụ jookwuhịa nye wam nü ruwhnu ele enine izi Chiokike. ⁹Kovu nye ọbula ke joogonahorū m nü o máa nye me bù nü ruwhnu ele badnụ, m joogonahorū a nü ruwhnu ele enine izi Chiokike. ¹⁰Nye ọbula ke kwuru ọka ojo megidne Nnwọ ke Badnụ, be jaagbarunu a, kovu nye ọbula ke kwuru kwugidne Enine Nsọ, be jáagbarunu a.

¹¹“Nga be jookwuru anụ zne n'oro ọgbako ele Ju, nü ruwhnu ele ochichi nü ele risi, kpe anụ ikpe, mkpoma lákọ anụ mini kpa anụ joogoru ọnu anụ mọbu nhne anụ jookwu. ¹²Enine Nsọ jeezni anụ n'ige wam nhne anụ jookwu.”

*Elulu nye eze
iwhnirniwhno*

¹³Otu badnụ n'esilawürü igbudu badnụ wam, kanụ Jizosi, “Nye-zni-nhne, kanụ nwene m rukna ma o keme mkpe aij.”

¹⁴Jizosi sarụ a, “Enyi m, nyele mernu m nye ikpe mọbu nye ke mkpe n'esilawürü anụ?” ¹⁵Ọ kanụ be, “Anya dụ anụ eli gbasiri kpakara ọwho-anya, kwnornu nü bùdnu badnụ híge n'agida erekwu o nwerneru whuya.”

¹⁶Jizosi tnunu be elulu ka, “Ekwu otu nye eze mírni agida mkpuru. ¹⁷Nye eze wam naari nü mkpoma a, ‘Ndaa nhne me jeeme? M nwée m ọbna hne me jaabita mkpuru m.’

¹⁸“Ọ kaa, ‘Ka bù nhne me jeeme, m jaak-wnadna kpakara ọbna m, wu ọbna ikne ke zì rude, m jaabita kpakara mkpuru m nü erekwu m nü rime be. ¹⁹M jaakanu ehni m, I nwerneru agida erekwu i kpabitara agida awha, zukwaru inwe, ri, nwọ, mkpoma sọ i n'onu.’

²⁰“Kovu Chiokike kannu a, ‘Ji nye iwhnirniwhno, be noopio bùdnu i n'aka i n'abalị ka. Nyele jeenwe kpakara nhne i kpabitannu ehni?’”

²¹“Ka bù kpa o jaazinu kpakara ele kpabitannu ehni be erekwu, kovu be nwée erekwu nü ruwhnu Chiokike.”

*Anụ kwnata Chiokike
mkpoma*

(Mat 6:25-34)

²²Jizosi kanụ ele sno apna a, “Ka bù nhne me kwino naakanu anụ, anụ rígbuko ehni anụ n'oriri gbasiri bùdnu anụ, nhne anụ jeeri, mọbu gbasiri ehni anụ, iwo anụ joowo. ²³Bùdnu kakwo wiri, ehni kakwo iwo. ²⁴Anụ le rumu onunu, be ghá mkpuru, be zá neegwe nhne n'ekwu, be nwée ọbna hne be bìta mkpuru, kovu Chiokike nqoznu be. Anụ zì okne ọnu ahia karukwo rumu onunu. ²⁵Ndaa badnụ n'esilawürü anụ ke nwerneru rikne tükwasí nhne nü bùdnu a hite n'oribù ehni a?

²⁶Hne o bụ nü anụ nwée rikne mee nhne matị nü kpa, kini mernu anụ naarigbu ehni anụ gbasiri nhne ke berere?

²⁷“Anụ lekom atna kpa be nooso. Be zá nqodogbu ehni be n'erunu, be kwné ikpe. Kovu me kanụ anụ, o bùbedi Solomoni n'iwhuru a nü kpakara igwugwu a, yíge eyi lele otu nü rime be. ²⁸O bùru nü Chiokike nowosí achara ke zì n'ekwu iwo, bù ke zì tna, ekile be kpörne be nü békwnu, o kò bùru anụ, o joowosi anụ iwo, anụ ele okwnata ovu matị. ²⁹Anụ tükwasí mkpoma anụ nü nhne anụ jeeri mọbu nhne anụ joonwo, anụ rígbu ehni anụ gbasiri a. ³⁰Kwnornu nü kpakara nhne ka bù nhne ele máa Chiokike noopio, Nda anụ magwu nü kpakara nhne ka zì anụ mkpa. ³¹Kovu anụ pio eli-eze Chiokike, o joottukwasinu anụ kpakara nhne ka masi.

*Ekwu ke zì n'oligwe
(Mat 6:19-21)*

³²“Anụ tụ ogwnu, ogbori atnurun matị, kwnornu nü o masiri Nda anụ o nyee anụ eli-eze a. ³³Anụ re nhne anụ nwerneru kesi ele mboni. Anụ mehjanu ehni anụ rękpa iwayi ke ká aka, anụ kpabitा erekwu n'oligwe ke kwó okwo, hne nye buznu nwée rikne zne, akíka zá naata erekwu zì pii. ³⁴Kwnornu nü hne erekwu anụ zì bù hne mkpoma anụ jaazi masi.

Ele izi anya duru eli

³⁵“Anụ jiknernu nqornu ेrnu, ele tɔnji be noonwu onwu. ³⁶Lele ele neese nyenwe be znernu iriri olulu nnwerne ikne ma o hiehna, nga o hieru, znu aka n'onu-mgbo, be gbamanu a ọro wara wara. ³⁷Qwa ọma zìnu ele izi wam nyenwe be joowhnu hne be neese nse nga o hiehnarnu. Me kanụ anụ ezi ọka, o joosuru ajní n'ikwu, kanụ be, be daziri eli ri wiri, o bùru nye izi be. ³⁸Qwa ọma zìnu ele izi wam, o bùru nü nyenwe be varu n'esilawürü abalị mọbu n'onu ọsisi, o joowhnu nü be zì neese nse. ³⁹Kovu anụ mahia nü o bùru nü nye nwe ọro mahiaru ọtnu-ige nye

buznu jaava, o békwele be lìwa qro a.⁴⁰ Kam kpayarù, anù neese masi nse, kwnornu nü Nnwò ke Badnù jaava ige anù túge anya a.”

*Qhi ke kwasiri
o kwnata mkpoma
(Mat 24:45-51)*

⁴¹ Pita sìkwa a, “Nyenwe aj, i nootnunu aj elulu ka, sòbu kpakara badnù.”

⁴² Nyenwe aj saru a, “Nyele bu ɔhi wam ke be kwasiri o kwnata mkpoma, nye nyenwe a mernu nye risi qro a, ma o neenyé ele ɔhi wiri n'ige kwasiri?⁴³ Nye risi qro wam jøobu nye ɔwa òma o børu nü nyenwe jaava whñu nü o mernu nhne kwasiri.⁴⁴ Me kanù anù ezi oka, nyenwe a jeeme a nye jeelekota kpakara èkwnu a.⁴⁵ Kòvu o børu nü ɔhi wam jaakaa nü mkpoma a, ‘Nda m kwu gbulem ɔkwnu,’ o bete naaligbu ele ɔhi rukna nü rinya, neeri, n'onwo manya, manya noogbu masi a.⁴⁶ Nda kwu ɔhi wam jaava n'øbochi o tûge anya a nü n'ige o maa. O joogbubi a ichichilawuru, mee ya nü ele kwé ekwe takò awhñuwhnu.

⁴⁷ “Nye izi ke marnu nhne nda a kwu pioru, o jíknernune o mee a, be jaapnià agida mbjiniibini. ⁴⁸ Kòvu nye ke maa, ke mernu nhne kwasiri be ta a awhnúwhnu, be jaapnià a mbjiniibini matj. Kwnornu nü nye be nyernu agida nhne, bu nye be joopio agida nhne n'aka a. Nye be nyernu agida nhne o legidne anya, be joopio nhne zi agida karukwo n'aka a.

*Jizosi, nhne neegweya
okewa*

(Mat 10:34-36)

⁴⁹ “M varu m o gwuya békwnu n'òwa, nhne me noopio o bu nü o noonwu kítna.⁵⁰ M nwerneru m mini be joowu m, m jóozukwa inwe tem be mezu a.⁵¹ Anu cheru nü m gweyarù m udno n'òwa? Óza! Me kanù anù, m gweyarù m okewa.⁵² Hite nü kítna zne nü ruwhnu, badnù isne zi n'otu qro jeekewa, badnù éto megidne badnù lawuru, badnù lawuru megidne badnù éto.⁵³ Be jeekewa Nda megidne nnwò a rukna,

nnwò rukna megidne nda a,
nne megidne nnwò a rinya,
nnwò rinya megidne nne a,
nne nzi megidne nnwerne nnwò a,
nnwerne nnwò megidne nne nzi a.”

*Anu ghohia ige ka
(Mat 16:2,3)*

⁵⁴ Jizosi kanù igbudu badnù wam, “Nga anù whñurnu rùñwurnu oligwe hi n'odidna èhnàm, ngangam anù kaa, ‘Minijoozo,’ mini zo masi.⁵⁵ Nga anù whñurnu ruwhere ndidna hne o neewhe, anù jaakaa, ‘O jeerne békwnu,’ o zìri kpam.⁵⁶ Anù ele ruwhnu lawuru! Anù magwù kpa be le ɔwa nü

ruwhnu oligwe anya gwnu nhne o jøobu. Kòvu ndaa kpa anù maa ige ka?”

*Ji nü nye irno i mee udno
(Mat 5:25,26)*

⁵⁷ “Kini mernu anù maa nhne børu òma nü omume?⁵⁸ Nga ji nü nye kwu i neezne ikpe zi n'apna, gbalì ma ji nü a mee udno n'apna, o bùla kpam, o joopnurnu i nyee nye risi ikpe, nye risi ikpe nyewhete i nye neelekota ele ikelu, o tübna a n'oro ikelu.⁵⁹ Me kanù i, i jòowhuya pii tem i kwùhnata kpakara iwayi ipne-aznù i jìgwu.”

13

*Tùhnasna mkpoma hite nü
mmechie mobu nwü enwu*

¹ Agwna ele zi nü pii kanù Jizosi nhne gbasiri ele Galili ele Paileti jiri ovnarna be gwasi n'ariohna be.² Jizosi saru be, “Anù che nü ele Galili ka bu ele mmechie kakwo ele Galili berere kwnornu nü be taru awhnúwhnu kpa?³ Me kanù anù, óza. Kòvu okwolem ma anù tùhnasnaru mkpoma, anù jøonwu lele be.⁴ Mòbu anù che nü nri nü badnù èsato ele qro olu ke zi nü Sailom dnagburu, nü be bu ele ikpe marnu karu ele berere ele zi nü Jerusalem?⁵ Me kanù anù, óza. Kòvu o børu nü anù tùhnasnaru mkpoma, anù jøonwu lele be.”

Elulu isisi figi

⁶ Jizosi tñunu be elulu ka, “Otu nwerukna kpasiiri figi n'ekwu a, o zne noopio mkpuru n'olu a, kòvu o whñuna mkpuru obula.⁷ O kanù nye neelekwa èkwu figi wam, ‘Ka bu awha éto me naava hna noopio mkpuru n'olu isisi figi ka, kòvu m zá nqowhnu mkpuru obula. Gbudsona a! Ndaa ke o noolulu éli n'etekne?’

⁸ “O saru a, Nda-ai-kwu, ‘Gharu a otu awha berere, m joogwu éli gburugburu wusi a nsnì anò.⁹ O børu nü o miyà mkpuru, o børu òma, kòvu o børu nü o miyage mkpuru, i gburudna a.’”

*Jizosi gworu nrìria
n'Qbochi Ozukwa Inwe*

¹⁰ N'otu Qbochi Ozukwa Inwe, Jizosi zi neeznye n'òro ogbako ele Ju,¹¹ otu nwerinya zi nü nrìria nri awha nü èsato, ke kpayarù nü o gbewhu egbewhu, o nwée rikne gwuzorù kwem ria ria.¹² Nga Jizosi whñurnu a, o sukwu a, kanù a, “Nwerinya, nrìria i lalam.”¹³ O tükwasí a aka a lawuru, ngangam, nwerinya wam gwuzorù kwem, znarni Chiokike.

¹⁴ Kòvu ovu weru nye risi qro ogbako ele Ju èhni k'agida kwnornu nü Jizosi gworu nrìria n'Qbochi Ozukwa Inwe. O kanù ele badnù wam, “A nwerneru qbochi isunu a ji noornu èrnu, anù va ma be gwò anù nrìria n'Qbochi ele ka, kòvu o búo n'Qbochi Ozukwa Inwe.”

¹⁵ Nyenwe aị sarụ a, “Anụ ele ruwhnu lawụru, anụ zá nqotoma ehní anụ mọbu iyinya anụ n’Obuchi Ozukwa Inwe zne nyee a mini? ¹⁶ Nwerinya ka ke bù nnwọ rinya Ebereham nye Ekwensi knernü eriri nri awha nü esat ka, o búo qma be tọma a eriri ka ma o nwernu ehní a n’Obuchi Ozukwa Inwe?” ¹⁷ Nga o kwuru ka, iwhnerie tu kpakara ele noogwuzogidne a. Kóvu igbudu badnụ wam nwüdnarnu kwnornu agida ᘋem ndu-ehní o nqornu.

*Mkpuru mọsitudi
nụ nhne whụ bredi*
(Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Jizosí sìkwa be, “Eli-eze Chiokike, o yiri lele kini? Kini bù nhne me jeeji gbu esi a? ¹⁹ O nü lele mkpuru isisi be kwu mọsitudi ke badnụ kpasiři n’ekwu a. O so, ghø isisi ke rụmu oununu oligwe nqornu alíkwu nü nkala a.”

²⁰ Berere kwno, o kaa, “Ndaa nhne me jeeji sninu eli-eze Chiokike? ²¹ O nü lele nhne whụ brédi ke nyerinya gweru gwasi n’agida ikpa tem kpakara a whụ.”

Onu-mgbo ke zi nwɔronwo
(Mat 7:13,14,21-23)

²² Jizosí neezne hi nü otu eli-ohna du eli-ohna berere neezni nhne kpa o neezne Jerusélem. ²³ Otu badnụ sìkwa a, “Nyenwe aị, okwole badnụ ele nü ele bù ele be jooznohia?”

Jizosí sarụ be, ²⁴ “Anụ yisi ehní garu n’onumgbo ke zi nwɔronwo, me kanu anụ ezi oka, agida ele badnụ joopio o bna, kóvu be jeenwe rikne bna. ²⁵ Nga nda kwu nwé qro lizoru gbasni qro, anụ joogwuzo n’ederezi nooznu aka, naarjasno, ‘Nda-aị-kwu, bikno, gbamanu aị qro.’”

“O jaasa anụ, ‘M máam ele anụ bù mọbu hne anụ hi va.’”

²⁶ “Ige wam anụ jaakaa, ‘A sno i ri wiri, nwó nhne oununwo, i znirni nhne n’eli aị.’”

²⁷ “Kóvu o jaasa anụ, ‘M máam ele anụ bù mọbu hne anụ hi va. Anụ hi hne me zi whoga, anụ ele aruru-eli.’”

²⁸ “Okwu ekwu nü ota rükwnurnu-ize jaazi nü pii nga anụ joowhnu Ebereham, Aziki nü Jekopu nü kpakara ele ọwhnurninya n’eli-eze Chiokike, kóvu anụ bùrū ele be chihalaru n’ederezi. ²⁹ Ele badnụ jeehi n’obosi ehnam nü ọdida ehnam, hi nü rugwu nü ọdida va, daziri eli n’iriri ke eli-eze Chiokike. ³⁰ N’ezi oka, agwna ele ipne-aznụ joobu ele be ọsno, agwna ele be ọsno joobu ele ipne-aznụ.”

*Jizosí whnurnu
Jerusélem n’anya*
(Mat 23:37-39)

³¹ Ige wam agwna ele Farisi vakwnusiri Jizosí kanu a, “Hi nü hna whoga, zne hne berere. Erodu pioga o gbu i.”

³² Jizosí sarụ be, “Anụ zne kanu edu wam, m jaachihala ręnu ojo, gwo masi ele nriria tna nü ekile, n’obochi ke eto, m joornuzu ᘋem m. ³³ Kpa o zi, m jeezneriri tna nü ekile nü obochi ke sno a, kwnornu nü o kwésile be gbu nye ọwhnurninya nü hne búo Jeruselem.

³⁴ “Chei! Jerusélem, Jerusélem, ji ke noogbu ele ọwhnurninya, ke ji akaworugwu nqolo ele be ziyannu i. Mgbà ele kpa me pi-oru o chikota rụmu i lele kpa enwerne ọchichi n’echikota rụmu a nü mkpururu aka nkwu a lawụru, kóvu i kwélé. ³⁵ Le, be nesigbasinu anụ qro anụ ma o tqibiri etekne. Me kanu anụ, anụ jóowhnu m berere tem du nga anụ jaakaa, ‘Chiokike gozi nye wam ke naava nü ręwhna Nyenwe aị.’”

14

Jizosí zi n’oro nye Farisi

¹ O dū otu Obuchi Ozukwa Inwe, nga Jizosí zi n’oro otu nye Farisi be marnu ręwhna a neeri wiri, ele badnụ zi needne a. ² Otu nwerukna očhi a lawụru nü aka a zaru aza zi nü ruwhnu a. ³ Jizosí sìkwa ele Farisi wam nü ele zni iwu, “O bùrū qma n’iwu o gwo nriria n’Obuchi Ozukwa Inwe, sòbu o búo qma?” ⁴ Kóvu be kpusinri ounu be. Jizosí nwügwu nwerukna wam n’aka gwo a nriria wam, zihala a.

⁵ Jizosí sìkwa be, “O bùrū nü i nwernu nnwó rukna mọbu ehní ke dnabnarnu qmí n’Obuchi Ozukwa Inwe, anụ jéegwehia a n’Obuchi Ozukwa Inwe?” ⁶ O zá nhne be saru a.

*Badnụ o gwedna ehní a eli
nü ovu qma*

⁷ Nga Jizosí whnurnu kpa ele be sukwuru nqohoru risi ngadna be jaadazi, o tnunu be elulu ka, ⁸ “Nga badnụ ọbula sukwuru i ikwu iriri ọlulu nnwerne, i dázì nü risi ngadna, kwnornu nü nye nwernu igwugwu kakwo i nwernu rikne va. ⁹ O bùrū kpam, nye sukwuru anụ lawụru jaavakwnusi i, kanu i, ‘Nyee nwerukna ka ngadna i.’ Ige wam i jeeji iwhnerie daziri nü ngadna ke zi eli eli. ¹⁰ Kóvu nga be sukwuru i, daziri eli nü ngadna ke zi eli eli. Nye wam ke sukwuru i jaavakwnusi i, kanu i, ‘Enyi m, zne nü ngadna ke ka mama.’ Ige wam i jeenwe igwugwu nü ruwhnu ele varu pii. ¹¹ Kwnornu nü be jeegwedna nye ọbula ke gwellorū ehní a olu, nye ọbula ke gwednarnu ehní a eli, be jeegwelizò a.”

¹² Jizosí kanu nye wam sukwuru a, “Nga i siri wiri osisi mọbu ke anyasnu, i sìkwa ele enyi i kpoj, nü rụmu nwene i mọbu ele ibne i ele eze, i mee kpam, be jeesi wiri sukwu kwno i, ige wam be kwulam ji ogwo. ¹³ Kóvu nga i mernu iriri, sukwu ele mboni, nü ele ọru, nü ele mgworo nü ele isni, ¹⁴ be joogozi i. O bù n’ezi nü be nwée rikne kwu

ị ọgwo, kovu Chiokike jọokwuhnata ị nga ele ọma jeehi n'enwu lizọ."

Elulu okne iriri

(Mat 22:1-10)

15 Nga otu nye dazi neeri wiri nurnu a, o kanu Jizosi. "Owa ọma zinu nye jeeri wiri n'eli-eze Chiokike."

16 Jizosi saru a, "Otu nwerekna siri okne iriri sukwu agida ele badnu. 17 Nige iriri wam, o zihala nye izi a, o kanu ele be sukwerpuru, 'Vaa, be mekwolem kpakara nhne.'

18 "Kovu kpakara be n'otu bete nqorio be gharu be. Nye ke mbom kaa, 'M zuru m eli ẹkwu, m jeezne lekwa a, bikno gwnusi m n'ele i gharuru.'

19 "Nye berere kaa, 'M zuru m nri ehni be knekoṭarubebi, m neezne ọ tule be, bikno gwnusi m n'ele i gharuru.'

20 "Nye berere kaa, 'M luru m nnwerne ikne, m jéenwe rikne va.'

21 "Nye izi wam hiehna kanu nda a kwu kpakara nhne ka. Ige wam ovu weru nda nwe ọro wam ehni, o kanu nye izi a, 'Wara wara, zne nu ngeri apna nu kpakara apna ke eli-ohna kwubnanya ele mboni, nu ele ọru nu ele isini nu ele mgworo.'

22 "Nye izi wam zne, hiehna, kaa, 'Nda-ajkwu, m mene m nhne i karu me mee, kovu oghere zi köriri.'

23 "Nda a kwu kanu a, 'Zne n'apna ma nu ẹkwu, kwnagidne ele badnu ma be bnanya, ma ele badnu jihia n'oro m.' 24 Me kanu i, kpakara ele wam me sukwerpuru ikwu nu mbom, o zá otu badnu nu rime be ke jeeri iriri m."

*Nhne nye sno apna Jizosi
joowhnu*

(Mat 10:37,38)

25 Agida ele badnu sno Jizosi neezne, o tuhnasna kanu be, 26 "O bürü nye ọbula vakwnusiri m, kovu o snóne nda a nu nne a, nu nnwerne a, nu r̄umu a, nu r̄umu nne a rukna nu r̄umu nne a rinya irno, ma budnu ke a masi, o jóboli nye sno apna m. 27 Nye ọbula ke vúrulé ọgbá a sno m, jóboli nye sno apna m.

28 "Ndaa otu badnu n'esilawuru anu ke noopio o wu ọro olu, o jéebé ọsno daziri eli gwñu nhne o jeegwe a, ma o nwernu ịwai o jeeji wukwo a? 29 Kwnornu nu o bürü nu o wa eli, kovu o nwéé rikne wukwo a, nye ọbula ke whñurun a jōomu a r̄umu, 30 kaa, 'Nwerukna ka panízorú o wu ọro, kovu o nwéé rikne wukwo a.'

31 "Mòbu ndaa eze ke neezne ogwnu megidne eze berere, ke jéebé ọsno daziri eli tule ma o nwernu rikne gweru nri pokwu ele ogwnu gwuzogidne nye chí nri pokwu lawuru megidne a? 32 O bürü nu o nwéé rikne, nga nye wam zi ikere, o jeezizne ele izi ri o nhne udno. 33 Kpam masi, o zá nye

obula nu rime anu ke jöobu nye sno apna m, o bürü nu o gharulà kpakara nhne o nwernu.

Arụa bnána iriu
(Mat 5:13; Mak 9:50)

34 "Arụa bürü ọma, kovu o bürü arua tuwhu ọso n'onu a, be jeeji kini mee a o so n'onu?

35 O bùmà ọma n'eli mòbu nu mkpomkpo. Be joootwhu a n'ederezi.

"Nye nwernu nsní o ji o nu nhne, o nurnu."

15

Elulu atnurnu whuru owhu
(Mat 18:12-14)

1 Ele ọna ntú nu ele mmehie gbakoru n'onu ikwu-onu Jizosi. 2 Kovu ele Farisi nu ele zni iwu ele Ju naatamu, be kaa, "Nwerukna ka nanabnanya ele mmehie, ya nu be sno neeri wiri."

3 Jizosi tnú be otu elulu, 4 "O bürü nu otu badnu n'esilawuru anu nwernu otu riwhu atnurnu, otu kpawhuru ori. O jáaghasa nri tolu nu tolu ke gwnarnu n'ohia zne pio otu ke kpawhuru akpawhuru tem o piohia a?

5 Nga o piohiaru a, o tükwasí a n'obe-aka a, n'oonwudna. 6 O la ọro sukwu ele enyi a nu ele agbatibi a, kaa, 'Anu snornu m nwudna, nu m piohiaru m atnurnu m ke kpawhuru ori.' 7 Me kanu anu, o bu kpa snarnima jaazi n'oligwe nu risi otu nye mmehie ke tuhnasnarun mkpoma, kakwo nri tolu badnu nu tolu ele ọma ke ọtuhnashna mkpoma zá mkpa.

*Elulu mkpuru ịwai
whuru owhu*

8 "O bürü nu nyerinya nwernu nri mkpuru ịwai, otu whunahoru a. O jōomusi tonji, za ọro a, piosi a rikne tem o piohia a. 9 Nga o piohiaru a, o sukwu ele enyi a nu ele agbatibi a, kaa, 'Anu snornu m nwudna, m piohiaru m ịwai m me tuwhuru.' 10 Me kanu anu, o bu kpa snarnima jaazi nu ruwhnu ele enine izi Chiokike nu risi otu nye mmehie ke tuhnasnarun mkpoma."

Elulu nnwó whuru owhu

11 Jizosi tnú kwno elulu berere, kaa, "Otu nwerekna nwernu r̄umu rukna lawuru.

12 Ke matí kanu nda a, 'Nda m, kesi m mkpe ke m.' Nda a keme ékwnu a n'esilawuru be lawuru.

13 "Nga ọbochi ele nu ele whemernu, nnwó ke matí chikota kpakara ékwnu a, lizò, zne mba zi ikere, daziri pi li'lulukwo kpakara ékwnu a nu budnu ojo. 14 Nga o me-whulkworu kpakara nhne o nwernu, okne ọknunyo dnarnu n'eli wam, o bna nu mkpa.

15 O zne yisi ehni n'erunu n'aka otu nye eli wam, nye wam zizne a o znú ezní n'ohia. 16 O masiri a o ri ori ezní, kovu o zá nye nyernu a.

17 "Nga anya dornu a nu risi, o kaa, 'Kpakara ele nda m gornu érnu nwernu

wiri be ri, nootuwhu agwna a, kovu m zi m hna nqonwu n'ogwu wiri. ¹⁸ M jeelizo, lahnakwnusi nda m, m jaakanu a, Nda m, m mehielem megidne oligwe ma ji. ¹⁹ M kwésile m be kwu m nnwɔ i berere, kovu me bñru otu nñ rime ele i gornu ẽrnu.' ²⁰ Ngam, o lizø, znekwnusi nda a.

"Kovu nga o zi hne zi ikere, nda a whnñrnu a, dñnu a obirizi k'agida, gba ẽso kwnusia, bnagidne a, snutu a qñu."

²¹ "Nnwɔ wam kanu nda a, 'Nda m, m mehielem megidne oligwe ma ji. M kwésile m be kwu m nnwɔ i berere.'

²² "Kovu nda a kanu ele izi a, 'Wara wara, anu chiya iwo ke kakwo mma, anu wosi a, gbasí a arí mkpaka n'aka a, anu wosi a okoro-ochi n'ochi a. ²³ Anu tɔya nnwɔ ehni be znñrnu oznu gbu a, mee iriri ma a nwñdnu. ²⁴ Kwnornu nñ nnwɔ m ka nwñrnu ɔnzu, kovu o zi bñdu, o whuru owhu, be piohia a.' Be bete nqonwudna.

²⁵ "Kpa nhne ka neeme, opnarna a zi n'ekwu. Nga o vaduru oro ndñndu nñ eri nñ eri be neetne, ²⁶ o sukwu otu nye izi sïkwa nhne be neeme. ²⁷ O saru a, 'Nwene i rukna hiehnarnu, nda i gbulem nnwɔ ehni be znñrnu oznu, kwnornu nñ o whnñrnu a n'ehni siri rikne.'

²⁸ "Ovu weru nwene a rukna ke soru a ehni k'agida, o kwéle o bna n'oro. Nda a vakwnusia a, riñsno a. ²⁹ O saru nda a, 'Le, agida awha me zi nqornunu i ẽrnu lele ohi, o za ige me mernu risi rikne nñ nhne i nyernu n'iwu. Kovu i nyélele m otu nnwɔ owu me nñ ele enyi m ri. ³⁰ Kovu nga nnwɔ i ka ke mewhukworu kpakara ẽkwnu i, ya nñ ele rinya ewhere varu, i gbungu a nnwɔ ehni be znñrnu oznu.'

³¹ "Nda a kanu a, 'Nnwɔ m, me nñ ji zi ige dum, kpakara nhne me nwernu bu ke i. ³² A kwesiri o nwñdnu, kwnornu nñ nwene i rukna ka nwñrnu ɔnzu, kovu o zi bñdu, o whuru owhu, kovu be piohia a.'

16

Elulu nye neelekota ẽkwnu

¹ Jizosí kanu ele sno apna a, "Otu nye eze nwernu nye neelekota ẽkwnu a, be kanu nye eze wam nñ nye neelekota ẽkwnu a noolulu kpakara ẽkwnu a. ² O sukwu a, sïkwa a, 'Kini bu ɔtnutnu ka me nqonu gbasiri i? Vaa ma a piakota kpakara nhne i nqornu, kwnornu nñ i jéelektama ẽkwnu m berere.'

³ "Nye neelekota wam kanu ehni a, 'Kini bu nhne me jeeme? Nda m kwu neegweme m n'ærnu. M nwéé m iknernema me jeeji rnñ eriu rikne, iwhnerne o bu nye orio nqotu m. ⁴ M maam nhne me jeeme, nga me whogaru n'ærnu, ele badnu jeekweru me bnanya oqo be.'

⁵ "O sukwu ele jigwu nda a kwu ogwo n'otu n'otu. O sïkwa nye mbom, 'I ji nda m kwu kñji?'

⁶ "O kaa, 'Otu riwu obele mono.'

"Nye neelekota ẽkwnu wam kanu a, 'Gweru ɔkwukwo, daziri ẽli, gbasí nri isne wara wara.'

⁷ "O sïkwa nye ke ẽbo, 'I ji nda m kwu iwayele?'

"O kaa, 'Otu pokwu otutu ikpwa wheti.'

"O kanu a, 'Gweru ɔkwukwo gbasí riwu esato.'

⁸ "Nda kwu nye neelekota wam ke kparu agwa ojo znarni a, kwnornu nñ o mernu lele nye nwernu echiche. Kwnornu nñ rñmu ke owa ka nwernu echiche o mee nhne gbasiri be kakwo rñmu ke iwhne. ⁹ Me kanu anu, anu gweru ẽkwnu k'owa ka mee ele badnu enyi, nga ẽkwnu anu jookwome, be kweru anu bnanya n'oro kwó okwo."

¹⁰ "Nye be kwesiri o kwnata mkpoma nñ nhne mati, kwesiri be kwnata a mkpoma nñ nhne hna ezi. Nye bu masi badnu ojo nñ nhne mati bu badnu ojo nñ nhne hna ezi. ¹¹ O bñru nñ anu búeo ele be kwnata mkpoma n'ekwnu k'owa, nyele jeenyen anu ezi ekwnu? ¹² O bñru nñ anu búeo ele be kwnata mkpoma n'ekwnu nye berere, nyele jeenyen anu ẽkwnu ke aka anu?

¹³ "O zá ohi ke nwernu rikne bñru ohi nda kwu lawñru. O bñru kpam, o joosno otu irno, whñu ke berere n'anya. Mobju o joosobisini otu k'agida, ledna ibne a anya. Anu jóboli ohi Chiokike nñ ohi ẽkwnu."

*Agwna ikwu-onu Jizosí
(Mat 11:12,13; 5:31,32; Mak 10:11,12)*

¹⁴ Nga ele Farisi ele whnñrnu iwayin n'anya hnñrnu ikwu-onu ka, be mu Jizosí rñmu. ¹⁵ Jizosí kanu be, "Anu bu ele nqogwu ehni anu nñ anu bu ele oma nñ ruwhnu ele badnu, kovu Chiokike magwú mkpoma anu. Nhne zi okne onu n'anya ele badnu bu nhne rñru onu n'anya Chiokike.

¹⁶ "Nhne be nyernu n'iwu nñ ele owhnurniya zi tem Joni, hite n'ige wam, be nqokpo okwo izi oma eli-eze Chiokike, nye obula neeyisi ehni ma o bna nñ rime a. ¹⁷ O zí ewheke nñ oligwe nñ owa jaagawhe kakwo otu nhne ke zijkakworu mati n'iwu jaadna.

¹⁸ "Nye obula ke jaagba nnwerne a nnam, lu nyerinya berere neeme oyi, nyerukna obula ke lñru nnwerne be gbaru nnam neeme oyi.

Nye eze nñ Lazarosi

¹⁹ "Otu nye eze zi, ke noowo iwo odno odno nñ abochna marnu mma, wu bñdu iriri kpakara obochi. ²⁰ Otu nye mboni be dnanyitaru n'ogodo ɔnlu-mgbo a, nye rëwhna a bu Lazarosi, nye ẽnya kpuru kpakara ehni. ²¹ O nqogwu a ma be nyee a rñvnuruvnu wiri

ke hi n'ikpechi nye eze wam dna. R̄umu nk̄ita varu naarasna enya a.

²² “Ige duru nu nye orio wam nw̄urnu, ele enine izi vuru a zne hne Ebereham zi. Nye eze wam nw̄u masiri, be lite a. ²³ Nu rime bekwnu eli renwu hne o zì n̄owhnuji anya, o le anya n'olu whn̄u Ebereham nu hne zi ikere nu Lazarosi zi n'akwanko a. ²⁴ Nye eze wam sukwu a, ‘Nda aij Ebereham, donu m obirizi, zizne Lazarosi o rusi onu mkpaka a nu mini meji riro m, kwnornu nu m n̄owhnuji anya nu rime bekwnu ka.’

²⁵ “Kovu Ebereham saru a, ‘Nnw̄o m, chenwanya nu nga i zì b̄du i riru nhne oma, kovu Lazarosi naahj̄ar nu hne b̄uo oma. Kit̄na be naakasi a mkpoma, kovu i n̄owhnuji anya. ²⁶ Be gweme kpakara nhne ka, be gwuru otu olulu hna ezi n'iketa aij nu anu, ke kpayarü ele noopio o hi n̄uhna vakwnusi anu j̄eenwe rikne, o zì masi nye nwernu rikne hi hne anu zì vakwnusai ai.’

²⁷ “Nye eze wam saru, ‘Bikno, nda, zizne Lazarosi ogo nda m, ²⁸ kwnornu nu m nwernu r̄umu nne rukna isne, o do be aka nu nsni, ma be gharu o va hne owhnuji anya ka’

²⁹ “Ebereham saru a, ‘Be nwernu Mozizi nu ele owhnurninya, be b̄nonu be nsni.’

³⁰ “Nye eze wam karu, ‘Óza, nda Ebereham, o b̄ru nu badnu hi n'ēnu liz̄o znekwnusi be, be j̄otuhnasna mkpoma.’

³¹ “Ebereham kanu a, ‘O b̄ru nu be j̄obnonu Mozizi nu ele owhnurninya nsni, be j̄otuhnasna mkpoma o b̄ubedi nu badnu hiri n'ēnu liz̄o.’”

17

*Mmehie, okwnata mkpoma
nu ɻ̄mu*

(Mat 18:6,7,21,22; Mak 9:42)

¹ Jiz̄osi kanu ele sno apna a, “Nhne neeme ma badnu mee mmehie jaavariri, kovu awhn̄uhnu jaazinu nye o jeehi n'aka a va. ² O jaakanu nye wam mma o b̄ru nu be gweru okne rugwu ogwe-wiri nyasi a n'ilí t̄ubna n'osimini karu o mee ma otu nu rime ele ka zì mati mehie. ³ Anu ledu anya nu nhne anu neeme.

“O b̄ru nu nwene i rukna mmehie i, bigbo a, o b̄ru nu o t̄uhnasna mkpoma a, gbarunu a. ⁴ O b̄ru nu o mehieru i mgba ɻ̄sau n'obochi, t̄uhnasna masi mgba ɻ̄sau, kaa ‘M t̄uhnasnaru m,’ gbarunu a.”

⁵ Ele sno apna a kanu Nyenwe aij, “Mejitenu aij okwnata mkpoma.”

⁶ Jiz̄osi saru be, “O b̄ru nu anu nwernu okwnata mkpoma lele mkpuru m̄ositadi, anu jaakanu okne isisi ka, ‘Be whome i kpasi i n'esilawuru osimini,’ o joobnonu anu nsni.

⁷ “O b̄ru nu otu badnu nu rime anu nwernu otu nye izi ke noorun ɻ̄ku a m̄obu

n̄oznu atn̄urnu a, nga o hiri ɻ̄ku hiehna, o jaakanu a, ‘Vaa daziri eli, ri wiri?’ ⁸ Óza! Kovu o jaakanu a, ‘Mesinu m wiri, woru iwo i, sete m me rikwo wiri, omekwo, i ri ke i.’ ⁹ Be zá naakanu nye izi meka nu o mernu nhne be karu o mee. ¹⁰ O bu kpa o z̄inu anu, nga anu mernu kpakara nhne be karu anu mee, anu kaa, ‘A bu ele izi etekne, a rn̄urnu ernu aij.’”

*Jiz̄osi gworu nri
ele nchn̄ichna*

¹¹ Nga Jiz̄osi zi nu apna neezne Jeruselem, o naagawhe n'esilawuru Sameria nu Galili, ¹² kpa o naabna nu rime otu eli-ohna, nri ele rukna nchn̄ichna kwnusiri a. Be gwuzoru nu hne zì ikere, ¹³ be gweru okne nkoli siwama, ‘Nda-aj-kwu, Jiz̄osi, donu aj obirizi.’

¹⁴ Nga Jiz̄osi whn̄urnu be, o kaa, ‘Anu zne gesi ele arjhona ɻ̄hni anu.’ Kpa be neezne, be gworu be nchn̄ichna wam.

¹⁵ Nga otu nyenum nu rime be whn̄urnu nu be gwołam a, o lahna, gweru okne nkoli naaja Chiokike. ¹⁶ O dna n'eli n'ochi Jiz̄osi t̄unu a mmamma. Nwerukna ka bu nye Sameria.

¹⁷ Jiz̄osi s̄ikwa a, “Be gwóla nri badnu? Ndaa badnu tolu ele berere? ¹⁸ O zá nye varu o t̄unu Chiokike mmamma, okwolem nye izne ka?” ¹⁹ Jiz̄osi kanu a, “Liz̄o, la, okwnata mkpoma i d̄ohialam i.”

*Ige eli-eze Chiokike
(Mat 24:23-28,37-41)*

²⁰ Agwna ele Farisi s̄ikwa Jiz̄osi nga ige eli-eze Chiokike jaava. Jiz̄osi saru be, ‘Eli-eze Chiokike jáava lele kpa ele badnu neele anya a. ²¹ O zá nye jaaka, ‘Le o zì hna,’ m̄obu ‘Piari,’ kwnornu nu eli-eze Chiokike zi nu rime anu.’

²² Ige wam Jiz̄osi kanu ele sno apna a, “Ige vawa nga o j̄ogwnu anu o whn̄u otu rime obochi ke Nnw̄o ke Badnu, kovu anu j̄owhnu a. ²³ Ele badnu jaakanu anu, ‘Le, Nnw̄o ke Badnu zi pii,’ m̄obu ‘O zì hna.’ Anu snó be zne. ²⁴ Lele kpa amuma oligwe neehi n'otu osotoma oligwe m̄ukesi n'osotoma berere, bu kpa obochi ke Nnw̄o ke Badnu jaazi. ²⁵ Kovu o jeeberu osno ta agida awhn̄uhnu, ebiri ka j̄oju a.

²⁶ “Lele kpa o nu n'obochi Noa, o bu kpa o joonu n'obochi Nnw̄o ke Badnu. ²⁷ Ele badnu zi neeri, noonwo, noolu nnwerene, noogbo nzí, du n'obochi Noa bnaznernu nu rime ogbo, mgba-mini eli gbukwo kpakara be.

²⁸ “O bu masi kpam n'obochi L̄otu, kpakara be zi neeri, noonwo, neere, noozu ahia, naakpa mkpuru, noowu ogo. ²⁹ Kovu n'obochi L̄otu whogaru nu eli Sodom, Chiokike wudnarnu békwnu nu rugwu békwnu lele mini ozozo, gbukwo kpakara be.

³⁰ “O bu kpa o jaazi n'obochi be jookpume Nnw̄o ke Badnu. ³¹ N'obochi wam, nye

obula ke zi n'olu oro a, o bná nu rime oro a zne kwahala nhne a, kpam masi, nye ke zi n'ekwu láhma aznú kwnornu nhne obula. ³² Anú chenwanya nnwerne Lotu. ³³ Nye obula ke noopio o znozhia bñdnu a, joottuwhu a, nye nootuwuhu bñdnu a, jooznohia a. ³⁴ Me kanú anú, n'abalí wam, badnú lawúru jaadnanyí n'ókpata, be gweru otu gharú ibne a. ³⁵ Ele rinya lawúru jaazi neegwe wiri, be gweru otu, gharú ibne a. [³⁶ Ele rukna lawúru jaazi n'ekwu, be gweru otu ghasa ibne a.]

³⁷ Ele sno apna a sikhwa a, "Ndaa po, Nyenwe aj?"

Jizosí sarú be, "Idele jaazíri hne obula iznu nwúrnu qñwu zi."

18

Nwerinya nzi a nwúrnu

nu nye ikpe

¹ Jizosí tñunu be otu elulu neezni be kpa be kpe okpukpe kpakara ige néegweme aka. ² O kaa, "Otu nye ikpe zi n'otu eli, nye zá nootu ogwnu Chiokike móbu so badnú anya. ³ Otu nyerinya nzi a nwúrnu zi masi n'eli wam, o neezne oro nye ikpe ka, naariásno a, 'Bikno, kpenu m ikpe óma megidne nye neemegbu m.'

⁴ "O kwéle o yinu a aka gbu ókwnu. Omekwo, o kanú ehni a, 'O bu n'ezí nu m zá m nootu ogwnu Chiokike, móbu so badnú anya. ⁵ Kóvu kwnornu nu nwerinya ka nzi a nwúrnu naakpakna m ehni, m jeekpenu a ikpe óma, o zi rikne gwú m kwnornu nu o naava ige obula.'

⁶ Nyenwe aj kaa, "Anú bno nsní nhne nye ikpe ojo wam kwuru. ⁷ Chiokike, o jooznohia ele ke a, ele o hojhiaru, bu ele naakwnakwu a iwhnehnie nu abalí? O jooogbu ókwnu o dòhia be. ⁸ Me kanú anú, o jooznohia be wara wara. Kóvu nga Niwó ke Badnú jaava, o joowhnu ele kwasiri ókwnata mkpoma n'ówa?"

Elulu nye Farisi

nu nye qna ntú

⁹ Jizosí tñunu ele kwnataru mkpoma n'imerine óma be, kóvu ledna ele berere anya elulu ka. ¹⁰ "Ele rukna lawúru znernu Oro Nso Chiokike zne kpe okpukpe, otu nye Farisi nu otu nye qna ntú. ¹¹ Nye Farisi gwuzorú ichne kpenu ehni a okpukpe, kaa, 'Chiokike, meka nu m bñio m nye ówho-anya, móbu nye ojo, móbu nye neeme oyí lele ele berere. Meka nu m bñio m nye ojo lele nye qna ntú ka. ¹² M noovu qñu mgba lawúru n'ikwezu, m nqokwu otu nu nri nga kpakara nhne me nwerunu.'

¹³ "Kóvu nye qna ntú wam gwuzorú nu hne zi ikere, o nwéé rikne gwelízo a anya le oligwe, kóvu o kwa aka nu mkpoma, o wute

a, kaa, 'Chiokike, dñnu m me nye mmehie obirizi.'

¹⁴ Jizosí kaa, "Me kanú anú, nye qna ntú ka nu Chiokike mernu udno su o laru oro a, o bñio nye Farisi, kwnornu nu be jeegwedna nye obula ke gwelizoru ehni a olu, nye obula ke gwednarnu ehni a eli, be jeegwelízo a."

*Jizosí góziri rúmu takíri
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Agwna ele badnú nookwuyanu Jizosí rúmu takíri be ma o kpatú be aka. Nga ele sno apna a whñrnu be, be branu be mbna. ¹⁶ Kóvu Jizosí sukwuru rúmu takíri vakwnusi a, kaa, "Anú gharú rúmu takíri ma be vakwnusi m, anú bnósní be, kwnornu nu eli-eze Chiokike bu ke ele nu kpa. ¹⁷ Me kanú anú ezi oka, nye obula ke jéegweru eli-eze Chiokike lele nnwo matí, o jáabna nu rime a riá riá."

*Otu nye óchichi
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)*

¹⁸ Otu nye nñechi ele Ju sikhwaru Jizosí, "Nye zni-nhne óma, kini bu nhne me jeeme ma m kehia m bñdnu kwó okwo?"

¹⁹ Jizosí sarú a, "Kini kpayarú i noosukwu m nye óma? O zá nye bu nye óma, okwolem otu badnú, bu Chiokike kpoi. ²⁰ I maa m nhne be nyerunu n'iwu, I méko oyi, i gbúkó badnú, i znúkó buznu, i gbákó akebne aghalaghala, sôbisinu nda i nu nne i."

²¹ Nye óchichi wam kaa, "M bijaru m kpakara nhne hite n'ige me bu wikoro."

²² Nga Jizosí nñrnu nhne ka, o kaa, "I jeeme otu nhne kpoi. La, re kpakara nhne i nwernu, kesi ele mbóni, i jeenwe ókwnu n'oligwe, vaa, sno m."

²³ Nga nye óchichi wam nñrnu ka, o wuteru a k'agida, kwnornu nu o nwernu ókwnu k'agida. ²⁴ Jizosí le a anya, kaa, "O bu nhne rarú ehni k'agida nu ele nwernu ókwnu o bna n'eli-eze Chiokike. ²⁵ N'ezí, o zinu anóhia be kwu kaméli ewheke o gawhe n'anya alanga karu ele nwernu ókwnu o bna n'eli-eze Chiokike."

²⁶ Ele nñrnu oka ka, sikhwa, "Ndakwanu nye be jooznohia?"

²⁷ Jizosí sarú, "Nhne rarú ehni hne badnú zi, be meli kpakara nhne hne Chiokike zi."

²⁸ Pita kanú a, "Le, a sigbasiri kpakara nhne snornu i."

²⁹ Jizosí kaní be, "Me kanú anú ezi oka, o zá nye obula ke sigbasiri oro, móbu nnwerne, móbu nwene, móbu ele mñrnu a, móbu rúmu, kwnornu eli-eze Chiokike, ³⁰ ke jáanahia karukwo n'ige ka, n'ige ke jaava, bñdnu kwó okwo."

*Jizosí kwuru óka gbasíri
enwu a ke mgba éto
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)*

³¹ Jizosi kwuru nri nü badnụ lawuru wam, kanu be, "A neezne Jerusəlem, kpakara nhne ele ọwhurninya gbaru n'okwukwo gbasiri Nnwọ ke Badnụ jeemezu. ³² Be jeegweru a nyewhete n'aka ele bùo ele Ju. Be jeeme a nhne rụmu, nyee a mkpari, gbu a ọnu mini, ³³ pnia a nhne, gbu a. N'ọbochi k'eto, o jeehi n'enwu lizq."

³⁴ Ele sno apna a ghoyage kpakara nhne ka. Be kpusirni ọka ka n'anya be. Be maa risi nhne o nookwu.

*Jizosi gworu nye ọrio isni
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)*

³⁵ Nga Jizosi naavadu Jeriko, otu nye isni дажi nü ngeri apna nɔorio nhne. ³⁶ Nga ọ nurnu agida badnụ neewhe, ọ sikhwa be nhne neeme. ³⁷ Be kanu a, "Jizosi nye Nazareti neewhe hna."

³⁸ O siwama lulo, "Jizosi, Nnwọ Devidi, dñou m obirizi."

³⁹ Ele be Jizosi օsnō bigborua, o kpusni օnu a, kovu, o siwama k'agida, "Ji Nnwọ Devidi, dñou m obirizi."

⁴⁰ Jizosi gwuzoru, kaa, be kwuyanụ a ya. Nga օ varu, Jizosi sikhwa a. ⁴¹ "Kini bụ nhne i pioru me menu i?"

Nye isni wam kaa, "Nyenwe aj, mee ma m whnurnu m օsno."

⁴² Jizosi kanu a, "Whnurnu օsno, օkwnata mkpoma i gwolam ji." ⁴³ Ngangam, o bete o whnụ օsno, snornu Jizosi n'apna, naaznarni Chiokike. Kpakara ele whnurnu a znarni Chiokike.

19

Jizosi nü Zakiyosi

¹ Jizosi bnazne nü rime Jeriko, neewhe n'esilawuru a. ² Otu nye risi ele ọna ntụ rewhna a bu Zakiyosi zì pii, o bụ nye baru aba. ³ O noopio kpa ọ jowhnu Jizosi, kovu o nwée rikne kwnornu nü օ bụ nye zì ichichi n'esilawuru ighudu badnụ. ⁴ O gba ẹso zne nü ruwhnu, pne n'olu isisi sikamo ma օ whnụ Jizosi nga o jeeuwhe nü apna wam.

⁵ Nga Jizosi dñu nü piyam, o le anya n'olu, kanu a, "Zakiyosi, hiedna wara wara, kwnornu nü m jaadazi n'oro i tna."

⁶ Zakiyosi mee wara wara hiedna, nabnanya a nü mkpoma օso n'onyu.

⁷ Kpakara ele badnụ whnurnu a, be bete naatamu, kaa, "Nwerukna ka znernu օ bụru nye izne n'oro nye mmehie."

⁸ Zakiyosi lizq kanu Nyenwe aj, "Nyenwe aj, m jeekeewa kpakara nhne me nwerneru ẹli lawuru, kesi ele mboni, nye ọbula ke me ghogburu, m jokwuhnata a ẹli eno."

⁹ Jizosi kanu a, "Oznohia varu n'oro ka tna, kwnornu nü nwerukna ka bụ masi nnwọ

Ebereham. ¹⁰ Kwnornu nü Nnwọ ke Badnụ varu o pio nü օ znohia ele whuru owhu."

Elulu nri mkpuru ịwai

be kwu mìnasi*

(Mat 25:14-30)

¹¹ Kpa be zì noobno nsni, Jizosi zne nü ruwhnu tnunu be otu elulu, kwnornu nü օ zì Jerusəlem ndndu, ele badnụ wam naari nü ẹli-eze Chiokike jowhuya iwhne kítna. ¹² Ọ kaa, "Otu nwerukna be marnu rəwhna a znernu mba zì ikere ma be chni a eze su o hiehna ẹli a. ¹³ Hne o zne, o sukwu nri ele ọhi a, nyee be nri mkpuru ịwai, kanu be, 'Anụ zụ ahia tem m hiehna.'

¹⁴ "Kovu ele ẹli wam snornu a irno, be zizne izi kaa, 'A chòla nwerukna ka bụru eze aij.'"

¹⁵ "Be chni a eze, o hiehna. O sukwu ele ọhi a ele o nyernu ịwai ma օ mahia mbnarna be nwehịarụ nü ịwai o nyernu be."

¹⁶ "Nye ke mbom varu, kaa, 'Nyenwe aj, mkpuru ịwai i nyernu m nwehịarụ nri mkpuru ịwai mbnarna berere.'

¹⁷ "Nyenwe a kanu a, 'I mekwary nkari, ọhi oma. Kwnornu nü i kwesiri be kwnata i mkpoma nü nhne mati, nechi nri mba.'

¹⁸ "Nye ke ẹbo varu, kaa, 'Nyenwe aj, mkpuru ịwai i nwehịarụ mkpuru ịwai isne berere.'

¹⁹ "Nyenwe a saru a, 'Bụru nye neelekota ẹli-ঘনা isne.'

²⁰ "Nye ke ẹto varu kaa, 'Nyenwe aj, le ịwai i, m knernu m ịwai i n'ikpe tugwatanu i ya. ²¹ Ogwu i tñru m, kwnornu nü i bụ nyanyi rikne. I neegweru nhne bùo ke i, neegwe nhne n'ekwu hne i kpála mkpuru.'

²² "Nyenwe a saru, 'M jeeji nhne hi n'onyu i kpe i ikpe, ji ọhi ojo. I magwụ nü m bụ m nye anya rikne, neegweru nhne bùo ke m, m neegwe nhne n'ekwu mē kpála mkpuru. ²³ Kini mernu i yisige ịwai m n'aka ele ọro ịwai? Kpa me hiehnarnu, m znernu m anahorụ ịwai m nü mbnarna a.'

²⁴ "O kanu ele gwuzo ndndu, 'Anụ nahi a ịwai kị nyega nye wam ke nwerneru nri.'

²⁵ "Be kanu a, 'Nda-aj-kwu, o nwerneru nri.'

²⁶ "O saru be, 'Me kanu anu, nye ọbula ke nwerneru be jeenyae a, o nwehnasiru, kovu nye ke nwé, be jaanahorụ a օ bùbedi ke o nwerneru. ²⁷ Kítna, ele irno m ele kwége me bụru eze be, anụ kwuya be hna gbumekwo kpakara be nü ruwhnu m.'

Jizosi bnaznernu

Jerusəlem

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ Nga Jizosi kwukworu ọka ka, o beru be օsnō neezne Jerusəlem. ²⁹ Nga օ vaduru Bétfagi nü Bétfani nü Rugwu Olivu o zizne

* ^{19:10} mìnasi: Jizosi tnunru elulu mkpuru ịwai be kwu mìnasi. N'ige mbom, ogwo ọrnu ọbochi bụ otu mkpuru ịwai etekne. Otu mìnasi hna lele otu riwu mkpuru ịwai.

20

Rikne Jizosi

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ O du otu obochi nga Jizosi zi n'Oro Nsø Chiokike neezni izi oma, ele risi arjohna nü ele zni iwu ele Ju, be nü ele okno badnù Izireli varu. ² Be kanu a, "Kanu aij rëwhna rikne i ji neeme kpakara nhne ka. Nyele nyernu i rikne ka?"

³ Jizosi saru be, "M jaasikwa anu otu ajiji masi, anu kanu m, ⁴ ɔwu mini Joni, o hiri n'oligwe mobü n'aka badnù va?"

⁵ Be kwu a n'esilawhnu be, kaa, "O bürü nü a kaa, 'O hiri n'oligwe,' o jaasikwa aij, 'Kini mernu anu kwéle a?'" ⁶ "Kovu a kaa nu o hi n'aka badnù, kpakara ele badnù ka joötugbu aij akaworugwu, kwnornu nü be kweru nü Joni bu nye owhnurninya."

⁷ Be saru a, "A máa hne o hi va."

⁸ Jizosi kanu be, "M jáaka masinu anu rëwhna rikne me ji neeme kpakara nhne ka."

Elulu ele ərnu əkwy vəiñi
(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Jizosi tñunu ele badnù elulu ka, "Otu nyerukna kparu vajni, gweru əkwy wam yisi n'aka ele jeelekota a, whoga gbu ɔkwnu."

¹⁰ Nga ige o ghø mkpuru dñru, o zizne otu nye izi o znekwnusi ele ərnu əkwy wam ma be nyee a agwna mkpuru vajni. Kovu ele ərnu əkwy wam pnja a nhne, zila a n'aka etekne. ¹¹ O zizne kwno nye izi berere, ele ərnu əkwy wam li a nhne, kpası a iwhnerne, zila a n'aka etekne. ¹² O zizne kwno nye izi ke éto, be mekasi a nhne, tuwhu a n'ederezi.

¹³ "Ige wam nye nwe əkwy vajni wam karu, 'Ndaa nhne me jeeme? M jeezizne nnwq m me whnurnu n'anya, eleghı anya be jooso a anya.'

¹⁴ "Kovu nga ele ərnu əkwy wam whnurnu a, be kanu ehni be, 'Ka bu nye jeerie mkpe nye nwe əkwnu ka, anu va ma a gbu a, a jeekeri mkpe a.' ¹⁵ Be tuwhu a n'aznū əkwy wam gbu a.

"Kini bu nhne nye nwe əkwy wam jeeme ele ojo wam? ¹⁶ O jaava gbumekwo ele ərnu əkwy ojo wam, gweru əkwy wam nyewhete n'aka ele berere."

Nga ele badnù wam nñrnu ɔka ka, be kaa, "Chiokike kwé."

¹⁷ Jizosi le be anya, sïkwa be, "Kini bu risi nhne be gbaru n'okwukwo nsø?

'Akaworugwu ke ele noowu oro jüru
kiyam għolam risi nsukala oro.'

¹⁸ Nye obula ke jaadnakwasji akaworugwu ka, jaagbawa ibekala ibekala, kovu nye obula ke akaworugwu ka jaadnakwasji, o jeegweri a lele rētnu."

¹⁹ Ele zni iwu ele Ju nü ele risi arjohna pio kpa be joonwugwu Jizosi ngangam, kwnornu

ele sno apna a lawhnu, kanu be,³⁰ "Anu zne nü mgħbu matiż ke ziżi nü ruwhnu anu, kpa anu naabna, anu joowhnu otu nnwq iżiyya be kpogwu pii, ke o zá nye dazjri n'olu a, anu tóma a, toya hna. ³¹ O bürü nü badnù obula sikkwa anu, 'Kini mernu anu nqotoma a,' anu kanu a, 'O ziżi Nyenwe aij mkpa.'

³² Ele o dusiri zne whħnu lele kpa Jizosi kanu be. ³³ Kpa be nqotoma nnwq iżiyya wam, ele nwe a sikkwa be, "Kini mernu anu nqotoma nnwq iżiyya wam?"

³⁴ Be saru be, "O ziżi Nyenwe aij mkpa."

³⁵ Be toyaru a Jizosi, wukwasi iwo be n'olu a, dazija Jizosi n'olu a. ³⁶ Kpa Jizosi neezne, ele badnù naagħbasa iwo be n'apna.

³⁷ Nga o vadur hne apna laru Rugwu Olivu, igħbidu badnù ele sno apna a bete nqonwudna, nqotunu Chiokike mmamma n'okne nkoli kwnornu agħida ċernu ndu-ehni be whnurnu.

³⁸ Be naakaa,

"Chiokike gozi eze
ke naaħu nü rëwhna Nyenwe aij,
Udno n'oligwe,

ożnarri ziżu Chiokike nü hne kakwo
n'olu."

³⁹ Agħwna ele Farisi ele sno igħbidu badnù wam kanu Jizosi, "Nye-zni-nhne, bigbø ele sno apna i ma be kpusni őnu."

⁴⁰ Jizosi saru be, "Me kanu anu, o bürü nü ele ka kpusni őnu be, akaworugwu ele ka jeesi lulo."

Jizosi kwnanu

Jerusélem əkwna

⁴¹ Jizosi vadu Jerusélem ndiandu, whħnu a, kwnanu a əkwna. ⁴² O kaa, "O bürü nü i mahiżu obochi tna nhne jeegwewanu anu udno, kovu anya anu kpuru isni. ⁴³ Obochi vawa nga ele irno anu jaadazigidne anu, għagħidne anu n'apna obula. ⁴⁴ Be jożopija anu nü rħmu takriġi anu, be joollu elli ka nü ele wu nu rime a, be jéesigħbasi otu akaworugwu n'olu ibne a hna, kwnornu nü anu māa ige Chiokike varu ő q-snobia anu."

Nhne Jizosi mernu n'Oro Nsø Chiokike

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Jizosi bnazznej Qro Nsø Chiokike, chijha ele neere ahja pii. ⁴⁶ O kanu be, "Be għbaru a n'okwukwo nsø, kaa, 'Qro m joħobu qro okpukpe,'

kovu anu mernu a o bürü obna ele buznu."

⁴⁷ Jizosi ziżi neezni nhne kpakara obochi n'Oro Nsø Chiokike. Ele risi arjohna nü ele zni iwu ele Ju nü ele okno badnù Izireli needne kpa be joogbu a. ⁴⁸ Kovu be máa nhne be jeeme, kwnornu nü kpakara ele berere zi körri noobno nsnj nü nhne o nookwu.

nü be magwü nü o tnünnu be elulu ka. Kóvu be nootu ogwnu ele badnü.

Otu ntu-eli

(Mat 22:15-22; Mak 12:3-17)

²⁰ Be zizne ele naadna ndidna ele mernu lele nü be bu ele ezi öka. Be noopio kpa be jeeji nwügwü Jizosi hite n'ikwu-önü a ma be gweru a nyewhete n'aka nye öchichi. ²¹ Be sükwa Jizosi, "Nye-zni-nhne, a magwü nü i kwu ezi öka neezni nhne kwesiri, i zá neele badnü anya nü ruwhnu, kóvu i neezni apna Chiokike n'ezí öka. ²² O bürü öma a tü ntü nye Siza soöbu o búo öma?"

²³ Jizosi whnuru aghigho ke mkpöma be, o kanü be, ²⁴ "Anü gesi m otu mkpüru iwai. Nyele nwe ruwhnu ka nü nhne be gbakwasiri n'olu a?"

²⁵ Be sarü a, "Siza nwe."

Jizosi kanü be, "Anü nye Siza nhne ke Siza, nye masi Chiokike nhne ke Chiokike."

²⁶ Be nwée nhne be jeeji nwügwü a hite n'ikwu-önü o kwuru nü ruwhnu öhna. Osisa o sarü be jiri be anya, be daziri bii.

Ajii gbasiri olizo n'enwu

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Agwna ele Sadusi, ka bu ele karü nü olizo n'enwu züla, vakwnusiri Jizosi, sükwa a ajiji, ²⁸ "Nye-zni-nhne, Mozizi gbarü n'ökukwo iwü nye a, 'O bürü nü nyerukna nwürrnu sigbasi nnwerne a, hne be nwée rümu, nwene a rukna jöoloru nnwerne nwene a wam mühianu nwene a rukna rümu.' ²⁹ Rümu nne ęsau nü aji zi, ke mbom lüru nnwerne, nwüma hne o nwée nnwo. ³⁰ Nye ke ébo lüru a, ³¹ nye ke éto lü a, otu aka wam kpa rümu nne ęsau wam lüru nwerinya wam, kpakara be nwée nnwo, be nwukwo. ³² N'ipne-aznü nnwerinya wam nwü masi. ³³ Kitña, n'qobochi olizo n'enwu, nnwerinya wam jööbu nnwerne nyele n'esilawrü be, kwnornu nü be ęsau lüru a?"

³⁴ Jizosi sarü be, "Ele badnü k'owa ka noolu nnwerne, neekesi nzi. ³⁵ Kóvu ele kwesiri o kehia igwe n'olizo n'enwu ma be zi büdnü n'ige ke jaava, be lü nnwerne, be gbö nzi.

³⁶ Be jónowu enwu berere, kwnornu nü be nü lele ele enine izi. Be bu rümu Chiokike kwnornu nü be hiri n'enwu lizo. ³⁷ Kóvu Mozizi neegesi nü ele nwürrnu önü jeehi n'enwu lizo, hite nü nhne o gbarü n'ökukwo gbasiri isisi mati wam neerne bekwnu. O sukwuru Nyenwe aji 'Chiokike ke Ebereham, Chiokike ke Aziki, nü Chiokike ke Jekopu.' ³⁸ Chiokike bu Chiokike ele ezi bu büdnü, o búo ke ele nwürrnu önü, kpakara ele badnü zi büdnü n'anya Chiokike."

³⁹ Agwna ele zni iwü ele Ju karü, "Nye-zni-nhne, i sakwarü nkari." ⁴⁰ O zíma nye nwernu rikne sükwa a ajiji berere.

Karaïsi bu nnwö nyele?

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Jizosi kanü be, "Ndaa kpa be naakaa nü Karaïsi bu Nnwö Devidi?" ⁴² Kwnornu nü Devidi n'iwhuru a kwuru n'ökukwo Eri Öma,

'Nyene we aj kannu Nyenwe m,

Daziri eli n'akarikwnunga m

⁴³ tem dù nga me jaabita ele irno i
lele nhne i jötukwasi öchi i lawürü.'

⁴⁴ Devidi sukwuru a 'Nyene we m,' ndaa kpa o jeeji búru kwno nnwö a?"

Anü zeru ele zni iwü

ele Ju

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-

54)

⁴⁵ Kpa kpakara ele badnü wam zi noobno nsni, Jizosi kanü ele sno apna a, ⁴⁶ "Anü neeze ele zni iwü ele Ju. O naaması be o wo awura ogologo naagaghari, o naaması be ele badnü neebekwu be ikwu n'ahja, be noohoru risi ngadna n'oro ogbako ele Ju, ma ngadna kakwo mma n'ogbako iriri anü. ⁴⁷ Be bu ele neeridna qro ele rinya nzi be nwürrnu, neekpe ogologo okpukpe ma ele badnü whnuru be. Be jaata awhnüphnu ke kakwo."

21

Nkesi nwerinya

nzi a nwürrnu

(Mak 12:41-44)

¹ Jizosi leru anya whnü ele eze nootusi nhne nkesi be nü hne be nootusi iwai n'Oro Nso Chiokike. ² O whnü otu wömboni nzi a nwürrnu hne o nootusi mkpüru iwai mati lawürü. ³ Jizosi kaa, "Me kanü anü ezi öka, nwerinya ka bu wömboni nzi a nwürrnu tüsiri karükwo kpakara ele nootusi iwai. ⁴ Kpakara ele badnü ka masiri aka n'agida ekwu be nwernu gweboru tüsiri, kóvu nwerinya mboni ka tükparu kpakara nhne o nwernu."

Be joolulu Oro Nso

Chiokike

(Mat 24:1,2; Mak 13:1-2)

⁵ Agwna ele sno apna a nookwu, naajakiri Oro Nso Chiokike nü akaworugwu be jiri a wu mma, ya nü nkesi be jiri chö Oro Nso Chiokike mma. Kóvu Jizosi kaa, ⁶ "Kpakara nhne anü nqööwhnu, ige vawa nga otu akaworugwu jöögwu n'olu ibne a, be jaakwadnna kpakara be n'eli."

Mmekpöhni nü

ökpakna ehni

(Mat 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷ Be sükwa a, "Nye-zni-nhne, ndaa nga nhne ka jööbu? Kini jööbu nhne jeegesi nga nhne ka jeeme?"

⁸ Jizəsi saru be, “Anya dū anu əli, anu kwé be duhie anu. Agida ele badnū jaava nu rəwhna m, naakaa, ‘O bu mawa, ige valəm,’ kovu anu snó be.” ⁹ Nga anu jōonu ətnutnu ogwnu nu omegidne, ogwnu tūko anu. Kpakara nhne ka jeebe əsnō mee, kovu okwukwo nhne yódudge.”

¹⁰ O kanu be, “Mba jeelizo megidne mba, əli-eze jeelizo megidne əli-eze.” ¹¹ Okne əli otne enye jaazi nu hne zì ichne ichne, okwnunyo nu nriria ojo jaazi nu hne zì ichne ichne. Nhne zi ogwnu nu okne nhne elekema jeehi n'oligwe va.

¹² “Kovu su kpakara nhne ka mee, be joonwugwu anu, kpakna anu əhni, gweru anu nyee n'aka ele ikpe be kpe anu ikpe n'oro əgbako ele Ju, be yisi anu n'oro ikelu. Anu joogwuzo nu ruwhnu ele eze nu ele ochichi kwnornu nu rəwhna m.” ¹³ Ka jōobu oghere anu jeeji gba akebne izi əma. ¹⁴ Kovu anu bérú əsno rígbu əhni anu kpa anu jeeji goru ənu anu. ¹⁵ Kwnornu nu m jeeysi əka nu akonike ke ele irno anu jéenwe rikne gwuzogidne móbu megbu anu. ¹⁶ Ele murnu anu jeegwero anu nyewhete, rümu nne anu nu rümu nwene nu ele enyi, be joogbu agwna anu. ¹⁷ Kpakara ele badnū joosno anu irno kwnornu nu me. ¹⁸ Kovu otu rukeri-ize ke risi anu jáadna n'eli móbu whu etekne. ¹⁹ Anu gwuzosi rikne ma anu znohia bùdnú anu.

Be joolulu Jerusəlem (Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ “Nga anu joowhnu ele ogwnu ele irno gbaru Jerusəlem ngaramanga, anu mahia n'olulu a zì ndündu.” ²¹ Ige wam ele zì nu Judiya gbazne n'olu rugwu, ele zì n'əli-əhna whoga, ele zì n'ekwu be láhna nu rime əli-əhna. ²² Kwnornu nu ka bu ige o ta awhnúwhnu ma kpakara nhne be gbaru n'okwukwo əsno mezú. ²³ Awhnúwhnu jaazinu ele rinya zì rime nu ele neechi nnwò rēma n'ige wam. Okne awhnúwhnu jaadnakwasí əli ka, Chiokike jōonwudna ovu owe əhni a megidne ele badnū ka. ²⁴ Be jeegwero ama-əgwnu gbu agwna badnū, be joodoru ele berere lele ele ikelu zne kpakara mba. Ele búo ele Ju joozodna Jerusəlem tem ige be zu.

Nnwò ke Badnū vawa (Mat 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ “Nhne elekema jaazi n'əhnám nu ənwa nu mbó. N'əwa mkpóma əla mini jaazi n'əsilawuru kpakara mba, be jootu ogwnu abaka-mini nu ruwhere osimini.” ²⁶ Ele badnū jootubo kwnornu ogwnu nu nhne be n'əowhnu jeeme n'əwa, kwnornu nu kpakara iknernema ke oligwe joohnio ohnio. ²⁷ Ige wam be joowhnu Nnwò ke Badnū hne ənaava n'erumeru k'oligwe, n'iknernema nu okne igwugwu. ²⁸ Nga kpakara nhne ka

beteru neeme, anu lizə, gwelizo risi anu olu kwnornu nu ige əznöhia anu zì ndündu.”

Muhia nhne hite n'isisi be kwu figi

(Mat 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Jizəsi tñunu be elulu ka, “Anu le isisi figi nu kpakara isisi berere.” ³⁰ Nga anu n'əowhnu nu be nooruhia əkwukwo bùdnú, anu mahia nu nduru-miní zì ndündu. ³¹ Kpam masí, nga anu joowhnu kpakara nhne ka neeme, anu mahia nu əli-eze Chiokike zì ndündu.

³² “Me kanu anu ezi oka, ebiri ka jéewhe su kpakara nhne ka mee.” ³³ Oligwe nu əwa jaagawhe, kovu ikwu-ənu m jáagawhe ria ria.

Odo aka nu nsni

³⁴ “Anya dū anu əli, anu kwé okne nhne oriri nu nhne ənwunwo nu əriri ke bùdnú ka, jihia mkpóma anu, ke jeeme obochi wam vakwnusi anu nu nga anu tūge anya a.” ³⁵ Kwnornu nu əjaavakwnusi kpakara ele zì n'əwa lele mbjáta be sminnu anohia.” ³⁶ Anu neese nse ige obula, anu kpe okpukpe ma anu nwe rikne gbanahorú kpakara nhne ka jeeme, nu o gwuzo nu ruwhnu Nnwò ke Badnū.”

³⁷ Jizəsi zì neezni nhne kpakara əbochi n'oro əsno Chiokike, n'ige ogbednachi ə whoga zne Rugwu Olivu zukwaru inwe nü o dnanyi tem chi bo.” ³⁸ Kpakara ele badnū neezne əsno Chiokike n'ənu əsisi ma be n'ərnu nhne o neezni.

22

Be gbaru iznuznu o gbu Jizəsi

(Mat 26:1-5; Mak 14:1,2; Jon 11:45-53)

¹ Ige Iriri Brëdi Whúge Owhu ke be kwu Ogawhe zì ndündu. ² Ele risi ariohna nu ele zni iwu ele Ju noopio oghere be jeeji gbu Jizəsi, kpa be n'ətutu ogwnu ele badnū.

Judasí kweruru o re Jizəsi

(Mat 26:14-16; Mak 14:10,11)

³ Ekwensi bna nu rime Judasí nye be kwu Isikarioti, nye bu otu nu rime ele sno apna a nri nu əbo wam. ⁴ Judasí znekwnusi ele risi ariohna nu ele risi ele neese əsno Chiokike, gba iznuznu kpa o jeenyé be Jizəsi. ⁵ Ovu sôru be n'ənu, be kwe o nyee a əwai. ⁶ Judasí kweru, o noopio kpa o jeenwe oghere o gweru Jizəsi nyee be nga ele badnū maa.

Be jiknernu o ri Iriri Ogawhe

(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

⁷ O du n'əbochi ke Iriri Brëdi Whúge Owhu, nga be naakwa ariohna atnurnu Ogawhe. ⁸ Jizəsi zizne Pita nu əjoni, “Anu zne bïkwatanu aij Iriri Ogawhe.”

⁹ Be sīkwa a, “Ndaa hne i pioru a bīkwata a?”

¹⁰ Jizōsi kanū be, “Kpa anū naabna n’eli ka, anū jōowhnu otu nwerukna vugwu idudu mini, anū snornu a bna n’oro ke ọ jaabna.¹¹ Anū kanū nyenwe owo wam, ‘Nyezni-nhne kaa a sīkwa i, Ndaa owo ele izne hne me nu ele sno apna m jeeri Iriri Ogawhe?’¹² O jeegeesi anū otu onu-oro zì rude n’oro olu, be mekwataru, anū mekwata kpakara nhne.”

¹³ Be zne whnū kpakara nhne lele kpa Jizōsi kannu be. Be mekwata Iriri Ogawhe.

*Wiri Anyasnu Nyenwe aj
(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Kor 11:23-25)*

¹⁴ Nga ige dūru, Jizōsi nū ele izi a daziri neeri wiri.¹⁵ O kanū be, “N’ez i gwnusiri m rikne me nu anū rikō Iriri Ogawhe ka sī me ta awhnūwhnu.¹⁶ Kwnornu me kanū anū, m jēeri kwno a berere tem o mezū n’ige eli-eze Chiokike.”

¹⁷ Jizōsi gweru okiko, tūnu Chiokike mmamma, kaa, “Anū gweru ka, keme n’esilawuru anū.¹⁸ Kwnornu me kanū anū, m jōonwoma manya hi n’isisi vajni whuya ria ria tem eli-eze Chiokike va.”

¹⁹ O gweru brēdi, tūnu Chiokike mmamma, nyawama a, nyee be, kaa, “Ka bu anō-ehni m me nyeru kwnornu anū, anū neeme ka neechenwanya m.”

²⁰ Kpam masi, nga wiri anyasnu wheru, o gweru okiko, kaa, “Okiko ka bu ogbani-ehni ikne ke ovnarna m, ke me wusiri kwnornu anū.²¹ Kōvu anū le, nye neere m nu me dazigu n’ikpechi neeri wiri.²² Nnwō ke Badnū jaala lele kpa Chiokike kpeebiri a, kōvu awhnūwhnu jaazinu nyerukna wam be jeehi n’aka a re Nnwō ke Badnū.”

²³ Be nēesikwarita ehni be nye jeeme nhne ka.

Nye kakwo ibne a

²⁴ Ele sno apna a bete nōdogbuta nye kakwo n’esilawuru be.²⁵ Jizōsi kanū be, “Ele eze ele búo ele Ju nēechi ele ke be n’aka rikne, ele nwernu rikne hne be zì kaa nu be bu enyi ele badnū.²⁶ Kōvu o kwésile o zì kpam n’esilawuru anū. Nye kakwo ibne a n’esilawuru anū joonu lele watakiri, nye noodu anū lele nye izi.²⁷ Kwnornu nyele kakwo, nye neeri wiri n’ikpechi sobu nye neezne izi? O bu nye dazī eli neeri wiri. Kōvu m zì m n’esilawuru anū lele nye izi.

²⁸ Anū dazigidhernu m n’ornurna m.²⁹ M jeenyē anū rikne o chi eli-eze lele kpa Nda m nyeru m,³⁰ ma anū snornu m ri wiri, nwō masi nu eli-eze m, daziri nu ngadna eze neekpe ebnurnu nri nu ebō ke Izirēli ikpe.

*Jizōsi karu nū Pita
jōogonahoru a*

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

³¹ “Saimoni, Saimoni, le, Ekwensu rjorū o yo ị lele kpa be yo ikpa.³² Kōvu m kpennu m jī okpukpe, Saimoni, ma ọkwnata mkpoma i ziri kwem. Nga i tūhnasarnu, kwnagidne rūmu nda i.”

³³ Kōvu Pita saru, “Nyenwe aj, m jiknernu m o sno i zne ikelu mōbu nwūmu.”

³⁴ Jizōsi saru a, “Pita, me kanū i, sū okne ọchichi kwna ékwna tna, i jōogonahoru m mgba eto.”

*Rékpa mati, rékpa nū
ama-ogwnu*

³⁵ Jizōsi sīkwa be, “Nga me zihalaru anū, anū jíle rékpa ịwai, mōbu rékpa, mōbu okorochi, o nwernu nhne kōru anū?”

Be saru a, “O zá nhne kōru aj.”

³⁶ O kanū be, “Kōvu kitra, nye nwernu rékpa ịwai gweru a, nye nwernu rékpa berere, gweru a, o bürü nu i nwée amagwnu, re iwo olu i, zürü otu.³⁷ Kwnornu nū be gbaru a n’okwukwo nsō, ‘Be gwnukotaru ya nū ele mmehie,’ be jeemezu nhne ka. Owe! Nhe be gbaru gbasiri m jeemezu.”

³⁸ Ele sno apna a kaa, “Nyenwe aj, le amagwnu lawürü.”

Jizōsi kanū be, “O joozu.”

*Jizōsi kperu okpukpe
nū Rugwu Olivu*

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Jizōsi whoga zne nū Rugwu Olivu lele kpa o mesi, ele sno apna a snornu a.⁴⁰ Nga o vaduru pi, o kanū be, “Anū kpe okpukpe o zì anū dnabna nū rime ɔrnurna.”⁴¹ O whoga zne nū ruwhnu mati, gbu mpnerne ọchi n’eli kpe okpukpe, kaa,⁴² “Nda m, o bürü nu o masi i, gwemenu m okiko awhnūwhnu ka, kōvu o búo nhne me pioru, kōvu nhne i pioru.”⁴³ Ènìne izi hi n’oligwe varu gba inwe.⁴⁴ Hite n’igbugbu, o kpe okpukpe k’ezì, rūhara baru a nū lele okne ọkpurukpu ɔvnarna naadnasa n’eli.

⁴⁵ Nga o kpe kworu okpukpe, o lah-nakwnusi ele sno apna a, whnū nu be neezni anyarna hite nū nhne igbugbu nū rikne gwuru be.⁴⁶ O sīkwa be, “Kini mernu anū neezni anyarna? Anū lizò kpe okpukpe o zì anū dnabna nū rime ɔrnurna.”

*Be nwudnernu Jizōsi
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)*

⁴⁷ Kpa Jizōsi kpu oka n’onu, Judas, otu nū rime ele sno apna a nri nu ebō wam, duru igbudu ele badnū va, o znekwnusi Jizōsi, snutu a onu.⁴⁸ Kōvu Jizōsi sīkwaru a. “Judas, i ji osnutu onu neere Nnwō ke Badnū?”

⁴⁹ Nga ele sno Jizosi whnurnu nhne neeme, be kaa, “Nyenwe aj, a gweru ama-ogwnu aj lu ogwnu sa?” ⁵⁰ Otu nyenum n'esilawuru be, ji ama-ogwnu gbu, bihala nnwq izi nye risi arjohna nsnij akarikwnunga a.

⁵¹ Kovy Jizosi saru be, “Ozulem!” Q kpatu nsnj nwerukna wam aka, gwq a.

⁵² Jizosi kanu ele risi arjohna nuj ele risi ele neese Oro Nsqo Chiokike nuj ele okno badnu, ele varu o nwugwu a, “Anu ji ama-ogwnu nuj okpiri va lele nuj m bu m nye neemegidne iwu eli.” ⁵³ Me nuj anu zj kpakara qbochi n'Oro Nsqo Chiokike, anu nwée rikne nwugwu m. Kovy ka ige ke anu, ige rikne qchichiri n'echi.”

Pita gonahoru Jizosi
(Mat 26:57,58,69-75; Mak 14:53,54,66-72; Jon 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Kpa be nwugwu Jizosi, be duru Jizosi zne n'oro nye risi arjohna, Pita snornu nuj be nuj hne zj ikere. ⁵⁵ Nga be kpawuhusiri békwnu n'esilawuru ederezi, Pita snornu be daziri eli nuj ngeri békwnu. ⁵⁶ Otu nnwq oknornokno ele neezne izi whnurnu Pita hne o zj nuj ngeri békwnu. O legidne aanya, kaa, “Nwerukna ka nuj Jizosi sno.”

⁵⁷ Pita go, kaa, “Nwerinya, m máam nye o bu.”

⁵⁸ Ige mati wheme, otu nwerukna whnurnu a, kaa, “I bu otu nuj rime be.”

Pita saru a, “Nwerukna, m búla m.”

⁵⁹ Nga otu awa whemernu, nye berere kwusi a rikne kaa, “N'ezí qka, nwerukna ka nuj ya sno, kwnornu nuj o bu nye Galili.”

⁶⁰ Pita saru, “Nwerukna, m máam nhne i nookwu.” Kpa o kpú qka n'qnu, okne qchichi kwnarnu ekwna.

⁶¹ Nyenwe aj tühnasna legidne Pita anya. Pita chenwanya ikwuno Nyenwe aj kwunnu a, “Sú okne qchichi kwna ekwna tna, i jøogonahoru m mgba eto.”

⁶² Pita whoga ederezi kwna ekwna mkpuru ovu k'agida.

*Jizosi zj nuj ruwhnu
ele eze-ikpe*
(Mat 26:67,68; Mak 14:65)

⁶³ Ele neese nse bete naapnja Jizosi nhne noomu a rümu. ⁶⁴ Be gweru ikpe knesi a anya, kaa, “Whnunu aj qwhnurninya, nyele gborui aja?” ⁶⁵ Be kwu nhne berere zj ichne ichne, kpasí a iwhnerne.

*Jizosi gwuzo nuj
ruwhnu ele eze-ikpe*
(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

⁶⁶ Nga chi boru, ele okno badnu ele Ju, nuj ele risi arjohna nuj ele zni iwu ele Ju, gbakoru n'otu, be kwuyanu be Jizosi n'ikpe be. ⁶⁷ Be kaa, “O buru nuj i bu Karaishi, kanu ai.”

Jizosi saru be, “O buru nuj me kanu anu, anu jéekweru m.” ⁶⁸ O buru me sikhwa anu ajiji, anu jáasa. ⁶⁹ Kovy hite nuj kitna zne nuj ruwhnu, Nnwq ke Badnu jaadazi n'akarikwnunga ke Chiokike ke bu Dikne.”

⁷⁰ Be sikhwa a, “O bu jiwa bu Nnwq Chiokike?”

O saru be, “Anu karu nuj m bu m.”

⁷¹ Be kaa, “A piole akebne berere, a nurnu nhne hi n'qnu a whuya.”

23

*Jizosi gwuzo nuj
ruwhnu Paileti*
(Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Ele iznuznu ikpe ele Ju lizo duru Jizosi zne nuj ruwhnu Paileti, ² be bete noobno a nhne, be kaa, “A whnurnu nwerukna ka hne o nooduhu ele ke aj, o nookwu be túkwadiatnu nye Siza, naakaa masi nuj o bu Karaishi, eze ai.”

³ Paileti sikhwa a, “I bu eze ele Ju?”

Jizosi saru a, “Owe! Ji n'iwhuru i karu kpam.”

⁴ Paileti kanu ele risi arjohna nuj igbudu padnu wam, “O zá nhne ojo me whnurnu nuj rime nwerukna ka.”

⁵ Kovy be kwusiri a rikne, “O neegweya onu gharu onu n'esilawuru ele Ju zj nuj dijuba hite nuj nhne o neezni. O panizoru a nuj Galili tem o vadu hna.”

*Jizosi gwuzo nuj
ruwhnu Erodu*

⁶ Nga Paileti nurnu a, o sikhwa be ma nwerukna ka o bu nye Galili. ⁷ Nga o mahjaru nuj Jizosi hi n'eli ke Erodu n'echi, o ziznenu a Erodu nye zj nuj Jeruselem n'ige wam.

⁸ Mkpoma soru Erodu n'qnu k'agida nga o whnurnu Jizosi, kwnornu nuj o noopio o whnu a agida ige wheru ewhe. Hite nuj nhne o nurnu gbasiri a, o neele anya nuj Jizosi joornu ernu ndu-ehni nuj ruwhnu a. ⁹ Kam kpayar, Erodu sikhwa Jizosi agida ajiji, kovy nuj Jizosi sála o qka obula. ¹⁰ Ele risi arjohna nuj ele zni iwu ele Ju gwuzoru pii noobno Jizosi agida nhne. ¹¹ Erodu nuj ele ogwnu a mee Jizosi nhne rümu, kpasí a iwhnerne. Be wosi a iwo marnu mma, zihnaznenu a Paileti. ¹² Paileti nuj Erodu buru enyi hite n'qbochi wam, kwnornu nuj be bu ele irno nuj mbom.

*Be marnu Jizosi
ikpe qewu*

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39--19:6)

¹³ Paileti sukwukota ele risi arjohna nuj ele neechi echinu kpakara ele badnu, ¹⁴ o kanu be, “Anu kwuyannu m nwerukna ka nuj o bu nye nooduhie ele badnu, m lebnana m anya nuj kpakara nhne anu bnornu nwerukna ka

nü ruwhnu anü, o zá nhne me whnurnu bù risi nhne anü noobno a.¹⁵ Erodu masi whnúge nhne ojo qbula nü rime a, kwnornu nü o zihnnayarnu aij ya, o zá nhne kwesiri énzu ke o mernu.¹⁶ M jaapnia nhne, gharu a, o la.” [¹⁷ N’ige Iriri Ogawhe qbula, Pajleti néesigbasinu be otu nye ikelu.]

¹⁸ Kpakara ighbudu badnú gweru otu nkoli siwama, “Gbu nwerukna ka, sigbasinu aij Barabasi.”

¹⁹ (Be yisiri Barabasi n’oro ikelu kwnornu nü o yiri aka n’ele megidnernu nye néechi échi, o gburu badnú.) ²⁰ Pajleti pioru ma o sigbasi Jizosi, o riásno ighbudu badnú wam. ²¹ Kóvu be siwama kórirí, “Kpogidne n’ogba, kpogidne a n’ogba.”

²² Pajleti sikwa be ke mgba eto, “Kini mernu? Kini bù nhne ojo ke o mernu? M whnúge m nhne ojo ke o mernu ke kwesiri énzu. M jaapnia nhne, sigbasi a, o la.”

²³ Kóvu be zí kórirí neesi lulo n’okne nkoli be kpogidne a n’ogba, be nwehjáru nhne be neesi.²⁴ Pajleti marnu Jizosi ikpe, o nyebe nhne be pioru.²⁵ O sigbasinu be nye wam zí n’oro ikelu nye megidnernu ele néechi échi, gbu masi badnú, nye be rioru a. O gweru Jizosi nyewhete be.

*Be kpogidnernu Jizosi
n’ogba*
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ Be duru Jizosi zne, n’apna be sigidne Saimoni nye Sirini, nye hi n’aznú mba naabnanya, be vukwasí a ogba, ma o vuru a snornu Jizosi n’aznú.²⁷ Agida ele badnú snornu a, ma ele rinya ele naakwnanu Jizosi ékwna.²⁸ Jizosi tñhnasnarnu, kanu be, “Ele rinya Jerusélem, anü kwnánu m’ekwna, kóvu anu kwanu ehni anü nü runu anü ékwna.²⁹ Kwnornu nü ige vawa nga be jaakaa, ‘Ele rinya nwéee nnwo bù ele owa óma, nü ele müge nnwo nü ele chíge rumu réma.’³⁰ Ige wam, Ele badnú jaakanu rugwu, ‘Dnagidne aij,’ nü rugwu matí ‘Kpusni aij.’

³¹ O bùru nü ele badnú mee kpa nga isisi zí bùdnu, ndaa kpa o joónu nga o kpóru békwnu?”

³² Be kwuru ele ojo lawuru berere ma be gbu be nü Jizosi.³³ Nga be vaduru nü hne be kwu Okpokoro Risi, be kpogbu a, ya nü ele ojo wam, otu badnú n’akarikwnunga a, nye ke berere n’akarita a.³⁴ Jizosi kaa, “Nda m, gbarunu be kwnornu nü be máa nhne be neeme.”

Be keri iwo a n’esilawuru be, nga be vukworu ogbanuchi.³⁵ Ele badnú gwuzorou neelekiri, ele risi ele Ju nöomu a rumu. Be kaa, “O znöhiaru ele berere, o znöhia éhni a,

o bùru nü o bù Karaiṣi wam, nye Chiokike höhiaru.”

³⁶ Ele ogwnu noomu a rumu. Be nyea a manya gbaru ɔka,³⁷ be kaa, “O bùru nü i bù eze ele Ju, znöhia éhni i.”

³⁸ Be gbaru nhne gbasiri a n’olu ogba a, “Ka bù Eze ele Ju.”

³⁹ Otu nyenum nü rime ele be kpogidnernu ya nü be, nöogo a ngugo, “Kwa i bù Karaiṣi, znöhia éhni i, znöhia masi ai.”⁴⁰ Nye ke berere bigbò a, kaa, “I tú ogwnu Chiokike, i zí n’otu ikpe wam.”⁴¹ A naata awhnúwhnu kwesiri aij, kwnornu nü a nanahia ogwo érnu aij. Kóvu nwerukna ka méne nhne ojo qbula.”

⁴² O kanu Jizosi, “Jizosi, chenwanya m nga i jaava chì lele eze.”

⁴³ Jizosi saru a, “Me kanu i ezi ɔka, me nü ji jaazi tna nü Paradasi.”

Enwu Jizosi
(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Hite n’esilawuru iwhnnehnie,* ochichiri gbasirni kpakara eli wam dū n’otnu-ige ke eto,[†] kwnornu nü éhnam gbaru ochichiri. Ikpe ke bnosirni hne zí nsò n’Oro Nsò Chiokike gbawaru nga lawuru.⁴⁶ Jizosi gweru okne nkoli siwama lulo, “Nda m, m neeyisi enine m n’aka i.” Nga o kwuru ka, o kna inwe.

⁴⁷ Nga nye néechi otu riwhu ele ogwnu whnúrnu nhne mernu, o znarni Chiokike, kaa, “N’ezí, nwerukna ka bù nye mee óma.”

⁴⁸ Nga ele gwuzo neelekiri whnúrnu nhne mernu, be kwa aka nü mkpoma, whoga.⁴⁹

Kóvu kpakara ele magwu Jizosi nü ele rinya ele snornu a hite nü Galili gwuzo nü hne zí ikere, nöowhnu nhne neeme.

Be liri Jizosi
(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰ Otu nwerukna rëwhna a bù Josefu, nye bù otu nü ele ikpe, nye be nöoso anya, nye óma.

⁵¹ O bù nye ikpe, kóvu o snóge be kwekorita nü nhne be kpebiri nü nhne be mernu, nye hi nü Arimatiya ke zí nü Judiya, nye neese nga ige eli-eze Chiokike jaava.⁵² O znekwnusi Pajleti, rijo a iznu Jizosi.⁵³ O vudna iznu Jizosi n’olu ogba, gweru ikpe marnu mma whu a, lite a nü rime ilili ke zí nü rime rugwu ke o zá nye be liru nü rime a nü mbom.⁵⁴ O bù obochi ojknernu, Obochi Ozukwa Irwe ele Ju gwnarnu matí o panžo.

⁵⁵ Ele rinya wam hi nü Galili va snornu Josefu whnú kpa ilili a nü, nü kpa o dnanyitaru a Jizosi.⁵⁶ Be lahna óro, gwakota möno otute nwernu éknarna óma be jeete iznu a.

* 23:44 n’esilawuru iwhnnehnie: ɔkwukwo ke mbom kwuru ige awa isunu   † 23:44 ɔtnu-ige ke eto: ɔkwukwo ke mbom kwuru ige awa tolú

Be zukwa inwe n'Obuchi Ozukwa Inwe lele kpa nhne be nyernu n'iwu kwuru.

24

Jizosi lizoru n'enwu

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ N'onu ɔsisi n'obuchi mbom n'ikwezu, ele rinya wam gweru mono otute wam be gwakotaru ke nwernu eknarna oma, zne ilili Jizosi. ² Be whnurnu nü be vumernu akaworugwu be jiri kpusni onu ilili wam. ³ Be bnazne nü rime ilili, be whnúge iznu Nyenwe aij Jizosi. ⁴ Be gwuzorusu naari nhne ka bu, ngangam, ele rukna lawuru wogwu iwo abochna noogbu amuma gwuzorusu nü ngeri be. ⁵ Ogwnu turu ele rinya wam, be dna kpu ruwhnu n'eli, koyu ele rukna wam kanu be, "Kini kparyar anu noopio nye zi buđnu n'esilawuru ele nwurunu onwu?" ⁶ O zila hna, o hilem n'enwu lizo. Anu chenwanya nhne o kannu anu nga o zi nü Galili, ⁷ nü be jeegweru Nnwö ke Badnu nyega ele mmehie, be kpogidne a n'ogba, n'obuchi ke eto, o jeehi n'enwu lizo." ⁸ Ele rinya wam chenwanya ikwu-onu a.

⁹ Be hi n'ilili wam lahna, kanu nri nü otu badnu ele sno apna a nü ele berere nhne be whnurnu. ¹⁰ Ele rinya wam bu Meri Magidalini, nü Joana, nü Meri nne Jemisi, be nü ele rinya berere kanu ele izi wam oka ka. ¹¹ Koyu be kwége nhne ele rinya kwuru, be naari nü o bu oka etekne. ¹² Pita lizo, gba ęso zne n'ilili, o whudna, whnú ikpe iznu, o za nhne berere o whnurnu. O lahna oqo naari nhne mernu.

N'apna zne Emaqsi

(Mak 16:12,13)

¹³ N'obuchi wam, ele sno apna a lawuru neezne eli Emaqsi, nhne nü lele maiļi ęsau. ¹⁴ Be nookwurita kpakara nhne mernu. ¹⁵ Kpa be neezne nookwu nhne ka, Jizosi n'iwhuru a kpayabetru ndundu, snornu be neezne. ¹⁶ Be whnú a, koyu be máa nü o bu Jizosi.

¹⁷ Jizosi sikkwa be, "Kini bu nhne anu noooturni kpa anu neezne?"

Be gwuzorusu bii, gbaru ruwhnu. ¹⁸ Otu nü rime be ręwhna a bu Kilopasi, sikkwa a, "Okwole jiwa bu nye izne ke zi nü Jeruselém nye máa nhne mernu obuchi ele nü ele ka wheru ewhe?"

¹⁹ Jizosi sikkwa a, "Kini bu nhne kó?"

Be kaa, "Nhne gbasiri Jizosi nye Nazareti, nwérerkna ka bu nye owhnurninya Chiokike, o bu dikne n'ikwu-onu ma nü ernu nü ruwhnu Chiokike ma nü ruwhnu ele badnu. ²⁰ Ele risi arjhona nü ele risi aij gweru a nyee ma be kpe ikpe enwu, be kpogidne a n'ogba. ²¹ Koyu a leru anya nü o bu nye jaagbahia Iziréli. Ke kakwo, tna bu obuchi eto a kpa nhne ka mernu. ²² Agwna ele rinya

ai nü be zi kpasisi ai ogwnu tna. Be znernu n'ilili a n'onu ɔsisi,²³ koyu be whnúge iznu a. Be va kanu ai nü be whnurnu owhnurninya ele enine izi, ke kannu be nü o zi buđnu. ²⁴ Agwna ele ai nü be zi znernu ilili a, whnú masi lele kpa ele rinya wam kwuru, koyu be whnúge iznu a."

²⁵ Jizosi kanu be, "Anu bu ele iwhnirniwhno, anu zila gnarnagnarna nü okweru nhne kpakara ele owhnurninya kwuru. ²⁶ O zi mkpa nü Karaisi jaata kpakara awhnurniwhnu, bna n'igwugwu a." ²⁷ Jizosi kowamanu be nhne be gbaru n'okwukwo nsø gbasiri ęhni a, hite n'okwukwo Mozizi nü ele owhnurninya.

²⁸ Kpa be vaduru eli wam be neezne, Jizosi mee lele o neewhe ruwhnu,²⁹ be sigidne a, kaa, "Snornu aij daziri, obuchi zneminem." O snornu be daziri.

³⁰ O snornu be daziri eli n'ikpechi wiri, o gweru brédi, tu mmamma, nyawama a, bete neenye be. ³¹ Anya be kpume, be mahja a, koyu o whume n'anya be. ³² Be kwukwarita n'ehni be, "O nü lele nü békwnu neerne nü mukpoma aij nga o nookwunu aij oka n'apna, n'okowanu aij okwukwo nsø."

³³ Be lizo ngangam lahna Jeruselém. Be whnú ele sno apna a nri nü otu wam, hne be gbakogwu nü otu nü ele berere. ³⁴ Be naakaa, "O bu n'ezzi, Nyenwe aij hilem n'enwu lizo, o mernu Saimoni whnú a anya." ³⁵ Badnu lawuru wam kowanu be nhne mernu n'apna, nü kpa be jiri mahja Nyenwe aij nga o nyawarü brédi.

Jizosi mernu ele sno apna a

whnú a anya
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23; Ernu 1:6-8)

³⁶ Kpa be zi nookwu oka ka, Jizosi gwuzorusu n'esilawuru be, kanu be, "Udno zinu anu."

³⁷ Ogwnu turu be k'agida, be che nü be whnurnu ręnwu. ³⁸ Jizosi kanu be, "Kini mernu ogwnu nqotu anu? Kini mernu anu neenwe mukpoma lawuru nü mukpoma anu?" ³⁹ Anu le aka m lawuru nü očhi m lawuru. O bu mawa. Anu kpatu m aka whnurnu, ręnwu nwée ano-ęhni nü okpukpu, lele kpa anu whnurnu me nwernu."

⁴⁰ Nga o kwuru ka, o gesi be aka a lawuru nü očhi a lawuru. ⁴¹ Be nwée rikne kweru kwnornu ovu oso n'onu nü otun'anya, o sikkwa be, "Anu nwernu wiri o riri hna?" ⁴² Be nyee a otu aznū be siri esi,⁴³ o gweru a ri nü ruwhnu be.

⁴⁴ O kanu be, "Ka bu nhne me kannu anu nga me nü anu zi. Kpakara nhne be gbaru n'okwukwo nsø gbasiri m n'iwu Mozizi jeeme, ma ke ele owhnurninya nu Eri Oma."

⁴⁵ O kpume echiche be ma be ghohia nhne be gbaru n'okwukwo nsø. ⁴⁶ O kanu be, "Ka bu nhne be gbaru n'okwukwo nsø, nü Karaisi

jaatariri awhnụwhnu, nụ o jeehi n'ẹnwu lizọ n'ọbuchi ke eto,⁴⁷ nụ be jeeji rewhna a kpo okwo ọtuhnasna mkpoma nụ rime kpakara mba, ma Chiokike gbarụ mmehie be. Be jeehite nụ rime Jerusəlem panịzo nọokpo okwo.⁴⁸ Anụ bụ ele akebne kpakara nhne ka.⁴⁹ M jeeziyanu anụ nhne Nda m kweru nụ mkwna, koyu anụ daziri nụ Jerusəlem tem rikne ke hi n'oligwe dnakwasị anụ.”

Jizosi larụ n'oligwe

(Mak 16:19,20; Ernu 1:9-11)

⁵⁰ Jizosi duru be whoga zne n'eli Bętani, o chilizo aka lawụru olu, gozi be.⁵¹ Kpa o zị nọgozi be, be gwelizọ a la n'oligwe.⁵² Be kpunu a risi eli, lahna Jerusəlem, snarnịma jihiha mkpoma be.⁵³ Be dazigidne n'Oro Nsọ Chiokike nọtunu Chiokike mmamma.

Izi ọma lele kpa

Joni gbaru a n'okwukwo

Nhne gbasiri okwukwo ka

Izi ọma lele kpa Joni gbaru a n'okwukwo gwehiaru Jizosi iwhne lele Ikwu-Onu Chiokike, nye "ghorū badnū, va wuru n'esilawuru aij" (1:14). Lele kpa okwukwo wam kwuru, be gbaru izi ọma ka ma ele badnū kweru nū Jizosi bù Nye Oznohia wam, Nnwọ Chiokike, hite n'okwnata mkpoma nū rəwhna a, be nwehja bùdnu (20:31).

Joni mernu a mahia nū Jizosi bù Ikwu-Onu Chiokike. Ernu ndu-ehni Jizosi gesiri nū ọ bù Nye Oznohia wam Chiokike kweru mkwna. Okwukwo ka gesiri nū agwna ele badnū kweru nū Jizosi ghò ele sno apna a, kovu ele berere kwéle nū a, be bùru ele neemegidne Jizosi dū n'enwu a.

Joni kwusiri nhne gbasiri nkesi bùdnu kwó okwo rikne hite nū Karaishi, nookwu nū Jizosi bù apna, ezi ọka nū bùdnu. Nū okwukwo Joni, a whnūrnu nū nhne a n'owhnu anya kpakara obochi lele mini, brèdi, iwhne, nye znū atnūrnu nū atnūrnu a, isisi nū mkpuru a, neegesi nhne ke Enine.

Nhne zì n'okwukwo ka

Opanzo (1:1-18)

Joni Nye Wu Mini nū ele sno apna Jizosi mbom (1:19-51)

Ernu Jizosi nū ọhna (2:1---12:50)

Obochi ipne-aznū nū rime Jerusèle (13:1-19:42)

Olizo n'enwu nū ọwhuya iwhne Nyenwe aij (20:1-31)

Ọ whuyar u iwhne nū Galili (21:1-25)

Nye gbaru okwukwo ka: Joni

Risi nhne o kwuo gba a: Ma ele badnū kweru nū Jizosi bù Karaishi wam, ma hite n'okwnata mkpoma nū rəwhna a, be nwehja bùdnu.

Ikwu-onu ke ghorū badnū

¹ Nū mbom hne Ikwu-onu wam zì, Ikwu-onu wam nū Chiokike zì nū mbom, Ikwu-onu wam bù Chiokike. ² Ya nū Chiokike zì nū mbom.

³ Be keru kpakara nhne hite n'aka a, ọ zá nhne ke be keru hne o zìla. ⁴ Ikwu-onu wam bù risi bùdnu, bùdnu wam bù masi iwhne ke badnū. ⁵ Iwhne wam n'ogomu nū rime o'chichiri, o'chichiri nwéé rikne nwiegidne a.*

⁶ Chiokike ziyan otu nyerukna rəwhna a bù Joni. ⁷ Joni varu lele nye akebne ke iwhne wam, ma kpakara ele n'munu izi a kweru n'iwhne wam. ⁸ Joni búo iwhne wam,

* 1:5 nwéé rikne nwiegidne a: mòbu nwéé rikne ghòhia a. Ernu Ele Izi 3:22

kovu ọ bù nye akebne iwhne wam. ⁹ Ka bù iwhne wam n'ezi bù ke varu n'owá, ke neenye kpakara ele badnū iwhne.

¹⁰ Ikwu-onu wam zì n'owá, ọ bù n'ezi nū Chiokike keru ọwa hite nū rime a, kovu ọwa māa nye ọ bù. ¹¹ O vakwnusiri ele ke a, kovu ele ke a nábnanyana a. ¹² Kovu kpakara ele nabnanyarn a, kwerumakò nū rəwhna a, ọ nyeru be rikne be bùru rymu Chiokike. ¹³ Be mágé ele ka lele kpa be m'núrnu ele badnū. Be mágé be hite n'echiche ke badnū, mòbu hite nū nda k'owá, kovu Chiokike bù Nda be.

¹⁴ Ikwu-onu wam ghorū badnū, va wuru n'esilawuru aij. A whnūrnu igwugwu a, bù igwugwu ke Nnwọ Nda a m'núrnu kpoi, oru nū ezi oka jihiaru nū rime a.

¹⁵ Joni gbaru akebne gbasiri a, siwama, kaa, "Ka bù nye me nookwu ọka a nū o snogwu m n'aznū, kovu ọ kakwo m, kwnornu nū ọ zì sù be m'núrnu m."

¹⁶ Hite n'oru a zì agida, a nwerneru ngozi tükwasí nū ngozi. ¹⁷ Chiokike hiri n'aka Mozizi nyee iwu, Chiokike nyee masiri oru nū ezi ọka hite n'aka Jizosi Karaishi. ¹⁸ O zá nye whnūrleru Chiokike anya. Nnwọ Nda a m'núrnu kpoi, nye bù Chiokike, nye ọ n'akwankò ke Nda a, mernu ele badnū mahia Nda a.

Joni karu nū ọ búo

Karaishi

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Ka bù akebne Joni gbaru nga ele risi ele Ju zì nū Jeruselem ziznernu ele ariohna nū ele Livaij be sìkwa a, "I bù nyele?"

²⁰ Joni saru be, o góla ego, kovu o kwusiri a rikne, kaa, "M búla m Karaishi."

²¹ Be sìkwa a, "I bù kò nyele? I bù Elaija sa?"

Joni kaa, "Óza."

Be sìkwa a, "I bù Nye Qwhnurninya wam?"†

Q saru be, "Óza."

²² Be kaa, "Kanu aij nye i bù, ma a mahia nhne a jaakanu ele dusiri aij. Kini bù nhne i kwuru gbasiri ehni i?"

²³ Joni saru be,

"M bù m akpiri nye n'okpo okwo n'eli-ikpa,
'Anu mekwata apna Nyenwe aij ma ọ
snirni asni,'

lele kpa Azaya nye Qwhnurninya kwuru."

²⁴ Ele izi ele Farisi ziyan, ²⁵ sìkwaru Joni, "I búo Karaishi, mòbu Elaija, mòbu Nye Qwhnurninya wam, kini mernu i n'ogowu ele badnū miní?"

²⁶ Joni saru be, "M ji m mini n'ogowu ele badnū mini, kovu otu nyenum gwuzo n'esilawuru anu, nye anu māa. ²⁷ O snogwu m n'aznū, kovu m kwésile m ọ toma eriri okoro-ochi a."

† 1:21 Nye Qwhnurninya wam: Gwnu Ditaronomi 18:15;

²⁸ Kpakara nhne ka mernu nü Bétaní n'obosi ehná ke aznú Osimini Jódani kiyari, hne Joni nqowu ele badnú mini.

*Jizosí, Nnwó
Atnúrnu Chiokike*

²⁹ N'ekile a, Joni whnúrnu Jizosí hne o naavakwnusi a, o kaa, "Anú le, ka bù Nnwó Atnúrnu ke Chiokike, nye noovume mmehié k'ówa.³⁰ Ka bù nye wam me nookwu óka nga me karú, 'Otú nyenú sno m n'aznú, kóvu ó kakwo m, kwnornu nü o zì sú be murnu m.'³¹ M máam nye o bù, kóvu m nqowu ele badnú mini ma ele Iziréli mahia nye o bù."

³² Ka bù akebne Joni gbarú, "M whnúrnu m Enine Nsó hi n'oligwe lele nduru dnakwasí a, daziri n'olu a.³³ Kóvu nü m máam nye o bù. Chiokike nye ziyaru m me wú ele badnú mini kannu m, T'joowhnu Enine Nsó hi n'oligwe dnakwasí otu badnú dazigidne nü ya, nye wam bù nye jeeji Enine Nsó nqowu ele badnú mini."³⁴ Me nü iwhuru m whnúrnu a, gba akebne nü nye ka bù Nnwó Chiokike."

*Ele mbòm sno
apna Jizosí*

³⁵ N'ekile a, Joni nü ele sno apna a lawúru gwuzo.³⁶ Nga o whnúrnu Jizosí hne o neewhe, o kaa, "Anú le Nnwó Atnúrnu ke Chiokike."

³⁷ Ele sno apna a lawúru wam nñrnu a, be snornu Jizosí.³⁸ Jizosí tuhnasnaru whnú nu be noosno a n'aznú, o síkwa be, "Kíni bù nhne anú noopio?"

Be kaa, "Rabai" (ke bù, Nye-zni-nhne), "Ndaa hne i wú?"

³⁹ Jizosí saru be, "Anú va whnúrnu." O bù nhne nü lele qtnu-ige ke éno n'iwhehnie,[‡] be snornu a zne whnúrnu hne o wu, be nü a daziri kpakara qbochi wam.

⁴⁰ Otu nü rime ele nñrnu nhne Joni kwuru ke snornu Jizosí bù Anduru nwene rukna Saimoni Pita.⁴¹ Ngangam, o piohíaru nwene a rukna, Saimoni, o kanu a, "A whnúra m Mezaya" (ke bù Karaísi).⁴² O kwuznenu Jizosí Saimoni.

Jizosí legidne Pita anya kaa, "I bù Saimoni nnwó Joni, be jookwu i Kifasi," be tuhnasna a, Pita, ke bù rugwu.

*Jizosí sukwuru Filipu
nu Nataneli*

⁴³ N'ekile a, Jizosí kpebi o zne Galili, o piohia Filipu, o kanu a, "Snornu m zne."

⁴⁴ Filipu, Anduru nü Pita hi nü éli Bétesaida.⁴⁵ Filipu pohia Nataneli, o kanu a, "A whnúrnu nye wam Mozizi nü ele qwhnurninya gbarú nhne gbasíri a n'ókwukwo nsó, Jizosí nye Nazaréti, nnwó Josefu."

⁴⁶ Nataneli síkwa a, "Eli Nazaréti, o nwernu nhne oma óbula ke jeehi n'éli Nazaréti whýa?"

Filipu saru a, "Vaa, whnúrnu."

⁴⁷ Nga Jizosí whnúrnu Nataneli naavakwnusi a, o kwu nhne gbasíri a, "Ka bù nye Iziréli n'ezí, nye aghigho zíla nü rime a."

⁴⁸ Nataneli síkwa a, "Nda kpa i jiri mahia m?"

Jizosí saru a, "M whnúrnu m jí nü mkpuru isisi figi sú Filipu sukwuru i."

⁴⁹ Nataneli saru a, "Nye-zni-nhne, i bù Nnwó Chiokike. I bù eze Izireli."

⁵⁰ Jizosí síkwa a, "I kweruru kpóí kwnornu nü m karú m nü m whnúrnu m jí nga i zí mkpururu isisi be kwu figi? I joowhnu nhne ke kakwo ka."⁵¹ O kanu be, "Me kanu anú ezi oka, anú joowhnu hne oligwe kpumernu, nü ele enine izi Chiokike neepnezne, neehidna n'olu Nnwó ke Badnú."

2

*Jizosí mernu mini
gho manya*

¹ N'obochi ke éto, olulu nnwerne zí n'éli Kana n'éli Galili, nne Jizosí zí masí pii.

² Be sukwuru Jizosí nü ele sno apna a n'olulu nnwerne wam.³ Nga manya be nqonwo kworu, nne Jizosí kanu a, "Be nwéma manya."

⁴ Jizosí saru a, "O gbásila m, sì nwerinya. Ige m yóoduge."

⁵ Nne a kanu ele neezne izi, "Anú mee nhne óbula o karú anú mee."

⁶ Idudu mini isunu gwuzo ndundu be jiri rugwu kpú, ke ele Ju jí nqosnu nhne lele kpa omér'eli be jiri zíri, ke otu jeeri nri lawúru móbu nri éto galóni mini.⁷ Jizosí kanu ele neezne izi, "Anú gbajite be nü mini." Be gbaji be mini dû n'ónu be.

⁸ O kanu be, "Anú kwuhia agwna mini wam gweznenu nye risi ngadna iriri."

Be gweznenu a.⁹ O detu mini wam ke ghóru manya riro. O máa hne manya wam hi, kóvu ele neezne izi ele gbarú mini wam magwú. O sukwu nye nqolu nnwerne,¹⁰ o kanu a, "Nye óbula neekesi manya kakpa mma n'ozíri, nge ele izne nwókpáru manya, o ke manya ojo. Kóvu i bitaru manya kakpa mma dû kítña."¹¹ Ka bù érnu ndu-éhni mbòm Jizosí rnúrnu. O rnúrnu a nü Kana n'éli Galili, o gesi igwugwu a, ele sno apna a kwnata a mkpoma.

¹² Nga ka whemernu, Jizosí nü nne a, nü rúmu nne a, nü ele sno apna a zne Kapanom, be daziri pii qbochi ele nü ele.

[‡] 1:39 Qtnu-ige ke éno n'iwhehnie: ókukwo ke mbòm kwuru ige nri awa

*Nhne Jizosi mernu
n'Oro Nso Chiokike
(Mat 21:12,13; Mak 11:15-17; Luk 19:45,46)*

¹³ Iriri Ogawhe ele Ju zi ndündu, Jizosi zne Jeruselem. ¹⁴ O whnūrnu ele neere atrñuru nū ehni nū nduru nū ele naagbanwo iわai dazigwu n'ikpechi n'Oro Nso Chiokike. ¹⁵ O gweru eriri mee mbiniibini, chijala kpakara be, ma ehni ma atrñuru. O kpute ikpechi kpakara ele naagbanwo iわai ruwhnu n'eli, chisakwo iわai be. ¹⁶ O kanu ele neere nduru, "Anu whoga hna, anu méma qro Nda m qro ahia."

¹⁷ Ele sno apna a chenwanya nhne be gbaru n'okwukwo nso, "Nhne gbasiri Oro Nso Chiokike neerne lele békwnu nū rime m."

¹⁸ Ele Ju sìkwa a, "Ndaa erno ndu-ehni ke i joornu ke neegesi nū i nwernu rikne mee nhne i neeme?"

¹⁹ Jizosi saru be, "Anu kwnadna Oro Nso ka, m joowulizo a n'qbochi eto daj."

²⁰ Ele Ju saru a, "Be jiri nri awha éno nū isunu wu Oro Nso ka, i joowu a n'qbochi eto?"

²¹ Kóvu Jizosi kwuru oka gbasiri ehni a lele Oro Nso Chiokike. ²² Nga Jizosi hiri n'enwu lizo, ele sno apna a chenwanya nū o kwuru oka ka, be kweru nhne ɔkwukwo nso kwuru nū nhne Jizosi kwuru.

²³ Kpa Jizosi zi nū Jeruselem nū Iriri Ogawhe, agida ele badnú kweru nū ya kpa be whnūrnu agida erno ndu-ehni o noornu.

²⁴ Kóvu Jizosi kwéle o nyee be ehni a, kwnornu nū o magwu kpakara badnú nkari nkari. ²⁵ O zila mkpa nū be kanu a nhne gbasiri nye óbula, kwnornu nū o magwu nhne zi nū mkpoma be.

3

Jizosi nū Nikodimosi

¹ Otu nwerukna be kwu Nikodimosi, otu nū rime ele Farisi, nye risi ele Ju, ² vakwnusiri Jizosi n'abali. O kaa, "Rabai, a magwu nū i bu Nye-zni-nhne ke Chiokike ziyaru, kwnornu nū o zá nye joornuli erno ndu-ehni i noornu okwolem ma Chiokike dagwunu a."

³ Jizosi saru, "Me kanu i ezi oka, o zá nye joowhnu n'eli-eze Chiokike anya, o búru nū be mügele a berere."*

⁴ Nikodimosi sìkwa a, "Ndaa kpa be joomu badnú berere nga o mernu okno badnú? O jaabna nū rúwho nne a berere, be my a?"

⁵ Jizosi saru a, "Me kanu i ezi oka, o zá nye jaabna n'eli-eze Chiokike o búru nū be mügele a hite nū mini nū Enine. ⁶ Nye ke badnú etekne murnu bu anó-ehni, nye Enine murnu bu enine. ⁷ O gbágwoj i anya nū m karu m nū be joomuriri anu berere. ⁸ Ruwhere neewhe hne o masigwu a, i noonu

imerne a, kóvu i máa hne o hi móbu hne o neezne. Nye óbula ke be murnu hite n'Enine nū kpam."

⁹ Nikodimosi sìkwa a, "Ndaa kpa be jeeme nhne nū kpa?"

¹⁰ Jizosi saru a, "I bu nye-zni-nhne n'eli Iziréli, kóvu i máa nhne ka. ¹¹ Me kanu i ezi oka, a nookwu nhne a magwu, a naagba akebne nhne ke a whnūrnu, kóvu anu kwé o nahoru akebne aij. ¹² Anu kwé nhne me kwuru gbasiri nhne k'owa. Ndaa kpa anu jeekweru o búru me kanu anu nhne k'oligwe? ¹³ O zá badnú óbula ke znernu oligwe nū mbom, okwolem Nnwó ke Badnú nye hiri n'oligwe hiedna. ¹⁴ Lele kpa Mozizi gwelizoru agwo n'olu isisi n'eli chna chna chna, o bu kpa be jeegwelizo Nnwó ke Badnú olu, ¹⁵ ma nye óbula ke kweru nū ya jeenwe búdu kwó okwo. ¹⁶ Kwnornu nū Chiokike whnūrnu owa n'anya kpa, o gweru Nnwó o murnu ya nū nsnunu a kpoi nyega, ma nye óbula ke kweru nū ya jónonwu énwu, kóvu o jeenwe búdu kwó okwo. ¹⁷ Kwnornu nū Chiokike zíyage Nnwó a n'owa o búru nye kpe k'owa, kóvu ma o búru Nye Oznohia k'owa. ¹⁸ Be jéekpe nye óbula ke kweru nū Nnwó wam ikpe, kóvu nye óbula ke kwége bu nye be kperu ikpe, kwnornu nū o kwége nū Nnwó Chiokike murnu ya nū nsnunu a. ¹⁹ Ka bu ikpe wam be kperu owa, iwhne varu n'owa, ele badnú whnūrnu ochichiri n'anya karu iwhne, kwnornu nū be noornu erno ojo. ²⁰ Nye óbula ke noornu erno ojo bu nye irno ke iwhne, o jáava nū rime iwhne o zá iwhne kpume erno ojo a. ²¹ Kóvu nye óbula ke noornu erno oma jaava nū rime iwhne ma iwhne gesi nū erno a bu nhne o rnurnu hite nū Chiokike."

Jizosi nū Joni Nye Wú Mini

²² Nga ka mekworu, Jizosi nū ele sno apna a znernu n'eli Judiya, ya nū be daziri ige mati, o wú ele badnú mini. ²³ Joni masi zi n'owu mini n'Enoni ke zi Salim ndündu, kwnornu nū agida mini zi pii. Ele badnú neeznekwnusi a, o n'owu be mini. ²⁴ (Be yéeyisige Joni n'oro ikelu n'ige ka.) ²⁵ Agwana ele sno apna Joni nū otu nye Ju noodogbuta nhne gbasiri qsnusu nhne lele kpa omen'eli ele Ju jiri ziri. ²⁶ Be vakwnusi Joni kanu a, "Nye-zni-nhne, nwerukna wam ji nū a zi n'aznu Osimini Jodani kiyari, nye i gbaru akebne gbasiri a, o n'owu ele badnú mini, agida ele badnú neeznekwnusi a."

²⁷ Joni saru be, "O zá nye óbula ke jeenwe nhne ke Chiokike késile a. ²⁸ Anu bu ele akebne m nū m karu m, 'M búo m Karaísi, kóvu be beru qsnu ziya m nū ruwhnu a.' ²⁹ Nye n'ololu nnwerne ikne bu nye nwe nnwerne ikne, kóvu enyi nye noolu

* ^{3:3} be mügele a berere: móbu be mügele a hite n'oligwe.

nnwerne ikne, nye noogwuzo noobno nsni, mkipoma nqoso a n'onu nu o nurnu nkoli nye wam noolu nnwerne ikne. O bu kpa snarnima m jiri zu ozu kitna.³⁰ O jaazi naaba aba, kpa me jaazi naaya eli eli."

Nye ke hiri n'oligwe va

³¹ Nye wam ke hiri n'oligwe va kakwo kpakara badnu, nye hi n'owa bu nye ke owa, o nookwu nhne ke owa. Nye hiri n'oligwe kakwo kpakara badnu. ³² O nookwu nhne o whnurnu nu nhne o nurnu, kovu o za nye neekweru izi a. ³³ Nye obula ke jeegweru izi a naakahia nu Chiokike bu nye ezi oka. ³⁴ Nye Chiokike ziyanu nookwu ikuwu-onu Chiokike, kwnornu nu Chiokike nyene a Enine a n'apna zi mati. ³⁵ Nda whnurnu Nnwq a n'anya, gweru kpakara nhne yisi n'aka a. ³⁶ Nye obula ke kweru nu Nnwq wam nwernu budnu kwó okwo, nye obula ke za noobnonu Nnwq wam nsni, jéenwe budnu, kovu ovu owe ehni Chiokike jaazi nu risi a okwnukokwu.

4

Jizosi nu nwerinya Sameria

¹ Ele Farisi nurnu nu Jizosi neewehja ele sno apna a, nqowu be mini karu Joni, ² o bu n'ezu nu Jizosi wige ele badnu mini, kwolem ele sno apna a. ³ Nga Jizosi nurnu a, o whuya nu Judiya naalahana Galili.

⁴ O zi mkpa nu o jaagawhe n'esilawuru eli Sameria. ⁵ O vadu n'otu eli-ohna Sameria be kwu Sajka, ke zi ndundu otu eli Jekopu nyernu nnwo a rukna Josefu. ⁶ Omi Jekopu zi pii. Inwe gwuru Jizosi kwnornu nu izne wam, o daziri eli nu ngeri omi wam n'iwhnehnie.*

⁷ Otu nwerinya Sameria varu o turu mini n'omi, Jizosi kanu a, "Kesi m mini." ⁸ (Ele sno apna a zneru nu rime eli-ohna o zu wiri.)

⁹ Nwerinya Sameria wam kanu a, "I bu nye Ju, m bu m nye Sameria, ndaa kpa i noorio m mini?" (Ele Ju nu ele Sameria mékota nhne.)

¹⁰ Jizosi saru a, "O buru nu i magwu nkesi Chiokike, nu nye ke noorio i mini, i jorior a ma o kesi i mini ke budnu."

¹¹ Nwerinya wam kaa, "Nda-ai-kwu, i nwée nhne i jeeji nqoto mini, omi ka miri emi k'agida, ndaa hne i jeegwehja mini budnu ka. ¹² I kakwo nda ai Jekopu nye nyernu aji omi ka, o nwornu mini hi nu rime a, ma rumu a, ma rumu anohia a?"

¹³ Jizosi saru a, "Nye obula ke joonwo mini ke hi n'omika, akpiri jookpo a bekwnu berere, ¹⁴ kovu nye obula ke joonwo mini ke me jeenye a, akpiri jookpo a bekwnu berere.

Mini ke me jeenye a joogho risi mini ke jaagba du budnu kwó okwo."

¹⁵ Nwerinya wam kaa, "Nda-ai-kwu, kesi m mini ka ma akpiri gharu o kpo m békwnu, ma m gharu m o va o tu mini n'omi ka."

¹⁶ Jizosi kanu a, "Zne, sukwu nzi i, va hna."

¹⁷ Nwerinya wam kaa, "M nwée m nzi."

Jizosi kanu a, "I kwukwari nkari nu i nwée nzi,¹⁸ kwnornu nu i gbolam nzi isne, nye ke ji nu a wu kitna buo nzi i. I kwuru ezi oka nu i nwée nzi."

¹⁹ Nwerinya wam kaa, "Nda aij-kwu, m whnurnu nu i bu nye owhnurninya. ²⁰ Ele nda aij kporu risi eli n'olu rugwu ka, kovu anu ele Ju karu nu hne be kwasiri o kpo risi eli bu nü Jeruselem."

²¹ Jizosi kanu a, "Nwerinya, kweru nhne me naakanu i, ige vawa nga ele badnu jöokponu Nda risi eli n'olu rugwu ka mobu nu Jeruselem. ²² Anu ele Sameria maa nye anu nqokponu risi eli, aij ele Ju magwu nye a nqokponu risi eli, kwnornu nu oqzohia hi n'aka ele Ju va. ²³ Kovu ige vawa, owe, ige wam valem masi, nga ele nqokponu Nda risi n'eli n'ezu jöokponu a risi eli n'enine nu n'ezu oka. Ka bu ele Nda pioru kponu a risi eli jöokporiru a risi eli n'enine nu n'ezu oka."

²⁵ Nwerinya wam kanu a, "M maam nu Mezaya, nye be kwu Karaishi, jaava. Nga o varu, o jaakanu aij kpakara nü."

²⁶ Jizosi kanu a, "Me nye nookwunu i oka, bu ya." ²⁷ Ige wam ele sno apna Jizosi hiehna, o jiri be anya nu ya nu nyerinya nookwurita oka. Kovu o za nye sikwaru, "Kini bu nhne i noopio?" mobu, "Kini mernu i nookwunu nwerinya ka oka?"

²⁸ Nwerinya wam sigbasi idudu mini a, lahna nu rime eli-ohna, kanu ele badnu, ²⁹ "Anu va whnurnu nwerukna ke kannu m kpakara nhne me mernu. Nye ka o jopobu Karaishi sa?" ³⁰ Be gbahala nu rime eli-ohna znekwnusi Jizosi.

³¹ Kovu ele sno apna a zi naarijasno Jizosi, kaa, "Nye-zni-nhne, ri wiri."

³² Jizosi kanu be, "M nwernu m wiri ke anu maa."

³³ Ele sno apna a neesikwarita ehni be, "O nwernu nye gweyannu a wiri sa?"

³⁴ Jizosi kanu be, "Wiri m bu o bi ta echiche nye ziyanu m nu o rnukpa érnu o nyernu m.

³⁵ Anu naakaa, 'O gwnarnu énwa éno, anu gwe nhne n'ekwu.' Kovu me kanu anu, anu le anya n'ekwu, mkpuru chnanam ma be ghori nhne n'ekwu. ³⁶ Nye neegwe nhne n'ekwu nwernu ogwo érnu, o chibna ele badnu lele mkpuru ma be nwehja budnu kwó okwo. Kpam, nye ke kparu mkpuru nu nye ke gweru nhne n'ekwu jeenwekota snarnima. ³⁷ Nhne be kwuru bu ezi oka, 'Otu badnu

* ^{4:6} n'iwhnehnie: okwukwo ke mbom kwuru qtnu-ige ke isunu

kpasiri mkipuru, nye berere ghoru mkipuru.³⁸ M ziznernu m anu ghoru mkipuru n'ekwu ke anu rnuge erno nu rime a. Ele berere rnurnu erno, anu nwehia mbarnana n'erno be."

³⁹ Agida ele Sameria ele wu nu rime eliohna wam kweru nu Jizosi kwnornu nu nhne nwerinya wam kwuru, "O kanu m kpkakara nhne me mernu."⁴⁰ Nga ele Sameria vakwnusiri a, be riasno a ma ya nu be daziri, Jizosi daziri pii qbochi lawuru.⁴¹ Agida ele berere kweru kwnornu nu izi oma o znirni be.

⁴² Be kanu nwerinya wam, "A kweru kitna, o bido nu nhne i kannu aij, kovu kwnornu nu a nurnu nhne o kwuru, a magwu nu nye ka bu Nye Oznohia ke owa n'ez."

Jizosi gworu nnwo rukna nye risi

⁴³ Nga qbochi lawuru wam whemernu, o whoga pii zne Galili.⁴⁴ Jizosi niwhuru a karu, "Nye owhurninya nwée igwugwu n'eli a."⁴⁵ Nga o vaduru eli Galili, ele zi ny Galili naakweru a kwnornu nu be znernu Iriri Ogawhe nu Jeruselem, be whnurnu kpakara nhne o mernu n'Iriri Ogawhe wam.

⁴⁶ Jizosi lahna nu Kana ke Galili hne o mernu mini gho manya. Otu nye risi ochichi ke nnwo a rukna zi n'ehni ighbogbu nu Kaponom.⁴⁷ Nga o nurnu nu Jizosi hiri nu Judiya va Galili, o znekwnusi a, kanu a, o va gwó nnwo a rukna ehni ighbogbu, nye zi n'ono enwu.

⁴⁸ Jizosi kanu a, "Anu jéekweru kwekolam ma anu whnurnu erno ndu-ehni nu erno rkne."

⁴⁹ Nwerukna wam kaa, "Nda-ai-kwu, snornu m zne, o zi nnwo m nwu."

⁵⁰ Jizosi kanu a, "La, nnwo i rukna zi bñdnu."

Nwerukna wam kweru nhne Jizosi kanu a, la.⁵¹ Nga o zi n'apna, ele izi a kwnusi a, kanu a, "Nnwó i rukna zi bñdnu."⁵² O sïkwa be ige ehni bñru nnwo a rukna oma, be kanu a, "N'otnu-ige ke mbom n'ihnehnie† n'ekile wheru ewhe, ehni orne békwnu wam sigbasiri a."

⁵³ Nda nnwo wam chenwanya nu o bu ige wam Jizosi kannu a, "Nnwó i rukna zi bñdnu." Kam kpayar, ya nu kpakara ele oro a kweru.

⁵⁴ Ka bu erno ndu-ehni ke ébo Jizosi rnurnu nga o hiri nu Judiya va Galili.

5

Ogwugwo n'Olulu Mini Betisaida

† **4:52** Qtnu-ige ke mbom n'ihnehnie: qkwukwo ke mbom kwuru ige awa ke esau

¹ Nga ka whemernu, Jizosi znernu iriri ele Ju nu Jeruselem.² Otu olulu mini zi ngeri Onu-Mgbo Atnurnu nu Jeruselem ke nwernu mgbemgbe oro isne, ke ele Hiburu nookwu Bétzata.³ Agida ele nriria naadnanyi nu ngeri a, ele isni, nu ele mgworo, nu ele ngeri ehni be dñowurnu ódonwu. [Be zi neese ma be gbaru mini wam.⁴ Kwnornu nu enine izi Nyenwe aij neehiedna hite n'ige du n'ige gbaru mini wam. Nye nriria obula ke beru Osno dnabna nu rime mini wam nga enine izi gbarukparu a, ehni a jôoburu oma hite nu nriria obula o naaria.]⁵ Otu nwerukna ke naaria nriria nri awha éto nu esato zi pii.⁶ Nga Jizosi whnurnu a hne o dnanyi, o mahijaru nu o zi nu nriria gbu ókwnu, o sïkwa a, "I pioru be gwó i nriria i?"

⁷ Nye nriria wam saru a, "Nda-ai-kwu, m nwée m nye jeyisi m nu rime olulu mini nga be gbaru mini, kpa me neezne, nye berere beru m osno dnabna."

⁸ Jizosi kanu a, "Lizo, chíri etere i, zne izne."⁹ Ngangam, be gworu nwerukna wam. O chíri etere a, zne izne.

Nhne ka mernu n'Obochi Ozukwa Inwe.¹⁰ Ka mernu ele Ju kanu nwerukna wam Jizosi gworu nriria, "Tna bu Obochi Ozukwa Inwe, o megidnernu n'iwu nu i nêechiri etere i."

¹¹ Nwerukna wam saru be, "Nwerukna ke gworu m nriria kannu m, 'Chíri etere i, zne izne.'"

¹² Be sïkwa a, "Nyele bu nye ke karu ji chíri etere i zne izne?"

¹³ Kovu nu nwerukna wam be gworu máa nye Jizosi bu, kwnornu nu Jizosi bñanam n'ësilawuru ighbudu badnú wam whoga.

¹⁴ Omekwo, Jizosi piohjaro a n'Oro Nso Chiokike, o kanu a, "Le, be gworu i nriria i, i méma mmehie, o zi nhne ojo ke kakwo ka dnakwasí i."¹⁵ Nwerukna wam whoga kanu ele risi ele Ju nu o bu Jizosi gworu a nriria a.

Budnu hi nu Nnwó Chiokike

¹⁶ Ele Ju bete o mekpa Jizosi ehni kwnornu nu o gworu nriria n'Obochi Ozukwa Inwe.

¹⁷ Jizosi kanu be, "Nda m nñornu erno kpakara ige, o bu masi kpa me nñornu."

¹⁸ Ikwu-onu ka mernu ele risi ele Ju ovu owe ehni k'agida, be noopiosi rikne o gbu Jizosi, o bido nu o luluru Obochi Ozukwa Inwe be kpoi, kovu nu o karu nu Chiokike bu Nda a, naakaa nu ya nu Chiokike hna n'otu.

¹⁹ Jizosi kanu be, "Me kanu ezi oka, o zá nhne ke Nnwó nwernu rikne o mee n'ehni a, kovu o neeme nhne o whnurnu Nda a neeme. Kwnornu nu Nnwó nñornu nhne Nda a nñornu."²⁰ Nda whnurnu Nnwó a

n'anya, neegesi a kpakara nhne o neeme. O jeegeesi a nhne ke kakwo ka ke jaagbagwoji anuanya. ²¹ Lele kpa Nda neeme ele nwurunu ɔnwu hi n'enwu lizq, nyee be bñdnu, o bu masi kpa Nnwø neenye ele masiri a bñdnu. ²² Nda zá neekpe nye obula ikpe, kóvu o yisiri kpakara ikpe n'aka Nnwø a, ²³ ma kpakara ele badnu sobisinu Nnwø, zá nöosobisinu Nda nye ziyanu a.

²⁴ "Me kanu anu ezi ɔka, nye obula ke nöonu ikwu-ɔnunu m kweru nü nye wam ke ziyanu m, nwernu bñdnu kwó okwo. Be jáama a ikpe, kóvu o hillem n'enwu whe nü bñdnu. ²⁵ Me kanu anu ezi ɔka, ige vawa, ige wam valém masi, nga ele nwurunu ɔnwu jöonu nkoli ke Nnwø Chiokike, ele nürru a jaazi bñdnu. ²⁶ Kwnornu lele kpa Nda nwernu bñdnu nü rime a, o bu masi kpa o mernu Nnwø nwernu bñdnu nü rime a. ²⁷ O nyerneru Nnwø rikne o kpe ikpe, kwnornu nü o bu Nnwø ke Badnu.

²⁸ "O gbgwoji anuanya nü ige vawa, nga ele zí n'ilili jöonu nkoli a, ²⁹ be jeehi n'ilili lizq, ele mernu mma jeelizq n'enwu ziri bñdnu, ele mmehie jeelizq n'enwu bñru ele be jaama ikpe.

³⁰ "M nwéé m rikne mee nhne obula nü rikne ke aka m. M neekpe ikpe kpa Nda m kannu m me kpe. Ka neegesi nü ikpe m zi snam, kwnornu nü m zá neeme nhne me pioru, kóvu kwekolam nhne nye ziyanu m pioru.

Akebne gbasiri Jizösi

³¹ "O bñru nü me naagbanu ehni m akebne, akebne m búo ezi. ³² Kóvu o zí nye naagbanu m akebne, m magwü m nü akebne a zí kwem. ³³ Anu ziznernu ele izi znekwnusi Joni, o kwuru nhne gbasiri ezi ɔka. ³⁴ Ka zá neegesi nü m neegweru akebne ke badnu, m nookwu nhne ka ma anu nwehia ɔznohia. ³⁵ Joni nü lele tonyi ke noonwu, nöomuke, anu kpebiri o nwüdnä ige mati n'iwhne a.

³⁶ "M nwernu m nhne akebne ke kakwo akebne Joni gbaru. M noornu ɔrnru ke Nda m nyerneru m, ɔrnru wam naagbanu m akebne, neegesi nü Nda m ziyanu m. ³⁷ Nda m nye ziyanu m naagbanu m akebne. Anu nülele nkoli a m ñobu whnru ruhwu a. ³⁸ Anu zá naabitai ikwu-ɔnunu a nü m kpoma anu, kwnornu nü anu kwéle nü nye wam o ziyanu. ³⁹ Anu tuya ehni nyosna nhne be gbaru n'okwukwo nso anu, anu neeche nü anu jeenwe bñdnu kwó okwo hite nü nhne be gbaru nü rime a, be naagbanu m akebne. ⁴⁰ Kóvu anu kwé o vakwnusi m, ma anu nwehia bñdnu kwó okwo.

* ^{6:9} balj Ka bu ikpá be ji neeme brëdi.

⁴¹ "M zá m nanarnu ɔznarni hite n'aka badnu. ⁴² M magwü m anu, anu nwéé ɔwhnun'anya Chiokike nü m kpoma anu. ⁴³ M ji m rëwhna Nda m va, anu kwége m, kóvu o bñru nü nye berere jiri rëwhna a va, anu jeegweru a. ⁴⁴ Ndaa kpa anu jeekwe, hne anu noopio ɔznarni ke badnu, kóvu anu nwéé rikne pió ɔznarni ke hi n'aka nye ke bu Chiokike kpoí va.

⁴⁵ "Anu chékó nü m joobno anu nhne nü ruwhnu Nda m. Kóvu o bu Mozizi nye anu kwnnataru m kpoma, joobno anu nhne. ⁴⁶ O bñru nü anu kwereru Mozizi n'ezí, anu jeekweru m, kwnornu nü o gbaru nhne gbasiri m. ⁴⁷ Kóvu hne anu kwége nhne Mozizi gbaru n'okwukwo nso, ndaa kpa anu jeekweru nhne me nookwu?"

6

Jizösi nyerneru pokwu

badnu isne wiri

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Nga ka mekworu, Jizösi whe aznu Osimini Galili (ka bu Osimini Taberasi). ² Agida ele badnu snornu a, kwnornu nü be whnurnu ɔrnru ndu-ehni o rnurnu, nga o gworu ele nríria. ³ Jizösi pnezne n'olu rugwu daziri eli, ya nü ele sno apna a. ⁴ Ige Iriri Ogawhe ele Ju zi ndundu.

⁵ Nga Jizösi lehnataruanya whnru agida ele badnu naavakwnusi a, o kanu Filipu, "Ndaa hne a joozuya wiri a jeenye igbudu ele ka?" ⁶ Ka bu ma o kpa Filipu iru, kwnornu nü o magwü nhne o jeeme.

⁷ Filipu saru a, "O bñru nü a zü brëdi riwhu m kpuru iwalawru, o jéezu ma nye obula ri mati mati." ⁸ Ottu nü rime ele sno apna a, Anduru, nwene rukna Sajmoni Pita, kaa, ⁹ "Otu wikoro mati zí hna nye ji ike brëdi balj* isne nü aznu mati mati lawru. O zá nhne kam bu n'esilawru igbudu ele badnu ka."

¹⁰ Jizösi kanu be, "Anu kanu be daziri eli." Agida achara zí pii. Kpakara ele badnu wam daziri eli, be hna lele pokwu ele rukna isne. ¹¹ Jizösi gweru brëdi wam, tu mmapama, nyee kpakara ele wam dagizuwi eli. O gweru aznu wam mee kwuo kpam. Be ri, riji rüwho be.

¹² Nga be rikworu, Jizösi kanu ele sno apna a, "Anu tutukota kpakara rüvnuruvnu ke gwnarnu, o zá ke whu." ¹³ Be tutukota kpakara rüvnuruvnu a, ke jiri nri nü nkita lawru hite n'ike brëdi balj isne wam ke ele badnu riri.

¹⁴ Ele zí nga Jizösi rnurnu ɔrnru ndu-ehni ka karu, "N'ezí ɔka, ka bu nye ɔwhnurninya wam ke jaava n'owa." ¹⁵ Nga Jizösi whnuru nü be noopio o chni a eze nü rikne, o hi

n'esilawuru be whoga, ya nü nsnunu a zne n'olu rugwu.

*Jizosi znernu izne
n'olu mini*

(Mat 14:22,33; Mak 6:45-52)

¹⁶ N'ogbednachi, ele sno apna a zne osimini. ¹⁷ Be bna n'ogbo neewhe aznu osimini kiyari neezne Kapanom. Jizosi yáavage hne be zi tem du n'abali. ¹⁸ Okne ruwhere nü abaka-mini neewhe n'olu mini. ¹⁹ Ele sno apna a kwó ogbo nhne nü lele maiji eto mobu eno nga be whnurnu Jizosi naavakwnusi be, neezne izne n'olu mini. Be tu ogwnu k'agida. ²⁰ Kóvu Jizosi kanu be, "Anu tukó ogwnu, o bu mawa." ²¹ Be kweru a, o bnakwnusi be nü rime ogbo, ngangam ogbo be du n'eli wam be neezne.

Ele badnu noopio Jizosi

²² N'ekile a, agida ele badnu ele zi n'aznu osimini kiyari mahiaru nu otu ogbo mati zi pi jijigalman vuru ele sno apna Jizosi kpoj. Jizosi snoge be. ²³ Ogbo ele ke berere hiri nu Taberasi va nü ngeri hne ele badnu wam riri brédi, nga Nyenwe aij tukparu mmamma. ²⁴ Nga ele badnu wam whnurnu nu Jizosi zila pji, ma ele sno apna a, be bna n'ogbo wam zne Kapanom noopio Jizosi.

Jizosi bu Wiri ke Budnu

²⁵ Nga ele badnu wam whnurnu a n'aznu osimini kiyari, be sikwa a, "Nye-zni-nhne, ndaa iga ni varu hna?"

²⁶ Jizosi saru be, "Me kanu anu ezi oka, anu noopio m kwnornu nu anu rijiri rúwho nu bredi me nyernu anu, o bú o kwnornu nu anu whnurnu érnu ndu-éhni. ²⁷ Anu dögbi éhni anu n'érnu kwnornu nu wiri ke nooro oro, tnunuma, anu dögbi éhni anu n'érnu kwnornu nu wiri ke jaazi tem du budnu kwó okwo, ke Nnwó ke Badnu neenyen anu. Ya bu nye Chiokike nyernu rikne o mee kpam."

²⁸ Be sikwa Jizosi, "Kini bu nhne a jeeme ma a rnü érnu Chiokike?"

²⁹ Jizosi saru be, "Ka bu érnu Chiokike, anu kweru nu nye wam o ziyaru."

³⁰ Be sikwa a, "Kini bu érnu ndu-éhni i jeeji gesi ma a whnurnu, kweru? Kini bu nhne i jeeme?" ³¹ Ele nda aij óknani riri mana n'eli chna chna chna, lele kpa ókwukwo nso kwuru, 'O nyernu be brédi ke hi n'oligwe va, be ri.'"

³² Jizosi kanu be, "Me kanu anu ezi oka, o bú o Mozizi nyernu anu brédi ke hi n'oligwe va, kóvu Nda m neenyen anu ezi brédi ke hi n'oligwe va. ³³ Kwnornu nu brédi ke Chiokike neenyen bu nye wam ke hi n'oligwe va, bu nye neenyen ele ówa budnu."

³⁴ Be kaa, "Nda-aj-kwu, neenyen aij brédi ka kpakara ige."

³⁵ Jizosi kanu be, "Mawa bu brédi ke neenyen budnu, nye vakwnusiri m, wiri

jóogwnu a ria ria, nye kweru nu me, akpíri jójokpo a békwnu ria ria. ³⁶ M karu m, anu whnurnu m, kóvu anu kwége. ³⁷ Nye óbula ke Nda m nyernu m jaavakwnusi m, m jáachihala a ria ria. ³⁸ Kwnornu nu m hiri m n'oligwe hiedna mee echiche nye ziyaru m, o bú o mee echiche m. ³⁹ Ka bu echiche nye ziyaru m, me túwhu nye óbula ke o nyernu m, kóvu me mee ma be hi n'enwu lizo n'obochi ipne-aznu. ⁴⁰ Kwnornu nu ka bu nhne Nda m noopio, nye óbula ke jowhnu Nnwó wam, kweru nu a, jeeme budnu kwó okwo, m jeeme nye wam hi n'enwu lizo n'obochi ipne-aznu."

⁴¹ Ele Ju bete o takpo megidne a, kwnornu nu o karu, "Mawa bu Brédi ke hiednarnu n'oligwe." ⁴² Be kaa, "Nye ka o bú Jizosi nnwó Josefu? A magwú nda a nü nne a, ndaa kpa o naakaa nü o hi n'oligwe hiedna?"

⁴³ Jizosi kanu be, "Anu tákpmá n'esilawuru éhni anu. ⁴⁴ O zá nye jaavakwnusi m okwolem ma Nda m nye ziyaru m jöodoru a vakwnusi m, m jeeme o lizo n'enwu n'obochi ipne-aznu. ⁴⁵ Ele ówhnurninya gbaru a n'ókwukwo nso, 'Chiokike jeezni kpakara ele badnu nhne.' Nye óbula ke bnoteru Nda nsnj mufia nhne n'aka a, jaavakwnusi m. ⁴⁶ O zá nye óbula ke whnuleru Nda anya nü mbom, kwekolam nye wam ke hi hne Chiokike zi whnurnu Nda anya. ⁴⁷ Me kanu anu ezi oka, nye óbula ke kweru nwernu budnu kwó okwo. ⁴⁸ Mawa bu wiri ke budnu. ⁴⁹ Ele nda anu óknani riri mana n'eli chna chna chna, be nwü. ⁵⁰ Kóvu wiri ke hi n'oligwe hiedna, nye óbula ke riri a, jónwu énwu. ⁵¹ Mawa bu wiri ke zi budnu ke hi n'oligwe hiedna. O buru nu badnu óbula ri wiri ka, o jaazi budnu tim tom. Ano-éhni m bu wiri ke me jeenyen ówa ma be ziri budnu."

⁵² Ka kpayarú odogbuta whuyaru n'esilawuru ele Ju. Be kaa, "Nwerukna ka, o jeenyen aij ano-éhni a ma a ri?"

⁵³ Jizosi kanu be, "Me kanu anu ezi oka, okwolem ma anu riri ano-éhni ke Nnwó ke Badnu, nwó óvnarna a, anu jéenwe budnu nu rime anu. ⁵⁴ Nye óbula ke jeeri ano-éhni m, nwó masi óvnarna m nwernu budnu kwó okwo. ⁵⁵ Kwnornu nu ano-éhni m bu wiri n'eli, óvnarna m bu masi nhne be nwó ónwo n'eli. ⁵⁶ Nye óbula ke jeeri ano-éhni m, nwó óvnarna m, wu nu rime m, m wu masi m nü rime a. ⁵⁷ Lele kpa Nda ke zi budnu ziyaru m, m zí m budnu kwnornu nu Nda m, kpam masi, nye óbula ke jeeri ano-éhni m jaazi budnu kwnornu me. ⁵⁸ Ka bu wiri wam ke hi n'oligwe hiedna, o bú kpa nda anu óknani riri mana be nwü. Nye óbula ke jeeri wiri ka jaazi budnu tim tom." ⁵⁹ Ka bu nhne Jizosi kwuru nga o neezni nhne nü qro ógbako ele Ju zi nü Kapanom.

*Ikwu-ɔnu ke bùdnu
kwó okwo*

⁶⁰ Nga agida ele sno apna a nurnu oka a, be kaa, “Ikwu-ɔnu ka siri rikne, nyele jeemeli a?”

⁶¹ Nga Jizosi mahiaru nü ele sno apna a naatakpo gbasiri ɔka ka, ɔ kanu be, “Ka o mernu ovu we anu əhni sa? ⁶² Ndaa kpa ɔ jōonu nga anu jōowhnu Nnwó ke Badnụ lahna hne ɔ zì nü mbom? ⁶³ Enine neenyé bùdnu, badnụ etekne nwée rikne mee nhne əbula. Əka me nookwunu anu bu enine bu masi bùdnu. ⁶⁴ Kòvu agwna anu kwége.” Jizosi magwụ hite n'oziri ele kwé ekwe nü nye jeere a. ⁶⁵ Ə kanu be, “Ka kpayarụ me jiri kanu anu nü ɔ zá nye jaavakwnusi m, okwolem ma Nda m nyernu a rikne o mee kpam.”

⁶⁶ Hite nü nhne Jizosi kwuru, agida ele sno apna a lahna aznụ kwnornu nü ikwu-ɔnu ka, be snóge a berere. ⁶⁷ Jizosi sikhwa nri nü badnụ lawuru wam ele sno apna a, “Anu jaalahna masi?”

⁶⁸ Saimoni Pita, kaa, “Nyenwe aj, a jaalakwnusi nyele? I nwernu ikwu-ɔnu ke neenyé bùdnu kwó okwo. ⁶⁹ Kítna, a kweru, mahia masi nü i bu nye nsò ke Chiokike.”

⁷⁰ Jizosi kanu be, “Me hohiaru anu nri nü əbo, kòvu otu nyenum nü rime anu bu ekwensu.” ⁷¹ O nookwu gbasiri Judasị, nnwó Saimoni Isikariotı, kwnornu nü Judasị jeere a, ɔ bu n'ezi nü ɔ bu otu nü rime nri nü badnụ lawuru wam ele sno apna Jizosi.

7

Jizosi nü rümu nne a

¹ Nga ka mekworu, Jizosi neeznegharị nü rime Galili. O chòla o zne Judiya kwnornu nü ele Ju noopio o gbu a. ² İge Iriri Oro Igwugwu ele Ju zì ndündu. ³ Rümu nne Jizosi kanu a, “Whoga hna zne Judiya ma ele sno apna i whñurru ərnu i noornu. ⁴ Nye pioru ma ele badnụ mahia nye ɔ bu rñu ərnu tugwaru otugwa. Mee ma owa whñurru ərnu i noornu.” ⁵ Rümu nne a kwuru ka kwnornu nü be kwéle nü ya.

⁶ Jizosi kanu be, “Ige m yóoduge, kòvu ige anu zì n'aka anu. ⁷ Ele əwa jéenwe rikne sno anu iro, kòvu be snornu m irno, kwnornu nü m naakaa nü ərnu be bùo oma. ⁸ Anu zne n'Iriri ka, m jáava n'Iriri ka kítna, kwnornu nü ige m yóoduge.” ⁹ Nga Jizosi kwukworu kpa, ɔ dazigidne nü Galili.

*Jizosi znernu Iriri
Oro Igwugwu*

¹⁰ Nga rümu nne a znernu Iriri wam, Jizosi snornu be zne Iriri wam nü mgwugwa, əbùo nü ruwhnu ohna. ¹¹ Ele Ju zì noopio a n'Iriri wam, be nègesikwa, “Ndaa hne ɔ zì?”

¹² Agida ele badnụ nòotnurita n'esilawuru be, be naakaa, “O bu nye əma.” Ele berere

naakaa, “Óza, o nooduwhu ele badnụ.” ¹³ Kòvu ɔ zá nye nookwuhia nhne gbasiri a nü ruwhnu əhna, kwnornu nü be nòotu ogwnu ele risi ele Ju.

¹⁴ N'esilawuru Iriri wam, Jizosi znernu n'Oro Nsò Chiokike bete neezni nhne.

¹⁵ Nhne o neezni jiri ele risi ele Juanya, be kaa, “Nwerukna ka mulele nhne, ndaa kpa o jiri mahia nhne?”

¹⁶ Jizosi saru be, “Nhne me neezni búo ikwu-ɔnu ke m, kòvu ke nye ziyaru m. ¹⁷ Nye əbula ke jeeme echiche nye ziyaru m, nye wam jaamahia ma nhne me neezni ma o hi n'aka Chiokike moju o hi n'aka ke m. ¹⁸ Nye nookwu nhne aka ke a, noopio igwugwu ke əhni a, kòvu nye noopio igwugwu nye ziyaru a bu nye ezi əka, aghigho zìla nü rime a. ¹⁹ O búo Mozizi nyernu anu iwu? Kòvu ɔ zá otu nü rime anu ke naabità iwu. Kíni mernu anu nooporo o gbu m?”

²⁰ Ele badnụ wam kaa, “I bu nye rënwu ojo nwugwu. Nyele noopio o gbu i?”

²¹ Jizosi kanu be, “M rnurnu m otu ərnu ndu-əhni, o ji anu anya. ²² Mozizi nyernu anu iwu ɔ kpa rümu anu nka (ɔ bu n'ezi nü əkpa nka híge n'aka Mozizi, kòvu o hi n'aka ele gbakai), anu naakpa rümu anu nka n'Obuchi Ozukwa Inwe. ²³ O bùru nü anu naakpa rümu anu nka n'Obuchi Ozukwa Inwe, ma anu bítia Iwu Mozizi, ndaa kpa ovu ji newee anu əhni kwnornu nü m gworu m nye nríria n'Obuchi Ozukwa Inwe? ²⁴ Anu kpé ikpe hite nü nhne anya nòowhnu, kòvu anu kpe ikpe bùru əma.”

Jizosi, o bu ya bu Mezaya?

²⁵ Agwna ele zì nü Jeruselem kaa, “Ka ɔ búo nye be noopio o gbu? ²⁶ Le, o nookwu əka n'əhna, ɔ zá nye nookwu nhne əbula megidie a. Ele risi aji be magwụ nü nye ka bu Karaisi n'ezi?”

²⁷ Kòvu nga Karaisi jaava, ɔ zá nye jaamahia hne o jeehi va. Kòvu kpakara aji magwụ hne nwerukna ka hi va.

²⁸ Kpa Jizosi neezni nhne n'Oro Nsò Chiokike, o gweru okne nkoli siwama lìlo, kaa, “Anu magwụ nye me bu, anu magwụ masi hne me hi va, kòvu m väge m nü rikne aka m, nye ziyaru m bu ezi əka. Anu máa nye ɔ bu. ²⁹ Kòvu m maam nye ɔ bu, kwnornu m hi m hne ɔ zì va, ya ziyaru m.”

³⁰ Be pio kpa be jøonwugwu a, kòvu ɔ zá nye tükwasiri a aka, kwnornu nü ige a yóoduge.

³¹ Kòvu agida ele badnụ n'esilawuru igbudu badnụ wam kweru nü ya, be kaa, “Nga Karaisi jaava, ɔ joornu ərnu ndu-əhni kakwo ke nwerukna ka noornu?”

*Be zinernu ele nse
be nwudne Jizosi*

³² Ele Farisi nurnu nhne igbudu ele badnụ wam nookwu gbasiri a, be nü ele risi arjohna zizne ele neese Oro Nsò Chiokike ma be

nwugwu Jizosi. ³³ Jizosi kaa, “Me nü anu jaazi ige mati, omekwo, m lakwnusi nye ziyanu m.” ³⁴ Anu joopio m, anu jowhnu m, kwnornu nü anu jéenwe rikne va nhne me naala.”

³⁵ Ele risi ele Ju sìkwa ehni be kaa, “Ndaa hne o jeezne hne a joopiohiyal a? O jeezne hne ele Ju wu n’esilawuru ele Giriki, zni ele Giriki nhne?” ³⁶ Kini bu risi nhne o nookwu? O karu, ‘Anu joopio m, kovu anu jowhnu m, hne me neezne anu jéenwe rikne va.’”

Osimini ke neenyen budnu

³⁷ N’okne obochi ipne-aznu ke Iriri wam, Jizosi gwuzoru, gweru okne nkoli siwama, kaa, “Nye obula ke akpiri nookpo békwnu, o vakwnusi m, nwornu mini.” ³⁸ Lele kpa okwukwo nsø kwuru, ‘Nye obula ke kweru nü me, osimini ke mini budnu jeehi nü rime rúrho a naagbahja.’” ³⁹ Jizosi kwuru ka kwnornu nü Enine Nsø ke ele kweru nü ya jaanahia. N’ige wam be ényene Enine Nsø, kwnornu nü be ényene Jizosi igwugwu.

Okewa n’esilawuru ele badnu

⁴⁰ Agwna ele zì n’igbudu ele badnu wam, nga be nurnu ikwu-onu ka, be kaa, “N’ezí, nwerukna ka bu nye owhurninya wam.”

⁴¹ Ele berere kaa, “O bu Karaisi.”

Kovu ele berere kaa, “Karaisi o jeehi nü Galili va?” ⁴² Okwukwo nsø kwuru nü Karaisi jeehi nü avnurnu Devidi va, nü be joomu a nü Beatilehem, eli-ohna hne Devidi wuru.” ⁴³ Ka kpayaray okewa n’esilawuru igbudu ele badnu wam kwnornu nü Jizosi. ⁴⁴ Agwna be pioru o nwudne a, kovu o zá nye tükwasiri aaka.

Ókwe ekwe ke ele risi ele Ju

⁴⁵ Omekwo, ele neese Oro Nsø Chiokike lahnakwnusi ele risi ariohna nü ele Farisi, be sìkwa be, “Kini mernu anu nwuyagele a?”

⁴⁶ Ele nse wam saru be, “O zá nye kwuleru oka lele kpa nwerukna ka kwuru.”

⁴⁷ Ele Farisi sìkwa be, “O duhie masila anu sa?” ⁴⁸ O nwernu otu nye Farisi móbu ele risi ele Ju ke kweru nü ya sa? ⁴⁹ Ele ka máa nhne obula gbasiri iwu, ovu onu Chiokike zì nü risi be.”

⁵⁰ Otu nye Farisi rëwhna a bu Nikodimosi, nye znekwnusiri Jizosi n’abalí, kanu be, ⁵¹ “Iwu aí zá naama badnu ikpe sì o nuna nhne hi n’onu a, nü nhne o mernu.”

⁵² Be saru a, “I bu masi nye Galili sa? Lekasi nü nhne be gbaru n’okwukwo nsø, o zá nye owhurninya ke hi nü Galili whuya.”

[⁵³ Be gbase, nye obula la n’oro a.]

8

Nwerinya be nwugwuru n’oyi

¹ Jizosi znernu nü Rugwu Olivu. ² N’onu osisi, o lahna n’Oro Nsø Chiokike, kpakara ele badnu gba a gburugburu, o daziri eli bete neezni be nhne. ³ Ele zni iwu ele Ju nü ele Farisi kwuyanu a otu nwerinya be nwugwuru n’oyi, be gwuzote a n’esilawuru be. ⁴ Be kaa, “Nye-zni-nhne, a nwugwuru nwerinya ka hne ya nü nyerukna dnanyi.” ⁵ N’iwu aí, Mozizi karu be gweru aka-worugwu tugbu a. Kini bu nhne i kwuru?” ⁶ Be kwuru ka naakpa a iru ma be bno Jizosi nhne.

Kovu Jizosi whudnahie eli gweru mkpaka a gba nhne nü rízna. ⁷ Be zì köriri néesikwa a, o lizo, kanu be, “Nye obula n’esilawuru anu ke mécolele mmehie beru osno tu a akaworugwu.” ⁸ O whudnahie eli berere naagba nhne nü rízna.

⁹ Nga be nurnu a, be hite nü nye okno badnu du nü nye mati, otu otu be whoga kwo. O gwnata Jizosi nü nwerinya wam. ¹⁰ Jizosi lizo, sìkwa a, “Nwerinya, ndaa ele noobno i nhne? O zá nye gwnarnu ke jaama i ikpe?”

¹¹ Nwerinya wam kaa, “O zá, su Nda-ajkwu.”

Jizosi kanu a, “M máge m masi m jí ikpe, kovu la, i méma mmehie berere.”]

Jizosi, iwhne ke owa

¹² Jizosi kakwnonu be, “Mawa bu iwhne ke owa. Nye obula ke joosno m jeenwe iwhne ke budnu, o jeezne izne n’ochichiri.”

¹³ Ele Farisi kaa, “I naagbanu ehni i akebne kitna, nhne i nookwu bu ezi oka.”

¹⁴ Jizosi saru be, “O bubedi nü m naagbanu ehni m akebne, nhne me nookwu bu ezi oka, kwnornu nü m magwü m hne me hi nü hne me neezne. ¹⁵ Anu neekpe ikpe lele badnu. M zá m neekpe nye obula ikpe. ¹⁶ O buru nü me kpe ikpe, ikpe m ziri ezi kwnornu nü me nü nsnunu m zá n’ikpe, me nü Nda m nye ziyanu m zì. ¹⁷ Be gbaru a n’iwu anu, nü akebne badnu lawuru gbaru bu ezi oka. ¹⁸ M gbanu m ehni m akebne, Nda m nye ziyanu m gbakwnonu m akebne.”

¹⁹ Be sìkwa a, “Ndaa hne Nda i zì?”

Jizosi saru be, “Anu máa m, anu máa masi Nda m. O buru nü anu magwü nye me bu, anu znernu amahia Nda m.” ²⁰ Jizosi kwuru kpakara nhne ka nga o neezni nhne n’Oro Nsø Chiokike, nü rime hne be naabita igbe iway. O zá nye tükwasiri a aka megidne a kwnornu nü ige a yáavage.

Anu jéezneli hne me neezne

²¹ Jizosi kanu be berere, “M jaala, anu joopio m, anu jónwu nü rime mmehie anu. Anu jéenwe rikne va hne me jaala.”

²² Ele risi ele Ju kaa, “O kaa nü a jáavalí hne q naala. O joogbu ehni a sa?”

²³ Jizəsi kanu be, “Anu hi hna, kovu m hi m n’olu va. Anu bu ele owa ka, kovu m bıo m nye owa ka.” ²⁴ O bu nhne me jiri kanu anu nü anu joonwu nü rime mmehie anu. O bıru nü anu kwége nü m bu m nye me bu, anu joonwu nü rime mmehie anu.”

²⁵ Be sıkwa a, “İ bu nyele?”

Jizəsi kanu be, “M bu m nye me karu nü m bu m n’oziri.” ²⁶ M nwernu m agida nhne me jookwu n’ikpe megidne anu. Kovu nye ziyan m bu ezi əka, m jaakanu əwa nhne me nürru hite n’ənu a.”

²⁷ Be ghóyage nhne o nookwu gbasırı Nda. ²⁸ Ka kpayarı, Jizəsi kannu be, “Nga anu jeegwelizo Nnwı̄ ke Badnı̄ olu, ige wam anu jaamahı̄ nü m bu m nye me bu. O zá nhne ke me neeme nü rikne aka ke m, kovu m neezni kpakara nhne Nda m znirni m.” ²⁹ Nye wam ziyan m dagwunu m, ə ghárula me nü nsnunu m ria ria, kwnornu nü m neeme nhne naaması i kpakara ige.” ³⁰ Agida ele nürru nhne Jizəsi kwuru kwetu nü ya.

Badnı̄ nwernu əhni a n’əzi

³¹ Jizəsi kanu ele Ju ele ke kweru nü ya, “O bıru nü anu dazigidne n’ikwu-ənu m, anu jooburu ele sno apna m n’əzi.” ³² Anu jaamahı̄ ezi əka, ezi əka wam jeeme anu nwernu əhni anu.”

³³ Be sarı Jizəsi, “A bu rımu Ebereham, a bükolele əhi n’aka badnı̄ əbula. Ndaa kpa i naakaa nü a jeenwernu əhni a?”

³⁴ Jizəsi sarı be, “Me kanu anu ezi əka, nye əbula ke neeme mmehie bu əhi ke mmehie. ³⁵ Əhi zá naadazigidne n’oro tim tom, kovu nnwı̄ nwe oro əkwnukokwu. ³⁶ O bıru nü Nnwı̄ jeeme anu nwernu əhni anu, anu jeenwernu əhni anu n’əzi.” ³⁷ M magwı̄ m nü anu bu rımu Ebereham, kovu anu noopio o gbu m, kwnornu nü anu kwége ikwu-ənu m. ³⁸ M naakanu anu nhne Nda m gesiri m, kovu anu neeme nhne nda anu kannu anu.”

³⁹ Be sarı a, “Ebereham bu nda a!”

Jizəsi kanu be, “O bıru nü Ebereham bu nda anu n’əzi, anu joornu ərnu Ebereham rnurnu.” ⁴⁰ Nhne me mernu bu o kanu anu ezi əka me nürru n’ənu Chiokike, anu noopio o gbu m. Ebereham méne kpam.” ⁴¹ Anu neeme nhne anu nda anu mernu.”

Be kaa, “Chiokike bu Nda a nwernu kpöi. A bıo rımu əyi.”

Rımu ke Ekwensu

⁴² Jizəsi kanu be, “O bıru nü Chiokike bu Nda anu n’əzi, anu znernu əwhnu m n’anya, kwnornu nü m hi m hne Chiokike zi whuya, va hna. M väge m nü rikne aka ke m, kovu ya ziyan m.” ⁴³ Nhne mernu anu ghóyage nhne me nookwu, o bu nü anu bnöge nsni n’ikwu-ənu m.” ⁴⁴ Anu bu rımu nda anu Ekwensu, anu joornu ərnu nda anu noopio. O bu nye noogbu badnı̄ hite n’əpanizo. O

zila n’əzi əka, kwnornu nü ezi əka zá nü rime a. Omen’eli a bu o gha aghalaghala, kwnornu nü o bu nye aghalaghala nü nda kpakara aghalaghala.” ⁴⁵ Me nookwunu anu ezi əka, kovu anu zá neekweru m.” ⁴⁶ Nyele n’esilawuru anu jaama m ikpe mmehie? O bıru nü me kanu anu ezi əka, kji mernu anu kwége m?” ⁴⁷ Nye əbula bu ke Chiokike joobno nsni ikwu-ənu Chiokike. Kovu anu jooobno nsni kwnornu nü anu bıo ele ke Chiokike.”

Jizəsi nu Ebereham

⁴⁸ Ele Ju sarı Jizəsi, “A kwukwaru nkari nga a kwuru nü i bu nye Sameria ke rıenu ojo nwugwu.”

⁴⁹ Jizəsi kanu be, “O zá rıenu ojo nwugwu m, kovu m neenyə Nda m igwugwu, kovu anu zá neenyə m igwugwu.” ⁵⁰ M zá m noopio igwugwu ke m. O nwernu nye ke noopio igwugwu m, nye wam bu nye ikpe. ⁵¹ Me kanu anu ezi əka, o bıru nü nye əbula biṭa ikwu-ənu m, o jöowhnu ənzu anya ria ria.”

⁵² Ele Ju kanu a, “Kitna hne a mahı̄ar nü rıenu ojo nwugwu i. Ebereham nü kpakara ele əwhnurniya nwurunu ənzu. I zí hna naakaa nü nye əbula ke jaabitı̄ ikwu-ənu i jónowu ənzu ria ria.” ⁵³ Nda aij Ebereham nwurunu ənzu. I kákwole Ebereham nü ele əwhnurniya ele nwurunu ənzu. I che nü i bu di nyele?”

⁵⁴ Jizəsi sarı, “O bıru nü me nyee əhni m igwugwu, o zá nhne o bu. Nda m nye anu naakaa nü o bu Chiokike anu neenyə m igwugwu.” ⁵⁵ O bu n’əzi nü anu máa nye o bu ria ria. Kovu m maam nye o bu. O bıru me kaa nü m máam nye o bu, m jooburu nye aghalaghala lele anu, kovu m magwı̄ m nye o bu, m naabitı̄ ikwu-ənu a.” ⁵⁶ Nda anu Ebereham nwernu ovu qso n’ənu nü o joowhnu əbochi m, o whnu ması a, o nwudnarnu.”

⁵⁷ Ele Ju kanu a, “I yóoduge nri awha isne, i whnurnu Ebereham n’əzi?”

⁵⁸ Jizəsi kanu be, “Me kanu anu ezi əka, m zí m su be murnu Ebereham.” ⁵⁹ Be chiri akaworugwu be jootugbu a, kovu Jizəsi tugwa əhni a, hi n’oro Nsə Chiokike whoga.

9

Jizəsi gworu nye be murnu n’isni

¹ Kpa Jizəsi neewhe, o whnu otu nyerukna be murnu n’isni. ² Ele sno apna a sıkwa a, “Nye-zni-nhne, o bu mmehie nyele mernu be murnu nwerukna ka n’isni? Mmehie ke a sobu ke ele murnu a?”

³ Jizəsi kaa, “Isni kpuru a bıo kwnornu nü mmehie ke a mobu ke ele murnu a. Kovu o kpuru isni ma ərnu Chiokike whuya iwhe n’əhni a.” ⁴ A jaazi noornu ərnu nye wam

ziyaru m kpa qobochi gwnarnu, kwnornu nü abalị vawa, nga o zá nye jeenwe rikne rnü ेrnu. ⁵ Kpa me ziko n'owa, mawa bù iwhne ke ोwa.”

⁶ Nga o kwukworu ka, o gbusa onu-mini n'eli, gweru onu-mini wam me orura, o te orura wam n'anya nwerukna wam. ⁷ O kanu a, “Zne snü ruwhnu i n'Olulu Mini Sajlom” (ke bù nye be ziznernu). Nwerukna wam zne, snü ruwhnu a, hiehna nqowhnu ोsno.

⁸ Ele agbatibi a nü ele whnurnu hne o nqorio nhne nü mbom sìkwa, “Ka o búo nwerukna wam dazi eli nqorio nhne?”

⁹ Agwna be kaa, “O bù ya.”

Ele berere kaa, “Óza, o yíri ya.”

Kovu nwerukna wam karu, “O bù mawa.”

¹⁰ Be sìkwa a, “Ndaa kpa anya i jiri kpume?”

¹¹ O saru, “Otu nwerukna be kwu Jizosi mernu orura tesi n'anya m, kanu m, ‘Zne n'Olulu Mini Sajlom snü ruwhnu,’ kpa me smurnu, m whnurnu m ोsno.”

¹² Be sìkwa a, “Ndaa hne o zì?”

O kaa, “M máam.”

Ele Farisi nqotule

ogwugwo wam

¹³ Be kwuznenu ele Farisi nwerukna wam kpuru isni nü mbom. ¹⁴ Jizosi mernu orura kpume anya nwerukna wam n'Qobochi Ozukwa Inwe. ¹⁵ Ele Farisi sìkwa nwerukna wam berere kpa o jiri nqowhnu ोsno. O kanu be, “O yisiri orura n'anya, m snü ruwhnu m, kitna, m nqowhnu ोsno.”

¹⁶ Agwna ele Farisi kaa, “Nwerukna ka hige nü hne Chiokike zì va, kwnornu nü o zá naabiya iwu ke Qobochi Ozukwa Inwe.”

Ele berere kaa, “Ndaa kpa nye mmehie jeenwe rikne rnü ेrnu ndu-ehni ele ka?” Ka vuyarụ okewa n'esisilawuru be. ¹⁷ Ele Farisi sìkwa kwno nwerukna wam berere, “Ndaa nhne i kwuru gbasiri nye wam kpumernu anya i?”

O saru be, “O bù nye ọwhnurninya.”

¹⁸ Kovu ele risi ele Ju kwége nü o kpuru isni nü mbom kovu nqowhnu ोsno kitna tem be sukwu ele murnu nwerukna wam. ¹⁹ Be sìkwa be, “Ka o bù nnwø anu, nye anu karu nü o kpuru isni nga anu murnu a? Ndaa kpa o jiri nqowhnu ोsno kitna?”

²⁰ Ele murnu a saru be, “O bù n'ezi nü o bu nnwø ai, nye a murnu n'isni. ²¹ Kovu a máa kpa o jiri nqowhnu ोsno kitna mòbu nye kpumernu anya a. Anu sìkwhia a, o bù okno badnu, o jookwulinu ehni a.” ²² Ele murnu a kwuru ka kwnornu nü be noyot ognwu ele risi ele Ju. Kwnornu nü ele risi ele Ju kweketarü nü nye obula ke jookwuhia nü Jizosi bù Karaiji, be jaachihala a n'oro ogbako ele Ju. ²³ Ka kpahiaru ele murnu a karu, “O bù okno badnu, anu sìkwa a.”

²⁴ Be sukwu kwno nwerukna wam be murnu n'isni, be kanu a, “Nyee Chiokike ozarni, a magwü nü nwerukna ka bù nye mmehie.”

²⁵ Nwerukna wam kaa, “M máam ma o bù nye mmehie, ma o búo nye mmehie. Kovu otu nhne bù ke me mahiaru, m kpuru m isni nü mbom, kitna m nqowhnu ोsno.”

²⁶ Be sìkwa kwno a, “Kini bù nhne o mernu i? Ndaa kpa o jiri kpume anya i?”

²⁷ O saru be, “M kannu m anu nü mbom, anu kwéle o bno nsni. Anu pioru o nü a berere? Anu noopio o bùru ele sno apna a sa?”

²⁸ Be kpasi a iwhnerne, kaa, “I bù nye sno apna nye ka, a bù ele sno apna Mozizi.

²⁹ A magwü nü Chiokike kwunnu Mozizi oka, kovu nye ka, a máa hne o hi va.”

³⁰ Nwerukna wam saru be, “Ka bù nhne tu n'anya, anu máa hne o hi va, kovu o kpumernu anya m. ³¹ A magwü nü Chiokike zá noobnonu ele mmehie nsni, kovu o noobnonu ele nqosobisinu a nsni bù ele neeme nhne naaması a. ³² Ke ोwa panizoru, o zá nye nüleru nü o nwernu nye kpumernu anya nye be murnu n'isni. ³³ O bùru nü nwerukna ka hige n'aka Chiokike, o jénwe rikne mee nhne obula.”

³⁴ Be saru a, “Be murnu i, znyilizo i nü rime mmehie. I jøbo nyee jeezni ai nhne sa?” Be chihala a nü rime ogo bako ele Ju.

Isni ke Enine

³⁵ Nga Jizosi nñrunu nü be chihalaru a, o pojia a, kaa, “I kweru nü Nnwø ke Badnu?”

³⁶ Nwerukna wam sìkwa Jizosi, “Nda-ai-ku, kanu m nye o bù ma m kweru m nü ya.”

³⁷ Jizosi kanu a, “I whnunam a, o bù nye nookwunu i oka kitna.”

³⁸ Nwerukna wam kaa, “Nyene ai, m kweru m.” O kpou a risi n'eli.

³⁹ Jizosi kaa, “M varu m n'owa o kpe ikpe, ma ele kpuru isni whnurnu ोsno, ma ele nqowhnu ोsno kpu isni.”

⁴⁰ Agwna ele Farisi zì hne o zì nñrunu nhne o kwuru, be sìkwa a, “A bù ele isni masi?”

⁴¹ Jizosi kaa, “O bùru nü anu kpuru isni, ikpe mmehie ba mána anu, kovu anu karu nü anu nqowhnu ोsno, anu bù ele ikpe mmehie marnu.”

10

Jizosi ọmamarna nye

znü atnñrunu

¹ Jizosi kaa, “Me kanu anu ezi oka, nye obula ke gála nü onu-mgbo bna n'oro atnñrunu, kovu garu apna berere bna, bù nye buznu n'ezzi. ² Nyee ke garu n'onyi-mgbo bna n'oro atnñrunu bù nye nqoznu atnñrunu. ³ Nyee neese onu-mgbo jaagbanu a oro, rñmu atnñrunu a nñrunu nkoli a, o sukwu rñmu atnñrunu a nü rëwhna be, duru be whoga. ⁴ Nga o chihiaru

be, o beru be q̄sno, r̄umu atn̄rnu a snornu a n'azn̄u, kwnornu n̄u be magw̄u nk̄oli a.⁵ Be j̄osno nye berere, k̄ovu be jaagbawhu, kwnornu n̄u be m̄áa nk̄oli nye izne.”⁶ Ka b̄u elulu J̄iz̄osi tn̄nunu be, k̄ovu be ghóyage nhne o naakanu be.

⁷ J̄iz̄osi kanu be berere, “Me kanu anu ezi ɔ̄ka, mawa b̄u ɔ̄nu-mgbo ke atn̄rnu.⁸ Kpakara ele beru m ɔ̄sno va b̄u ele buznu n'ez̄i. Atn̄rnu wam bn̄one be nsni.⁹ Mawa b̄u ɔ̄nu-mgbo. Be j̄ozn̄ohia nye ɔ̄bula ke jeehi n̄u rime m bna, o jaabna n̄u rime, whoga kwno n'ederezi, whn̄u ori o jaata.¹⁰ Nye buznu varu ma o znu buznu, gbu ogbu, lulu nhne, k̄ovu m varu m ma be nwēh̄ia b̄udnu, b̄u b̄udnu ke zuru ozu.

¹¹ “Mawa b̄u omamarna nye zn̄u atn̄rnu. Qmamarna nye zn̄u atn̄rnu jiknernu o nw̄nunu atn̄rnu a ɛn̄wu.¹² Nye be gnornu ɛrnu, nye atn̄rnu wam b̄uo ke a, j̄eesigbasi atn̄rnu gbawhu nga o whn̄urnu edu naava. Edu tagbu atn̄rnu, chikeme kwo be.¹³ O gbaru ɛso kwnornu n̄u atn̄rnu b̄io ke a, o b̄u nye be gnornu ɛrnu, b̄udnu r̄umu atn̄rnu wam z̄ila a mkpa.

¹⁴ “Mawa b̄u omamarna nye zn̄u atn̄rnu. M maam atn̄rnu m, atn̄rnu m magw̄u m masi.¹⁵ Lele kpa Nda m magw̄u m, b̄u kpa me magw̄u Nda m. M n̄ootusanu r̄umu atn̄rnu m b̄udnu m.¹⁶ M nw̄ernu m r̄umu atn̄rnu berere ke z̄a n'ogbori atn̄rnu ka, m jeegw̄eaya be. Be masi j̄onu nk̄oli m, kpkarara be jooburu otu ogbori atn̄rnu. Be jeenwe otu nye zn̄u atn̄rnu.¹⁷ Ka b̄u nhne kparyar Nda m jiri whn̄u m n'anya kwnornu n̄u m kweru m o t̄ubita b̄udnu m, ma m gweliz̄o a berere.¹⁸ O z̄a nye nanah̄ia m b̄udnu m. Mawa b̄itaru a hite n̄u mkp̄oma m. M nw̄ernu rikne o bita a, m nwe masiri m rikne o gweliz̄o a. Ka b̄u nhne Nda m nyernu m n'iwu.”

¹⁹ Ka kparyar okewa kwno n'esilawuru ele Ju.²⁰ Agida be naakaa, “R̄en̄wu ojo nw̄ugwu a, o b̄u nye ɛra. K̄ini mernu anu noobno a nsni?”

²¹ K̄ovu ele berere kaa, “Nye r̄en̄wu ojo nw̄ugwu, o jookwu ɔ̄ka kpa? Ndaa kpa r̄en̄wu ojo jookpumeli anya nye isni?”

Ókwe ekwe ke ele Ju

²² N'ige Iriri Onywethete Oro Ns̄o Chiokike duru n̄u Jeruselem, n'ige okirika,²³ J̄iz̄osi zi n'Oro Ns̄o Chiokike neezne izne n̄u mgbe-mgbe ogo Solomon. ²⁴ Ele Ju gba a gburugburu, znekwnusi a, kaa, “I b̄itaru a n'ochichiri ogologo ige, kawamanu a i o b̄uru n̄u jiwa b̄u K̄araishi.”

²⁵ J̄iz̄osi saru be, “M kannu m anu, k̄ovu anu kwége. ɛrnu ndu-ehni me noornu n̄u r̄ewhna Nda m naagbanu m akebne.²⁶ K̄ovu anu kwége kwnornu n̄u anu b̄uo atn̄rnu ke m.²⁷ Atn̄rnu ke m n̄onu nk̄oli m, m maam

be, be noosno m n'azn̄u.²⁸ M neenybe b̄udnu kwó okwo, be j̄ónowu ria ria. O z̄a nye nw̄ernu rikne d̄ohala be n'aka m.²⁹ Nda m nye nyernu m be kakwo kpkarara nhne berere. O z̄a nye nw̄ernu rikne d̄ohala be n'aka Nda m.³⁰ Me n̄u Nda m b̄u ottu.”

³¹ Ele risi ele Ju tuturu kwno akaworugwu be j̄otu a.³² J̄iz̄osi kanu be, “M rn̄rnu m agida ɛrnu ndu-ehni n̄u ruwhnu anu ke Nda m nyernu m, ndaa ɛrnu ke anu kwnornu n̄u a n̄otu m akaworugwu?”

³³ Ele Ju saru a, “A j̄otu i akaworugwu kwnornu n̄u ɛrnu ɔ̄ma, k̄ovu kwnornu n̄u i kwuluru Chiokike hne i b̄u badn̄ etekne, i neeme ehni i Chiokike.”

³⁴ J̄iz̄osi saru be, “Okwukwo ns̄o anu kwuru n̄u Chiokike sukwuru be chi.³⁵ O sukwuru be chi b̄u ele n̄urnu ikwu-ɔ̄nu Chiokike, aghalaghala z̄ila n̄u nhne be gbaru n'okwukwo ns̄o.³⁶ Nda m h̄ohiaru m, bita m ns̄o, ziya m n'q̄wa. Ndaa kpa me nookwulu Chiokike kwnornu n̄u m karu m n̄u m b̄u m Nnw̄o Chiokike?³⁷ Anu kwé, o b̄uru n̄u m z̄a m noornu ɛrnu Nda m.³⁸ K̄ovu o b̄uru n̄u m noornu ɛrnu Nda m, o b̄ubedi n̄u anu kwéle n̄u me, anu kweru n'ernu m, ma anu mahia n̄u Nda m z̄i n̄u rime m, me n̄u rime Nda m.”³⁹ Be pio o nwudne a berere, k̄ovu o hi n'aka be wh̄ogaru.

⁴⁰ J̄iz̄osi lahna n'azn̄u Osimini Jodani kiyari, hne Joni w̄uru mini n̄u mb̄om. O daz̄iri pii.⁴¹ Agida ele badn̄ vakwnusi a, kaa, “Joni rn̄uge ɛrnu ndu-ehni, k̄ovu kpkarara nhne Joni kwuru gbasiri nwerukna ka b̄u ezi ɔ̄ka.”⁴² Agida be kweru n̄u ya pii.

11

Enwu Lazarosi

¹ Otu nwerukna r̄ewhna b̄u Lazarosi, nye wu n̄u B̄etani, dnarnu ehni igbugbu. B̄etani b̄u hne Meri n̄u nwene a rinya Mata wu.² Ka b̄u Meri wam ke w̄usiri J̄iz̄osi monō otute, gweru rukeri-ize a kwnosnama očhi a, b̄u nye nwene a rukna Lazarosi dnarnu ehni igbugbu.³ R̄umu nne a rinya ziznenu J̄iz̄osi izi kaa, “Nyenwe aij, enyi i ke i whn̄urnu n'anya naaria aria.”

⁴ Nga J̄iz̄osi n̄urnu a, o kaa, “Ehni igbugbu ka j̄óobu enwu Lazarosi, k̄ovu ojeenyey Chiokike igwugwu ma be hite n̄u a nyee Nnw̄o Chiokike igwugwu.”⁵ J̄iz̄osi whn̄urnu Mata n̄u nwene a rinya n̄u Lazarosi n'anya.⁶ K̄ovu nga o n̄urnu n̄u Lazarosi naaria ehni igbugbu, o daz̄iri n̄u hne o z̄i ɔ̄bochi lawuru berere.

⁷ Omekwo, o kanu ele sno apna a, “Anu va ma a lahna Judiya.”

⁸ Ele sno apna a kanu a, “Nye-zni-nhne, o gbúle ɔ̄kwnu ele Ju pioru o t̄u akaworugwu, i naalahna k̄oriri pii?”

⁹ Jizəsi saru be, “Otu obochi nwernu nri nu awa lawuru, nye obula ke zneru izne n'iwhnehnie jookopobi əchi, kwnornu nu ə noowhnu iwhne k'owa.” ¹⁰ Koyu ə bürü nu o zne izne n'abalj, ə jookopobi əchi, kwnornu nu ə zı iwhne zi nu rime a.”

¹¹ Nga Jizəsi kwukworu kpa, ə kaa, “Lazarəsi enyi aji neezni anyarna, koyu m jeezne ma m kpatne a.”

¹² Ele sno apna a kaa, “Nyenwe aji, ə bürü nu o neezni anyarna, əhni joooburu a qma.”

¹³ Koyu nhne Jizəsi nookwu bu nu Lazarəsi nwunam. Koyu be neeché nu ə bu ozni anyarna etekne.

¹⁴ Jizəsi kawhnomenu be, “Lazarəsi nwunam.”

¹⁵ Mkpoma nooso m n'onu kwnornu anu, nu m zıla m hne ə nwurunu, ma anu kweru. Anu lizo ma a znekwnusia a.”

¹⁶ Təmosi, nye be kwu Didiməsi (ke bu ejima) kanu ele sno apna a ibne a, “Anu lizo ma a snornu a zne, ma a snornu a nwu ənzu.”

Jizəsi, olizo n'ənwu nu budsonu

¹⁷ Nga Jizəsi vaduru, ə whnurnu nu be lilem Lazarəsi obochi əno wheru ewhe.

¹⁸ Bətəni dıla majili lawuru hite nu Jeruselem.

¹⁹ Ağida ele Ju varu ə kasi Mata nu Meri m kpoma kwnornu ənwu nwene be rukna.

²⁰ Nga Mata nurnu nu Jizəsi vawa, ə whoga znekwnusia a, koyu Meri dazırı n'oro.

²¹ Mata kanu Jizəsi, “Nyenwe aji, ə bürü nu ə zı hna, nwene m rukna bō ə nwuna.”

²² Koyu m maam nu nhne obula ə rıjor n'aka Chiokike, o jenye i ya.”

²³ Jizəsi kanu a, “Nwene i rukna jeelizo berere.”

²⁴ Mata sa a, “M maam nu o jeelizo berere n'obochi ipne-aznū.”

²⁵ Jizəsi kanu a, “Mawa bu olizo n'ənwu nu budsonu. Nye obula ke kweru nu me, ə burubedi nu ə nwurunu ənzu, ə jaazi budsonu.” ²⁶ Berere kwino, nye obula ke zı budsonu kweru nu me jöonwu ənwu tim təm. Mata, i kweru nhne me nookwu?”

²⁷ Mata saru, “Owe! Nyenwe aji, m kweru m nu ji bu Karaisi, Nnwə Chiokike ke varu n'qwa.”

Jizəsi kwnarnu əkwna

²⁸ Nga Mata kwukworu ka, ə lahna, sukwu Meri nwene a rinya ichne kanu a, “Nye-zni-nhne zı hna, o noosukwu i.” ²⁹ Nga Meri nurnu ka, ə lizo wara wara ma o kwnusia Jizəsi. ³⁰ Jizəsi yáavaduge nu rime əli-əghna, ə zı köriri nu hne Mata kwnusia a. ³¹ Ele Ju be nu Meri zı n'oro naakasi a m kpoma, snornu a nga be whnurnu nu o lizo wara wara whoga. Be neeché nu o neezne akwna əkwna n'ilili.

³² Nga Meri dıru hne Jizəsi zi, whnun a, o dna n'eli n'ochi a, kaa, “Nyenwe aji, ə bürü nu ə zı hna, nwene m rukna bō ə nwuna.”

³³ O meturu Jizəsi nu m kpoma nga ə whnurnu Meri nu ele Ju sno a naakwna ekwna, o gbu a igbugbu nu m kpoma. ³⁴ O sığwa be, “Ndaa hne anu vubiri a?”

Be kaa, “Nyenwe aji, ə whnurnu.”

³⁵ Jizəsi kwnarnu əkwna.

³⁶ Ele Ju kaa, “Le, ə whnurnu a n'anya k'agida.”

³⁷ Koyu agwna be kaa, “O kpumernu anya nwerukna kpuru isni, ə bu nu o jéenwe rikne mee Lazarəsi gharu ə nwu ənzu?”

Jizəsi mernu Lazarəsi hi n'ənwu lizo

³⁸ O gbu kwino Jizəsi igbugbu nu m kpoma, o zne n'ilili be gwuru nu rime rugwu, be jiri rugwu kpusni ənzu a. ³⁹ Jizəsi kaa, “Anu gweme rugwu ka.”

Mata, nwene rinya nwerukna wam nwurunu ənzu kaa, “Nyenwe aji, ə jenwe ekwna ojo, kwnornu nu tna bu əbochi əno be liri a.”

⁴⁰ Jizəsi kaa, “Me kannu i nu i jöowhnu igwugwu Chiokike ə bürü nu i jeekweru kpoj?”

⁴¹ Be vume rugwu wam. Jizəsi lelizo anya n'olu, kaa, “Nda m, meka, kwnornu nu ə bnonem me ənsni.” ⁴² M magwü m nu i noobnonu m ənsni ige obula, koyu kwnornu nu ele ka zı hna m nookwu a ma be kweru nu ji ziyanu m.”

⁴³ Nga o kwukworu ka, ə gweru okne nkoli siwama, “Lazarəsi, whuya.”

⁴⁴ Nwerukna wam nwurunu ənzu whuya, nye be ji ikpe iznu whu a aka lawuru nu əchi lawuru, nu ikpe be jiri whu ruvhnu a. Jizəsi kanu be, “Anu təm a, ma ə la.”

Be gbaru iznuznu o gbu Jizəsi

(Mat 25:1-5; Mak 14:1,2; Luk 22:1,2)

⁴⁵ Ağida ele Ju ele varu elekwa Meri whnurnu nhne Jizəsi mernu, kweru nu ya.

⁴⁶ Koyu agwna be lahna kanu ele Farisi nhne Jizəsi mernu. ⁴⁷ Ele Farisi nu ele risi arıohna kwu ikwu kaa, “Ndaa nhne a neeme? Nwerukna ka ənoornu ağida ərnu ndu-əhni.” ⁴⁸ O bürü nu a gharu a, o neezne nu ruvhnu, kpakara ele badnū jeekweru nu ya. Ele Rom jaava lulu əli aji ma Qro Nsə ai.”

⁴⁹ Otu nyenum n'esilawuru be, rəwhna a bu Kayafası, nye bu nye risi arıohna n'awha wam, kaa, “Anu máa nhne ria ria.” ⁵⁰ O bürü əma nu otu badnū nwıñhanu kpakara badnū ənzu, ma kpakara mba gharu o whu etekne.”

⁵¹ N'ezi əqə, o kwúge nhne ka hite nu m kpoma a, koyu lele nye risi arıohna n'awha wam, o whnurnu əwhnurninya nu Jizəsi

joonwuhianu ele Ju ḥenwu.⁵² O búa ele Ju kppoi, kóvu kwnornu kpakara rúmu Chiokike be chísaru nü kpakara ḥowa, chikota be ma be bürü otu.⁵³ Hite n'qbochi wam ele risi ele Ju beṭ q gba iznuznu kpa be joogbu Jizösi.

⁵⁴ Kam kpayaru, Jizösi zíma neezne izne nü ruhwun ḥohna n'esilawuru ele Ju, kóvu o whqo zne hne zí ndündu n'eli-ikpa, bna n'otu eli be kwu Ifirem, ya nü ele sno apna a daziri pii.

⁵⁵ Ige Iriri Ogawhe ele Ju zí ndündu, agida ele Ju zne Jerusélem, zne o bita ḥehni be nsó su o du Iriri Ogawhe be.⁵⁶ Be noopio Jizösi, be gbakó n'Oro Nsó Chiokike, be neesikwa ibne be, "Ndaa nhne bu echiche anu? O bu nü o jáava Iriri ka sa?"⁵⁷ Ele risi arjohna nü ele Farisi nyeru iwu, kaa, nye obula ke magwuy hne Jizösi zí kanu be ma be nwudne a.

12

Be teru Jizösi mōno nu Betani

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ O gwnarnu qbochi isunu Iriri Ogawhe ele Ju du. Jizösi zneru Bétaní hne Lazarösi nwerukna wam o mernu o hi n'enwu lizo.² Be sinu Jizösi wiri anyasnu, Mata neezne izi, Lazarösi bu otu nü ele Jizösi dazí neeri wiri.³ Meri gwérwu otu olori mōno otute zí gburu ḥonu be jiri nadi zí snam mee, ke nwernu ḥeknarna ḥoma wusí n'ochi Jizösi, gwérwu rukeri-ize a kwnosnama a. ḅeknarna mōno wam jihia rime ḥoro.

⁴ Otu nü rime ele sno apna Jizösi be kwu Judasi Isikarioti, nye jeere Jizösi, kaa,⁵ "Kini mernu be réle mōno otute ka riwhu mkpuru iわai eto, kesi ele mboni?"

⁶ O búa nü nhne gbasiri ele mboni neemetu a nü mkpoma mernu o jiri kwu kpa. Kóvu kwnornu nü o bu nye buznu, ya neeji rekpa iわai be, neeri nhne zí a nü rime.

⁷ Jizösi saru a, "Gharu nwerinya ka, o bitaru ka kwnornu qbochi be jeeli m.⁸ Jí nü ele mboni zí kpakara ige, me nü jí jáazí kpakara ige."

Be gbaru iznuznu o gbu Lazarösi

⁹ Agida ele Ju nwernu nü Jizösi zí nü Bétaní, be va, o búa kwnornu Jizösi kppoi, kóvu ma be whnurnu Lazarösi nye Jizösi mernu o hi n'enwu lizo.¹⁰ Ele risi arjohna ma mmýuma kpa be joogbu Lazarösi masi.¹¹ Agida ele Ju gharuru ele risi ele Ju kweru nü Jizösi kwnornu Lazarösi.

Jizösi bnaznernu Jerusélem

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

* 12:13 Ozana n'ikwu-qnū ele Hiburu, ke bu "Znqhai!"

¹² N'qbochi ke sno a, agida ele badnu ele varu Iriri Ogawhe nñrnu nü Jizösi vawa Jerusélem.¹³ Be gburu igwugwu bükwu whoga zne kwnusi a, neesi lulo,

"Ozana! * Chiokike gozi nye naava nü rëwhna Nyenwe ai,
Chiokike gozi eze Iziréli."

¹⁴ Jizösi pohja otu nnwó iyinya daziri n'olu a, lele kpa ḥokwuko nsó kwuru,¹⁵ "I túko ogwnu, jí adna Zayoni,

Le, eze i gba nnwó iyinya naava."

¹⁶ Ele sno apna a ghoyage n'ige wam, kóvu nga Jizösi hiri n'enwu lizo n'igwugwu, be chenwanya nhne ḥokwuko nsó kwuru gbasira a nü be mernu a nhne ka.

¹⁷ Agida ele badnu wam whnurnu nga Jizösi sukuwuharu Lazarösi n'ilili, mee ma o hi n'enwu lizo. Be kahjáru nhne mernu.¹⁸ Ka kpayaru agida ele badnu znekwnusi a, kwnornu nü be nñrnu nü o rnñrnu ḥernu ndu-ehni ka.¹⁹ Ele Farisi kanu ibne be, "Le, o zá nhne a neemeli, kpakara ḥowa sno a n'aznu."

Agwna ele Giriki noopio

Jizösi

²⁰ Agwna ele Giriki zneru Jerusélem n'ige Iriri wam zne kppou Chiokike risi eli.²¹ Be vawknusi Filipu nye Bétesaida nü eli Galili, kaa, "Nda-aq-kwu, a noopio o whnú Jizösi."²² Filipu zne kanu Anduru, be lawuru zne kanu Jizösi.

²³ Jizösi saru be, "Ige wam valem ma be nyee Nnwó ke Badnu igwugwu.²⁴ M kanu anu ezi ḥoka, otu mkpuru ikpa zí etekne nga be kpásíla a nü rime n'eli. Nga be kpásíri a, o nwuma, fuhija, mij agida like ikpa berere.²⁵ Nye obula ke nqowhnu bñdnu a n'anya joottuwhu a, kóvu nye sno bñdnu a irno n'owá kajaabitá a du bñdnu kwó okwo.²⁶ Nye obula ke nqornunu m ḥernu joosno m n'aznu. Hne me zí nnwó izi m jaazi pii. Nda m joosobisinu nnwó izi m.

Jizösi kwuru ḥoka gbasiru ḥenwu a

²⁷ Kítña mkpoma m naala mini. Ndaa nhne me jaakaa? M jaakaa, 'Nda m, i kwéko ige ka va?' Kóvu ka bu risi nhne me kwnornu va.²⁸ Nda m, nyee rëwhna i igwugwu."

Otu nkoli hiri n'oligwe dna, kaa, "M nyene m a igwugwu, m jeenyé kwno a igwugwu berere."

²⁹ Igbudu ele badnu wam gwuzo pii kaa, "Egbe oligwe gbaru." Ele berere kaa, "Enine iżi kwunnu a ḥoka."

³⁰ Kóvu Jizösi karu, "O búa kwnornu me nhne nkoli ka kwuru ḥoka, o bu kwnornu anu.³¹ Kítña bu ige be jeeke ḥowa ka ikpe, kítña be jeechihala nye risi ke ḥowa ka.³² Kóvu me, o bürü nü be gwelizó m olu n'owá, m

joodoru kpakara badnụ nyee əhni m.”³³ O kwuru ka ma o gesi əkpà ənwu əjooñwu.

³⁴ Igbudu ele badnụ wam kaa, “A nurnu hite n’iwu aị nụ Karaisi jaazi tim tɔm. Ndaa kpa i naaka nụ be gwelizø Nnwø ke Badnụ olu? Nyele bù Nnwø ke badnụ?”

³⁵ Jizosi kanu be, “Anu jeenwe iwhne ige mati, anu zne izne nụ rime a, əzì əchichiri vakwnusi anu. Kwnornu nụ nye neezne izne n’ochichiri máa nhne o neezne.³⁶ Anu tukwasi ovu n’iwhne kitna anu nwernu a, ma anu bùru r̄umu ke iwhne.” Nga Jizosi kwukworus əka ka, əwhoga, tugwa əhni a.

Ókwe ekwe ke ele Ju

³⁷ O bù n’ezi nụ Jizosi rnñrnu kpakara ərnun du-əhni ka n’anya be, be kwérue nụ ya.

³⁸ Ka bù ma nhne Azaya nye əwhnurninya kwuru mezu,

“Nyenwe aị, nyele kweru izi a ziri,

ndaa nye Nyenwe aị kpumennu aka dikne a?”

³⁹ Kwnornu nụ be kwéle, Azaya kwuru nụ hne berere,

⁴⁰ “Chiokike mernu be kpu isni,

meekpoma be bùru nhne nwurnu ənụ,

ma be gharu o ji anya be whnụ əsno,

gweru mkpoma be ghøhia, ma be tūhnsana,
ma m gwø m be.”

⁴¹ Ka bù nhne Azaya kwuru kwnornu nụ o whnurnu igwugwu Jizosi, o kwu əka gbasiri a.

⁴² N’ige wam agida ele risi ele Ju kweru nụ Jizosi, kovu kwnornu nụ ele Farisi, be nwére rikne kwuhia nhne gbasiri a, əzì be chijahala be n’oro əgbako ele Ju.⁴³ Be mernu kpa, kwnornu nụ be whnurnu əznarni ke badnụ n’anya kakwo əznarni ke Chiokike.

Ikwu-ənụ Jizosi jeekpe ikpe

⁴⁴ Jizosi gweru okne nkoli siwama, kaa, “Nye əbulu ke kweru nụ me, o kwérue nụ me kpoj, kovu ma nụ nye ziyanu m.”⁴⁵ Nye əbulu ke neede m anya jooñhnu nye ziyanu m.⁴⁶ M varu m n’owa lele iwhne, ma nye əbulu ke jeekweru nụ me jáadazigidne n’ochichiri.

⁴⁷ “Nye əbulu ke joonu ikwu-ənụ m, kovu zá naabitab be, m jeekpe a ikpe, kwnornu nụ m väge m o kpe əwa ikpe, kovu ə znøhia əwa.⁴⁸ Nye ke züsaru m, zá naabitab ikwu-ənụ m nwernu nye jeekpe a ikpe. Ikwu-ənụ me kwuru jeekpe a ikpe n’obochi ipne-aznụ.⁴⁹ Kwnornu nụ m kwúge m əka ke m, kovu Nda m nye ziyanu m nyernu m iwu nhne me jaakaa, nụ nhne me jookwu.⁵⁰ M magwụ m nhne o nyernu n’iwu bù bùdnu kwó okwo. Nhne me kwuru bù nhne Nda m karu me kwu.”

13

Jizosi snñrnu əchi
ele sno apna a

¹ N’obochi ke bòru əbochi Iriri Ogawhe, Jizosi magwụ nụ ige ə jaaghasa əwa ka lakwnusi Nda a dülam. O whnurnu ele ka ele əzì n’owá n’anya. O whnurnu be n’anya dū ipne-aznụ.

² Kpa be neeri wíri anyasnu, Ekwensi yisiri a nụ mkpoma Judasí Isikariotí nnwo Sajmoni o re Jizosi.³ Jizosi magwụ nụ Nda a yisilem kpakara nhne n’aka a, nụ o hi hne Chiokike əzì va, ənaalahnakwnusi Chiokike.⁴ O lizo n’olü wíri, wopu iwo olu a, gweru akata kne n’ikwnu a.⁵ O wusi mini nụ rime agbugba, bete ənosnu əchi ele sno apna a, gweru akata o kne n’ikwnu nookwnosna be.

⁶ O va hne Sajmoni Pita əzì, Pita sìkwa a, “Nyenwe aị, əjósnu əchi m?”

⁷ Jizosi saru a, “I máa nhne me neeme kitna, kovu omekwo, əjaamahia.”

⁸ Pita kaa, “I jósnu əchi m ria ria.”

Jizosi saru a, “O bùru nụ m snúge m əchi i, me nụ əjì nwéko nhne əbulu.”

⁹ Pita saru a, “O bùru kpam, əsnú əchi m kpoj, kovu snú ma aka m lawüru ma risi m.”

¹⁰ Jizosi saru a, “Nye hnñarnu əhni əzì ríchna kpam kpam, o kwésile əsnú əhni a berere, okwolem əsnú əchi a. Kpakara anu əzì ríchna, kovu ə bùo kpakara anu.”¹¹ Kwnornu nụ Jizosi magwụ nye jeere a, bù nhne o kwo kaa nụ kpakara be əzì ríchna, okwolem otu badnụ kpoj nye zíla ríchna.

¹² Nga əsnúparu be əchi, o woru iwo olu a berere daziri əli nụ hne əzì nụ mbom. O sìkwa be, “Anu ghøhiaru nhne me mennu anu?¹³ Anu noosukwu m Nye-zni-nhne, nụ Nyenwe anu, o bù ezi əka, kwnornu nụ o nhne me bù.¹⁴ Kitna, me bù Nyenwe anu nụ Nye-zni-nhne snñrnu əchi anu, anu kwestiri əsnú əchi ibne anu.¹⁵ M gesiri m anu nhne atu ma anu mee kpa me mernu.¹⁶ Me kanu anu ezi əka, o zá ohi ke kakwo nyenwe a, o zá nnwø izi ke kakwo nye dusiri a izi.¹⁷ Mkpoma joso anu n’onu, o bùru nụ anu mahiáru nhne ka, neeme be.

¹⁸ “M zá m nookwu kwnornu kpakara anu. M magwụ m ele me høhiaru, kovu nhne okwukwo nsø kwuru jeemezuriri, ‘Nye riri wíri m lizonu megidne m.’¹⁹ M naakanu anu ezi əka kitna sì o mee, ma nga o jeeme anu kweru nụ m bù m ya.²⁰ Me kanu anu ezi əka, nye əbulu ke jaanabnanya nye me ziznernu, nabnanyarnu m, nye nabnanyarnu m, nabnanyarnu nye ziyanu m.”

Jizosi kwuru əka
gbasiři o rure a

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Nga Jizosi kwuru ka, o gbu a igbugbu nū mkpoma k'agida, o kaa, "Me kanu anu ezi ɔka, otu badnū n'esilawuru anu jeere m."

²² Ele sno apna a lehnata ehni be anya. Be māa nye ɔ naakaa. ²³ Otu nye sno apna a Jizosi whnūrnu n'anya ke dazi Jizosi ndundu n'ehni. ²⁴ Sajmoni Pita kanu a, "Sīkwhalia a nye ɔ bu."

²⁵ Nye sno apna wam dnabnernu nū mkpoma Jizosi sīkwa a, "Nyenwe aij, ɔ bu nyele?"

²⁶ Jizosi saru a, "O bu nye me jeerusi brēdi ka nū rime wiri nyee." O gweru otu ibekala brēdi, rusi a nū wiri nyee Judasi, nnwō Sajmoni Isikarjoti. ²⁷ Ngangam Judasi gweruru brēdi wam, Ekwensu bna nū rime a. Jizosi kanu a, "O zì nhne i neeme, mee a wara wara." ²⁸ O zá nye zì pīj neeri wiri mahiaru nhne Jizosi nookwu. ²⁹ Hne ɔ bu Judasi vugwu rēkpa iwayi, agwina ele sno apna Jizosi neeché nū Jizosi kannu a o zne zuya nhne be jeeri n'Iri wam, mōbu o kesi ele mboni iwayi. ³⁰ Judasi narnu brēdi wam, ɔ whoga ngangam. Ka neeme n'abalí.

Iwu ikne

³¹ Nga Judasi whogaru, Jizosi kaa, "Kītna, be jenye Nnwō ke Badnū igwugwu, be jenye masi Chiokike igwugwu nū rime a. ³² O buru nū be nyee Chiokike igwugwu nū rime a, Chiokike jenye Nnwō a igwugwu n'iwhuru a. O jeeme a kītna.

³³ "Rumu m, me nū anu jáazí gbu okwnu. Anu joopio m, kōvu me kanu anu nhne me kannu ele risi ele Ju, anu jénwe rikne va hne me neezne.

³⁴ M neenyē anu iwu ikne, anu whnū ibne anu n'anya. Lele kpa me whnūrnu anu n'anya, anu jì ogwo ɔ whnū ibne anu n'anya. ³⁵ Kpakara ele badnū jaamahia nū anu bu ele sno apna m, o buru nū anu whnū ibne anu n'anya."

Jizosi kwuru nū Pita

jøgonahorū a

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Sajmoni Pita sīkwa a, "Nyenwe aij, i zne hnele?"

Jizosi saru a, "Anu jénwe rikne sno m hne me neezne kītna, kōvu omekwo, anu joosno m."

³⁷ Pita sīkwa a, "Kini mernu me jénwe rikne sno i kītna? M jōonwunu i ḥenwu."

³⁸ Jizosi saru a, "I jōonwu kwnornu m n'ezí? Me kanu i ezi ɔka, sū okne ḥochichi kwna ḥekwu, i jøgonahoru m mgba eto."

14

Jizosi bu apna

¹ "Mkpoma lákwadia anu mini. Anu kweru nū Chiokike, anu kweru masi nū me. ² Agida

oro jiri n'oro Nda m, m naala zne mekwatanu anu ɔnodi. O buru ɔ búo kpam, m zneru m ɔkanu anu. ³ Me zne mekwatanu anu ɔnodi, m jeehiehna, kwuru anu yisi n'ehni m, ma me nū anu daziri n'otu hnānam. ⁴ Anu magwū apna hne me neezne."

⁵ Tōmosi kanu a, "Nyenwe aij, a máa hne i neezne, ndaa kpa a jaamahia apna a?"

⁶ Jizosi saru a, "Mawa bu apna nū ezi ɔka nū būdu. O zá nye jeezne hne Nda m zì okwokolam ma o hiri nū me. ⁷ O buru nū i magwū m n'ezí, i jaamahia Nda m masi. Hite kītna anu magwū Nda m, anu whnūna a anya."

⁸ Filipu kaa, "Nyenwe aij, gesi aij Nda i, o joozunu aij."

⁹ Jizosi saru a, "Filipu, me nū anu zì ogologo ige ka, i máa nye me bu? Nye ɔbulu ke whnūrnu m, whnūnam Nda m. Ndaa kpa i naakaa, 'Gesi aij Nda.' ¹⁰ O buru nū i kwége sa nū m zì m nū rime Nda m, Nda m zì nū rime m? Ikwu-ɔnu me nookwu būo ke m. Nda m ke zì nū rime m nōornu ērnu a. ¹¹ Anu kweru nāg ma karu nū m zì m nū rime Nda m, Nda m zì nū rime m. O buru nū o zá nhne berere, anu kweru kwnornu nū ērnu ele ka. ¹² Me kanu anu ezi ɔka, nye ɔbulu ke kweru nū me jōornu ērnu me nōornu. Owe! O jōornu ērnu ke kakwo ka kwnornu nū m naalakwnusi Nda m. ¹³ Kpakara nhne anu jōorio nū rēhwina m, m jeeme a, ma be nyee Nda igwugwu hite nū Nnwō a. ¹⁴ Nhne ɔbulu anu rīorū nū rēhwina m, m jeeme a.

Jizosi kweru mkwna

Enine Nsō

¹⁵ "O buru nū anu whnūrnu m n'anya, anu jaabitā nhne me nyernu n'iwu. ¹⁶ M jaarijasno Nda m, o jenye anu Nye Okasi Mkpoma berere, nye jaadazinu anu tim tōm. ¹⁷ O bu Enine ezi ɔka, ke ɔwa jāanahiali, kwnornu nū ele zì n'owā nwēe rikne whnū a mōbu mahia a. Kōvu anu magwū a, kwnornu nū o wu nū rime anu, o jaadazigidnenu anu. ¹⁸ M jáaghārū anu etekne, m jeehiehnakwnusi anu. ¹⁹ Ige mati ɔwa jōowhnu m, kōvu anu jōowhnu m. M zì m būdu, kam kpayarū anu jaazi masi būdu. ²⁰ N'obochi wam, anu jaamahia nū m zì m nū rime Nda m, anu nū rime m, lele kpa me zì nū rime anu.

²¹ "Nye ɔbulu ke jaabitā nhne me nyernu n'iwu, bu nye whnūrnu m n'anya. Nye whnūrnu m n'anya bu nye Nda m jōowhnu n'anya, m jōowhnu masi a n'anya, gweru ehni m gesi a."

²² Judasi (o búo Isikarjoti) kaa, "Nyenwe aij, ndaa kpa i jeegesi aij ehni i, o búo ele ɔwa?"

²³ Jizosi saru a, "Nye ɔbulu ke whnūrnu m n'anya, jaabitā ikwu-ɔnu m. Nda m jōowhnu a n'anya, me nū Nda m jaavakwnusi a, aij nū ya joowu. ²⁴ Nye ɔbulu ke whnūge m n'anya,

jáabita ikwu-önü m. Ikwu-önü ke anü nürmu búo ke m. Be hi n'aka Nda m, nye ziyanu m.

²⁵ "M naakanu anü ka kpa me nü anü zi. ²⁶ Koyu Nye Okasi Mkpoma wam, Enine Nso, nye Nda m jeeziyanu anü nü rëwhna m, jeez anü kpakara nhne. O jeeme anü chenwanya kpakara nhne me znirni anü. ²⁷ M nëesigbasinu anü udno, m neenye anü udno m, o búo lele kpa qwa neenye bú kpa me neenye anü. Mkpoma lákwadia anü mini. Anü túko ogwnu.

²⁸ "Anü nürmu kpa me karü nü m jaala, koyu m jeehiehnawusni anü. O búru nü anü whnurmu m n'anya, anü znernu önüwudna, kwnornu nü m naalakwusni Nda m, kwnornu nü Nda m kakwo m. ²⁹ M kannu m anü kítña hne o yéemege, ma nga o jeeme anü kweru. ³⁰ M jáakanu anü agida oka berere, kwnornu nü nye nëechi qwa ka vawa. Koyu o nwéé rikne hne me zi. ³¹ Koyu qwa jaamahia nü m whnurmu Nda m n'anya, bú nhne kpayarü me neeme kpakara nhne lele kpa o nyernu m iwu. Anü va ma a whögä hna.

15

Isisi vajni nü nkala a

¹ "Mawa bú isisi vajni n'ezí, Nda m bú nye èrnu ékwi. ² Nkala óbula ke míge mkpuru nü rime m, o gbwukwama a. O kwnasná nkala óbula ke naamí mkpuru ma o minya agida mkpuru, ma o zíri ríchna. ³ Anü zi ríchna hite n'ikwu-önü me kwuru. ⁴ Anü dazigidne nü rime m, me nü rime anü. O zá nkala ke nwerner rikne mijí mkpuru n'éhni a, okwolem ma o zí n'isisi, otu aka wam, anü nwéé rikne mijí mkpuru, okwolem ma anü dazigidhernu nü rime m.

⁵ "Mawa bú isisi vajni, anüwa bú nkala a. Nye óbula ke jaadazigidne nü rime m, me nü rime a, jaamí agida mkpuru, kwnornu nü anü nwéé rikne meli nhne óbula hne me zíla. ⁶ Nye óbula ke dázigidhene nü rime m, be joottuhu a lele nkala ke míge mkpuru. O kpónwu, ele badnú chikota kpörne a nü békwnu. ⁷ O búru nü anü dazigidne nü rime m, ikwu-önü m dazigidne nü rime anü, anü joorio nhne óbula zí anü mkpa, o jooburu ke anü. ⁸ Ka bú nhne neeny Nda m igwugwu, anü minya agida mkpuru, ke jeegesi nü anü bú ele sno apna m.

⁹ "Lele kpa Nda m whnurmu m n'anya, bú kpa me whnurmu anü n'anya. Anü dazigidne n'owhnun'anya m. ¹⁰ O búru anü bita nhne me nyernu n'iwu, anü jaadazigidne n'owhnun'anya m, lele kpa me bitaruhne Nda m nyernu n'iwu, m dazigidne n'owhnun'anya a. ¹¹ M naakanu anü nhne ka ma ovu qso n'önü m zíri nü rime anü, ma ovu qso n'önü anü zu ozu. ¹² Ka bú nhne me nyernu n'iwu, anü whnurita

ibne anü n'anya lele kpa me whnurmu anü n'anya. ¹³ O zá owhnun'anya ke kakwo ka, nü badnú tuwhhuru búdnu a kwnornu ele enyi a. ¹⁴ Anü bú ele enyi m, o búru nü anü mee nhne me nyernu n'iwu. ¹⁵ M zá m noosukwu anü ele izi berere, kwnornu nü nnwö izi máa nhne nyenwe a neeme. Koyu m sukwuru m anü ele enyi m, kwnornu nü kpakara nhne me nürmu n'önü Nda m bú nhne me kannu anü. ¹⁶ O búo anü hohiaru m, koyu me hohiaru anü, bita anü ichne, ma anü zne minya mkpuru, ma mkpuru anü dazigidne. Ka jeeme, nhne óbula anü joorio Nda m nü rëwhna m, o jeenye anü. ¹⁷ Ka bú nhne me nyernu n'iwu, anü whnurita ibne anü n'anya.

Owa snornu ele sno apna fizosi irno

¹⁸ "O búru n'owa sno anü irno, anü chenwanya nü o beru ósno sno m irno. ¹⁹ O búru nü anü bú ke qwa, qwa joowhnu anü n'anya lele nhne ke a. Koyu m hohiaru m anü hite n'owa, anü búo ke qwa, ka kpayarü qwa snornu anü irno. ²⁰ Anü chenwanya nhne me kannu anü, O zá ohi ke kakwo nyenwe a. O búru nü be kpakarnu m éhni, be jaakpkana anü éhni masi. O búru nü be bitaru ikwu-önü m, be jaabita ke anü. ²¹ Be jeeme anü kpakara nhne ka kwnornu nü anü kweru nü rëwhna m, be máa nye ziyanu m. ²² O búru nü m väge m kwunu be oka, ikpe mmehie báamana be. Kitna be jeeji kini göhori éhni be hite nü mmehie? ²³ Nye óbula ke snornu m irno, snornu Nda m irno. ²⁴ O búru nü m rnüge m érnu n'esilawuru be ke o zá nye berere rnurnu, ikpe mmehie báamana be. Kitna be whnurmu nhne me rnurnu, be sno me nü Nda m irno. ²⁵ Ka bú ma nhne be gbarü n'okwukwo nsö mezu, 'Be snornu m irno hne o zá nhne me mernu be.'

²⁶ "Nga Nye Okasi Mkpoma wam varu, Enine ke ezi oka, Nye me jeeziya hite nü hne Nda m zi, nye hi hne Nda m zi va, o jaagbanu m akebne. ²⁷ Anü joobu masi ele akebne m kwnornu nü me nü anü zi hite n'opanizo.

16

¹ "M kannu m anü kpakara nhne ka o zí anü dnahnala hite n'okwnata ovu anü. ² Be jaachihala anü n'oro ogbako ele Ju, ige vawa nga nye óbula ke gburu anü jeeche nü o nöorun érnu Chiokike. ³ Be jeeme anü nhne nü kpa kwnornu nü be máa Nda m móbu me. ⁴ M kannu m anü nhne ele ka, ma nga be jeeme anü chenwanya nü m kannu m anü nhne gbasiri be. M kágé m be nü mbom kwnornu nü me nü anü zi.

Ernu ke Enine Nso

⁵ "Kitna, m naalahna hne nye ziyanu m zi. Koyu o zá nye n'esilawuru anü nëesikwa m, Ndaa hne i neezne?" ⁶ Kitna me kannu anü,

o noogbu anu igbugbu nu mkpoma. ⁷ Koyu me kanu anu ezi oka, o kanu anu mma me lahna, kwnornu nu o buru m lage m, Nye Okasi Mkpmoma wam jaavakwnusi anu. Koyu me la, m jeeziyanu anu ya. ⁸ Nga o varu, o jaabanu owa mbna kwnornu mmehie, nu ome mma nu ikpe. ⁹ O jaabanu owa mbna gbasiri mmehie, kwnornu nu be kwége nu me, ¹⁰ gbasiri ome mma, kwnornu nu m naalakwnusi Nda m, anu jowhnuma manya berere, ¹¹ gbasiri ikpe, kwnornu nu ikpe hieru nye risi nēechi owa ka.

¹² “Agida nhne zi ke me jaakanu anu, koyu anu jéenwe rikne vuru be kitna. ¹³ Koyu nga Enine ezi oka wam varu, o jooduru anu bna nu kpakara ezi oka. O jokwu nhne aka ke a, koyu kpakara nhne o joonu bu nhne o jaakanu anu. O jaakanu anu nhne ke jaava nu ruwhnu. ¹⁴ O jenye m igwugwu kwnornu o jeegweru nhne me kwuru kanu anu. ¹⁵ Kpakara nhne Nda m nwernu bu ke m. O bu nhne me jiri kaa nu Enine Nso jeegweru nhne ke m kanu anu.

Nhne igbugbu nu snarnima

¹⁶ “Ige mati anu jowhnu m berere, omekwo, ige mati anu jowhnu m.”

¹⁷ Agwna ele sno apna a neesikwarita ibne be, “Kini bu risi nhne ka? O karu, ‘Ige mati anu jowhnu m, ige mati anu jowhnu m,’ berere, ‘M naalakwnusi Nda m.’” ¹⁸ Be neesikwarita ibne be, “Kini bu ige mati? A māa nhne o nookwu oka a.”

¹⁹ Jizosi whnurnu nu be noopio o sikhwa a, o kanu be, “M karu m ige mati anu jowhnu m, omekwo, ige mati anu jowhnu m. O bu nhne anu nēesikwarita nēsilawuru anu? ²⁰ Me kanu anu ezi oka, anu jaakwna ekwna, gba mkpe, koyu owa joonwudna. Anu jenwe nhne igbugbu, koyu nhne igbugbu anu joogho ovu oso n'ou. ²¹ Nga nyerinya nōomu nnwo, o zì nu nhne igbugbu kwnornu nu rime neeme a, koyu nga o mudnarnu nnwo, o chezu kpakara nhne igbugbu a, kwnornu snarnima nu o murnu nnwo ikne n'owa. ²² Kpam masi, anu nwernu nhne igbugbu kitna, koyu m jowhnu anu anya berere, anu jenwe snarnima, o zá nye jenwe rikne nahorun anu ovu oso n'ou anu. ²³ N'obochi wam, anu jōorio m nhne obula, me kanu anu ezi oka, Nda m jenye anu nhne obula anu jōorio a nu rēwhna m. ²⁴ Tem du kitna, o zá nhne obula anu rjori nu rēwhna m. Anu rio, anu jenwehja, ma ovu oso n'ou anu zu ozu.

Mmeri megidne owa

²⁵ “M ji m elulu kwunu anu oka, ige vawa naga me jōokwunu anu oka n'elulu berere. M jookwunu anu oka zì snam nhne gbasiri Nda m. ²⁶ N'obochi wam, anu jōorio nhne nu rēwhna m, m jáakaa nu m jōorio Nda m nu risi anu. ²⁷ Kwnornu nu Nda m n'iwhuru a whnurnu anu n'anya, kwnornu nu anu

whnurnu m n'anya, anu kweru nu m hi m hne Chiokike zi va. ²⁸ M hi m hne Nda m zi va bna n'owwa, kitna, m nēesigbasi owa naalahna hne Nda m zi.”

²⁹ Ele sno apna a kaa, “Kitna, i nookwunu aji oka dnornu aji anya, i zá nookwu n'elulu. ³⁰ Kitna a magwü nu i magwü kpakara nhne. O zá mkpa nu nye obula sikhwa i ajiji. Ka mernu a kweru nu i hi hne Chiokike zi va.”

³¹ Jizosi saru be, “Anu kweru kitna?” ³² Ige vawa, ige wam valem, nga be jeechisa kpakara anu, nye obula n'oro ke a. Anu jēesigbasi me nu nsñunu m, koyu m zá m nu nsñunu m, kwnornu nu me nu Nda m zi.

³³ “M kannu m anu nhne ka ma anu nwe udno nu rime m. N'owwa anu jenwe mmekpēhni, koyu mkpmoma si anu rikne, m megbulem owa.”

17

Jizosi kpennu ele sno apna a okpukpe

¹ Nga Jizosi kwukworu oka ele ka, o lelizo anya n'oligwe, kaa,

“Nda m, ige wam valem, nyee Nnwö i igwugwu, ma Nnwö i nyee i igwugwu. ² I nyernu a iknerema nu hne kpakara ele badnu zi, ma o kesi kpakara ele ke i nyernu a bñdnu kwó okwo. ³ Ka bu bñdnu kwó okwo, ma ele badnu mahia i, i bu otu Chiokike ke bu ezi, nu Jizosi Karaisi nye i ziayru. ⁴ M nyernu m i igwugwu n'owwa hite n'ornukpa ernu i nyernu m me rnü. ⁵ Kitna Nda m, nyee m igwugwu nu ruwhnu i, bu igwugwu ke me nwernu su i kpuwu owa.

⁶ “M mernu ele badnu mahia rēwhna i bu ele i nyernu m hite n'owwa. Be bu ele ke i. ⁷ Jí nyernu m be. Be bitaru ikwu-onu i. ⁸ Kitna, be magwü nu kpakara nhne i nyernu m hi n'aka i va. ⁹ M nyernu m be ikwu-onu ke i nyernu m. Be gweru a, be magwü n'ezi nu m hi m hne i zì whuya, be kweru nu jí ziayru m. ¹⁰ M neekpenu be okpukpe. M zá m neekpenu owa okpukpe, koyu ele wam i nyernu m, kwnornu nu be bu ke i. ¹¹ Kpakara nhne me nwernu bu ke i, kpakara nhne i nwernu bu ke m masi, be bu igwugwu m. ¹² M zíma m n'owwa berere, koyu be zí n'owwa, m naavakwnusi i, Nda zi nso, bñkwata be hite nu rikne ke rēwhna i, rēwhna ke i nyernu m, ma be zíri n'otu lele kpa a zí n'otu. ¹³ Nga me nu be zí, m bitaru m be nu rēwhna i, bu rēwhna ke i nyernu m, m segidneru m be. O zá nye whuru owhu nu rime be, okwokolam nye wam whuzne owhuzne, ma nhne be gbaru n'okwukwo nsø mezu.

¹⁴ “M naavakwnusi i kitna, m nookwu nhne ka n'owwa ma be nwernu ovu oso n'ou m, ma ovu oso n'ou be zu ozu. ¹⁵ M nyernu m be ikwu-onu i, owa snornu be irno

kwnornu nü be býo ke qwa, lele kpa me býo ke qwa.¹⁵ M zá m naakaa jí gweme be n'owa. Kóvu m noorio i ma i biتا be zoma n'aka nye ojo wam.¹⁶ Be býo ke qwa, lele kpa me býo ke qwa.¹⁷ Biتا be nsö hite n'ezi ोka i, ikwu-ونu i bu ezi ोka.¹⁸ Lele kpa i ziyanu m n'owa, bu kpa me neezizne be n'owa.¹⁹ M kwnornu be biتا ehni m nsö, ma be biتا be nsö n'ezi ोka.

²⁰ "M zá m neekpenu be okpukpe kpoj, kóvu m neekpekötanu ele jeekweru nü me hite n'ikwu-ونu be.²¹ M neekpe ma kpakara be ziri n'otu, Nda m, lele kpa i zí nü rime m, me nü rime i. Kpakara be ziri n'otu ma qwa kweru nü jí ziyanu m.²² M nyernu m be igwugwu ke i nyernu m, ma be ziri n'otu lele kpa a zí n'otu.²³ Me ziri nü rime be, jí nü rime m, ma be zu ozu n'özí n'otu, ma qwa mahia nü jí ziyanu m, nü i whnúrnun be n'anya lele kpa i whnúrnun m n'anya.

²⁴ "Nda m, jí nyernu m be, m noopio be daziri hne me zí, ma be whnú igwugwu m, ka bu igwugwu ke i nyernu m kwnornu nü i whnúrnun m n'anya si i kpuru qwa.

²⁵ "Nda ke mee mma, qwa máa nye i bu, kóvu m magwü m nye i bu, ele ka magwü masi nü jí ziyanu m.²⁶ M mernu m be mahia i, m jaaži neeme kpam ma qwhnun'anya ke i whnúrnun m ziri nü rime be, ma me nü be búru otu."

18

Be nwudhernu Jizosí

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-

53)

¹ Nga Jizosí kpekworu okpukpe ka, ya nü ele sno apna a whoga whe mini Kidiróni. Be bna n'otu ekwu ke zí pi.

² Judasí nye reru a magwü pi, kwnornu nü Jizosí nü ele sno apna a neezne pi ige obula.³ Judasí chíri ele ogwu nü ele neese Oro Nso Chiokike, ele ele risi arjohna nü ele Farisi zizzernu, be vu tonji nü qwa, nü mgwna ogwu.

⁴ Kpa Jizosí magwü kpakara nhne jaad-nakwasí a, o znekwnusí be, sikkwa be, "Anu noopio nyele?"

Be kaa, "Jizosí, nye Nazareti."

Jizosí kaa, "O bu mawa." Judasí nye reru a nü be gwuzo.⁶ Nga Jizosí karu, "O bu mawa," Be lahna aznú, dna n'eli.

⁷ Jizosí sikkwa kwno be, "Ndaa nye anu noopio?"

Be kaa, "Jizosí, nye Nazareti."

⁸ Jizosí kanu be, "M kannu m anu nü me bu ya. O bu nü anu noopio m, anu gharu ele ka ma be la."⁹ Ka bu ma nhne o kwuru mezu, "Kpakara ele i nyernu m, o zá otu ke me tuwhuru."

¹⁰ Sajmoni Pita ji ama-ogwnu, o mnjohia a, gbu nye izi nye risi arjohna,bihala a nsni

akarikwnunga. Rëwhna nye izi wam bu Makosi.

¹¹ Jizosí kanu Pita, "Mnjohnasi ama-ogwnu i n'obo a. O bu nü m jónwo okiko awhnúwhnu Nda m nyernu m me nwó?"

*Jizosí gwuzo nü
ruwhnu Anasi*

(Mat 26:57,58; Mak 14:53,54; Luk 22:54)

¹² Ele ogwnu nü nye risi be, nü ele neese Oro Nso Chiokike nwudne Jizosí, be kne a eriri.¹³ Be beru ोsno gwezene a nü ruwhnu Anasi, nda nnwerne Kayafasi, nye risi arjohna n'awha wam.¹⁴ O bu Kayafasi nye kannu ele Ju nü o búru ोma otu badnú nwuhianu kpakara be énzu.

Pita gonahoru Jizosí

(Mat 26:69,70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-

57)

¹⁵ Sajmoni Pita nü nye sno apna Jizosí ke berere snornu Jizosí. Nye risi arjohna magwü nye sno apna a ka, o snornu Jizosí bna n'ederezi nye risi arjohna.¹⁶ Kóvu Pita daziri nü ngeri mgbo n'ederezi, nye sno apna wam ke nye risi arjohna magwü zne kanu nnwo rinya zí n'önü-mgbo, o kwub-nanya Pita.

¹⁷ Nnwö rinya zí n'önü-mgbo kanu Pita, "I bu otu nü rime ele sno apna nwerukna ka."

Pita saru, "M búla m."

¹⁸ Iyi nooto, ele izi nü ele neese nhne kpawhüsi békwnu, be gwuzoru gburugburu békwnu wam naakwna iyi. Pita gwuzo masi n'esilawuru be, naakwna iyi.

Nye risi arjohna

nëçesikwa Jizosí ajiji

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-

71)

¹⁹ Nye risi arjohna sikkwa Jizosí ajiji gbasiri ele sno apna a, nü nhne o neezni.

²⁰ Jizosí saru a, "M kwuru m qá nü ogbo ohna, kpakara nhne me znirni bu n'örü ogbako ele Ju nü n'Oro Nso Chiokike hne kpakara ele Ju naagbakó. Q zá nhne me kwuru nü mgwügwa.²¹ I sikkwa m ajiji, sikkwa ele nürru nhne me kwuru. Be magwü masi nhne me kwuru."

²² Nga Jizosí kwuru ka, otu nye neese nhne gbo a aka, kaa, "Kini mernu i nookwunu nye risi arjohna qá kpa?"

²³ Jizosí saru a, "Q búru nü m kwuru m nhne býo ोma, gba akebne nhne ojo me kwuru. Kóvu o búru nü m kwuru m ezi ोka, kini mernu i gboru m aka?"²⁴ Anasi zizne a ke Kayafasi nye risi arjohna, hne o kne köriri eriri.

*Pita gonahoru Jizosí
berere*

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-

62)

²⁵ Kpa Sajmoni Pita gwuzo naakwna iyi, be sīkwa a, “I būo otu nū rime ele sno apna a sa?”

Pita gō, kaa, “M būla m.”

²⁶ Otu nū rime ele izi nye risi arīohna nwene nwerukna wam Pita bihalaru nsñi a, gwelizō qnū, sīkwa a, “O būo jī nye me whnūrnu n’ēkwu wam?” ²⁷ Berere kwono, Pita gō, ngangam, okne ochichi kwona ēkwana.

*Jizōsi gwuzo nu
ruwħnu Paileti*
(Mat 27:1,2,11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Be hi n’ōro Kayafasī kwuru Jizōsi zne n’ōbna nye ochichi, n’ōnu qisī. Ele Ju bnāna nū rime n’ōbna kwnornu nū be noopio q’biṭa ḥnī be rīchna ma be nwē rikne ri Iriri Ogawhe. ²⁹ Paileti whōkwnusi be n’ederezi sīkwa be, “Ndaa nhne anū noobno nwerukna ka?”

³⁰ Be sarū a, “O būru nū q’būo nye aghorome, a znēne okwuyanū i ya.”

³¹ Paileti kaa, “Anū kwuru a kpe a ikpe lele kpa iwu anū kwuru.”

Be kaa, “A nwēe rikne gbu nye qbula.”

³² Ka bū ma nhne Jizōsi kwuru mezu ke gbasiri okpa ḥnū q’jōnwu. ³³ Paileti lahma n’ōbna, sīkwa Jizōsi, “I bū eze ele Ju?”

³⁴ Jizōsi sīkwa a, “Ki o bū echiche i, sōbu ele berere kannū nhne gbasiri m?”

³⁵ Paileti sa a, “M bū nye Ju? Q’bū ele ke i nū ele risi arīohna be kwuyannu m jī. I mernu kīnī?”

³⁶ Jizōsi kaa, “Eli-eze m būo ke ḥqwa ka. Q’bū nū q’bū ke ḥqwa ka, ele iżi m znernu qlū qgwnu ma ele risi ele Ju għarhu o għerwu m nyeen n’aka be. O zá, eli-eze m būo ke ḥqwa ka.”

³⁷ Paileti sīkwa a, “Ke bū nū i bū eze?”

Jizōsi sarū a, “Jiwa karu nū m bū m eze. Ka bū risi nhne be kwnornu mū m nū nhne me kwnornu va nū rime ḥqwa, ma m għanu m ezi qka akebne. Nye qbula ke zj’ n’ezī qka noobnonu m nsñi.”

³⁸ Paileti sīkwa a, “Kīnī bū ezi qka?”

Be marnu Jizōsi ikpe ḥenwa
(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Paileti whōkwnusi kwono ele risi ele Ju n’ederezi kanū be, “Q’ zá nhne qjo me whnūrnu nū rime nwerukna ka rja rja. ³⁹ Q’ bū omen’eli anū me sigbasinu anū otu nye ikelu n’ige Iriri Ogawhe. Anū pioru me sigbasinu anū eze ele Ju?”

⁴⁰ Kpakara be siwama, “Óza, q’bū nwerukna ka, sigbasinu aij Barabasi.” (Barabasi bū nye buznu.)

* ^{19:14} Qtu-ni-ige ke nri nū qbo: qkukwko ke mbom kwuru iġe awa ke isunu

19

¹ Paileti kwuru Jizōsi pnja nhne. ² Ele ɔgwnu kpa okpu igwun kpusi a nū risi, be wosi a iwo odno odno. ³ Be znekwnusī a, kaa, “A bekwulem ji, Eze ele Ju.” Be gbō aka nū ruwħnu.

⁴ Paileti lahma kwono hne ele risi ele Ju zj, q’ kanū be, “Anū le, m’jookwuyanu anū ya, ma anū marnu nū q’ zá nhne qjo me whnūrnu nū rime a.” ⁵ Jizōsi woru iwo odno odno nū okpu igwun whuha ederezi, Paileti kanū be, “Anū le nwerukna wam.”

⁶ Nga ele risi arīohna nū ele neese Oro Nsø Chiokike whnūrnu a, be siwama, “Kpogidne a n’ogba, kpogidne n’ogba.”

Paileti kanū be, “Anū kwuru a kpogidne a n’ogba n’aka anū. Kōvu me kanū anū, q’ zá nhne qjo me whnūrnu nū rime a.”

⁷ Ele risi ele Ju kwusi rikne, “A nwernu iwu, iwu aij kwuru nū o kwasiri ḥenwa kwnornu nū q’ kanū nū q’ bu Nnwo Chiokike.”

⁸ Nga Paileti nūrnu ka, q’ tū ɔgwnu k’agida.

⁹ Q’ lahma kwono n’ōbna, q’ sīkwa Jizōsi, “Ndaa hne i hi va?” Kōvu Jizōsi sāla a qka qbula.

¹⁰ Paileti kanū a, “I zá naasa m qka, q’ bū nū i máa nū m nwernu m rikne q’ sigħbas i m’qbu q’ kpogidne i n’ogba?”

¹¹ Jizōsi kaa, “I bēenwene rikne megidne m q’ bū nū be nyéne i rikne hite n’oligwe, nye kwuru m nyee n’aka i nwe mmiehi ke kakwo.”

¹² Nga Paileti nūrnu ka, q’ għbal i sigħbas Jizōsi. Kōvu ele risi ele Ju si qlo, “O būru nū i sigħbas a, i bū enyi Siza. Nye qbula ke neeme ħnī a eze neemegidne Siza.”

¹³ Nga Paileti nūrnu nhne ka, o kwhuhalha Jizōsi ederezi, dazir i-eli nū ngadna nū hne be jiri akaworugwu mee, be kwu n’ōnu Hiburu Gabata. ¹⁴ Nhne ka mernu n’iwhħennie, n’otnu-ige ke nri nū qbo* n’obochi ojiknernu Ogawhe.

Paileti kanū be “Anū le eze anū.”

¹⁵ Be siwama, “Gwepu a, gwepu a, kpogidne a n’ogba.”

Paileti sīkwa be, “Me kpogidne eze anū n’ogba?”

Ele risi arīohna sarū a, “A nwēe eze berere kwolem Siza.”

¹⁶ Paileti nyewħete be Jizōsi, ma be kpogidne a n’ogba.

Be kpogidnernu Jizōsi n’ogba
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

Ele ɔgwnu kwuru Jizōsi. ¹⁷ Jizōsi vuru ɔgħa a, q’ whogħa zne hne be kwu Hne Okpokoro Risi (ke bū n’ōnu Hiburu Golugota). ¹⁸ Be kpogidne a n’ogba pji, ya nū ele ruknha lawħru berere, otu badnū n’akarikwnuna a, nye

ke berere n'akarita a. Jizosi ziri n'esilawuru be.

¹⁹ Paileti gbasiri nhne be joogwu tukwasi a n'olu ogba a, "Jizosi, nye Nazareti, Eze ele Ju." ²⁰ Agida ele Ju gwñurnu a, kwnornu nu hne be kpogidnernu Jizosi n'ogba zila ikere nu rime eli-ohna. Be gbaru nhne ogwnugwu wam n'onu Hiburu, Latini nü Giriki. ²¹ Ele risi arjohna ele Ju kanu Pajleti, "I gbasí 'Eze ele Ju,' kovu gbasí, 'Nwerukna ka karu nu o bu eze ele Ju.'"

²² Paileti saru be, "Nhne me gbaru dazim kpa me gbaru a."

²³ Nga ele ogwnu kpogidnernu Jizosi n'ogba, be gweru kpakara iwo a keri n'esilawuru be, keme be nga éno, be gweru a otu otu. Be chiri iwo olu a ke be dówala ódowa be dñru hi n'olu du n'eli.

²⁴ Be kaa, "A jódowa iwo ka, kovu a joovu ogbanuchi ma a mahia nye jeenwe a." Ka bu ma nhne be gbaru n'okwukwo nsó mezu, ke kwuru,

"Be keriri kpakara iwo m n'esilawuru be, be ji iwo m vu ogbanuchi."

Ka bu nhne ele ogwnu wam mernu.

²⁵ Ele gwuzo ndündu nu hne ogba wam zi bu nne Jizosi nu nwene rinya nne a, nu Meri nnwerne Kilopasi, nu Meri Magidalini.

²⁶ Nga Jizosi whñurnu nne a nu nye sno apna a wam o whñurnu n'anya, o kanu nne a, "Nwerinya, le nnwo i." ²⁷ O kanu nye sno apna a wam, "Le nne i." Hite n'ige wam, nye sno apna a wam kwuru a la n'oro a.

Enwu Jizosi

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Kpa Jizosi magwú nu be mezulem kpakara nhne, o mee ma nhne be gbaru n'okwukwo nsó mezu, o kaa, "Akpirí nöökpo m békwnu." ²⁹ Otu idudu manya gbaru oka zi pii, be rusi sponji nu rime a, knesi a nu nkala hisopu, gwellizo nu mgbele-önü Jizosi.

³⁰ Kpa Jizosi nwñornu manya wam, o kaa, "Okwolem." O piaya risi a nwñuma.

Be dñru Jizosi ara

nu ikpurutu

³¹ Nhne ka mernu n'obochi ojiknernu, ke bu obochi ke sno Obochi Ozukwa Inwe. O másila ele risi ele Ju o sigbasi iznu be n'olu ogba n'Obochi Ozukwa Inwe kwnornu nu o bu okne obochi. Be riásno Paileti ma be gbaji kpakara be ochi ma be vudna iznu be n'olu ogba. ³² Ele ogwnu wam zne gbaji ochi nye ke mbom nu nye ke berere ele be kpogidnernu be nu Jizosi n'ogba. ³³ Kovu nga be vaduru hne Jizosi zi, be whñurnu nu o nwñunam, be gbajile ochi a. ³⁴ Otu nye ogwnu gweru ara du Jizosi nu ikpurutu, ngangam, ovnarna nu mini ghajja. ³⁵ Nye wam ke whñurnu nhne ka gbaru akebne, akebne a bu ezi oka. O magwú nu o nookwu ezi oka ma anu kweru.

³⁶ Kpakara nhne ka mernu ma nhne be gbaru n'okwukwo nsó mezu, "Be jáagbaji otu okpukpu a." ³⁷ Nhne be gbaru n'okwukwo nsó ke berere kwuru, "Ele badñu jeele anya nye wam be dñru ara."

Be liri Jizosi

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Omekwo, Josefus nye Arimatiya, zne río Paileti ma o vuru iznu Jizosi. Josefus bu nye sno apna Jizosi nu mgwúgwa, kwnornu nu o nötou ogwnu ele Ju. Paileti kweru, o va vuru iznu a whoga. ³⁹ Nikodimosi nye znekwnusiri Jizosi n'abali, snornu Josefus, o gweya mono nwernu éknarna oma be gwaru nhne be kwu maa nu aloşı, zi agida. ⁴⁰ Ele rukna lawuru ka vuru iznu Jizosi, whu a n'ikpe marnu mma nu mono wam, kwnornu nu kpam bu kpa ele Ju neeme iznu si be li. ⁴¹ Otu ekwu zi ndündu hne be kpogburu Jizosi, otu ilili be gwuru ikne zi nu rime ekwu wam, o zá nye be liru nu rime a nu mbom. ⁴² Kwnornu nu o bu obochi ojiknernu Obochi Ozukwa Inwe ele Ju, ilili wam zi masi ndündu, be lite Jizosi nu rime a.

20

Ilili ke o zá nye zi a

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ N'onu osisi n'obochi mbom n'ikwezu, o gba koriri ochichiri, Meri Magidalini znernu ilili wam whñnu nu be vumenem rugwu be jiri kpusni onu ilili wam. ² O gba éso znekwnusi Sajmoni Pita nu nye sno apna a wam Jizosi whñurnu n'anya. O kanu be, "Be vumenem iznu Nyenwe aij n'ilili, a máa hne be bitaru a."

³ Pita nu nye sno apna a wam whoga, neezne n'ilili. ⁴ Be lawuru bete agba éso, kovu nye sno apna a kiyari gbawhe Pita, beru Pita osno gbadu ilili. ⁵ O whudnahie eli whñnu ikpe marnu mma wam, kovu o bnáge nu rime. ⁶ Sajmoni Pita va, bna nu rime ilili. O whñurnu ikpe marnu mma wam dazi etekne, ⁷ n'ikpe be jiri whu risi Jizosi, ya nu ikpe be piakotaru be n'otu ichne. ⁸ Nye sno apna a wam ke beru osno va, bna nu rime ilili, o whñurnu, kweru masi. ⁹ (Be ghóyage nhne be gbaru n'okwukwo nsó, nu o jeehi n'enwu lizo.) ¹⁰ Ele sno apna a wam lahna.

*Jizosi gesiri Meri Magidalini
ehni a*

(Mat 28:9,10; Mak 16:9-11)

¹¹ Kovu Meri gwuzoru n'ederezi ilili wam naakwana ekwna. Kpa o naakwa ekwna, o whudnahie le anya nu rime ilili wam. ¹² O whñnu ele enine izi lawuru wogwu iwo abochna dazi eli nu hne iznu Jizosi zi nu mbom, otu nu risi a, otu n'ochi a.

¹³ Be sīkwa a, "Nwerinya, kīnī neeme i ēkwna?"

Q kaa, "Be vumenem Nyenwe m, m māam hne be vubiri a." ¹⁴ Nga o kwuru ka, o tūhnasna whnū Jizōsi, kōvu o māa nū o bū Jizosi.

¹⁵ Jizōsi sīkwa a, "Nwerinya, kīnī neeme i ēkwna? Ndaa nye i noopio?"

Meri che nū o bū nye ērnu ēkwnu, o kaa, "Nda-aī-kwu, o būru nū o bū jī vumernu a, kanū hne i vubiri a, m jeezne vuru a."

¹⁶ Jizōsi sukwu a, "Meri."

Meri tūhnasna, kete a ruwhnu, siwama n'ōnu Hiburu, "Raboni!" (ke bū Nyē-zni-nhne).

¹⁷ Jizōsi kanū a, "I kpākwadia m aka, kwnornu nū m yāalakwnuznege m Nda m. Kōvu znekwnusi rūmu nda m, kanū be m naalakwnusi Nda m nū Nda anū, nū Chiokike m nū Chiokike anū."

¹⁸ Meri Magidalini zne kanū ele sno apna a nū o whnūrnu Nyenwe aī, nū ka bū nhne o kanū a.

*Jizōsi gesiri ele sno apna a
ēhni a*

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ N'ogbednachi, n'obochi mbom wam n'ikwezu, ele sno apna a gbakorū n'otu qro tūgidne ēhni be ōnuhna, kwnornu be nōotu ogwnu ele risi ele Ju. Jizōsi varu gwuzoru n'ēsilawūru be, kaa, "Udno zīnu anū." ²⁰ Nga o kwuru ka, o gesi be aka a lawūru nū ikpurutu a. Mkpoma sō ele sno apna a n'ōnu kpa be whnūrnu Nyenwe aī.

²¹ Jizōsi kaa kwono berere, "Udno zīnu anū, lele kpa Nda m ziyanu m, o bū kpa me neezni anū." ²² Nga o kwuru ka, o nwesi be inwe, kaa, "Anū nahorū Enine Nsō." ²³ O būru nū anū gbarunu ele badnū mmehie be, be jaagbarunu be mmehie be, kōvu o būru nū anū jáagbarunu be, be jáagbarunu be."

Jizōsi nū Tōmosi

²⁴ Otu nū nri nū badnū lawūru wam sno apna Jizōsi, nye rēwhna a bū Tōmosi, nye be kwu Didimōsi nū be zīla nga Jizōsi varu. ²⁵ Ele sno apna a ele berere kanū a, "A whnūrnu Nyenwe aī."

Tōmosi kanū be, "Okwolem ma m whnūrnu m anūnu ituru nū aka a lawūru, m yisi mkpaka aka m nū rime be, yisi aka m n'ikpurutu a, m jēekweru."

²⁶ N'ikwezu a, ele sno apna Jizōsi gbakogwu kwono n'otu qro, tūgidne ēhni ōnuhna, Tōmosi nū be zī masi. Be tūsnirni qro, kōvu Jizōsi varu gwuzoru n'ēsilawūru be, kaa, "Udno zīnu anū." ²⁷ O kanū Tōmosi, "Yisi aka i hna, le aka m lawūru, dnōsñima aka i yisi n'ikpurutu m, i nwēma mkpoma lawūru, kweru."

²⁸ Tōmosi saru a, "Nyenwe m nū Chiokike m."

²⁹ Jizōsi kanū a, "I kweruru kwnornu nū i whnūrnu m, ngozi zīnu ele whnūge, kōvu be kweru."

Risi ōkwukwo ka

³⁰ Jizōsi rnūrnu agida ērnu ndu-ēhni berere nū ruwhnu ele sno apna a ke be gbāge n'ōkwukwo ka. ³¹ Kōvu be gbaru ka ma anū kweru nū Jizōsi bū Karaisi wam, Nnwō Chiokike, ma hite n'ōkwnta mkpoma nū rēwhna a, anū jeenwe būdnū.

21

*Jizōsi gesiri ele sno apna a
ēsau ēhni a*

¹ Omekwo, Jizōsi gesiri ele sno apna a ēhni a n'apna berere, nū ngeri Osimini Taberāsi.

² Sajmoni Pita, Tomosi nye be kwu Didimōsi, nū Natanēli nye Kana ke Galili, nū rūmu rukna Zebidi, nū ele sno apna a lawūru berere zī. ³ Sajmoni Pita kaa, "M neezne o gbu aznū."

Be kanū a, "A joosno i zne." Kpakara be zne bna n'otu ogbo, kōvu o zā nhne be gburu kpakara abalī wam.

⁴ N'ōnu ɔsisi, Jizōsi gwuzoru n'ōnu mini, kōvu ele sno apna a māa nū o bū Jizōsi.

⁵ O sīkwa be, "Rūmu takiri, o zī aznū anū gbuhiarū?"

Be sa a, "Óza."

⁶ Jizōsi kanū be, "Anū wūsi igbo anū n'akarikwnunga ogbo, anū joowhnu aznū." Be wūsi igbo be, be nwēe rikne dolí igbo wam kwnornu nū be gburu agida aznū.

⁷ Nye sno apna wam Jizōsi whnūrnu n'anya kanū Pita, "O bū Nyenwe aī." Kpa Sajmoni Pita nūrnu nū o bū Nyenwe aī, o jeru ikpe a (kwnornu nū o gba eto) dnabna mini. ⁸ Ele sno apna a ele berere kworu ogbo, dōru igbo wam aznū jīri va mkpomkpo eli. Be zā ikere nū mkpomkpo eli, nhne hne lele riwhu rula eto. ⁹ Nga be dōru mkpomkpo eli, be whnūrnu esekere bēkwnu nū aznū nū zī n'lōlu a nū brēdi zī pii.

¹⁰ Jizōsi kanū be, "Anū gweya agwna aznū anū gburu."

¹¹ Sajmoni Pita zne dōru igbo wam nū mkpomkpo eli, aznū okpotokpo jīri a, otu riwhu nū nri isne nū eto, Igbo wam dōkala, o bū n'ezī nū aznū zī agida. ¹² Jizōsi kanū be, "Anū va ri wīri." O zā nye sno apna a ke nwērnu rikne o nyipohia sīkwa a, "I bū nyele?" Be magwū nū o bū Nyenwe aī.

¹³ Jizōsi gweru brēdi wam nyee be, ya nū aznū. ¹⁴ Ka mernu mgba eto Jizōsi gesiri ele sno apna a ēhni a kpa o hi n'ēnwū līzō.

Jizōsi nū Pita

¹⁵ Nga be rikworu wiri, Jizosi kanu Sajmoni Pita, “Sajmoni nnwo Joni, i whnurnu m n'anya kakwo nhne ele ka?”

Q sa a, “Owe, Nyenwe aị, i magwụ nụ m whnurnu m ji n'anya.”

Jizosi kanu a, “Nyee atnurnu m wiri.”

¹⁶ Jizosi kanu a ke mgba lawuru, “Sajmoni, nnwo Joni, i whnurnu m n'anya n'ezi ọka?”

Q sa a, “Owe, Nyenwe aị, i magwụ nụ m whnurnu m ji n'anya.”

Jizosi kanu a, “Nqoznu atnurnu m.”

¹⁷ Jizosi kanu a ke mgba ẹto, “Sajmoni, nnwo Joni, i whnurnu m n'anya?”

O gbu Pita igbugbu nụ Jizosi kannu ke mgba ẹto, “I whnurnu m n'anya?” Q kaa, Nyenwe aị, i magwụ kpakara nhne, i magwụ nụ m whnurnu m ji n'anya.

Jizosi kanu a, “Nyee atnurnu m wiri. ¹⁸ Me kanu i ezi ọka, nga i bụ wikoro, i nqosnu ajni n'ikwnu i zne hne ọbula o masiri i. Koyu, nga i jeeme okno badnụ, i jodosni aka i, nye berere snusi i ajni, kwuru i zne hne másila i.” ¹⁹ Jizosi kwuru ka ma o gesi kpa Pita jōonwu enwu, ma o nyee Chiokike igwugwu. Jizosi kanu a, “Sno m.”

*Jizosi nu nye sno apna a
ke berere*

²⁰ Pita tūhnasna whnụ nye sno apna a wam, nye Jizosi whnurnu n'anya, nye dnabnernu Jizosi nga be neeri wiri anyasnu wam, sìkwa a, “Nyenwe aị, nyele jeere i?” ²¹ Nga Pita whnurnu a, o kanu Jizosi, “Nyenwe aị, ndaa nhne i kwuru gbasiri nwerukna ka?”

²² Jizosi saru a, “O buru nụ m pioru m o ziri bùdnu tem m va, o gbásila i, sno m.” ²³ Be trùsa a n'esilawuru ele sno apna Jizosi nu nye sno apna a ka jōonwu enwu. Koyu Jizosi kála nụ o jōonwu enwu, koyu o karu, “O buru nụ m pioru m o ziri bùdnu tem m va, o gbásila i.”

²⁴ Ya bụ nye sno apna a ke kwuru kpakara nhne ka, nye gba masiri a n'okwukwo, a magwụ nụ nhne o gbaru bụ ezi ọka.

Okwukwo

²⁵ Agida nhne ele berere ke Jizosi mernu, o buru nụ be gba kpakara be n'okwukwo, m che m nụ kpakara owa n'iwhuru a jéenwe rikne vuli kpakara okwukwo be jaagba.

Ernu Ele Izi

Nhne gbasiri ọkwukwo ka

Ernu Ele Izi sno izi ọma lele kpa Lukwu gbaru n'okwukwo n'aznu. Risi ọka a bu o gesi kpa ele sno apna Jizosi panizorу ẹrnu izi ọma be. Enine Nsø duru be gbasa Izi Oma gbasiri Jizosi hite nу Jeruselем, nу kpakara Judiya nу Sameria, tem dу n'osotoma ọwa (1:8). Nye gbaru ọkwukwo ka mernu ma ele noogwunu a mahia nу ele Chiokike (Kirisiteni) buo otu ele noodo ọchichi ke neemegidne ọchichi ele Rom.

Be kewarу ọkwukwo ka nga ẹto, ke neegesi kpa be kporu okwo Izi Oma gbasiri Jizosi nу Ọpanizo ọgbaku Chiokike. (1) Ọpanizo otu ele Chiokike nу Jeruselем nга Jizosi lahnarnu ọligwe. (2) Ọgbasa izi ọma dу kpakara ọwa, dу Palеstini. (3) Ọgbasa izi ọma dу kpakara ọwa, dу Rom.

Otu nhne zи okne mkpa nу *Ernu Ele Izi* bu ẹrnu Enine Nsø, nye nyernu be rikne n'obochi Pentekosi, nye zи kɔriri naagba ọgbaku Chiokike inwe nу ele risi a. Ọkwukwo *Ernu Ele Izi* neegesi iknerema ikwu-ọnu Chiokike nу budnu ele kweru nу omekorita ele ọgbaku Chiokike.

Nhne zи n'ọkwukwo ka

Ojiknernu ọ gba akebne (1:1-26)

Nhne Jizosi nyernu niwu ipne-aznu nу mkwna (1:1-14)

Nye gweruru ọnodi Judasi (1:15-26)

Akebne be gbaru nу Jeruselем (2:1---8:3)

Akebne nу rime Judiya nу Sameria (8:4---12:25)

Ernu Polu (13:1---28:31)

Ọgaghari neezni izi ọma ke mbom (13:1---14:28)

Ogbo ke zи nу Jeruselем (15:1-35)

Ọgaghari neezni izi ọma ke ẹbo (15:36---18:22)

Ọgaghari neezni izi ọma ke ẹto (18:23---21:16)

Polu nye ikelu nу Jeruselем, Sizeria nу Rom (21:17---28:31)

Jizosi kweru mkwna

Enine Nsø

1 Tiofilosi, n'okwukwo mbom ke me gbaru, m gbaru m kpakara nhne Jizosi mernu nу nhne o znirni hite n'ige o panizorу ẹrnu a, 2 tem dу n'obochi be gweruru a la n'oligwe. Si ọ laru ọligwe, o nyernu ele rukna wam o hohiparu iwu hite nу rikne ke Enine Nsø.

3 Nga o takworu awhnuywhnu, o gesi ele izi wam o hohiparu ehni a, nyee be agida nhne mesiri a rikne nу o zi budnu. Be whnrnun a, ya nу be kwu ọka gbasiri ẹli-eze Chiokike nri ọbochi ẹno. 4 Nga be gbakoru n'otu, o nyernu be iwu ka, "Anu hiko nу Jeruselем whoga,

kovu anu seru nkesi ke Nda m kweru mkwna, ke anu nrnun nhne me kwuru gbasiri a. 5 Joni jiri mini wu ele badnun mini, kovu be jeeji Enine Nsø nqowu anu mini nga ọbochi ele nу ele whemernu."

Jizosi laru ọligwe

(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

6 Nga ele izi wam gbakoru n'otu, be sikhwa Jizosi, "Nyenwe aij, i jeegweru ọchichi ka nehnadale ele Izireli kítña?"

7 Jizosi kanu be, "Nda m ji iknerema a bita ige nу ọbochi, o kwésige anu mahia a. 8 Kovu nу anu jaanahia rikne nga Enine Nsø wam dnakwasiri anu, anu joobu ele akebne m nу rime Jeruselем, ma nу kpakara Judiya, nу Sameria nу hne ọwa sotoru." 9 Nga o kwukworus ọka ka, kpa be neele aanya, be gwelizor a la n'oligwe, erumeru gweme a n'anya be.

10 Kpa be zi neelegidne anya n'oligwe kpa ọ naala, ele rukna lawuru wogwu iwo abochna gwuzorу n'esilawuru be. 11 Be kaa, "Ele rukna Galili, ndaa kpa anu gwuzo neele anya n'oligwe? Jizosi ka, nye be gweruru la ọligwe, jaava berere lele kpa anu whnrnun a la ọligwe."

Matayasi gweruru

QNODI JUDASI

12 Ele izi wam lahna Jeruselем hite nу Rugwu Olivu, nhne nу lele izne otu Ọbochi Ozukwa Inwe. 13 Be zne Jeruselем, bna nу rime ọro olu hne be wu. Pita, Joni, Jemisi, nу Anduru, Filipu nу Tomosi, Batolomi nу Matiyu, Jemisi nnwо Alifayosi, Sajmoni nye zi n'esilawuru ele noonwu bekwnu nу mkpoma nу Judasi nnwо Jemisi. 14 Kpakara be zi n'otu neekpe okpukpe ige ọbula, be nу ele rinya wam nу Meri nne Jizosi nу rwmu nne a.

15 N'obochi wam, Pita gwuzoru n'esilawuru ele sno apna Jizosi, be bu otu riwu nу nri lawuru. 16 O kaa, "Rwmu nda m, nhne be gbaru n'okwukwo nsø ke Enine Nsø kwuru hite n'onu Devidi gbasiri Judasi nye duru ele nwugwuru Jizosi, Jeemezu. 17 Judasi bu otu badnun nу rime aij, be hohiparu a ma o kehiar igwe n'ernu aij." 18 (Judasi bu nye ji ịwai be kwuru a n'ernu aruru-eli a zу otu ẹli, o dna, kpu ruwhnu n'eli, kpakara nhne zi a nу rwmho wuhia.) 19 Kpakara ele wu nу Jeruselем nrnun a, be kwu ẹli wam n'ikwun ọbe, Akelidama, ke bu Eli Ọvnarna.)

20 "Kwnornu nу be gbaru n'okwukwo Eri Oma,

'Oro a daziri etekne,

ọ zá nye wu nу rime a.'

Be gba kwno a nу nhne berere,

'Nye berere gweru ọnodi ẹrnua a.'

21 Kítña, ọ zи mkpa a hohiparu otu nyerukna n'esilawuru ele sno aij n'ige Nyenwe aij Jizosi snornu aij whoga, bnanya masi n'esilawuru

ai, ²² hite n'owu mini Joni du nga Jizoşı laru n'oligwe. Nye wam jooburu nye joosno ai gba akebne nu Jizoşı hiri n'enwu lizo.”

²³ Be hohia ele rukna lawuru, Josefu nye be kwu Basabasi nye rəwhna a berere bu Jositosi nu Matayasi. ²⁴ Be kpe okpukpe kaa, “Nyenwe ai, ji nye magwü mkpoma kpakara ele badnu, bikno, Nyenwe ai, gesi ai nye i hohiaru n'esilawuru ele rukna lawuru ka, ²⁵ nye jeegweru onodi ernu nye izi ke Judası ghasarü zne hne o kwasiri.” ²⁶ Be vu qabanuchi, qabanuchi wam dnakwasi Matayasi, be gwunu si a n'esilawuru ele izi nri nu otu wam.

2

Enine Nsɔ varu n'obochi Pəntikosi

¹ Nga obochi Pəntikosi zuru, kpakara be gbakoru n'otu oro. ² Ngangam, imerne ke nu lele okne ruwhere hiri n'oligwe va, jipiya kpakara oro wam be zi. ³ Be whnurnu nhne nu lele riro békwnu ke daziri n'olu risi be otu otu. ⁴ Enine Nsɔ mejihjaru be, be bete nookwu ɔka nu riro ele berere lele kpa Enine Nsɔ wam nyernu be iknernema o kwu ɔka.

⁵ Agwna ele Ju ele nqotu ogwnu Chiokike wu nu Jerusəlem, ele hi nu kpakara mba ke zi nu mkpururu oligwe va. ⁶ Nga be nurnu mkpapkpa ka, be gbako, o turu be n'anya kwnornu nu be nurnu kpa ele sno apna Jizoşı nookwu ɔka nye ɔbula nu ikwu-onu ke a. ⁷ Ehni nwurunu be, be kaa, “Kpakara ele ka nookwu ɔka, be búo ele Galili sa? ⁸ Ndaa kpa a nqonu be nookwu ɔka n'ikwu-onu be jiri mu ai? ⁹ Ele Patja, nu Midia, ele Elam, ele hi nu Mesopotemia, Judiya nu Kapadosia, nu ele hi nu Pontosu nu Esia, ¹⁰ ele hi nu Firigia nu Pamfilia, ele hi nu Ijipiti nu ele hi agwna eli Libiya ke zi Sirimi ndyndu, nu agwna ele hi nu Rom, ¹¹ ma ele Ju ma ele bnarnu okpukpe ele Ju, ele Kiriti nu ele Arabu, a nurnu kpa be nookwu ɔka n'ikwu-onu aj gbasiri ernu ndu-ehni Chiokike.” ¹² O gbagwojiri be anya, kpakara be néesikwa, “Ka bu kñi?”

¹³ Kóvu ele berere mernu be nhne mkpari, be kaa, “Manya noogbu ele ka.”

Pita kwunnu igbudu badnu ɔka

¹⁴ Pita gwuzoru ya nu nri badnu nu otu wam bete nookwunu ele badnu wam ɔka n'okne nkoli, kaa,

“Ele Ju ibne m nu kpakara anu ele wu nu Jerusəlem, anu bnote nsni nu nhne me nookwu gbasiri nhne anu whnurnu. ¹⁵ O zá manya noogbu ele rukna ka lele kpa anu cheru, o bu ɔtnu-ige tolu ke ɔsisi.” ¹⁶ Kóvu ka

bü nhne nye ɔwhnurninya Juweli kwuru ɔka gbasiri a,

¹⁷ Chiokike karu kpa,

Ka bu nhne me jeeme n'obochi ipne-aznu, m joowukwasi Enine m n'ehni kpakara ele badnu,

rūmu anu ele rukna nu ele rinya jookpo okwo ikwu-onu Chiokike, rūmu ikoro anu jowhnu ɔwhnurninya, ele okno badnu anu jooro mborø.

¹⁸ M joowukwasi ele izi m rukna nu rinya Enine m n'obochi wam, be jowhnu ɔwhnurninya.

¹⁹ M jeegesi ernu ndu-ehni n'oligwe nu nhne elekema n'owa nu mkpururu oligwe, ɔvnarna nu békwnu nu okne rūnwurnu békwnu.

²⁰ Ehnam jaagba ɔchichiri, enwa jaachna ihie ihie lele ɔvnarna, ka jeeme si okne obochi ke zi igwugwu ke Nyenwe ai va.

²¹ Be jooznohia nye ɔbula ke noosukwu rəwhna Nyenwe ai.”

²² “Ele Izireli, anu bnote nsni n'oka ka, Chiokike jiri kpakara ernu ndu-ehni nu nhne tu n'anya nu elekema ka n'esilawuru anu gesi nu ya ziyaru Jizoşı nye Nazareti. Kpakara anu magwü kpam. ²³ Chiokike marnu ama kweru be gweru a nyega anu, anu gweru a nyee n'aka ele máa Chiokike, be kpogidne a n'ogba, gbu a. ²⁴ Kóvu nu Chiokike mernu o hi n'enwu lizo, gweme nhne ibrugbu ke ənzu kwnornu nu ənzu nwée rikne nwugwu a. ²⁵ Ka bu nhne Devidi kwuru gbasiri a,

M whnurnu m Nyenwe ai nu ruwhnu m kpakara ige.

O zi n'akarikwnunga m, ovu jáala m mini.

²⁶ Ka kpayarü ovu soro m n'ou, riro m nwudnaru k'agida, anq-ehni m jaazi bñdu n'olile anya.

²⁷ Kwnornu nu i jéesigbasi mkpuru ovu m n'ilili, i jékwe nye nsɔ ke i ro oro.

²⁸ I gesiri m apna ke bñdu, ruwhnu i mernu snarnıma jihja mkpoma m.”

²⁹ “Rūmu nda m, m nookwunu anu ɔka n'anya rikne nhne gbasiri nda ai oknani bu Devidi, o nwurnu ənzu, be li a, ilili a zi hna du tna. ³⁰ O bu nye ɔwhnurninya, o magwü nu Chiokike kwsiri a mkwna rikne nu o jeeme otu nye hi nu avnurnu a daziri nu ngadna eze a. ³¹ O whnurnu nu hne zi nu ruwhnu, o kwu ɔka gbasiri olizq n'enwu Karaisi, Chiokike jéesigbasi a n'ilili, anq-ehni a jóoro oro. ³² Chiokike mernu Jizoşı ka hi n'enwu lizo. A bu ele akebne ezi ɔka ka. ³³ Be

* ^{2:15} ɔtnu-ige tolu ke ɔsisi: ɔkukwuo ke mbom kwuru ige awa ke əto

gwelizoru a olu n'akarikwnunga Chiokike, o nahiaru n'aka Nda a mkwna ke Enine Nsö bu ke o wulkwasiri aij, ke anu whnurnu, nurnu masi.³⁴ Devidi lágé olu nu rime oligwe, kóvu o kwuru,

'Nyenwe aij kannu Nyenwe m,
Daziri eli n'akarikwnunga m,
35 tem du nga me jaabita ele irno i
lele nhne i jootukwasi ochi i lawuru.'

36 "Kam kpayarü, kpakara ele Iziréli, anu mahia n'ezi oka nu o bu Jizoși ka, nye anu kpogidhernu n'ogba bu nye Chiokike mernu Nyenwe aij nu Karaishi."

37 Nga be nurnu ka, o gburu be igbugbu k'agida nu mkipoma, be kanu Pita nu ele izi berere, "Rumu nda aij, kinu bu nhne a jeeme?"

38 Pita kanu be, "Nye obula hi nu mmechie a tuhnasna, ma be wu anu mini nu rëwhna Jizoși Karaishi, ma Chiokike gbarunu anu mmehie anu. Ige wam anu jeenwehia nkesi Chiokike ke bu Enine Nsö. 39 Kwnornu nu mkwna Chiokike ka zinu anu, nu rumu anu, nu kpakara ele zi ikere, ele Nyenwe aij Chiokike joosukwu."

40 Pita ji agida ikwu-önü berere do be aka nu nsni, kaa, "Anu gweme ehni anu awhnwuhnu ke ebiri ojo ka." 41 Be wyrnu ele kweru izi oma ka mini. Be tükwasinu be pokwu badnu eto n'otu qbochi.

Mmekota ke ele kweru ekwe

42 Be dazigidne nu iznizni ele izi, snornu be mekota nhne, ri wiri nu neekpe okpukpe. 43 Ele izi wam rnurnu agida ernu ndu-ehni nu elekema ke mernu ogwnu tu ele badnu. 44 Kpakara ele kweru ekwe dazikota n'otu, neekeri nhne n'otu. 45 Be re ekwu be nu ekwnu be nwernu, keme iwai n'esilawuru be lele kpa mkipa kparu nye obula. 46 Be dazigidne n'otu n'Oro Nsö Chiokike kpakara qbochi. Be neezne n'oro nu oro, gweru mkipoma zi rjchna neeri wiri n'otu nu ovu oso n'önü. 47 Be naaznarni Chiokike, neenwe ruwhnu oma nu hne ele badnu zi. Nyenwe aij nootukwasinu be ele badnu n'qbochi n'qbochi ele be jooznohia.

3

Pita gworo nye mgworo

1 Otu qbochi, Pita nu Joni znernu Oro Nsö Chiokike n'otnu-ige ke eto n'iwhnehnie,* ke bu ige okpukpe. ² Otu nyerukna ke dnarnu mgworo hite nga be murnu a, ele badnu nookwuru a zne n'Ogodo Onuhna Marnu Mma ke Oro Nsö Chiokike kpakara qbochi, ma o rio nhne n'aka ele naabna Oro Nsö Chiokike. ³ Nga o whnurnu Pita nu Joni hne be naabna Oro Nsö Chiokike, o rio be nhne.

⁴ Pita nu Joni legidne aanya, Pita kaa, "Le aijanya." ⁵ Nyerukna wam legidne be aanya ma o jaanahia nhne n'aka be.

6 Pita kaa, "M nwée m siliva móbu golu, kóvu m jeeanye i nhne me nwernu, nu rëwhna Jizoși Karaishi nye Nazareti, lizo, zne izne."

⁷ O nwugwuru a n'akarikwnunga a, dolizo a olu, ngangam, ochi nyerukna wam nu ekenkele-ochi a lawuru nwehia rikne. ⁸ O wulizo olu, gwuzoru, bete neezne izne. O snornu be bna n'Oro Nsö Chiokike, neezne izne, nqowulizo olu, naaznarni Chiokike. ⁹ Kpakara igbudu ele badnu wam whnurnu a hne o neezne izne, naaznarni Chiokike. ¹⁰ Be mahia nu o bu nye orio wam naadazi n'Ogodo Onuhna Marnu Mma. O duru be ehni, tu be n'anya k'agida nu nhne mernu.

Pita znirni izi oma n'Oro Nsö Chiokike

11 Kpa nye mgworo wam nwugwuru Pita nu Joni n'aka, ogwnu türü kpakara ele badnu wam, be gbakö nu mgbemgbé owo Solomoni. ¹² Nga Pita whnurnu be, o kanu be, "Ele Iziréli, ndaa kpa nhne ka noodu anu ehni, anu neele aij anya lele nu a ji rikne aka aij móbu ozi nso aij mee nyerukna ka zne izne. ¹³ Chiokike ke Ebereham, nu ke Aziki, nu ke Jekopu, Chiokike ke ele nda aij oknani, nyeru Nnwö a Jizoși igwugwu. Ya bu nye anu reru, anu gonahoru a nu ruwhnu Paileti, o bu n'ezu nu Paileti kweru o sigbasí a. ¹⁴ Anu gonahoru nye nso nu nye mee mma, gweru nye noogbu badnu. ¹⁵ Anu gburu nye nwe budnu. Kóvu Chiokike mernu o hi n'enwu lizo, a bu ele akebne a. ¹⁶ Anu le nwerukna ka anu magwu, o bu okwnata ovu nu rëwhna Jizoși nyeru a rikne. O bu rëwhna Jizoși nu okwnata ovu nu rëwhna a nyeru nwerukna ka ogwugwo zuru ozu, kpa anu whnurnu.

¹⁷ "Kitna, runu nda m, m maam nu nhne anu nu ele risi anu mernu Jizoși bu nu anu máa ama. ¹⁸ Kóvu nu Chiokike hiri n'önü kpakara ele owhnurninya agida ige wheru ewhe kwu nu Karaishi jaata awhnwuhnu, o mezuru nhne o kwuru. ¹⁹ Anu tuhnasna, kete ruwhnu hne Chiokike zi, ma o kwnosnama kpakara mmehie anu, ²⁰ ma anu nwehia rikne ikne hite nu ruwhnu Chiokike, ma o ziyanu anu Jizoși bu Karaishi nye o hojhianu anu. ²¹ O jaadazi n'oligwe tem ige Chiokike jeeme kpakara nhne zi ikne, lele kpa o kweru mkwna agida ige wheru ewhe hite n'önü ele owhnurninya a zi nso. ²² Kwnornu nu Mozizi karu, 'Nyenwe aij Chiokike anu jeeziyanu anu nye owhnurninya lele me, hite nu ele ke anu, anu joobno nsni nu kpakara nhne o jaakanu anu. ²³ Nye obula ke jooobno nsni nu nhne nye owhnurninya wam kwuru, be jeekewahala a n'esilawuru ele ke Chiokike.'

* **3:1** otnu-ige ke eto n'iwhnehnie: okwukwo ke mbom kwuru ige awa ke tolu

²⁴ "N'ezí oka, kpakara ele ọwhnurninya hite nü Sameli nü ele sno a r'aznú kwuru nhne gbasiri ọbochi ele ka. ²⁵ Kpakara mkwna Chiokike hite n'onu ele ọwhnurninya a zinu anu, anu nwernu igwe nü ọgba-njó-ehni Chiokike gbaru ya nü ele nda anu, lele kpa o kannu Ebereham, 'M joogozi kpakara ele zi n'owá hite avnurnu i.' ²⁶ Nga Chiokike gwelizor Nnwó a Jizosi, o beru ọsno ziyanu anu ya, ma o gozi anu, ma anu hi nü rime apna ojo anu Yahna."

4*Pita nü Jóni zi nü
ruwhnu ele eze-ikpe*

¹ Kpa Pita nu Jóni zi nookwunu ele badnú oka n'Oro Nsó Chiokike, ele arjhona nü nye risi ele neese Oro Nsó Chiokike nü ele Sadusi vakwnusiri be. ² Ovu weru be ehni nü ele izi lawuru wam neezni ele badnú nü Jizosi hiri n'enwu lizó, ke neegesi nü ele nwurnu ọnwu jeehi n'enwu lizó berere. ³ Be nwudne be, yisi be ikelu tem chi bø, kwnornu nü ọbochi zneminem. ⁴ Kovsky agida ele nurnu izi ọma be kweruru, ọnu Ọgwnugwnu be bø pokwu badnú isne.

⁵ N'ekile a, ele risi ele Ju nü ele okno badnú nü ele zni iwu ele Ju gbakoru nü Jerusélem, ⁶ be nü nye risi arjhona Anasi, nü Kayafasí, nü Jóni nu Alekzanda, nü ele oro nye risi arjhona. ⁷ Be kwuya Pita nu Jóni gwuzote be nü ruwhnu be, be sìkwa be, "Ndaa rikne móbù rëwhna nyele hne anu jiri neeme nhne ka?"

⁸ Enine Nsó jipihiaru nü rime Pita, o kaa, "Ele risi nü ele okno badnú Iziréli, ⁹ anu neesikwa aijí tna kwnornu nü nhne ọma ke be mennu nye mgworo ka nü kpa be jiri gwó a. ¹⁰ Kpakara anu ma kpakara ele Iziréli mahia, ọnu nyerukna ka gwuso hná nü ruwhnu anu n'ehni zuru ozu, bu nye be gworo hite nü rikne ke zi nü rëwhna Jizosi Karaiṣi nye Nazareti. Anu kpogidhernu a n'ogba, kovsky Chiokike mernu o hi n'enwu lizó. ¹¹ Ya bù

'akaworugwu ke anu ele noowu oro juru, kiyam gholum risi nsukala oro.'

¹² "Oznohia zi nü rëwhna a kpoi. Kwnornu nu o zá rëwhna berere nü mkpururu oligwe be nyernu ke badnú jeenwe oznohia."

¹³ Ọnu rikne Pita nu Jóni duru ele risi ikpe ehni. Be mahiaru ọnu be bù ele o zá nhne be bù, ele mûge ọkwukwo. Be mahiaru kwuo ọnu be nü Jizosi ziri. ¹⁴ O zá nhne be nwernu rikne kwuo kwnornu nü be whnurnu nyerukna wam be gworo gwuso nü ngeri Pita nu Jóni. ¹⁵ Be kanu be whoga n'oro ikpe, be gba iznuznu n'esilawuru be. ¹⁶ Be kaa, "Ndaa nhne a jeeme ele rukna ka. Kpakara ele wu nu Jerusélem magwú nü be

rnurnu okne ernu ndu-ehni ka, a nwée rikne gonahoru a. ¹⁷ Kovsky a jéekwe be gbasa otutnu ka n'esilawuru ele badnú, a dò be aka nü nsní be kwú oka berere nü rëwhna Jizosi."

¹⁸ Be sukwu ele rukna wam, kanu be, be kwúma oka ria ria mobu zni nhne nü rëwhna Jizosi. ¹⁹ Kovsky Pita nu Jóni saru be, "Anu a ma o bùru ọma nü anya Chiokike, a bñonu anu nsní sôbu a bñonu Chiokike nsní. ²⁰ Kwnornu nü a nwée rikne gharu o kwu nhne a whnurnu nü nhne a nurnu."

²¹ Ele ikpe wam døsi be aka nü nsní rikne, sigbasi be la. Be nwée nhne be jeeji ta be awhnúwhnu kwnornu nü ele badnú naaznarní Chiokike nü nhne mernu. ²² Nyerukna be gworo ernu ndu-ehni ka wheru nri awha éno.

Ele Karaíṣi kperu okpukpe

²³ Nga be sigbasiri be, Pita nu Jóni lakwnusi ele ke be, kanu be nhne ele risi arjhona nü ele okno badnú kwuru. ²⁴ Nga be nurnu a, be yisi onu n'otu kwnakwu Chiokike n'okpukpe, kaa, "Nyénwe aij Chiokike, nye keru oligwe nü owa, nü okne osimini, nü kpakara nhne zi nü rime be. ²⁵ I jiri Enine Nsó kwu oka hite n'onu ọhi i Devidi, nda aij oknani, kaa,

"Kini vuteru ele bùo ele Ju ọnuma
kini mernu ele badnú naagba iznuznu
etekne?

²⁶ Ele eze k'owa ka gwuzoru
be nü ele nèechi échi, gba iznuznu
megidne Nyénwe aij

megidne nye ke a o teru mono.*

²⁷ N'ezí oka, Erodú nü Pontios Paileti gbakoru n'otu n'eli ka, be nü ele bùo ele Ju nü ele Iziréli, megidne Nnwó nsó i Jizosi, nye i teru mono. ²⁸ Be gbakoru ma be mee nhne i jiri rikne i nü echiche i kaa nü o bù nhne be jeeme. ²⁹ Nyénwe aij, bikno, le be naakpasí aij ogwu, nyega aij ele izi i, ọnu rikne a jeeji zni izi ọma i. ³⁰ Dosoñihala aka i nü ogwo ehni igbugbu nü ɔrnu elekema nü ernu ndu-ehni hite nü rëwhna ọhi i zi nsó Jizosi."

³¹ Nga be kperu okpukpe, hne be zi neekpe okpukpe znurnu biri biri. Enine Nsó dnakwasí kpakara be, be bete nookwu ikwu-ọnu Chiokike n'onu rikne.

*Ele kweru neekeri
kpakara nhne n'otu*

³² Kpakara ele kweru ekwe bù otu nü echiche be ma nü mkpoma be. O zá nye kanu nhne o nwernu bù ke a, kovsky be neekeri kpakara nhne be nwernu. ³³ Ele izi wam ji Ọnu rikne naagba akebne olizo n'enwu Nyénwe aij Jizosi. Chiokike tükwasinu be agida oru. ³⁴ O zá nye ọbulu n'esilawuru be nhne kogwu. Ele nwernu ẹli móbu oro re be, gweya ịwai be reru a, ³⁵ be nyee a ele izi, ele

* 4:26 nye ke a o teru mono: Ke bù Mezaya, Karaíṣi.

izi keme ịwai wam lele kpa mkpa kparu nye ọbula.

³⁶ Josefu, nye Livaj be murnu nü Saiporosi, nye ele izi jiri Banabasi, ke bu “Nnwọ osnuta mkpoma,” ³⁷ o re ẹli o nwernu, gweya ịwai a bita a n'ochi ele izi.

5

Ananayasi nü Safira

1 Koyu otu nyerukna ręwhna a bụ Ananayasi, ya nü nnwerne a Safira, reru ękwa be. ² Ya nü nnwerne a kwekötaru ọ bita agwna ịwai, o gweya ke gwnarnu bita n'ochi ele izi. ³ Pita kanu a, “Ananayasi, ndaa kpa Ekwensi jihiaru mkpoma i, mee i i ghanu Enine Nso aghalaghala, i bitar u agwna ịwai i reru ękwa. ⁴ Jiwa nwe ękwa su i reru a. Nga i reru a, ịwai wam zi n'aka i o mee kpa o jiri masi i. Ndaa kpa i jiri ri ɔriri o mee nhne nü kpa? I ghanu Chiokike aghalaghala, o buo badnu.”

⁵ Nga Ananayasi nurnu oka ka, o dna n'eli, nwumma. Ogwnu t̄ru kpakara ele nurnu nhne mernu. ⁶ R̄umu ikoro ele rukna va whu a n'ikpe, vuru iznu a zne, lite a.

⁷ Nga nhne nü lele awa eto wheru, nnwerne a varu, koyu o māa nhne mernu. ⁸ Pita sika a, “Kanu m, ka o bu onu ịwai anu reru ẹli wam?”

O kaa, “Owe, o bu onu ahia a.”

⁹ Pita kanu a, “Kini mernu ji nü nzi i kwekötaru ọ rna Enine Chiokike ɔrnurna? Ele rukna ele liri nzi i gwuzo n'onyu-mgbo kitna, be joovuru i zne.”

¹⁰ Ngangam, o dna n'eli n'ochi a, nwumma. Be vuru a whoga, lite a nü ngeri nzi a. ¹¹ Kpakara ɔgbako Chiokike nü ele berere ke nurnu a t̄ru ogwnu k'agida.

Ele izi wam gworu ele nriria

¹² Ele izi rnurnu agida ęrnu ndu-ehni nü ęrnu elekema n'esilawuru ele badnu. Kpakara ele kweru naagbakó nü mgbe-mgbe ɔro Solomoni. ¹³ O zá nye berere nwernu rikne sno be, o bu n'ezí nü ele badnu naakaa be ọka ọma. ¹⁴ Koyu agida ele badnu snornu ele kweru ekwe, ele rukna nü ele rinya. ¹⁵ Ka mernu be kwuya ele naaria ehni igbugbu, dnanyita be nü ngeri apna n'olu ɔkpata be nü etere be, ma kpa Pita naagawhe enine a metu agwna be. ¹⁶ Igbedu ele badnu hi n'eli gbaru Jeruselem gburugburu va kwuya ele ke be naari ehni igbugbu, ma ele ręnwo ojo nwugwu, be gworu kpakara be.

Be kpaknarñu ele izi ehni

¹⁷ Ige wam oknwó-awuwá jihiaru nye risi arıohna nü ele nü ya sno, bu ele otu Sadusi, mkpoma. ¹⁸ Be nwudne ele izi, yisi be ikelu nü ruwhnu ɔhna. ¹⁹ Koyu enine izi Nyenwe aji varu n'abalí, gbamanu be ɔnuhna ikelu,

kwuhia be. ²⁰ O kanu be, “Anu zne gwuzoru n'Oro Nso Chiokike, kanu ele badnu kpakara izi ke bùdnu ikne ka.”

²¹ Ele izi wam zne n'Oro Nso Chiokike ke chi bořu neezni ele badnu nhne.

Nga nye risi arıohna nü ele nü ya sno varu, be sukwukota ele eze-ikpe nü kpakara ele risi Izireli, zizne izi ma be kwuhianu be ele izi wam. ²² Ele be ziznenu ɔro ikelu, whnue be n'oro ikelu. Be lahna kanu ele dusiri be, ²³ “Nga a d̄uru ɔro ikelu, ɔro t̄ru otu, kpakara ele nse neese ɔnuhna, koyu nga a gbamarnu ɔro, o zá nye zi nü rime ɔro.” ²⁴ Nga nye risi ele neese ɔro Nso Chiokike nü ele risi arıohna nurnu a, o gbagwojiri be anya.

²⁵ Ige wam otu badnu va, kanu be. “Anu le, ele rukna wam anu yisiri n'ikelu zi n'Oro Nso Chiokike neezni ele badnu nhne.”

²⁶ Nye risi ele neese ɔro Nso Chiokike nü ele ya nü be neese ɔro Nso zne kwuya ele izi wam, be méne be nhne rikne kwnornu nü be nootu ogwnu ele badnu j̄otu be akaworugwu.

²⁷ Be kwuya ele izi wam gwuzote be nü ruwhnu ele eze-ikpe. Nye risi arıohna sika be, ²⁸ kaa, “A d̄oru anu aka nü nsn̄i anu zní nhne nü rewhna Jizosí. Anu mernu kpakara ẹli Jeruselem jihia n'iznizni anu, anu noovukwasi aji ęnzu ɔvnarna Nyerukna ka.”

²⁹ Pita nü ele izi saru be, “A kwesiri o bronu Chiokike nsn̄i karu badnu. ³⁰ Chiokike ke ele nda aji mernu Jizosí hi n'ewnu lizo, bu nye anu gburu, kpogidne a n'olu ɔgba. ³¹ Chiokike gwelizoru a olu n'akarikwnunga a ma o b̄ru Nye Risi nü Nye Oznohia, ma ele Izireli tuhnasna, ma Chiokike gbarunu be mmehie be. ³² A bu ele akebne nhne ele ka, ma Enine Nso, ke bu nkesi Chiokike nyernu ele noobnonu a nsn̄i.”

³³ Nga be nurnu ɔka ka, ovu weru be ehni k'agida, be kpebi o gbu ele izi wam. ³⁴ Koyu otu nye Farisi ręwhna a bụ Gamalieli, nye zni iwu ele Ju, nye ele badnu ɔnoso anya, gwuzoru n'esilawuru ele ikpe, kaa ele izi wam whoga n'dederezi. ³⁵ O kanu ele ikpe wam, “Ele Izireli, anya du anu eli nhne anu noopio o mee ele rukna ka.” ³⁶ N'ige wheru ewhe, Tadiyosi whuyaru neeme ehni a nü o bu nye zi rikne, riwhu badnu eno snornu a. Be gburu a, kpakara ele snornu a gbasarú, otu a nwurru. ³⁷ Omekwo, Judasí nye Galili whuyaru n'ige be gwnurnu ele badnu, o d̄oru agida ele badnu, be gburu a masi, kpakara ele snornu a gbasarú. ³⁸ Kitna me kanu anu, anu mēe nhne obula megidne ele rukna ka. Anu sigbasi be. O b̄ru nü nhne ka bu ęrnu aka ke badnu, o joowhu. ³⁹ Koyu o b̄ru nü o hi n'aka Chiokike, anu nwée rikne megbu

be. Anu joowhnu nü anu noolusi Chiokike ogwunu."

Be kweru nhne o kwuru bu ezi oka.⁴⁰ Be sukwu ele izi wam, pnja be nhne, kanu be kwúma oka berere nu rëwhna Jizosí, be sigbasi be, be la.⁴¹ Ele izi wam whoga nu ruvhnu ele ikpe, ovu nooso be n'önü kwnornu nu Chiokike gwñusiri be ele kwestiri o ta awhnwuhnu kwnornu nu rëwhna Jizosí.⁴² Kpakara ögbochi be zi n'Oro Nso Chiokike, neezne n'oro n'oro ele badnú nookpo okwo izi oma nu Jizosí bu Karaísí.

6

Ele ernu ęsau

¹ N'ige wam, nga onu ogwnugwnu ele kweru ekwe zi naaba aba, ögogbuta whuyaru n'esilawürü ele Ju nookwu Giriki nu ele Ju nookwu Hiburu. Ele Ju Giriki kanu be lewhuru ele rinya be nzi be nwurnu anya nu wiri be neeke n'ögbochi n'ögbochi.² Ele izi nri nu ębo wam sukwu kpakara ele sno apna Jizosí n'otu, kaa, "O búo oma a gharu nhne gbasíri ikwu-onu Chiokike neeke wiri.³ Kítña, rümu nda aj, anu hohia ele rukna ęsau n'esilawürü anu ele nwernu agwa oma, ele Enine Chiokike nu akoniche jihíarú, ma a yisi be nu nhne gbasíri nhne ka.⁴ Kóvu aila jeegweru ęhni aj yisi n'okpukpe nu okpo okwo ikwu-onu Chiokike."

⁵ Kpakara be kweru nhne ele izi wam kwuru. Be hohia Sitivini, nyerukna ke okwnata ovu nu Enine Nso jihíarú, nu Filipu nu Porokorosi, Nikano, Timoni, Paménasí nu Nikolasi, nye Antjoku nye bnarnu okpukpe ele Ju.⁶ Be gwuzote be nu ruvhnu ele izi, be kpe okpukpe tükwasí be aka.

⁷ *Ikwu-onu Chiokike neezne nu ruvhnu.* Onu ogwnugwnu ele sno apna Jizosí nu rime Jerusélem zi köriri naaba aba. Agida ele ögwa arıohna kwnata Chiokike mkköma.

Be nwudhernu Sitivini

⁸ Sitivini bu nwerukna Chiokike goziri ke nwernu rikne o rnú erno ndu-ehni nu nhne elekema n'esilawürü ele badnú.⁹ Kóvu nu agwna ele zi n'oro ögbakó ele Ju, ele be kwu Ele Nwernu Ehni be, nu ele Ju hiri nu Sirini nu Alekzandaria, lizoru megidne a. Be nu ele Ju hi nu Siliśia nu Esia nü Sitivini bete neesigha oka.¹⁰ Kóvu nu be nwéé rikne megidne Enine nu akoniche ke Sitivini ji nookwu oka.¹¹ Be gno ele badnú be kaa, "A nurnu hne o nookwulu Mozizi nu Chiokike."

¹² Ele ka kpakne ele badnú, be lizò, be nu ele okno badnú nu ele zni iwu, vakwnusi Sitivini, nwudne a, kwuzne a nu ruvhnu ele eze-ikpe.¹³ Be gwuya agwna ele jaagba akebne aghalaghala megidne a. Be kaa, "Nwerukna ka ziko nookwu oka megidne Oro Nso nu Iwu Mozizi.¹⁴ A nurnu hne o naakaa nu Jizosí nye Nazaréti ka

jaakwnadna Oro Nso Chiokike ka, gbanwo kpakara omen'eli aji ke Mozizi nyeru aji."¹⁵

¹⁵ Kpakara ele eze-ikpe legidne Sitivini anya, be whnu nu ruvhnu a nu lele ruvhnu enine izi.

7

Ikwu-önü Sitivini

¹ Nye risi arıohna sıkwa Sitivini, "Nhne ka be nookwu megidne i, o bú n'ezí?"

² Sitivini saru be, "Rümu nda m, nu ele nda, anu bnote nsní. Chiokike ke zi igwugwu mernu Ebereham, nda aji oknani, whnu a anya nga o zi n'eli Mesopotemia, su o znernu wuru nu Haranı.³ O kanu a, "Sigbasi ezi-nü-oro i nu ęli i, zne n'eli ke me jeegesi i."

⁴ "O sigbasi ęli Kalidia zne wuru nu Haranı. Nga nda Ebereham nwurnu, Chiokike mernu o bnanya n'eli ka, hne anu wu kıtna.

⁵ N'ige wam Chiokike nyéne Ebereham agwna ęli ka ma o búru ke a, o búbedi otu rünu ęchi, kóvu Chiokike kweru a mkwna nu o jeenye a ęli ka, ma o búru ke a nu ebnurnu ele joosno a n'aznú. Nga Chiokike kweru mkwna ka, Ebereham nwée rümu.

⁶ Ka bu nhne Chiokike kannu a, "Rümu i joowu n'eli berere, hne be jooburu ele ęhi, be jeeme be nhne ojo riwu awha ęno."

⁷ Kóvu Chiokike karu, 'M jeekpe ele wam be joobunu ohi ikpe, omecko, be jeehi n'eli wam whuya, be jooponu m risi ęli nu hna.'⁸ Chiokike mernu ögba-njo-ęhni ögpa nka ziři n'esilawürü ya nu Ebereham. Ebereham karpur Aziki nnwó a nka nga o gbaru ögbochi esato kpa be murnu a, Aziki kpa Jeköpu nka, Jeköpu kpa nri nu rümu a lawürü ele nda aji oknani nka.

⁹ "Ele nda aji oknani kwnosiri nwene be Josefu awuya, be rezne a Ijipiti lele ęhi, kóvu Chiokike dagwunu a,¹⁰ döchia a nu kpakara mkpa a. Nga Josef gwuzo nu ruvhnu Fero, eze Ijipiti, Chiokike nyeru a ruvhnu oma nu akoniche. Fero mernu a nye risi ęchichi kpakara Ijipiti nu kpakara oro eze.

¹¹ "N'ige wam oknunyo dnarnu nu kpakara ęli Ijipiti nu Kenanı, ke vuyaru agida awhnwuhnu. Ele nda aji oknani nwée wiri.¹² Nga Jeköpu nurnu nu wiri zi nu Ijipiti, o zizne ele nda aji oknani piň nu mbom.

¹³ Nga be znernu ke mgba lawürü, Josef mernu rümu nne a mahia a, Fero mahia masi ezi-nü-oro Josef. ¹⁴ Nga ka mekworu, Josef ziznenu Jeköpu nda a izi, kanu a, o kwuru kpakara ezi-nü-oro a va Ijipiti, be bu nri badnú ęsau nu isne.¹⁵ Jeköpu zne Ijipiti hne ya nu ele nda aji oknani zi nwü.

¹⁶ Be vuru iznu be zne Şekem hne be liri be n'ilili ke Ebereham zynahoru avnurnu Hamo n'iwai.

¹⁷ "Nga ige Chiokike jeemezu mkwna o kweru Ebereham dürü, onu ogwnugwnu ele

ke aij ziy nü Ijipiti zilam agida.¹⁸ N'ipne-aznū, eze berere ke máa Josefú bete nēechi Ijipiti.¹⁹ O mernu ele nda aij oknani nhne rikne, għo be aghīgħo, mee be tuwħu rūmu be, ma be nūnuma.

²⁰ “O bū n'ige ke nū kpa bū nga be murnu Mozizi, nnwō marnu mma nū ole anya, be legidne anya n'qro nda a ħenwa eto.²¹ Nga be għasaru a n'ederezi, adna Fero kwurru a, znulizo a lele nnwō a rukna.²² Be znirni a kpakara nhne oħomu nū akō ele Ijipiti, Mozizi bħru dikne n'ikwu-önü nū dimkpa nū rikne.

²³ “Nga Mozizi għarbu nri awha ħeno, o kpebi o znej lekasi rūmu nda a, ele Izireli.²⁴ O whnhu hne otu nye Ijipiti neemegħbu nye Izireli, o znej megħwnejha nħne Izireli, għbu nye Ijipiti.²⁵ O che nū ele ke a joqgħohha nū Chiokike jeehi n'aka a dophia be, kovu be ghōhiage.²⁶ Ke chi a boru, o whnrnru rūmu Izireli lawru noqlu ogħġnun, o znej bno be, q-kaa, ‘Le, anu bū rūmu nwene, kini mernu anu noqlu ogħġnun?’

²⁷ “Kovu nye ke mejjoru nwene a kwnahala Mozizi, sikkwa a, ‘Nyele mernu i nye risi nū nye ikpe aij?²⁸ I noopio o għbu m-lele kpa i għburu nye Ijipiti n'ekile sa?’²⁹ Nga Mozizi nurnu ka, o għawhu, znej wuru nū Midia lele nye izne, hne o murnu rūmu rukna lawru.

³⁰ “Nga nri awha ħeno whemernu, enine iżi Chiokike mernu o whnhu a anya nū riro békwnu isisi mati n'eli-ikpa zj- Rugwu Sajna ndħandu.³¹ Nħne Mozizi whnrnru a jiri anya, o znedu isisi mati wam ndħandu, o nurnu nkoli Nyenwe aj,³² ‘Mawa bū Chiokike ele nda i oknani, Chiokike ke Ebereham, nū Aziki nū Jekopu.’ Mozizi tħru ogħġnun k'agħid, o nwée rikne legidne anya.³³ Nyenwe aij kanu a, ‘Tħum okoro-oċchi i, kwnornu nū hne i gwużo bū eli nso.³⁴ M lerus m anya, whnhu awħnwhmu ele ke m n'Ijipiti. M nurnu m osnu-idne be, m hiednana m ma m znophha m be. Kħtna, va, m jeezizne i Ijipiti.’

³⁵ “Ka bū Mozizi wam be jħru kaa, ‘Nyele mernu i nye risi nū nye ikpe aij?’ Ya bu nye Chiokike zizzernu lele nye risi nū nye qznochha, hite nū oyi aka enine iżi wam ke mernu o whnhu a anya n'issi mati wam neerne békwnu.³⁶ O duhia be hitu nū Ijipiti hne o rnurnu ħru nħu-ehni nū nhne elekema, ma n'Okne Osimini Ihie, ma nū eli-ikpa nri awha ħeno.

³⁷ “O bū Mozizi kannu ele Izireli, ‘Chiokike jeeziyanu anu nye qwhnurniha lele me, hite nū ele ke anu.’³⁸ O bū Mozizi ka bū nye zj- n'esilawwru agħida ele wam n'eli-ikpa, ya nū ele nda aij oknani, ma enine iżi wam nye kwnunn u oka nū Rugwu Sajna. O nahjaru ikwu-önü ke zj- bjudnu ke Chiokike, ma o nyewħete aij ja n'aka.

³⁹ “Kovu ele nda aij oknani bnógele a nsni, be kwnahala a n'otu nkø, nū be jaalaha

Ijipiti.⁴⁰ Be kanu Eroni, ‘Menu aij rūmu chi berere ke joodu aij. A máa nhne mernu Mozizi wam nye kwhiha aij n'Ijipiti.’⁴¹ Nga wam be mee chi lele nnwō ehni, kwanu a arjohna, kwu ikwu iriri, kwnornu nū nhne be jiri aka be kpu.⁴² Kovu Chiokike dasiñnu be aznū, nyewħete be ma be kpenu mbq be oligwe, lele kpa be għbaru a n'qkwukwo ele őwhnurniha,

‘Ele Izireli, anu kwannu m arjohna nū nhne nkesi

nri awha ħeno n'eli-ikpa?

⁴³ Anu vulizoru qro Mqloku
anu vulizo mbq Refani,
ke bū chi anu kpru, kponu be risi eli.
M jeezihala anu whe Babiloni.’

⁴⁴ “Ele nda aij oknani vu Oro-Eka ruwhnu Chiokike n'eli-ikpa. Be wru a lele kpa Chiokike kannu Mozizi wu a, lele odi ke be gesiri Mozizi.⁴⁵ Omekwo, ele nda aij oknani ele nahorū Oro-Eka wam n'aka ele nda be, vuru a znej be nu Josua, nahorū ele mba wam eli be, bū ele Chiokike chihħalu nū ruwhnu be. Oro-Eka wam zj-tem du iġe Devidi.⁴⁶ Devidi nahiaru ruwhnu őma n'aka Chiokike, o riċi Chiokike ő għarri a ma o wutenu Chiokike Jekopu qro.⁴⁷ Kovu Solomoni bū nye wunnu a qro wam.

⁴⁸ “Kovu Nye Kakwo Nhne Dum Olu zá noowu n'qro badnū wuru, lele kpa nye őwhnurniha kwuru,

⁴⁹ ‘Ka bū nhne Nyenwe aij kwuru,
Oligwe bū ngadna eze m,

qwa bū nhne qutkwas iċchi m lawru,
Ndaa qkpa qro ke anu joowunu m?

Ndaa hne me jeezukwa inwe?

⁵⁰ O búeo meru kpakara nhne ka?’

⁵¹ “Anu ele risi rikne nū ele ke be kpkäġe nka nū mkkoma, anu mesirni nsni anu. Anu noogwuzigħidne Enine Nso, lele kpa ele nda anu oknani mernu.⁵² Ndaa nyenun n'esilawwru ele őwhnurniha ke ele nda anu kpaknana ħħni? Be għburu ele iżi Chiokike ele kwurri n'ige wheru ewhe nū nye mee mma jaava, kovu anu reru a, għbu a.⁵³ Anu nahorū iwu Chiokike hite n'aka ele enine iżi, kovu anu bixxagħe a.”

*Be tħru Sitivini
akaworugwu*

⁵⁴ Kpa ele eze-ikpe bnornu nsni nhne Sitivini nookwu, onuma jiħiha be mkkoma, be ta rukwnurnu-ize megidne a n'ovu owe ħħni.⁵⁵ Enine Nso jipipu Sitivini, o leliz őrxa anya, n'oligwe whnhu igwugħu Chiokike, nū Jizorsi hne o għwuso ri'akarikwunha Chiokike.⁵⁶ O kaa, ‘Anu le, m whnrnru m hne oligwe kpumernu, nū nnwō ke Badnū hne o għwuso n'akarikwunha Chiokike.’

⁵⁷ Be siwama luu, għweru aka kpusnime nsni be, kpakara be għagħidne a.⁵⁸ Be tħolha a n'aznū eli-ħoħna, għweru akaworugwu logħbu

a. Ele akebne chibita iwo be n'ochi otu nnwo ikoro rēwhna bū Sōlu.⁵⁹ Be lōgbu Sitivini, o kwnakwu Nyenwe aij, kaa, "Nyenwe aij Jizōsi, narnu enine m."⁶⁰ O gwute mpnerne ochi, gweru okne nkoli siwama lulō, "Nyenwe aij, bikno, i gwnū mmehie ka nū risi be." Nga o kwuru kpa, o nwūma.

8

¹ Sōlu bnjasiri aka n'enwu Sitivini.

*Sōlu kpaknarnu
ogbako Chiokike ehni*

N'obochi wam, be bete naapkakna ogbako Chiokike ke zì nū Jeruselem ehni, kpakara ele kweru ekwe gbasa nū rime kpakara eli Judiya nū Sameria, okwolem ele izi bū ele gwnarnu nū Jeruselem.² Agwna ele nqotu ogwnu Chiokike zne vuru iznu Sitivini lite, be kwnanu a ékwna k'agida.³ Kōvū Sōlu gbalj o lulu ogbako Chiokike, o neezne hite n'oro dū n'oro, pnuhia ele rukna nū ele rinya bū ele kweru ekwe tūbna be n'oro ikelu.

*Filipu znirni izi ɔma
nu Sameria.*

⁴ Kpa kpakara ele kweru nū Nyenwe aij gbasaru, be zne neezni izi ɔma kpa be neezne.⁵ Filipu zne n'eli Sameria kqo okwo izi ɔma Karaisi pii.⁶ Nga ele badnū nurnu nhne Filipu nookwu ya nū ɔrnu ndu-ehni o noornu, be bnotenu a nsni.⁷ Rēnwu ojo hiri nū rime agida ele badnū neesi okokoba, be gwōru agida ele ngeri ehni be dōnwurnu ḥōdōn nū ele mgwōro.⁸ Okne snarnjima dnarnu nū rime Sameria.

⁹ Otu nwerukna rēwhna a bū Saimoni wu nū eli wam, nye mernu anya jī ele Sameria hite n'ernu aghigho. O karu nū ɔ bū nye siri rikne.¹⁰ Kpakara ele wu n'eli wam noosobisinu a, hite nū nye mati dū nū nye zì n'olu. Be naakaa, "Nwerukna ka bū okne iknernema Chiokike."¹¹ Ernu aghigho a bū nhne o jiri mee anya jī be gbu ɔkwnu.¹² Kōvū nga be kweru izi ɔma Filipu znirni gbasiri eli-eze Chiokike nū rēwhna Jizōsi Karaisi, be wu be mini, ma ele rukna ma ele rinya.¹³ Saimoni maşı kweruru, nga be wūru a mini, o dazitasi Filipu ndundu, ɔrnu elekema nū ɔrnū ndu-ehni o whnurnu jiri a anya.

¹⁴ Ele izi ele zì nū Jeruselem nurnu nū ele Sameria kweruru ikwu-onu Chiokike, be zizne Pita nū Jōni pii.¹⁵ Nga be vaduru, be kpenu be okpukpe ma be nahoru Enine Nsō.¹⁶ Kwnornu nū Enine Nsō yāadnakwasila nye ɔbulu n'esiawwru be. Be wūru be mini nū rēwhna Nyenwe aij Jizōsi kqo.¹⁷ Pita nū Jōni tükwasí be aka nū risi, be nahia Enine Nsō.

¹⁸ Nga Saimoni whnurnu nū be nyernu be Enine Nsō hite n'otukwasí be aka, o nyee Pita nū Jōni ịwai,¹⁹ kaa, "Anu nyee m rikne ka maşı ma nye ɔbulu ke me tükwasiri aka m lawūru, o nahia Enine Nsō."

²⁰ Pita kanu a, "Ji nū ịwai i whu n'ohia, kwnornu nū i cheru nū i joozuhiali nkesi Chiokike n'iwai.²¹ I nwée igwe nū ɔrnu aij, kwnornu nū mkpoma i zìla snam n'anya Chiokike.²² Tūhnasna hite nū mmuma ojo i, kpe okpukpe, ma Nyenwe aij gbarunu i.²³ Kwnornu nū m whnurnu m nū agida okwono-awuwa jiri nū rime mkpoma i, i bū nye ikelu ke mmehie."

²⁴ Saimoni kanu Pita nū Jōni, "Anu kpenu m okpukpe nū ruwhnu Nyenwe aij ma nhne anu kwuru gharu a dnakwasí m."

²⁵ Nga be gbaru ama, kpó okwo izi ɔma Nyenwe aij, Pita nū Jōni lahna Jeruselem. Nu apna kpa be naala be zni izi ɔma nū əli-əhna zì nū Sameria.

Filipu nū nye chi-ịwai

²⁶ Enine izi Nyenwe aij kanu Filipu, "Lizō, zne apna ke zì nū əli eli ke laru Jeruselem zne Gaza apna eli chna chna chna."²⁷ Filipu lizō, zne. Otu nwerukna Itiopia bū okiri badnū lazne eli a. Nwerukna ka bū nye zì mkpa n'eli Itiopia, o bū əchi-ịwai eze nyerinya Itiopia nye rēwhna bū Kandasi. O znernu o kpenu Chiokike nū Jeruselem.²⁸ O dazjū nū rime ɔgbo-eli a, nqogwnu ɔkukwukwo Azaya nye ɔwhnurninya.²⁹ Enine Nsō kanu Filipu, "Zne ndundu dazjri n'ehni ɔgbo-eli wam."

³⁰ Filipu gba eso zne, nū kpa ɔ nqogwnu hite n'ɔkukwukwo Azaya nye ɔwhnurninya, ɔ sika a, "I nqogohia nhne i nqogwnu?"

³¹ O kaa, "Ndaa kpa me jeeji nqogohia, okwolem ma o nwernu nye jookowanu m?" O sukuu Filipu, o pnekwunusi a, dazjri eli nū rime ɔgbo-eli a.³² Nhne be gbaru n'ɔkukwukwo nṣo ɔ nqogwnu bū ka,

"O nū lele atnurnu be duru zne o gbu ogbu lele nwō atnurnu ke dnarnu mgbu nū ruwhnu ele nqoko a rijni, o kwúle ɔka.

³³ Be gwednarnu a n'eli, be gonahoru a n'ikpe zì snam,
O zá nye jookwuli nhne gbasiri rūmu a, kwnornu nū be gwemernu būdnu a n'owā."

³⁴ Nwerukna wam sikhwa Filipu, "Bikno, kanu m, ndaa nye nye ɔwhnurninya ka nookwu nhne gbasiri a? O bū ehni a sobu nye berere?"

³⁵ Filipu bete nookwu ɔka, hite nū nhne be gbaru n'ɔkukwukwo nṣo ka, zni izi ɔma gbasiri Jizōsi.³⁶ Kpa be neezne, be vadu hne mini zì, okiri badnū wam kaa, "Le mini, kini jeeme be gharu o wu m mini?"

[³⁷ Filipu kaa, "Be nwernu rikne wu i mini, o būru nū i jiri kpakara mkpoma i kweru." O kaa, "M kweru m nū Jizōsi Karaisi bū Nwō Chiokike.]

³⁸ Nwerukna wam kanu ɔgbo-eli a kwnusisi, Filipu nū okiri badnū wam bna

nü rime mini, o wü a mini. ³⁹ Nga be hiri nü mini whuya, Enine Nyenwe aij vuhalá Filipu. Okiri badnú wam whnúna a berere, kóvu, o la n'eli a nü ovu oso n'qonu. ⁴⁰ Filipu whnú ehni a nü Azotosi. O zne nü kpakara eli nöökpo okwo izi oma tem o vadu Sizaria.

9

Otuhanasna mkpoma Solu (Ernu 22:6-16; 26:12-18)

¹ Solu zj köriri neemegidne ele noosno apna Nyenwe aij, naakpsi be ogwnu o gbu be. O znekwnusi nye risi ariohna, ² nahoru a ɔkwukwo o jeenyé kpakara ora ɔgbako ele Ju zj nü Damasikosi, o bürü nü o jowhnu nye ɔbula ke noosno apna Nyenwe aij pii, ma o nwudne be, rukna nü rinya, ma o pnurnu be va Jerusélem.

³ Kpa o neezne, o gwnarnu mati o dju Damasikosi, ngangam, okne iwhne hiri n'oligwe mukwasi a gburugburu. ⁴ O dna n'eli, o nurnu otu akpíri naakanu a, "Solu, Solu, kini mernu i naakpkana m ehni."

⁵ O sikwa, "I bu nyele, Nyenwe aij?"

Akpíri wam kaa, "Mawa bu Jizosi, nye i naakpkana ehni. ⁶ Kóvu lizó, bna nü rime eli-ohna, hne be jaakanu nhne i jeemeriri."

⁷ Ele rukna be nü Solu sno nwée rikne kwu oka, be nurnu akpíri wam, kóvu o zá nye be whnúrnú. ⁸ Solu lizó n'eli, kpume anya a, kóvu o nwée rikne whnú nhne ɔbula. Be duru a n'aka bna nü rime Damasikosi. ⁹ O whnúrnú osoño ɔbochi éto, o rile wiri, o nwóna mini.

¹⁰ Otu nye sno apna Nyenwe aij zj nü Damasikosi, nye röhwna a bu Ananayasi, o whnúrnú ɔwhnurninya, hne Nyenwe aij sukwuru a, "Ananayasi."

O naakwe, "Le m, Nyenwe aij."

¹¹ Nyenwe aij kanu a, "Jiknernu, zne n'apna be kwu Zirkwem, nü oro Judasi, sikwa otu nye be kwu Solu, nye Tasosi. O neekpe okpukpe. ¹² O whnúrnú ɔwhnurninya otu nwerukna röhwna a bu Ananayasi, varu tükwasí a aka a lawuru nü risi ma o whnúrnú osoño berere."

¹³ Ananayasi kaa, "Nyenwe aij, agida ele badnú kannu m nhne gbasiri nwerukna ka, nü kpakara nhne ojo o mernu ele ke i nü Jerusélem. ¹⁴ O jiri rikne ele risi ariohna va Damasikosi ma o nwudne kpakara ele naakwnakwu röhwna i."

¹⁵ Nyenwe aij kanu a, "Zne, kwnornu nü m hohiaru m a ma o znenu m izi, o jeeme ele búo ele Ju nü ele eze mahia röhwna m ma ele Iziréli. ¹⁶ M jeegesi a kpakara awhnúwhnu o jaata kwnornu röhwna m."

¹⁷ Ananayasi zne, bna n'oro wam, tükwasí aka a lawuru nü risi Solu, kaa, "Nwene rukna Solu, Nyenwe aij Jizosi, nye mernu ma i whnú a anya n'apna nga i naava, ziyanu

m ma i whnúrnú osoño berere, ma Enine Nso jihia nü rime i." ¹⁸ Ngangam, nhne nü lele rükporo aznú dnahnala n'anya a, o bete o whnú osoño, o lizó, be wü a mini. ¹⁹ Nga o riri wiri, rikne bna a n'ehni.

Solu znirni izi oma nü Damasikosi

O daziri ɔbochi ele nü ele ya nü ele sno apna Jizosi nü rime Damasikosi. ²⁰ O bna kpakara ora ɔgbako ele Ju bete neezni izi oma gbasiri Jizosi, nü o bu Nnwó Chiokike. ²¹ O jiri kpakara ele nurnu a anya, be necessità, "Ka o búo nwerukna wam noogbu kpakara ele naakwnakwu röhwna ka nü Jerusélem? O búo ma o pnurnu be zne nye ele risi ariohna bu nhne o kwnornu va hna?" ²² Kóvu Solu gwuzosiri rikne neezni izi oma, neegesi nü Jizosi bu Karaşı n'ezi ɔka, ke gbagwojiri ele Ju zj nü Damasikosi anya. ²³ Nga agida ɔbochi whemernu, ele Ju gba iznuznu o gbu a. ²⁴ Kóvu Solu mahiaru mmumá be. Ele Ju zi neese onu-mgbo iwhnnehnie nü abalí ma be gbu a. ²⁵ Kóvu ele noosno a jiri abalí znuhala a nü rime nkita n'iketa mkpo.

Solu nü rime Jerusélem

²⁶ Solu zne Jerusélem, o gbalí ma o snornu ele sno apna Jizosi, kóvu ogwnu túru be, kwnornu nü be kwéhiala nü o bu nye sno apna Jizosi. ²⁷ Banabasi varu kwuru a kwuznenu ele sno apna Jizosi, o kowanu be kpa Solu whnúrnú Nyenwe aij n'apna, nü Nyenwe aij kwunnu a oka. O kanu be kpa Solu znirni izi oma n'anya rikne nü Damasikosi. ²⁸ Be nü Solu daziri, o zne nü rime kpakara Jerusélem, gweru anya rikne nöökpo okwo izi oma nü röhwna Nyenwe aij. ²⁹ Ya nü ele Ju nookwu Giriki nöodogbuta, be pio o gbu a. ³⁰ Nga rümu nda nurnu nhne gbasiri a, be kwuru Solu zne Sizaria, zizne a Tasosi.

³¹ Kpakara ɔgbako Chiokike ke zj nü Judiya nü Galili nü Sameria zukwaru inwe n'udno. Enine Nso mernu be gwuzosiri rikne, ba aba, kpa be nowo buhdnu nqotu ogwnu Nyenwe aij.

Pita nü rime Lida nu Jopa

³² Kpa Pita neezneghari kpakara ɔhna neelekasi rümu Chiokike, o zne lekasi ele zj nü Lida. ³³ O whnú otu nwerukna röhwna a bu Eniasi, nye ngeri ehni a donwurnu odonwu, nye zj n'olu ɔkpata awha ésatò. ³⁴ Pita kanu a, "Eniasi, Jizosi Karaşı mernu i ehni si rikne, lizó, gbagwata ɔkpata i." Ngangam, o lizó. ³⁵ Kpakara ele wu nü Lida nü Saroni whnúrnú a, tühnasna hne Nyenwe aij zj.

³⁶ Otu nwerinya röhwna a bu Tabita (ke bu Dokasi), nye sno apna Jizosi, zj nü Jopa. O bu nye neeme nhne oma ige ɔbula, neeyinu ele mboni aka. ³⁷ N'ige wam o ria ehni igbugbu, nwüma. Be hnja ehni a dobita n'oro olu.

38 Nga ele sno apna Jızosı nûrnu nû Pita zi nû Lida, Jopa zîla ikere nû Lida, be zizne ele rukna lawûru, riasno a, kaa, "Bikno, va wara wara." 39 Pita jiknernu, snornu be zne. Nga o vaduru be kwuzne a n'oro olu. Kpakara ele rinya nzi be nwûrnu zi naakwna ekwna, neegeesi a kpakara iwo Dökasi dünnu be nga ya nû be zi.

40 Pita chjhala kpakara be ederezi, gwu mkpnerne-ochi n'eli, kpe okpukpe, o tuhnasna hne iznu wam zi, kaa, "Tabita, lizô." O samaanya a, nga o whnûrnu Pita, o dazirî eli. 41 Pita yisun aaka, ogwuzoru. O sukwu ele kweru ekwe nû ele rinya nzi be nwûrnu, gesi be ya nû büdü. 42 Ötnutnu gbasiri nhne ka gbase nû kpakara Jopa, agida ele badnû kweru nû Nyenwe aij. 43 Pita dazirî agida obochi nû rime Jopa n'oro otu nye noornu ernu akpukpo anô be kwu Saimoni.

10

Pita nû Kôneliosi

1 Otu nwerukna rëwhna a bu Kôneliosi zi nû Sizaria, nye risi ele ogwnu Rom be kwu Otu ele Itali. 2 O bu nye nôtotu ogwnu Chiokike, ya nû kpakara ele oro a neekpenu Chiokike. O neeyinu ele mboni Ju aka, neekpe okpukpe nyee Chiokike kpakara ige. 3 Otu obochi, n'otnu-ige ke eto n'iwhnehnie* o whnûrnu emine izi Chiokike n'owhnurninya hne o vakwnusiri a, kaa, "Kôneliosi."

4 Nga o leruanya, ogwnu tûru a, o kaa, "O kini, Nyenwe aij?"

Enine izi kaa, "Chiokike nûrnu okpukpe i, o chenwanyarnu ernu oyinu ele mboni aka i. 5 Kîtna, zizne ele badnû be zne Jopa, be sukwu otu nwerukna rëwhna a bu Saimoni Pita. 6 O zi n'oro otu nwerukna rëwhna a bu Saimoni nye ernu akpukpo anô, nye oro a zi nû ngeri osimini."

7 Nga enine izi wam ya nû a nookwu oka lahnarnu, Kôneliosi sukwu ele izi a lawûru, nû otu nye ogwnu ke bu otu nû rime ele izi a, nye nôtotu ogwnu Chiokike. 8 O kanu be nhne mernu, zizne be Jopa.

9 N'ekile a, kpa be naavadu Jopa ndundu, Pita zne n'olo oro n'iwhnehnie† zne kpe okpukpe. 10 Nga wîrî gwnûrnu a, o pio nhne o jeeri, be zi neesi wîrî, o whnûrnu owhnurninya. 11 O whnûrnu hne oligwe kpumernu, nû nhne nû lele etere be dôdnarnu nû nkala éno a dû eli. 12 Kpakara anphia óbula ma agwo, ma ònunu oligwe zi nû rime a. 13 Otu akpîri kanu a, "Pita, lizô, gbu, ri."

14 Kôvu Pita saru, "Óza, Nyenwe aij, kwnornu nû m rilele m nhne óbula rûru oru, móbu ke zîla rîchna."

15 Akpîri wam kwu ke mgba lawûru, "Nhne óbula Chiokike karu nû o zi rîchna, i kwûla nhne zîla rîchna."

16 Nhne ka mernu mgba éto, kpakara be lahna nû rime oligwe. 17 Kpa Pita zi naagbadî risi owhnurninya ka, ele rukna wam Kôneliosi ziyyaru mahîaru oro Saimoni, be gwuzorù n'ogodo öönhna. 18 Be jikwa, "O bu hna hne Saimoni Pita zi?"

19 Nga Pita zi koriri naagbadî risi owhnurninya ka, Enine Nsô kanu a, "Le, ele rukna éto noopio i. 20 Jiknernu éhni i, snornu be zne, i sîgha òka o sno be zne, kwnornu mawa ziyyaru be."

21 Pita hiedna n'olu oro, kanu be, "Me bu nye anû noopio. Ndâa nhne anû kwnornu va?"

22 Be kaa, "Kôneliosi nye risi nêechi ele ogwnu ziyyaru aij, o bu nye mee mma nû nye nôtotu ogwnu Chiokike. Kpakara ele Ju nôoso aanya k'agida. Otu enine izi Chiokike kannu a o sukwu i n'oro a, ma o nûrnu nhne i jookwu." 23 Pita kwubnanya be oro, be dnanyi chi bo. N'qisisi a, Pita nû agwna rûmu nda ele zi nû Jopa snornu be zne.

Pita zi n'oro Kôneliosi

24 N'ekile a, o vadu Sizaria, hne Kôneliosi nû rûmu nwene a nû ele enyi a o sukwuru zi neese a. 25 Kpa Pita naabna n'oro, Kôneliosi kwnusisi a, dna n'eli n'ochi a, kponu a risi eli. 26 Kôvu Pita tòlizo a, kanu a, "Lizô, kwnornu nû m bu m badnû etekne."

27 Pita nookwunu Kôneliosi òka, be bna nû rime oro, o owhnua agida ele badnû gbakorù. 28 O kanu be, "Hite n'iwu aij, anû magwu nû nye Ju nwéé rikne mekô nhne ya nû nye buô nye Ju móbu zne oro be. Kôvu nû Chiokike karu me kwû badnû nhne zîla rîchna móbu nhne rûru oru. 29 Nga anû sukwuru m, m nwéé m rikne sîkwa aijji. Kîtna, ndaa nhne mernu anû jiri sukwu m."

30 Kôneliosi kaa, "Obuchi éno wheru ewhe, m zi m neekpe okpukpe n'otnu-ige ke eto n'iwhnehnie.‡ Ngangam, otu nwerukna wogwu iwo naacha va-a-a, gwuzoru nû ruwhnu m. 31 O kaa, Kôneliosi, Chiokike nûrnu okpukpe i, o chenwanyarnu ernu oyinu ele mboni aka i. 32 Zizne ele badnû Jopa be sukwu otu nyerukna rëwhna a bu Saimoni Pita, o bu nye izne n'oro Saimoni nye ernu akpukpo anô, nye wu nû ngeri osimini." 33 M ziyyannu ji izi wara wara, i mekwaru nkari va. Kîtna, kpakara ai zi nû ruwhnu Chiokike, neese o nûrnu kpakara nhne Nyenwe aij nyeru n'iwu ji kanu aij."

Ikwu-omu Pita n'oro Kôneliosi

* 10:3 ötnu-ige ke eto n'iwhnehnie: ókukwo ke mbom kwuru ige awa ke tolu † 10:9 iwhnehnie: ókukwo ke mbom kwuru ige awa ke tolu
kwuru ige awa isunu ‡ 10:30 ötnu-ige ke eto n'iwhnehnie: ókukwo ke mbom kwuru ige awa ke tolu

³⁴ Pita bete o kwu ɔka, kaa, "M mahiaru m kitna n'ez i ɔka nü Chiokike zá neele badn anya nü ruwhnu." ³⁵ Kóvu Chiokike nookwubnanya nye ɔbula ke nötou ogwnu a, nye neeme mma hite nü mba ɔbula. ³⁶ Anü magwü izi Chiokike ziznenu ele Izireli, nöökpo okwo izi ɔma udno hite nü Jizösi Karaïsi, nye bu Nyenwe kpakara badn. ³⁷ Anü magwü nhne mernu nü kpakara Judiya hite nü Galili, kpa Joni znikworu izi ɔma owu mini. ³⁸ Anü magwü maşı nhne gbasiri Jizösi nye Nazarëti, kpa Chiokike nyeru a Enine Nsö nü rikne. O zneghariri nü rime kpakara eli neeme nhne ɔma, nöogwo kpakara ele rënwu ojo nwugwu, kwnornu nü Chiokike dagwunu a.

³⁹ A bu ele akebne kpakara nhne o mernu n'eli ele Ju ma nü rime Jerusëlem. Be kpögidne a n'ogba, gbu a. ⁴⁰ Kóvu Chiokike mernu ma o hi n'enwu lizo n'obochi ke eto, mee ma o whuya iwhne. ⁴¹ O búo kpakara ele badn whnurnu a, kóvu o bu aïwa ele akebne Chiokike hojhari. Aï nü a snornu ri wiri, nwö mini nga o hiri n'enwu lizo. ⁴² O nyee aï iwu a zne zni izi ɔma ka nyee ele badn, a gba akebne nü o bu ya nye Chiokike hojhari o bürü nye ikpe kpakara ele zi bñdnu nü ele nwñrnu onwu. ⁴³ Kpakara ele ɔwhnurninya gbarü nhne gbasiri a, nü kpakara ele jeekweru nu ya, be jaagbarunu be mmehie be hite nü rikne ke zi nü rëwhna a."

Ele búo ele Ju nahiaru Enine Nsö

⁴⁴ Kpa Pita zi nookwu ɔka, Enine Nsö dnakwasiri kpakara ele noobno nsni nü izi ɔma. ⁴⁵ O gbagwojiri ele Ju kweru ekwe ele snornu Pita hi nü Jopa va anya, nü Chiokike wükwasiri ele búo ele Ju Enine Nsö. ⁴⁶ Be nünnu kpa be naaznarni Chiokike n'ikwu onu zi odo n'odo.

Pita kaa, ⁴⁷ "Ele ka nahiaru Enine Nsö lele aï, o zi nye joobnosni o wü be mini?" ⁴⁸ O nyee iwu be wü be mini nü rëwhna Jizösi Karaïsi. Be riásno Pita ma ya nü be daziri ɔbochi ele nü ele.

11

Pita kowaru nhne o mernu

¹ Ele izi nü rümu nda zí nü kpakara Judiya nünnu nü ele búo ele Ju nahiaru ikwu-onu Chiokike. ² Nga o Pita znernu Jerusëlem, ele be kparu nka lizo kwugidne Pita, ³ kaa, "I znernu n'ro ele be kpáge nka, ji nü be rikɔ wiri."

⁴ Pita kanu be nhne mernu hite n'oziri du okwukwo, ⁵ "Kpa me zi neekpe okpukpe nü eli Jopa, m whnurnu m ɔwhnurninya, m whnurnu nhne nü lele etere be doðnarnu nü ngeri əno a hite n'oligwe, o kwusi hne me zi." ⁶ M lebna anya n'olu a, m whnun nü

rime a anohia, nü okne anohia ojo, nü agwo nü onunu oligwe. ⁷ M nünnu m otu akpíri naakanu m, 'Lizo, Pita, gbu, ri.'

⁸ "Kóvu m karu m, 'Óza, Nyenwe ai, o zá nhne ɔbula rüru ɔru mɔbu ke zila ríchna bnaleru m onu.'

⁹ "Akpíri wam kwu ke mgba lawuru, kaa, 'Nhne ɔbula Chiokike karu nü o zi ríchna, i kwúla nhne zila ríchna.' ¹⁰ Nhne ka mernu mgba éto, omekwo, kpakara be lahnarnu oligwe.

¹¹ "N'ige wam, ele rukna éto ele be ziyanu m hite nü Sizaria vaduru nü oro wam me zi. ¹² Enine Nsö kanu m me sîgha ɔka, kóvu me snornu be zne. Rümu nda m isunu ka hiri nü Jopa snornu m zne Sizaria, kpakara aï bna n'ro Koneliosi. ¹³ O kanu aï kpa o whnurnu enine izi gwuzo n'oro a, ke kannu a, 'Zizne ele badn zne Jopa, be sukku otu nwerukna rëwhna a bu Saïmoni Pita. ¹⁴ O jaakanu i ɔka ke be jøoznhobia ji nü ezi-nü-oro i.' ¹⁵ Kpa me panjorun nookwunu be ɔka, Enine Nsö dnakwasiri be lele kpa o dnakwasiri aï n'oziri. ¹⁶ M chenwanya ikwu-onu Nyenwe ai kwuru, 'Joni jiri mini wü ele badn mini, kóvu be jeeji Enine Nsö noowu anü mini.' ¹⁷ Chiokike nyeru be nkesi wam o nyeru aï kpa a kweru nü Nyenwe aï Jizösi Karaïsi. M bu nyele ke me joobnosnili Chiokike?"

¹⁸ Nga be nünnu nhne ka, be kpusni onu be, be znarni Chiokike, kaa, "Chiokike nyeru ele búo ele Ju obirizi ɔtuhnasna mkpoma ma be ziři bñdnu."

Ogbako ke zi n'Antjoku

¹⁹ Kitna, okne ɔkpakna ehni wam ke whuya kwnornu enwu Sitivini mernu ele kweru ekwe gbase du Fonisia nü Saiporosi nü Antjoku. Be neezni ele Ju kppi izi ɔma. ²⁰ Kóvu agwna ele kweru ekwe, ele rukna hiri nü Saiporosi nü Sirini znernu Antjoku, be nü ele búo ele Ju nookwu ɔka, nöökpo okwo izi ɔma gbasiri Nyenwe aï Jizösi. ²¹ Iknernema Nyenwe aï sno be, agida ele badn kweru, tñhnsna hne Nyenwe aï zi.

²² Otnutnu ka dñru ogbako ke zi nü Jerusëlem nsni, be zizne Banabasi Antjoku.

²³ Nga o varu, whnu èrnü Chiokike n'esilawuru ele ke a, mkpoma soru a n'onu, o kanu be yisi ehni gweru kpakara mkpoma be tükwasiri nü Nyenwe aï. ²⁴ Banabasi bu ɔmamarna badn ke nwernu Enine Nsö nü ɔtukwasi ovu. Agida ele badn kweru nü Nyenwe aï.

²⁵ Banabasi zne o pio Solu nü Tasosi.

²⁶ Nga o piojhari a, o kwuya a Antjoku. Be lawuru zi neezni agida ele badn nhne nü Antjoku otu awha. Be sukwuru ele sno apna Jizösi "Kirisiteni" oziri n'Antjoku.

²⁷ N'ige wam, agwna ele ɔwhnurninya hiri nü Jerusëlem zne Antjoku. ²⁸ Otu nyenum

nü rime be nye rəwhna a bù Agabosi, gwuzoru nü rikne Enine Nso whnù owhnurninya nü okne əknunyo jaazi nü kpakara owa. (Oknunyo ka dnarnü nga Kalaudioşı nəechi.)²⁹ Ele sno apna Jızosı kpebi nü nye obula jeezizne nhne kpa o nwernuer rikne yisinu rümu nda ele zì nü Judiya aka.³⁰ Ka bù nhne be mernu, be bità ıwai gwezenetu ele risi əgbako hite n'aka Banabası nü Sòlu.

12

Erodu gburu Jemisi, tu Pita ikelu

¹N'ige ka Eze Erodu panıızoru o kpakna agwana ele zì n'ögabako Chiokike ehni.²O gweru ama-ogwnu gbu Jemisi nwene rukna Joni.³ Nga o whnurnu nü o sori ele Ju ovu n'önü, o zne nü ruwhnunu nwudne Pita. (Ka mernu n'ige Iriri Brédi Whúge Owhu.)⁴Nga o nwudnernu Pita, o yisi a n'oro ikelu, o gweru a nyewhete n'aka otu ele əgwnu eno eno. Erodu neese o gwehia a n'ikpe əohna nga Iriri Ogawhe whemernu.⁵Pita zì n'oro ikelu, kovu əgbako Chiokike neekpesi okpukpe rikne gbasıri a nü ruwhnunu Chiokike.

Pita whýaru n'oro ikelu

⁶N'abalı ke joobo əbochi Erodu jeegweya nü ruwhnunu ele əohna, Pita zì neezni anyarna n'esiławuru ele əgwnu lawürü ele neese a. Be tıru a ijigba lawürü, ele neese nhne gwuzo n'önü-mgbo.⁷ Ngangam, enine izi Nyenwe aï varu gwuzoru, iwhne mukwası nü rime oro ikelu. Enine izi wam kpatu Pita aka nü ngeri ehni, o kanu a, "Lizo wara wara." Ijigba dnahnala n'aka Pita.⁸ Enine izi wam kaa, "Suru ajní i, woru okoro-əchi i." Pita mee kpam, enine izi wam kanu a, "Woru iwo i, snornu m."⁹ Pita snornu a whoga n'oro ikelu. O maa nü hne enine izi wam neeme bù nhne zì ire. O che nü o əqowhnu owhnurninya.¹⁰ Be whe ele nse ke mbom, nü ke əbo, be va nü ke ipne-aznų ke bù əönü-mgbo rugwe bnarnu nü rime eli-əohna. Əönü-mgbo wam gbama n'aka a. Be whoga, be neezne n'otu apna, ngangam, enine izi wam ghasa Pita.

¹¹Pita mahıja ehni a, o kaa, "Kitna, m maam nü o bù n'ezı nü Nyenwe aï ziyyarun enine izi a, döhiha m n'aka Erodu, döhiha m nü kpakara nhne ele Ju neede anya a."¹² Nga o mahıjaru nhne ka, o zne nü oro Meri nne Joni Makı. Agıda ele badnù gbakoru pili neekpe okpukpe.¹³ Pita znu aka nü əönü-mgbo, otu nnwö rinya rəwhna a bù Roda zne o nakwe a.¹⁴ Nga o mahıjaru nkoli a, ovu oso n'önü mernu o nwée rikne gbama oro, o gba əso zne kanu be nü Pita gwuzogwu nü əönühna.

¹⁵ Be kanu a, "Anya bùo i oma." Kovu o kwusi a rikne, be kanu a, "O bù enine a."

¹⁶Kovu Pita zì körirı nooznu aka n'önü-mgbo. Nga be gbamarnu oro, whnù a, o gbagwojiri be anya.¹⁷ O whenu be aka be kpusnime əunu be. O kanu be kpa Nyenwe aï gwehıar u n'oro ikelu. O kanu be, "Anu kanu Jemisi nü rümu nda m ele berere." O whoga zne hne berere.

¹⁸N'osisi, o mernu ele neese nhne anya agharı, k'agıda nhne mernu Pita.¹⁹ Erodu kaa be pio a, kovu be nwée rikne piohıa a, o kaa be sıkwa ele neese nhne ajiji, o nyee iwü be gbu kpakara be. Omekwo, Erodu hiri nü Judiya zne nü Sizaria dažırı ige matı.

Enwu Erodu

²⁰Ele Taya nü Saıdoni mernu Erodu ovu owe ehni, be zıri n'otu zne o whnù a, be mee ma Bilatıosi nye neelekwa oro eze gbagwasınu be. Be zne rjasno Erodu ma udno zıri, kwnornu nü eli be neenwehıa nhne oriri hite n'eli a.²¹ N'obochi be hohıar, Erodu woru iwo eze a dazırı nü ngadna eze a, kwunu ele badnù wam əka. ²²Be siwama lulo, kaa, "O búo badnù nookwu əka ka, kovu o bù otu chi."²³ Ngangam, enine izi Nyenwe aï lıdına Erodu kwnornu nü o nyéne Chiokike igwugwu. Rukpurukpuru ri a, o nwüma.

²⁴Ikwu-əunu Chiokike neezne nü ruwhnunu, naagbasa, nooso oso.²⁵ Nga Banabası nü Sòlu rnükworu ərnu be, be hi nü Jerusélem hiehna kwuru Joni Makı.*

13

Be zihalaru Banabası nu Sòlu

¹N'ögabako Chiokike ke zì nü Antıoku, ele neezni nhne nü ele əwhnurninya zì, Banabası, Simioni nye be kwu Naija, Lusosı nye Sirini nü Mane, nye ya nü Eze Erodu soru, nü Sòlu.²Kpa be zì neekpenu Nyenwe aï, noovu əunu, Enine Nso kaa, "Anu kewamanu m Banabası nü Sòlu, ma be zne rümu ərnu me kwnornu sukwu be."³ Nga be vukworu əunu, kpe okpukpe, be tükwası be aka nü risi, zihala be.

Nü rime Saipuroşı

⁴Kpa Enine Nso zihalaru Banabası nü Sòlu, be zne Selusia, hite nü pili zne Saipuroşı.⁵ Nga be duru Salamisi, be kpo okwo ikwunı Chiokike nü rime oro əgbako ele Ju, be nü Joni Makı nye izi be.⁶ Be zne n'eli əchia esilawürü tem be du eli-əohna Pafosi, be whnù otu nye ərnu aghıghı rəwhna a bù Ba-jızosı, nye Ju kwuru ehni a nye əwhnurninya.⁷ O bù enyi nye neechi eli əchia esilawürü wam nye rəwhna a bù Sajosi Pulosı, nye nwernuer akoniche. Nye əchichi wam sukwuru Banabası nü Sòlu nü ruwhnunu a ma o nurnu ikwu-əunu Chiokike.⁸ Kovu nye ərnu aghıghı ka,

* **12:25** be hi nü Jerusélem hiehna kwuru Joni Makı Əkwukwo berere kwuru, be lahna Jerusélem, be nü Joni Makı.

Elimasi (ke bu rēwhna a nū ikwu-ōnu Giriki), pioru o kwnama nye neechi eli wam ma o gharu o kweru nū Jizosi.⁹ Solu, nye rēwhna bu Poju, nye Enine Nso jihiaru a nū rime, lekwasiri aanya,¹⁰ kaa, “Ji nnwō Ekwensu, nye irno kpakara nhne buru oma. Ji nye kpakara ərnu aghigho nū aruru-eli jiri nū rime. I jéesigbasí o gbanwo apna ziri ezi ke Nyenwe aij.¹¹ Kítña, le, aka Chiokike zi n'olu risi megidne i, i jookpu isni, i jóowhnu iwhne ke obochi ige mati.”

Ngangam, Elimasi whnūrnū nhne nū lele rijiriji nū əchichiri n'anya a, o whoga noopio nye joodu a n'aka.¹² Nye neechi eli wam kweru nū o whnūrnū nhne mernu, iznizni ikwu-ōnu Chiokike jiri aanya.

Nu rime Antioku ke Pessidia

¹³ Poju nū ele nū ya sno kworu ogbo hiri nū Pafosi zne Pega nū rime Pamfilia, kovu Jóni Maki gharuru be, lahna Jeruselem.¹⁴ Be hi nū Pega va nū Antioku ke Pisidia nū Obochi Ozukwa Inwe, be bna nū rime ogo əgbako ele Ju daziri eli.¹⁵ Nga be gwnūrnū hite n'Iwu Mozizi nū nhne ele owhnurninya gbaru, ele risi ogo əgbako zi be izi, “Rūmu nda aij, o jaamasí aij o buru nū anu jī iji əkwnata ovu anu jeezni ele ka.”

¹⁶ Poju gwuzoru, whenu be aka, bete nookwu oka, “Ele Iziréli ibne m, nū kpakara ele eli berere neekpenu Chiokike, anu bnote m nsnj.¹⁷ Chiokike ke ele Iziréli hohiaru ele nda aij əknani, mee be okne mba nū ige be zi n'eli Ijipiti, Chiokike hiri n'eli Ijipiti kwuhja be n'aka rikne.¹⁸ O nagidneru be nri awha eno n'eli-ikpa.¹⁹ O luluru mba əsau ke eli Kenani, gweru eli be nyee ele ke a ma o buru ke be.²⁰ Kpakara nhne ka mernu nhne nū lele riwu awha eno nū nri isne.

“Omekwo, o nyee be ele ikpe, tem o dū ige Sameli nye owhnurninya.²¹ Nga be pioru eze, Chiokike nyernu be Solu nnwō Kisi, ke hi n'avnūrnū Benjamini, buru eze nri awha eno.²² Nga o gwemernu a, Chiokike mernu Devidi eze be, ka bu nhne Chiokike kwuru gbasiri a, ‘M whnūrnū m Devidi nnwō Jesi, nye nū lele mkpoma m, nye jeeme kpakara nhne me pioru o mee.’

²³ Hite n'avnūrnū nwerukna ka, Chiokike gwelizoru Nye Oznohia Jizosi, nyee Iziréli lele kpa o kweru mkwna.²⁴ Sì Jizosi panizoru ərnu a, Jóni beru əsno kpō okwo ma kpakara ele Iziréli tūhnasna mkpoma ma be wu be mini.²⁵ Kpa Jóni nōornukpa ərnu a, o kaa, ‘Anu neeché nū m bu m nyele? M bú o nye wam anu neele anya a. Kovu o naava n'aznū m, m kwésige m owhudnahie tōma eriri okoro-ochi a lawuru.’

²⁶ “Rūmu nda m, ele avnūrnū Ebereham nū kpakara ele eli berere ele neekpenu Chiokike, izi oznohia ka bu nhne be neezni

aj.²⁷ Ele wu nū Jeruselem nū ele risi be máa nū ya bu Nye Oznohia, be ghōhiage ikwu-ōnu ele əwhnurninya be nōogwnu kpakara Obochi Ozukwa Inwe. Kovu be mernu nhne ele əwhnurninya kwuru mezu nga be kperu a ikpe ənwu.²⁸ O bu ezi nū be nwée nhne be ji ma a ikpe ənwu, be kaa Paijleti gbu a.²⁹ Nga be mezuru kpakara nhne be kwuru n'okwukwo nsq gbasiri a, be vudna n'olu əgba, lite a.³⁰ Kovu Chiokike mernu o hi n'enwu lizō.³¹ O mernu ele snornu a hi nū Galili va Jeruselem whnū aanya. Be bu ele akebne nyee ele Iziréli.

³² “A neezni anu izi oma Chiokike kweru ele nda aij əknani mkwna.³³ Chiokike mezunnu aij rūmu be mkwna wam, hite nū ome Jizosi hi n'enwu lizō. Lele kpa be gbaru Eri Oma ke əbo,

‘Jiwa bu Nnwō m,

m murnu m ji tna.’

³⁴ “Nhne Chiokike kwuru gbasiri ome ma o hi n'enwu lizō, o jōoro oro, bu ka, ‘M jeenyi e ngozi zì nsq ke kwsiri əkwnata ovu me kweru Devidi mkwna.’

³⁵ O kwuru nū hne berere,

‘I jéekwe ma nye nsq ke i ro oro.’

³⁶ “Devidi mernu nhne Chiokike pioru o mee n'ige ke a, o nwü, be lite a nū ngeri illili ele ke a, o ro.³⁷ Kovu nye wam Chiokike mernu o hi n'enwu lizō rōge oro.

³⁸ “Rūmu nda m, anu mahia nū o bu hite nū Jizosi hne a nookpo okwo əgbatu mmechie.³⁹ Hite nū ya, kpakara ele kweru jeenwernu əhni be hite nū kpakara mmechie. Ka bu nhne Iwu Mozizi nwée rikne mee.⁴⁰ Anya dū anu eli, o zì nhne ele owhnurninya kwuru be mezu n'əhni anu,

⁴¹ ‘Le, anu ele onu ojo,

o ji anu anya, anu nwü ənwu,

kwnornu nū nhne me joornu n'obochi anu, bu nhne anu jéekweru, o bubedi nū nye berere kanu anu.’”

⁴² Kpa Poju nū Banabası nōowhoga n'oro əgbako, be kanu be va n'Obochi Ozukwa Inwe berere kwunu be oka.⁴³ Nga əgbako gbasarū, agida ele Ju nū ele bnarnu okpukpe ele Ju snornu Poju nū Banabası. Be nookwun be oka ma be dazigidne n'oru ke Chiokike.

⁴⁴ N'Obochi Ozukwa Inwe berere, kpakara ele zì n'eli wam znernu o nūrnū ikwu-ōnu Nyenwe aij.⁴⁵ Nga ele Ju whnūrnū igbudu badnū wam, owho-anya jihi a n'ovu be, be kwu oka megidne nhne Poju kwuru, kpası a iwhnerne.

⁴⁶ Kovu Poju nū Banabası jiri anya rikne kwu oka, kaa, ‘O zì mkpa nū a znernu ebe əsno kwunu anu ikwu-ōnu Chiokike, kovu hne anu juru a, gwnū əhni anu ele kwésile būdnu kwō okwo, a jaaghāru anu, znekwnusi ele būo ele Ju.⁴⁷ Kwnornu nū ka bu nhne Nyenwe aij nyernu n'iwu,

'M ziznernu m anu ma anu bürü iwhne ke ele búo ele Ju,
ma anu bürü apna ɔznhia mmehie ke kpakara ɔwa.' "

⁴⁸ Nga ele búo ele Ju nurnu nhne ka, mkpoma soru be n'ənu k'agida, be znarni izi əma Nyenwe aj, ele be hohiaru kwnornu bñdu kwó okwo kweru.

⁴⁹ Ikwu-ənu Nyenwe aj gbasarú nu kpakara eli. ⁵⁰ Kovu ele Ju kpasu ele risi nu rime eli nu ele rinya kwu ele eli berere ele neekpenu Chiokike, be bete ə kpakna Pölu nu Banabasi əhni, be chihala be n'eli be. ⁵¹ Ele izi wam lısnama rızna əchi be megidne be, zne Aikoniom. ⁵² Ele sno apna Jizozi zi nu Antıoku nwudna k'agida, Enine Nso jihia be.

14

Nu rime Aikoniom

¹ Nu rime Aikoniom, Pölu nu Banabasi zneru nu rime əro ogbako ele Ju lele kpa be mesi, be kwu ikwu-ənu Chiokike nu rikne ke mernu agida ele Ju nu ele búo ele Ju gho ele kweru ekwe. ² Kovu ele Ju ele kwé ekwe kpasuru ovu owe əhni ele búo ele Ju megidne rümu nda aj. ³ Pölu nu Banabasi daziri pii gbu əkwnu, be kwusi nhne gbasiri oru Nyenwe aj rikne. Nyenwe aj mesiri ərnu izi əma be rikne hite n'ərnu ndu-əhni nu ərnu elekema ke be noornu. ⁴ Kovu ele eli wam kewarü, agwna be danu ele Ju, ele berere dagwunu ele izi wam. ⁵ Ele Ju nu ele búo ele Ju gba iznuznu, be nu ele risi be mee be nhne rikne, ə tu be akaworugwu nu o gbu ele izi wam. ⁶ Kpa ele izi wam nurnu a, be gbañne Lisitira nu Dëbi, eli ele Laikonia, nu eli ke gbaru a gburugburu, ⁷ hne be zi neezni izi əma.

Nu rime Lisitira nu Dëbi

⁸ Otu nwerukna zi nu Lisitira nye dnarnu mgworo n'ochi lawuru, o bu nye mgworo kpa be murnu a, o znekolele izne. ⁹ O dazi noobno nsnı nhne Pölu nookwu, Pölu le a anya whnū nu o nwernu ətukwasi ovu be ji ə gwø a. ¹⁰ Pölu gweru okne nkoli si okokoba kaa, "Lizø n'ochi i lawuru." Nwerukna wam gbu əwuru, bete neezne izne.

¹¹ Nga agida ele badnū wam whnurnu nhne Pölu mernu, be bete esi okokoba n'ikwu-ənu ele Laikonia, kaa, "Chi ai gholam badnū va lekasi aj." ¹² Be jita Banabasi Zusi, be jita Pölu Hemisi kwnornu nu o bu ənu nookwu əka. ¹³ Nye naakwa arjohna Zusi ke əro a zi nu ruwhnu eli-əhna gweya əhni nu igwugwere n'ənuhna. Ya nu agida ele badnū wam noopio o kwanu ele izi wam arjohna.

¹⁴ Nga Pölu nu Banabasi nurnu nhne be noopio o mee, be dowa iwo be, gba əso bna n'esilawuru agida ele badnū wam, neesi okokoba, ¹⁵ "Ele nwe m, ndaa nhne anu

kwno neeme nhne ka? A bu badnū etekne lele anu. A varu ə kpö okwo izi əma ma anu hi nu kpakara nhne ka bnana iru whuya, tıhnasnakwnus ke Chiokike zi bñdu, nye mernu oligwe nu əwa nu okne osimini nu kpakara nhne zi nu rime be. ¹⁶ N'ige wheru ewhe, Chiokike gharuru kpakara ele badnū ma be zne n'apna ke be, ¹⁷ kovu, Chiokike mernu əhni a whuya iwhne hite nu nhne əma o neeme, o neenyə anu mini ozuzo hite n'oligwe, nu mkpuru n'ige o kwestiri, o neenyə anu wiri, mee snarnima jihia mkpoma anu." ¹⁸ O bu n'ezı nu ele izi wam kwuru əka kpa, o bu nhne rarü əhni o mee be gharur ə kwanu be arjohna.

¹⁹ Agwna ele Ju hiri nu Antıoku ke Pisidia nu Aikoniom va, be doru ibrudu ele badnū wam yisi n'əhni be, be tu Pölu akaworugwu, döphala a nu rime eli be, be neeché nu o nwunam. ²⁰ Kovu kpa rümu nda gbaru a gburugburu, o lizø lahna nu rime eli-əhna, ke chi boru ya nu Banabasi zne Dëbi.

Be lahna Antıoku nu rime Siriya

²¹ Pölu nu Banabasi zne zni izi əma nu Dëbi, be nwelija agida ele sno apna Jizozi. Be lahna Lisitira, hite pii zne Aikoniom, zne Antıoku nu rime Pisidia. ²² Be mee ele kweru ekwe gwuzosi rikne, kasi be mkpoma ma be dazigidne n'əkwnata ovu, be kaa, "A jeehi nu rime agida awhnıwhnu bna n'eli-eze Chiokike." ²³ Nu rime ogbako Chiokike obula, Pölu nu Banabasi hohia ele okno badnū, hite nu okpukpe nu ovu ənu chete be nu ruwhnu Nyenwe aj, nye be kwnataru mkpoma. ²⁴ Nga be znezuru eli Pisidia, be va nu Pamfilia. ²⁵ Be kpö okwo izi əma nu rime Pega, hite pii zne Atalıa. ²⁶ Be hite n'Atalıa kworu ogbo lahna Antıoku, hne be gweru be nyewhete n'oru ke Chiokike nu ərnu be rnukwori* kıtña. ²⁷ Nga be vadur nu rime Antıoku, be sukwukota ele ogbako Chiokike kanu be kpakara nhne Chiokike jiri be rnū, nu kpa ə gbamanu ele búo ele Ju ənuhna ma be kweru. ²⁸ Be nu ele kweru ekwe daziri pii gbu əkwnu.

15

Ogbako ke zi nu Jerusælem

¹ Agwna ele rukna hiri nu Judiya va Antıoku bete neezni rümu nda, kaa, "Be nwelija rikne znohia anu okwolem ma be kparu anu əka, lele kpa Iwu Mozizi kwuru."

² Pölu nu Banabasi nu be nədogbuta gbasiri nhne ka, be kwekota nu Pölu nu Banabasi nu agwna ele zi nu Antıoku jeezne Jerusælem whnū ele izi Karaisi nu ele okno badnū gbasiri nhne ka. ³ Ele ogbako Chiokike zizne be, be zne nu rime Fonisia nu Sameria, be

* 14:26 Gwnu Ernu Ele Izı 13:1,2.

kwuhja kpa ele búo ele Ju tūhnasnakwnusiri Chiokike. Otnutnu ka mernu kpakara rūmu nda nwudna k'agida.⁴ Nga be vaduru Jerusèle, ḥgbako Chiokike, nū ele izi nū ele okno badnū nabnanyarnū be, be kanū be kpakara nhne Chiokike jiri be mee.

⁵ Koyu agwna ele kweru ekwe ele otu ele Farisi gwuzoru, kaa, “Be jaakpariri be nka, kanū be biṭa Iwu Mozizi.”

⁶ Ele izi nū ele okno badnū zne iznuznu ma be lebna anya nhne gbasiri ḥka ka.⁷ Nga be kwuru agida oka gbu okwu, Pita gwuzoru, kaa, “Rūmu nda m, anū magwū kpa n'ige wheru ewhe kpa Chiokike ḥohiaru m n'esilawūru anū, zne zni ele búo ele Ju izi oma ma be nūrnu, kweru masi.⁸ Chiokike nye marnu mkpoma kpakara badnū, gbaru akebne gbasiri be. O nyernu be Enine Nṣo lele kpa o nyernu aij.⁹ O kpáge ike n'esilawūru aij nū be, o snusnarnu ovu be kwnornu nū be kweruru.¹⁰ Kini kpayarū anū jaakpa Chiokike iru kītā hite n'otukwasí ele kweru ekwe ivu ke ai nū ele nda ai ɔknani nwée rikne vuli.¹¹ Óza, a kweruru, be zhñhia aij hite n'oru Nyenwe aij Jizosí lele be masi.”

¹² Kpakara be dazirī bii kpa be noobno nsnī nhne Banabasi nū Poju nookwu gbasiri kpakara īrnu ndu-ēhni Chiokike hiri n'aka be rnū n'esilawūru ele búo ele Ju.¹³ Nga be kwukworu, Jemisi gwelizō onu kaa, “Rūmu nda m, anū bnote m nsnī n'onu.¹⁴ Sajmoni karu kpa Chiokike hiri nū mbom gesi ele búo ele Ju ruwhnu oma a, o mernu agwna be bürü ele ke a.¹⁵ Ikwu-onu ele ɔwhnurninya nū nhne ka dnakotaru n'otu, lele kpa ɔkwukwo nsō kwuru,

¹⁶ ‘Nyenwe aij karu, Omekwo, m jaalahna, m jeegwulizō ḥro Devidi dnarnu adna, m jeegweme mkpomkpo ḥro a, wulizo a, m jeeme a o gwuzosi rikne berere.

¹⁷ M jeeme ka ma kpakara ele badnū pio Nyenwe aij,
kpakara ele búo ele Ju ele me sukwuru ma be bürü ke m.

Ka bū nhne Nyenwe aij nye mernu kpakara nhne kwuru.

¹⁸ Ṣ bū nye mernu ele badnū mahia kpakara nhne hite nū mbom.’”

¹⁹ Jemisi nookwuzne, “Echiche m bū ka, a kpákna ele búo ele Ju īhni, bū ele tūhnasnakwnusiri Chiokike.²⁰ Koyu a gbanu be ɔkwukwo, kanū be, be rī wiri ɔbula zīla rīchna be kwaru arjhona nyee rēnwi, be mékō ḥyi, be rīkō anō ɔbula be higburu ḥigbu, be rīkō ɔvnarna.²¹ Kwnornu nū be nōogwru Iwu Mozizi agida ige wheru ewhe n'oro ḥgbako be nū kpakara Obochi Ozukwa Inwe, be nōokpo okwo ikwu-onu Mozizi nū kpakara eli.”

Ele izi gbanu ele búo ele Ju ele ɔkwukwo

²² Ele izi nū ele okno badnū, be nū kpakara ḥgbako Chiokike, kpebi ḥohia agwna ele badnū n'esilawūru be zizne be Antjoku, be nū Poju nū Banabasi. Be ḥohia Judasi, nye be kwu Basabasi, nū Sailasi, ele rukna lawūru berere ele rūmu nda nōosoanya.²³ Be gba ɔkwukwo izi ka zizne be,

“Ajwa ele izi Karaisi nū ele okno badnū, rūmu nda anū, neebekwu kpakara rūmu nda ele búo ele Ju wu nū rime Antjoku, Siriya nū Silisia. A bekwulem anū.

²⁴ A nūrnu nū agwna ele rukna n'esilawūru aij varu kpakna anū īhni, mee ovu la anū mini hite nū nhne be kwuru, be nūnhne ka n'onu aij gbasiri a.²⁵ A gbaru iznuznu n'otu, a kwekorita o ziyanu anū ele izi a ḥohiaru, be nū ele enyi aij a whnūrnu n'anya, Banabasi nū Poju,²⁶ ele gweru būdnu be nyee nū nhne oze būdnu kwnornu nū n'ērnu Nyenwe aij Jizosí Karaisi.²⁷ A ziyanu anū Judasi nū Sailasi, ele jaakanu anū nū ruwhnu nū ruwhnu nhne a gbaru n'ɔkwukwo.²⁸ Aj nū Enine Nṣo kwekptarū, a tūkwasí ivu berere, be gweme kpakara nhne ka zi mkpa.²⁹ Anū rīkō wiri ɔbula be kwaru arjhona nyee rēnwi, anū rīkō ɔvnarna, anū rīkō anō ɔbula be higburu ḥigbu, anū mékō ḥyi. O jōsoburunu anū oma q bürü anū mee kpam. Anū dazikwaru nkari.”

³⁰ Be zizne ele izi wam Antjoku, nga be dūru Antjoku, be sukwukta kpakara ele kweru ekwe nyega be ɔkwukwo izi wam.³¹ Nga ele badnū wam gwnūrnu ɔkwukwo izi wam, ovu soro be n'onu k'agida kwnornu nū izi ɔkwnagidne wam.³² Judasi nū Sailasi, ele bū masi ele ɔwhnurninya, kwu ḥka gbu ɔkwnu naagba be inwe.³³ Be dazirī ige mati, be zihnaln be n'udno znekwnusí ele ziyaru be. [³⁴ Koyu o masiri Sailasi o dazirī pii.]³⁵ Poju nū Banabasi dazirī ige mati nū Antjoku be nū agida ele berere, be zne kpo okwo ikwu-onu Nyenwe aij.

Poju nū Banabasi kewaru

³⁶ Omekwo, Poju kanu Banabasi, “Ngwa ma a lahna, lekasi rūmu nda aij nū kpakara eli-ōhna hne a znirni izi oma Nyenwe aij, whnū kpa be naagbalj.”³⁷ Banabasi pioru ma be nū Joni Makì snornu zne.³⁸ Koyu Poju kwége o snornu be, kwnornu a dázigidne g'nērnu wam, koyu o ghasarū be nū Pamfilia.³⁹ Be doğbuta ka k'agida, be kewa īhni be. Banabasi kwuru Makì kwowhe mini zne Saiporosi.⁴⁰ Poju horu Sailasi, rūmu nda gweru be yisi n'oru ke Nyenwe aij, be whoga.⁴¹ O gawhe Siriya nū Silisia naagba kpakara ḥgbako Chiokike inwe.

16

Timoti snornu Połu nu Saılasi zne

¹ Połu zne Dębi nu Lisitira. Otu nye sno apna Jızosı zi pji, nye rəwhna a bu Timoti, nne a bu nyerinya Ju ke kweru ekwe, kovu nda a bu nye Giriki. ² Kpakara rümu nda ele zi nu Lisitira nu Aikoniono nookwu Timoti oka oma. ³ Połu pioru o kwuru Timoti zne, o kpa a nka. O mernu ka kwnornu nu kpkakara ele Ju wu n'eli ka maam nu nda a býo nye Ju. ⁴ Kpa be neezne hite ri'otu eli-ohna du n'eli-ohna berere, be nyee ele kweru ekwe iwu ke ele izi nu ele okno badnú zi nu Jerusèlem nyerunu, kanu be be bija kpkakara iwu ka. ⁵ Kpkakara ogbako Chiokike gwuzosi rikne n'okwnata ovu, naabahnasi n'obochi n'obochi.

Połu whnurnu owhnurninya nu Torasi

⁶ Be gawhe n'esilawuru eli Firigia nu Galasia, kwnornu nu Enine Nsø kwéle be kpó okwo izi oma nu eli Esia. ⁷ Nga be duru n'ike eli Misia, be pio o zne eli Bitinia, kovu Enine Jızosı kwéle be. ⁸ Kam kpayarú be jiri zne Misia nu Torasi. ⁹ Połu whnú owhnurninya n'abalı hne o whnurnu otu nwerunia Masidonia, gwuzo nu ruwhusu a naarjasnu a, "Bikno, va Masidonia yisınu aji aka." ¹⁰ Kpa Połu whnurnu owhnurninya ka, ngangam a jiknernu o zne Masidonia, kwnornu nu a kweru nu Chiokike sukwuru aji kpó okwo izi oma pji.

Lidiya nu ele qro a

¹¹ A kworu ogbo hite nu Torasi otu ngam zne Samotirasi, n'ekile a zne Niapolisi. ¹² A hite nu pji zne Filipai, eli ele Rom neechi ke bu risi ochichi eli Masidonia. A daziri obochi ele nu ele n'eli wam. ¹³ N'obochi Ozukwa Inwe a whoga n'eli-ohna zne ngeri osimini, hne a leru anya nu a joowhnu hne be kpe okpukpe. A daziri eli bete o kwunu ele rinya ele gbakoru pji oka. ¹⁴ Otu nye bnoteru nsni bu Lidiya nye hi nu Taitira, nye neere iwo odno odno. O bu nwerinya neekpenu Chiokike, Nyenwe aji kpume mkpoma a, o bno nsni nhne Połu nookwu. ¹⁵ Nga be wúru a mini ya nu kpkakara ele qro a, o sukwu aji, kaa, "O búru nu anú kweru nu m bu m nye kweru nu Nyenwe aji, anú va daziri n'qro m." O kwnagidne aji.

Połu nu Saılasi n'qro ikelu

¹⁶ Otu obochi kpa a neezne hne okpukpe, otu ohi rinya nye rəwhnu ojo nwugwu zuru aji, nye nookwu nhne jeeme n'ige zi nu ruwhusu. O naakpanú ele nwe a agida iwhai hite n'owhnurninya. ¹⁷ Nnwó rinya ka snornu aji nu Połu neesi okokoba, kaa, "Ele rukna ka bu ele izi Chiokike ke Kakwo Nhne Dum Olu. Be neegesi anú apna anú jeenwe əznohia."

¹⁸ Ka bu nhne o neeme agida obochi, tem ovu we Połu ehni, o tuhnsasna kanu rəwhnu ojo wam, "M ji m rəwhna Jızosı Karaisi nyee i iwu, hi nu rime a whuya." Rəwhnu ojo wam hi nu rime a whuya ngangam.

¹⁹ Nga ele nwe a whnurnu nu apna be neeji naakpa ıwai mesnirni, be pnııınu Połu nu Saılasi zne n'esilawuru ahja n'aka ele neechi eli-ohna. ²⁰ Be gwuzote be nu ruwhusu ele risi, kaa, "Ele rukna ka bu ele Ju, be neegweya mkpakpo nu rime eli-ohna aji. ²¹ Be neezni omen'eli ke megidneru iwu ai ele Rom, ke a nrwée rikne bı̄tali móbı̄ mee nhne be neezni."

²² Agida badnú wam yisi aka megidne be, ele risi dowa iwo Połu nu Saılasi, nyee iwu be pnııı be nhne. ²³ Nga be pnıakworu be nhne k'agida, be tı̄bna be nu rime qro ikelu, kanu nye risi qro ikelu o legidne be anya nkarı. ²⁴ Nga nye risi qro ikelu nrurnu iwu ka, o tı̄bna be nu rime rime qro ikelu, tı̄sı ochi be nu rime igwe isisi.

²⁵ N'esilawuru abalı Połu nu Saılasi bete neekpe okpukpe, nı̄ogwnunu Chiokike eri əznamı, ele ikelu berere noobnonu be nsni.

²⁶ Ngangam, eli tı̄nernu enye, ke mernu ntı̄-eli qro ikelu mernu imerne. Ngangam, kpkakara onuhna gbamarnu, ijigba dnahnala n'ehni kpkakara ele ikelu. ²⁷ Nye risi qro ikelu wam tnenyarnu n'anyarna, nı̄a o whnurnu kpkakara qro ikelu gbamarnu, o che nu kpkakara ele ikelu gbawhulem, o mnııornu ama-ogwnu a ma o gbu ehni a. ²⁸ Kovu Połu siwama okokoba, kaa, "I mékası ehni i nhne, kpkakara aji zi hna."

²⁹ Nye nye risi qro ikelu wam kaa be nyee a tonji, o gbabna rime qro ikelu, o marnu rururu dna n'eli n'ochi Połu nu Saılasi. ³⁰ O kwuhıı be, sı̄kwa be, "Ele nwe m, kını bu nhne me jeeme ma be znophia m?"

³¹ Be kaa, "Kweru nu Nyenwe aji Jızosı, be jıoznobia ji nu ele qro i." ³² Be kwunu a izi oma Nyenwe aji, ya nu kpkakara ele zi n'qro a. ³³ N'ige abalı wam, nye risi qro ikelu wam kwuru be, sny enya be, otu ngam be wu ya nu ele qro a mini. ³⁴ Nye risi qro ikelu wam kwuru Połu nu Saılasi la n'qro a, nyee be wiri, mkpoma soru a n'qnu, ya nu ele qro a, kwnornu nu be kweruru nu Chiokike.

³⁵ N'osisi, ele risi eli-ohna zizne ele badnú be sı̄gbasi ele rukna wam la. ³⁶ Nye risi qro ikelu wam kanu Połu, "Ele risi nyerunu iwu ji nu Saılasi la. Anu la n'udno."

³⁷ Kovu Połu kanu ele wam be duyaruu, "Be mágéle aji ikpe nhne ojo əbula, be pnıı aji nhne n'ahja, hne a bu ele Rom. Be tı̄bna aji n'qro ikelu. Kitna, be neesgbasi aji nu mgwugwa? Óza! Ele ochichi ele risi eli-ohna jaava hna, gbahja aji n'qro ikelu."

³⁸ Ele wam znernu kanu ele risi eli-ohna nhne Połu kwuru. Nga be nrurnu nu be bu

ele Rom, ogwnu tñru be. ³⁹ Be zne riasno be, gbaia be n'oro ikelu, kanu be whoga nñ rime eli be. ⁴⁰ Polu nñ Sailasi whoga n'oro ikelu, zne n'oro Lidiya. Be nñ rñmu nda whnñ, be kwunu be ikwu-onu osnuta mkpoma, gharu be, la.

17

Nu rime Tësalonika

¹ Be gawhe nñ rime Amfipolis nñ Apollonia, be vadu Tësalonika, hne be whnñru oro ogbako ele Ju. ² Lele kpa omen'eli Polu zj, o zne n'oro ogbako ele Ju, n'Obochi Ozukwa Inwe obochi eto, ya nñ ele badñu kwurita oka nhne zj n'okwukwo nsø. ³ O kowanu be, gesi be nñ Karaïsi jaata awhnñwhnu, omekwo, o hi n'enwu lizo. Polu kanu be, "Jizosi nye me nookpo okwo a, bñ Karaïsi wam." ⁴ Agwna be kweru, snornu Polu nñ Sailasi, ma agida ele bñuo ele Ju neekpenu Chiokike nñ agida ele rinya be marnu rëwhna be.

⁵ Kóvu ele Ju kwnornu awuwa, chikota agwna ele ojo zj n'ahia, be lizo megidne be. Okne mkpakpo dna n'eli wam. Be zne n'oro Jasoni ma be pnñhia Polu nñ Sailasi nyee ele wam. ⁶ Kóvu kpa be whnúge be, be pnñhnu Jasoni nñ rñmu nda berere zne nñ ruwhnu ele risi eli, neesi okokoba, kaa, "Ele rukna ka noovuya mkgaghasi kpakara ohna valem eli aij. ⁷ Jasoni bïkwataru be n'oro a. Be zá naabita iwu Siza, be naakaa eze berere zj, nye be nookwu Jizosi." ⁸ Be ji ikwu-onu nñ kpa mee okne mkgakpo dna n'eli-ohna ma n'esilawuru ele risi eli. ⁹ Ele risi eli mee Jasoni nñ ele ya nñ be sno kwu iwu, be sigbasi be la.

Nu rime Beria

¹⁰ Nga chi jiri, rñmu nda zihala Polu nñ Sailasi zne Beria. Nga be dñru, be zne n'oro ogbako ele Ju. ¹¹ Ele zj nñ Beria nwernu ovu òma karu ele zj nñ Tësalonika. Mkpoma be jiknernu o bno nsñ n'ikwu-onu ka, be nyosna rime ɔkwukwo nsø kpakara obochi ma be whnñ nhne Polu nookwu o bñ ezi oka. ¹² Agida ele Ju kweru, ma agida ele bñuo ele Ju, ka bñ ele rinya be marnu rëwhna be, nñ ele rukna, kweru masi.

¹³ Kóvu nga ele Ju ele zj nñ Tësalonika nñrnu nñ Polu nookpo okwo izi òma Chiokike nñ rime Beria, be va kpakne ovu ele badñu megidne Polu. ¹⁴ Ngangam, rñmu nda zihala Polu zne ngeri osimini, kóvu Sailasi nñ Timoti dazigidne nñ Beria. ¹⁵ Ele rukna sno Polu snornu a dñ Atënsi. Polu kanu be, be kanu Sailasi nñ Timoti kwnusi a wara wara. Ele rukna lahna Beria.

Nu rime Atënsi

¹⁶ Kpa Polu neese ma Sailasi nñ Timoti vawnusì a n'Atënsi, o gburu a igbugbu kpa o whnñru nñ kpakara ele eli wam neekpenu rñwu zj odo n'odo. ¹⁷ Ya nñ be kwurita oka

n'oro ogbako ele Ju, ma ele Ju ma ele bñuo Ju ele neekpenu Chiokike. Ya nñ kpakara ele o whnñru nñ rime ahia kpakara obochi nookwurita oka. ¹⁸ Agwna ele zni nhne be kwu ele Epikuri nñ ele Sitoiki nñ Polu nñodogbuta, ele ka kaa, "Ndaa nhne nye iwhnñriwhno ka nookwu?" Ele berere kaa, "O nookwu nhne gbasiri chi ikne." Be kwuru ka kwnornu nñ Polu nookpo okwo izi òma gbasiri Jizosi nñ kpa o hiri n'enwu lizo. ¹⁹ Be kwuru Polu zne n'ogbo ele Arïopagosi, kaa, "A pioru o mahia nhne gbasiri iznizni ikne i nookwu." ²⁰ Agwna nhne i nookwu bñ nhne ikne nñ nsñ aij, a pioru o mahia risi oka ka." ²¹ (Kpakara ele Atënsi nñ ele eli berere wu nñ Atënsi nootuwuhu ige be noobno nsñ nñ òtnutnu ikne ɔbula varu.)

²² Polu gwuzoru nñ ruwhnu ogbako ele Arïopagosi, kaa, "Ele rukna Atënsi, m whnñru m nñ anu nwernu ovu okpukpe n'apna ɔbula. ²³ Kpa me neezne izne nñ rime eli anu, m whnñru m nhne zj odo n'odo anu neekpenu, m whnñru m masi otu ojo arïohna be gbasiri nhne n'olu a, 'Nyee Chi ke a máa.' Nye wam anu neekpenu, o bñ n'ezí nñ anu máa, bñ nye me nookwu oka gbasiri a. ²⁴ Chiokike ke keru òwa nñ kpakara nhne zj nñ rime a, bu Nyenwe oligwe nñ òwa, o wú n'oro okpukpe ke ele badñu jiri aka be wu. ²⁵ Nhne badñu mernu nyee a zìla mkgpa, hne o bñ ya neenye badñu bñdñu nñ inwe nñ kpakara nhne. ²⁶ Hite nñ otu badñu o keru kpakara mba zj n'òwa, mee be wuru nñ kpakara òwa. O jiri aka a kpa ike ige kwesiri nñ hne ele badñu joowu n'òwa. ²⁷ O mernu ka ma ele badñu pio a, dna ndjìda gbasiri, pohia a. Kóvu Chiokike zìla ikere hne a zì. ²⁸ Lele kpa otu badñu kwuru, 'A zì bñdñu, neezne izne nñ rime a.' Agwna ele nkari ɔkwukwo anu karu, 'A bñ rñmu a masi.'

²⁹ "Hne a bñ rñmu Chiokike, a chéko nñ Chiokike nñ lele nhñe ɔbula be pnjornu opnio lele golu móbu siliva, móbu akaworugwu ke badñu jiri nkari aka a nñ akoniche a pnjo. ³⁰ Chiokike lewhuru ige badñu máa nhne anya, kóvu, kïtna, o nyeru iwu kpakara ele badñu hi nñ nhne ojo be whuya. ³¹ Kwnornu nñ o bitaru otu obochi o jeeji ikpe zj snam kpe kpakara òwa ikpe, hite n'aka otu badñu o hohiaru. O mernu ka whuya iwhne kwnornu nñ o mernu o hi n'enwu lizo."

³² Nga be nñrnu Polu kwuru nhne gbasiri olizo n'enwu, agwna be mee a nhne rñmu, kóvu agwna be kaa, "A pioru o nñrnu nhne ka n'ònù i berere." ³³ Polu whoga nñ rime ogbako be. ³⁴ Agwna ele rukna snornu Polu kweru, n'esilawuru be bñ Dionisisi nye otu ele Arïopagosi. Otu nwérinya rëwhna a bñ Damarisi nñ ele berere kweru masi.

18

Nu rime Körinti

¹ Nga ka wheru, Połu whoga nu Atensi zne Körinti. ² O whnurnu otu nye Ju, rəwhna a bu Akwiła, nye be murnu nu Pɔntosi, nye hiri n'Itali va, ya nu nnwerne a Prisila, kwnornu Kalaudiɔsi nye neechi nyernu iwu kpakara ele Ju whoga nu rime Rom. Połu zne o whnu be. ³ Ya nu be wuru, o snornu be rnū ernu ome tenti, kwnornu nu be nwernu otu aka ernu. ⁴ O nookwu ɔka n'oro ogbako ele Ju kpakara Qobochi Ozukwa Inwe, naakanu ele Ju nu ele Giriki ɔka.

⁵ Nga Saïlası nu Timoti hiri nu Masidonia va, Połu gweru kpakara ige yisi nu ɔkpo okwo izi ɔma, naagba ama nu Jizosı bu Karaishi nyee ele Ju. ⁶ Nga be lizoru megidne Połu, kpari a, o lisnama iwo a kanu be, "Ovnarna anu dazim nu risi anu, aka m zi richna. Hite kïtna, m jeeznekwnusi ɔli ele búo ele Ju."

⁷ O gharu be, zne wuru n'oro otu nye buo nye Ju neekpenu Chiokike, rəwhna a bu Taịtosi Jositosi, nye ɔro a n'oro ogbako ele Ju gba. ⁸ Nye risi ɔro ogbako ele Ju wam, nye rewhna a bu Kirisiposi, kweru nu Nyenwe aji, ya nu ele ɔro a, nu agida ele berere nu rime Körinti nurnu izi ɔma, kweru, be wu be mini. ⁹ Połu whnurnu qwhlnurninya n'otu abalı, Nyenwe a kanu a, "Ogwnu tûko i, nookpo okwo, i kpüsni ɔnu i. ¹⁰ M dagwunu mi ji, o zá nye jeenwe rikne mekasi i nhne, m nwernu m agida ele badnu n'eli ka." ¹¹ Połu daziri n'eli wam otu awha n'enwa isunu, neezni ele badnu ikwu-ɔnu Chiokike.

¹² Nga Galio bu nye neechi Akaya, ele Ju gbakoru n'otu mee m̄kpakpo megidne Połu, be kwuru a zne n'oro ikpe. ¹³ Be kaa, "Nwerukna ka neezni ele badnu kpa be neekpenu Chiokike ke megidnernu iwu aji."

¹⁴ Połu noopio o kwu ɔka nga Galio kanu ele Ju, "O bñru nu ka bu nhne ɔjo ke megidnernu iwu eli, m joobnonu anu nsni. ¹⁵ Kóvu hne o bu nhne gbasiri rəwhna, n'ɔka ke iwu anu, anu lebna anya nu rime a, m jéenwe rikne kpe ikpe gbasiri a." ¹⁶ O chihala be n'oro ikpe. ¹⁷ Be nwudne Sôşitenisi, nye risi ɔro ogbako ele Ju, li a nhne nu ruvhnu ɔro ikpe. Kóvu o gbásila Galio ria ria.

*Połu laharnu Antıoku
nu rime Siriya*

¹⁸ Połu nu rumu nda daziri nu Körinti agida qobochi, o whoga, Prisila nu Akwiła snornu a zne Siriya. O kó rukeri-ize a nu Kéñkiria, kwnornu m̄kwna o kweru ige wheru ewhe. ¹⁹ Be du Efesosi, Połu ghasa Prisila nu Akwiła. Q bna nu rime ɔro ogbako ele Ju, ya nu ele Ju kwurita ɔka. ²⁰ Be kanu a, o daziri gbu okwnu, kóvu o kwéle. ²¹ Nga o naala, o kanu be, "O bñru o masi Chiokike, m jeehiehnakwnusi anu." O kworu ɔgbo whoga nu Efesosi. ²² Nga o dñru Sizaria,

o zne Jeruselem bekwu ogbako Karaishi, hite pii zne Antıoku. ²³ O daziri ige mati pii, o whoga zne nu rime Galasia nu Firigia, naagba kpakara ele kweru ekwe inwe.

Połu nu rime Efesosi

²⁴ Otu nye Ju rəwhna a bu Apolosi, nye be murnu nu Alekizandaria varu Efesosi, o bu nye nkari ɔka, nye marnu nhne be gbaru n'ɔkwukwo nsø nkari. ²⁵ Be znurnu a n'apna ke Nyenwe aji. O ji onwunwu békwnu m̄kpoma zni nhne gbasiri Jizosı nu kpa o kswesi, kóvu o magwü nhne gbasiri ɔwu mini Jöni kpoj. ²⁶ O bete nookwu ɔka n'anya rikne n'oro ogbako ele Ju. Nga Prisila nu Akwiła nurnu a, be kwuru a la n'oro be, znikwata a n'apna Chiokike nkari.

²⁷ Apolosi kpebi o zne Akaya, rumu nda ele zi n'Efesosi gba okwukwo ma rumu nda ele zi n'Akusa nabnanya a. Nga o dñru, o znekwnusi ele kwehiar hite n'oru Chiokike, o yinu be aka. ²⁸ Hite n'anya rikne ke ɔka a, o mernu ele Ju kpusni ɔnu n'ohna, o mernu be mahia hite n'ɔkwukwo nsø nu Jizosı bu Karaishi.

19*Połu nu rime Efesosi*

¹ Kpa Apolosi zi nu Körinti, Połu gawheru nu rime ɔli vadu Efesosi. O whnurnu agwna ele sno apna Jizosı pii. ² O sîkwa be, "Anu nahişa Enine Nsø kpa anu kweruru?"

Be kaa, "A nuna ria ria ma o zi nhne be nookwu Enine Nsø."

³ Połu sîkwa be, "Nda kpa be wñru anu mini?"

Be kaa, "Hite n'owuwu mini Jöni."

⁴ Połu kaa, "Jöni wñru ele tñhnsarnu nu nhne ojo be mini, o kanu ele Izireli be kweru nu nye naava n'aznu a, nye wam bu Jizosı."

⁵ Nga be nurnu a, be wñru be mini nu rəwhna Nyenwe aji Jizosı. ⁶ Połu tñkwasi be aka nu risi, Enine Nsø dnakwası be, be kwu ɔka nu riro ikne, kwusa izi ɔma Chiokike. ⁷ Be hna lele ele nri ele rukna lawuru.

⁸ Połu zne n'oro ogbako ele Ju, enwa eto ya nu be noodogbuta, o jiri anya rikne kwu ɔka gbalı o kanu ele Ju nhne gbasiri ɔli-eeze Chiokike. ⁹ Kóvu agwna be mernu risi rikne, be kwéle o kweru, be kwu ɔka ojo megidne apna Nyenwe aji nu ruvhnu agida ele badnu. Połu gharu be, kwuru ele sno apna Jizosı, ya nu be nookwurita ɔka kpakara qobochi n'oro ɔmumu ɔkwukwo Taịranosi. ¹⁰ Be mernu nhne ka awha lawuru ke mernu kpakara ele wu n'eli Esia nurnu ikwu-ɔnu Nyenwe aji, ma ele Ju nu ele búo ele Ju.

¹¹ Chiokike rnurnu ɔrnu elekema zi n'ichne hite n'aka Połu. ¹² Hite n'ehni a be neegwepiya wepe nu nkiti nhne gweznenu

ele nriria zi ɖo n'ɖo ji, be gwɔ be, rənwu ojo hi n'ehni be whoga.

¹³ Agwna ele Ju ele naagaghari n'echeihala rənwu ojo pio o ji rəwhna Jizosi mee kpam. Be kanu rənwu ojo, "M neenye i iwu nü rəwhna Jizosi nye Poju nökpo okwo a."

¹⁴ Rumu rukna esau otu nye Ju, nye risi arjhina rəwhna a bu Sikeva, mernu kpa.

¹⁵ Kóvu rənwu ojo wam kanu be, "M maam Jizosi, m maam Poju, kóvu anu bu ele kele?"

¹⁶ Nwerukna wam rənwu ojo wam wu nü rime a bna be, megbu kpakara be, mekasi be ehni. Be hi nü rime ɖro wam vuru ɖru, gbaru eto gbawhu.

¹⁷ Kpakara ele Ju nü ele bùo ele Ju wu nü Efesozi nürnü nhne ka, ogwnu tū kpakara be. Be səbisinu rəwhna Nyenwe aji Jizosi k'agida. ¹⁸ Agida ele kweru ekwe varu kwuhia nhne be mernu nü ruwhnu ele badnū. ¹⁹ Agida ele amusu vuyarụ kpakara okwukwo be, kpɔ be békwnu nü ruwhnu ele badnū. Be gwñukota onu ahia be, pokwu mkpürü iwayi siliva isne. ²⁰ Kpam ikwu-onu Chiokike gbasar, ji iknernema gwuzosi rikne.

²¹ Nga nhne ka mekworu, Poju kpebi ɖgawhe Masidonia nü Akaya zne Jeruselem. ɖkaa, "Me znekwo, m jeezne Rom." ²² O zizne ele neeyinu a aka izi, Timoti nü Erasitosi, zne Masidonia. ɖaziri ige mati n'eli Esia.

Eli ghara ghara n'Efesozi

²³ Okne eli ghara ghara dnarnu n'Efesozi kwnornu n'apna Nyenwe aji. ²⁴ Otu nye nookpu siliva, nye rəwhna a bu Demetirisi, nye nookpu ɖro igbudu Diana, chi ele Efesozi, nye mernu ele ɖrnu a nwe mbnarna k'agida. ²⁵ O sukwukota ele ɖrnu a nü kpakara ele nü ya nwernu otu aka ɖrnu, o kanu be, "Anu magwụ nü a neenwehia agida iwayi hite n'ɖrnu aji. ²⁶ Anu nqowhnu, nqonu nhne badnū ka be kwu Poju neeme. O karu nü chi be jiri aka kpu bùo chi rià rià. O mernu agida ele badnū kweru ɖka a, nu hna n'Efesozi ma nü kpakara eli Esia. ²⁷ O bùo nü ɖrnu aji joowhu daj, kóvu ogwnu nootu aji nü ɖro okne chi aji Diana jooburu nhne etekne, igwugwu a whu, bu chi ke kpakara ele Esia nü kpakara owa nqokponu risi eli."

²⁸ Nga agida ele badnū wam nürnü a, onuma jihia be mkpoma, be bete neesi okokoba, "Diana ele Efesozi bu dikne."

²⁹ Mkpakpɔ wam gbase kpakara eli-ohna. Agida ele badnū wam nwudne Gayosi nü Arisitakosi, ele rukna Masidonia be nü Poju sno neezne izi, pnñrnu be zne ɖgbakoro eli-ohna. ³⁰ Poju pioru ma o zne nü ruwhnu ele badnū wam, kóvu ele kweru ekwe kwéle a.

³¹ Agwna ele n'eche echi ele enyi Poju zi izi, naarijasno a, o gésikø ehni a n'qgbakoro.

³² Kóvu nü mkpakpɔ zi nü rime ɖro ogbako wam, agwna badnū neesi otu nhne, ele berere neesi nhne berere, ele kakwo n'esilawuru be máa nhne be kwnornu gbakò. ³³ Agwna be kaa nü Alékizanda bu nye risi mkpakpɔ wam, ele Ju gwuzote a nü ruwhnu ohna. Alékizanda whenu be aka ma o nwerunu rikne kwu ɖka, ma o gohoru ɖnu nü ruwhnu ele badnū.

³⁴ Kóvu nga be mahiaru nu o bu nye Ju, be si okokoba n'otu ɖnu lele awa lawuru, kaa, "Diana ele Efesozi bu dikne." ³⁵ N'ipne-aznu, nye gba okwukwo eli-ohna mee be daziri bii, o kaa, "Ele rukna Efesozi, ele badnū magwụ nü eli Efesozi bitaru ɖro Diana nü igbudu a ke hiri n'olu dna. ³⁶ Badnū nwée rikne gonahoru nhne ka. Anu daziri bii, anu mée nhne bùo ɖma. ³⁷ Anu kwuyaru ele rukna ka hna, o bu n'ezu nü be znúge buznu n'ɖro Diana, móbù kpári chi aji. ³⁸ O bùru nü Demetirisi nü ele ɖrnu a noobno nye ɖbulu nhne, obochi ikpe zi, ele risi ikpe zimako, be kpe ehni be ikpe nü ruwhnu ele ikpe. ³⁹ O zi nhne berere anu pioru, be jookwu a n'ɖro ɖgbako ikpe lele kpa iwu kwuru. ⁴⁰ Kwnornu nü ogwnu nootu aji nü be jaakaa nü a mernu mkpakpɔ nü nhne mernu tra. A nwée rikne kowala risi mkpakpɔ ka móbu kaa nhne vuyarụ a."

⁴¹ Nga o kwukworu kpa, o gbase ɖgbako wam.

20

Poju znernu Masidonia nu Girisi

¹ Nga mkpakpɔ wam biri, Poju sukwukota ele kweru ekwe n'otu, kwunu be ɖka ɖsnuta mkpoma, o kanu be, be dazikwaru nkari, o whoga zne Masidonia. ² O zne nü rime kpakara eli wam nookwu agida ikwu-onu ɖsnuta mkpoma tem ɖadu Girisi. ³ O daziri pii enwa eto. Ele Ju naagba iznuznu nhne be jeeme a kpa o pioru o zne Siriya, o kpebi o lahma hite nü Masidonia. ⁴ Sopata nnwo Pirosi nye Beria snornu a zne, ma Arisitakosi nü Sekundosi hi nü Tesalonika, Gayosi hi nü Dèbi, Taikosi nü Tirofimosi ele hi n'Esia, nü Timoti. ⁵ Ele ka beru ɖsno neese aji nü Torasi. ⁶ Nga Iriri Bredi Whûge Owlu whemernu, a hi nü Filipaj kworu ɖgbo zne ke obochi isne wheru du Torasi. A daziri otu ikwezu.

Poju znernu Torasi

⁷ N'obochi mbom n'ikwezu, kpakara ai gbakoru ma a ri wiri n'otu, Poju bete nookwunu ele badnū ɖka tem du n'esilawuru abalí, hne o bu nü o naala n'osisi. ⁸ Agida tonji noonwu n'ɖro olu hne a zi n'qgbako. ⁹ Otu nnwo ikoro rukna rəwhna a bu Yutikosi dazigwu eli n'olu mgbo-wekpeke. O bete neezni anyarna kpa Poju zi ɖoriri nookwu ɖka, o hi n'olu ɖro ke ikwnu eto dna n'eli n'anyarna. Be vulizo a, kóvu o nwunam.

10 Poju gbadna eli, dnagidne a, bnagidne a, o kaa, "Ogwnu tuko anu, o zi bjudnu." 11 O lahna nu rime oro olu, nyawa bredi, ri, kpa o kwukworu oka gbu okwnu tem ehnam wasi, o la. 12 Be kwula nnwo ikoro rukna wam oro nu bjudnu, be snuta be ovu k'agida.

Hite nu Torasi zne Miletosi

13 A bna ogbo kworu zne Asosi, hne a jook-wuru Poju n'ogbo. O kannu aji a mee kpam, o jeeji ochi zne pii. 14 Kpa o kwnusiri aji nu Asosi, a vuru a n'ogbo zne Mitelini. 15 N'ekile a, a hi nu pii kworu ogbo zne nhne zi Kiosi ndundu. N'obochi ke sno a, a du Samosi n'obochi ke berere, a du Miletosi. 16 Poju kpe-biri o kworu ogbo whe Efesosi ma o gharu o tuwhu ige n'Esia. O zi a wara wara o du Jeruselem, o bhu ntu o jeekwe o mee n'obochi Pentikosi.

Polu kwunnu ele okno badnu Efesosi oka

17 Poju zizne izi hite nu Miletosi zne Efesosi kanu ele okno badnu ogbako whnu a. 18 Nga be vaduru, o kanu be, "Anu magwu kpa me tuwhuru ige me nu anu zi, hite n'obochi me varu eli Esia. 19 M ji m ovu hieru eli nuanya-mini ekwna rnui erunu lele nnwo izi Chiokike, o bu n'ezi nu ele Ju ji mmumma ojo be kpakma m ehni. 20 Anu magwu nu o za nhne ke jaabnanu anu iru ke me tugwannu anu kpa me neezni anu izi oma, kovu m znirni m nhne nu ruwhnu ohna nu hite n'oro anu zi ichne ichne. 21 Ma ele Ju ma ele buo ele Ju, m doru m anu aka nu nsni, ma anu hi nu nhne ojo anu tuhnasnakwnusi Chiokike, kworu nu Nyenwe aji Jizosi. 22 Hite n'obno nsni nhne Enine Nso kwuru, m jeezne Jeruselem, m m'aam nhne jaadnakwasii m pii. 23 Kovu m magwu m nu rime kpakara eli-ohna, Enine Nso doru m aka nu nsni, nu ikelu nu okpagbu neese m. 24 Kovu nu kpakara nhne ka za naakpa m, m za m noogwunu bjudnu m nu nhne zi mkpa, ma m rnukwo m erunu Nyenwe aji Jizosi nyernu m me rnui. Ernu wam bu o kpo okwo izi oma oru Chiokike.

25 "M zneghariri m n'esilawuru anu zni izi oma eli-eze Chiokike. M magwu m nu anu jowhnu m anya berere. 26 Me kanu anu tna, nu o za nye ikpe ovnarna a jaama m. 27 Kwnornu nu o za nhne bu echiche Chiokike ke me bitaru, gharu o kanu anu. 28 Anya du anu eli n'ehni anu, anu legidne rumu atnurnu Chiokike ke Enine Nso yisiri n'aka anu. Anu znui rumu atnurnu ogbako Chiokike jiri ovnarna Nnwwo a zuru. 29 M magwu m nu me la, edu wanohia jaava n'esilawuru anu, be joodonu rumu atnurnu wam obirizi. 30 Ige wava nga ele zi n'esilawuru anu joolulu ezi oka wam ma be

duwhu ele kweru ekwe, mee be snornu be. 31 Anya du anu eli, anu chenwanya nu m ji m agida anya-mini ekwna iwhnehnie nu abalj neezni anu nhne awha eto.

32 "Ktna, m neeyisi anu n'aka Chiokike nu ezi oka ke ikwu-onu oru a, ke nwernu rikne o wulizo anu olu lele oro, nyee anu ngazi nhne okehia ke a n'esilawuru ele o bitaru ns. 33 M nwewe m owho-anya nu hne siliva m'bu golu m'bu iwo nye obula zi. 34 Anu magwu nu aka m lawluru rnqhiaru kpakara nhne ke zi m mkpa, nu ke me nu ele sno m. 35 M gesiri m anu nu hite n'ernu aka aji, a jeeysinu ele za rikne aka. Anu chenwanya ikwu-onu Nyenwe aji, 'Qwa oma zinu nye neekesi nhne kakwo nye nanahoru nhne.'

36 Nga Poju kwukworu oka ka, ya nu be gwute mpnerne ochi n'eli kpe okpukpe.

37 Kpakara be naakwna ekwna kpa be bnakwnusiri a, snutu a onu ipne-aznun.

38 Ehni nwurnu be n'ikwu-onu wam o kwuru nu be jowhnu a anya berere, Kpakara be snornu a zne, o bna n'ogbo.

21

Polu znernu Jeruselem

1 Nga aji nu be gbasaru, a kworu ogbo zne Kosi otu ruwhnu, n'ekile a, a du Rodisi, hite pii a zne Patara. 2 A whnurnu otu ogbo neezne Fonisia, a bna ogbo kworu whoga.

3 Nga a duru hne a n'owhnu Saiporosi, a gharu a n'akarita zne Siriya. A hiedna nu Taya hne ogbo wam noovume ivu a. 4 A whnurnu agwuna ele kweru ekwe pii, aji nu be daziri otu ikwezu. Hite nu rikne Enine Chiokike, be kanu Poju o znekero Jeruselem.

5 Kovu nga ige aji zuru, a whoga. Kpakara be nu nnwerne be, nu rumu be snornu aji whoga n'eli-ohna. Kpakara aji gwute mpnerne ochi nu ngeri osimini kpe okpukpe. 6 A bekwurita ehni aji, a bna n'ogbo, be lahna oro.

7 A kworu ogbo aji hite nu Taya zne Pitolimasi, a zne bekwu rumu nda aji, aji nu be daziri otu obochi. 8 N'obochi ke sno a, a vadu Sizarua. A bna n'oro otu nye nookpo okwo izi oma Chiokike, nye rewhna a bu Filipu, a daziri n'oro a. Filipu bu otu nu rime ele izi esau wam be hoohiaru nu Jeruselem. * 9 Filipu nwernu rumu oknornokno eno yoggoba izi ele nookpo okwo izi oma Chiokike.

10 Kpa a dazi n'oro a agida obochi, otu nye owhnurniya be kwu Agabosi hiri nu Judiya va. 11 O vakwnusi aji, gweru ajni Poju, kne ehni a ochi n'aka, o kaa, "Ka bu nhne Enine Nso kwuru, 'O bu kpa be ele Ju jeekne nye nwe ajni ka nu Jeruselem, gweru a nye-whete a n'aka ele buo ele Ju."

12 Nga a nurnu a, aji nu ele eli wam riasno Poju o znekewadia Jeruselem. 13 Poju kaa, "Ndaa kpa anu naakwna ekwna neeme ma

inwe gwü m kpöma m? Be jéekne m eriri kpöi nü Jeruselem, kovu m kwelem o nwü enwu kwnornu rëwhna Nyenwe aij Jizoşı.”¹⁴ Kpa a nwée rikne mee o gbanwo ovu a, a gweme aka aij, kaa, “Chiokike mee nhne bu echiche a.”

¹⁵ Nga a daziri ige mati pii, a jiknernu o zne Jeruselem.¹⁶ Agwna ele sno apna Jizoşı ele zi nü Sizaria snornu aij, be duru aij zne n'oro otu nyerukna nye be kwu Masoni, nye Saiporosi, nye sno apna Jizoşı gbu okwunu, a daziri nü n'oro a.

Polu vaduru Jeruselem

¹⁷ Nga a vaduru Jeruselem, rümu nda ai kwubnanya aij nkari nkari.¹⁸ Ke chi borü, aij nü Polu snornu zne o whnu Jemisi, kpakara ele okno badnù ogbako Chiokike zi masi pii.¹⁹ Polu bekwu be, kanu be otu otu kpakara nhne Chiokike mernu n'esilawuru ele buo ele Ju hite n'érnu izi oma a.

²⁰ Kpa be nürnü a, be znarni Chiokike. Be kanu Polu, “Nwene aij, agida pokwu ele Ju kweru ekwe, be zi körirri neerne békwnu nü m kpöma be, naabitä Iwu Mozizi.²¹ Agwna ele badnù kannu be nü i neezni kpakara Ju ele wu n'eli ele berere be sigbası Iwu Mozizi, nü i neezni be kpá rümu be nka, be snó omen'eli ele Ju.²² Be jöonu nü i varü, ndaa kpa a jeeme?²³ Bikno mee nhne a karü ji mee. Ele rukna eno zi n'esilawuru aij, ele kweru m kwina,²⁴ snornu be zne mee mmemem obita ehni be rüchna, kwu ogwo nhne be mewhuru, ma be nwernu rikne koma risi be. Kpakara badnù jeeji ka mahia nü nhne be kwuru gbasiri i bú ezi oka, nü ji n'iwhuru i naabitä Iwu Mozizi.²⁵ Kovu ele buo ele Ju ele kweru ekwe, a ziznenu be ɔkwukwo izi, kanu be nhne a kpebiri, be ríkò wiri be kwarü arıohna nyee ręnwü, móbü qvnarna, móbü anq obula be higburu ęhigbu, be mékö gyi.”

²⁶ Polu kwuru ele rukna wam, n'ekile a, ya nü be mernu mmemem obita ehni be rüchna. Q bna n'Oro Nso Chiokike, kanu ele badnù obochi be jeemezu o bita ehni be rüchna, kwa masi arıohna nü risi kpakara be.

Be nwudnernu Polu n'Oro Nso

²⁷ Q gwnarnu mati obochi ęsau obita ehni be rüchna zute, agwna ele Ju hiri n'Esia whnurnu Polu n'Oro Nso. Be kpakne ıgbudu badnù wam, be nwudne Polu.²⁸ Be siwama okokoba, “Ele Izireli, anq yisi aka, ka bu nwerukna wam naagaghari kpakara ohna neezni ele badnù nhne megidne ele Izireli, megidne Iwu Mozizi, ma Oro Nso ka. Kitna, o kwubnaru ele buo ele Ju n'Oro Nso, mernu hna zi nsö.”²⁹ Ka bu kwnornu nü be whnurnu Tirofimosi nye Efesosı hne ya nü

Polu sno nü rime ęli-ohna, be che nü Polu kwubnaru a Oro Nso.

³⁰ Okne m kpakpo dna nü kpakara ęli-ohna, ele badnù gbakota n'otu, nwudne Polu, döhala a nü rime Oro Nso, gbasni mgbo.

³¹ Igbudu badnù wam pioru o gbu Polu, kovu izi dürü nye risi ele ogwnu Rom nsni nü kpakara Jeruselem neeme m kpakpo.

³² Ngangam, nye risi ogwnu ele Rom chiri ele neechi otu riwhu ele ogwnu nü ele ogwnu be, gbazne n'esilawuru ıgbudu badnù wam. Nga be whnurnu a, ya nü ele ogwnu a, be sigbasi q li Polu nhne.

³³ Nye risi ogwnu wam znekwnusi Polu nwudne a, nyeew iwü be tü a ijigba lawuru. O sıkwa be, “Nyele bu nwerukna ka, kini bu nhne o mernu?”³⁴ Agwna ele zi n'igbudu badnù wam neesi otu nhne, ele berere neesi nhne berere. Okne m kpakpo dnarnu ke mernu nye risi ogwnu wam nwée rikne mahia risi nhne mernu. Q kanu ele ogwnu be kwubna Polu rime hne ele ogwnu wu.³⁵ Ya nü be snornu du mgbamgba ochi oro,[†] ele ogwnu wam kwuru a, o zi ele badnù wam mekasi nhne kwnornu qvnarna chnarnu be n'anya.³⁶ Be gbasnoru a, neesi okokoba, “Gbu nwerukna ka.”

Polu goruru onu a

³⁷ Kpa be nookwubna Polu nü rime hne ele ogwnu wu, o kanu nye risi ogwnu, “Me kanu i qka sa?”

Nye risi ogwnu wam sıkwa a, “I jeenwe rikne kwu Giriki?³⁸ I buo nye Ijipiti wam nye n'ige wheru ewhe vuyaru omegidne, nye duru pokwu badnù ene ele ogbu badnù bna n'eli-ikpa?”

³⁹ Polu kaa, “M bu m nye Ju, be murnu m nü Tasösi nü eli Silisia, m bu m nye eli ke zi okne m kpak. Bikno, me kwunu ele badnù ka oka.”

⁴⁰ Nye risi ogwnu wam nyee a rikne, Polu gwuzoru nü olu mgbamgba ochi oro, whenu ele badnù wam aka. Nga be daziri bii, Polu kwunu be qka ikwu-qnu ele Hiburu.

22

1 Q kaa, “Ele rukna, rümu nda, nü ele nda, bikno, anq bno nsni kpa me nöogoru onu m nü ruwhnu anu.”² Nga be nürnü kpa o nookwu qka n'önü ele Hiburu, be daziri bii k'agida, Polu zne nü ruwhnu kaa,³ “M bu m nye Ju, be murnu m nü Tasösi n'eli Silisia, kovu m soru m hna nü rime Jeruselem, lele nnwö ɔkwukwo ke Gamalieli znuwkwaru nkari n'iwu ele nda aij, m ji m m kpöma orne békwnu rnunu Chiokike ęrnu lele kpa anq zi tna.”⁴ M kpaknaru m ele sno apna ka ehni du n'enwu. M nwudnernu m ele rukna nü ele rinya tübna be n'oro ikelu.⁵ Nye risi arıohna nü kpakara ele eze-ikpe magwü nü

[†] 21:35 mgbamgba ochi oro: Ka bu hne be pne neezne oro olu.

m nookwu ezi oka. M naahiaru m n'aka be ọkwukwo izi be gbaznennu rụmu nda ele Ju zị nụ Damasikosi, m neezne piji ma m nwudne m ele badnụ, tụ be ijigba, pnụrnu be va Jerusèlema be ta be awhnụwhnu.

*Polu kwuru nhne
gbasiri otuhnasna a
(Ernu 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ “Kpa me neezne, o gwnarnu mati m du Damasikosi, n'iwhnenehnie, nụ ibiri, okne iwhnene hiri n'oligwe mukwasi m. ⁷ M dna n'eli, otu akpiri kannu m, ‘Solu, Solu, kini mernu i naakpakna m ehni?’

⁸ “M sịkwa, ‘I bụ nyele, Nyenwe aị?’

“O kaa, ‘M bụ m Jizosị nye Nazaréti, nye i naakpakna ehni.’ ⁹ Ele rukna me nụ be sno whnurnu iwhnene wam, kovu be nüge akpiri nye nookwunu m oka. ¹⁰ M sịkwa, ‘Ndaa nhne me jeeme, Nyenwe aị?’

“Nyenwe aị kaa, ‘Lizo, zne nụ rime Damasikosi, be jaakanu i kpakara nhne Chiokike karu ji mee.’ ¹¹ Isni kpuru m kwnornu okne iwhnene wam, ele me nụ be sno toru m n'aka, duru m zne Damasikosi.

¹² “Otu nye rəwhna a bụ Ananayasi, nye nqoto ogwnu Chiokike lele iwu aị kwuru, nye kpakara ele Ju wu nụ Damasikosi nqoso anya, ¹³ o vakwnusi m, gwuzoru n'ehni m, kaa, ‘Nnwụ nda Solu, whnurnu ọsno,’ ngangam, m whnurnu m ọsno, le aanya.

¹⁴ “O kaa, ‘Chiokike ke ele nda aị, hohiaru i ma i mahia echiche a, ma i whnụ Nyeliz i ke mee mma, ma i nqurnu kpa o nookwunu i oka n'akpiri ke a. ¹⁵ I jobu nye akebne a, ma i kanu ele badnụ nhne i whnurnu nu nhne i nqurnu. ¹⁶ Kitna, i dázima, lizo, ma be wu i mini, ma be snusnama mmechie i hite n'okpokwu rəwhna a.’

Polu, nye izi ele bùo ele Ju

¹⁷ “M lahna nụ rime Jerusèlema, kpa me neekpe okpukpe n'Oro Nso, m whnurnu m ọwhnurninya. ¹⁸ M whnurnu m Nyenwe aị, o kaa, ‘Lizo, wara wara, whoga nụ rime Jerusèlema, kwnornu be jéekwe akebne i gbasiri m.’

¹⁹ “M kaa, ‘Nyenwe aị, be magwu nụ m znernu m n'otu ọro ọgbako ele Ju dụ n'oro ọgbako, nwudne ele kweru nụ rəwhna i, lị be nhne yisi be n'ikelu. ²⁰ Nga be gburu Sitivini nye akebne i, m gwuzo m yisi aka n'enwu a, m legidnernu m iwo ele gburu a.’

²¹ “O kaa, ‘Whoga, kwnornu m jeezizne i hne zị ikere, nụ eli ele bùo ele Ju.’”

Polu bụ nye Rom

²² Ele badnụ wam bronu a nsị tem Polu kwu ka, be bete neesi okokoba n'okne nkoli, kaa, “Gweme nwerukna ka n'owá, o kwésile o zị bùdnu.” ²³ Be neesi okokoba, neewhe iwo be n'olu risi be, nqobolizo ruznurnuznu.

²⁴ Nye risi ogwnu wam nyee ele ogwnu a iwu be kwubna Polu rime hne ele ogwnu wu, be pnja a nhne ma be mahia nhne ele Ju kwno neesi okokoba megidne a. ²⁵ Kpa be knernu a eriri ma be pnja nhne, Polu kanu nye wam neechi otu riwhu ele ogwnu gwuso pii, “O kwesiri n'iwu o pnja nye Rom nhne, nye be kpége ikpe nhne ojo o mernu?”

²⁶ Nga nye ogwnu wam nqurnu a, o znekwnusi nye risi ogwnu kanu a, “Anya dụ eli nhne i neeme, nwerukna ka bụ nye Rom.”

²⁷ Nye risi ogwnu wam znekwnusi Polu sịkwa a, “Kanu m, i bụ nyne Rom?”

Polu kaa, “Owe.”

²⁸ Nye risi ogwnu wam kaa, “M kwuru m agida iわi sị me ghoro nye Rom.”

Polu kaa, “M bụ m ny be murnu lele nye Rom.”

²⁹ Ngangam, ele rukna wam noopio o sịkwa Polu ajiji sigbasi a, ogwnu tñru nye risi ogwnu nga o nqurnu nụ Polu bụ nyne Rom, nụ o tñru a iñjiga.

*Polu nụ ruwhnu
ele eze-ikpe*

³⁰ Nye risi ogwnu pioru o mahia nhne bụ ezi oka ele Ju kwno noobno Polu nhne, ke chi boro, o toma Polu ijigba, kanu ele risi arjohna nụ kpakara ele eze-ikpe be gbakọ. O kwupiya Polu, gwuzote a nụ ruwhnu be.

23

¹ Polu lebna anya n'esilawụru ele eze-ikpe wam, kaa, “Rụmu nda m, ovu m zị snam nụ ruwhnu Chiokike kpakara bùdnu m dụ tna.” ² Nye risi arjohna be kwu Ananayasi kanu ele gwuzo Polu ndundu be gbogbo Polu aka n'onu. ³ Polu kanu a, ‘Chiokike joogbo i aka, ji mkpọ be teru nznu. I dazi eli neekpe m ikpe lele kpa iwu kwuru, i noolulu iwu naakaa be gbogbo maka.’

⁴ Ele rukna gwuzo Polu ndundu kaa, “I naakaja nye risi arjohna Chiokike?”

⁵ Polu saru be, “Rụmu nda m, m máam nụ o bụ nyne risi arjohna Chiokike. Be gbaru a n'okwukwo nsị, kaa, ‘I kwú nhne ojo megidne nye risi ele ke i.’”

⁶ Nga Polu whnurnu nụ agwna ele eze-ikpe wam bụ ele Sadusi, ele berere bụ ele Farisi, o siwama, “Rụmu nda m, m bụ m nyne Farisi, ele nda m ọkanri bụ ele Farisi. Be kwuyaru m n'ikpe hna kwnornu okwnata mkpoma me nwernu n'lizogbo n'enwu ke bùdnu.” ⁷ Kpa o kwuru ka, ele Farisi nụ ele Sadusi bete nqodugbuta, ọgbako iznuznu ikpe wam kewa. ⁸ (Kwnornu nụ ele Sadusi karu nụ ele nwurnu ọnwu jéelizogbo n'enwu, enine izi zìla, nụ enine zìla masi, kovu ele Farisi kweru nụ eto wam zì.) ⁹ Ogbogbo naala olu k'agida, agwna ele zni iwu ele otu Farisi gwuzoru kwusi oka rikne, kaa, “O zá nhne ojo a whnurnu nụ rime nwerukna ka,

o bürü nü enine möbü enine izi kwunu a oka.”¹⁰ Odogbuta wam larü olu k'agida ke mernu ogwnu túru nye risi ogwnu nü be jöodogbu Połu. O nyee ele ogwnu a iwü be zne n'esilawürü be gweme Połu, kwubna a nü rime hne ele ogwnu wu.

¹¹ N'abalı ke sno a, Nyenwe aị gwuzoru n'ehni Połu, kaa, “Ogwnu túko i, kpa i gbaru akebne m hna nü Jeruselem, bù kpa i jaagba akebne m nü Rom masi.”

Be gbaru iznuznu o gbu Połu

¹² N'osisi, ele Ju gbakoru n'otu gba iznuznu. Be dñru risi nü be jéeri wiri möbü nwö nhne qbula tem be gbu Połu. ¹³ Be kakwo nri ele rukna eno ele snornu gba iznuznu be gbu Połu. ¹⁴ Be znekwnusi ele risi ariohna nü ele okno badnü, kaa, “A dñru risi n'otu nü a jéeri nhne qbula tem a gbu Połu. ¹⁵ Kitna, bikno, jì nü ele ezeikpe ziznenu nye risi ogwnu ele Rom izi, ma o kwuhia Połu, anü mee lele nü anü jaasikwhia nhne bù risi oka. A joogbu a sù o vadu hna.”

¹⁶ Nnwö rukna nwene rinya Połu nñrnu iznuznu wam, o zne bna nü rime hne be bitaru Połu, kanu a. ¹⁷ Połu sukwu otu nye ogwnu nëechi otu riwhu ele ogwnu, kanu a, “Kwuru nnwö ikoro ka znekwnusi nye risi ogwnu, o nwernu nhne o jaakanu a.”

¹⁸ Nye ogwnu wam kwuru a, duzne a nü hne nye risi ogwnu zi, kaa, “Połu nye ikelu sukwuru m, kaa me kwuya nnwö ikoro ka hne i zi, kwnornu nü o nwernu nhne o jaakanu i.”

¹⁹ Nye risi ogwnu wam tóru a n'aka whoga, sikwa a, “Kini bù nhne i jaakanu m?”

²⁰ Q kaa, “Ele risi ele Ju kwekotaru nü be jaakanu i kwuhianu be Połu nü ruwhnu ele ezeikpe ekile, be noqho aghigho, nü ele ikpe jaasikwhia nhne bù risi oka gbasiri a. ²¹ Kóvu i bnó be nsni, kwnornu nü nhne nü lele nri ele rukna eno jootugwa neese a. Be dñru risi nü be jéeri wiri möbü nwö mini tem be gbu Połu. Be jíknernu o mee kpam, be neese nhne i jeekpebi.”

²² Nye risi ogwnu wam kaa, “O zá nye i kanu nü i tnüsün m.” O zihala nnwö ikoro wam.

Be ziznernu Połu znekwnusi Felikisi

²³ Nye risi ogwnu wam sukwu ele ogwnu a lawürü nëechi otu riwhu ele ogwnu, kanu be, “Anü jíknernu riwhu ele ogwnu lawürü o zne Sizaria, nü ele gba iyinya nri esau, ele ama-ogwnu riwhu lawürü, be jíknernu o zne n'otnu-ige ke tolu n'abalı.”²⁴ Anü gweya iyinya Połu jaagba, anü kwuzne a n'udno ke nye ochichi Felikisi.”

* 23:23 qtnu-ige tolu n'abalı: qkwukwo ke mbom kwuru ige awa ke eto n'abalı

²⁵ Nye risi ogwnu wam gba qkwukwo izi nü kpa,

²⁶ Hite n'aka Kalaudiösí Lisiasi, nyee Nye zi Ogwnu, nye ochichi Felikisi, m bek-wulem ji.

²⁷ Ele Ju nwudnernu nwerukna ka noopio o gbu a, m nñrnu m nü o bù nye Rom, m chíri ele ogwnu dñhia a n'aka be.

²⁸ M pioru m o mahia nhne be noobno a, m kwuru a zne nü ruwhnu ele ezeikpe be. ²⁹ M whnñrnu m nü o zá nhne o mernu be jeeji noogbu a möbü tu a ikelu, nhne be noobno a bù nhne gbasiri iwu be.

³⁰ Nga be kannu m nü agwa ele Ju naagba iznuznu megidne a, m kpebi o ziyanu i ya. M kanu ele noobno a nhne be va gwñu iwu be megidne a nü ruwhnu i.

³¹ Ele ogwnu wam mee kpa be nyernu be iwu. Be kwuru Połu n'abalı wam zne Antipatirisi. ³² N'ekile a, ele ogwnu jì ochi hiehia oro, be sigbasi ele gba iyinya ma be kwuru Połu zne. ³³ Be kwuru a zne Sizaria, nyee nye ochichi qkwukwo izi wam, nye-whethe a Połu masi. ³⁴ Nye ochichi wam gwñu qkwukwo izi wam, o sikwa Połu eli o hi. Nga o whnñrnu nü o hi nü Silisia,³⁵ o kaa, “M jøonu önu i nga ele noobno i nhne varu.” O nyee iwu be biña Połu n'obna Erödu hne be jeese a nse.

24

Połu nü ruwhnu Felikisi

¹ Nga qbochi isne whemernu, nye risi ariohna Ananayasi nü agwna ele okno badnü nü otu nye nqogwnu iwu be kwu Tétulasi zneru Sizaria. Be gwuso nü ruwhnu Felikisi, gwñuhia nhne be noobno Połu. ² Be sukwu Połu, Tétulasi bete noobno Połu nhne nü ruwhnu Felikisi, kaa, “Nye zi Ogwnu, hite n'ochichi i nü akoniche i, a nwernu udno gbu qkwnu, i mernu agida nhne öma n'eli aj. ³ A nakweru ka, n'ige qbula nü kpakara öma a hité n'otu mamma a nötunü i. ⁴ M chjoge m o tuwhu ige i, m naariaso i, i gweru ovu öma i bno nsni nü nhne a nookwu ige mati.

⁵ A whnñrnu nwerukna ka nü o bù nye naakpakna ele badnü ehni, o noovuya mk-pakpq n'esilawürü ele Ju nü kpakara öwa, o bù nye risi otu nye Nazarëti. ⁶ O pioru o meru Oro Nso aji, a nwudne a. [A pioru o kpe a ikpe lele kpa iwu ai kwuru. ⁷ Kóvu nye risi ogwnu Lisiasi varu gweru anya rikne dñhoru a n'esilawürü aj. ⁸ Lisiasi nyee iwu ele noobno nhne va nü ruwhnu i.] O bürü nü i sikwa a ajii, i jaamahia hite n'önü a kpakara nhne a noobno a.”

⁹ Kpakara ele Ju yisi önu noobno Połu nhne nü o bù ezi oka nhne Lisiasi kwuru.

*Połu goru ounu a
nu ruwhnu Felikisi*

¹⁰ Nye ochastici wam whenu Połu aka, o kwu oka. Połu kaa, “M magwụ m nü i bụ nyę ikpe eli ka agida awha. Mkpoma ọoso m n'önü ọ goru ounu m nü ruwhnu i.” ¹¹ I jeenwe rikne pohja nü ọ kákowere nri ọbochi nü ẹbo me zneriu nü Jerusélem o kpọ risi eli. ¹² Ele Ju whnúge me nü nye ọbulu nqodogbuta nü rime Oro Nsø, be whnúge hne me naak-pakne mkpoma ele badnụ mọbu n'örü ogbako mọbu nü hne berere nü rime eli-ohna. ¹³ Be nwée rikne kahịa nhne be kwono noobno m nhne. ¹⁴ Kọvu m nookwu ka nü ruwhnu i, m neekpenu Chiokike ke ele nda aị hite nü osno apna be karu nü ọ búo ezi apna. M kweru m nü kpakara nhne be gbaru n'Iwu Mozizi nü ọkwukwo ele ọwhnurninya. ¹⁵ M nwernu m otu olile anya nü Chiokike kpa ele ka nwernu, nü ele mee mama ma ele ojo jeehi n'enwu lizø. ¹⁶ Kwnornu nü m nwernu m olile anya ka, m naapkakna ehni m ehni ma m nwernu m ovu zì snam nü ruwhnu Chiokike ma nü ruwhnu badnụ ige ọbulu.

¹⁷ “Agida awha m zíla m nü Jerusélem, m va gweyanu ele ke m iわai, kwa masi arjohna. ¹⁸ Kpa me neeme ka n'Oro Nsø, be whnúrnmu m kpa me mezuru mmemem ọbita ehni m richna, be whnúge m hne me nü ele badnụ zì, o zá mkpapkpo me naapkakne. ¹⁹ Kọvu agwna ele Ju hi n'Esia va zì pi, be n'iwhuru be kwasiri ọ zì hna nü ruwhnu i bno m nhne o bụru nü o nwernu nhne be ji megidne m. ²⁰ Mọbu ele rukna ka zì hna kahịa nhne ojo be piohiarụ nü rime m nga me gwuzoru nü ruwhnu ele eze-ikpe, ²¹ okwolem otu nhne me kwuru nga me gwuzoru nü ruwhnu be, ‘Anụ neekpe m ikpe tna nü ruwhnu anụ kwnornu nü m kweru m nü ele nwernu ounwu jeelizø n'enwu bna nü budnụ.’”

²² Felikisi nye magwụ nhne gbasiri apna ka, mesni ikpe, kaa, “M jaawa ikpe nga nye risi ọgwuru Lisisasi varu.” ²³ O kanụ nye ọgwuru wam nęechi otu riwu ele ọgwuru o legidne Połu anya, kọvu o nyee a oghere, kweru ele enyi a znenu a izi.

*Połu nü ruwhnu
Felikisi nü Durusila*

²⁴ Nga ọbochi ele wheru, Felikisi nü nnwerne a Durusila nyerinya Ju varu. O dusi be sukwu Połu ma o bno nsni kpa o jookwu nhne gbasiri ọkwata ovu nü Karajsi Jizqosi. ²⁵ Kpa Połu nookwu nhne gbasiri ome mama, badnụ ojikwaru ehni a, nü ikpe ke jaava, ọgwuru türü Felikisi, o kaa, “Bikno, la kijtna, m joosukwu i nga me nwernu oghere.” ²⁶ Oleru anya nü Połu jeenye a iわai, o noosukwu a ige ọbulu ya nü a nookwurita oka.

²⁷ Kpa awha lawụru whemernu, Pokjosi Fesitösi gweru ounodi Felikisi lele nye ochastici.

Felikisi mernu ma mkpoma so ele Ju n'önü, ọ sigbası köriri Połu n'örü ikelu.

25

*Połu kweru o zne
nu ruwhnu Siza*

¹ Kpa Fesitösi varu, ke ọbochi eto whe-mernu, o hi nü Sizaria zne Jerusélem. ² Ele risi arjohna nü ele risi ele Ju bno Połu nhne nü ruwhnu Fesitösi. Be rjasno a ³ o menu be nhne ọma, o mee ma Połu va Jerusélem. Be kwuru kpa kwnornu nü be gbalam iznuznu o gbu a n'apna. ⁴ Fesitösi kaa, “Połu zì n'ikelu nü Sizaria, m jaalahna piị ige mati. ⁵ Ele risi anụ snornu m zne Sizaria bno nwerukna ka nhne ọ bụru nü o mernu nhne ojo.”

⁶ Fesitösi dazì ọbochi ęsato mọbu nri berere, lahma Sizaria. N'ọbochi ke sno a, o daziri nü ngadna ikpe, kaa be kwuya Połu. ⁷ Nga Połu varu, ele Ju hi nü Jerusélem varu gwuzoru a ndụndu, bete noobno a agida nhne tụ ogwuru be nwée rikne gwuzote nkari.

⁸ Połu goru ounu a, “O zá nhne ojo me mernu megidne iwu ele Ju, mọbu Oro Nsø Chiokike mọbu Siza.”

⁹ Fesitösi ma o mee nhne ịoso ele Ju n'önü, o sịkwa Połu, “O jaamasị i o zne Jerusélem ma m kpe ji ikpe nü nhne be noobno i nü ruwhnu m pii?”

¹⁰ Połu kaa, “M gwuzo m nü ruwhnu ọro ikpe Siza, hne be kwasiri o kpe m ikpe. O zá nhne ojo me mernu ele Ju ke ji n'iwhuru i magwụ. ¹¹ O bụru nü m luluru m iwu, mọbu mee nhne me kwasiri ẹnwu, m kwerulem ọ nwụ ẹnwu. Kọvu nü nhne be noobno m búo ezi ọka, o zá nye jeenwe rikne kwuru m nyee be, m jeezne nü ruwhnu Siza.”

¹² Fesitösi nü ele neezni a ezni gba iznuznu, o kaa, “I karu nü i jeezne nü ruwhnu Siza, i jeezne nü ruwhnu Siza.”

Połu nü ruwhnu

Agiripa nü Bénisi

¹³ Kpa ọbochi ele nü ele wheru, Eze Agiripa nü nwene a rinya Bénisi varu Sizaria va o bekwu Fesitösi. ¹⁴ Kpa be daziri agida ọbochi, Fesitösi kanụ eze nhne gbasiri Połu, “O zì oto nwerukna Felikisi sigbasiri n'ikelu hna. ¹⁵ Nga me zneriu Jerusélem, ele risi arjohna ele Ju nü ele okno badnụ bnornu Połu nhne, kaa, me kpe a ikpe ẹnwu. ¹⁶ Kọvu m kannu m be nü ele Rom zá neekpe nye ọbulu ikpe ẹnwu hna be béle ọsno mee ya nü ele noobno a nhne whnúta ruwhnu nü ruwhnu, ma o nwernu oghere goru ounu a. ¹⁷ Nga be varu hna, m gbügele m ọkwu, ke chi boro m daziri nü ọro ikpe, kaa be kwuya nwerukna wam. ¹⁸ Ele noobno a nhne nwée rikne bno a nhne ojo ọbulu me neechi be joobno a. ¹⁹ Kọvu be nü Połu nqodogbuta nhne gbasiri ọkwa Chiokike be, nü otu nwerukna ręwhna a bú

Jızosı, nye nwurunu ɔnzu, kɔvu Pɔlu naakaa nü o zi bñdu. ²⁰ M māam nhne me jeeme dna ndidna gbasiri ɔka ka, m s̄ikwa Pɔlu ma o jaaması a o zne Jerusélem, ma m kpe m a ikpe kwnornu nhne be noobno a. ²¹ Kɔvu Pɔlu karu be biṭa a n'ikelu ma Siza kpe a ikpe. M nyee iwu be biṭa a n'ikelu tem m zizne a ke Siza.”

²² Agiripa kanu Fesitosi, “M jeeji nsni m nurnu nwerukna ka.”

Fesitosi kaa, “I jøonu a n'ekile.”

Pɔlu nü ruwhnu

Eze Agiripa

²³ N'ekile a, Agiripa nü Bənisi jiri okne tne eri nü dudugna bnanya qro ogbako, ma ele risi ele ogwnu nü ele risi eli. Fesitosi kaa be kwuya Pɔlu, be kwuya Pɔlu. ²⁴ Fesitosi kaa, “Eze Agiripa, nü kpakara ele aji nü be zi hna, anu whnurnu nwerukna ka nye kpakara ele Ju zi hna nu Jeruselem dnarnu ikpo gbasiri a nü ruwhnu m. Be siwana okokoba nü o kwésile o zi bñdu neezne nü ruwhnu. ²⁵ Kɔvu nü m piohiala m nhne o mernu ke kwesiri be ji kpe a ikpe ęnzu. O kaa nü o jeezne nü ruwhnu Siza, m kaa nü m jeezizne a. ²⁶ Kɔvu m nwée m risi nhne me jaagbaznenu Siza ɔkwukwo gbasiri a. O bu nhne mernu me kwuhiaru a nü ruwhnu anu, ke kakwo nü ruwhnu i, Eze Agiripa, ma a dna ndidna ɔka ka, m jeenwe risi nhne me jaagba n'okwukwo. ²⁷ Kwnornu nü m kwésile m o zizne nye ikelu hne me nwée rikne kahia risi nhne be noobno a.”

26

Pɔlu nɔogoru ɔnu nu ruwhnu Agiripa

¹ Agiripa kanu Pɔlu, “Ka bu oghere i nwerunu i jookwu ɔnu i.”

Pɔlu dnosnima aka a, goru ɔnu a, ² “Eze Agiripa, m gwñurnu m ehni m nye ruwhnu ɔma nü m jøogoru ɔnu m nü ruwhnu i tna, hite nü kpakara nhne ele Ju noobno m. ³ Ke kakwo, kwnornu nü i magwü kpakara omen'eli ele Ju nü nhne a kwno nɔodogbuta, m naariasno, bikno, nwe ndidi, bnote m nsni n'ɔnu. ⁴ Kpakara ele Ju magwü kpa bñdu m zi hite nga me bu nnwö ikoro. Be magwü hite nü mbɔm kpa me wuru kpakara bñdu m nü rime eli m ma nü Jerusélem. ⁵ Be magwü, o bñru be jeekwe agba akebne, nü hite nü mbɔm m bu m nye otu siri rikne nü opukpe aji, m bu m nye Farisi. ⁶ Kitna, m gwuzogwu m n'ikpe kwnornu nü m nwerunu m olile anya nü mkwana Chiokike kweru ele nda aji. ⁷ Ka bu mkwana ke Chiokike kweru kpakara nri avñurnu nü ebo ke aji, kpa be neekpenu Chiokike iwhnnehie nü abalj. O bu kwnornu ɔkwntata ovu ka, Eze Agiripa, nhne ele Ju kwno noobno m nhne.

⁸ Ndaa kpa anu nwée rikne kwe nü Chiokike neeme ele nwurunu ɔnzu hi n'enwu lizo?

⁹ “Me n'iwhuru m cheru nü m jeenwe rikne mee nhne megidne rëwhna Jızosı nye Nazarëti. ¹⁰ O bu nhne me mernu nü Jerusélem. M nähiaru m rikne n'aka ele risi arjhona yisi agida ele Chiokike n'ikelu, nga be noogbu be, m yisiri m aka m megidne be. ¹¹ Agıda ige m znernu m hite n'otu qro ɔgbako ele Ju du berere ta be awhnuwñhu, mee ma be gɔnahorū rëwhna Jızosı, m vuru okne ɔnuma ke mernu m zne n'eli ele berere kpakna be ehni.

Otuhnasnna mkpoma Pɔlu

(Ęrnu 9:1-19; 22:6-16)

¹² “Ka bu nhne me kwno neezne Damasikosi nü rikne nü iwu ele risi arjhona. ¹³ N'apna n'esilawuru iwhnnehie, Eze, m whnurnu m okne iwhne kpakpa iwhne ehnam hiri n'oligwe mukwası me nü ele nü me sno. ¹⁴ Kpakara aji dna n'eli, m nurnu m otu nkoli kanu m n'ɔnu ele Hiburu, ‘Solu, Solu, ndaa nhne i kwno naapkpnna m ehni, i nwée rikne gba ochi n'igwnu.’

¹⁵ “M s̄ikwa, ‘I bu nyele, Nyenwe aji?’

“Nyenwe aji kaa, ‘M bu m Jızosı nye i naapkpnna ehni. ¹⁶ Lizo, gwuzorù n'ochi i lawuru. M mernu m ma i whnñ m anya, ma m hɔhiā m ji bñru nye izi m, i jaakanu ele berere nhne i whnurnu tna, nü nhne me jeegesi i nü ruwhnu. ¹⁷ M jøodohia i n'aka ele Iziřeli ma n'aka ele búo ele Ju ele me jeezizne i. ¹⁸ M jeezizne i ma i kpume anya be, mee be hi n'ochichiri bna n'iwhne, hite nü rikne Ekwensu tñhnsna hne Chiokike zi. Ngam, Chiokike jaagbarunu be mmechie be, ma be nwehia oghere n'esilawuru ele Chiokike bitaru nsq hite n'okwnata ovu nü me.’

Pɔlu tnurnu ɔtnutnu ęrnu a

¹⁹ “Eze Agiripa, m méne m risi rikne n'owhnurninya wam hiri n'oligwe va. ²⁰ Hite nü rime Damasikosi, Jerusélem nü kpakara Judiya, du ele búo ele Ju, m kporu m okwo be hi nü nhne ojo be tñhnsna, vakwnusi Chiokike, mee nhne neegesi nü be hiri nü mmechie be whya. ²¹ Ka bu nhne mernu ele Ju nwugwuru m n'Oro Nsø, ma be gbu m. ²² Kɔvu Chiokike yinu m aka du tna, m gwuzo m hna naagba akebne nyee ele ezi nü ele mati. Nhne me nookwu bu nhne ele ɔwhnurninya nü Mozizi kwuru jeeme. ²³ Be karu nü Karaiṣi jaatarı awhnuwñhu, kɔvu o joobu nye mbɔm jeehi n'ęnzu lizo, gesi ele iwhne ke ɔznohia ma ele búo ele Ju.”

²⁴ Kpa Pɔlu zi nɔogoru ɔnu a kpa, Fesitosi gweru okne nkoli si okokoba, kaa, “Pɔlu, era naachna i, okne ɔnuma ɔkwukwo i neeme era naagba i.”

²⁵ Pɔlu kaa, “O zá era naagba m, Fesitosi Nye zi Ogwnu. Nhne me nookwu bu ezi

óka nü óka nye anya dnornu. ²⁶ Eze, i magwụ kpakara nhne me ji m ónu nookwu. M magwụ m nü i magwụ kpakara be, kwnornu nü o zá nhne be mernu nü hne zì mgwugwa. ²⁷ Eze Agiripa, i kwewwu nü nhne ele ówhnurninya kwuru? M magwụ m nü i kwegwu.”

²⁸ Agiripa kanu Polu, “N’ige mati ka, i nwernu rikne mee m bürü nye kweru nü Karaishi?”

²⁹ Polu saru a, “N’ige mati móbu ke kwu, okpukpe m hne Chiokike zì bù ma ji nü kpakara ele noobno m nsní tna bürü nhne me bù, o bùo n’ijigba ka.”

³⁰ Eze nü nye óchichi nü Béñisi nü kpakara ele nü be dazí lizò. ³¹ Be whogà, zne nookwu n’esilawuru be, be kaa, “O zá nhne ojo nwerukna ka mernu be jeeji gbu a móbu tū a ikelu.” ³² Agiripa kanu Fesítosi, “O bürü nü nwerukna ka kwúle nü o jeezne nü ruwhnu Siza, be znernu sigbasi a, o la.”

27

Polu kworu ogbo zne Rom

¹ Nga be kpebiri nü a jeezne Itali, be gweru Polu nü agwuna ele ikelu berere yisi n’aka otu nye nèechi otu riwu ele ogwu rëwhna a bù Jiliosi, nye ogwu ele otu Ogositosi. ² A bna ogbo hite n’Adiramitium ma a zne n’apna eli Esia, a kworu ogbo zne. Arisitakosi nye Tésalonika n’eli Masidonia snornu aj.

³ Ke chi börü, a dû Saïdoni. Hite n’ovu oma, Jiliosi sigbasi Polu o zne whnru ele enyi a, be nyee nhne zì a mkpa. ⁴ A hite nü pi zne, koyu ruwhere neewhegidne aj, a kworu ogbo whe aznù eli óhia esilawuru Saiporosi. ⁵ A kwowhe osimini Silisia nü Pamfilia, vadu Mira nü rime Lisia. ⁶ Nye nèechi ele ogwu whnurnu otu ogbo hi nü Alékizandaria ke neezne Ítali, o yisi aji n’ogbo wam. ⁷ A kworu wohnernerne agida óbochi, hite nü nhne osi rikne a vadu n’eli Sinidusi, ruwhere kwéle a zne nü ruwhnu, a kworu ogbo whe aznù eli Kiriti whe Salimone. ⁸ A nöokwo ogbo nü ngeri eli. Hite nü nhne osi rikne a dû hne be kwu “Onu Mini Udno,” ke zá ikere nü eli-ohna Lasia.

⁹ Kpa a tuwhuru agida ige, a whnurnu nü o kwò ogbo kitna nü lele nhne aghom, kwnornu nü Obochi Okpusni Mmehie* gawhelem. Polu zni be ezni, ¹⁰ “Ele nwe m, m whnurnu m nü izne mini aji ka hite kitna jooburu nhne aghom, ivu nü ogbo joolulu, ma bñdnu ele badnù.” ¹¹ Koyu nye nèechi ele ogwu gnernu nsní nhne nye nöokwo ogbo nü nye nwe ogbo kwuru karu nhne Polu kwuru. ¹² Eli ngeri osimini wam bùo òma o daziri n’ige okirika, agida ele kakwo kweru be kwoma ogbo bna osimini ma be

zne Fonikisi. Hna bù ónu mini n’eli Kiriti ke keteru ruwhnu nü nkala lawuru nü ɔdídna ehnam.

Abaka-mini osimini

¹³ Ruwhere mati hite nü eli eli bete neewhe, ele rukna wam neeché nü be jeeme kpa be kwuru, be dolizo nkno ogbo kworu ogbo neezne nü ngeri Kiriti. ¹⁴ O gbúle okwnu ruwhere siri rikne be kwu rugwu obosi ehnam bete ewhe hite n’eli óhia esilawuru wam. ¹⁵ O whekwasí ogbo wam, a nwéé rikne knekwali ogbo wam, a sigbasi a ma ruwhere vuru a neezne. ¹⁶ A kworu ogba whe aznù eli óhia esilawuru mati be kwu Kauda. O raru ehni o vubna ogbo mati aji nü rime ogbo aji. ¹⁷ Nga be vuru ogbo mati wam, be gweru eriri knegidne ogbo aji gburugburu. Be nötou ogwnu o zì be dnabna nü rime rízna ròto nü ngeri Libiya, be gwedna bala ogbo, sigbasi ogbo ma ruwhere vuru a neezne. ¹⁸ Okne abaka-mini bete ewhe, ke chi börü be bete nootuhu ivu zì n’ogbo nü rime mini. ¹⁹ N’obochi ke sno a, be gweru aka be tñbna nhne be ji nöokwo ogbo osimini. ²⁰ Agida óbochi, a whnúna ehnam móbu mbø, ruwhere zì köriri neewhesi rikne. A nwéma ntükwasí ovu nü o nwernu nye be jooznochia.

²¹ Ele rukna wam dazí agida óbochi, rilewiri, Polu gwuzoru nü ruwhnu be, kaa, “Ele nwe m, anu bnóne nsní nhne me kwuru, a zñékele ókwohalá ogbo hite nü Kiriti, a zñékele owhu mwahu kpakara nhne ka. ²² Kitna, anu nwe ovu siri rikne, o zá nye óbula n’esilawuru anu jootuhu bñdnu a, okwolem ogbo joowhu. ²³ Kwnornu nü enine izi Chiokike nye nwe m, nü nye me neekpenu gwuzoru nü ngeri m abalí tna. ²⁴ O kaa, “Polu, ogwnu tú i, i joogwuzoriri nü ruwhnu Siza, Chiokike hite n’oru a nyenem iji kpakara bñdnu ele ji nü be zì n’ogbo.” ²⁵ Ele nwe m, anu nwe ovu siri rikne, kwnornu nü m kwnatarnu m Chiokike mkpoma nü o jeeme kpa o kanu m. ²⁶ Koyu a jaakpotasi n’otu eli óhia esilawuru n’osimini.”

Ogbo wam kpuru

²⁷ N’obochi ke nri nü éno n’abali, abaka-mini noovughari aji nü osimini Adiratiki. N’esilawuru abalí ele nöokwo ogbo neeché nü a zì ndündu ngeri eli. ²⁸ Be gwedna eriri whnru nü mini zì otu riwu nü nri lawuru rula eli eli, ije mati be tñ kwno a berere whnru nü o bù nri tolù. ²⁹ Be nötou ogwnu n’ogbo aji joopotasi nü rugwu, be gwedna nkno éno hite n’aznù ogbo, neekpe okpukpe ma iwhne whñuya. ³⁰ Ele nöokwo ogbo noopio ma be gbawhu n’ogbo, be gwedna ogbo mati nü mini nöogho aghigho lele be neezne bija nkno nü ruwhnu ogbo. ³¹ Koyu Polu kanu nye nèechi ele ogwu nü ele ogwu, “O bürü

ele nqokwo ogbo dázila nü rime ogbo, be jóoznobia anu.”³² Ele ogwnu wam ghubi eriri knegwu ogbo mati wam, sigbasi a, o wheru zne.

³³ Kpa chi nqobo, Połu riasno be ri wiri, “Anu neese ka bu nri qbochi nü eno, anu rile nhne qbulu kpakara ige ka.”³⁴ Bikno, anu ri wiri, o zi mkpa ma anu ziri budnu, otu rukeri-ize anu jáadnahala nü risi anu.”³⁵

³⁵ Kpa o kwukworu ka, Połu gweru bředi, tñu Chiokike mmamma nü ruwhnu kpakara be, nyawa a, bete neeri.³⁶ Be yisi ehni, nye qbulu n'esilawuru be ri wiri.³⁷ A zi riwhu badnú lawuru nü nri ęsau nü isunu nü rime ogbo.³⁸ Kpa be rikworu wiri, be tñbna kpakara ikpa zi n'ogbo ma ogbo ziri ewheke n'olu mini.

³⁹ Nga chi boru, ele nqokwo ogbo máa eli ka, kqv be whnurnu otu qnu mini rjzna rjzna, be kaa, o bñru o jeekwé omume be jookwo ogbo n'olu rizna.⁴⁰ Be ghubala nkno, sigbasi o dnabna nü rime osimini, be kneme eriri kne nhne be jeeqi o kwq ogbo. Be gwelizo bala nü ruwhnu ogbo, ma ruwhere whekwasí a nü ruwhnu, be neezne nü mkpomkpo eli.⁴¹ Ogbo dnakwasí olu rjzna, mii nü rjzna, ruwhnu ogbo takwnusi nwére rikne whuya, aznú a gabajá mpekele mpekele hite n'abaka-mini.⁴² Ele ęgwnu pioru ma be gbu kpakara ele ikelu, o zi otu badnú gwu mini gbañhu.⁴³ Kqv nye neechi ele ęgwnu pioru o bita Połu budnu, kwéle be mee kpam. Kqv o kanu kpakara ele rukna wam ele marnu o gwu mini be dnabna mini, beru ęsno gwuru mini zne mkpomkpo eli.⁴⁴ Q kanu ele berere snornu be, knernu aka n'isisi móbu mpekele ogbo, kpakara aij mernu kpa du olu eli.

28

N'eli Malita

¹ Nga a dñru n'eli n'udno, a nñrnu nü eli qhia esilawuru wam be kwu a Malita.² Ele nwe eli wam gesiri aij ovu oma k'agida, kpa mini noozo, iyi nootu, be kpawhusi bekwnu kwnornu aij.³ Połu chikota nkala isisi nqotubna be nü rime bekwnu, otu okpuele bekwnu chihiaru gbakwnusi Połu n'aka.⁴ Ele nwe eli whnurnu hne agwó wam gbakwnusiri Połu n'aka, be kwu n'ehni be, “Nwerukna ka bu nye noogbu badnú, o bu n'ezí nü o whuyaru nü rime ogbo, nhne ojo a noosno a.”⁵ Kqv Połu kpabna agwó wam nü rime bekwnu. O zá nhne mernu a.⁶ Be neese, neeleanya nü o jaaza, móbu dna n'eli nwumá. Be se gbu ókwnu, o zá nhne bñuo qma be whnurnu, be gbanwo mkpomá be kaa, “O bu chi.”

⁷ Hne zila ikere bu agida eli nye risi eli wam be kwu Pubiliysi. O kwubnanyarnu aij nkari, qbochi eto a zi n'oro lele ele izne.

⁸ Nda Pubiliysi dnanyi eli naaria ehni igbugbu ogori nü rüwaho qwuwu. Połu zne nü rime ęro hne o zi, kpenu a okpukpe, tükwasí a aka a lawuru, gwó a.⁹ Nga ka mernu, kpakara ele berere n'eli wam naaria ehni igbugbu varu. Połu gwó kpakara be.¹⁰ Be nyee aij agida nkesi, nga a bnarnu ogbo panizo izne mini aij, be nyee aij agida nhne zi aij mkpa.

Hite nu Malita du Rom

¹¹ Ke ęnny eto wheru, a kworu ogbo hi nü Alekzandaria be kwu “Rümu Ejima.” Ogbo ka daziri hna n'okirika.¹² A vadu eli Sırakosi daziri pii qbochi eto.¹³ Hite nü pii, a kworu ogbo zne eli Regium, ke chi a boru, ruwhere bete neewhe hite nü eli eli, n'qbochi lawuru a vadu eli Puteoli.¹⁴ A whnurnu agwna rümu nda, be riasno aij daziri otu ikwezu pii. Ka bu kpa a jiri vadu Rom.¹⁵ Rümu nda ele zi nü Rom nñrnu nhne gbasiri aij, be va hne zi ikere lele Ahia Apiusi nü Oro Eto Ele Izne, kwnusni aij. Nga Połu whnurnu be, o tñu Chiokike mmamma, mesi mkpomá rikne.

Połu nü rime Rom

¹⁶ Nga a vadur Rom, be kweru Połu wuru ke a ichne ya nü nye ęgwnu neese a.

¹⁷ Kpa qbochi eto wheru, Połu sukwukota ele risi Ju ikwu. Nga be gbakoru, o kanu be, “Rümu nda m, o bu n'ezí nü o zá nhne ojo me mernu megidne ele ke aij móbu omen'eli a nahiaru n'aka ele nda aij, be mernu m nye ikelu nü rime Jerusélem, gweru m nyewhete n'aka ele Rom.¹⁸ Be sikkwaru m aijji, be pioru o sigbasi m kwnornu nü be whnurnu nü o zá nhne ojo me mernu ke kwesiri ęnwy.¹⁹ Nga ele Ju kwéle, be mernu m, m kaa nü m jeezne nü ruwhnu Siza, o bu n'ezí nü o zá nhne me noobno ele ke m.²⁰ O bu nhne me kwno pio ma me nü anu kwurita oka, kwnornu be tñru m ijigba ka kwnornu nü nhne wam kpakara ele Izireli neeleanya a.”

²¹ Be saru Połu, “O zá okwukwo izi qbulu a whnurnu hite nü Judiya gbasiri i, o zá rümu nda aij vuyarü qtnutnu móbu oka ojo qbulu gbasiri i.²² Kqv a joonu nhne i jookwu, kwnornu nü kpakara ele badnú nookwu oka megidne otu wam i noosno.”

²³ Be nü Połu yi ęgba, agida be varu n'qbochi wam hne Połu zi. Hite n'osisi du abalí o znirni be izi qma eli-eze Chiokike. Qgbali ma be jeekwérü nhne gbasiri Jizozi. Połu kanu be kpakara nhne be gbaru n'Iwu Mozizi nü nhne ele qwhnurninya gbaru n'okwukwo nso.²⁴ Agwna be kweru ikwu-önü a, kqv ele berere kwéle.²⁵ Kpa be naala, okewa ziri n'esilawuru be, Połu kwuru otu nhne ka, “Enine Nsö kwuru nkari hite n'önü Azaya nye qwhnurninya nyee ele nda anu,

²⁶ Zne kanu ele ka,

Anu jaazi nqonu kqoi, kqv anu jyoghohia.

Anụ jaazi neele anya, kọvu anụ jóowhnu
Osno.

27 Kwnornu ovu ele ka zi riŋya,
nsnị nynɔrn̩u be,
anya be kpuru isni,
o zi be whn̩u n'anya be,
nsnị be n̩urnu,
echiche be ghohia, be tujnasna m kpoma,
m gwø ehni igbugbu be.’”

28 Pølu kwukwo oka a, kaa, “Anụ mahịa nụ
qznhia Chiokike bụ nhne be gweznenu ele
bíuo ele Ju. Be joobno nsnị.” [29 Kpa Pølu
kwukworu oka, ele Ju la, nqodogbuta n'anya
rikne n'esilawuru ehni be.]

30 Awha lawuru Pølu wuru n'qro ke a,
nqokwu ogwo oro, nanabnanya kpakara ele
naavakwnusi a. 31 O kpø okwo izi oma eli-eze
Chiokike, zni nhne gbasiri Nyenwe aij Jizosi
Karaishi hite n'qnu rikne, o zá nye noobnosni
a.

Okwukwo izi Polu gbaznennu

Ele Rom

Nhne gbasiri Okwukwo izi ka
Okwukwo izi Polu gbaznennu ele Rom bu ma be jiknernu o nabnanya Polu nu Rom. Echiche a bu ma o rnui ernu n'esilawuru be ige mati, hite n'oyi aka be, o zne Sipeni. Okwukwo izi ele Rom neegesi kpa Chiokike n'ogwu ele badnu ele ikpe mانا, mee ya nu be ziри n'udno. Chiokike mernu ele badnu nu a ziri n'udno hite n'okwnata mkpoma ke zi nui Jizosi Karaisi. Nye Karaisi obula nwernu udno kwnornu nu Chiokike mernu badnu nwernu ehni a, whoga nu rikne ke mmehie nu enwu. Polu kwuru nu ele Ju nu ele buo ele Ju nwernu igwe n'oru Chiokike hite nu Jizosi Karaisi.

Nhne zi n'okwukwo ka

Opanizo (1:1-17)

Oznohia hite nu mmehie zi mkpa (1:18--3:20)

Apna Chiokike kwnornu oznohia (3:21--4:25)

Budnu ikne nu rime Karaisi (5:1--8:39)

Izireli zi nui mmumma Chiokike (9:1--11:36)

Agwa nye Karaisi (12:1--15:13)

Okwukwo nu obekwu ikwu (15:14--16:27)

¹ Mawa Polu, nye izi Karaisi Jizosi, nye Chiokike sukwuru, ma m bürü m nye izi Jizosi, hohia masi a ma m bürü m nye zni izi oma a, naagba okwukwo izi ka. ² Ka bu izi oma Chiokike kweru mkwna ogologo ige wheru ewhe hite n'onu ele owhnurninya, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø. ³ Izi oma ka gbasiri Nnwø a, Nyenwe aji Jizosi Karaisi, nye ghoro badnu, be mu a n'avnurnu Devidi. ⁴ Chiokike gesiri nu Jizosi Karaisi bu Nnwø a, nga o mernu o hi n'enwu lizø hite nu rikne ke Enine Nsø. ⁵ Hite n'aka a, Chiokike nyernu aji oru o bürü ele izi kwnornu Karaisi, ma a sukwu kpakara mba ma be kweru nu ya, bno a masi nsnj. ⁶ Kpakara anu ele zi nu Rom, zi n'esilawuru ele Chiokike sukwuru ma be bürü ke Jizosi Karaisi. ⁷ M naagbanu anu ele zi nu Rom okwukwo, ele Chiokike whnurnu n'anya, sukwu ma be bürü ele ke a,

Oru nu udno ke Chiokike Nda aji nu Nyenwe aji Jizosi Karaisi dazinu anu.

Okpukpe otu mmamma

⁸ Ke mbom, m noqtonu Chiokike mmamma hite nu Jizosi Karaisi kwnornu anu, nu okwnata mkpoma anu gazuru owa. ⁹ Chiokike, nye me ji kpakara mkpoma m naakwanu, hite n'okpo okwo izi oma Nnwø a, bu nye akebne m, nu m neechenwanya

anu ige obula. ¹⁰ Ige obula me neekpe okpukpe, m noqrio Chiokike ma hite n'echiche oma a, o nyee m oghere me va lekasi anu.

¹¹ Kwnornu nu m pioru m o whnu anuanya ma me nu anu keri ngozi ke enine, ke jeeme anu gwuzosi rikne. ¹² Ke bu meva, a kasirat ehnai aji ovu, okwnata ovu m jaakasi anu ovu, okwnata anu jaakasi m ovu. ¹³ Rumu nda m, m pioru anu mahia nu agida ige, m pioru m o va lekasi anu, kovu m nwée m rikne du kitna. M pioru m o rihiya mkpuru ovu n'esilawuru anu lele kpa me rihiya mkpuru ovu n'esilawuru ele buo ele Ju. ¹⁴ Kwnornu nu m ji m kpakara ele badnu ogwo okpo okwo izi oma, ma ele Giriki, ma ele buo ele Giriki, ele nwernu ako, ma ele nwée ako. ¹⁵ Ke bu nu ozi m mkpa o zni anu ele zi nui Rom izi oma.

Iknernema ke izi oma

¹⁶ Iwhnerne izi oma ka za noqto m, o bu rikne Chiokike du oznohia kpakara ele kweru, ele Ju ke mbom, nu ele buo ele Ju. ¹⁷ Kwnornu nu ome mma ke Chiokike whuyaru iwhne n'izi oma, hite n'okwnata ovu du okwnata ovu, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø, "Nye mee mma jeehi nu okwnata ovu a ziри budnu."

Onuma Chiokike megidne badnu

¹⁸ Kwnornu nu ovu owe ehnai Chiokike hiri n'oligive whuya iwhne megidne kpakara ele mama Chiokike, ele hi nu risi rikne aruru-eli be naakpagidne ezi oka. ¹⁹ Chiokike neewe ehnai megidne be, kwnornu nu nhne be kwsiri o mahia gbasiri Chiokike whuyaru iwhne. O bu Chiokike n'whuru a gesiri be ehnai a. ²⁰ Hite n'okike owa, nhne be whnurnu anya gbasiri Chiokike, nu rikne a zi okwnukokwu, nu oyiyi a zi nsø bu ke badnu whnurnu anya, be whnurnu be nu kpakara nhne Chiokike keru, ke bu nu badnu nwée nhne o ji gonahoruh ehnai a.

²¹ Be marnu Chiokike, kovu be nyene a igwugwu kwsiri a, be tu mmmama, kovu echiche be bu nhne etekne, mkpoma iwhnirniwhno be jihjaro n'ochichiri. ²² Be kaa nu be bu ele nwernu akoniche, be bu ele iwhnirniwhno. ²³ Tnunuma be jaakwanu Chiokike ke nwu onwu, be nookpo risi eli nyee nhne be pnjornu opnio lele badnu ke noonwu onwu, nu onunu, nu anohia nu agwo.

²⁴ Chiokike gweru be nyewhete n'aka nhne zila rjchna hite nu ome nhne ovu ojo be pioru, be gweru ehnai be mee nhne tu iwhnirne n'esilawuru ehnai be. ²⁵ Be gweru aghalaghala gbanwo ezi oka Chiokike, be nookpo risi eli nyee nhne be keru eke tnunuma nye keru nhne n'whuru a, nye nwe oznarni okwnukokwu. Amim.

²⁶ Kam kpayarü, Chiokike nyerunu be n'aka ome nhne tū iwhnerne. Ele rinya gharü o mee nhne lele kpa omen'eli omekorita nyerukna nū nyerinya zì, be be neemekorita. ²⁷ Kpam masi, ele rukna sigbasiri ọ dnanyi ele rinya, be naadnanyitaru ehni be. Be neeme nhne tū iwhnerne n'esilawuru be, be naata awhnuyuhnu nhne ojo be mernu.

²⁸ Kpa be kwéle ọ marnu Chiokike nū mkpoma be, Chiokike nyewhete be n'aka ovu ruru oru, ma be mee nhne be kwésile o mee. ²⁹ Aruru-eli zì ọdo nū odo jihiaru mkpoma be, mmehie, ọwho-anja, okne nhne ojo, ntakarnama ovu, ogbu badnū, ọlu ọgwnu, aghigho, nū osno irno, ozno izno. ³⁰ Ele naakaja ehni be, be snornu Chiokike irno, ele só anya, ele noolu ọnua, ele neechehia apna ikne kpa be jeeme nhne ojo, ele zá noobnonu ele murnu be nsni, ³¹ ele nwée oğohioha, ele zá naabija ögbanijo-ehni, ele nwée ovu oma, ele zá nqodonu ele berere obirizi. ³² Be magwü nū iwu Chiokike kwuru nū ele neeme nhne ojo ka joonwu enção, ọ bùo nū be neeme nhne ele ka kpoi, kovu be naadasinu ele neeme nhne ele ka n'ikwu.

2

Ikpe zì snam ke Chiokike

¹ Jí badnū, i nwée rikne gonahoru ehni i, ji nye neekpe nye berere ikpe, kwnornu nū hne i zì neekpe nye berere ikpe bù hne ikpe zì naama i, kwnornu nū i neeme otu nhne wam. ² A magwü nū Chiokike neekpe ikpe zì snam nū risi ele neeme kpakara nhne ka. ³ Jí badnū etekne ke neeme nhne ke i kwno neekpe ele berere ikpe, i che nū i jaagbanahoru ikpe Chiokike sa? ⁴ Mòbu i neeedna okne ovu oma Chiokike anya, nū ọnabnanya a, nū ogologo ọsnuta ovu a? N'ezi, Chiokike neemenu i nhne oma ka ma o dubna i nū otuhnasna ovu. ⁵ Kòvu hite nū ovu rikne nū ovu kwé ögbiñai i, i naabitanu ehni i awhnuyuhnu ke kakwo n'obochi ovu owe ehni Chiokike nū okpume ikpe a zì snam. ⁶ Chiokike jookwu nye ögula ogwo lele kpa ẹrnu a jiri zì. ⁷ Ele gwuzosi rikne neeme nhne oma, noopio igwugwu nū ọsobisi, nū nkoli bùdnu, Chiokike jeyene be bùdnu kwó okwo. ⁸ Kòvu, ele noopio nhne ke aka be, ele kwéle ezi oka, ele noosno nhne ojo, Chiokike joowukwasi be ovu owe ehni a nū ọnuma a. ⁹ Okne awhnuyuhnu nū nhne igbugbu jaazinu kpakara ele neeme nhne ojo, ke mbom ele Ju, ma ele bùo ele Ju. ¹⁰ Kòvu igwugwu, ọsobisinu nū udnu jaazinu nye ögula neeme nhne oma, ke mbom ele Ju, nū ele bùo ele Ju. ¹¹ Kwnornu nū Chiokike zá neele badnū anya nū ruwhnu.

¹² Kpakara ele mernu mmehie hne be nwée Iwu Mozizi jionwu hne Iwu zìla, ele

mehieru hne Iwu zì, Iwu jeekpe be ikpe. ¹³ O bùo ele noonu Iwu bù ele zì snam nū ruwhnu Chiokike, kovu ele neeme nhne Iwu kwuru. ¹⁴ Nga ele bùo ele Ju ele nwée Iwu hiri n'ovu be mee nhne Iwu kwuru, kam bụnu be Iwu, ọ bù n'ezi nū be nwée Iwu. ¹⁵ Budnú be neegesi nū be gbagwü Iwu n'ovu be, ovu be naagbanu be akbebe, noobno be nhne, mòbu ọnogomanu be. ¹⁶ Ka jòbu n'obochi Chiokike jeekpe nhne tugwaru otugwa ke badnú ikpe, hite n'aka Karaiji Jizösi lele kpa izi ọma me neezni kwuru.

Ele Ju nū Iwu

¹⁷ I noosukwu ehni i nye Ju, nootukwasi ovu n'Iwu, neeji Chiokike naanya risi. ¹⁸ I magwü echiche a, i nahoru nhne ke kakwo mma, kwnornu nū i myhiaru a n'Iwu. ¹⁹ I kwnataru ovu nū i bù nye noduu nye isni, iwhne ele zì n'ochichiri, ²⁰ nye neezni ele iwhnirniwhno nhne, nye neezni ràmu takjri nhne, nye nwewgwu akoniche zuru ozu, nū ezi oka. ²¹ Jí nye neezni ele berere nhne, i zní ehni i nhne sa? I neezni ọ zá nye znu buznu, jí n'iwthuru i znú buznu sa? ²² I kaa, "O zá nye mee oyi," jiwa, i mée oyi sa? I snornu chi berere irno, kovu i znú buznu nū ruwhnu rēnwu? ²³ Jí nye ji iwu Chiokike noolu ọnua, ọ bù i zá neeme Chiokike nhne iwhnerne hite n'olulu iwu a? ²⁴ Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø, "Ele bùo ele Ju naakaja rëwhna Chiokike kwnornu anu ele Ju."

²⁵ O bùru nū i bítá iwu, ọkpa nka i bù nhne, kovu ọ bùru nū i bítage iwu, ọkpa nka i bù nhne etekne. ²⁶ O bùru nū ele bùo ele Ju be kpáge nka, bítá Iwu, be jeegweru be lele ele be kparu nka. ²⁷ Nye be kpáge nka n'anq-ehni kovu ọ bítá Iwu jaama i ikpe, jí nye nwewgwu Iwu be gbaru n'okwukwo nū nye be kparu nka, kovu i zá naabita Iwu. ²⁸ Badnū bùo nye Ju n'anq-ehni kpoi, ọkpa nka bùo masi ke ano-ehni kpoi. ²⁹ Nye Ju n'ezi bù nye Ju n'ovu. Ọkpa nka bù ke be kparu n'ovu hite n'enine Chiokike, ọ bùo n'Iwu be gbaru n'okwukwo. Ọznarni badnú wam híge n'aka badnú, kovu n'aka Chiokike.

3

Chiokike kwesiri

o kwnata ovu

¹ Kini bù nhne ele Ju nwernu kakwo ele bùo ele Ju? O zì mbnarna zì nū ọkpa nka? ² Owe! K'agida n'apna ögula. Ke mbom, Chiokike nyerunu ele Ju ikwu-ọnua a. ³ O bùru nū agwuna be nwée ọkwnata ovu? O jeeme Chiokike bùru nye kwésile ọ tükwasí ovu? ⁴ Óza ria ria! Chiokike jooburiri nye ezi oka, ọ bùbedi nū kpakara badnú jooburu ele aghalaghala. Lele kpa ọkukwo nsø kwuru, "Ma i gesi nū i bù nye nookwu ezi ọka,

Ikpe jáama i nga be neekpe i ikpe.”

⁵ O bürü nü a mernu nhne búo ọma, ke jeegesi ome mma Chiokike ke zì snam, kini bù nhne a jookwu? Nü Chiokike mernu nhne ojo nü o ta aị awhnwuhnu nü ovu owe ehni sa? (M nookwu lele badnụ etekne.)
⁶ Óza rịa rịa! O bürü nü Chiokike búo nye mee mma, ndaa kpa o jeeji kpe owa ikpe?
⁷ O bürü nü aghalaghala m jeenye Chiokike ig-wugwu hite nü ome ezi oka a whụa iwhne, ndaa kpa be jaama m ikpe lele nye mmehie?
⁸ O bürü nü anụ neeché kpam, anụ jaakaa, “Ngwa ma a mee nhne ojo ma nhne bürü ọma va”? Agwna ele badnụ nyernu m mkparị, noobno m nü ka bù nhne me neeznie ele badnụ. Be jaama be ikpe lele kpa o kwesiri.

Nye mee mma zá

⁹ Ndaa, a ka ele búo ele Ju mma? Óza rịa rịa. M karụ m nü ele Ju ma ele búo ele Ju n'otu zì nü mkpururu mmehie.
¹⁰ Lele kpa ọkwukwo nsò kwuru,

“O zá nye bù nye mee mma, o bùbedi otu.
 11 O zá nye nwernu akoniche,
 o zá nye noopio Chiokike.

¹² Kpakara ele badnụ dasin̄u Chiokike azn̄u,
 o zá iru be bn̄arnu,

o zá nye neeme nhne ọma
 o bùbedi otu.

¹³ Ọnu be nü lele ilili gberuanya,
 riro be nookwu ọka aghigho,
 ọka ojo lele njulu agwọ neehi nü
 mgbele-ọnu be whụa.

¹⁴ Ọvu ọnu nü okne ọnu ojo jihiaru be nü
 mkpoma.

15 Ọchi be zì snarna snarna n'owusa
 ọvnarna.

¹⁶ Olulu nhne nü nhne anya-mini noosno be
 n'apna be.

¹⁷ Be māa apna udno.
 18 Ogwu Chiokike zá be n'anya.”

¹⁹ Kitna a magwụ nü kpakara nhne Iwu kwuru zìnu ele zì nü mkpururu Iwu, ma be kpusni kpakara ọnu ele badnụ, ma kpakara ọwa bna n'ikpe Chiokike.
²⁰ Kwnornu nü o zá nye mee mma n'anya Chiokike hite nü ome nhne Iwu kwuru, kovu Iwu neeme ele badnụ mahia nü be mehieru.

*Ome mma hite
 n'okwnata mkpoma*

²¹ Kovu ome mma Chiokike whuyaru iwhne hne Iwu zìla, o bù ezi ọka nü Iwu nü ele ọwhurninya naagbanu a akebne.
²² Ome mma Chiokike ka hiri n'okwnata ovu nü Jizosí Karaisi zìnu kpakara ele kwehiaru, kwnornu nü ọkpa ike zìla nü rime a rịa rịa.
²³ Kwnornu nü kpakara ele badnụ mehieru, be nwée rikne du igwugwu Chiokike.
²⁴ Kovu nkesi ke oru Chiokike mernu kpakara badnụ bürü ele ikpe mámana hite n'ogbahia aị ke hi n'aka

Karaisi Jizosí.
²⁵ Chiokike nyernu a lele nkesi ọwhaji-eli hite n'okwnata ovu, ka bù ma Chiokike gesi ome mma a. N'ige wheru ewhe Chiokike jiri ogologo ọsnuta ovu lewhuru mmehie ke badnụ anya.
²⁶ O mernu kam ma o gesi ikpe a zì snam n'ige ka, ma o bürü nye mee mma nga ọ neegweru badnụ lele nye ikpe mámana hite n'okwnata ovu nü Jizosí.

²⁷ O bürü kpam, ndaa hne mpako zi? O zìla! Kini kpayarụ a? O bù nü hite n'obita nhne Iwu kwuru? Óza! Kovu a kwnataru ovu.
²⁸ A nookwusi a rikne nü be neegweru badnụ lele nye ikpe mámana hite n'okwnata ovu, o búo hite n'eru ke Iwu.
²⁹ Chiokike, o bù Chiokike ke ele Ju kpɔi? O búo Chiokike ke ele búo ele Ju sa? Owe! O bù ya.
³⁰ Hne o bù otu Chiokike, o joogwun iele be kpàru nka lele ele ikpe mámana hite n'okwnata ovu be, nü ele be kpàla nka hite n'okwnata ovu be.
³¹ A jaakaa nü ka neegesi n'Iwu bnáge nü nhne hite n'okwnata ovu ka? Óza rịa rịa, kovu a neeme Iwu gwuzosi rikne.

4

Okwnata ovu Ebereham

¹ Ndaa nhne a jaakaa gbasiri Ebereham nda aị? Kini bù nhne o piohiaru?
² O bürü nü be hiri n'eru Ebereham gwnusi a nü nye mee mma, o zneru anyaa risi nü ka. Kovu o nwée rikne mee oknomokno nü ruwhnu Chiokike.
³ Okwukwo nsò kwuru kini? “Ebereham kweruru Chiokike, Chiokike gwnusinu a nü o bù nye mee mma.”

⁴ Nye be kwàru ọgwo ेrnu a, ọgwo ेrnu a bùla nkesi, kovu nhne o rnúhiaru n'eru.
⁵ Kovu nye rnúge ेrnu, ke kwnataru Chiokike, nye n'ogwun iele ojo lele ele ikpe mána ovu, Chiokike ji okwnata ovu a gwnu a nye mee mma.
⁶ Ka bù nhne Devidi kwuru gbasiri nye ọwa ọma, nye Chiokike híge n'eru a gwnu nü nye mee mma,

⁷ “Nye ọwa ọma bù nye Chiokike gbarunu mmehie,
 nye be kpusnirni aruru-eli a.

⁸ Nye ọwa ọma bù nye Chiokike zá n'ogwunu mmehie a megidne a.”

⁹ Ngozi ka, o zìnu ele be kpàru nka kpɔi sa? Óza, ma ele be kpàla nka. Kwnornu nü a karụ nü Ebereham kweruru Chiokike, Chiokike gwnusinu a nü o bù nye mee mma.

¹⁰ Ndaa hne nhne ka mernu? O nga be kpàru a nka, su o bù nga be kpàla a nka? O bù nga be kpàla nka.
¹¹ Be kpàru a nka ma o bürü nhne elekema ke ome mma nü o kwnataru Chiokike ovu nga be kpàla a nka, ma o bürü nda kpakara ele kweru, ma be gwnusi be n'ele mee mma, o bù n'ezi nü be kpàla be nka.
¹² O bù masi nda ele be kpàru nka, o bùla nü be kpàru be nka kpɔi, kovu

nü be noowu bñdnu ökwnata ovu lele nda aij Ebereham wuru sü be kparu a nka.

Mkwna Chiokike

¹³ Mkwna Chiokike kweru Ebereham nü avnurnu a nü be jeekehia qwa bño hite n'qbita Iwu, kovu ome mma ke hiri n'qkwnata. ¹⁴ O bñru nü ele zì nü mkpuru Iwu jeekehia mkwna wam, ökwnata ovu bñ nhne etekne, mkwna Chiokike kweru bnána iru. ¹⁵ Iwu neegweya ovu owe ehni Chiokike. Hne Iwu zila, o zá nye jaadna Iwu.

¹⁶ Mkwna wam hiri n'qkwnata mkpoma. O mernu o hite n'oru gwuzoru kwem nü rime kpkara rñmu Ebereham. O bño ele zì n'Iwu kpoi, kovu ma ele sno ökwnata ovu Ebereham, kwnornu nü o bñ nda kpkara ai. ¹⁷ Lele kpa be gbaru a n'qkukwo nsö, "M mernu m jí nda agida mba." O bñ nda aij n'anya Chiokike, nye o kwnataru ovu, Chiokike ke naakpatne nye nwñrnu ñnwñ, nye neeme nhne zigele a whuya iwhne.

¹⁸ Nga olile anya zila a, Ebereham kwnataru ovu, o bñru nda agida mba, lele kpa qkukwo nsö kwuru, "Mkpuru i jaazj agida kpa." ¹⁹ Ökwnata ovu a dnáge adna, nga o whñrnu nü anq-ehni a bñ nhne nwñrnu ñnwñ, hne o bñ otu riwhu awha, nü rækpa-nnwø Sera nwñrnu ñnwñ. ²⁰ Kovu ökwnata ovu a dnáge adna hite nü ókwe ekwe móbu onwe mkpoma lawñru gbasiri nhne Chiokike kweru a mkwna, ökwnata ovu a mernu o gwuzosi rikne naaznarni Chiokike. ²¹ Ovu siri a rikne nü Chiokike nwñrnu rikne o mezu nhne o kweru mkwna. ²² Kam kpayar, "Chiokike gwnusinu a nü o bñ nye mee mma." ²³ Nü be gwnusiri a nü nye mee mma, bño nhne ke zjnu a kpoi. ²⁴ O zì masinu aij ele be joogwnusi n'ele mee mma, ele kweru nü nye wam mernu Jizosí Nyenwe aji hi n'enwu lizo. ²⁵ Be nyeru a ma o nwü kwnornu mmehie aij, o hiri n'enwu lizo ma Chiokike gwnusí aij lele ele ikpe mámana.

5

Snarnima nü udno

¹ Kitna, hne Chiokike gwnurnu aij lele ele ikpe mána hite n'qkwnata ovu, a nwñrnu udno nü Chiokike hite n'aka Nyenwe aji Jizosí Karaísi. ² Jizosí bñ nye a hiri n'aka a, hite n'qkwnata ovu gwuzoru n'oru Chiokike. A nqonwudna ñnwñduna nü a nwñrnu olile anya nü a jeekehia igwugwu Chiokike. ³ O bño kam kpoi, a nqonwudna nü rime awhnñwhnu, kwnornu nü awhnñwhnu neegweya osnuta ovu, ⁴ osnuta ovu neegweya agwa qma, agwa qma gweya olile anya. ⁵ Olile anya aij jóbóbu nhne etekne, kwnornu nü Chiokike wükwasiri aij

owhnun'anya a n'ovu aij hite n'Enine Nsö, ke o kesiri aij.

⁶ Kwnornu nu nga a nwée rikne, Karaísi nwñrnu kwnornu aij ele ojo máa Chiokike. ⁷ O bñ nhne siri rikne nü badñu jookwno nye qma nwü enwu. Kovu badñu elegha anya jeewne rikne kwnornu nye mee mma nwü. ⁸ Kovu Chiokike gesiri aij qwhnun'anya a ke bñ nü Karaísi kwnornu aij nwñuma kpa a zì köriri nü rime mmehie.

⁹ Be hiri n'ovnarna a gwnu aij lele ele ikpe mána, o jooznhia aij n'ovu owe ehni Chiokike. ¹⁰ Kwnornu nü a bñ ele írno Chiokike nü mbom, kovu aij nü Chiokike mernu udno hite n'enwu Nnwø a. Kitna, a bñ ele enyi Chiokike, o jooznhia a hite nü bñdnu Nnwø a. ¹¹ O bño kam kpoi, kovu a nqonwudna ñnwñduna nü rime Chiokike hite nü Nyenwe aji Jizosí Karaísi, nye mernu aij nü Chiokike zjri n'udno.

Adam nü Karaísi

¹² Lele kpa mmehie hiri n'aka otu badñu bna nü rime qwa, mmehie vuyarü ñnwñ, enwu wam zuru kpkara qwa, kwnornu nü kpkara badñu mehieru. ¹³ Mmehie zjí n'owu su be nyeru Iwu, kovu mmehie zila ire nga Iwu zila a. ¹⁴ Ñnwñ hiteru n'Adam dñ i'ige Mozizi nêechi kpkara badñu, ma ele méhiele lele kpa Adam mehieru. Adam bñ hye bítalá nhne Chiokike nyeru n'iwu.

Adam bñ oyiyi nye wam jaava. ¹⁵ Kovu nkesi wam nýna lele mmehie. Kwnornu o bñru nü agida badñu nwñrnu hite nü mmehie otu badñu, oru nü nkesi Chiokike zjí agida kakwo, ke gazuru kpkara ele badñu hite n'oru otu nye wam bñ Jizosí Karaísi. ¹⁶ Nkesi Chiokike zjí ichne nü hne mmehie otu badñu zjí. Ikpe snornu otu mmehie wam ke vuyarü omuma ikpe, kovu nkesi wam sno agida mmehie ke vuyarü ogwnusi badñu lele nye ikpe mámana. ¹⁷ Mmehie otu badñu ka, Adam, mernu ñnwñ nêechi qwa, kovu kpkara ele nahiaru nkesi oru zj agida ke Chiokike nü ome mma a, jeemegbu mmehie nü ñnwñ hite nü otu badñu wam ke bñ Jizosí Karaísi.

¹⁸ Owe! Otu mmehie Adam vuyarü omuma ikpe nü risi kpkara ele badñu, kovu, otu ernu ome mma Karaísi mernu ele badñu bñru ele ikpe mámana n'anya Chiokike, ke nyeru be bñdnu. ¹⁹ Hite nü risi rikne otu badñu kpkara ele badñu ghôru ele mmehie, otu aka wam masi, obno nsnj otu badñu jeeme kpkara ele badñu bñru ele mee mma.

²⁰ Iwu varu ma nhne ojo zj agida, kovu hne mmehie zj agida, oru Chiokike baru aba k'agida. ²¹ Hne mmehie nêechi hite n'enwu, oru Chiokike nêechi hite n'ome mma ke noodubna nü bñdnu kwó okwo hite nü Jizosí Karaísi Nyenwe aji.

6

*Nwụ nü mmehie,
ziri bùdnu nü Karaísi*

¹Kini bụ nhne a jaakaa? O bụ ma a zị kɔriri nü neeme mmehie ma oru Chiokike ba ọba? ²Óza rịa! Ndaa kpa aị ele nwururu ọnwu nü rime mmehie jaazi kɔriri bùdnu nü rime a? ³O bụ nü anụ mā sa, be wuru aị mini ma aị nü Karaísi Jizosi bùru otu, nü be wuru aị mini ma aị nü Karaísi bùru masi otu n'enwu a? ⁴Hite nü mini be wuru aị, be likotaru aị nu Karaísi n'enwu a, ma a nü lele Karaísi nga o hiri n'enwu lizø hite n'igwugwu ke Ndà, a joowu bùdnu ikne.

⁵Kwnornu nü o bùru nü aị nü a bụ otu n'enwu a, kpam masi, aị nü a joooburu otu n'olizo n'enwu a. ⁶A magwụ nü ehni ọknani aị bụ ke be kpogidnerua ya nü Karaísi n'olu ogba a, ma be lulu ehni mmehie, ma a gharu o bùru ohi ke mmehie. ⁷Kwnornu nga badnụ nwururu, mmehie nwéma iknerema n'ehni a berere. ⁸O bùru a snornu Karaísi nwụ enwu, a kweru nü a joosno a ziri bùdnu. ⁹A magwụ nü Chiokike mernu Karaísi hi n'enwu lizø, o jónoru kwno berere, enwu nwéma iknerema hne ozi berere. ¹⁰Enwu o nwururu, o nwururu kwnornu mmehie otu mgba, o zi bùdnu kítña, o zinu Chiokike bùdnu.

¹¹Kpam masi, anụ gwnu ehni anụ lele ele nwururu ọnwu kwnornu mmehie, kovu ele zi bùdnu nyee Chiokike hite nü Karaísi Jizosi. ¹²Anụ kwé mmehie nèechi anq-ehni anụ, neeme anụ noobno nsni nhne ojo anq-ehni noopio. ¹³Anụ kwéko o gweru ehni anụ nyee mmehie ma o bùru nhne ेrnwu ke risi rikne. Kovu anụ gweru ehni anụ nyee Chiokike, lele ele hiri n'enwu bna nü bùdnu, anụ gweru kpakara ehni anụ nyee ma be bùru nhne ेrnwu ke nhne oma. ¹⁴Kwnornu nü mmehie zá nèechi anụ, anụ zìla nü mkpururu Iwu, kovu nü mkpururu oru ke Chiokike.

Ele ohi ke ome mma

¹⁵Kini bụ ka? A jaazi neeme mmehie kwnornu nü a zá nü mkpururu Iwu, kovu mkpururu oru ke Chiokike? Óza rịa rịa. ¹⁶Anụ magwụ nü nye anụ noobno nsni nhne o nookwu, anụ bụ ele ohi nye anụ noobno nsni. Anụ bụ ohi ke mmehie ke noodubna n'enwu, mọbu ohi obno nsni ke noodubna n'ome mma. ¹⁷Kovu ọznarni zinu Chiokike, kwnornu nü mbom anụ bụ ohi ke mmehie, kovu anụ bnornu nsni hite nü mkpoma anụ bna n'ezi oka wam anụ nahiaru. ¹⁸Be dohiaru anụ nü mmehie anụ, ma anụ bùru ohi ke ome mma.

¹⁹M nookwu lele badnụ, kwnornu nü anụ zá rikne. Nü mbom, anụ gweru ehni anụ nyee nhne zìla ríchna nü risi rikne o mee nhne ojo, kpam masi, anụ gweru ehni

anụ bùru ohi ome mma bna n'érnu zi nsø. ²⁰Nga anụ bụ ohi ke mmehie, anụ nwéé igwe n'ome mma. ²¹Ndaa mbnarna anụ nwehiaru hite nhne kam nötü iwhnerne? Risi kpakara nhne kam, bụ enwu. ²²Kovu kítña, be dohiaru anụ nü rime mmehie, anụ bùru ele ohi ke Chiokike, mbnarna anụ jeenwehia jeeme anụ ziri nsø ke joodubna nü bùdnu kwó okwo. ²³Kwnornu nü ogwo ेrnwu mmehie bụ enwu, kovu nkesi ke Chiokike bụ bùdnu kwó okwo hite nü Karaísi Jizosi Nyenwe aị.

7

*Nhne atụ ke ọlulu nzi
nụ nnwerne*

¹Rümü nda m, m nookwunu anụ ọka lele ele magwụ Iwu, anụ magwụ nü Iwu jígwu badnụ hne nye wam zi bùdnu. ²Nyerinya nnwerne nzi zi n'iwu nga nzi a zì bùdnu, kovu o bùru nzi a nwụ, o zíma iwu jígwu a lele nye zi nü nzi. ³Ka neegesi, o bùru nü nzi a zì bùdnu, nyerinya wam gbó nzi berere, be jookwu a nye neeme oyi. Kovu o bùru nü nzi a nwururu ọnwu, iwu jígele a, o bùru nü o gbóru nzi berere. O méne oyi.

⁴Rümü nda m, otu aka wam, bụ kpa o zinu anụ. Anụ nwururu ọnwu n'Iwu hite n'ehni Karaísi. Anụ bụ ke nye wam hiri n'enwu lizø, ma anụ bùru mgwna ेrnwu ke bnarnu iru n'aka Chiokike. ⁵Nga a zì bùdnu n'anq-ehni, nhne ojo ke Iwu Mozizi vuyarụ bụ nhne a noosno, kpakara nhne a mernu dubnarnu aị n'enwu. ⁶Kovu kítña, a nnwerunem ehni aị n'Iwu, kwnornu nü a agburulam n'iwu wam jígwu aị, a kpenu Chiokike n'apna ikne ke Enine, o búo n'apna ọknani ke Iwu be gbaru n'okwukwo.

Iwu nü mmehie

⁷Kini bụ nhne a jookwu? Iwu wam o bụ mmehie sa? Óza rịa rịa. Kovu iwu mernu m mahia mmehie. M znégele m amahia nhne bụ a ọwho-anyा o bùru n'Iwu kwúle, "I nwéko ọwho-anyा." ⁸Kovu mmehie hite nü nhne be nyeriu n'iwu nwehiaru oghere o kpakne ọwho-anyा zi ichne ichne. Kwnornu nü mmehie nwururu ọnwu hne iwu zìla. ⁹M zi m bùdnu hne iwu zìla, kovu nga nhne be nyeriu n'iwu varu, mmehie ziri bùdnu nü rime m, m nwüma. ¹⁰Nhne be nyeriu n'iwu ke kwasiri o gweya bùdnu, vuyanu m enwu.

¹¹Mmehie hite nü nhne be nyeriu n'iwu duwħħuru m, hite nhne be nyeriu n'iwu, gbu m. ¹²Iwu wam zi nsø, nhne be nyeriu n'Iwu zi masi nsø, o zi kwem, o bùru oma. ¹³Ka o neegesi nü nhne bùru oma vuyanu m enwu? Óza rịa rịa. O bụ mmehie ke kpayaru a. Mmehie gweruru nhne bùru oma mee a o vuyanu m enwu, ma mmehie whuya iwhne nü o bụ mmehie n'ezi. Hite nü nhne be

nyernu n'iwu be jeegesi nü mmehie bú oma ria ria.

¹⁴ A magwụ nü Iwu bù nhne enine. Kóvu m bù m badnụ etekne, nye be reru lele ohi ke mmehie. ¹⁵ M máam nhne me neeme, kwnornu nü nhne me noopio o mee, m nwée m rikne mee a, kóvu nhne me píole o mee, bù nhne me neeme. ¹⁶ Nga me neeme nhne me píole o mee, ka neegesi nü Iwu wam bùrū oma. ¹⁷ Kóvu o búo me neeme nhne ka, kóvu o bù mmehie ke wu nü rime m. ¹⁸ M magwụ m nü o zá nhne oma óbula zì nü rime m (ke bù n'anq-éhni m). Kwnornu nü o naamasị m o mee nhne bùrū oma, kóvu m nwée m rikne o mee a. ¹⁹ M mée m nhne oma me pioru o mee, kóvu nhne búo oma me píole o mee, bù nhne me neeme. ²⁰ O bùrū nü me mee nhne me píole o mee, ka neegesi nü o búo me bù nye neeme a, kóvu o bù mmehie wam ke wu nü rime m.

²¹ M magwụ m nü iwu nɔornu ɛrnu, nga me pioru o mee nhne bùrū oma, nhne ojo zì nü ruwhnu m. ²² Nü rime enine m, m noopio iwu Chiokike. ²³ Kóvu m nɔowhnu iwu berere nɔornu ɛrnu nü rime m, iwu ke nɔolusi iwu ke ovu ogwun. O neeme m bùrū ohi iwu ke mmehie ke nɔornu ɛrnu nü anq-éhni m. ²⁴ M bù m badnụ ke nɔowhnuji anya. Nyele joodohia m n'anq-éhni ke ɛnzu ka? ²⁵ A nɔotunu Chiokike mmamma hite nü Nyenwe aij Jizosí Karaísi.

Hite n'echiche m, m bù m ohi ke iwu ke Chiokike, kóvu, anq-éhni m bù ohi iwu ke mmehie.

8

Bùdnu hite n'Enine

¹ Kitna, o zá ikpe naama ele zì nü rime Karaísi Jizosí. ² Kwnornu nü iwu ke Enine ke neegwya bùdnu nü Karaísi Jizosí, mernu m whoga n'ohi iwu ke mmehie nü ɛnzu. ³ Nhne Iwu nwée rikne meli kwnornu nü anq-éhni badnụ zìla rikne, Chiokike mernu a, o ziyan Nnwọ a lele badnụ ke mmehie ma o bùrū arjohna mmehie. Hite nü ya o ma bùdnu mmehie ke badnụ ikpe. ⁴ Chiokike mernu ka ma nhne ziri ezi ke Iwu zu ozu nü rime aij ele noowu bùdnu lele kpa Enine noopio, o búo kpa anq-éhni noopio. ⁵ Ele noowu bùdnu n'anq-éhni neeme nhne anq-éhni noopio, ele noowu bùdnu n'Enine neeme nhne Enine noopio. ⁶ Nye anq-éhni nèechi nwyrnu ɔnwu, kóvu nye Enine nèechi nwernu bùdnu nü udno. ⁷ Kwnornu nü nye anq-éhni nèechi bù nye irno Chiokike, o nwée rikne bija iwu Chiokike, n'ezi, o jénēwe rikne bija a. ⁸ Ele anq-éhni nèechi jénēwe rikne mee nhne jooso Chiokike n'onu.

⁹ Anq-éhni zá nèechi anu, kóvu Enine, o bùrū nü Enine Chiokike wu nü rime anu. Nye óbula ke nwée Enine Karaísi, búo ke Karaísi. ¹⁰ O bùrū nü Karaísi zì nü rime anu, o bù n'ezi nü anq-éhni anu nwyrnu ɔnwu kwnornu mmehie, kóvu enine anu zì bùdnu kwnornu ome mma. ¹¹ O bùrū nü Enine Chiokike ke mernu Jizosí hi n'enwu lizo wuru nü rime anu, nye wam ke mernu Karaísi hi n'enwu lizo jeeme anq-éhni anu zìri bùdnu hite n'Enine a ke wu nü rime anu.

¹² Kam kpayarú, rümu nda m, a jiggwu ogwo o wu bùdnu aij, o búo kpa anq-éhni noopio. ¹³ Kwnornu nü o bùrū nü anu wu lele kpa anq-éhni anu noopio, anu joonwu ɛnzu, kóvu o bùrū nü anu jeehi n'enine gbu kpakara ernu ojo ke anq-éhni, anu jaazi bùdnu. ¹⁴ Kpakara ele Enine Nsø Chiokike nèechi bù rümu Chiokike. ¹⁵ Kwnornu nü Enine Chiokike nyernu anu méne anu ele ohi, ke neeme anu bùrū ele ogwun. Kóvu Enine neeme anu bùrū rümu Chiokike, anu jénēwe rikne kwnakwu a, "Papa, Nda m."

¹⁶ Enine Nsø Chiokike naagbanu enine aij akebne nü a bù rümu Chiokike. ¹⁷ O bùrū nü a bù rümu Chiokike, a bù ele neekehia mkpe, ele neekehia mkpe Chiokike, ele be nü Karaísi neekerikota mkpe. O bùrū a snornu a ta awhnuywhnu, a joosno a kehia igwugwu a masi.

Igwugwu ke zì nü ruwhnu

¹⁸ M whnrñu m nü awhnuywhnu ke ige ka bù nhne a jéejí tuśinu igwugwu ke be jookpumenu aij. ¹⁹ Kpakara nhne be keru eke ji olile anya siri rikne neese nga be jeegesi rümu Chiokike. ²⁰ Kwnornu nü nhne be keru eke ghøru nhne etekne, o búo nü rikne aka ke be, kóvu kpa Chiokike mernu be, be zì koriri neele anya, ²¹ nü nhne be keru eke jienewuru éhni be whøga n'éhni oro oro, kehia igwe nü o nwernu éhni zì igwugwu ke be bítannu rümu Chiokike.

²² A magwụ du kítna nü kpakara nhne be keru eke nöosnu idne lele nye rime ɔmumu nnwø neeme. ²³ Kóvu o búo nhne be keru eke kpøi, ma aij masi ele nwernu Enine ke bù nkesi mbom ke Chiokike, a nöosnu idne nü rime ovu aij, neese nga Chiokike jeeme a bùrū rümu a, ma o gbahia anq-éhni aij. ²⁴ Kwnornu be zñohiaru aij hite n'olile anya, kóvu o bùrū a whñu nhne a neele anya a, o búma olile anya n'ezi. O zá nye neele anya nhne ke o whñugwu anya. ²⁵ Kóvu o bùrū a neele anya nhne a zá nöowhnu anya, a jeeji nkasi ovu neese a.

²⁶ Kpm masi, Enine Nsø neeyinu aij aka, o bù ezi nü a zá rikne. Kwnornu nü a máa kpa a jeekpe okpukpe, kóvu Enine Nsø Chiokike neekpehianu aij, hite n'øsnu idne ke

* ^{8:1} Agwna ókwukwo óknani kwuru: ele zá noowu bùdnu lele kpa mmehie pioru, kóvu lele kpa enine noopio.

qunu jóökwlui. ²⁷ Kwnornu nü Chiokike nye noonyosna mkpoma badnū magwū echiche Enine, o bù Enine Nsò nōorio aririo nü risi ele nsò lele kpa echiche Chiokike jiri zì.

A kakwo ele mmeri

²⁸ A magwū nü Chiokike neeme kpakara nhne nōornuko érnu òma n'otu kwnornu ele whnūrnū Chiokike n'anya, ele o sukwuru ma be mee echiche a. ²⁹ Kwnornu nü ele Chiokike mahjamaru, o bitaru be ichne, ma be nü lele Nnwò a, ma Nnwò wam bñru Opnarua n'ésilawuru agida rñmu nda. ³⁰ Ele Chiokike bitaru ichne, o sukwuru be, ele o sukwuru, o mee be ele ikpe mámana, ele o mernu ikpe ele mámana, o mernu be kehiá igwugwu a.

³¹ Ndaa nhne a jookwu nü kpakara nhne ka? O bñru nü Chiokike dasi aij n'ikwnu, nyele jeemegidne aij? ³² Nye wam ke bítala Nnwò a, kóvu kesi aij ya, ndaa kpa o jéenye aij kpakara nhne? ³³ Nyele joobno ele Chiokike hohiaru nhne? O bù Chiokike bù nye neeme ele badnū ele ikpe mámana. ³⁴ Nyele bù nye naama aij ikpe? O bùo Karaísi Jizòsi, nye nwñrnu énwu, nye hiri n'énwu lizo, daziri n'akarikwnunga Chiokike nōorionu aij aririo. ³⁵ Nyele jeeekewa aij n'owhnun'anya ke Karaísi? O bù mkpa, sòbu nhne osi rikne sa, sòbu okne ókpagbu, sòbu óknunyo, sòbu ógbateto, sòbu aghom, sòbu ama-ogwnu? ³⁶ Lele kpa be gbaru a n'ókukwuo nsò,

"Kwnornu anu, énwu neeché aij aka nü ruhwñu kpakara óbochi,
be noopnughari aij lele atnñrnu be noogbu ogbu."

³⁷ Óza! A nwernu omeri nü kpakara nhne ka hite nü nye wam ke whnūrnū aij n'anya. ³⁸ Kwnornu nü m magwū m nü énwu mòbu bñdnu, mòbu enine izi, mòbu rñnu ojo, mòbu nhne ke zì kitna, mòbu nhne ke jaava, mòbu rikne óbula, ³⁹ mòbu olu mòbu nhne zì nü rime éli, mòbu nhne berere be keru eke, jéenwe rikne kewama aij n'owhnun'anya ke Chiokike ke zì nü rime Karaísi Jizòsi.

9

Chiokike nü ele ke o hñhoruru

¹ M nookwu ezi oka nü rime Karaísi, o bùo aghalaghala, Enine Nsò naagbanú ovu m akebne nü m zá m naagha aghalaghala. ² Anya-mini zì m nü mkpoma, nhne igbugbu zì m nü mkpoma kpakara ige. ³ O jaamasí m, o bñru nü Chiokike vñru m ònu, kewama m nü hne Karaísi zì, kwnornu rñmu nda m, ele éli m, ⁴ ele Izirèli. Chiokike mernu be bñru rñmu a, o okpumunu be igwugwu a, ya nü be gbaru njo-ehni, o nyerunu be Iwu, be nwernu okpukpe òma, nü kpakara mkwna Chiokike, ⁵ be bù avnñrnu kwu ele nda óknani, Karaísi hiri n'avnñrnu

be va n'anø-ehni. Oznarni zìnu Chiokike ke néechi kpakara nhne ókwnukokwnu. Amìm. ⁶ O bùo nü Chiokike mézule ikwu-ònu a, kwnornu nü o bùo kpakara ele hi n'avnñrnu Izirèli bù rñmu Izirèli n'ezì. ⁷ Kpakara be búo rñmu Ebereham n'ezì, o bùbedi nü be hi n'avnñrnu Ebereham. Kwnornu nü ókukwuo nsò kwuru, "Kóvu be joogwñu rñmu i hite n'Aziki." ⁸ Ka bù nü o bùo rñmu be mñrnu n'anø-ehni bù rñmu Chiokike, kóvu ele be mñrnu lele kpa Chiokike kweru Ebereham nü mkwna bù rñmu a n'ezì. ⁹ Kwnornu nü ka bù nhne mkwna wam kwuru, "N'ige be karù aka, m jeehiehna, Sera jòomu nnwò rukna."

¹⁰ O bùo ka kpoi, rñmu Ribeka nwernu otu nda, ke bù nda óknani aij Aziki. ¹¹ Sù o mñrnu rñmu ejima rukna lawñru wam, ngà be mége nhne òma móbu ke ojo, ma nhne Chiokike kwuru gwuzosi rikne, ¹² o bùo hite n'érnu kóvu kwnornu nü o sukwu ikwu a, Chiokike kannu Ribeka, "Nye ke okno badnū jeeznenu nye ke matíizi." ¹³ Lele kpa be gbaru a n'ókukwuo nsò, "M whnñrnu m Jekopu n'anya, sno Isò irno."

¹⁴ Ndaa nhne a jookwu? O bù nü Chiokike bù nye ndala sa? Óza rìa rìa. ¹⁵ Kwnornu nü o kannu Mozizi,
"M joodonu nye me joodonu obirizi, obirizi,
mee masínu nye masíri m oru."

¹⁶ Ka neegesi nü o bùo hite nü nhne badnū noopio móbu nhne be nōornu, kóvu o bù obirizi Chiokike. ¹⁷ Kwnornu nü ókukwuo nsò kannu Fero, "Ka bù nhne me kwño gwuzote i, ma m gesi m iknernema m n'ehni i, ma kpakara ówa mahjia rëwhna m." ¹⁸ Chiokike nōdonu nye masíri a obirizi, neemenu nye o pioru ma o knesni mkpoma, knesni mkpoma a.

Ikpe nü obirizi Chiokike

¹⁹ Otu badnū jaakanu m, "Ndaa kpa Chiokike naama aij ikpe? Nyele nwernu rikne o gwuzogidne echiche a?" ²⁰ Jì badnū etekne, i bù nyele naasa Chiokike oka? Nhne be kpuru ókpu o jaasikwa nye kpuru a aiji, "I kwño kini kpú m kpá?" ²¹ O bù nye nookpu ite o nwée rikne n'ehni otu orura wam kpú ite lawñru, otu bna n'érnu zì okne mkpa, ke berere be ji a rnú érnu kpakara ige?

²² O zì Chiokike n'aka o gesi ikpe nü iknernema a, kóvu, o zì kwño a n'aka o gesi ogologo ósnuta ovu n'ehni ele o neekpe ikpe, bù ele o bitaru ma o la be n'iyi. ²³ O zì masí n'aka a o wùkwasí ókwnamarna igwugwu a nü bñdnu ele o bítanu obirizi a. ²⁴ Kwnornu nü a bù ele o sukwuru, o bùo hite n'avnñrnu ele Ju kpoi, kóvu ma hite n'eli ele bùo ele Ju. ²⁵ Ka bù nhne o kwuru n'ókukwuo Hosiya,
"M jookwu be ele ke m, ele wam bùo ele ke m,

ele wam me whnúge n'anya, m jookwu
be ele me whnúrnu n'anya.

²⁶ Q joobu nü hne be zì kaa,
nü be búo ele ke m,
joobu hne be jookwu be rümu Chiokike ke zì
büdnu."

²⁷"Azaya siri okokoba gbasíri rümu Iziréli,
kaa,
Q bù n'ezi nü rümu Iziréli nü lele rızna ke
ngeri osimini,
ele be jöoznobia jaazi mati k'agida.

²⁸ Kwnornu nü Jihova jeekpebi ikpe owa
wara wara n'ome mma."

²⁹ Lele kpa Azaya kwuru nü mbom,
Q bùru nü Chiokike ke Meli Nhne Dum
dönu aị obirizi ghasan aị agwna rümu,
a znernu onu lele Sodom,
a znernu onu lele Gomora."

*Ele Iziréli kwéle
o nabnarnu izi oma*

³⁰ Ndaa nhne a jookwu? Q bù nü ele búo
ele Ju ele zá noosno ome mma Chiokike,
nwehjaro ome mma ke hi n'ókwnta
mkpoma? ³¹ Kóvu ele Iziréli, noosno iwu
ome mma nwéé nhne iwu ome mma karu,
be piojhala a. ³² Kini kparyarù ka? Kwnornu
nü be jíge otukwasi ovu pio a, kóvu lele nü o
bù n'érnu. Be dna n'olu rugwu nöökpoli ochi.
³³ Lele kpa be gbaru a n'ókwukwo nsø, kaa,
"Le, m bitaru m otu akaworugwu nü rime
Zayoni

ke jeeme ele badnu kpoji ochi,
rugwu ke jeeme be dna.

Kóvu nye obula ke tükwasiri a mkpoma,
be jéekwe iwhnerne tu a."

10

¹ Rümu nda m, nhne noogwnu m nü
mkpoma, m neekpe masinu Chiokike gbasíri
ele ke m bù Iziréli, bù ma be zñohia be.
² M jaagbanü be akebne nü be nwiegwu
mkpoma o kpenu Chiokike, kóvu be nwéé
oghhobia. ³ Kwnornu nü be máa ome mma ke
Chiokike, be bete noogwuzote ome mma ke
be, be bítalà ehni be nü mkpururu ome mma
Chiokike. ⁴ Karaisi bù mbimambi Iwu, nye
obula ke tükwasiri a mkpoma, jeenwehja ome
mma.

*Oznhobia ziru
kpakara badnu*

⁵ Ka bù nhne Mozizi kwuru gbasíri ome
mma ke hi n'Iwu, "Nye obula ke bitaru Iwu
jaazi büdnu nü rime be." ⁶ Kóvu ome mma ke
hiri n'otukwasi mkpoma karu kpa, "I kwúkò
nù mkpoma i, 'Nyele jeezne oligwe.' (zne
gwedna Karaisi). ⁷ Mòbu, "Nyele jeezne nü
rime eli?" (zne gwelizò Karaisi n'enwu).
⁸ Kóvu ndaa nhne o kwuru? "Ikwu-onu
wam zi i ndundu, o zi r'onu i ma n'ovu i."
Kam bù ikwu-onu otukwasi ovu ke a nöökpo
okwo. ⁹ Q bùru nü i jeeji onu i kwuhja

nü Jizosí bu Nyenwe ai, gweru mkpoma i
kweru nü Chiokike mernu o hi n'enwu lizo,
be jöoznobia i. ¹⁰ Kwnornu nü badnu ji ovu
a kweru, be gwnusi a nü nye ikpe mána, o ji
onu a kwuhja, o nwehja òznhobia. ¹¹ Ókwukwo
nsø kwuru kpa, "Iwhnerne zá nootu ele kw
nataru a ovu." ¹² Q zá nhne zì ichne hne
hne Ju nü nye bjo nye Ju zì. Chiokike bu
Nyenwe kpakara badnu, nöowukwasi ngozi a
nü risi ele naakwnakwu a. ¹³ Kwnornu nü
be jöoznobia kpakara ele noosukwu rëwhna
Nyenwe ai.

¹⁴ Kóvu ndaa kpa be joosukwu a, o bùru nü
be kwéle nü ya? Ndaa kpa be jeekweru, o
bùru nü be nüna nhne gbasíri a sa? Mòbu
ndaa kpa be joonu, hne q zá nye nöökpo
okwo izi oma? ¹⁵ Ndaa kpa be jookpo okwo
hne q zá nye ziznernu be? Lele kpa be gbaru
a n'ókwukwo nsø, kaa, "Le kpa ochi be marnu
mma bù ele neezni izi oma." ¹⁶ Kóvu, o búo
kpakara be kweru izi oma wam, kwnornu
nü Azaya karu, "Nyenwe ai, nyele kweru izi
a ziri?" ¹⁷ Ka neegesi nü ókwnata mkpoma
jeehi nü onurnu izi oma va, onurnu jeehi
n'ókpo okwo izi oma Karaisi. ¹⁸ Kóvu m
nëesikwa, o bù ezi nü be nüna izi oma wam?
Be nüru a. Lele kpa ókwukwo nsø kwuru,
"Nkoli be gazuru kpakara owa,
ikwu-onu be dñru hne owa sotoru."

¹⁹ M nëesikwa kwno, o bù nü ele Iziréli
máa? Mozizi n'iwhuru a beru qsnø kaa,
"M jeeji ele mba q zá nhne be bù mee anu
nwe anya-kwu,
m jeeji mba ke nwéé akoniche kpasu
anu iwe."

²⁰ Azaya kwusiri a rikne kaa,
"Ele zá noopio m, piojhari m,
m mernu m ele zá nëesikwa ajiji gbasíri
m whnú m anya."

²¹ Ka bù nhne o kwuru gbasíri Iziréli,
"Kpakara obochi, m gbasarù m aka m lawuru
o kwubnanya
ele risi rikne nü ele zá noobno nsnj."

11

Chiokike ghásala ele ke a

¹ M sìkwa kwno, o bù nü Chiokike ghasarù
ele ke a sa? Óza! Ma n'iwhuru m bù nye
Iziréli, ke avnúrnu Ebereham, eriri rüwho
Béñjamini. ² Chiokike ghásala ele ke a o
mahiamarnu nü mbom. Anu magwù nhne
ókwukwo nsø kwuru nü hne Elaija naarjasno
Chiokike megidne Iziréli, ³ "Nyenwe ai, be
gburu ele gwñhurninya i, be kwnadna ojo
arjhona i, me nü nsnynu m gwnarnu, be
noopio o gbu m." ⁴ Kini bù nhne Chiokike
kannu a? "M bitannu m ehni m pokwu ele
rukna èsau, ele kpónna Balí risi eli." ⁵ Kpam
masi, n'ige ka, Chiokike, hite n'oru a hojhiaru
ele ke gwnarnu. ⁶ Kwnornu nü o bù oru a,

o búo n'érnu, o búru nü o bú hite n'érnu, oru búma oru.

⁷ Kini kwino? Ele Iziréli piohiala nhne be noopio, kóvu ele wam o hóhiarú piohíarú a, ovu kpóru ele berere békwnu. ⁸ Lele kpa be gbarú n'ókwukwo nsó, kaa,

"Chiokike nyernu be enine iwhmirniwhno
be nwernu anya, kóvu be whnú osno,
be nwernu nsní, kóvu be nü nhne,
dú tna."

⁹ Devidi karú,
"Iriri be ghó mbíta nü nhne joogbu be,
be dna n'olu a, ta awhnúwhnu.
¹⁰ Isni kpu be, be whnú osno,
ivu rinya nyigbu be ókwnukokwnu."

Oznohia ele búo ele Ju

¹¹ M néesikwa, ele Iziréli be dnarnu ma be la n'iysi sa? Óza ria ria. Kwnornu nü mmehie be, ele búo ele Ju nwéhíarú oznohia, ke jeeme ele Iziréli nwe anya-kwu. ¹² O búru nü mmehie be mernu kpakara owa nwe ngozi, be dnarnu mbóni ma ele búo ele Ju nwéhíarú ngozi, kpakara owa jeenwe agída ngozi nga be jeekweru nü Karaísi.

¹³ M nookwunu anú oka kitna ele búo ele Ju. Hne me bú nye izi ele búo ele Ju, m jeeji érnu m kpa nganga. ¹⁴ Nyele ma, m nwernu rikne mee ele éli m nwe anya-kwu, ma m nwernu m rikne zhonia agwna be. ¹⁵ Kwnornu nü nga Chiokike ghasarú be, kpakara owa nü Chiokike mernu udno. Kini jeeme nga Chiokike jookwubnanya be? O joobu nü ele nwurnu onwu jaazí bñudnu. ¹⁶ O búru nü mpekele brédi mbom be nyernu Chiokike zí nsó, kpakara ke gwnarnu zí nsó. O búru nü egwnugwu isisi zí nsó, kpakara nkala a zí masi nsó. ¹⁷ O búru nü be o gbukwahalarú agwna nkala olivu, be gweru anú bú nkala olivu ophia nyakwnusi a, anú neeri nhne oma ke hi n'isisi olivu wam. ¹⁸ Anú ménú nkala wam oknomokno, chenwanya nü o búo anú vu egwnugwu, kóvu egwnugwu vugwu anú. ¹⁹ Kóvu kwu kpa, "Be gbukwahalarú nkala isisi gweru aí nyakwnusi." ²⁰ Owe! Be gbukwahalarú be kwnornu nü be kwé ekwe, kóvu, anú gwuzo kwnornu nü anú tükwasiri ovu. Anú vúlizo éhni anú olu, tnúnuma, anú tû ogwnu. ²¹ Kwnornu nü o búru nü Chiokike gharula o ta nkala isisi olivu ke ruhíarú awhnúwhnu, o jáagharú o ta anú awhnúwhnu.

²² Le mkpóma oma nü nhne rikne ke Chiokike, nü o mesiri ele dnarnu adna rikne, kóvu o dönu anú obirizi, o búru nü anú jaadazigidne nü mkpóma oma a. O búru nü anú jaadazigidne nü mkpóma a, o joogbukwahala anú. ²³ O búru nü ele Ju jeehi n'ókwe ekwe be whuya, Chiokike jaanyakwnusi be berere, kwnornu nü Chiokike nwernu rikne o nyakwnusi be. ²⁴ Anú bú nkala isisi olivu ophia, ke Chiokike nyakwnusiri n'éhni

isisi olivu be znúrnu óznu, lele kpa o kwésile. O búru nü Chiokike mernu kpa, anú mahia nü o nwernu rikne nyakwnuhnasi nkala isisi olivu be znúrnu óznu n'éhni isisi olivu kam be zí.

Obirizi Chiokike zínu kpakara badnú

²⁵ Rñmu nda m, o nwernu nhne omimi me noopio anú mahia, ma anú għarū eche nü anú bú ele akò n'anya anú. Nhne omimi kam bu nü risi rikne rñmu Iziréli jáazí ókwnukokwnu. Kóvu o jaazí tem qñu ogwnugwu ele búo ele Ju ele jaavakwnusi Chiokike zute. ²⁶ Kpam masi, be jooznohia kpakara ele Iziréli, lele kpa be gbarú a n'ókwukwo nsó,

"Nye Oznohia jeehi nü Zayoni va,
o joovume kpakara mmehie rñmu
Jekopu.

²⁷ Me nü be jaagba njø-éhni,
nga me vumernu mmehie be."

²⁸ Ele Ju bú ele irno izi oma. Ka bú mbarnar ka anú ele búo ele Ju. Kóvu be bú ele o hóhiarú, whnú be n'anya kwnornu ele nda be óknani. ²⁹ Chiokike zá naagbanwo echiche a n'éhni ele o hóhiarú, gozi masi. ³⁰ Hne anú ele búo ele Ju zí, anú bnóge Chiokike nsní nü mbom, kóvu kitna, anú nwernu obirizi Chiokike kwnornu ele Ju ele bnóge nsni. ³¹ Kpam masi, anú nwéhíarú obirizi Chiokike mernu ele Ju bnóge Chiokike nsni ma be nwéhíarú masi obirizi Chiokike. ³² Kwnornu nü Chiokike mernu kpakara ele badnú búru ele risi rikne ma be nwéhíarú obirizi a.

Ozarni zínu Chiokike

³³ Al! Le kpa ékwunu nü akoniche nü nhne ómuna Chiokike hna omimi.

Kpa a nwée rikne nyosna a echiche a,
badnú nwée rikne piohiali apna a.

³⁴ "Nyele magwü mkpóma Nyenwe aij?
Nyele nwernu rikne zni a ezni?"

³⁵ "Nyele nyeleri Chiokike nhne,
ma Chiokike kwü a ogwo?"

³⁶ Ya keru kpakara nhne, kpakara nhne ke zí bú ke a, ya nwé kpakara nhne.
Ozarni zínu a ókwnukokwnu. Amim.

12

Budnu nye érnu Chiokike

¹ Rñmu nda m, kam kpayaru, m ji m obirizi Chiokike naarijasno anú, anú gweru éhni anú yisi n'aka Chiokike lele arjohna zí bñudnu, zí nsó, ke nooso Chiokike n'onu, bú ke anú kwannu Chiokike n'ezi. ² Anú nýko lele ele owa ka, kóvu Chiokike għanbo echiche anú ma o ziri ikne ikne, ma anú mahia nhne bú echiche Chiokike, echiche oma a, ke nooso a n'onu, ke zuru ozu. ³ Kwnornu nü oru Chiokike nyernu m, me kanu anú, o zá nye

vulizo ehni a olu n'oriri a karu kpa o kwestiri, kovu anya dno anu nu risi n'okpe ehni anu ikpe. Anu gweru okwnata ovu Chiokike tuisinnu anu kpe ehni anu ikpe. ⁴ Lele kpa a nwernu agida nhne ke zi ehni, ke obula nwernu ernalu ke a. ⁵ Kpam masi, o bu n'ezi nu a zi agida, a bu otu nu rime Karaisi, be knekotaru aji n'otu lele nhne zi qdo nu qdo n'otu anq-ehni. ⁶ Nye obula nwernu nkesi ke a lele kpa oru Chiokike nyernu a. O buru nu nkesi otu badnu bu whnu qwhnurninya, nye wam gweru otukwasi ovu mee a. ⁷ O buru nu nkesi a bu o zne izi, o zne a, o buru o zni nhne, o zni nhne. ⁸ O buru o gba ele badnu inwe, o mee kpam. Nye neekesi ele berere nhne, o mee a nu mkpoma oma, nye noodoo ele badnu, o rnusi ernalu a rikne. Nye noodo obirizi, o gweru mkpoma oma mee a.

Iznizni gbasiri

Qwhnun'anya

⁹ Owhnun'anya kwesiri o zi snam. Anu sno nhne ojo irno, anu knekwatu nhne oma aka rikne. ¹⁰ Anu gweru Qwhnun'anya riumu nda whnu ibne anu n'anya nu rime Karaisi, anu sobisini ibne anu karu ehni anu. ¹¹ Anu buo ele ime mgwu, anu rnusi ernalu rikne, anu gweru mkpoma zi snam neeznenu Nyenwe aji izi. ¹² Anu nwudna n'olile anya, anu snuta mkpoma nu rime ıkpagbu, neekpe okpukpe kpakara ige. ¹³ Anu nu ele nwéé nhne kerita ekwu anu, anu lekota ele izne.

¹⁴ Anu noogozi ele naakpagbu anu, anu noogozi, anu vúko be onu. ¹⁵ Anu snornu ele noowudna onwudna, nwudnahor, anu snornu ele naagba mkpe, gba mkpe. ¹⁶ Nhne gbasiri ele berere metu anu nu mkpoma. Anu buko ele oknomokno, anu snornu ele ovu dudu eli mekó nhne. Anu buo ele akó n'anya anu.

¹⁷ Anu jíko nhne ojo kwu nye mernu anu nhne ojo ogwo. Anu mee nhne buru oma n'anya ele badnu. ¹⁸ Anu nu kpakara ele badnu ziri n'udno, o buru nu o kwe omume, kpa anu nwernu rikne. ¹⁹ Ele me whnurnu n'anya, anu megwnarnu, kovu gharu onuma Chiokike rnui ernalu a, kwnornu nu okwukwo nsu kwuru, nu Nyenwe aji kwuru, "Mawa nwe mmegwnahia, m jeemegwnarnu."

²⁰ Kovu lele nhne okwukwo nsu kwuru, "O buru nu wiri noogwuu nye irno i, nyee a wiri,
o buru nu akpíri nookpo a békwnu, kwute
a mini, o nwörnu,
kpam, i naaghakwasí esekere békwnu n'olu
risi a."

²¹ Anu kwé nhne ojo megbu anu, kovu anu gweru nhne oma megbu nhne ojo.

13

Mkpururu ele ochichi

¹ Nye obula bita ehni a nu mkpururu ochichi, kwnornu nu o zá ele neechi ochichi ke Chiokike bítalá, Chiokike bítaru kpakara ele neechi ochichi. ² Nye obula ke neemegidne ochichi neemegidne nhne Chiokike bítaru, nye mernu kpam jeegweyanu ehni a ikpe. ³ Ele neeme nhne oma zá nootu ogwnu ele ochichi, kovu ele neeme nhne ojo joottu ogwnu. I pioru ogwnu ele neechi échi gharu o tu i? Mee nhne buru oma, be jaaznarni i. ⁴ Kwnornu nu o bu nnwó izi Chiokike neeme nhne oma. Kovu o buru nü mée nhne ojo, ogwnu a tu i, kwnornu nu o vüle amagwnu a etekne. O bu nnwó izi Chiokike, neemegwnahianu a ovu owe ehni a n'ehni ele neeme nhne ojo. ⁵ Kam kpayaru, i joobno nsni ele ochichi, o buo kwnornu nu ovu owe ehni Chiokike kpoi, kovu kwnornu nu mkpoma i. ⁶ Ke bu anu joottu ntü-eli, kwnornu nu ele ochichi bu rümu izi Chiokike ngorunu ernalu zinu be, ele ji kpakara ige be neechi ochichi. ⁷ Anu kwu ogwo anu ji be, tu ntü-eli o buru anu ji ogwo ntü-eli, tu ntü ahia o buru nu anu ji ogwo ntü ahia, so nye kwesiri anya, bisinu nye kwesiri.

Whnu ibne anu n'anya

⁸ Anu ji nye obula ogwo, kovu anu whnurita ehni anu n'anya. Nye obula ke noowhnu badnu ibne a n'anya mezuru Iwu. ⁹ Iwu wam, "I méko oyi, i gbúko badnu, i znúko buznu, i nwéé qwho-anya." Ka nu kpakara iwu berere jikogwu aka n'otu iwu ka, "Whnu nye agbatibii in'anya lele ehni i." ¹⁰ Nye obula ke whnurnu nye agbatibi a n'anya jéeme a nhne ojo. Qwhnun'anya bu o mezu kpakara Iwu.

¹¹ Anu mee kpa, anu magwu nhne ige ka bu. Ka bu ige anu jeetnenya n'anyarna, kwnornu nu oznhoria aji zi ndündu kítna karu ngá a kweru nu mbom. ¹² Chi jíminem, chi obubo zi masi ndündu, a gharu ernalu ochichiri, woru mgwua ogwnu ke iwhne. ¹³ Ngwa ma a kpa agwa lele ele zi n'iwthne ke qobochi, o buo ele okne iriri nu ele era manya naagba, o buo nu nhne rune nu nhne tu iwhnerne, o buo olu ogwnu, nu anya-kwu. ¹⁴ Kovu anu woru Nyenwe aji Jizosí Karaisi lele iwo, anu nyéé anq-ehni anu oghere o mee nhne ojo ke noogwuu a.

14

*Anu kpé rümu nda anu
ikpe*

¹ Anu kwubnanya nye zá rikne nu okwnata ovu, kovu anu nu a dógbuta kwnornu nhne o kweru. ² Okwnata ovu otu badnu kweru a, o ri kpakara nhne, kovu nye berere, okwnata ovu a zá rikne, neeri okwukwo qhia kpoi. ³ Nye ke neeri kpakara nhne lédná nye zá neeri anya, nye zá neeri kpakara nhne kpé nye neeri kpakara nhne ikpe

kwnornu nü Chiokike nakweruru a. ⁴ I bụ nyele ke neekpe ohi nye berere ikpe? O bụ nyenwe a jaakaa ma ọmekwahịarị mōbu o mékwahịala. O jeemekwahịa, kwnornu nü Nyenwe aị jeeme a o gwuzoru kwem.

⁵ Otu badnụ kanụ otu ọbochi zị mkpa k'agida n'esilawuru ọbochi berere, nye berere jaakaa nü kpakara ọbochi bụ otu. Echiche nye ọbula jị a rụwho. ⁶ Nye karu nü otu ọbochi zị mkpa k'agida neeme a nqosobisinu Nyenwe aị, nye neeri nhne ọbula nqosobisinu Nyenwe aị, kwnornu nü o nootunu Chiokike mmamma nü wiri wam. Nye zá neeri agwna nhne nqosobisinu Nyenwe aị, nootunu Chiokike mmamma. ⁷ O zá nye zịnụ ehni a bjudu kpoi, o zá nye noonwunu ehni a ẹnwu. ⁸ O bürü nü a zị bjudu, a zịnụ Nyenwe aị bjudu, a nwurụnụ ẹnwu, a nwurụnụ Nyenwe aị, ma a zị bjudu ma a nwurụnụ ọnwu, a bụ ke Nyenwe aị.

⁹ Kwnornu nü Karaịsi nwurụnụ, hi n'enwu lizọ ma ọ bürü Nyenwe ele zị bjudu nü ele nwurụnụ ọnwu. ¹⁰ Jíwa, i kwuo kini neekpe nnwọ nda i ikpe? I kwuo kini neeedna nnwọ nda ianya? Kpakara aị joogwuzo nü ruwhnu ngadna ikpe Chiokike. ¹¹ Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø,

"Nyenwe aị kwuru kpa, 'Kpa me zị bjudu kpakara mpnerne ọchi joogbunu m n'eli,
kpakara riro jookwupiya nü mawa bu Chiokike.'

¹² Kpakara aị n'otu n'otu jaakahia nhne a mernu nü ruwhnu Chiokike.

¹³ A gharu o kpe ehni aị ikpe, tnunuma, i bjita nhne jookpo nnwọ nda i ọchi, mōbu nhne jeeme o dna. ¹⁴ M magwụ m nụ hite nü mmekorita ke me nü Nyenwe aị Jizosi, o zá nhne ke zìla rìchna, o bürü nü badnụ kaa nü otu wiri zìla rìchna, o zìla rìchna hne o zì. ¹⁵ O bürü nü nhne i riri jeemekasi nnwọ nda i ehni, i zá neezne izne n'owhnu'n'anya. I kwékọ nhne i riri lulu nye Karaịsi kwnornu nwụ ẹnwu. ¹⁶ I kwékọ be kaa nü nhne ọma i bụ nhne ojo. ¹⁷ Kwnornu nü eli-eze Chiokike býo nhne oriri nü ọnwunwo, koyu o bụ ome mma, udno nü snarnima nü rime Enine Nsø. ¹⁸ Kwnornu nü nye neeznenu Karaịsi izi kpa neeme nhne nooso Chiokike n'omu ma nü ruwhnu ele badnụ. ¹⁹ Ngwa ma a neeme nhne jeegwuya udno, nü ke joowuli aị olu lele oro. ²⁰ I kwnó wiri lulu ẹrnụ aka Chiokike. Kpakara wiri zị rìchna, koyu o býo ọma o ri nhne jeeme badnụ dna. ²¹ O bürü ọma i gharu o ri wiri, mōbu nwọ manya, mōbu mee nhne ọbula ke jeeme nnwọ nda i dña.

²² Kpakara nhne i kweru nü rime nhne ele ka, dasinum jị nü Chiokike. Nye ikpe mágae nü nhne o kweru bụ nye ọwa ọma. ²³ Koyu o bürü nü mkpoma badnụ marnụ a ikpe nü nhne o riri, Chiokike jaama a ikpe ma o

ri a, kwnornu nü o kwnátala mkpoma nü nhne o neeme. Nhne ọbula ke híge n'okwnta mkpoma bụ mmechie.

15

*Mee nhne jooso ele berere
n'omu*

¹ Ai ele zị rikne nü okwnata mkpoma kwe-siri o vuru ekperi ele zị rikne. O býo neeme nhne nooso aị n'omu. ² Nye ọbula menu badnụ ibñe a nhne bürü ọma, ke joso a n'omu, ma o wulizo a olu lele oro. ³ Kwnornu nü Karaịsi méne nhne jooso ehni a n'omu, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø, "Nhne iwhnerne ele naakpasị i iwhnerne dnakwasiri m." ⁴ Kpakara nhne be gbaru n'okwukwo nsø n'obochi wheru ewhe zịnụ aị, neezni aị nhne, ma a nwernu olile anya hite n'didị nü ogba inwe ke okwukwo nsø nyeru aị.

⁵ Chiokike ke neenyē ndidị nü ogba inwe mee anu nwernu enine ọziri n'otu kpa anu noosno Karaịsi Jizosi, ⁶ ma kpakara anu n'otu jeegwero otu ọnu znarni Chiokike nü Nda Nyenwe aị Jizosi Karaịsi.

⁷ Anụ kwubnanya ibñe anụ lele kpa Karaịsi kwubnanyarnụ anụ ma anụ znarni Chiokike. ⁸ M naakanụ nü Karaịsi ghori nnwọ izi ele Ju ma o gesi ezi ọka Chiokike, mezu mkwna o kweru nda be ọknani, ⁹ ma ele býo ele Ju nyee Chiokike igwugwu kwnornu obirizi a, lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø,

"Ka bý nhne me kwno znarni i n'esilawuru ele býo ele Ju,

m joogwnunu rëwhna i eri."

¹⁰ O kaa, berere,
"Anụ snornu rümu Chiokike nwudna, anụ ele býo ele Ju."

¹¹ O kaa, berere,
"Anụ ja Nyenwe aị, kpakara ele býo ele Ju,
kpakara ele badnụ gwnunu a eri ọzarni."

¹² Berere kwuo, Azaya karu,
"Otu Badnụ jeehi n'ebnurnu Jesi va,
o jeelizo chi kpakara mbam,
ele býo ele Ju jeelekwasị a anya."

¹³ Kítna, Chiokike ke olile anya gweru ovu oso nü udno mejite okwnata mkpoma anu nü rime a, ma olile anya anu nooso oso hite nü rikne Enine Nsø.

Polu nye izi ele býo ele Ju

¹⁴ Rümu nda m, m magwụ m nụ nhne ọma zị nü mkpoma anu. Anụ magwụ kpakara nhne ka nkari nkari, ke jeeme anu nwernu rikne neeznitaru ehni anu nhne. ¹⁵ M jị m anya siri rikne gbanu anụ okwukwo, ma anụ chenwanya agwna nhne, kwnornu nü oru Chiokike nyeru m. ¹⁶ Chiokike mernu m nye izi Karaịsi Jizosi, nye noornunu ele býo ele Ju ẹrnụ, nye naakwa arjohna, nookpo okwo izi ọma Chiokike, ma ele býo ele Ju

buru nhne arjohna Chiokike jeegweru, ke Enine Nso bitaru nso.

¹⁷ Kam kpayarü, m ji m ernu m naanya risi nü rime Karaşı Jızosı nhne gbasiri Chiokike. ¹⁸ M jóoku nhne berere karü nhne Karaşı mernu hite n'aka m, o duru ele býo ele Ju be buru ele noobonru Chiokike nsnj hite n'ikwu-onu m nü érnu m. ¹⁹ Hite nü rikne nhne ogba akebe nü érnu ndu-éhni ke Enine Chiokike hite nü Jerusélem du Ilirikom, m nöökpo okwo izi ọma gbasiri Karaşı n'apna zuru ozu.

²⁰ O bu nhne zi nü mkpoma m o zni izi ọma hine be nüna nhne gbasiri Karaşı, ma m gharü m o wu ọro n'olu ntü-eli ọro nye berere. ²¹ Lele kpa be gbarü a n'ókwukwo nso, "Ele be kánnu be nhne gbasiri a jowhnurnu, ele nüna nhne gbasiri a jöoghohia."

²² Kam kpayarü, be kwéle me vakwnusi anu.

Polu marnu mmüma

o zne Rom

²³ Kóyu kıtna, o zá nhne me joornu nü kpakara eli ka, o nöogwru m o whnu anuanya agida awha ka. ²⁴ M jeeme kpam kıtna, m jowhnhu anu kpa me neezne Sipeni. Anu jeeeyinu m aka n'izne m, ma me nü anu dazikwole ige mati. ²⁵ Kóyu kıtna, m neezne Jerusélem kwnornu ele ke Chiokike zi pii. ²⁶ Kwnornu nü ọ masiri ogbako Chiokike ke zi nü Masidonia nü Akaya o gweya nhne be jeeeksi ele mboni zi n'esilawuru rümu Chiokike ke zi nü Jeruselem. ²⁷ O masiri be o yinu be aka, kóyu ezi ọka zi a bu ka, o bu érnu ziñu be o yinu ele mboni wam aka, kwnornu nü ele Ju nü ele býo ele Ju neekerita ngozi ke enine, ele býo ele Ju kwesiri o kesi ele Ju ngozi ke ekwu be. ²⁸ Nga me rnükparu érnu ka, nyega be nhne be tuhiaru, m jowhnhu anu nga me neezne Sipeni. ²⁹ M magwü m nü nga me jaava, m jeeji agida ngozi Karaşı va.

³⁰ M naarjasno anu, rümu nda m, hite nü Nyenwe aij Jızosı Karaşı nü qwhnun'aşa ke Enine Nso, anu snornu m kpesi okpukpe rikne nü ruwhnu Chiokike kwnornu nhne me nöowhnu. ³¹ Anu kpe okpukpe ma be dohia m n'aka ele kwé ekwe zi nü Judiya, ma ele Chiokike zi nü Jerusélem nabnarnu érnu m n'esilawuru be, ³² ma hite n'echiche Chiokike, m jeeji snarnima vakwnusi anu, ma me nü anu dazirkota nü mkpoma ọma. ³³ Chiokike ke udno dazinu kpakara anu. Amim.

16

Obekwu ikwu Polu

¹ M neegesi anu nwene ai rinya Febi, ke nöornunu ogbako Chiokike ke zi nü Kéñkiria érnu. ² Anu bikno nabnanya a nü rëwhna Nyenwe aij lele kpa rümu Chiokike kwesiri,

anu yisinu a aka nü nhne obula zi mkpa, kwnornu nü ọ bu nye ovu ọma neeyinu agida ele berere aka ma me masi.

³ Anu bekwu Prisila nü Akwiła, ele érnu ibne m, ele me nü be sno nöornunu Karaşı Jızosı érnu. ⁴ Be gweru býdu be býta nü nhne oze býdu nü risi m, m nöotnu be mmamma, o býo me nü nsnjnu m kpoi, kóyu kpakara ogbako Chiokike zi n'eli ele býo ele Ju nöotu masinu be mmamma. ⁵ Anu bekwu ogbako Chiokike zi n'oro be. Anu bekwu enyi m me whnurnu n'anya Epenetus, nye mbom ke hi n'Esia kweru nü Karaşı.

⁶ Anu bekwu Meri nye rnunu anu agida érnu.

⁷ Anu bekwu Andoroni nü Juniasi, ele Ju ibne m me nü be zi n'ikelu, be bu ele badnu marnu nkari nkari n'esilawuru ele izi, be beru m qsnø mahia Karaşı.

⁸ Anu bekwu Ampilatusi, nye me whnurnu n'anya nü rime Nyenwe aij. ⁹ Anu bekwu Uribanusi nye érnu ibne aij n'érnu Karaşı, nü Sitakisi enyi ọma m.

¹⁰ Anu bekwu Apëlesi nye be kparü iru, o whe nü Karaşı.

Anu bekwu ezi-nü-oro Arjistobulosi.

¹¹ Anu bekwu Erodioni nye Ju ibne m. Anu bekwu ele ezi-nü-oro Nakisosi, ele zi nü rime Nyenwe aij.

¹² Anu bekwu Terifena nü Terifosa ele érnu nü rime Nyenwe aij, nü nye me whnurnu n'anya bu Pesisi nye érnu nü rime Nyenwe aij.

¹³ Anu bekwu Rufosi, nye érnu Nyenwe aij hohiaru. Anu bekwu nne a, nye bu masi nne m.

¹⁴ Anu bekwu Asıkiritosi, Filegöni, Hëmisi, Patirobasi, Hëmasi nü kpakara rümu nda anu nu be zi.

¹⁵ Anu bekwu Filologosi nü Julia, nü Nerusi nü nwene a rinya, nü Olimpasi nü kpakara rümu Chiokike be nü be zi. ¹⁶ Anu gweru obekwu ikwu nsq ke rümu nda bekwurita éhni anu. Kpakara ogbako Chiokike neebekwu anu.

Ezni ipne-aznū Polu

¹⁷ Rümu nda m, anu bikno, anya du anu eli gbasiri ele neegwuya okewa nü naakpahie okwnata ovu ele badnu anya, ele neezni nhne ke neemegidne iznizni anu nahiaru. Anu neeze be. ¹⁸ Kwnornu nü ele nü kpam zá nöornunu Karaşı érnu, kóyu rüwho be. Hite n'onu býri býri be nü ọka so n'onu, be nooduhwu ele zi snam nü mkpoma.

¹⁹ Kpakara qhna nürnü obno nsnj anu, ke mernu mkpoma so m n'onu k'agida kwnornu anu. Kóyu m pioru m anu buru ele nwernu akoniche hne nhne ọma zi, ele ikpe mána hne nhne ojo zi.

²⁰ N'ige mati Chiokike ke udno jøozogbu Ekwensu nü mkipururu ɔchi anu. Oru ke Nyenwe aij Jizosi dazinu anu.

²¹ Timoti nye ɛnu ibne m neebekwu anu, ya nü Lusosi, nü Jasoni nü Sosipata ele Ju ibne m.

²² Mawa, Tetiosi, nye gbaru ɔkwukwo ka neebekwu anu nü rime Nyenwe aij.

²³ Gayosi nye me zi n'oro a, nye ogbako Chiokike zi n'oro a, neebekwu anu. Ochi-jiwai ɔhna bu Erasitosi nü nwene aij rukna Kwatusi neebekwu anu. [²⁴ Oru ke Nyenwe aij Jizosi Karaisi dazinu kpakara anu. Amim.]

²⁵ Oznarni zinu Chiokike nye nwernu rikne mee anu gwuzoru lele kpa izi ɔma me neezni kwuru, nü okpo okwo Jizosi Karaisi, lele kpa okpume nhne gwnarnu agwna ke zi omimi ogologo ige wheru ewhe.

²⁶ Kɔvu be kpumernu a hite nü nhne ele owhnurninya gbaru n'ɔkwukwo hite n'iwu Chiokike zi ɔkwnukokwnu. O mernu kpakara mbam mahia, ma be kweru bnonu a nsni.

²⁷ Oznarni zinu Chiokike nye nü nsnunu a bu nye akɔ hite nü Jizosi Karaisi ɔkwnukokwnu. Amim.

**Okwukwo izi
ke Mbom
Poju gbaznennu
Ele Körnti**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka

Okwukwo izi Poju gbaznennu ele Körnti ke mbom needleba anya nu bñdu nñ okwnata m kpoma ke nye Karañsi. O nookwu oka gbasiri mkpa ke zi nu ogbako Chiokike ke zi nu Körnti ke Poju miteru. Nu ige wam, Körnti bu eli-ohna ke zi mkpa n'eli Girisi, ke bu risi ochichi eli Rom n'odoru-eli wam. Ele eli ka bu ele be marnu rëwhna be n'ahja, ele m kpkako, nu ele agwa ojo, ele nookponu chi zi ichne ichne risi eli.

Poju nookwu gbasiri okewa nu agwa ojo ke zi nu rime ogbako Chiokike pii. O kwuru nhne gbasiri bñdu ogbako Chiokike nu okpukpe, olizo n'enwu, olulu nzi nu nnwerne. Okwuru nu Izi Qma nwernu osisa kpakara aiji ele ka.

Nu risi 13, Poju gesiri nu qwhnun'anya bu ngozi ke kakwo mma Chiokike nyernu ele badnu.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Opanizo (1:1-9)

Okewa nu rime ogbako (1:10---4:21)

Agwa oma nu bñdu ezi-nu-oro (5:1---7:40)
Ele Karañsi nu ele naakwa rënwu (8:1---11:1)

Bñdu ogbako nu okpukpe Chiokike (11:2---14:40)

Olizo n'enwu Karañsi nu ke ele kweru ekwe (15:1-58)

Nkesi ele Karañsi nye ele zi nu Judiya (16:1-4)

Mmuma Poju nu okwukwo (16:5-24)

¹ Mawa, Poju, nye Chiokike sukwuru hite n'echiche ma o bñru nye izi Karañsi Jizosi nu nnwø nda aji Sositenisi, ² naagbaznenu anu, ogbako Chiokike ke zi nu Körnti okwukwo. Anu bu ele Chiokike sukwuru ma anu be bñru ele ke a zi nsø nu Karañsi Jizosi, anu nu kpakara ele zi nu hne obula be nookpokwu rëwhna Nyenwe aji Jizosi Karañsi, Nyenwe be nu Nyenwe aji.

³ Oru nu udno ke Chiokike Nda aji nu Nyenwe aji Jizosi Karañsi dazinu anu.

Otu mmamma

⁴ M nötunu Chiokike m mmamma ige obula nu risi anu, o nyeru anu oru hite nu Karañsi Jizosi. ⁵ O mernu anu ba aba nu rime Karañsi nu kpakara nhne, ma nu ikwu-onu nu nhne omuma anu. ⁶ Izi gbasiri Karañsi gwuzosiri rikne nu rime anu. ⁷ Kam kpayarü, o zá nkesi ke enine kogwu anu kpa anu neese ige be jookpume Nyenwe

ai Jizosi Karañsi. ⁸ O jeeme anu gwuzoru kwem du osoto, ma anu bñru ele nwée oru n'obochi Nyenwe aji Jizosi Karañsi. ⁹ Chiokike, nye sukwuru anu ma anu nu Nnwø a Jizosi Karañsi Nyenwe aji nwekøta nhne, bu nye kwesiri okwnata ovu.

*Okewa nu rime
ogbako Chiokike*

¹⁰ Rñmu nda m, m ji m rëwhna Nyenwe aji Jizosi Karañsi naarjasno anu, anu bikno, anu kwekorita n'otu nhne anu nookwu, okewa zoma n'esilawuru anu. Anu ziri n'otu n'echiche ma nu nhne anu neeme. ¹¹ Rñmu nda m, agwna ele hi n'ezi-nu-oro Kilo kannu m kpa o dnornu m anya, nu okno oka zi n'esilawuru anu. ¹² Ka bu nhne me naakaa, otu badnu naakaa, "M bu m ke Poju," nye berere kaa, "M bu m ke Apolosi," nye berere kwno kaa, "M bu m ke Pita," nye berere masi kaa, "M bu m ke Karañsi."

¹³ Be kewarü Karañsi sa? Be kpogidnernu Poju n'olu ogba kwnornu anu? Be wñru anu mini nu rëwhna Poju sa? ¹⁴ M nötunu Chiokike mmamma nu o zá nye me wñru mini kwekolam Kirisiposi nu Gayosi. ¹⁵ O zá nye jaakaa si nu me wñru a mini nu rëwhna m. ¹⁶ (Owe, m wñru m ezi-nu-oro Stefanasi mini, be gweme kpam, m máam ma m wñru m nye berere mini.) ¹⁷ Karañsi ziyage m me wñ mini, kovu o zni izi oma. O bu hite n'ikwu-onu ke aköniche badnu, o zi enwu Karañsi n'olu ogba bñru nhne etekne.

*Karañsi bu aköniche
nu iknernema Chiokike*

¹⁸ Kwnornu nu izi gbasiri ogba bu nhne etekne hne ele noonwu ònwu zi, kovu hne ele be nooznobia zi, o bu iknernema Chiokike. ¹⁹ Be gbarü a n'okwukwo nsø, kaa, "M joolulu aköniche ke ele akø, tuwu ogohia ke ele marnu nhne."

²⁰ Ndaa hne nye akø zi? Ndaa hne nye okne okwukwo zi? Ndaa hne nye agirigo ke owa ka zi? Chiokike mernu aköniche ke owa bñru nhne iwhnirniwhno. ²¹ Kwnornu nu hite n'aköniche Chiokike o kwéle owa mahja nye o bu hite n'aköniche ke owa. O sørø Chiokike n'ònú o hite n'iwññirniwhno ke okpo okwo izi oma znöhia ele kweru ekwe. ²² Ele Ju noopio nhne elekema, ele Giriki noopio aköniche. ²³ Kovu a nookpo okwo nu be kpogidnernu Karañsi n'olu ogba, ke bñmu ele Ju rugwu òkpobi ochi, hne ele buo ele Ju zi, o bu nhne iwhnirniwhno.

²⁴ Kovu hne ele Chiokike sukwuru zi, ele Ju ma ele buo ele Ju, Karañsi bu iknernema Chiokike nu aköniche Chiokike. ²⁵ Kwnornu nu iwhnirniwhno Chiokike kakwo aköniche ke badnu, rikne ogwugwu Chiokike kakwo iknernema ke badnu.

²⁶ Rñmu nda m, anu chenwanya nhne anu bu sù Chiokike sukwuru anu. Agida anu bu

ele owa karu nü be nwée akoniche, agida anu bù ele owa maa, agida anu bù ele hige ezinu-oro eze whuya.²⁷ Kòvu Chiokike hoñiaru nhne iwhnirniwhno ke owa ma iwhnerne tu ele ako. Chiokike hoñiaru nhne ele owa karu nü o zila rikne ma iwhnerne tu ele zi rikne.²⁸ Chiokike hoñiaru nhne ele owa lednarnu anya nu nhne zá nhne o bù, mee nhne ke be kwuru nhne bùru nhne etekne.²⁹ O mernu ka ma badnu obula gharu o mee oknomokno nü ruwhnu Chiokike.³⁰ Chiokike mernu anu nu Karaisi Jizosì bùru otu, nye bùrunu aij akoniche nü rime Chiokike. Ya bù ome mma aij nu ozi nso aij nu ogbahia aij.³¹ Lele kpa be gbaru a n'òkukwuo nso, "Nye obula ke jeeme oknomokno, o mee oknomokno nü nhne Nyenwe aij rnurnu."

2

Izi òma gbasiri Karaïsi nu ogba a

¹ Rùmu nda m, nga me vakwnusiri anu, m jile m okne oka mobu akoniche ke badnu va kpo okwo nhne tugwaru otugwa ke Chiokike.² Kwnornu nü m piole m o marnu nhne obula kpa me nu anu zi, kwekolam nhne gbasiri Jizosì Karaïsi, nye be kpogidhernu n'ogba.³ M ji m óza rikne nü ogwnu nu èhni ožnu biri biri va.⁴ Nhne me znirni nu izi m búo hite nu nkari oka ke akoniche ke badnu, kòvu o gesi Enine nu iknernema a n'esilawuru anu,⁵ ma anu bùre lele kweru ekwe, o búo kwnornu nu akoniche ke badnu, kòvu n'iknernema Chiokike.

Akoniche Chiokike

⁶ Kòvu n'esilawuru ele sozuru osozu bù hne a nookwu oka akoniche, o búo akoniche ke owa ka, mobu ke ele neechi owa ka. Ige mati, o zá nhne be jojobu.⁷ A nookwu nhne gbasiri akoniche Chiokike ke tugwaru otugwa, ke Chiokike hoñiaru kwnornu igwugwu aij tutu su owa panjorou.⁸ Ele oçchichi ke owa ka maa akoniche ka. Kwnornu nü o bùru nu be marnu a, be bò kpogidene Nyenwe igwugwu n'olu ogba.⁹ Kòvu kpa be gbaru a n'òkukwuo nso,

"Anyi whnulele,

nsni nulele,

o bnára n'ovu badnu ria ria,

nhne Chiokike bitannu ele whnurru a n'anya."¹⁰

¹⁰ Kòvu Chiokike hiri n'Enine a kpumenu aij nhne o tugwaru otugwa, kwnornu nu Enine noonyosna kpakara nhne, ma nhne miri emi ke Chiokike.¹¹ O zá nye magwù echiche ke mkpoma badnu, o kwolem enine ke zi nü rime badnu. Kpam masi, o zá badnu ke magwù echiche Chiokike, okwolem Enine Chiokike magwù kpakara nhne gbasiri Chiokike.¹² A nahjage enine ke owa ka, kòvu a nahjaro Enine Chiokike

ziyaru ma a mahia kpakara nhne Chiokike hiri n'ovu òma a kesi aij.¹³ Ka bù nhne a nookwu, o búo hite nu nhne ke badnu znirni aij nu akoniche ke badnu, kòvu nhne Enine znirni aij. A nòkowa ezi òka ke enine hne ele nwernu Enine Chiokike zi.¹⁴ Badnu ke nwernu Enine Chiokike nwée rikne kweru nhne hi n'Enine Chiokike va, kwnornu nu be bùnu a nhne iwhnirniwhno, o nwée rikne nahia be kwnornu nu Enine Chiokike nòkowanu ele nwernu Enine.¹⁵ Badnu ke nwernu Enine Chiokike neekpe kpakara nhne ikpe, kòvu o zá nye jeekpe a ikpe.¹⁶ Lele kpa be gbaru a n'òkukwuo nso, "Nyele magwù echiche Nyenwe aij, ma nye wam zni a ezni?"
Kòvu a nwernu echiche ke Karaisi.

3

Ele ërnu Chiokike

¹ Rùmu nda m, m nwée m rikne kwunu anu oka lele ele nwernu Enine, kòvu m nookwunu anu oka lele badnu etekne, lele rùmu takiri nu rime Karaïsi.² M jeeji mini-rëma nòoznu anu, o búo wiri siri rikne, kwnornu nu anu jéenwe rikne ri be. Tem du kitna, anu nwée rikne ri wiri siri rikne.³ Anu zi kòri n'an-ò-ehni, kwnornu nu oknowa-awuwa nu okno oka zi n'esilawuru anu, ka o zá neegesi nu anu zi n'an-ò-ehni? Anu neeme lele badnu etekne.⁴ Otu badnu naakaa, "M bù m ke Pòlu." Nye berere kaa, "M bù m ke Apolosi." Anu za neeme lele badnu etekne?

⁵ Nyele bu Pòlu? Nyele bu Apolosi? A bu ele ërnu, ele anu hiri n'aka be kweru. Nye obula nòornu ërnu ke Nyenwe aij nyeru a.⁶ Mawa kpasiri mkpuru, Apolosi wusi a mini. Kòvu Chiokike mernu mkpuru wam so oso.⁷ Nye wam kpasiri mkpuru nu nye wam wusiri a mini bu oto. Nye obula jaanarnu ogwo ërnu a lele kpa ërnu a hna.⁸ Kwnornu nu aij nu Chiokike nòornuko ërnu n'otu, anu bù èkpu Chiokike. Anu bù oro Chiokike noowu.

¹⁰ Hite nu oru Chiokike nyeru m, m nòornu ërnu lele nye nka-owu oro. M tñru m ntù-eli oro, nye berere noowukwasí oro n'olu a. Kòvu anya du nye noowu oro n'olu a eli.¹¹ Kwnornu nu o zá ntù-eli berere badnu jeenwe rikne tu, kakwo ke Chiokike tñru, ke bu Jizosì Karaïsi.¹² O bùru nu badnu obula jeeji golu, mobu siliva, mobu akaworugwu zi okne ònu ahia, mobu isisi, mobu rùhiara, mobu isisi ikpa wukwasí oro n'olu ntù-eli ka,¹³ ërnu a joowhuya iwhne, kwnornu nu obochi Karaïsi jookpume a. Be jeeji békwnu kpa ërnu nye obula iru, békwnu jeegesi nhne nye obula jiri wu oro a.¹⁴ O bùru

nhne badnụ jiri wu qro n'olu ntụ-eli wam gwuzogidne békwnu, o jaanahia ogwo ेrnü. 15 Kóvu o bürü nu békwnu rne ेrnü a, nhne whuru a, kóvu be jøoznobia a, kóvu lele nye hi nu békwnu whuya. 16 Anü máa nu anü bu Qro Nsø Chiokike, nu Enine Chiokike wu nu rime anụ? 17 O bürü nye ọbula lulu Qro Nsø Chiokike, Chiokike joluloo a. Qro Nsø Chiokike zi nsø, anü bu Qro Nsø a.

18 O zá nye duhie ehni a, o bürü nu nye ọbula neeche nu o nwernu akó nu nhne ke ọwa ka, o ghø nye iwhnirniwhno ma o bürü nye nwernu akóniche. 19 Kwnornu nu akóniche ke ọwa ka bu nhne iwhnirniwhno n'anya Chiokike. Lele kpa be gbaru a n'ókwukwo nsø, "O jidneru ele akó n'aghigho be." 20 Be gba kwno a n'ókwukwo nsø, kaa, "Nyenwe aij magwụ echiche ele akó nu o bu nhne etekne." 21 O zá badnụ ke ji nhne badnụ etekne nwernu rikne mee nyaa risi. Kwnornu nu kpakara nhne bu ke anü. 22 Pölü móbú Apolosi, móbú Pita, ọwa ka, bùdnu nu ेrnü, nhne zi kítña móbú ke zi nu ruwhnu, kpakara be bu ke anü, 23 anü bu ke Karaishi, Karaishi bu ke Chiokike.

4

Ele izi Karaishi

1 Ele badnụ kwesiri o gwnu aij lele ele izi Karaishi, ele Chiokike nyernu nhne tugwaru otugwa ke ezi ọka a n'aka. 2 Nhne be pioru n'aka nye neelegidne nhne ọbula bu be whnu a nu o bu nye kwesiri ọkwnata ovu. 3 Nhne anü nookwu gbasiri m zá m mkpa, móbú ikpe nye berere neekpe m, m jéekpe ehni m ikpe. 4 Ovu m zi snam, kóvu ka zá neegesi nu m bu m nye ikpe mána. Nyenwe aij bu nye neekpe m ikpe. 5 Kam kpayarú, anü kpé nhne ọbula ikpe hne ige yóoduge, seru tem Nyenwe aij va, o jeeme kpakara nhne tugwaru otugwa n'ochichiri whuya iwhne. O jaakahia kpakara nhne zi n'ovu badnụ. Ige wam nye ọbula jaanahia ọzarni a n'aka Chiokike.

6 Rúmu nda m, m gweru m kpakara nhne ka túsinu ehni m nu ehni Apolosi kwnornu anü, ma anü jiri aij mlfia nhne ele badnụ nookwu, "O zá nye ji otu badnụ nyaa risi megidne ibñe a. 7 Nyele mernu i, i ziri ichne hne ele berere zi? Kini bu nhne i nwernu ke be késige i? O bürü nu nhne i nwernu bu nkesi, ndaa kpa i jeeji a nyaa risi lele nu o bu nkesi?

8 Kitna, rúwho jíhiaru anü. Anü balam aba. Anü gholam eze, o bu n'ezí a bío ele eze. O jaama mma o bürü nu anü bu ele eze, ma a snornu anü bürü masi eze. 9 M che m nu Chiokike beteru aij ele izi aznú, lele ele be joogbu ogbu, nhne olekiri nyee ọwa, ma hne ele enine izi nu hne ele badnụ zi. 10 A bu ele

iwhnirniwhno kwnornu Karaishi, kóvu anü bu ele nwernu akó nu Karaishi. A nwéé rikne, kóvu anü nwernu rikne. Be lednarnu aij anya, kóvu anü nwernu igwugwu. 11 Tem dū kitna, wiri nqogwu aij, akpíri nqokpo aij békwnu, a gba éto, be mejoru aij, a nwéé hne a bita risi. 12 A nqodogbu ehni aij n'érnu, a ji aki aji noornu nhne a neeri. Be nqovo aij onu, a nqogzo, nga be kpagburu aij, a snuta ovu. 13 Nga be kpajaru aij, a ji ovu ọma sa ọka. A nu lele nhne mkpomkpo ke ọwa ka, tem dū kitna, ele ọwa kwúge aij nhne ọbula.

14 M zá m naágba ókwukwo ka ma iwhnerne tū anü, kóvu ma m zni m anü ezni lele rúmu ke m me whnúrnu n'anya. 15 Kwnornu nu o bürü nu anü nwernu nri pokwu ele noodoo anü nu rime Karaishi, anü nwernu otu nda. M bu m nda anü nu rime Karaishi Jizosí kwnornu nu m gweyanu m anü izi ọma. 16 M naarijasno anü snornu rēnu ọchi m. 17 Kam kpayarú, me neeziyanu anü Timoti. O bu nnwó m me whnúrnu n'anya ke kwesiri be kwnata a ovu nu rime Nyenwe aij. O jeechenwanyanu anü kpa me noowu bùdnu m nu rime Karaishi Jizosí, kpa me neezni nu rime kpakara ogbako Chiokike ke zi nu hne ọbula.

18 Agwna anü bu ele oknomokno, anü neeché nu m jáava lekwa anü. 19 O bürü nu Nyenwe aij kweru, m jaava kwnusi anü wara wara, m jaamahia nhne ele oknomokno wam jeeme. O bíuo nhne be jookwu kpó, ma rikne be nwernu masi. 20 Kwnornu nu eli-eze Chiokike bío n'agídà ikwu-ónu kpó, kóvu iknernema. 21 Ndaa nhne anü pioru? Me gweru mbijibini va, sú o bu ovu ọwhnun'anya nu enine zi wóhnernerne?

5

Anü gweme nnwó nda ke zíla ríchna

1 M nqonu nu ome oyi zi n'esilawuru anü, ke zíla n'esilawuru ele máa Chiokike, nu badnụ nookwuru nnwerne nda a. 2 Ndaa kpa anü neeme oknomokno nu kpa? Anü kwesiri o kwna ekwna, nwe ovu ojo, anü kwesiri o chíjhala nyerukna ke mernu nhne ka n'esilawuru anü. 3 O bu n'ezí m zi m ikere hne anü zi n'anq-ehni, kóvu me nu anü zi n'enine, m marnu m nye mernu nhne ojo ka ikpe lele nu me nu anü zi. 4 Kpa anü gbakoru nu rēwhna Nyenwe aij Jizosí, m joosno anü gbakó n'enine, rikne Nyenwe aij Jizosí jaadazinu aij masi. 5 Anü gweru nye wam yisi n'aka Ekwensi ma o lulu anq-ehni a, ma be zñohia enine a n'obochi Nyenwe aij.

6 Anü méma oknomokno, kwnornu nu nhne whu bredi mati neeme kpakara bredi whu ọwhu. 7 Anü gweme mmehie ke nu lele nhne whu bredi ọknani ma anü zíri ríchna. Nga wam, anü jøonu lele bredi ikne ke

nwée nhne whu brédi, lele kpa anu kwasiri. Kwnornu nü be jiri Karaisi Nnwó Atnurnu Ogawhe aij kwanu aij arjohna.⁸ Ngwa ma a bija Iriri ka, o búo hite nü nhne whu brédi ke mmehie oknaní nü risi rikne, kóvu brédi ke nwée nhne whu brédi nü rime a, brédi ke zi ríchuna ke nwernu ezi ɔka nü rime a.

⁹ M gbannu m anu ɔkwukwo, anu nü ele neeme oyi mékota nhne.¹⁰ M zá m nookwu gbasiri ele neeme oyi k'owá, ele ɔwho-anu nü ele buznu nü ele naakwa rēnzu. O bürü kpam, anu joowhoga n'owá.¹¹ Kóvu m naagbanu anu kítna, naakaa, anu nü nye ɔbula ke kwuru ehni a nnwó nda, kóvu o neeme oyi, ke nwernu ɔwho-anu, nye naakwa rēnzu, móbu nye naakaja badnú, nye okne manya, móbu nye buznu mékota nhne. Anu nü nye wam dázikota ɔli ri wiri.

¹² O zá m mkpa me kpe ele zi n'ederezi ikpe. O búo anu kwasiri o kpe ele zi n'esilawuru anu ikpe?¹³ Chiokike jeekpe ele zi n'ederezi ikpe. Lele kpa ɔkwukwo nsó kwuru, "Anu chíhalá badnú ojo wam n'esilawuru anu."

6

O kwuru badnú zne oro ikpe

¹ O bürü nü otu badnú nwernu nhne megidne nnwó nda, i ga ɔla gba nnwó nda i ɔkwukwo n'oro ikpe, ele máá Chiokike kpe be ikpe, tnúnuma, o jookwuru a zne n'esilawuru rümu Chiokike?² Anu máá nü rümu Chiokike jeekpe owa ikpe sa? O bürü nü anu jeekpe owa ikpe, anu nwée rikne kpe ikpe ɔka matí n'esilawuru anu?³ O bürü nü anu máá nü a jeekpe ele enine izi ikpe? O kó vu bürü nhne ke bñdnu ka.⁴ O bürü nü ɔka dnarnu ke gbasiri bñdnu ka, kíni mernu anu neekwe ele zi n'ederezi kpe anu ikpe? Ele ikpe ka bù ele nwéé ɔso anya n'ogbako Chiokike.⁵ Iwhnerne tñ anu. M kweru m nü otu badnú ke nwernu akoniche zi n'esilawuru anu, nye jeenwe rikne kpe ikpe n'esilawuru rümu nda.⁶ Tnúnuma, otu nnwó nda jookwuru nnwó nda berere zne n'oro ikpe ma ele kwé ekwe kpe be ikpe.

⁷ Anu naagbarita ehni anu ɔkwukwo n'oro ikpe, ka neegesi nü anu dnarnu adna. O jáaka mma nü i bù ny be mejoru? O jáaka mma nü nhne whunahoru i?⁸ Tnúnuma, anu neeme ibne nhne ojo, anu znúnahoru nnwó nda anu nhne.⁹ O bürü nü anu máá nü ele ojo jéekehia ɔli-eze Chiokike? Anu dñwuh ehni anu, ele naagba ewhere, móbu ele naakwa rēnzu, móbu ele neeme oyi, ele rukna naadnanyi ele rukna ibne be,¹⁰ móbu ele buznu, móbu ele ɔwho-anu, móbu ele okne manya, móbu ele naakaja badnú, móbu ele nqoghogbu ele badnú jéekehia ɔli-eze Chiokike.¹¹ Agwna anu nü kpam nü

mbom. Kóvu be sn̄umarnu mmehie anu, be gweru anu nyewhete n'aka Chiokike. Be mernu anu nü Chiokike ziri n'udno hite nü rēwhna Nyenwe aij Jizosí Karaisi nü Enine ke Chiokike aij.

Kwasínu Chiokike igwugwu

¹² M nwernu m rikne mee kpakara nhne." Kóvu o búo kpakara nhne naabna mbnarna. "M nwernu m rikne mee kpakara nhne." Kóvu m jóobu ohi nhne ɔbula.¹³ "Wiri zinu rüwho, rüwho zi masínu wiri." Kóvu Chiokike joolulu kpakara be. Be jéejí ehni badnú neeme oyi, kóvu kpenu Nyenwe aij, Nyenwe aij jeeme ehni badnú nwehia nhne zi mkpa.¹⁴ Chiokike nye mernu Nyenwe aij hí n'enwu lizo, o jeeme masí ano-ehni aij hi n'enwu lizo hite n'iknerema a.¹⁵ O bürü nü anu máá nü ehni anu bù nhne zi n'ehni Karaisi? M jeegweru nhne zi n'ehni Karaisi mee be bürü nhne zi n'ehni nyerinya ewhere? Qza ria ria.¹⁶ O bürü nü anu máá nü nye gweru ehni a yisi n'ehni nye ewhere, ya nü a gholam otu ano-ehni? Kwnornu nü ɔkwukwo nsó kwuru, "Be lawuru jooburu otu ano-ehni."¹⁷ Kóvu nye gweru ehni a yisi nü Nyenwe aij, ya nü Nyenwe aij gholam otu n'enine.

¹⁸ Anu gbanahoru ome oyi. Kpakara mme-hie berere badnú mernu zi n'olu ehni, kóvu nye neeme oyi megidneru ehni a mmehie.¹⁹ O bürü nü anu máá nü ehni anu bù Oro Nsó ke Enine Nsó, nye wu nü rime anu, ke Chiokike nyernu anu? Anu nwée ehni anu, Chiokike nwe anu.²⁰ O jiri ɔma ahia gbahia anu. Anu gweru ehni anu kwasínu Chiokike igwugwu.

7

Ajjí gbasíri ɔlulu nzi nu nnwerne

¹ Nhne gbasíri nhne anu gbaru n'ɔkwukwo, "O bürü ɔma nü nyerukna nü nyerinya dnányi lele nzi nü nnwerne."² Kóvu kwnornu nü agida ele neeme oyi zi n'esilawuru anu, o bürü ɔma nyerukna ɔbula luru nnwerne ke aka a, nü nyerinya gboru nzi ke aka a.³ Nyerukna ɔbula mee nhne kwasiri a lele nzi hne nnwerne a zi, nyerinya ɔbula mee nhne kwasiri a lele nnwerne hne nzi a zi.⁴ Nnwerne nwée rikne hne ehni a zi, kóvu nzi nwernu, kpam masí nzi nwée rikne hne ehni a zi, kóvu nnwerne a nwernu.⁵ Anu gónahoru ehni anu ehni anu, okwolem ma o bürü ige matí kpa anu kwekötaru, ma anu vu ɔnu nü kpe okpukpe. Omekwo, anu ziri n'otu berere ma Ekwensi gharu o rna anu ornurna, kwnornu nü anu nwée rikne jikwaru ehni anu.⁶ Ka bürü rikne me neenyé anu, o búo iwu.⁷ N'ezi ɔka, o jaamasí m nü

kpakara badnū jaadazī lele me. Kōvu nye ḥbula nwernu nkesi ke Chiokike kesiri, otu nyenum kpa, nye berere nkesi berere.

⁸ Kitna, m naakanu ele lúge nnwerne ḥmobu ele gbóge nzi, ḥmobu ele rinya nzi be nwurnu, o jaaka mama anu dazíri etekne, lele kpa me dazíri. ⁹ Kōvu o bürü nu anu jéenwe rikne jikwaru ḫhni anu, anu luru nnwerne ḥmobu gbóru nzi. O ka mama o luru nnwerne ḥmobu gbóru nzi, tnunuma ḫhni anu jeerne bekwnu.

¹⁰ Ele nwernu nzi ḥmobu nnwerne, m neenye anu iwu Nyenwe aij, o búo ke m. Nnwerne gbákwadia nzi a nnam. ¹¹ Kōvu, o mee kpam, o jaadazíri etekne ḥmobu o lahna ke nzi a, nzi gbákwadia nnwerne a nnam.

¹² M naakanu ele ke gwnarnu, o búo Nyenwe aij, o bürü nu nye Karaisi ḥbula nwernu nnwerne ke kwé ekwe, kōvu o kweru ya nu a wugidne, o gbála a nnam. ¹³ O bürü nu nyerinya Karaisi ḥbula nwernu nzi ke kwé ekwe, kōvu nzi a kweru ma be wugidne n'otu, o gbála a nnam. ¹⁴ Kwnornu nu Chiokike nabnanyarū nzi ke kwé ekwe kwnornu nnwerne a ke kweru ekwe. Chiokike naabnanyarū nnwerne ke kwé ekwe kwnornu nzi a ke kweru ekwe. O bürü nu o búo kpam, rümu takiri anu jooburu ele zíla ríchna, kōvu be zí nsó kítna.

¹⁵ Kōvu o bürü nu o masíri nye ke kwé ekwe o gba nnam, o mee kpam. O zá iwu ke ji nye Karaisi, nzi ḥmobu nnwerne, n'qnodu nu kpa. Chiokike sukwuru aij ma a wuru n'udno. ¹⁶ Ndaa kpa i jiri mahia, ji nnwerne ke kweru ekwe, nu i jóoznobia nzi? ḥmobu ji nzi ke kweru ekwe, ndaa kpa i jiri mahia nu i jóoznobia nnwerne i?

Dazíri n'qnodu Chiokike sukwuru i

¹⁷ Kōvu nye ḥbula dazíri n'qnodu o zí nga Chiokike sukwuru a, bu ke Chiokike nyernu a. Ka bu nhne me neezní nu rime kpakara ḥgbako Chiokike. ¹⁸ O bürü nu nye be kpára nka nurnu ikwu Chiokike, o gwépukó nhne atu ḥkpá nka a. O bürü masí nu nye be kpáge nka nurnu ikwu Chiokike, be kpála a nka. ¹⁹ ḥkpá nka nu be kpáge nka zá nhne o bu, nhne zí mkpa bu ḥbula iwu Chiokike. ²⁰ Badnū ḥbula dazíri n'qnodu o zí nga Chiokike sukwuru a. ²¹ I zí n'ohi nga Chiokike sukwuru i? O mékpá i ḫhni, kōvu o bürü nu i nwernu oghere o whoga n'ohi, mee kpam. ²² Kwnornu nu nye bu ohi nga Nyenwe aij sukwuru a bu nye nwernu ḫhni a nu rime Nyenwe aij. Kpam masí, badnū ke nwernu ḫhni a ngy Nyenwe aij sukwuru bu ohi Karaisi, ²³ Chiokike ji onu ahia ḫbahia anu, anu ghóko ohi ke badnū. ²⁴ Rümu nda m, badnū ḥbula dazíri n'anya Chiokike n'qnodu o zí nga Chiokike sukwuru a.

Ele nwée nzi ṁobu nnwerne

²⁵ Nhne gbasíri ele rinya máa nyerukna, ḥmobu ele rukna máa nyerinya, m nwée m nhne Nyenwe aij nyernu n'iwu, kōvu m neenye anu nhne bu echiche m, nye hite n'obirizi ke Nyenwe aij m kwsiri m otukwasi ovu. ²⁶ Mkpa karílam n'qwa kítna, m che m nu o bürü ḥoma o bürü nu badnū dazíri kpa o zí. ²⁷ O bürü nu i nwernu nnwerne? I ghásala a. I nwée nnwerne sa? I lúko nnwerne. ²⁸ O bürü nu i luru nnwerne o zá mmehie i mernu. O bürü nyerinya máa nyerukna gbó nzi, o zá nhne ojo o bu. Kōvu ele nwernu nnwerne ḥmobu nzi jéenwe agida mkpa n'qwa ka, m noopio o dophia anu nu nhne ka.

²⁹ Rümu nda m, nhne me nookwu bu ka, ige wam zí ndundi, hite kitna ele nwernu nnwerne ziri lele nu be nwée nnwerne, ³⁰ ele naakwna ḫkwna lele nu be zá n'anyamini, ele nooomu rümu lele nu ovu zá nooso be n'onu, ele noozu ahia lele nu o zá nhne be zúhiaru, ³¹ ele ji nhne qwa ka lele nu o zá be mkpa. Kwnornu nu qwa ka n'qnodu a jaagawhe.

³² M noopio ma nhne ḥbula gharu o kpakna anu ḫhni. Nyerukna ḥbula ke nwée nnwerne neeché echiche gbasíri ērnu Nyenwe aij, kwnornu nu o pioru o mee nhne jaamasí Nyenwe aij. ³³ Kōvu nyerukna ke nwernu nnwerne neeché echiche gbasíri nhne ke qwa ka, kwnornu nu o pioru o mee nhne jaamasí nnwerne a, ³⁴ ke noodoghari a n'apna lawuru. Nyerinya ke nwée nzi ḥmobu ke máa nyerukna neeché echiche gbasíri ērnu Nyenwe aij, kwnornu nu o pioru o gweru ḫhni a nu enine a nyee Nyenwe aij. Kōvu nyerinya ke nwernu nzi neeché echiche gbasíri nhne ke qwa ka, kpa o jeeme nhne jaamasí nzi a. ³⁵ M nookwu nhne ka ma o bñanu anu iru. M zá m noobnosni anu. Kōvu m pioru m ma anu mee nhne bürü ḥoma nu ke kwsiri ekwesi, ma anu gweru kpakara ḫhni anu yisi n'ērnu Nyenwe aij, gharu o le anya n'aznū.

³⁶ Nhne ke gbasíri ele kwekötaru olulu, o bürü nu badnū ḥbula whñurnu nu o zá naakpwka agwa nkari hne nyerinya o kweru o lú zí, o bürü n'awha neezne, o luru a, be mége mmehie. ³⁷ Kōvu hne badnū kpebíri n'ovu a, o zá nye naamagidne a nu o jíolu nnwerne, o nwernu rikne gharu o lú nnwerne wam, o mernu nhne kwsiri. ³⁸ Nye ke luru nnwerne mernu nhne ḥoma, kōvu nye ke lúge ríja ríja mekakworu nu nhne ḥoma.

³⁹ Nyerinya gboru nzi zí n'iwu kpa nzi a zí bñdnu, kōvu hne nzi a nwurnu, o zá iwu ji a ma o gboru nzi berere. Kōvu o joobu nye magwū Nyenwe aij. ⁴⁰ Kōvu n'echiche m, ovu

joso o n'qonu o buru o daziri etekne. M che m nü m nwernu m Enine Chiokike.

8

*Wiri be jiri kwanu
rənwu arjohna*

¹ Nhne ke gbasiri wiri be jiri kwanu rənwu arjohna, o bu n'ezi nü, "Kpakara ai nwernu nhne əmuma." Kóvu nhne əmuma neegweya badnū vulizə ehni a olu. Owhnun'anya noowulizo badnū olu lele oro. ² O buru nü badnū obula neeché nü o magwū nhne, o máa kpa o kwesiri o mahia. ³ Kóvu Chiokike magwū ele whnurnu a n'anya.

⁴ Nhne gbasiri wiri be jiri kwanu rənwu arjohna, a magwū nü o zá nhne rənwu ke qwa ka bu, kwnornu nü chi berere zá, okwolem Chiokike kpo. ⁵ O bùbedi nü agida nhne be nookwu "chi" zí n'oligwe móbu n'əwa, o bu n'ezi nü be zí agida "chi" nü "nyenwe," ⁶ kóvu hne a zí, otu Chiokike kpo nyé bù Nda. O keru kpakara nhne, a zínu a bùdnu. Otu Nyenwe aí Jizosí Karaísi zí, nye be hiri n'aka a ke kpakara nhne, nye a zí bùdnu n'aka a.

⁷ Kóvu o búo kpakara badnū magwū ezi oka ka. Agwna badnū yiri risi nü rənwu dū kitna, nga be riri wiri kí, be neeché nü be jí a kwanu rənwu arjohna. Echiche ovu be zá rikne, wiri be riri kparu be. ⁸ Kóvu wiri jéeme aí nü Chiokike zíri ndündu. A ríle wiri, o zá nhne o neegweme n'ehni aí, a ri wiri o zá nhne o neeyisi ehni aí.

⁹ Kam kpayarú, anya du anu eli, i kwékwdia oghere i nwernu nü ome kpa o masíri i mee ele zá rikne n'əkwnata ovu dnabna nü mmehie. ¹⁰ O buru nü otu badnū ke mkpōma síle rikne whnurnu i hne i dazi əli neeri wiri n'oro rənwu, kwnornu nü i nwernu "nhne əmuma," o jéenyé a mkpōma siri rikne o ri nhne be jiri kwanu rənwu arjohna? ¹¹ Nnwó nda wam zá rikne, nye Karaísi kwnornu nü a nwuma, joowhu etekne kwnornu nü nhne əmuma i. ¹² Kpam, anu mehieru nnwó nda anu wam zá rikne, lulu ovu a, anu mehiele Karaiisi masí. ¹³ O buru nü wiri me jeeri jeeme nnwó nda m mmehie, m jéeri okpna ria ria kpa me zi bùdnu, o zí me mee nnwó nda m dnabna nü rime mmehie.

9

Rikne nü ərnū ke nye izi

¹ O bu nü m nwée m ehni sa? Me búo nye izi sa? Me whnúge Jizosí Nyenwe aí anya? Anu búo nhne me rnñihiaru n'ərnū Nyenwe aí? ² O buru nü ele berere whnúge m lele nye izi, anu magwū nü m bu m nye izi. Anu bu nhne atu ke neegesi nü m bu m nye izi Nyenwe aí.

³ Nhne me naakanu ele nookwulu m bu ka, ⁴ a nwée rikne ri wiri móbu nwó mini n'ərnū aí sa? ⁵ A nwée rikne mee nhne ele izi berere neeme? A nwée rikne lñru otu nnwó rinya Karaísi lele nnwerne, o snornu aí zne izi lele ele izi ele berere nü rümu nne Nyenwe aí nü Pita? ⁶ Okwokoła me nü Banabasi kwesiri o rnú ərnū sí a ri wiri?

⁷ Ndaa nye əgwnu ke nqolu əgwnu hite n'iwi ke hi nü rekpa a whuya? Ndaa nye joornu əkwu, ma o jéeri mkpuru hi nü rime əkwu a? Ndaa nye nqoznu atnurnu ma o zá nqonwo mini-rema atnurnu a? ⁸ Me nookwu lele badnū etekne sa? O búo nhne Iwu aí kwuru sa? ⁹ Kwnornu nü be gbaru n'əkwukwo Iwu Mozizi, "I knénsi ənu ehni ke nqozosna ikpa." Chiokike o nookwu nhne gbasiri ehni kpo? ¹⁰ O kwuru nhne ka kwnornu aí. Be gbaru a n'əkwukwo kwnornu aí, nü nye nqotu ənu-eli nü nye nqozosna mkpuru nwernu əkwnata ovu nü be jeeri mkpuru hiri n'əkwu. ¹¹ A kpasíri mkpuru ke enine nü rime anu, o búo nhne kwesiri nü a jooghoru mkpuru etekne n'ehni anu? ¹² O buru nü ele berere nwernu rikne kpa hne anu zí, o bu ayila jéenwe rikne karukwo hne anu zí?

Kóvu a mége kpam, a nwernu ndidi nü kpakara nhne, o zí a bita nhne əkpobi əchi n'apna izi əma Karaísi. ¹³ O bu nü anu máa nü ele nqornu ərnū n'Oro Nsø neeri nhne hi n'Oro Nsø whuya? O bu nü anu máa masí nü ele nqornu ərnū n'ojo arjohna neeri agwna nhne be jiri kwa arjohna? ¹⁴ Kpam masí, Chiokike nyernu iwu nü ele neezni izi əma be ri wiri hiri n'zí əma whuya.

¹⁵ Kóvu m mége m kpam. M zá m naagba əkwukwo ka ma m nwernu rikne mee kpam. Kwnornu nü o jaakanu m mma me beru əsno nwuma ərnū tna, o zá nye mee igwugwu m nhne etekne. ¹⁶ M nwée m rikne nyaas risi nü m neezni izi əma. Mkpa naakpa m bu o zni izi əma. Owe! Əvu ənu zínu m o buru nü m zíngé m izi əma. ¹⁷ O bu me gweru mkpoma m zni izi əma ka, m nwernu m ogwo ərnū, kóvu o buru nü jíge m mkpoma m zni izi əma, m nqornu ərnū Chiokike yisiri m n'aka. ¹⁸ O buru kpam, kñi bu əgwo ərnū m? O bu oghere o zni izi əma gharu o whnū ənu ahia, gharu o gweru rikne me nwernu n'zí əma mee nhne.

¹⁹ O bu n'ezi nü m búo m əhi nye obula, m nwernu m ehni, kóvu m mernu m ehni əhi kpakara badnū ma m rihiá m agida badnū n'iru. ²⁰ Hne ele Ju zí, m bu m nye Ju ma m rihiá m ele Ju. Hne ele zí nü mkpururu iwu zí, m zíri lele nü m zí m nü mkpururu iwu (o bu n'ezi nü m zá m nü mkpururu iwu), ma m rihiá m be n'iru. ²¹ Hne ele zá nü mkpururu iwu, m zíri lele nye zá nü mkpururu iwu (o bu n'ezi nü m léwhule m iwu Chiokike anya, m zí nü mkpururu iwu Karaísi), ma m

rīhja m be n'iru. ²² N'esilawuru ele zá rikne n'okwnata ovu, m nü m lele be, ma m rīhja m be n'iru. M bu m kpakara nhne hne ele badnū zi, m neeme kpa me nwernu rikne, ma m rīhja m agwna be n'iru. ²³ M neeme kpakara nhne ka kwnornu izi ọma, ma m kehia m igwe nü ngozi a.

²⁴ N'ezí ọka, anú magwú nü ele naagba ẹso naagba ẹso n'otu, kóvu otu badnū kpoí naagbahia nhne ẹso. Anú gba ẹso, ma anú gbahia nhne n'eso.

²⁵ Nye ọbula ke naagba ẹso jooknekwaru ehni a nkari, ma be kpusi a okpu ọ gbahiaru n'eso ke jáazi okwnukokwu, kóvu a naagba ẹso ma a nwehia okpu-eze ke jaazí okwnukokwu. ²⁶ Ka kpahiaru m zá m naagba ẹso lele nye o zá nhne o vu nü mkpoma, m zá m nöolo igrbaku lele nye nöolo ruwhere igrbaku. ²⁷ M naata ehni m awhnúhwu ma m nwernu m rikne néechi a, ọ zi me znikpa ele berere izi ọma, m bürü nye kwésile okpu-eze wam.

10

*O do aka nü nsní gbasíri
okwa rēnwu*

¹ Rümü nda m, m pioru m anú mahia, nhne mernu ele nda aí ọknani ele snornu Mozizi kpa be zi nü mkpururu erumeru, kpakara be gawheru Osimini Ihie. ² Be wuru be mini nü rime erumeru nü osimini ke neegesi nü be sno Mozizi. ³ Kpakara be riri otu wiri enine wam. ⁴ Kpakara be nwornu otu mini enine wam, kwnornu nü be nwornu mini enine ke hiri nü rugwu wam snornu be, rugwu wam bu Karaisi. ⁵ Kóvu nhne gbasíri agwna be sóge Chiokike ovu n'ọn, izun be wúsar n'eli-ikpa wam.

⁶ Kpakara nhne ka bụnnu aí nhne atu ke nöodo aí aí nü nsní. Nhne ojo gwñuko aí lele kpa ọ gwñurnu be. ⁷ Anú kwákó rēnwu lele kpa agwna be kwáru, lele kpa ọkwukwo nsø kwuru, "Ele wam daziri eli ri nhne, nwó nhne ọnwnuno, be lizó tne eri." ⁸ A mékó oyi, lele kpa agwna be mernu, nri pokwu lawuru nü pokwu éto nwü otu ọbochi. ⁹ A kpáko Nyenwe aí iru, lele kpa agwna be mernu, agwó tagbu be. ¹⁰ Anú támú, lele kpa agwna be tamárnú, enine izi ke énwu gbu be.

¹¹ Kpakara nhne ka mernu be nü lele nhne atu, be gba be n'okwukwo nsø, ma be bürü nhne jeezni aí ezni, aí ele zi bùdnu n'okwukwo ọwa ka. ¹² Nye ọbula ke neeché nü o gwuzogwu kwem, ledú anya, ọ zi ọ dna. ¹³ O zá ɔrnurna ke vakwnusiri anú ke väkwnusilele badnū. Kóvu Chiokike kwesiri be kwnata a ovu, o jéekwe ɔrnurna ke anú nwée rikne gwuzoli vakwnusi anú. Kóvu nga be naarna anú ɔrnurna, Chiokike jeenyé anú rikne o gwuzo, gbamanu anú apna anú jeeji whuya nü rime a.

¹⁴ Nhne atu ele ka neegesi, ele me whñurru n'anya, ma anú ghanahoru okwa rēnwu. ¹⁵ M nookwunu anú ọka lele ele nwernu akoniche, anú tulekòm nhne me nookwu. ¹⁶ Okiko Iriri Nsø wam ke a nötun Chiokike mmamma, ọ búo ɔvnarna Karaisi nhne a neekeri nga a nöonwo nhne hi n'okiko wam? Brédi wam a naanyawa, a zá neekeri anq-ehni Karaisi nga a neeri brédi wam? ¹⁷ Kwnornu nü otu brédi ziñu kpakara aí. Ọ bu n'ezí nü a zi agida, kóvu a bu otu anq-ehni, a neeri otu brédi wam.

¹⁸ Anú tule ele Izireli, ele neeri nhne be jiri kwa arjhona, neekerikota nhne n'otu n'ojø arjhona Chiokike. ¹⁹ Ndaa nhne me nookwu? Ọ bu nü rēnwu móbu wiri be kwanu rēnwu arjhona bu nhne ọbula? ²⁰ Óza! Nhne me naakaa bu nü nhne ele naakwanu rēnwu kwaru arjhona bu nhne be kwannu ele rēnwu ojo. Ọ búo Chiokike. M chíoge m anú nü ele rēnwu ojo neekeri nhne n'otu. ²¹ Anú jéenwe rikne nwó okiko Nyenwe aí, nwó kwno okiko ele rēnwu ojo. Anú jéenwe rikne ri wiri n'ikpechi Nyenwe aí, ri kwno n'ikpechi rēnwu ojo. ²² Anú noopio o mee Nyenwe aí kwno awúwa? A nwernu iknernema karu a sa?

²³ "A nwernu rikne mee kpakara nhne," kóvu ọ búo kpakara nhne bürü ọma. "A nwernu rikne mee kpakara nhne," kóvu ọ búo kpakara nhne nöowulizo badnū olu lele owo. ²⁴ O zá nye lebna anya nü nhne ke a, kóvu nü nhne ọma ke jeenyinu ele berere aka.

²⁵ Anú ri nhne ọbula be neere n'ahia, anú síkwa ajíjí kwnornu mkpuru ovu anú. ²⁶ Okwukwo nsø kwuru, "Chiokike nwe ọwa nü kpakara nhne zi nü rime a."

²⁷ O bürü nü nye kwé ekwe sukwuru anú ma anú ri wiri, ọ masí anú o zne, anú ri nhne ọbula ọ bítaru nü ruwhnu anú, anú síkwa ajíjí ọbula kwnornu mkpuru ovu anú. ²⁸ Kóvu ọ bürü nü otu badnū kanu anú, "Be jiri wiri ka kwanu rēnwu arjhona," anú ríkó wiri wam kwnornu nü nye wam kannu anú kpam, ma kwnornu masí mkpuru ovu. ²⁹ O búo kwnornu mkpuru ovu anú, kóvu mkpuru ovu nye berere wam. Ndaa kpa rikne me nwernu o mee nhne jiri gbasí mkpuru ovu nye berere? ³⁰ O bürü nü me ri wiri tñu Chiokike mmamma, kíni mernu nye berere jaama m ikpe nü wiri me tñu mmamma?

³¹ Kóvu, nhne ọbula anú neeme, anú neeri wiri móbu anú nöonwo mini, anú mee kpakara nhne kwnornu igwugwu Chiokike. ³² Anú mékó nye ọbula dna, móbu nye Ju móbu nye bujo nye Ju, móbu ogbako Chiokike, ³³ lele kpa me naagbalí o mee kpakara nhne jaamasí kpakara badnū. M zá m neeché nhne gbasíri nhne ọma ke m, kóvu nhne ọma agida badnū ma be zñohia be.

11

¹ Anu snornu m lele kpa me noosno Karaiṣi.

Okpukpe nü ogbako Chiokike

² M naaja anu mma kwnornu nü anu neechenwanya m, naabitā kpakara nhne me znirni anu. ³ Kitna, m pioru m anu ghohia nü Karaiṣi bu risi nyerukna obula, nzi bu risi nnwerne, Chiokike bu risi Karaiṣi. ⁴ Nyerukna obula ke neekpe okpukpe mobü nöökpo okwo izi oma Chiokike kpusnime risi a, bu nhne iwhnerne nyee Karaiṣi. ⁵ Nyerinya obula ke neekpe okpukpe mobü nöökpo okwo izi oma Chiokike, gbesa risi a anya, neeme risi a nhne iwhnerne, o nü lele o kopuru rukeri-ize risi a. ⁶ O bürü nü nyerinya kpüsniye risi a, o koma rukeri-ize a. Koyu o bu nhne iwhnerne nyerinya jooko rukeri-ize a, o kpusi risi a. ⁷ Nyerukna kpüsni risi a kwnornu nu o bu oyiyi ke neegesi igwugwu Chiokike. Koyu nyerinya neegesi igwugwu ke nyerukna. ⁸ Kwnornu nü Chiokike hige nü nyerinya kpu nyerukna, koyu hiri nü nyerukna kpu nyerinya. ⁹ O kpüge nyerukna kwnornu nyerinya, koyu o kpüru nyerinya kwnornu nyerukna. ¹⁰ Kam kpayarü, kwnornu ele enine izi, nyerinya kwesiri o kpusni risi a, ke neegesi o zi nü mkpururu nzi a.

¹¹ Lele kpa bündu nü rime Nyenwe aij zi, nyerinya zi nyerukna mkpa, nyerukna zi masi nyerinya mkpa. ¹² Kwnornu kpa be kpüru nyerinya hite nü nyerukna, kpam masi, nyerinya murnu nyerukna. Kpakara nhne hi n'aka Chiokike va. ¹³ Anu kpekem ma o bürü oma nü nyerinya jeekpe okpukpe gbesa risi a anya. ¹⁴ Iwu okike kwuru nu nyerukna ke nwernu ogologo rukeri-ize bñunu a nhne iwhnerne. ¹⁵ Koyu o bürü nü nyerinya ke nwernu ogologo rukeri-ize, o bu igwugwu a, kwnornu nü rukeri-ize a bu nhne Chiokike nyernu, o jeeji nookpusni risi a. ¹⁶ Koyu o bürü nü nye obula kwége kpam, nhne me jaakaa bu, aij möbü ogbako Chiokike nwée omen'eli berere karu kpam.

Wiri Anyasnu Nyenwe aj

(Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

¹⁷ Gbasiri nhne ke a nookwu kitna, m jáaja anu mma. Nhne anu neeme nü rime ogbako anu bu nhne ojo, o búo oma rja rja. ¹⁸ Ke mbom, be kannu m nü agida okewa zi n'esilawuru anu, m neekweru agwna a. ¹⁹ O dnornu m anya nü okewa jaazjiri n'esilawuru anu ma nye zi snam whuya iwhne. ²⁰ Nga anu vakotaru n'otu, anu väge o ri Wiri Anyasnu Nyenwe aij. ²¹ Kpa anu neeri, nye obula neeri, o zá nye neese ibne a. Kam kpayarü wiri nöogwnu agwna badnú

nga manya noogbu ele berere. ²² Anu nwée ojo, hne anu jeeri wiri, nwo manya? Anu neeedna ogbako Chiokike anya, kpasi ele nwée nhne iwhnerne? Ndaa nhne anu pi-oru me kwu gbasiri nhne ka? Me ja anu mma sa? Óza! M jáaja anu mma rja rja.

²³ M nahiari m nhne me znirni anu n'aka Nyenwe aij Jizösi. N'abali wam be reru a, Nyenwe aij Jizösi gweruru brëdi, ²⁴ tñu Chiokike mmamma, nyawa a, kaa, "Ka bu ano-ehni m ke zinu anu, anu neeme ka neechenwanya m." ²⁵ Kpam masi, nga wiri anyasnu whemernu, o gweru okiko, kaa, "Ka bu okiko ogba-njo-ehni ikne ke ovnarna m. Nga obula anu nöonwo a, anu neeme ka neechenwanya m." ²⁶ Kpa anu neeri brëdi ka, nöonwo okiko ka, anu nookwusa énwu Nyenwe aij tem o va.

²⁷ Ka neegesi nü o bürü nü nye obula ri brëdi Nyenwe aij möbü nwó nhne hi n'okiko, kpa o kwésige, ikpe ano-ehni Nyenwe aij nü ovnarna a naama a. ²⁸ Nye obula beru ösno nyosnama ehni a su o ri brëdi wam möbü nwó nhne hi n'okiko wam. ²⁹ Kwnornu nü nye obula ke jeeri möbü nwó nhne hi n'okiko wam hne o máa ano-ehni Nyenwe aij, neeri, nöonwo ikpe nü risi a. ³⁰ Kam kpayarü, agida anu zi nü nriria, agida anu zá rikne, ele berere nwñnam. ³¹ O bürü a beru ösno nyosnama ehni aij, Chiokike jéekpe aij ikpe. ³² Koyu Nyenwe aij neekpe aij ikpe, naata aij awhnuwñhu, ma a gharu o sno ele zi n'owa bürü ele ikpe marnu.

³³ Rñmu nda m, nga anu gbakoru n'otu neeri wiri Nyenwe aij, anu sete ibne anu. ³⁴ O bürü nü wiri nöogwnu nye obula, o ri wiri n'oro a, o zi ikpe Chiokike ma anu kpa anu gbakoru n'otu.

M jeemekwata nhne ke berere nga me varu.

12

Nkesi ke Enine Nsø

¹ Rñmu nda m, nhne gbasiri nkesi zi odo n'odo ke Enine Nsø, m pioru m anu mahia nhne gbasiri be. ² Anu magwü nü nga anu bu ele naakwa rñenu ke dnarnu mgbu, be duru anu hie apna. ³ M neeme ma anu mahia nü o zá nye Enine Nsø Chiokike noodoo jeenwe rikne kaa, "Kosna Jizösi." O zá nye jeenwe rikne kaa nü, "Jizösi bu Nyenwe aij," okwokolam ma Enine Nsø hiri n'ono a kwu kpam.

⁴ Agida nkesi enine zi odo n'odo, koyu otu Enine Nsø. ⁵ Agida apna be jeezne izi, koyu otu Nyenwe aij. ⁶ Agida érnu zi odo n'odo, koyu otu Chiokike wam neenyé rikne be jeeji noorunu érnu.

⁷ Enine Nsø nyernu badnú obula nkesi ma o bürü mbnarna kpakara badnú. ⁸ O nyernu otu badnú izi akoniche, nyee nye berere izi

ogohobia nhne hite n'otu Enine wam. ⁹ Otu Enine wam nyee nye berere okwnata ovu, o nyee nye berere rikne o gwó nriria. ¹⁰ Enine wam masi nyee otu badnú rikne o rnú ernu ndu-éhni, nyee nye berere rikne o kpó okwo izi ọma, nyee nye berere rikne o mahia nhne zí ichne nü hne enine zí ichne ichne, nyee nye berere rikne o kwu oka nü riro zí ichne ichne, nyee nye berere rikne o tħnasna ikwu-önü. ¹¹ Kóvu o bù otu Enine wam noornu kpakara nhne, o neenyé badnú Ọbula nkesi zí odo n'odo lele kpa o jiri masi a.

¹² Ehni badnú bù otu. Kóvu o nwernu agida nhne zí odo n'odo ke knekötaru o n'otu. O bù masi kpa o zí n'ano-éhni Karaisi. ¹³ Kwnornu nü be jiri otu Enine wú aí mini bna n'otu ano-éhni. A bù ele Ju, ma a bù ele bùo ele Ju, ọhi mòbu nye bùo ọhi, be mernu a nwó otu Enine wam.

¹⁴ O bùo otu nhne zí n'ehni badnú, be zí agida. ¹⁵ O bùru nü ọchi jaakaa, "Kwnornu nü m bùla m aka, m bùla m nhne zí n'ehni," kí jéeme a o gharu o bùru nhne zí n'ehni badnú. ¹⁶ O bùru nü nsní kaa, "Kwnornu nü m bùla m anya, m bùla m nhne zí n'ehni," kí jéeme a o gharu o bùru nhne zí n'ehni badnú. ¹⁷ O bùru nü kpakara ehni bù anya anya, ndaa kpa o joonu nhne? O bùru nü kpakara ehni bù nsní nsní, ndaa kpa o joonu ẹknarna nhne? ¹⁸ Kóvu Chiokike yísíri kpakara nhne zí n'ehni badnú lele kpa o jiri masi a. ¹⁹ O bùru nü kpakara be bù otu nhne, ndaa hne ehni jaazí? ²⁰ Kítña, agida nhne zí n'otu ehni badnú.

²¹ Kam kpayarú, anya jáakanú aka, "I zá m mkpa." Mòbu risi kanu ọchi, "I zá m mkpa." ²² N'ezí, a jéenwe rikne gwuzoli o bùru nü nhne ke zí n'ehni ke a neeche nü be zá rikne zíla. ²³ Nhne ke zí n'ehni aí ke a neeche nü be nwée igwugwu, bù ke a neeedu anya gbasíri be, ele ke tū iwhnerne bù ele ke a ji iwo nookpusni. ²⁴ Ngeri ehni aí ke marnú mama a zá neeedu anya. Chiokike n'iwhuru a yísíri ehni aí n'otu, o nyernu nhne zí n'ehni ke nwée igwugwu, igwugwu ke kakwo. ²⁵ Okewa kwésile o zí n'ehni, kóvu kpakara nhne zí odo n'odo n'ehni magwú nhne gbasíri ibne be. ²⁶ O bùru n'otu nhne zí n'ehni nööwhnu awhnúwhnu, kpakara ele ke berere sno a whnú awhnúwhnu. O bùru be znarní otu, kpakara be sno a nwe ovu oso n'önü.

²⁷ Kpakara anú bù ehni Karaisi, anú n'otu n'otu bù nhne zí n'ehni Karaisi. ²⁸ Chiokike bitarú kpakara nhne kpa o kwesíri n'ögbaiko a. O bitarú ke mbom, ele izi, ke ebo, ele nöökpo okwo, ke éto, ele zni nhne, ele noornu érnu ndu-éhni sno be, nü ele nwernu nkesi ogwo nriria, mòbu ele neeyinu ele berere aka, ele nèechi échi, nü ele nookwu oka nü riro zí odo n'odo. ²⁹ Kpakara be bùo ele izi, kpakara be bùo ele nöökpo okwo, mòbu ele

neezezzi nhne. O bùo kpakara be nwernu rikne rnú ernu ndu-éhni, ³⁰ mòbu gwó nriria zí odo n'odo, mòbu kwu oka nü riro zí odo n'odo, mòbu o tħnasna ikwu-önü. ³¹ Kóvu nkesi ke kakwo mama gwnu anú lele wiri.

Kóvu me gesi anú apna ke kakwo mama.

13

Owhnun'anya

¹ O bùru m nwernu m rikne kwu oka nü riro ele badnú nü ke enine izi, kóvu m nwée m owhnun'anya, oka m jooburu ogbugbo etekne mobu igele waru-awa. ² O bùru m nwernu m nkesi ke ọkpo okwo izi ọma, nü ogohobia kpakara nhne zí omimi, nü kpakara nhne omuma, o bùru nu m nwernu m kpakara okwnata ovu ke joovume rugwu, kóvu m nwée m owhnun'anya, o zá nhne me bù. ³ O bùru me nyee ele mboni kpakara nhne me nwernu, mòbu nyee ehni m be gba békwnu, kóvu m nwée m owhnun'anya, o zá ogwo érnu me jeekehja.

⁴ Owhnun'anya nwernu ọsnuta ovu, nü ovu ọma. Owhnun'anya kwnó awlwa, o mée oknomokno, o kpá nganga. ⁵ Owhnun'anya mée nhne bùo ọma n'anya. O pio nhne ke aka ke a, o nwée ovu owe ehni. Owhnun'anya zá nöogwu nhne ojo be mernu a. ⁶ Owhnun'anya zá nöonwudna nü nhne ojo, kóvu ezi oka neeme ovu oso a n'önü. ⁷ Inwe zá nöogwu owhnun'anya. O neekweru kpakara nhne, o nwernu olile anya nü kpakara nhne, o needi kpakara nhne.

⁸ Owhnun'anya zí okwnukokwu. Okpo okwo jeebi, riro zí odo n'odo jöökwusi. O bùru ogohobia, be jaagawhe. ⁹ Oghohia aí nü ọkpo okwo aí zú ozu. ¹⁰ Nga nhne ke zuru ozu varu, nhne ke zúge ozu jaagawhe. ¹¹ Nga me bù watakíri, m nookwu oka lele watakíri, m naarij ọri lele watakíri, m ghohiaru m nhne lele watakíri, kóvu nga me sozuru nü badnú, m gweme kpakara agwa watakíri n'ehni m. ¹² Kwnornu nü kítña, a nööwhnu nhne nü nyno ke nöotu ewheke, kóvu nga wam a jööwhnu ruwhnu nü ruwhnu. Kítña, m maam agwna nhne, nga wam m jaamakwo kpakara nhne lele kpa Chiokike magwú m.

¹³ Kítña, nhne éto ka zí, okwnata ovu, olile anya, nü owhnun'anya. Kóvu owhnun'anya kakwo kpakara be.

14

Okpo okwo nü riro ikne

¹ Anú snornu apna owhnun'anya, nkesi ke Enine nöogwu anú lele wiri, ke kakwo ibne a, nkesi ke okpo okwo izi ọma. ² Nye nookwu oka nü riro zí ichne ichne zá nookwunu badnú, kóvu Chiokike. Kwnornu nü o zá nye nöogohobia nhne o nookwu, nhne o nookwu bù nhne tugwaru otugwa hite nü rikne Enine. ³ Kóvu nye nöökpo okwo izi

oma nookwunu ele badnū ọka, noowulizò ele badnū olu lele oro, neezni nhne, naakasi mkpoma.⁴ Badnū ke nookwu ọka nü riro zi ichne ichne noowulizò ẹhni a olu lele oro, kovu nye nöokpo okwo izi oma noowulizò ogbako Chiokike olu lele oro.

⁵ O jaamasị m o bụru nü kpakara anụ jookwu ọka nü riro zi ichne ichne. Kovu o ka mma, o bụru nü kpakara anụ kpó okwo izi oma Chiokike. Kwnornu nü nye nöokpo okwo izi oma Chiokike zi okne onu ahia kakwo nye nookwu ọka nü riro ichne ichne, okwolem ma o zi nye joötuhnasnanu ogbako Chiokike nhne o nookwu, ma be wulizò ogbako Chiokike olu lele oro. ⁶ O bụru me vakwnusi anụ nookwu ọka nü riro ichne ichne, mbnarna kini nhne anụ jeenwe n'aka m, okwolem ma m nookwu nhne Chiokike kpumennu m mōbu nhne ọmuma mōbu ọkpo okwo izi oma mōbu zni nhne?

⁷ Nhne ke nwée bùdnu lele opि mōbu ọbo, o zá nye jaamahia nhne o noogwunu n'erí o bụru nü be gbúgele a kpa o bụru oma. ⁸ O bụru nü nye noogbu okwodu gbúgele a nkari, o zá nye jeejiknernu o zne ọgwnu. ⁹ Kpam masi, o bụru nü i kwúkwala ọka nkari, o zá nye jooghohia nhne i nookwu, o bụru nü i kwu ọka nü riro zi ichne ichne. Ruwhere joovu ọka i.¹⁰ O bụ n'ezí n'agídà ikwu-onu zi n'ọwa. O zá ke nwée nhne o naakasi.¹¹ O bụru nü m ghóhiage m nhne badnū nookwu, m bụnu m nye wam nye eli berere, nye wam masi bụnu m nye eli berere. ¹² O bụ masi kpa o zinu anụ. Hne nkesi ke Enine noogwunu anụ, anụ gbalị nwéhia masi nkesi ke jeeuwulizò ogbako Chiokike olu lele oro.

¹³ Nye nookwu ọka nü riro zi ichne ichne, kpe okpukpe ma o tuhnasna ikwu-onu a. ¹⁴ O bụru me kpe okpukpe kpa nü riro zi ichne ichne, enine m neekpe, kovu echiche m nwée igwe nü rime a. ¹⁵ Ndaa nhne me jeeme? M jeeji enine m nü echiche m kpe okpukpe, m jeeji masi enine m nü echiche m gwñu eri. ¹⁶ Kpa i naazarnj Chiokike nü rime enine, nye izne ke zi nü rime ogbako jéenwe rikne kwe Amíñ, kwnornu nü o máa nhne i nookwu. ¹⁷ I nootunu Chiokike mmamma nkari nkari, kovu nhne i neeme zá noowulizò nye wam olu lele oro.

¹⁸ M nootunu Chiokike mmamma kwnornu nü m nookwu ọka nü riro zi ichne ichne kakwo kpakara anụ. ¹⁹ Kovu nü rime ogbako Chiokike, o bụru oma me kwu mkpuru ọka isne ke ele badnū jooghohia, zni be nhne, karu o kwu nri pokwu ọka o zá nye jooghohia.

²⁰ Rümü nda m, anụ ghó rümü takiri nü n'oriri anụ, kovu anụ bụru rümü takiri nü hne mmehie zi, anụ bụru dimkpa nü oghohia anụ. ²¹ Be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, "M jeeji ikwu-onu ele eli berere, kwunu ele ka ọka,

m jeeji masi mgbele-ọnu ele eli berere kwunu ele ka ọka, kovu be kwéle o bnonu m nsni." Ka bụ nhne Nyenwe aị kwuru.

²² Riro zi ichne ichne bụ nhne elekema ele kwé ekwe, o búo ke ele kweru ekwe. Okpo okwo izi oma Chiokike bụ ke ele kweru ekwe, o búo ke ele kwé ekwe. ²³ O bụru nü kpakara ogbako Chiokike gbákó n'otu, kpakara anụ nookwu ọka nü riro zi ichne ichne, o bụru ele izne mōbu ele kwé ekwe va n'esilawuru anụ, be jáakaa nü kpakara anụ bụ ele era? ²⁴ Kovu o bụru kpakara anụ nöokpo okwo izi oma Chiokike, nye kwé ekwe mōbu nye izne va n'esilawuru anụ, be joötú a mmehie a n'anya, kpakara nhne o nñuru jaama a ikpe. ²⁵ Nhne tugwaru otugwa ke zi n'ovu a jööwhnuya iwhne. O jaadna kpó risi eli nyee Chiokike, kwuhia, "N'ezí ọka nü Chiokike zi n'esilawuru anụ."

Okpenu Chiokike n'ahiri n'ahiri

²⁶ Rümü nda m, nhne me nookwu bụ ka, nga anụ gbakorù n'otu, anụ ji ọgwnu eri, anụ ji iznizni, nye berere jígwu nhne be kpumennu a, nye berere jí riro zi ichne ichne, nye berere nötuhnasna nhne be nookwu. Kpakara nhne bụ ma be wulizò ogbako Chiokike olu lele oro. ²⁷ O bụru nye obula kwu ọka nü riro zi ichne ichne, be jaazi badnū lawluru, mōbu ke kakwo eto. Otu kwukwo, ibne a kwu, otu badnū tuhnasna nhne be nookwu. ²⁸ O bụru nü o zá nye joötuhnasna nhne be nookwu, nye wam nookwu nü riro zi ichne daziri bii, nye wam kwunu ẹhni a ọka, kwu masinu Chiokike ọka. ²⁹ Badnū lawluru mōbu eto kpó okwo izi oma Chiokike, ele berere tule nhne be neezni. ³⁰ Kovu o bụru nü otu dazigu eli nü rime ogbako nwéhiaju izi n'aka Chiokike, nye nookwu ọka daziri bii. ³¹ Kpakara anụ jeenwe rikne kpó okwo izi oma Chiokike otu n'otu, ma kpakara anụ mühia nhne, kpakara anụ nwéhia nkasi ovu. ³² Enine nye nöokpo okwo noobnonu nye nöokpo okwo nsni. ³³ Kwnornu nü Chiokike búo nye eyiriya, kovu nye udno.

Lele kpa o zì nü kpakara ogbako Chiokike, ³⁴ ele rinya daziri bii nü rime ogbako Chiokike. Be kwú ọka, be búo ele risi lele kpa Iwu kwuru. ³⁵ O bụru nü be pioru o mahia nhne obula, be sikhwa nzi be n'oro. O bụ nhne iwhnerne nü nyerinya jookwu ọka nü rime ogbako Chiokike.

³⁶ Kini masi? Ikwu-onu Chiokike opanizoruhne anụ zi sa? Mōbu o bụ anụ kpoi bụ ele o vakwnusiri? ³⁷ O bụru nü nye obula neeche nü o bụ nye nöokpo okwo izi oma, mōbu nye nwernu nkesi enine, nye wam marnu nü nhne me naagbanu anụ n'okwukwo bụ

nhne Nyenwe aij nyernu n'iwu.³⁸ Nye bnóge nsní nü nhne ka, anü bnónu a nsní.

³⁹ Rümü nda m, kam kpayarü, okpo okwo izi oma Chiokike nöogwu anü lele wiri, anü bnósní ele nookwu oka nü riro ichne ichne.

⁴⁰ Anü gweru ovu duru eli mee kpakara nhne kwasiri n'apna bürü oma, ma n'ahíri n'ahíri.

15

Olizo n'enwu Karaísi

¹ Kitna, rümü nda m, m neechenwanyanu anü izi oma wam me znirni anü, ke anü nahíaru, bü ke anü gwuzogwu n'olu a.² Chiokike znohiaru anü hite n'izi oma ka, o bürü nü anü bija nhne me znirni anü, okwolem ma anü kweru n'etekne.

³ M nyernu m anü nhne me nahíaru, ke zi okne mkpa, nü Karaísi nwürnu kwnornu mmehie aij, lele kpa be gbarü a n'okwukwo nsq.⁴ Be liri a, Chiokike mernu o hi n'enwu lizo n'obochi ke ęto, lele kpa be gbarü a n'okwukwo nsq.⁵ O mernu Pita whnú aanya, omekwo, ele izi nri nü ębo wam whnú aanya.⁶ Omekwo, o mernu nhne nü lele ele kakwo riwhu badnú isne whnú aanya otu mgba, ele bü rümü nda aij. Agwna be zi bündu dü tna, koyu agwna be dnarnu n'anyarna ęnwu.⁷ Omekwo, Jemisi whnú aanya, nü kpakara ele izi.

⁸ N'ipne-aznú, o mernu m m whnú aanya, me nye be murnu lele nnwó ká aka.⁹ M bù m nye zijkaworu matí n'esilawürü ele izi, m kwésile m be sukwu m nye izi, kwnornu nü m mekparu m ögбako Chiokike ęhni.¹⁰ Koyu hite n'oru Chiokike, m bü m nhne me bü. Oru o nyernu m býo n'etekne. Koyu m doligburu m ęhni m n'ernu kakwo kpakara ele izi, o bü n'ezí nü o býo me nöornu, koyu oru Chiokike nöornu ęrnü nü rime m.¹¹ Kam kpayarü, o bü me, móbu be, a znirni izi oma, kam bü nhne anü kweru.

Olizo n'enwu ele

nwürnu ęnwu

¹² O bürü nü izi oma aij bü nü Karaísi hiri n'enwu lizo, ndaa kpa agwna anü naakaa nü ele nwürnu önü zá neelizo n'enwu?¹³ O bürü nü ele nwürnu önü zá neelizo n'enwu, o neegesi nü Karaísi híge n'enwu lizo.¹⁴ O bürü nü Karaísi híge n'enwu lizo, izi oma a znirni anü bü nhne etekne, okwnata ovu anü bü masj nhne etekne.¹⁵ Tükwasí n'olu a, a bü ele akebne aghalaghala megidne Chiokike, a naagba akebne megidne Chiokike nü o mernu Karaísi hi n'enwu lizo, nye o méne o hi n'enwu lizo, o bürü nü ele nwürnu önü jéelizo n'enwu.¹⁶ Kwnornu nü o bürü nü ele nwürnu önü jéelizo n'enwu, Karaísi híge n'enwu lizo.¹⁷ O bürü nü Karaísi híge n'enwu lizo, okwnata ovu anü bü nhne etekne, anü zi köriri nü mmehie anü.¹⁸ Kam neegesi

nü ele dnarnu n'anyarna ęnwu bü ele kweru nü Karaísi whruru etekne.¹⁹ O bürü nü okwokolam nü bündu ka a zi bü hne a nwernu okwnata ovu nü Karaísi, a bü ele be kwasiri o dönu obirizi kakwo kpakara ele wu n'owa.

²⁰ N'ezi oka, Chiokike mernu Karaísi hi n'enwu lizo, bü mkpuru mbom ke ele nwürnu önü. ²¹ Koyu ęnwu hiri n'aka badnú va, kpam masj, olizo n'enwu hiri n'aka badnú va.²² Kwnornu nü kpakara badnú nwürnu ęnwu nü rime Adam, kpam masj, Chiokike jeeme kpakara badnú ziri bündu nü rime Karaísi.²³ Koyu nye ębula n'ige ke a, Karaísi bü mkpuru mbom, omekwo, kpakara ele kweru nü Karaísi nga o jaava.²⁴ Omekwo, okwukwo kpakara nhne jaava, nga Karaísi lugburu kpakara rikne, nü ele néechi ęchi, nü kpakara iknernema, o jeenyewhete Chiokike Nda eli-eze a.²⁵ Kwnornu o jaachí tem o bija kpakara ele irno nü mkpururu ochi a.²⁶ Nye irno ipne-aznú o joolulu bü ęnwu.²⁷ Kwnornu nü okwukwo nsq kwuru, "Chiokike bijarü kpakara nhne nü mkpururu ochi a." A magwü nü Chiokike zá n'esilawürü kpakara nhne ka, nye bijarü kpakara nhne nü mkpururu Karaísi.²⁸ Nga kpakara nhne dázjri nü mkpururu Karaísi, Karaísi jaadazj nü mkpururu nye wam bijarü kpakara nhne nü mkpururu a, ma Chiokike bürü nye néechi kpakara nhne.

²⁹ O bürü nü ele nwürnu önü zá neelizo n'enwu, mbnarna kini bü nhne ele be noowu mini kwnornu ele nwürnu önü jeenwe? Kini kpayarü be noowu be mini kwnornu ele nwürnu önü?³⁰ Ndaa nhne mernu a neeze bündu ige ębula?³¹ M zi m n'önü ęnwu kpakara ębuchi. Rümü nda m, m nookwu ka kwnornu nü m jí m anü naanya risi, anü zi nü rime Karaísi Jizosí Nyenwe aij.³² O bürü lele badnú etekne me nü anghia ojo luru ęgwnu nü Efesosi, ndaa nhne me jeenwehia? O bürü nü ele nwürnu önü zá neelizo n'enwu,

"Ngwa ma a ri, nwó tna,

kwnornu ekile a joonwu."

³³ Anü kwé be duwhu anü. "Ele enyi ojo noolulu agwa oma."³⁴ Anya dno anü nü risi, anü mée mmehie. Agwna anü máa Chiokike. M nookwu ka ma iwhnerne tü anü.

Ano-ęhni a jeenwe

³⁵ Koyu agwna anü jaakaa, "Ndaa kpa ele nwürnu önü jeelizo? Ndaa ano-ęhni be jeenwe?"³⁶ Jí nye iwhnirniwhno. Nga i kpasiri mkpuru n'eli, o jöofu okwolem ma o beru osno nwü. ³⁷ Nhne i kpasiri n'eli bü mkpuru etekne, mkpuru ikpá, móbu mkpuru berere, o býo isisi.³⁸ Chiokike jeenyé mkpuru wam ęhni ke masiri a. O neenye mkpuru ębula ęhni ke a.³⁹ Kpakara ano-ęhni býo otu, badnú nwernu ano-ęhni, anghia

nwernu anq-éhni ke berere, qnunu nwernu anq-éhni ke berere, azn anq-éhni berere.⁴⁰ Anq-éhni ke oligwe zì, anq-éhni ke qwa zì masi, qma mma ke oligwe zì, qma mma ke qwa zì masi.⁴¹ Mma ke éhnam zì ichne, énwa nwernu qma mma ke a, mma ke mbø zì ichne, mma ke mbø zì odo n'odo.

⁴² Kpam masi bø kpa olizo n'enwu zì, anq-éhni ke be kpasiri n'enwu nwernu rikne ro oro, nga Chiokike gwellizoru a, o jóoro oro.⁴³ Be kpasiri a n'iwhnerne, Chiokike gwellizo a n'igwugwu, be kpasiri a n'inwe ogwugwu, Chiokike gwellizo a n'iknernema.⁴⁴ Be kpasiri a anq-éhni etekne, Chiokike gwellizo a n'anq-éhni ke enine. Anq-éhni ke etekne zì, anq-éhni ke enine zì masi.⁴⁵ Kwnornu be gbaru n'okwukwo nsø, "Adam badnu mbom bø badnu ke zì budnu." Kóvu Adam ke ipne-azn bø Enine ke neenye budnu.⁴⁶ Anq-éhni ke enine bége ósno, kóvu anq-éhni etekne, omekwo, ke enine sno a.⁴⁷ Adam ke mbom bø rízna ke qwa, Adam ke qbo hi n'oligwe va.⁴⁸ Lele badnu be jiri rízna kpu, bø kpa ele ke rízna bø, ele ke oligwe nü lele nye wam hi n'oligwe va.⁴⁹ Lele kpa a vuru oyiyi ke badnu ke rízna, kpam masi bø kpa a joovuru ke oligwe lele badnu wam hi n'oligwe va.

⁵⁰ Rümu nda m, ka bø nhne me nookwu, kwnornu anq-éhni nü ovnara jéekehia eli-eze Chiokike. Nhne jöonwu qnwu jéekehia nhne jöonwu qnwu.⁵¹ Le, me kanu anq nhne miri emi, o búo kpakara aji jöonwu enwu, kóvu be jaagbanwo kpakara aji,⁵² n'ige mati, n'otu nsnabi anya, nga okwodu ipne-azn dnarnu. Kwnornu nü be joogbu okwodu, ele nwürnu qnwu jeelizo róge oro, bejaagbanwo aji.⁵³ Kwnornu nü anq-éhni ke jooro oro jooworu anq-éhni ke jöoro oro, anq-éhni ke jöonwu enwu jooworu anq-éhni ke jöonwu qnwu.⁵⁴ Nga anq-éhni ke jooro oro wokparu anq-éhni ke jöoro oro, anq-éhni ke jöonwu qnwu woru anq-éhni ke jöonwu qnwu, nhne be gbaru n'okwukwo nsø jeemezu, "Be megburu enwu."

⁵⁵ "Enwu, ndaa hne mmeri i zì?"
Enwu, ndaa hne nhne ogbugba i zì?"

⁵⁶ Nhne ogbugba enwu bø mmehie, iknernema mmehie bø iwu.⁵⁷ Kóvu a nötunru Chiokike mmamama nye neenye aji mmeri hite nü Nyenwe aji Jizosí Karaisí.

⁵⁸ Rümu nda m, ele me whnürnu n'anya, anq gwuzosi rikne, anq kwéko be whome anu, anq gweru kpakara mkpoma anu nöornu qnwu Nyenwe aji ige qbula, hne anq magwü nü qnwu anq nü rime Nyenwe aji jöowhu etekne.

¹ Gbasiri iawai be joötunu rümu Chiokike ke zì nü Judiya, anq mee kpa me kannu ogbako Chiokike ke zì nü Galasia.² N'obochi mbøm ke ikwezu, nye qbula bita iawai ichne lele kpa o nwernu, o bitakwata a nkari ma anq zóma o tu iawai nga me jaava.³ Nga me varu m jaagba okwukwo izi nyee ele anq hohiaru, m zizne be gwezne nkesi anu nü Jerusélem.⁴ O bürü nü o bürü qma, me nü be joosno zne.

Oriasno Pölu

⁵ Nga me zne zuru Masidonia, m jaavakwnusi anu, kwnornu m jeezne Masidonia.⁶ Me nü anu jaadaz ige mati móbu tem okirika whe, ma anu yinu m aka m zne hne qbula me jeezne.⁷ M píole m o whnü anu ige mati, kóvu m pioru m me nü anu daziru gbu okwu, o bürü nü Chiokike kwe.⁸ Kóvu m jaadaz hna nü Efesösi du qobochi Pëntikosi.⁹ Kwnornu nü be gbamannu m okne qnuhna èrnu izi qma hna, kóvu agida ele neemegidne m zì masi.

¹⁰ O bürü nü Timoti va, anq kwéko ogwnu tø a kpa o zì n'esilawuru anu, kwnornu nü o nöornu qnwu Nyenwe aji lele me.¹¹ O zá nye ledna a anya, anu yinu a aka ma o lizo izne a n'udno, vakwnusi m. M neede anya ya nü rümu nda aji.

¹² Nhne gbasiri nwene aji rukna Apolosi, m riasnoru m a agida ige ma ya nü rümu nda aji va lekasi anu, kóvu o jíknene o va kitna. Q jaava nga o nwhejháru oghere.

¹³ Anü sama anya anu, anq gwuzosi rikne n'okwnata ovu, ovu si anu rikne, anq ghø ele dikne.¹⁴ Anü gweru ıwhnun'anya rnü kpakara qnwu anu.

¹⁵ Anü magwü nü ele oř Stefanasi bø ele mbøm ghøru ele Karaisi nü Akaya. Be ji kpakara nhne be nwernu nöornu ele Chiokike qnwu. M naarjasno anu.¹⁶ anu bita ehni anu nü mkpururu ele nü kpa nü nye qbula ke ji mkpoma be snornu be nöornu qnwu.¹⁷ Ovu sørnu m n'qnu nga Stefanasi nü Føtunatosi nü Akajosi varu, be mesirni ovu anu ke kóvu m.¹⁸ Be vulizoru ovu m nü ovu anu masi. Ele nü kpa kwesiri be hnata be ama.

¹⁹ Ogbako Chiokike ke zì nü Esia neebekwu anu. Akwila nü Prisila nü ogbako Chiokike zì n'oro be ji rewhna Nyenwe aji neebekwu anu k'agida.²⁰ Kpakara rümu nda ele zì hna neebekwu anu. Anu bekwurita ibne anu lele rümu nda.

²¹ Mawa, Pölu, ji aka m naagba obekwu ikwu ka.

²² Be vü nye qbula ke whnúge Nyenwe aji n'anya qnwu. Nyenwe aji, vaa.

²³ Oru ke Nyenwe aji Jizosí dazinu anu.

²⁴ ıwhnun'anya m nü rime Karaisi Jizosí dazinu kpakara anu.

**Qkwukwo izi
ke Ebō
Połu gbañnenu
Ele Körinti**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
Qkwukwo izi Połu gbañnenu ele Körinti ke Ebō
 bu ke Połu gbaru nga ogbako Chiokike ke zi
 nü Körinti nü Połu zi nü mkpa. Agwa ele
 zi nü rime ogbako wam bnornu Połu nhne,
 kovu Połu noopio ma ya nü be mee udno.

Nü rime nhne mbom Połu gbaru
 n'qkwukwo, o nookwu oka nhne gbasiri
 ogbako Chiokike ke zi nü Körinti, nookowa nü
 mkpoma nooso a n'oru k'agida kwnornu nü
 be tylhnasharnu mkpoma. O naarijasno ogbako
 Chiokike gbalı gweru mkpoma be gwuya
 nhne be jeekesi ele Karaşı zi nü Judiya. Nü
 ipne-aznu, Połu nögoru onu a lele qmamarna
 nye izi Karaşı, megidne agwa ele kwuru
 ehni be qmamarna ele izi. Be naakaa nü Połu
 bu nye izi aghalaghala.

Nhne zi n'qkwukwo ka

Opanizo (1:1-11)

Połu nu ogbako Chiokike zi nü Körinti (1:12-
 -7:16)

Nkesi be nyernu ogbako Chiokike zi nü
 Judiya (8:1--9:15)

Połu goru onu a lele nye izi (10:1--13:10)

Obekwu ikwu ipne-aznu (13:11-14)

¹ Mawa Połu, nye izi Jızosı Karaşı lele kpa
 o masiri Chiokike, nü nnwö nda aij Timoti,
 gbañnenu ogbako Karaşı ke zi nü Körinti
 nü kpakara ele ke Chiokike zi nü kpakara
 Akaya okwukwo. ² Oru nü udno ke Chiokike
 Nda aij nü Nyenwe aij Jızosı Karaşı dazinu
 anu.

*Połu nötunu Chiokike
mmamma*

³ Qznarni zinu Chiokike bu Nda Nyenwe
 ai Jızosı Karaısı, Nda ke obirizi, Chiokike
 ke nkasi ovu, ⁴ nye naakasi aij ovu nü
 rime kpakara awhnıwhnu aij, ma a nwernu
 rikne kasi ele berere zi n'awhnıwhnu qbulu
 ovu hite n'qkasi ovu a nwehiaru n'aka
 Chiokike. ⁵ Lele kpa a snornu Karaşı tako
 agida awhnıwhnu a, o bu masi kpa Karaşı
 naakasi aij ovu k'agida. ⁶ O buru nü a zi nü
 mkpa, o bu ma be srua ovu anu, znohia
 masi anu. Qkasi aij ovu bu nkasi ovu anu
 masi, qkasi ovu wam nöornusi ेrnü rikne
 neegwehia ndidi nü rime awhnıwhnu wam
 a nöowhnuzu. ⁷ Olile anya aij nü hne anu zi,
 zi chım chım, kwnornu nü a maam nü kpa
 anu sno ait a awhnıwhnu anu joosno masi
 aij nwe nkasi ovu.

⁸ A pioru anu mahia nhne dnakwasiri
 aij n'Esia, nhne zi ogwnu ke dnakwasiri aij

kakwo aij rikne, a nwéma olile anya bñdnu.
⁹ A neeche nü be joogbu aij. Kovu ka gesiri
 aij nü a kwésile o tükwasiri Chiokike ovu, nye neeme
 nye nwünnu qnzu hi n'enwu lizo. ¹⁰ O
 dohiaru aij n'aka ेnwu tu ogwnu, nöodohia
 aij köriri, a kwnataru ovu nü hne o zi nü
 o jaazi köriri nöodohia aij, ¹¹ kpa anu zi
 neekpenu aij okpukpe. Agida ele badn
 jötutu Chiokike mmamma kwnornu nü
 ruwhnu oma o jeenye aij, o jaaza okpukpe
 agida ele badn.

Połu ghanwornu mmuma a

¹² Ka bu nhne a ji naanya risi, nhne
 mkpoma aij naagba akebne, a wuru bñdnu
 zi snam, zi masi nsö ke hi n'aka Chiokike.
 O bú kpa akoniche ke badn pioru, kovu
 hite n'oru ke Chiokike, a wuru bñdnu aij nü
 rime ेwa, ke kakwo nü hne anu zi. ¹³ A
 gbála okwukwo nhne anu jöogwnuli möbu
 jöoghoziali, kovu nhne anu jöoghoziali. M
 neele anya nü anu jöoghozialu a, ¹⁴ lele kpa
 anu ghohiaru aij mati, ma a kpa nganga
 kwnornu anu, anu kpa masi nganga
 kwnornu aij n'qbochi Nyenwe aij.

¹⁵ Ka bu olile anya me vu nü mkpoma
 nü mbom kpa me marnu mmuma o va, ma
 anu nwehia nqozo okpukpu lawüru. ¹⁶ M
 marnu m mmuma o vakwnusi anu kpa me
 neezine Masidonia nü nga me jeehi Masido-
 nia hiehna. Anu znernu eyinu m aka m zne
 Judiya. ¹⁷ Nga me neeme ka, m mernu m
 a ewheke ewheke sa? M marnu m mmuma
 kwnornu nhne anq-ehni m pioru, o kaa,
 "Owe, owe" nü "Óza, óza"?

¹⁸ Kovu kpa Chiokike bu nye ezi ेka, izi
 me znirni anu búo izi "Owe" nü "Óza."

¹⁹ Kwnornu nü Jızosı Karaısı Nnwö Chiokike
 nye Sajlaşı nü Timoti nü me gbasaru
 n'esilawüru anu búo nye "Owe" nü "Óza."
 Kovu kpakara nhne bu "Owe" hne o zi.
²⁰ Jızosı neeji "Owe" neemezu kpakara
 mkwna Chiokike kweru. Hite nü rime
 Jızosı a naakaa, "Amım" neenye Chiokike
 igwugwu. ²¹ O bu Chiokike nye neeme
 aij nü anu gwuzosi rikne nü rime Karaısı,
 Chiokike jiri aka a hohia aij, ²² nye bnjasiri
 aka nyenwe nü risi aij, nye kesiri aij Enine
 Nso nü rime mkpoma aij neemesi nhne o
 bijtannu aij rikne.

²³ M noosukwu Chiokike nye akebne m,
 o magwü mkpoma m, nhne mernu me vála
 Körinti bu m gharu o bigbó anu. ²⁴ A
 zá neeme ेhni aij lele nü o bu aij nwe
 anu, ele naakanu anu nhne anu jekwero.
 Tnunuma, aij nü anu nöornuko ेrnü ma ovu
 so anu n'oru. Anu gwuzoru kwem n'qkwnata
 mkpoma anu.

2

¹ Ka bù nhne me kpebiri nü mkpoma m, m jáavakwnusi anu berere mee nhne joogbu anu ighbugbu. ² O bùru me mee nhne gbu anu ighbugbu, nyele jeeme ovu so m n'ónu? Okwolem nye wam me mernu nhne gbu a ighbugbu. ³ Kam kpayarù, me gbannu anu (okwukwo nü mbom, o zì nga me varù, ele wam kwesiri o mee ovu so m n'ónu mee m nhne gbu m ighbugbu. Kwnornu nü m maam nü anu joosno m nwudna. ⁴ M zì m n'awhnúwhnu k'agida kpa me ji ighbugbu mkpoma nü agida anya-mini gbanu anu (okwukwo, o búo ma o gbu anu ighbugbu, kóvu o gesi nü m whnúrnu m anu n'anya k'agida.

Ogbarunu nye mmehie

⁵ O bùru nü nye obula mernu nhne ighbugbu, o méne me kpoi, kóvu nhne gburu kpakara anu ighbugbu mati, me kwú k'agida. ⁶ Awhnúwhnu nye wam taru n'aka agida ele badnu zulem. ⁷ Bikno, anu gbarunu a, kasi a mkpoma, o zi ighbugbu a nyigbu a, mee mkpoma dna mba. ⁸ Anu mee a ma o mahia nü anu whnúrnu a n'anya n'ezi. ⁹ Ka bù nhne me kwno gbanu anu (okwukwo, ma m mahia m ma anu gwuzosiri rikne, noobono nsní kpakara nhne me kannu anu. ¹⁰ O bùru nü anu gbarunu badnu nhne o mernu, m gbarulam masi. M gbarulam, o bùru nü o zi nhne obula ke zì nü o gbarunu, ka bù nhne me mernu anu nü ruwhnu Karaísi, ¹¹ ma Ekwensu gharu o megbu aí, kwnornu nü a magwù kpakara aghigho a.

*Mkpoma ola mini Poju
nu Torasi*

¹² Nga me vaduru Torasi o zni izi oma Karaísi, Nyenwe aí gbamannu m ónu-mgbò izi oma. ¹³ Kóvu nü enine m kwé ozukwa inwe kwnornu nü m whnúna m nnwò na m Taítosi, m ghasarù m be zne Masidonia.

Omegbu hite nu Karaísi

¹⁴ Kóvu Chiokike nwé kpakara mmamma, nye mernu a snornu Karaísi tne eri omeri a. O ji aí mee ele badnu mahia Karaísi, nhne ke nü lele éknarna oma ke noozute penupe obula. ¹⁵ Kwnornu nü a bù nhne éknarna oma Karaísi ke neeznekwnusi Chiokike n'ésilawáru ele be nqoznhia nü ele noowhu owhu. ¹⁶ Nü hne ele noowhu owhu zì, a bù éknarna enwu, hne ele be nqoznhia zì, a bù éknarna bùdnu. Nyele jorñolri érnu ka hna rikne kpa? ¹⁷ A búo ele ji izi oma Chiokike nqozu ahja lele agida ele berere, kóvu a bù ele ezi, nookwu ezi oka Karaísi nü ruwhnu Chiokike lele ele Chiokike ziyanu.

3*Ele érnu ogba-njø-éhni
ikne*

¹ A naanya risi nü rime éhni aí berere sa? A neeme lele ele berere, noopio okwukwo o kahia nhne a bù ke a jenye anu, móbu ke hi n'aka anu? ² Anu n'iwhuru anu bù okwukwo izi aí, be gbaru anu nü mkpoma aí ke ele badnu magwù, noogwunu masi. ³ Ka neegesi nü anu bù okwukwo izi ke Karaísi ke hi n'aka aí. Be jíle nik gba a n'olu rugwu, kóvu be ji Enine Chiokike zì bùdnu gbasí anu n'anq-éhni ke mkpoma.

⁴ Ka bù okne otukwasi ovu aí nü Chiokike hite nü Karaísi. ⁵ O búo nü a nwernu rikne nü rime aí ke a kwesiri o rnú érnu ka, kóvu ozu ozu aí hi n'aka Chiokike va. ⁶ Chiokike mernu aí a bùru ele zuru ozu n'érnu ogba-njø-éhni ikne, o búo ke mkpuru okwukwo, kóvu ke enine, kwnornu nü mkpuru okwukwo neegweya énwu, kóvu enine neenye bùdnu.

*Igwugwu ke ogba-njø-éhni
ikne*

⁷ O bùru nü érnu ke énwu be gbakwasiri n'olu rugwu vuru igwugwu va, ke mernu rímu Iziréli nwéé rikne legidne Mozizi anya nü ruwhnu, o bù n'ezi nü igwugwu a jaagawhe, ⁸ ndaa kpa igwugwu ke érnu Enine jaahna? ⁹ O bùru nü érnu ke noovuya énwu nwernu igwugwu, le kpa érnu ke neegweya ome mma jaahna n'igwugwu karukwo. ¹⁰ N'ezi, nhne ke nwernu igwugwu nwéma igwugwu kwnornu nü nhne ke kakwo n'igwugwu whýaru iwhne. ¹¹ O bùru nü nhne ke jaazi ige mati vu igwugwu, le kpa nhne ke jaazi ökwnukokwnu jaahna n'igwugwu karukwo.

¹² Kwnornu nü a nwernu olile anya ke nü kpa, a nwernu onu rikne nookwu oka. ¹³ A nü lele Mozizi nye jiri ikpe kpusni ruwhnu a ma ele Iziréli gharu o whnú okwukwo ogbu marna marna ke naagawhe agawhe. ¹⁴ Mkpoma be zì kóriri n'ochichiri, tem dù tna. Ikpe wam be jiri kpusni zì kóriri nga be nqogwunu ogba-njø-éhni oknani. Be kpúmene ikpe wam, Karaísi kpoi nwernu rikne o kpume a. ¹⁵ Dù tna, ige obula be nqogwunu Iwu Mozizi, ikpe wam nookpusni mkpoma be. ¹⁶ Kóvu ige obula nye obula znekwnusiri Nyenwe aí, be jeegweme ikpe wam. ¹⁷ Nyenwe aí bù Enine, hne obula Enine Nyenwe aí zì, badnu jeenwernu éhni a. ¹⁸ Kóvu kpakara aí, jí ruwhnu be jíle ikpe kpusni neele igwugwu ke Nyenwe ai lele nhne a nqowhnu nü nyno, a naagbanwo hite n'otu igwugwu bna n'igwugwu berere. Enine Nyenwe aí neeme nhne ka.

4*Ekwnu ke zì nu rime
ite rízna*

¹ Kam kpayarù, hne Chiokike nyernu aí érnu ka hite n'obirizi a, a jéekwe inwe gwu aí.

² Tnunuma, a sigbasiri kpakara nhne ke tugwaru otugwa ke tū iwhnerne. A zá noogho aghigho mōbu mee ikwu-ənū Chiokike aghalaghala. A gwuzo nū ruwhnu Chiokike nookwu ezi əka, neegesi ele badnū nū a bū ele ezi əka. ³ O bürü nū be tugwaru izi əma a nōkpo okwo a otugwa, o bū n'anya ele noowhu owhu. ⁴ Chi ke əwa ka mernu mkpoma ele ke kwé ekwe gba əchichiri. O mernu be whnúna iwhne ke izi əma nōomukwasi be, bū izi əma igwugwu Karaisi, nye bū oyiyi ke Chiokike n'əzi. ⁵ Kwnornu nū a zá nōkponu əhni aij okwo, kovu a nōkpo okwo Jizosí Karaisi bū Nyenwe aij, aij n'ıwhuru aij bū ele izi anu kwnornu Karaisi. ⁶ Chiokike wam ke karu, "Iwhne mū n'əchichiri," bū otu Chiokike wam ke mernu iwhne a mukwasi nū mkpoma aij, ma a mühia igwugwu Chiokike ke a nōowhu nū ruwhnu Karaisi.

⁷ A nwernu əkwnu ka nū rime ite rızna, ke neegesi nū rikne ke kakwo rikne hi nū Chiokike, o bū nū rime aij. ⁸ Be naapkakna aij əhni n'apna əbula, kovu inwe zá nōogwu aij, a neenwe mkpoma lawuru, kovu inwe zá nōogwu aij. ⁹ Ele irno naapkakna aij əhni, kovu Chiokike ghásala aij etekne. Be mekasi aij əhni, kovu a nwuna. ¹⁰ A vu n'əhni aij ənzu Jizosí ige əbula, ma bñdnu Jizosí whuya iwhne nū rime aij. ¹¹ Aij ele zí bñdnu zí n'ənzu ənzu ige əbula kwnornu Jizosí, ma bñdnu a whuya iwhne n'an-əhni aij ke nōonwu ənzu. ¹² Kam kpayarü, ənzu nōornu ərnu nū rime aij, kovu bñdnu zí nū rime anu.

¹³ Be gbarü n'okwuko nsø, kaa, "M kwuru m əka kwnornu nū m kweru m." A ji otu enine əkwnata ovu wam kwu əka kwnornu nū a kweru ekwe. ¹⁴ A magwū nū Chiokike wam ke mernu Jizosí hi n'ənzu lizo, jeeme a snornu Jizosí hi n'ənzu lizo masi, mee aij nū anu gwuzoru nū ruwhnu a. ¹⁵ Kpakara nhne ka bū kwnornu anu, ma oru ke naabanu anu əba dñu agida ele badnū, ma be tñnu Chiokike mmamma k'agida, neenye a igwugwu.

¹⁶ Kam kpayarü, inwe zá nōogwu aij, o bū n'əzi nū a naata əhni n'an-əhni aij, kovu badnū ke enine aij zí ikne ikne hite n'əbochi dū n'əbochi. ¹⁷ Awhnūwhnu mati ka a naata neegweyan aij okne igwugwu ke zí əkwnukokwnu ke kakwo kpakara awhnūwhnu. ¹⁸ A zá neele anya nhne a nōowhu anya, kovu nhne a whnū anya. Kwnornu nū nhne a nōowhu anya zí ige mati, kovu nhne a zá nōowhu anya zí əkwnukokwnu.

5

Oro aij n'oligwe

¹ A magwū nū o bürü nū oro-əka ke əwa ka, ke bū əhni aij dnarnu, Chiokike wunnu

aij oro berere n'oligwe ke jaadazigidne, ke be jile aka badnū wu, ke jaazi tim tóm. ² Kam kpayarü, a nōosnu idne k'agida, o nōogwu aij ma a wuru nū rime oro aij ke zí n'oligwe, ³ ma a woru a lele iwo, a jōobu ele gba əto. ⁴ Hne a zí koriri n'an-əhni ka, a zí nōosnu idne nū rime awhnūwhnu, o būo nū a pioru o whoga n'an-əhni ka, kovu ma be wosi aij an-əhni ke oligwe, ma Chiokike gbanwo an-əhni aij ke nōonwu ənzu nū an-əhni ke zí əkwnukokwnu. ⁵ Chiokike n'ıwhuru a kpuru aij ma a jiknernu o gbanwo ka, o nyernu aij Enine a ma o bürü nhne neemesi kpakara nhne jaava rikne.

⁶ Kam kpayarü, mkpoma siri aij rikne ige əbula. A mahiaru nū nga a zí n'oro aij n'an-əhni, a zíla hne Chiokike zí. ⁷ Kwnornu nū a noowu bñdnu hite n'əkwnata mkpoma, o būo nū nhne anya nōowhu. ⁸ Mkpoma siri aij rikne, o jaaması aij a whoga n'an-əhni ka, wuru hne Nyenwe aij zí. ⁹ Ke kakwo, a pioru o mee nhne jaaması Chiokike, ma a wu hne Nyenwe aij zí, mōbu a zí n'əwa ka. ¹⁰ Kwnornu nū kpakara aij joogwuzo nū ruwhnu ngadna ikpe Karaisi, ma nye əbula nahoru ogwo ərnu kpakara nhne a rnurnu nga a zí bñdnu, mōbu nhne əma mōbu nhne būo əma.

Badnū nū Chiokike zíri n'udno

¹¹ Hne a mahiaru o tu ogwnu Chiokike, a naarijasno ele badnū be vakwnusi Chiokike. Chiokike mazuru aij, m neele anya nu anu mazuru aij masi n'echiche anu. ¹² A zá naaja əhni aij n'anya anu berere, kovu a neenye anu oghere ma anu gweru aij nyaa risi, ma anu mahia nhne anu jaasa ele ji nhne be nōowhu nū ruwhnu badnū naanya risi kakwo nhne zí nū mkpoma badnū. ¹³ Anu neeché nū a bū ele era naagba? O bū kwnornu Chiokike. Kovu o bürü nū a bū ele anya dnornu, o bū kwnornu anu. ¹⁴ Əwhnun'aany Karaisi neeme a mee kpa a neeme. A magwū nū otu badnū nwuhianu kpakara badnū ənzu, ka gesiri nū kpakara badnū snornu a n'ənzu. ¹⁵ O nwuhianu kpakara badnū ənzu, ma ele zí bñdnu gharu o wunu əhni be bñdnu, kovu wunu Nyenwe aij nye nwuhianu be ənzu, ke hiri n'ənzu lizo masi.

¹⁶ A zá neele badnū anya nū ruwhnu lele kpa ele berere neele, o bū n'əzi nū o bū kpa a leru Karaisi nū mbom. Kovu a zá neeme kpam kñtna. ¹⁷ O bürü nū nye əbula zí nū rime Karaisi, o bū nye be kpughariri ikne, nhne əknani whelem, be għolam nhne ikne. ¹⁸ Kpakara nhne ka hi n'aka Chiokike va, nye hiteru nū Karaisi mee ma aij nū ya zíri n'udno, nyee masi aij ərnu ma a mee ya nū ele badnū zíri n'udno. ¹⁹ Chiokike hiteru nū Karaisi neeme ma ya

nü kpakara ele badnū ziri n'udno. Chiokike zá noogwnu mmechie be megidne be. O nyernu aij ērnu a mee ya nü ele badnū ziri n'udno.²⁰ A bū ele naadnasni anya Karaisi, Chiokike zí nü rime aij naariasno. A ji Karaisi naariasno anu, anu mee ma anu nü Chiokike ziri n'udno.²¹ Karaisi méne mmechie, kovu Chiokike mernu a o būru mmechie kwnornu aij, ma a hite nü rime a kehia igwe nü ome mma ke Chiokike.

6

¹ Lele ele be nü Chiokike sno noornu ērnu, a naariasno anu kwé oru Chiokike anu nahiāru būru nhne etekne. ² Ka bū nhne Chiokike kwuru,
“M nūrnu m anu n'ige o gesi anu ruwhnu oma,

m yinu m anu aka n'obochi qznohia.”

Anu bno nsni, kitna bū ige o nahoru ruwhnu oma Chiokike, kitna bū obochi qznohia.³ A píole badnū obula piohia nhne ojo n'ērnu aij, kpayarū a kwéle o biṭa nhne jōkpobi badnū očhi n'ogodo apna.

⁴ Kovu nü kpakara nhne a neeme, a neegesi ēhni aij lele ele ērnu Chiokike hite n'qsnuta mkpoma nü rime awhnūwhnu, nü nhne siri rikne, nü nhne ighbugbu,⁵ ma olij nhne, ma nü oro ikelu, nü mkpkapo, nü ērnu rikne, ma nü oka anyarna abalj, ma nü ogwnu wiri,⁶ ma nü ozi rīchna, ma nü nhne omuma, nü ndidi, ma nü ovu oma, hite n'Enine Nso, n'ezí oka owhnun'anya,⁷ hite n'okwu ezi oka nü rikne Chiokike, ya nü mgwana ogwnu ke ome mma nü akarikwnunga ma nü akarita.⁸ A nwernu oson'anya agwna ige, agwna ige be ledna aij anya, agwna ige ele badnū kpari aij, agwna ige be znarni aij. Be neeme aij ele aghalaghala, kovu a bū ele kwu ezi oka.⁹ A bū ele be māa, kovu kpakara ele badnū magwū aij. A nū lele ele noowu qnū, kovu a zí köriri būdu, awhnūwhnu a naata nwée rikne gbu aij.¹⁰ A bū ele mkpoma só n'ónu, kovu a nwernu snarniā, ele mboni, kovu neeme ele berere ele eze. O zá nhne a nwernu, kovu kpakara nhne bū ke aij.

¹¹ Anu ele Körnti, a kpumernu mkpoma aij kwnunu anu ezi oka.¹² Anu kpusnirni mkpoma anu megidne aij, o būo aij megidne anu.¹³ Anu menu aij kpa a mennu anu, m nookwu lele nü anu bū rūmu m, anu kpume mkpoma anu.

*Odo aka nü nsni
gbasiri ele kwé ekwe*

¹⁴ Anu nü ele kwé ekwe knékota ēhni anu n'otu. Kini bū nhne ome mma nü aruru-eli nwekoru? Ndaa ozi n'otu ke iwhne n'ochichiri nwekoru?¹⁵ Mōbu ndaa nhne Karaisi nü Ekwensu neekekō? Kini bū nhne nye Karaisi nü nye kwé ekwe nwekoru n'otu?¹⁶ Ndaa okwerikota ke Oro Nso

Chiokike nü rēnwu nwernu? Kwnornu nü a bū Oro Nso Chiokike ke zí būdu, lele kpa Chiokike kwuru,

“M joosno be wuru, zne izne n'esilawürü be. M jōbu Chiokike be, be jōbu ele ke m.”

¹⁷ Kam kpayarū, “Anu hi nü rime be whuya, ziri ichne, anu kpátu nhne zīla rīchna aka, m jaanabnanya anu,” ka bū nhne Nyenwe aij kwuru.

¹⁸ “M jōboru Nda anu, anu jōboru rūmu m rukna nü rūmu m rinya. Ka bū nhne Nyenwe aij ke Meli Nhne Dum kwuru.”

7

¹ Ele me whnūrnū n'anya, hne a nwernu kpakara mkwna ka, a mee ēhni aij ma a ziri rīchna ma n'ano-ēhni ma nü rime enine, whoga nü kpakara nhne ke neemeru emeru, ma a ziri nso kpam kpam noowu būdu ke nōtotu ogwnu Chiokike.

Ovu oso n'ónu Pölu

² Anu gweru aij kwnornu nü o zá badnū obula a mejoru, mōbu lulu, mōbu megbü n'apna obula.³ Nhne me kwno nookwu ka bōro ma ikpe ma anu, lele kpa me kwuru nü mbom, anu zí aij mkpa nü mkpoma, ma a snornu anu ziri būdu mōbu a snornu anu nwū ēnzu.⁴ M tükwasiri m anu mkpoma k'agida, m jí m anu noolu qnū. Anu mernu mkpoma neesi m rikne, mkpoma nōoso m n'ónu nü rime awhnūwhnu.

⁵ Nga a vaduru Masidonia, a nwée ozukwa inwe n'ano-ēhni, be kpaknarnu aij ēhni n'apna obula, ogwnu n'ederezi, ogwnu nü mkpoma.⁶ Kovu Chiokike ke naakasi ele inwe gwūru mkpoma kasiri aij mkpoma nga Taítosi varu.⁷ O būo kwnornu nü Taítosi varu kpoj, kovu nkasi mkpoma anu nyernu a. O kannu aij nhne gbasiri obirizi anu, nü nhne ighbugbu nü nhne gbasiri m metürü anu nü mkpoma. Ka mernu mkpoma só m n'ónu k'agida.

⁸ O būrubeđi nü őkwukwo izi me gbaru vuteru anu nhne ighbugbu, m nwée m mkpoma lawürü nü me gbaru a. Nü mbom, o mernu m mkpoma lawürü, nga me whnūrnū nü őkwukwo me gbaru vuteru anu nhne ighbugbu ige matj.⁹ Kitna, mkpoma nōoso m n'ónu, o būo nü m vuteru anu nhne ighbugbu, kovu kwnornu nü nhne ighbugbu anu mernu anu tūhnasna mkpoma. Chiokike jiri nhne ighbugbu anu rnū ērnu, ka neegesi nü o zá nhne ojo a mernu anu.¹⁰ Kwnornu nü nhne ighbugbu ke Chiokike noodubna badnū o tūhnasna mkpoma dū oznobia, ka nwée mkpoma lawürü. Kovu nhne ighbugbu ke owa noodubna n'ēnzu.¹¹ Anu le kpa nhne ighbugbu ke Chiokike kphājāru anu jiknernu

o goro onu anu. Nhne ka kphiaru ovu owe ehnii, oji anu anya, o neerne anu lele békwnu, o metüru anu nü mkkoma, anu jiknernu o ta nye mmehie awhnwuhnu. Anu gesiri ehnii anu lele ele ikpe mána. ¹² O bu n'ezii nü me gbaru okwukwo izi wam, o búo kwnornu nye mernu nhne ojo móbu nye o mejöru. Kóvu m gbaru m ma anu mahia nü ruwhnu Chiokike kpa anu noobnonu aij nsní. ¹³ Ka mernu mkkoma si aij rikne.

O búo nü mkkoma siri aij rikne kpoi, Taitosi mernu mkkoma so aij n'ou, kpa anu mernu a o nwüdnu nga o vakwnusiri anu. ¹⁴ M ji m anu noolu onu nü ruwhnu a. Anu kpásila m iwhnerne. A nookwunu anu ezi oka ige óbula, kpam masi, a jiri Taítosi luu onu nü ruwhnu anu, anu whnurnu nü o bu ezi oka. ¹⁵ Ka mernu ówhnun'anya o nwernu hne anu zí si rikne, nga o neechenwanya anu noobno nsní, kpa anu jiri ogwnu nü ožnu biri biri nabnanya a. ¹⁶ Mkkoma nooso m n'ou nü m nwernu rikne tükwasí anu mkkoma.

8

Nkesi ke nye Karaísi

¹Rumu nda m, a pioru ma anu mahia nhne Chiokike jiri oru a rnú n'ogbako Chiokike ke zí nü Masidonia. ² O bu n'ezii nü be gawheru agida okpagbu, kóvu okne mkkoma oso n'ou mernu be gweya agida nkesi, o bu n'ezii nü be bu ele owa nyírni. ³ M naagbanu be akebne nü be nyerunu kpa be nwernu rikne, n'ezii, kakwo kpa be nwernu rikne, hite nü mkkoma be. ⁴ Be rjasnosí aij rikne ma be nwernu oghere yisi aka be n'oyinu ele Chiokike ke zí nü Judiya aka. ⁵ Be mernu nhne a túla anya a, be beru oso gweru ehnii be nyega Nyenwe aij, nyee kwuo aij hite n'echiche Chiokike. ⁶ Kam kpayarú, a rjasno Taítosi nye panizoru érnu ka, rnúrnu a zne nü ruwhnu mee anu rnúzu érnu ówhnun'anya ka. ⁷ Anu nwernu kpakara nhne, okwnta ovu, nü ikwu-ou, nü nhne ómuma, nü ezi oka zuru ozu nü ówhnun'anya anu nwernu hne a zí. Anu bürü masi ele zuru ozu nü oru ke nkesi.

⁸ M zá m neenyé anu iwü. Kóvu m kannu m anu kpa ele berere nwernu mkkoma o kesi be nhne, ma m mahia m ezi oka ke ówhnun'anya anu hite nü nhne anu jeenyé be. ⁹ Anu magwü oru ke Nyenwe aij Jizozi Karaísi, o bu n'ezii nü o bu nye eze, kóvu o mernu ehnii a wömboni kwnornu anu, ma o mee anu bürü ele eze hite n'odna mbónia a.

¹⁰ Ka bu ezni me neenye anu, o jojoburu oma o bürü nü anu rnuzne érnu anu panizoru otu awha wheru ewhe. Anu bu ele mbom panizoru érnu wam, ma ele mbom jiknernu o rnú a. ¹¹ Anu zne nü ruwhnu

nóornu a, rnükwo a masi. Anu zíri gnarnagnarna nü o rnükwo érnu wam hite nü nhne anu nwernu, lele kpa o zí nga anu marnu mimúma a. ¹² O bürü nü anu nwernu mkkoma nkesi, Chiokike jaanarnu nkesi anu hite nü nhne anu nwernu, o búo hite nü nhne anu nwée.

¹³ A zá nookwu ma ele berere nwedna inwe ozukwa inwe, anu bürü ele zí nü mkkpa, kóvu ma nye óbula hnata n'otu. ¹⁴ Kítna, agida nhne anu nwernu anu jeenyé be nü mkkpa be. Ige berere, be jeenwe nhne be jeenyé anu nü mkkpa anu, ma nye óbula hnata n'otu. ¹⁵ Lele kpa be gbaru a n'okwukwo nsø,

"Nye chikataru agida nwée kakwo
nye wam ke chikataru mati, ke o
chikataru zunnu a."

Be ziznernu Taítosi

Körnti

¹⁶ M nötunu Chiokike mmamma nye yisiri nü mkkoma Taítosi, nhne gbasiri anu lele kpa o zí nü mkkoma m. ¹⁷ O kweruru, o búo kwnornu nü a kannu a, kóvu o jiknernu hite nü mkkoma a o va. ¹⁸ A neeziya ya nü otu nnwö nda ke nwernu igwugwu nü kpakara ogbako Chiokike n'okpo okwo izi oma. ¹⁹ Tükwasí nü ka, ogbako Chiokike hohiaru a ma o snornu aij vuru nkesi ka zne Judiya. Érnu ka neenyé Nyenwe aij igwugwu, neegesi nü a nwernu mkkoma o yisi aka n'érnu ka. ²⁰ A neeze ehnii aij o zí badnú óbula ma aij ikpe kpa a neeke agida nkesi. ²¹ A naagbalí o mee nhne kwesiri ekwesi, o búo n'anya Chiokike kpoi, kóvu ma n'anya ele badnú.

²² A neeziya otu nnwö nda berere yisinu be, bu nye a kparu iru agida ige, whnú nü a nwernu rikne kwnata a mkkoma. Nü olu ka, kítna, o jiknernu o yinu anu aka, ke kakwo kpa o tükwasíri anu mkkoma. ²³ Nhne gbasiri Taítosi, o bu nye me nü a noornu érnu, neenyinu anu aka. Rumu nda ele ya nü be sno bu ele dnasni anya ogbako Chiokike, be bu igwugwu Karaísi. ²⁴ Anu gesi be ówhnun'anya anu ma kpakara ogbako Chiokike whnú nhne kpayarú a jiri anu luu qnu n'ezii.

9

O yinu ele Karaísi aka

¹ O zá mkkpa nü me jaagbanu anu okwukwo gbasiri o yinu ele Chiokike ele zí nü Judiya aka. ² M maam nü anu jiknernu o yinu be aka, m ji m anu lunu ele zí nü Masidonia onu. M kanu m be nü rumu nda aij ele zí nü Akaya jiknernu o yi aka hite n'awha ke wheru ewhe. Nga be nurnu nü anu jiknernu o kesi nhne, mkkoma be kwnalizoru o mee kpam. ³ Kóvu m neeziya rumu nda ka, ma qnu a jiri anu luu gharu o bu nhne etekne.

Lele kpa me kwuru, anu b̄ita nhne nkesi anu,⁴ q̄ zi ele Masidonia snornu m va whn̄u n̄ anu jíknernune, q̄ jojobunu āj nhne iwhnerne, ke kakwo iwhnerne jootu anu k'agida.⁵ Kam kpayar̄, me r̄iasno r̄umu nda ele ka be beru osno va, ma be whn̄u anu jaabita nkesi anu kweru mkwna s̄u me va. Ka jeegesi n̄u anu nyernu hite n̄u mkpoma anu, q̄ búo n̄u be kwnagidnernu anu.

⁶ Anu chenwanya n̄u nye kpasiri mkpuru matī joogohobia mkpuru matī, nye wam ke kpasiri agida mkpuru joogohobia agida mkpuru.⁷ Nye obula nyee lele kpa o kpebiru n̄u mkpoma a, q̄ búo n̄u mkpoma lawl̄u kwnornu n̄u be karu be nyee. Chiokike whn̄urnu nye wam jiri mkpoma oma a nyee n'anu.⁸ Chiokike nwernu rikne o nyee anu karukwo kpa q̄ zi anu mkpa, ma anu nwernu nhne kpakara ige, n̄u karukwo kpa anu jeeji o mee nhne b̄uru oma.⁹ Lele kpa be gbaru a n'q̄kwukwo ns̄u, kaa,

"O neenyē ele mboni k'agida,
ome mma a jaazi q̄kwnukokwnu."

¹⁰ Chiokike, nye neenyē nye ērnu ēkwi mkpuru q̄kpukpa n̄u wiri ele badn̄u jeeri, jeeme kpakara mkpuru anu so oso, miȳa agida mkpuru hite n̄u nkesi anu nyernu hite n̄u mkpoma oma anu.¹¹ O jeeme anu ba agida n̄u kpakara nhne, ma anu b̄uru ele jeejesi ele badn̄u nhne ige obula, ke jeeme ele badn̄u t̄unu Chiokike mmamma kwnornu anu.

¹² Ērnu oma ka anu n̄orunu zá neeme ele Chiokike riji r̄uw̄ho kpōi, k̄ovu o neeme ele badn̄u n̄otunu Chiokike mmamma k'agida.¹³ Lele kpa ērnu oma ka neegesi n̄u anu bu ele ezi oka, ele badn̄u jaaznarni Chiokike kwnornu n̄u anu noobno nsni izi oma Karaisi ke anu kwhuiaru, anu neeji mkpoma oma neekesi be n̄u ele berere nhne.¹⁴ Be jeeji mkpoma q̄whnun'anya be kpenu anu okpukpe kwnornu oru Chiokike ke zī agida hne anu zi.¹⁵ Ngwa ma a t̄unu Chiokike mmamma kwnornu nkesi a ke q̄onu jókokowali.

10

P̄olu ḡoru q̄nu ērnu a

¹ Mawa P̄olu, naarijasno anu, me nye be karu n̄u m b̄u m nye mési rikne nga me zi n̄u ruwhnu anu, k̄ovu nye nwernu anya rikne hne anu z̄ila. M ji m q̄zi w̄ohnernerne n̄u mkpoma oma Karaisi, naarijasno anu, anu bikno,² anu mée m, m b̄uru nye anya rikne hne anu zī nga me varu, kwnornu n̄u m nwernu m rikne nwe anya rikne n'ehni ele nookwu n̄u a noowu b̄udnu lele kpa ele owa noowu.³ O bu n'ez̄i n̄u a zi n'ōwa, k̄ovu a zá n̄olu q̄gwnu lele kpa ele owa n̄olu.⁴ Kwnornu n̄u mgwna ogwnu āj búo ke badn̄u, k̄ovu o zī rikne n̄u Chiokike

ke naakwnadna hne be wusiri rikne. A naakwnadna kpakara aq̄irigo⁵ n̄u kpakara nhne ke noovuliz̄ əhni a olu megidne əmahia Chiokike, a n̄odoru kpakara echiche n'ogwnu mee be bnonu Karaisi nsni.⁶ Nga anu ghoru ele bnozuru nsni, a jeejiknernu o ta kpakara nye əbula ke zá noobno nsni awhn̄uhwnu.

⁷ Anu neele kpakara nhne anya n'olu kpōi. Q̄ zi nye əbula n̄esilawl̄u anu ke neeché n̄u o búo nye Karaisi? Nye wam che kwno echiche, kwnornu n̄u a b̄u ele Karaisi lele nye wam.⁸ O b̄urubedi n̄u me gweru rikne Nyenwe aij nyernu aij mee oknomokno k'agida, iwhnerne jootu m. Nyenwe aij nyernu aij rikne o wuliz̄ anu olu lele ōro, q̄ búo rikne o kwnadna anu akwnadna.⁹ M piol̄e m o ji q̄kwukwo izi me gbannu anu kpas̄i anu ogwnu.¹⁰ Otu badn̄u jaakaa, "Q̄kwukwo P̄olu naagba siri rikne, n̄otu ogwnu, k̄ovu, nga aij n̄u a z̄iri, o nwéé rikne, ikwu-ən̄u a bu nhne etekne."¹¹ Nye wam mahia n̄u o zá nhne z̄i ichne n̄u nhne a gbaru n̄q̄kwukwo nga a z̄i ikere n̄u nhne a jeeme nga aij n̄u anu zi.

¹² Kwnornu n̄u a zá n̄ogwnu əhni aij n̄esilawl̄u ele ji əhni be n̄otu nhne z̄i olu k'agida. Ele ji əhni be n̄otu n'ehni be, neekpe əhni be ikpe n'iwu ke be nyernu, bu ele nwéé akoniche.¹³ K̄ovu n̄u oknomokno aij zá neewhne hne a nwernu rikne, oknomokno aij bu n'ērnu Chiokike nyernu aij, bu ke d̄uru n̄u hne anu zi.¹⁴ Hne o bu n̄u ērnu aij z̄i n̄esilawl̄u anu, a gáwhele a. A vuru izi oma Karaisi vakwnusi anu.¹⁵ A zá neeji ērnu ele berere rn̄urnu naanya risi. Ērnu kam wheru hne Chiokike nyernu. K̄ovu a neele anya n̄u q̄kwnata mkpoma anu jooso oso, ma a nwe rikne rn̄u agida ērnu n̄esilawl̄u anu d̄u hne Chiokike nyernu aij.¹⁶ Nga wam, a jeenwe rikne kpō okwo izi oma n̄u mba berere whe anu. K̄ovu a jeeji ērnu ele berere rn̄urnu nyaa risi.

¹⁷ Lele kpa q̄kwukwo ns̄o kwuru, "Nye əbula ke jeeme oknomokno, o mee oknomokno n̄u nhne Nyenwe aij rn̄urnu."¹⁸ Kwnornu n̄u nye naaja əhni a mma bu nhne etekne, k̄ovu nye wam Nyenwe aij naaja mma bu nhne.

11

*P̄olu n̄u ele izi
aghlaghala*

¹ O jaaması m o b̄uru n̄u anu jeenwe rikne nagidne iwhnirnwhno m, bikno, anu gweru m.² Mkpoma m zi n̄u hne anu zī lele Chiokike, anu n̄u lele nyerinya máa nyerukna zī snam me kweru o nīsi otu badn̄u, ke bu Karaisi.³ K̄ovu ogwnu n̄otu m n̄u be joolulu mkpoma anu, lele kpa agw̄o wam jiri aghigho rn̄awhu Ivu, mee anu gharu o gweru kpakara mkpoma anu kpenu

Karaisi. ⁴ Kwnornu nü anu jiri ęso nahoru nye wam ke znirni anu Jizozi berere búo Jizozi ke a znirni anu, nü enine berere nü izi ọma berere ke búo ke a znirni anu.

⁵ Kovy o búo nü m zi m mati kakwo ele izi ka anu kaa nü be ka m mma. ⁶ Nyele ma, m máam kpa be kwu oka so n'önü, kovy m magwü m nhne, a mernu ka whuya iwhne hne anu zi ige obula ma nü onodi obula.

⁷ M nágé m anu nhne obula nga me znirni anu izi ọma Chiokike, m gwednarnu m ehni m eli ma anu bürü ele be gwelizoru olu. Kj o bú nhne ojo me mernu sa? ⁸ M nahiaru m ögbaiko Chiokike berere nhne me jiri nöornu ेrnü n'esilawuru anu. ⁹ Ige me nü anu zi, m kpáknage m anu ehni nü ıwai nga me zi nü mkpa, rümu nda ele hi nü Masidonia va gweyarü kpakara nhne zi m mkpa. Lele kpa me neeme, m jóobu ivu nyee anu tna móbu ekile. ¹⁰ Hite n'ezí oka Karaisi ke zi nü rime m, o zá badnu obula ke zi n'Akaya jeenwe rikne kpusni önü m, kpa me naanya risi. ¹¹ Ndaa nhne me jiri kwu kpa? Me whnúge anu n'anya sa? Chiokike magwü nu m whnúrnu m anu n'anya.

¹² M jaazi köriri neeme kpa me neeme, ma ele izi ka gharü o nwe oghere be noopio gweru luu önü, kaa nü be nü aji neeme otu nhne. ¹³ Be bú ele izi aghalaghala, be bú ezi, be ji ेrnü be naagha ogha, ma be nü lele ele izi Karaisi n'ezí. ¹⁴ O ji anuanya, Setani n'iwhuru a gbanwornu ehni a lele enine izi ke iwhne. ¹⁵ O búo okne nhne o búru nü ele ेrnü a gbanwornu ehni be ma be nü lele ele ेrnü ome mma. Be jeeji aka ेrnü be kwü be ogwo ेrnü.

Awhnúwhnu Poju lele nye izi Karaisi

¹⁶ M nookwu kwno a berere, o zá nye kwu m nye iwhnirniwhno. O búru nü o bú nhne me bú, anu gweru m kpam, ma m gweru m nhne mati luu önü. ¹⁷ Nhne me nookwu kijna búo nhne Nyenwe aji pioru me kwu, ke gbasiri olu önü ka, m nookwu lele nye iwhnirniwhno. ¹⁸ Agida ele badnu nooluu önü lele kpa ele badnu noolu, m jeeme kpam. ¹⁹ Anu bú ele ji ovu oso n'önü nagidne ele iwhnirniwhno, o bú n'ezí nü anu bú ele nwernu akoniche. ²⁰ Anu nagidnernu ele mernu anu lele əhi, nahoru anu nhne, kwnaghari anu, gwuzote ehni a, gbo anu aka nü nti. ²¹ Ka nötü m iwhnerne nü a nwée rikne mee anu kpam.

Kovy o búru nü nye obula luu önü nhne obula, m jeeme masi kpam. M nookwu lele nye iwhnirniwhno. ²² Be bú ele Hiburu? M bú m masi. Be bú ele Izireli? M bú m masi. Be bú ele hi n'avñrnu Ebereham? M bú m masi. ²³ Be bú ele ेrnü Karaisi? Əra naagba m sa? M bú m nye ेrnü Karaisi kakwo be. M nöornu ेrnü kakwo be. M lala

m ikelu agida ige kakwo be, be pnjarnu m nhne k'agida kakwo be, agida ige o gwnarnu mati m nwü. ²⁴ Mgba isne ele Ju pnjarnu m nri eto nü tolü önü mbjinibini. ²⁵ Ele Rom liri m isisi mgba eto, be türü m akaworugwu otu mgba, ogo bo me zi nü rime a kpuru mgba eto, m daziri m nü rime mini iwhnehnie nü abali. ²⁶ Kpa me neeze izne ige obula, m neeze bündu nü rime mini, ma n'aka ele buznu, m neeze bündu n'aka ele Ju ma n'aka ele búo ele Ju. Nhne oze bündu nü rime eli-ohna, ma nü rime eli-ikpa, neeze bündu n'okne abaji, neeze bündu n'aka rümu nda aghalaghala. ²⁷ M nöornu ेrnü, nöodoli ndoli, ma n'oka anyarna abali, ma wiri ogwnugwu nü akpíri okpo békwnu, m dazila m agida ige nwée wiri o riri, ma nü iyi otutu, m nwée m iwo o kpusni eto. ²⁸ Be gweme kpakara nhne ka, nhne naakpa m kpakara obochi bú nhne gbasiri ögbaiko Chiokike. ²⁹ Ndaa nye rikne gwüru ke rikne gwülam? Ndaa nye dñabnarnu nü mmehie ke mkpoma lála m mini, neerne m békwnu?

³⁰ O bürü nhne be luu önü, m jeeji kpakara nhne neegesi nü m bú nye nwée rikne noolu önü. ³¹ Chiokike nü Nda Nyenwe aji Jizozi, nye nwe oznarni ögwnukokwu, magwü nü m nookwu ezi oka. ³² Nga me zi nü Damasikosi, nye neechi eli, nye zi nü mkpurku Eze Arëtasi, bítaru ele neese önü-mgbo eli-ohna, be nwudne m. ³³ Kovy be yisiri m nü rime nkita garu n'önü zi nü mkpó eli-ohna kwuhala m n'eli a, o bú kpa me jiri gbawhunahoru a.

12

Owhnurninya Poju

¹ M joolu önü, o bú n'ezí nü o zá nhne zi nü rime a. Kovy m jookwu oka gbasiri nhne me whnúrnu nü nhne Nyenwe aji kpumennu m. ² M maam otu nye Karaisi nri nü awha əno wheru ewhe, nye be gwelizoru zne oligwe k'eto. (O búru nü o bú n'anq-ehni móbu o búo n'anq-ehni, m máam, Chiokike kpó ma.) ³ Berere, m máam ma o bú n'anq-ehni ma o búo n'anq-ehni, Chiokike kpó ma.) Nhne me magwü bú nü ⁴ be gwelizoru badnu ka zne Paradasi. O nürru nhne ke be jáagbali n'ögwkwo, nhne önü badnu jéenwe rikne kwu. ⁵ M jeeji nyerukna ka nöolu önü, m jeeji ehni m noolu önü, okwolem nhne neegesi nü m bú m nye nwée rikne. ⁶ O búru nü me luu önü m jóobu nye iwhnirniwhno, kwnornu nü m nookwu ezi oka. Kovy m joolu önü, o jáaması m badnu obula gweru m kakwo kpa o gweruru m hite nü nhne o whnúrnu me mernu nü ke o nürru me kwuru. ⁷ Lele kpa o búo ọma me vulzo ehni m olu kwnornu okne nhne me whnúrnu, be nyeru m nhne igbugbu n'ehni m. O bú nye izi ke Setani, ma o kpakna m ehni ma m gharü m o luu önü. ⁸ M rjoru m Nyenwe

ai nhne gbasiri a mgba eto, ma o gweme a n'ehni m. ⁹ Ka bu nhne o saru m, "Oru m zunnen jii, iknernema m zuru ozu nga i nwée rikne." Kam kpayaru, mkpoma nqoso m n'ou me luu ouu nu m nwée m rikne, ma rikne Karaisi whuya iwhne nu rime m. ¹⁰ Kam kpayaru, m bu m nye nwée rikne. Ele badnu naakpaşı m iwhnerne, be ta m awhnūwhnu, be kpagburu m. Kpakara nhne ighbugbu me gawheru kwnornu Karaisi jiri m rūwho. Nga me nwée rikne, iknernema zi m n'ehni.

*Ele Körnti metüru Pölu
nu mkpoma*

¹¹ Anu mernu m mee lele nye iwhnirniwhno. Anu bu ele kwsiri o kwu nhne oma gbasiri m, kwnornu nu ele izi anu wam, ke anu kaa nu be ka m mma, bélé m qoso. O bu n'ezi nu o zá nhne me bu. ¹² Kwnornu n'ezi, nhne neegesi nhne nye izi whiyaru iwhne n'esilawuru anu. Be bu eriu elekema, nu emu ndu-ehni nu emu rikne zi odo nu qdo me jiri ndidi rnü. ¹³ Ndaa nhne me mernu ogbako Chiokike ele berere ke me méne hne anu zi? O bu nu m kwéle m o bürü nhne ivu riňya hne anu zi? Anu gbarunu m nhne ojo ka.

¹⁴ Ka jöobu mgba eto me jiknernu o vakanusi anu. M jöoburu ivu riňya hne anu zi. Anu zi m mkpa, o búo nhne anu nwernu. O búo rümu naakpabitau ele mürnu be ekwu, kovu ele nda nu nne naakpabitau rümu be ekwu. ¹⁵ O jaaması m o nyega anu nhne me nwernu. Owe! M jeenye iwhuru m nu risi anu ma m yisunu m anu aka. Ka o jeeme anu bó whnu m n'anya, lele kpa me whnurnu anu n'anya k'agida? ¹⁶ Anu jeekweru, nu m búo m ivu riňya nyee anu. Hne me bu nye aghigho, m ji m aghigho nwudne anu. ¹⁷ Ndaa? Ele me ziyanu anu, m jiri be nahoru anu nhne sa? ¹⁸ M rjasornu m Taịtosı o va, ya nu nye Karaisi berere, anu jaakaanu Taịtosı nahoru anu nhne? Me nu ya a jile otu enine mee nhne lele nu a bu otu badnu?

¹⁹ Anu neeche nu a noopio o goru ehni ai nu hne anu zi? Qza! A nookwu oka nu ruwhnu Chiokike lele ele Karaisi, kpakara nhne a neeme bu ma anu bürü ele zi kwem lele ele a whnurnu n'anya. ²⁰ Ognwu nqotu m nu me vadu n'esilawuru anu, m jowhnu nu anu zi ichne, ke búo nhne me leru anya a. Anu jowhnu masi nu m zi m ichne, ke búo nhne anu leru anya a. Ognwu nqotu m nu m jowhnu oknorno nu okwno-awuwa, mkpoma béknu nu okewa, onu-ojo, izno, oknomokno nu mkpakpo. ²¹ Ognwu nqotu m nu me va berere nu Chiokike m jeeg-wedna m eli nu ruwhnu anu, m jaakaawekwa kwnornu agida ele mernu mmehie ke kwéle o tuhnasna, hite nu nhne zá ričhna be mernu, ke bu ome oyi n'apna tu iwhnerne.

13

Odo aka nu nsn̄i ipne-aznu

¹ Ka jöobu mgba eto me naava lekasi anu. "Kpakara nhne be bnornu badnu, jeenweriri ele akebne lawuru möbu eto," lele kpa ökwukwo nsö kwuru. ² Lele kpa me kannu anu nga me varu ke mgbalawuru, ele mehieru n'ige wheru ewhe, nu kpakara ele berere, m nookwu a berere kpa me zi ikere, me va kwuo, kpakara be jaata awhnūwhnu mmehie be. ³ Hne anu noopio nhne ke neegesi nu Karaisi ji m nookwu oka, o búo nye nwée rikne n'esilawuru anu kovu o jeegesi iknernema a hne anu zi. ⁴ O bu n'ezi nu be gburu a n'énwe rikne, kovu o zi bñdnu hite nu iknernema Chiokike. A bu ele nwée rikne nu rime Karaisi, kovu hne anu zi a joosno a ziři bñdnu n'iknernema Chiokike.

⁵ Anu nyosnama ehni anu lekasi ma anu zi köriri bñdnu n'ökwnata mkpoma. O bu nu anu máa Karaisi Jızosı wu nu rime anu? Ok-wolem ma anu dnarnu adna. ⁶ M kweru m nu anu jaamahıa nu a búo ele dnarnu adna. ⁷ A naarjasno Chiokike, anu mée nhne ojo. O búo ma ele badnu kaa nu a bu ele oma, kovu ma anu mee nhne ke kwsiri, o bñbedi nu a nu lele ele dnarnu adna. ⁸ A jénwe rikne mee nhne megidne ezi oka, kovu dasinu ezi oka n'ikwnu. ⁹ Mkpoma nqoso ai n'ou nu nga a nwée rikne, kovu nu anu nwernu rikne. A neekpe ma anu bürü ele zuru ozu. ¹⁰ Kam kpayaru, me naagbanu anu ökwukwo ka kpa me zi ikere, ma o bürü me va, m jéeme anu nhne rikne hite n'iknernema Nyenwe ai nyeru m, rikne o wulizö anu olu lele ojo, o búo o kwnadna anu akwnadna.

Obekwu ikwu ipne-aznu

¹¹ N'ipne-aznu, rümu nda m, anu dazikwaru nkarı. Anu gbalı dı ozuzu. Anu bno nsn̄i nu nhne me nqorio anu, anu bürü ele nwernu otu mkpoma, anu wuru n'udnu. Chiokike ke öwhnun'anya nu udno dazigidnenu anu.

¹² Anu bekwurita ibne anu lele rümu nda. ¹³ Kpakara ele nsö Chiokike neebekwu anu. ¹⁴ Oru ke Nyenwe ai Jızosı Karaisi, öwhnun'anya ke Chiokike, nu owugidne ke Enine Nsö dasinu kpakara anu.

Okwukwo izi Pölu gbaznennu Ele Galasia

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Hite n'opanizo okwukwo izi Pölu gbaznennu ogbako Chiokike ke zi nü Galasia, o mernu be mahia nhne lawürü ke zi mkpa. Ke mbom, bu ma be mahia nü o bu ezi nye izi Karaisi, ke ebo bu nü izi oma o nookpo okwo a bu ezi oka. Ka bu kwnornu nü agida ele badnū naakaa nü Pölu bu nye izi aghalaghala nü nye nookpo okwo izi oma aghalaghala.

Pölu bu nye izi Karaisi n'ezi oka, nye Nyenwe aij nyernu erneru o zni ele búo ele Ju izi oma. Pölu kannu Pita nü o bu nye ruwhnu lawürü, kwnornu nü o kwémama o snornu ele búo ele Ju ele zá naabita Iwu Mozizi ri wiri nga o whnurnu ele hi nü Jerusélem va.

Pölu kwusiri a rikne nü okwolem hite n'okwnata mkipoma nhne Chiokike jeeji znohia badnū. Ka whuyaru iwhne nü búdnu Ebereham, nye nahiaru mkwna Chiokike hite n'okwnata mkipoma.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Ezi nye izi nü ezi izi oma (1:1-10)

Chiokike hoñiaru Pölu lele nye izi Karaisi (1:11-24)

Pölu naagbanu izi oma akebne (2:1-21)

Oznohia kwolem hite n'okwnata mkipoma (3:1--4:31)

Ele Enine Nso nü owhnun'anaya noodu (5:1--6:10)

Odo aka nü nsni ipne-aznu (6:11-18)

¹ Mawa, Pölu, nye izi Karaisi ke híge n'aka badnū móbu nü rikne ke badnū, kóvu hite nü Jizosi Karaisi nü Chiokike Nda, nye mernu Jizosi hi n'enwu lizö, ² nü kpakara rümu nda ele me nü be zi naagbañenu kpakara ogbako Chiokike ke zi nü Galasia okwukwo.

³ Oru nü udno ke Chiokike Nda aij nü ke hi n'aka Nyenwe aij Jizosi Karaisi dazinu anü. ⁴ Karaisi gweru búdnu a nyee kwnornu mmehie aij ma o döhia aij n'ige ojo ka lele kpa echiche Chiokike Nda aij pioru. ⁵ Oznarni zinu a okwnukokwnu. Amim.

Izi oma berere zila

⁶ O gbagwojiri m anya nü anü ghasaru nye wam sukwuru anü bna n'oru ke Karaisi, zne izi oma berere zila, kóvu agwna ele badnū naakpahie anü anya, noopio o gbanwo izi oma Karaisi. ⁸ Kóvu o búru aij móbu enine izi hi n'oligwe va zni anü izi oma berere ke búo ke a zniñri anü, Chiokike vü a onu okwnukokwnu. ⁹ Lele kpa a kwuru nü mbom, m nookwu kwno a berere, o búru nü nye óbula zni anü izi oma

ke zi ichne nü ke anü nahiaru, Chiokike vü a onu okwnukokwnu.

¹⁰ Ka o neegesi nü m noopio ruwhnu oma ke badnū, búo ke Chiokike? M noopio nhne jaaması badnū sa? O búru nü m noopio ruwhnu oma ke badnū, m jóobu nye izi Karaisi.

Chiokike sukwuru Pölu

¹¹ Me kanu anü, rümu nda m, izi oma me nookpo okwo a búo nhne hi n'aka badnū.

¹² M náhiage m a n'aka badnū, o búo badnū znirni m a, kóvu Jizosi Karaisi kpumernu a nyee m.

¹³ Anü nürnü kpa me wuru búdnu nü mbom n'okpukpe ele Ju, nü kpa me kpakanrnü ogbako Chiokike ehni k'agida, gbalj ma o whu. ¹⁴ M be m ele Ju ibne m osno ele me nü be bú ebiri n'okpukpe ele Ju, m ji m kpakara mkipoma yisi n'omen'eli ele nda aij oknani. ¹⁵ Kóvu Chiokike bijarú m ichne hite nü rüwho nne m, o sukwuru m hite n'oru a. Nga o masiri a, ¹⁶ o kpumennu m Nnwo a, ma m nwernu m rikne zni ele búo ele Ju izi oma gbasiri a. Ige wam, m znége ma me nü badnū óbula tnü ötnutnu gbasiri a. ¹⁷ M znége m Jerusélem zne o whnü ele be m osno búru ele izi, kóvu m znernu m Arebiä, m lahma Damasikos.

¹⁸ Nga awha éto whemernu, m znernu m Jerusélem zne mahia Pita, me nü a daziri nri nü obochi isne. ¹⁹ M whmúge m nye izi berere okwolem Jemisi nwene Nyenwe aij Jizosi. ²⁰ Nhne me gbanñu anü n'okwukwo bú ezi oka, Chiokike magwü nü o búo aghalaghala. ²¹ Omekwo, m zne n'eli ke zi nü rime Siriya nü Silisia. ²² O zá nye Karaisi ke zi nü ogbako Chiokike ke zi nü Judiya magwü nye be bú ruwhnu nü ruwhnu. ²³ Kóvu nü be nürnü ötnutnu, "Nye wam ke naakpakna aij ehni neezni izi oma okwnata mkipoma wam o gbaliri o mee ma o whu nü mbom." ²⁴ Be znarni Chiokike kwnornu m.

2

Ele izi berere nabnaryarnu Pölu

¹ Nga nri nü awha éno whemernu, m lahma m Jerusélem, me nü Banabasi, m kwuru Taitosi zne. ² M znernu m kwnornu nü Chiokike kpumennu m me zne. N'iznuznu ke me nü ele risi gbaru ichne, m kowaru m izi oma me znirni ele búo ele Ju, o zi erneru me rnürnü móbu ke me nöörnu kítna bø bú nhne etekne. ³ Taitosi nye me nü a sno, o bu n'ezi nü o bu nye Giriki, be kwnágidnene a o kpa nka. ⁴ Agwna rümu nda aghalaghala gbebnarnu va o nyosna kpa a jiri nwernu ehni aij nü rime Karaisi Jizosi, be pioru ma a búru ohi iwu ele Ju. ⁵ A nyége be oghere ria ria ma a bitannu anü ezi oka ke izi oma chím chím.

⁶ Agwna ele nü lele be bù ele risi. Nhne obula be bù zá m mkpa, kwnornu nü Chiokike lé badnú anya nü ruwhnu n'ikpe. Q zá nhne ele ka tükwasiri nü izi me znirni. ⁷Kovu be whnúrnü nü Chiokike nyernu m izi oma me zni ele bùo ele Ju, lele kpa o nyernu Pita érnu o zni ele Ju izi oma. ⁸Chiokike wam ke noornu érnu n'izi oma Pita znirni ele Ju lele nye izi, bù masí nye npornu érnu n'izi oma me znirni ele bùo ele Ju lele nye izi. ⁹Nga Jemisi nü Pita nü Jóni, ele nü lele ele risi whnúrnü nü Chiokike nyernu m érnu ka zì ichne, be gbasir me nü Banabasi akarikwunga ke neegesi nü a bù otu. Be kweru a zne zni ele bùo ele Ju izi oma, be zne zni ele Ju izi oma. ¹⁰Nhne be nporio kpoi bù, a chenwanya ele mboni, kì bù nhne me mernu wara wara.

*Polu bigbòru Pita
n'Antjoku*

¹¹ Nga Pita vaduru Antjoku, m bigbòru m a nü ruwhnu ɔhna kwnornu nü o dnahieru. ¹²Sü ele Jemisi ziyan va, Pita nü ele bùo ele Ju neerikò wiri. Kovu nga be vaduru, o kwéle o sno be ri wiri, kwnornu nü ogwnu ele be kparu nka tñru a. ¹³Ele Ju ke gwarnru snornu a kpa ichne ichne kwnornu nü ruwhnu lawñru a, ke kpayarü Banabasi sno be nü ruwhnu lawñru be.

¹⁴Nga me whnúrnü nü be méne lele ezi ɔka ke izi oma, m kanu Pita nü ruwhnu kpakara be, "I bù nye Ju, kovu i noowu bùdnu lele ele bùo ele Ju, o bùo lele nye Ju. Ndaa kpa i naakwnagidne ele bùo ele Ju be snornu omen'eli ele Ju?"

Oznohia bù hite n'oru

¹⁵ N'ezi, a bù ele Ju hite n'omumu aì, a bùo ele mmehie lele kpa be nookwu ele bùo ele Ju. ¹⁶Kovu a magwü nü badnú nü Chiokike mernu udno hite n'ókwñata mkpóma nü Jizosí Karaísi, o bùo n'ome nhne iwu kwuru. A kweru nü Karaísi Jizosí ma aì nü Chiokike zìri n'udno hite n'ókwñata mkpóma nü Karaísi. O bùo n'ome nhne iwu kwuru, kwnornu nü o zá nye obula bù nye oma hite n'ome nhne iwu kwuru.

¹⁷ O bùru nü nga a noopio ma aì nü Karaísi zìri n'udno, a whnu ɔhni aì nü a bù ele mmehie lele ele berere, ka o neegesi nü Karaísi naadasí mmehie n'ikwnu? Chiokike kwé. ¹⁸O bùru nü me panizo noowu nhne me kwnadnarnu akwnadna, ka neegesi nü m bù m nye noolulu iwu. ¹⁹Kwnornu nü hite n'iwu m nwúrnü ɔnwu hne iwu zì, ma m zìri m bùdnu nü rime Chiokike. ²⁰Be gweru m yisiniu Karaísi kpogidne aì n'olu ogba a, m zá m bùdnu ke m, kovu Karaísi wu nü rime m. Bùdnu ke me zì n'anq-ɔhni bù ke me zì n'ókwñata mkpóma ke Nnwò Chiokike, nye whnúrnü m n'anya gweru bùdnu a nyee kwnornu m. ²¹M zá m neelewhu oru Chiokike anya, kwnornu nü o bùru nü ome

mma bù hite n'iwu, ɔnwu Karaísi nwúrnü bù nhne etekne.

3

*Iwu mòbu okwnata
mkpóma*

¹ Anu ele Galasia iwhnirniwhno, nyele kpahieru anu anya? Nü ruwhnu anu bù hne me gesiri anu nü be kpogburu Jizosí Karaísi n'ogba. ²M pioru m o mahia otu nhne n'aka anu. Anu nahiaru Enine Nso hite n'ome nhne iwu kwuru, sòbu hite n'okweru nhne anu nùrnü?

³ Anu bù ele iwhnirniwhno kpa? Anu panizorù n'Enine ke Chiokike, anu naagbalí o wu bùdnu kitna hite nü rikne ke aka anu?

⁴ Kpakara awhnúwhnu anu taru o bù nhne etekne? N'ezi, o bù kwnornu nü nhne etekne? ⁵ Chiokike nyernu anu Enine a, rnü érnu ndu-ɔhni n'esilawñru anu. O bù kwnornu nü anu mernu nhne iwu kwuru sòbu nü anu kweru nhne anu nùrnü?

⁶ Lele kpa Ebereham "kweruru Chiokike, Chiokike gwnusinu a nü o bù nye mee mma."

⁷Anu mahia nü kpakara ele nwernu okwnata mkpóma bù rñmu Ebereham. ⁸Okwukwo nso kwuru nü hne zì nü ruwhnu nü Chiokike jeeme ma ya nü ele bùo ele Ju zìri n'udno hite n'ókwñata mkpóma, znirni Ebereham izi oma, kaa, "Hite nü rime i, m jøogozí kpakara mba ke owa." ⁹A whnúrnü nü Chiokike nøogozí kpakara ele ke jeekweru lele kpa Chiokike goziri Ebereham, nye kweru nü ya.

¹⁰ Ovu ònu zìnu kpakara ele neeche nü Chiokike jøogwnu be lele ele ikpe mána kwnornu nü be naabià Iwu. Be gbaru a n'ókwukwo nso, kaa, "Ovu ònu zìnu kpakara ele zá naabià kpakara nhne be gbaru n'Iwu, neeme masí be." ¹¹O dnornu aì anya nü o zá nye ya nü Chiokike zì n'udno hite n'Iwu, kwnornu nü o kwukwo nso kwuru, "Nye mee mma jeehi n'ókwñata mkpóma a zìri bùdnu." ¹²Kovu Iwu knóge aka n'ókwñata mkpóma, lele kpa okwukwo nso kwuru, "Nye neeme kpakara nhne ka jaazi bùdnu nü rime be." ¹³Karaísi gbahiaru aì hite n'aka ovu ònu ke iwu, o ghonu aì ovu ònu. Okwukwo nso kwuru, "Be vñru nye obula be kpokwnusiri n'olu isisi ònu."

¹⁴Karaísi mernu ka ma nøgozi wam Chiokike kweru Ebereham mkwna bùru ke ele bùo ele Ju hite nü Karaísi Jizosí, ma a hite n'ókwñata mkpóma nahoru mkwna Enine Chiokike.

Iwu nü mkwna

¹⁵ Rñmu nda m, m jeeji nhne anya nøowhnu noogbu esni. O zá nye nwernu rikne o lulu njo-ɔhni badnú lawñru gbaru, mòbu tükwasiri nhne n'olu a. ¹⁶Kitna, Chiokike kweru Ebereham nü nnwò a mkwna wam. Okwukwo nso kwúrgé agida rñmu, kovu "nnwò i," ke bù otu badnú, nye bù Karaísi. ¹⁷Nhne

me nookwu bụ ka, iwu wam ke be nyernu riwhu awha ẹno nụ nri ẹto kpa mkwna Chiokike kweru Ebereham whemernu, nwéé rikne lulu mkwna Chiokike kweru mọbu mee a ọ gharu ọ zị ire.¹⁸ Kwnornu nụ ọ bürü nụ nhne okehià ka kno aka n'iwu, ọ búma mkwna, koyu Chiokike kwnornu n'orua, o nyernu a Ebereham hite nü mkwna.

¹⁹ Kini bụ nhne be kwno nyee iwu? Be nyernu a kwnornu ọdnahie ke badnụ tem dụ nga Nnwọ wam jaava bụ nye mkwna wam nqotu aka. Chiokike nyernu iwu hite n'aka ele enine izi, o nyee a nye ibno.²⁰ Nye ibno ọzì mkpa hne otu badnụ zị, Chiokike bụ otu.

²¹ Ka o neegesi nü iwu megidneru mkwna Chiokike? Óza ria ria! Kwnornu nụ ọ bürü nü be nyernu iwu ke jeenye bùdnu, ome mma jöoburu hite n'iwu.²² Koyu ọkwukwo nsø kwuru nü kpakara owa bụ ọhi mmehie, ma nhne Chiokike kweru mkwna o nyee hite n'okwnata mkpoma nü Jizosi Karaishi bürü ke ele kweru ekwe.

²³ Tütu su ọkwnata mkpoma varu, a bụ ele ikelu ke iwu, be gbagidhernu aị ọnuhna dụ nga be kpumernu ọkwnata mkpoma.²⁴ Iwu wam bụ nye neelegidne aị anya, kwuru aị vakwnusi Karaishi, ma aị nü Chiokike ziri n'udno hite n'okwnata mkpoma.²⁵ Kpa ọkwnata mkpoma varu, a zíma nü mkpururu nye neelegidne aị anya, ke bụ iwu.

A bụ rụmu Chiokike

²⁶ Kpakara anụ bụ rụmu Chiokike hite n'okwnata mkpoma nü Karaishi Jizosi.

²⁷ Kpakara anụ ele be wyrū mini bna nü Karaishi jooworu bùdnu ikne Karaishi lele iwo.²⁸ O zá nhne zị ichne nü hne nye Ju nü nye Giriki zi, mọbu hne ọhi nü nye bùo ọhi zị, mọbu hne nyerukna nü nyerinya zị.

Kpakara anụ bụ otu nü rime Karaishi Jizosi.²⁹ O bürü nü anụ bụ ele Karaishi, anụ bụ rụmu Ebereham, ele jeekehịa mkwna wam Chiokike kweru Ebereham.

4

¹ Nhne me nookwu bụ köriri ka, nye obula ke jeeri mkpe nda a hne ọ bụ watakiri, ọ zá nhne zị ichne hne ya nü nye ọhi zị, o bụ n'ezi nü ya nwe kpakara nhne.² Ele berere jaazi neelegidne a anya, neezni a nhne, tem dụ ige nda a karu.³ Kpam masi, nga a bụ rụmu takiri, a bụ ọhi rənwu ojo matị matị ke owa.⁴ Koyu nga ige dürü, Chiokike ziyanu Nnwọ a, nye nyerinya murnu nü mkpururu Iwu Mozizi,⁵ ma ọ gbaḥia ele zị nü mkpururu iwu, ma a bürü rụmu Chiokike.⁶ Kwnornu nü anụ bụ rụmu a, Chiokike ziyanu Enine Nnwọ a nü rime mkpoma aị, Enine ke naakwana, "Papa, Nda m."⁷ Kam kpayarụ i búma ọhi, koyu nnwọ, hne i bụ nnwọ, Chiokike mernu i bürü nye jeeri mkpe a.

Nhne meturu Polu nụ mkpoma

⁸ Nụ mbom, nga anụ máa Chiokike, anụ bụ ọhi nhne bùo chi. ⁹ Koyu kitna, anụ magwụ Chiokike, mọbu Chiokike magwụ anụ. Ndaa kpa anụ jaalahnakwnusi rənwu ojo matị matị ke nwéé rikne, ọ zá nhne be ji be neeme? Kini kpayarụ anụ jooburu kwuo ọhi be berere?¹⁰ Kini kpayarụ anụ naabità obochi zị ichne, ma ḥewa, ma ige nü awha?¹¹ Ogwnu anụ nqotu m. O joobu nü ेrnu m nụ risi anụ bụ nhne etekne sa?

¹² Rụmu nda m, m naariaso anụ, anụ nụ lele me, m nụ m lele anụ ele bùo ele Ju. O zá nhne ojo obula anụ mernu m nga me znirni anụ zìma nü mbom.¹³ Anụ chenwanya ọ bụ ehnị igbugbu mernu me dazịri zni anụ zìma nü mbom.¹⁴ O bụ n'ezi nü ehnị igbugbu m bụnnu anụ nhne ɔrnurna, anụ lédnage m anya mọbu zusa m. Koyu anụ kwubnanyarun m lele nü m bụ m enine izi Chiokike, lele nü m bụ m Karaishi Jizosi n'iwħur a.¹⁵ Kini mernu ovu qso n'qonu ke anụ nwernu nü mbom? M jaagbanu anụ akebne, ọ bürü nü o kweru o mee, anụ znernu ahnahia mkpuru anya anụ lawuru chita m be.¹⁶ M għola nye irno anụ kwnornu nü m kannu m anụ ezi oka sa?

¹⁷ Kpakara ele neegesi nü nhne għbasiri anụ neemetu be nụ mkpoma, be zá neeme a kwnornu nhne ọma anụ. Nhne be noopio bụ ma be gweme anụ hne a zị, ma anụ menu be kpa be neemenu anụ.¹⁸ O bürü ọma o gweru mkpoma anụ neeme nhne bürü ọma ige obula, ọ bùo nga me nü anụ zị kpoi.¹⁹ Rụmu takiri m, ele rime neeme m kwnornu be lele kpa rime neeme nyerinya nqomu nnwọ. M zị m nü nhne igbugbu ka tem oyiyi Karaishi ziri nü rime anu.²⁰ O kanu m mma ọ bürü nü me nü anụ zị kitna, m znernu m amahia kpa me znernu qbita qonu kwunu anụ ọka. Kwnornu nü mkpoma naala m mini hne anụ zị.

Haga nü Sera

²¹ Anụ kanu m, anụ ele noopio ọ zị nü mkpururu iwu, anụ máa nhne iwu wam kwuru?²² Kwnornu nü be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa nü Ebereham nnwernu rụmu rkuna lawuru, nnwerne ọhi murnu otu, nnwerne ke bùo ọhi murnu ke berere.²³ Nnwọ ke nnwerne ọhi murnu bụ ke ọ murnu kpa be murnu ele berere. Koyu nnwọ ke nnwerne ke bùo ọhi murnu bụ nnwọ Chiokike kweru mkwna a.

²⁴ Ka bụ nhne ọma atu, ele rinya lawuru ka bụ ogba-njō-ehni lawuru. Otu bụ Haga, ke hi nü rugwu Saïna, nye rụmu a bụ ele ọhi.²⁵ Haga nü lele rugwu Saïna ke zị nü Arebia, ọ nü kwuo lele ẹli Jerusélem tna, ke ya nü kpakara rụmu a bụ ọhi nü mkpururu iwu.²⁶ Koyu Jerusélem ke zị n'olu bùo ọhi, ọ bụ

nne aj.²⁷ Kwnornu nü be gbarü a n'okwukwo nsö, kaa,
“Nwudna, ji nyerinya ke nwée nnwo,
ji nye muge nnwo,
gweru okne nkoli siwama lulo, mkpoma so i
n'önü,
ji nye rime nnwo mélele,
kwnornu nü nyerinya ke be ghasarü
jeenwe agida rümu,
kakwo nyerinya ke nwernu nzi.”

²⁸ Kitna, rümu nda m, lele Aziki, anü bü
rümu Chiokike kweru nü mkwna.²⁹ N'ige
wam, nnwo wam be murnu lele kpa be
murnu ele berere kpaknarnu nnwo wam be
murnu hite nü rikne Enine ehni. O zi köriri
kpam kitna.

³⁰ Kóvu kini bü nhne okwukwo nsö kwuru?
“Chihala öhi nyerinya wam nü nnwo a,
kwnornu nü nnwo nnwerne öhi nü nnwo
nnwerne ke búo öhi jáeri otu mkpe.”³¹ Ke
bü nü, rümu nda m, a búo rümu nnwerne
öhi, kóvu a bü rümu nnwerne ke búo öhi.

5

A nwernu ehni aj nu rime Karaïsi

¹ Karaïsi mernu a nwernu ehni aj. Kam
kpayarü, anü gwuzosi rikne, anü kwé anü
bürü kwno öhi berere.

² Anü bnote nsnj, mawa Poju naakanu
anü, anü kwé be kpa anü nka, kwnornu
nü anü mee kpam, o zá mbarnara Karaïsi
bnannu anü ria ria.³ Me kwu kwno a
berere, nye obula ke kweru be kpa a nka
jaabitariiri kpakara iwu.⁴ Anü ele noopio be
nü Chiokike ziri n'udno hite n'iwu, anü ke-
wahalaru ehni anü hne Karaïsi zi. Anü zíma
n'oru Chiokike.⁵ Kóvu a neele anya nü aj
nü Chiokike jaazi n'udno hite n'okwnata ovu.
Ka bü nhne a neese hite n'Enine.⁶ Kwnornu
nü rime Karaïsi Jizösi, o zá nhne zi ichne nü
okpa nka nü okpäge nka, kóvu okwnata ovu
aj ke noornu érnu n'owhnun'anya bü nhne zi
mkpa.

⁷ Anü neemekwa nkarí nü mbom, nyele
kpahieru anü anya, kaa, anü bnó nsnj nhne
ezi öka nookwu?⁸ Nhne nü kpa híge n'aka
nye wam sukwwuru anü.⁹ “Nhne whü brédi
mati neeme kpakara brédi whü öwhu.”¹⁰ M
tukwasiri m. Nyenwe aj mkpoma nü anü
jékwe anya hie anü, anü mee nhne berere.
Kóvu nye obula ke naakpakna anü ehni jeeri
nhne ökpasiri, nye ö masiri a ö büru.¹¹ Rümu
nda m, o büru nü m zí köriri m neezni nü
okpa nka zí mkpa, kini kpayarü be naak-
pakna m ehni? O büru nü m zí m nookwu
nü okpa nka zí mkpa, izi gbasiri ogba Karaïsi
jóoburu rugwu ökpobi öchi.¹² O jaamasí
m o büru nü ele wam naakpakna anü ehni
jöowhoga, mee ehni be okiri badnu.

¹³ Rümu nda m, Chiokike sukwuru
anü büru ele nwernu ehni be. Kóvu anü
kwékwadia o nwernu ehni anü mee, anü mee
nhne anö-ehni anü noopio. Kóvu anü gweru
owhnun'anya znenu ibne anü izi.¹⁴ Kpakara
nhne be nyernu n'iwu chikotaru risi n'otu
nhne ka, “I joowhnu nye agbatibi i n'anya,
lele ehni i.”¹⁵ O büru nü anü jaazi naatagbu,
noodoka ibne anü, anya dü anü eli o zi anü
gbukwo ehni anü.

Anü kweru Enine nëechi anü

¹⁶ Nhne me naakaa bü ka, anü wuru
bündu n'Enine, anü jéemezu nhne anö-ehni
noopio.¹⁷ Kwnornu nü nhne anö-ehni
noopio neemegidne nhne Enine Chiokike
noopio. Nhne Enine Chiokike noopio
neemegidne nhne anö-ehni noopio. Be
neemegidne ibne be, anü gharü o mee nhne
anü noopio.¹⁸ Kóvu, o büru nü Enine noodoo
anü, anü zá nü mkpururu iwu.

¹⁹ Ernu ke anö-ehni whuyaru iwhne, ke bü,
ome oyi, ogba ikoro, nhne zíla ríchna,²⁰ okwa
renwu nü amusu, irno, olu ogwnu, okpa
ichne ichne, okwno-awuwá, önuma, aka-
nchni, obna otu,²¹ öwho-anya, okne manya,
okne otne eri, nü nhne nü kpa. Ka bü nhne
me noodoo anü aka nü nsnj kitna, lele kpa me
doru anü nü mbom, kaa nü ele neeme nhne
nü kpa, jéekehia igwe n'eli-eze Chiokike.

²² Kóvu mkpuru ke Enine neegweya bü
owhnun'anya, snarnjima, udno, ndidi, ovu
oma, oburu oma, okwesi okwnata mkpoma,²³
özí wohnernerne, badnu nwükwaru ehni a,
o zá iwu ke megidnernu nhne nü kpa.²⁴ Ele
ke Karaïsi Jizösi bü ele gweru anö-ehni be nü
nhne noogwuu be kpogidne n'olu ogba.²⁵ O
büru nü a zí bündu nü rime Enine, ngwa
ma a zne izne nü rime Enine.²⁶ Ngwa ma
a gharü oknomokno, gharü naakpasu ibne
aj ovu owe ehni, gharü enwe öwho-anya hne
ibne aij zí.

6

A vurita ivu ibne aj

¹ Rümu nda m, o büru nü badnu obula
mee mmehie, anü ele gwuzosiri rikne nü
rime enine gweru wohnernerne znikwata a
nkarí. Anya dü masi anü eli, o zi anü dnabna
n'orununa.² Anü vurita ivu ibne anü. O
büru nü anü neeme kpam, anü jéemezu iwu
Karaïsi.³ O büru nü badnu obula neeché nü
o bü nhne nga o zá nhne o bü, o nooduwuh
ehni a.⁴ Nye obula tule érnu a, ige wam,
o jeenwe rikne mee oknomokno n'érnu a.
O zá nye ji érnu a tū n'érnu nye berere,⁵
kwnornu nü nye obula joornu érnu zinu a.

⁶ Nye obula be znirni izi oma ke Karaïsi
whnu nü ya nü nye znirni a nhne kehjaro
nhne büru oma.

⁷ Anụ dúwhu ehni anụ. Kwnornu nụ ọ zá nye jookpoli Chiokike mgbaị. Mkpuru obula badnụ kpasíri bụ nhne ọ jooghoru.
⁸ Nye obula ke kparu mkpuru n'anq-ehni a, jeehite n'anq-ehni a, ghoro ẹnwu, kovu nye kparu mkpuru n'Enine, jeehi n'Enine a ghoro bùdnu kwó okwo lele mkpuru.

⁹ Anụ kwékọ rikne gwụ anụ n'ome nhne bùru ọma, kwnornu nụ ige vawa nga a jooghoru mkpuru, ọ bùru nụ rikne gwúge ai.
¹⁰ Kam kpayarụ, lele kpa a nwernu oghere, a ziri neemeni kpakara ele badnụ nhne bùru ọma, ke kakwo, ele zị n'ezi-nụ-oro ke ọkwata mkpoma.

Odo aka nụ nsní ipne-aznụ

¹¹ Kịtna, m jí m aka m naagba ọkwukwo izi. Le kpa mkpuru ọkwukwo me naagba hna ezi.

¹² Ele neeme oknomokno n'anq-ehni bụ ele naakaa be kpa anụ nka. Ka bụ ma be gharu ọ kpakna be ehni kwnornu ẹnwu n'ogba Karaisi. ¹³ O bùbedi be ele be kparu nka zá naabità iwu. Be noopio be kpa anụ nka ma be mee oknomokno nụ nhne zị n'anq-ehni anụ. ¹⁴ Chiokike kwékọ me mee oknomokno hne ọ búo n'ogba Nyenwe ai Jizosi Karaisi, nye be kwnornu ehni a kpogidne ọwa n'ogba hne me zị, kpogidne masị m n'ogba hne ọwa zị. ¹⁵ Kwnornu nụ ọkpá nka nụ okpáge nka búo nhne. Nhne bụ nhne bụ bùdnu ikne. ¹⁶ Uđno nụ obirizi zịnụ kpakara ele noosno iwu ka nụ bùdnu be, be nụ kpakara ele bụ Izireli ke Chiokike.

¹⁷ Hite kịtna zne ruwhnu, ọ zá nye kpakna m ehni berere, kwnornu nụ m vu m n'ehni m ẹnya ke neegesi nụ m bụ m nye izi Jizosi.

¹⁸ Rụmu nda m, oru ke Nyenwe aị Jizosi Karaisi dazinu enine anụ. Amịm.

Okwukwo izi Polu gbaznennu Ele Efesosi

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Nu Okwukwo izi Polu gbaznennu ele Efesosi, o naakanu ögbaiko Chiokike nhne gbasiri olile anya be nwernu. Risi ikwu-onu Polu bu nu Karaisi nwurun enor n'olu ögba ma o znochia aj hite nu mmehie. Koyu nu Chiokike mernu o hi n'enwu lizo, o daziri eli n'akarikwnunga Chiokike n'oligwe, hne o zi neechi owa. O jechi masi owa ke vazne nu ruwhnu.

Karaisi mernu ele Ju nu ele bido ele Ju buru otu, kwnornu nu o kwnadnarnu mkpo irno ke kewarub (2:14). Ka neegesi nu Chiokike jeehite n'Enine a mee mkpoma ele Karaisi buru otu, mee be ziri n'udno n'esilawuru be, (4:3), ma ele Karaisi buru otu. Ka bu nhne zi mkpa n'okwukwo izi, ka mernu Polu gbaru a k'agida neegesi nu o buru oma ma ele Karaisi ziri n'otu. A nwernu otu Nyenwe ai, okwnta mkpoma ai bu otu, owitzu mini ai bu otu, ke neeme ele Karaisi ghø otu anoy-ehni.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu (1:1-2)

Karaisi nu ögbaiko a (1:3-3:21)

Büdnu ikne hite nu Karaisi (4:1---6:20)

Ibekwu ipne-anzu (6:21-24)

Obekwu ikwu

¹ Mawa, Polu, nye izi Karaisi Jizosi hite n'echiche Chiokike, naagbaznenu ele Chiokike ke zi n'Efesosi okwukwo, ele kwnagwu mkpoma nu Karaisi Jizosi.

² Oru nu udno ke hi n'aka Chiokike Nda ai nu Nyenwe ai Jizosi Karaisi dazinu anu.

Ngøzi ke enine

³ A n'otunu Chiokike nu Nda Nyenwe ai Jizosi Karaisi mmamma, nye jiri kpakara ngøzi ke oligwe kesi ai n'enine nu rime Karaisi. ⁴ Chiokike beru osno horukwo ai ma a buru ele ke a kwnornu Karaisi, su o kpuru owa, ma a buru ele zi nsø, ele nwée oru nu ruwhnu a kwnornu qwhnun'anya a. ⁵ O beru osno horu aj, o kwubnanya ai lele rumu a hite nu Jizosi Karaisi lele kpa o jiri masi a. ⁶ Ngwa ma a ja Chiokike kwnornu agida oru a ke o nyernu ai etekne hite nu Nnwø a o whnunru n'anya. ⁷ Chiokike gbahiaru ai hite n'ovnarna Karaisi wusiri, nu o gbaru mmehie ai kwnornu n'oru a zi agida, ⁸ bu ke o nyernu ai n'okwanmarna, ya nu akoniche nu oghohia a. ⁹ Chiokike mernu a mahia nhne miri emi ke echiche a lele kpa o jiri masi a hite nu Karaisi. O marnu mmumma ¹⁰ o mezu echiche a ka nga ige a duru. Ka bu ma o gwebnanya kpakara nhne zi n'oligwe n'owa n'otu nu mkpururu risi Karaisi.

¹¹ Chiokike horukwo ai ma a buru ele ke a nu rime Karaisi, hne o beru osno kpebi kpakara nhne lele kpa echiche a jiri zi. ¹² Chiokike mernu ka ma a znarni a kwnornu igwugwu a. A bu ele mbom neele anya Karaisi. ¹³ Anu bu masi ele Karaisi nga anu nurnu ezi oka wam, ke bu izi oma ke oznohia anu. Anu kweru nhne anu nurnu, Chiokike hniasiri anu iri Enine Nso nu anu bu ke a lele kpa o kweru mkwna. ¹⁴ Enine Nso wam zi nu rime aj, a maam nu Chiokike jeenyeriri ai kpakara nhne buru oma nga Chiokike jaagbahia kwo ele ke a. N'ige wam, a jaaznarni Chiokike kwnornu igwugwu a.

Okpukpe Polu

¹⁵ Kam kpayarur, nga me nurnu nhne gbasiri okwnta mkpoma anu nu Nyenwe ai Jizosi, ya nu qwhnun'anya anu nwernu hne rumu Chiokike zi, ¹⁶ m gwépugam aka nu o tñu Chiokike mmamma nu risi anu. M zi m neekpenu anu okpukpe kpakara ige. ¹⁷ M naariasno Chiokike ke Nyenwe ai Jizosi Karaisi, Nda ke igwugwu, o mee anu nwéhia enine akoniche, kpumenu anu ehni a ma anu mahia a nkari nkari. ¹⁸ M noorio masi ma Chiokike kpume anya ke ovu anu, ma anu ghochia olile anya o nyernu ele o sukwwuru, nu ekwu ngozi zi igwugwu o kweru ele ke a nu mkwna. ¹⁹ M noorio masi ma anu mahia iknerema a ke nwée atu bu ke o nyernu ai ele kweru nu Karaisi. O bu okne iknerema ka ²⁰ ke Chiokike jiri mee Karaisi hi n'enwu lizo, mee o daziri eli n'akarikwnunga Chiokike n'oligwe, ²¹ hne kakwo kpakara oghichi nu rikne nu iknerema nu ele nwe. Rèwhna a kakwo kpakara nhne ke nwernu rèwhna, o búo n'ige ka kpoi, koyu n'ige ke jaava. ²² Chiokike bitaru kpakara nhne nu mkpururu ochi Karaisi, mee a o buru risi kpakara nhne ma ögbaiko Chiokike naahia ngozi. ²³ ögbaiko Chiokike bu ehni Karaisi, Karaisi jihiaru n'ögbaiko Chiokike. Karaisi bu nye mezuru kpakara nhne n'apna obula.

2

Hite n'enwu bna nu büdnu

¹ Nu mbom, anu nu lele ele nwurun önü, ele be kewamarnu hne Chiokike zi kwnornu nu anu bnöne nsni, mee nhne ojo.

² N'ige wam anu wuru büdnu ojo lele ele zi n'owa. Anu snornu badnu ojo wam ke neechi kpakara rënu ojo n'owa. Setani bu rënu ojo wam ke noornu èrnu nu mkpoma ele zá noobnonu Chiokike nsni kïtna. ³ Kpakara ai wuru büdnu n'esilawuru be n'ige wheru ewhe lele kpa nhne noogwun anoy-ehni ai. A snornu ele berere mezu nhne echiche ojo ai pioru, kam kpayarur, a buru ele ke ovu owe ehni Chiokike dnakwasiri.

⁴ Koyu Chiokike bu nye obirizi k'agida. Qwhnun'anya a zi agida hne a zi. ⁵ O bu n'ezi

3

*Polu nye ərnu
ele búo ele Ju*

nü a bù ele nwúrnú ənwú nü rime mme-hié, kóvu Chiokike mernu aí nü Karaísi zíri bùdnu nga o mernu Karaísi hi n'ènzu lizo. Chiokike znòhiaru anü kwnornu nü oru a. ⁶ Chiokike mernu a snornu Karaísi hi n'ènzu lizo. O mee aí nü Karaísi Jizòsi daziri eli nü hne kakwo n'oligwe. ⁷ Chiokike mernu ka ma kpakara ele badnú mahia n'ige vazne nü ruwħnu əkwnu ke oru a ke nwée atu ke o jiri ovu əma a gesi aí nü rime Karaísi Jizòsi. ⁸ Kwnornu nü Chiokike jiri oru a znòhia anü hite n'òkwnata mkpoma nü Karaísi. O búo kwnornu nhne əbula ke anü mernu. Oznòhia anü bù nkesi hi n'aka Chiokike. ⁹ O búo ərnu əma əbula anü rnúrnú, o zá nye jí a mee oknomokno. ¹⁰ A bù ərnu aka Chiokike. O kpuru aí ma aí nü Karaísi Jizòsi zíri n'otu rnú ərnu əma Chiokike beru əsno kwabítanu aí.

A bù otu nü Karaísi

¹¹ Anü chenwanya nü mbom anü ele búo ele Ju hite nü əmumu anü. Anü bù ele ke ele Ju be kpáru nka neeedna anya, nookwu anü ele be kpáge nka. Əkpa nka bù ke be jiri aka kpa n'anq-əhni. ¹² N'ige wam, be kewamarnu anü hne Karaísi zí, anü búo ele Iziréli, ke kpayarú, anü nwéé igwe nü mkwna Chiokike kweru o znòhia Iziréli. Anü wuru bùdnu n'owa ka lele ele nwéé olile anya, anü máa Chiokike nü mbom. ¹³ Anü bù ele be kewamarnu hne Chiokike zí nü mbom, kóvu kitna, Chiokike mernu anü nü Karaísi zíri n'otu, mee masi anü va nü ruwħnu a hite n'əvnarna Karaísi wusiri kwnornu anü.

¹⁴ Karaísi mernu udno zíri n'ésilawru ele Ju nü ele búo ele Ju nga o mernu ele Ju nü ele búo ele Ju otu badnú. O mernu ka nga o jiri anq-əhni a kwnadna mkpó irno ke kewamarnu ele Ju nü ele búo ele Ju. ¹⁵ Karaísi luluru iwu ele Ju hite n'ènzu a ma o gweru ele Ju nü ele búo Ju ele kweru mee otu badnú ikne, mee ma udno zíri n'ésilawru be. ¹⁶ Karaísi mernu ele Ju nü ele búo ele Ju nü Chiokike zíri n'udno hite n'ènzu o nwúrnú n'olu əgba, mee be bùru otu badnú. Ka gwemernu irno n'ésilawru ele Ju nü ele búo ele Ju. ¹⁷ Karaísi varu zni anü izi əma udno, anü ele búo ele Ju nü aí ele Ju masi. ¹⁸ Hite nü Karaísi, kpakara aí nwernu oghere o znekwnusi Chiokike Nda aí hite n'otu Enine.

¹⁹ Kam kpayarú, anü ele búo ele Ju bùma ele izne, kóvu anü għolam r̷mu Chiokike nü ele ezi-nü-qro Chiokike. ²⁰ O wukwasiri anü lele qro n'olu ntú-eli ele izi nü ele əwhmurninya, hne Karaísi Jizòsi n'iwhuru a bù risi nsukala qro. ²¹ Ya bù ngalaba jiggwu oro n'otu, oro wam noosopiya bùru Oro Nsø be bħitaru nsø nyee Nyenwe aí. ²² Be wukottar anü n'otu nü rime Karaísi, ma anü bùru Oro Nsø hne Enine Chiokike wu.

Karaísi whnurnu aí n'anya

¹ Kam kpayarú, mawa Polu, m bù m nye ikelu kwnornu Karaísi Jizòsi nü kwnornu risi anü ele búo ele Ju neekpenu Chiokike. ² N'ezí, anü nūrnū nhne għasir kpa Chiokike nyernu m ərnu o mee anü ele búo ele Ju mahia oru a. ³ Chiokike mernu m mahia nhne miri emi ke badnú máa nü mbom, lele kpa me għbaru a n'òkwukwo mati nü mbom.

⁴ Nga anü əgnunru ka anü joowħnu nü Chiokike mernu m ghohja nhne miri emi għasir Karaísi. ⁵ N'ige wheru ewhe, Chiokike kpūmene ele badnú nhne ka, kóvu kitna Enine Chiokike kpumennu a ele izi nü ele əwhnurniha ele o hoħiaru. ⁶ Nhne miri emi wam bù anü ele búo ele Ju ele kweru nü ele Ju ele kweru għoru otu anq-əhni. Anü joosno masi ele Ju kehja nhne Chiokike kweru be nü mkwna hite nü Karaísi Jizòsi kwnornu nü izi əma.

⁷ Chiokike nyernu m ərnu ke o zni izi əma ka kwnornu ovu əma a. O mernu ka hite nü rikne a noorū ərnu nü rime m. ⁸ O bù n'ezí nü m kwēsile m, kóvu Chiokike nyernu m oru a n'esiwalu ele ke a, o zni anü ele búo ele Ju izi əma ke okne nhne għasir Karaísi ke ele badnú nwéé rikne ghohjali. ⁹ O nyee kwno m ərnu o mee kpa ele badnú jaamahja kpa o jeeme nhne miri emi ka. Chiokike nye keru kpakara nhne kpusnirni nhne miri emi ka n'anya ele badnú agħidha ige wheru ewhe. ¹⁰ Echiche a bù ma kpakara rikne ke neċchi ċechi n'oligwe mahia akoniċhe Chiokike ke hna ezi hite n'ogħako a.

¹¹ Ka bù nhne Chiokike vu nü mkpoma su o kpuru əwa. Kitna, o mezur u hite nü Karaísi Jizòsi Nyenwe aí. ¹² Aí nü Karaísi bù otu, a kweru nü ya, kam kpayarú, a nwernu mkpoma siri rikne o zne nü ruwħnu Chiokike, énwe ogħnu. ¹³ M naarijas anü, anü bikno kwé rikne għwü anü kwnornu awħnunħu me naatañ anü, ke jeegwewanu anü igwugħu.

Karaísi whnurnu aí n'anya

¹⁴ Kam kpayarú, me għu mpnerne ochi kpunu Chiokike Nda, ¹⁵ nye jiri kpakara ezi-nü-qro ke zjì n'oligwe nü əwa r̷ewħna be. ¹⁶ M noqrio Chiokike ma o hite n'ekwu ke ngozi a, nyee anü iknernema hite n'Enine a ma mkpoma anü si rikne, ¹⁷ ma Karaísi hite n'òkwnata ovu wuru nü rime mkpoma anü, ma anü għa egwngħu, gwuzorū chiex chiex n'əwhnun'anya a. ¹⁸ M noqrio masi ma anü nü kpakara ele Chiokike mahia əwhnun'anya Karaísi nwernu hne a zí, kpa o hna nü rude, nü ogologo a, nü kpa o hna n'olu, nü omimi a, ¹⁹ ma anü mahia əwhnun'anya ka ke kakwo nhne badnú etekne nwernu rikne

ghohiali. M nqorio ma Chiokike mejihja anu nü kpakara nhne Chiokike bu.

²⁰ A ja Chiokike, nye nwernu rikne o mee kakwo kpa a nwernu rikne río móbú rí hite nü iknernema a ke nqornu érnu nü rime aí. ²¹ Ngwa ma aí ogbako Chiokike ele o mernu aí nü Karaísi Jizosí bürü otu, ja Chiokike hite n'otu ebiri dū n'ebiri berere, qwa kwnurnu qwa. Amím.

4

A bù otu nü rime Karaísi

¹ Mawa, nye ikelu kwnornu Nyenwe aí, naariásno anu, anu wu bùdnu kwesiri ikwu Chiokike sukwuru anu. ² Nhne óbula anu neeme, anu gweru ovu hieru éli nü ozi wóhnernerne nü ndidi naabnanya íbne anu kwnornu anu wíhnúrnu éhni anu n'anya. ³ Anu gbalí o bíta ozi n'otu ke Enine hite noowu n'udno n'esilawuru anu. ⁴ Ele Chiokike bù otu ajo-éhni, a nahjáru otu Enine, lele kpa Chiokike sukwuru anu n'otu olile anya. ⁵ A nwernu otu Nyenwe aí, okwnata mkpoma aí bù otu, owowu mini aí bù otu. ⁶ A neekpenu otu Chiokike bù Nda kpakara badnù, nye néechi kpakara badnù, qnqornu érnu hite nü kpakara badnù, nye zì nü rime kpakara badnù.

⁷ Karaísi nyernu nye obula nü rime ai rikne o rnú érnu lele kpa o kpebiri a. ⁸ Lele kpa bë gbaru a n'ókukwwo nsò,

"Nga o laru olu,

o dorù agjida ele irno a n'ohi, be snornu a n'aznu,

o nyee ele badnù nkesi."

⁹ Kini bù n'ókukwwo nsò kwuru nü o laru n'olu? O bù nü Karaísi beru osno hiedna n'ówa ka. ¹⁰ Nye wam hiednarnu n'ówa bù masi nye laru hne kakwo n'olu n'oligwe, ma o jihia kpakara nhne. ¹¹ Karaísi bù nye wam, nye nyernu ele badnù rikne o rnú érnu, mernu agwna badnù ele izi, ele berere ele owhnurninya, ele berere ele naagaghári nookpo okwo izi oma, ele berere ele nqoznu atnúrnu nü ele neezni nhne. ¹² O mernu ka ma o jiknernu ele Chiokike ma be rnunu a érnu, ma ogbako Chiokike nooso, gwuzosi rikne, ¹³ tem a du n'ózi n'otu ke okwnata ovu, nü o mahia Nnwó Chiokike, ma a bùru ele sozuru nü badnù, ele dýru nü nhne ótutu ke zuru ozu nü rime Karaísi.

¹⁴ Ige wam a jóbuma rúmu takjiri. Ele aghigho nü ele nooduwuhu ele badnù jéegweru iznízni aghalaghala obula ruwhere noovughari duwuh aí, lele kpa abaka-mini nü ruwhere noovughari ogbo n'olu mini. ¹⁵ Tnúnuma, a gweru owhnun'anya nookwuu ezi oka, ma a nooso lele Karaísi Nyenwe aí nü nhne óbula. ¹⁶ Karaísi neeknekota ele ke a n'otu, lele kpa rúknani jikötaru kpakara nhne zì n'ehni badnù n'otu. O

büru nhne óbula zì n'ehni nqornu érnu a, kpakara éhni jóburu nhne gwuzosiri rikne n'ówhnun'anya.

Büdnü ikne nü rime Karaísi

¹⁷ Kam kpayarù, m jí m rëwhna Nyenwe aí nqodo anu áka nü nsñi, anu wúma bùdnu lele ele máá Chiokike, hite n'ori oriri ke nwée mbarnára. ¹⁸ Ele ka nwée rikne o ghohia nhne gbasiri Chiokike. Be kewamarnü be hne Chiokike zì kwnornu nü be máá Chiokike, be bù ele risi rikne. ¹⁹ Iwhnerne o mee nhne bùo qma tû be. Be bù ele neeme nhne ojo ke gwnurnu be, ma be neeme nhne so ize n'anya lele kpa o nqogwnusi be rikne.

²⁰ Kòvu kí bùo nhne anu muhiaru gbasiri Karaísi. ²¹ N'ezí, anu nqurnu nhne gbasiri a, be znírni anu ezi oka zì nü Jizosí. ²² Be znírni anu sigbasi bùdnu óknani wam anu noowu. Badnù óknani wam neeji kpakara nhne noogwnu anu nooduwuhu anu, noolulu masi bùdnu anu. ²³ Kítna, anu gharu Chiokike ma o gbanwo echiche anu. ²⁴ Anu wuru bùdnu ikne ke Chiokike nyernu anu, ma anu bürü ele ke Chiokike, ele mee mma, ele zì masi nsò n'ezí.

²⁵ Kam kpayarù, anu gháma aghalaghala, nye obula kwunu íbne a ezi oka, kwnornu nü a nü lele nhne zì n'otu éhni. ²⁶ O bürü nü ovu we anu éhni, anu mékó mmeheie, anu kwékó ovu owe éhni anu daziri tem éhnám dna. ²⁷ Anu nyékó Ekwensi oghere nü bùdnu anu o rnawhu anu. ²⁸ Nye buznu znúma buznu, o gweru aka a rnú érnu kwesiri ma o yinu ele zì nü mkpa aka.

²⁹ Anu kwé oka bùo qma hi n'ónu anu whuya, kòvu anu kwu oka bürü qma ke jeeme badnù gwuzosi rikne n'ókwnata mkpoma a. Ige obula, anu kwu nhne bürü qma nü nsñi ele badnù ma be wulizo be olu lele owo. ³⁰ Anu mee Enine Nsò Chiokike ovu owe éhni, bù ke Chiokike jíri hniasi anu iri nü anu bù ke a tem du n'ige anu jeenwernukwo éhni anu. ³¹ Anu gweme kpakara mkpoma nlulu, nü qnúma, nü ovu owe éhni, ya nü olu qgwnu nü ókaja nü irno mkpoma. ³² Kòvu anu nwe ovu qma, whnú ibne anu n'anya, naagbarunu ibne anu lele kpa Chiokike gbarunu anu kwnornu Karaísi.

5

¹ Lele rúmu Chiokike whnúrnu n'anya, anu wu bùdnu lele Chiokike. ² Anu wuru bùdnu owhnun'anya, lele kpa Karaísi whnúrnu aí n'anya, gweru bùdnu a kwanu Chiokike arjohna ke nwernu éknarna qma kwnornu aí.

³ Anu kwé be whnú ewhere, móbu nhne zíla ríchna, móbu anya-kwu n'esilawuru anu. Nhne ele ka kwésile ele Chiokike zì nsò.

⁴ Anu kwú oka tû iwhnerne, móbu oka

iwhnirniwhno, móbú ọka bnána nü nhne, ke kwésile, tnúnuma, anú tñunu Chiokike mmamma. ⁵ Kwnornu nü anú magwú nü o zá nye naagba ewhere, móbú nye zíla ríchna, móbú nye anya-kwu, ke nü lele ọkwa rënwú, nnwerne igwe nü nhne ọma ke éli-eze Karaísi nü Chiokike.

⁶ Anú zí kwékó badnú ọbula gweru ọka etekne rnawhnu anú. Chiokike jaata ele zá noobnonu a nsní awhnúwhnu kwnornu nü nhne nü kpa. ⁷ Kam kpayarú, anú nü ele nü kpa mékó nhne.

⁸ Anú zí n'ochichiri nü mbóm, kóvu kítña anú bnarnu n'iwhnne Nyenwe aí, anú wu bùdnu kwesiri ele zí n'iwhnne. ⁹ Ele zí n'iwhnne naamí mkpuru ọma ke ovu ọma, ome mma nü ezi ọka. ¹⁰ Anú piohja, neeme masí nhne jaakpasú Nyenwe aí ovu ọso n'önü. ¹¹ Anú snó érnu ochichiri ke nwernu mkpuru bnáge nü nhne kekó nhne, kóvu anú bigbo be, ma nhne ọjo be mernu whuya iwhnne. ¹² Kwnornu nü o nötü iwhnnerne o kwu nhne ele zá noobnonu Chiokike nsní neeme nü mgwugwa. ¹³ Kóvu iwhnne jeeme kpakara nhne whuya iwhnne. ¹⁴ Kwnornu nhne ọbula ke iwhnne kpumernu búma nhne zí nü mgwugwa. Kam kpayarú, be karú,

"Tnenya, jí nye neezni anyarna,

jí nye nü lele nye nwñrnu önü, lizo,
Karaísi jøomukwasi i iwhnne a."

¹⁵ Anya dñ anú éli kpa anú noowu bùdnu anú. Anú wú bùdnu lele ele iwhnirniwhno, kóvu lele ele nwernu akóniche. ¹⁶ Anú gweru oghere ọbula anú nwernu rnú érnu ọma, kwnornu nü ele badnú nörornu érnu ojo k'agídá n'ige ka. ¹⁷ Anú búo ele iwhnirniwhno, tnúnuma, anú yisi éhni piohja, neeme masí nhne Nyenwe aí pioru. ¹⁸ Anú nwó manya ke naabna n'anya, ke jooolu bùdnu anú. Tnúnuma, anú gharu Enine Chiokike ma o mejhíja ovu anú. ¹⁹ Anú gweru eri ọma, eri özarni nü eri mkpoma ọso n'önü kanú ibne anú ọka, gweru kpakara mkpoma anú gwnñnu Nyenwe aí eri, ²⁰ nötüni Chiokike bú Nda mmamma ige ọbula kwnornu kpakara nhne nü rëwhna Nyenwe aí Jizosí Karaísi. ²¹ Ele Chiokike bitá éhni be nü mkpururu ibne anú kwnornu nü anú nösobisínu Nyenwe aí Karaísi.

Nzi nü nnwerne

²² Ele bú nnwerne anú bitá éhni anú nü mkpururu nzi anú lele nü anú bítaru éhni anú nü mkpururu Nyenwe aí. ²³ Kwnornu nü nzi bú risi nnwerne lele kpa Karaísi bú risi ogbako Chiokike. Ogbako Chiokike nü lele anq-éhni Karaísi. Karaísi bú Nye Oznohia ogbako a. ²⁴ Lele kpa ogbako Chiokike zí nü mkpururu Karaísi, kpam masí, nnwerne ọbula bitá éhni a nü mkpururu nzi a nü kpakara nhne.

²⁵ Ele bú nzi, anú whnú nnwerne anú n'anya lele kpa Karaísi whnúrnú ogbako a n'anya nwü kwnornu a, ²⁶ ma o mee a o zíri nsó, o gweruru ikwu-önü Chiokike nü mini snü a, mee a, o zíri ríchna. ²⁷ Karaísi mernu ka ma o chetenu ogbako wam n'éhni a, lele nhne zí igwugwu, nwée rune, móbú ruwhnu doliri odili, móbú nhne ọjo berere, tnúnuma, ogbako ke zí nsó, ke nwée önü. ²⁸ Kpam masí, nzi kwasiri o whnú nnwerne a n'anya lele kpa o whnúrnú nnwerne a n'anya whnúrnú éhni a n'anya. ²⁹ O zá badnú ọbula ke snornu éhni a irno, kóvu o nöoznu, neelekwa éhni a anya nkari. O bú masí kpa Karaísi neelekwa ogbako Chiokike, ³⁰ a bú nhne zí n'éhni Karaísi. ³¹ Kam kpayarú, nyerukna jaagháru nda a nü nne a, takwnusí n'éhni nnwerne a, be lawürü ghò otu badnú. ³² Ka bú nhne miri emi k'agídá, kóvu m nookwu gbasíri Karaísi nü ogbako Chiokike. ³³ Nyerukna ọbula n'esilawürü anú, whnú nü o whnúrnú nnwerne a n'anya lele kpa o whnúrnú éhni a, nnwerne masí, whnú nü o nöoso nzi a anya.

6

Rümu takíri nü ele mürnu be

¹ Rümu takíri, anú noobnonu ele mürnu anú nsní lele kpa Nyenwe aí pioru, kwnornu nü o búru ọma o mee kpam. ² Lele kpa be gbaru a n'ókwukwo nsó, "Sobisinu nda i nü nne i." Ke bú nhne mbóm ke Chiokike nyernu n'iwu ke nwernu mkwna. ³ I mee kpam, nhne jaagakwanú i nkari, ma i zíri bùdnu ogologo n'owa. ⁴ Ele bú nda, anú mée nhne jaakpasú rümu anú ovu owe éhni. Tnúnuma, anú gweru ikwu-önü Chiokike nöoznu, neezni be.

Ele əhi nü ele nwe be

⁵ Ele əhi, anú noobnonu ele nwe anú nsní, anú sò be anya, nötü ögwnu be. Anú gweru mkpoma anú neeme a lele anú neemenu a Karaísi. ⁶ Anú bñonu be nsní, o búo ke anya nöowhnu kpoi lele ele neeme nhne naamí badnú, kóvu noobnonu be nsní lele ele əhi Karaísi, ele neeme nhne Chiokike pioru hité nü mkpoma anú. ⁷ Anú gweru ovu ọma nörornu érnu lele nü anú bú əhi Nyenwe aí, búo ke badnú. ⁸ Kwnornu nü anú magwú nü Nyenwe aí jøokwu nye ọbula ögwo érnu ọma a, ma əhi móbú nye búo əhi.

⁹ Kpam masí, anú ele nwe əhi, anú mee masí ele əhi anú kpam. Anú kpási be ögwnu, hne anú mahíaru nü Nyenwe anú nü be zí n'oligwe. O zá neele badnú anya nü ruwhnu.

Mgwña ögwnu Chiokike

¹⁰ Ka bú ọka ipne-aznú m, anú gbasí rikne nü Nyenwe aí nü okne iknernema

ke a. ¹¹ Anụ woru kpakara mgwna ọgwnu Chiokike nyernu anụ, ma anụ nwernu rikne o gwuzogidne kpakara nhne ke Ek-wensu neeziya. ¹² Kwnornu nụ a zá nqolu ọgwnu megidne ele badnụ etekne. Kqvü a nqolu ọgwnu megidne kpakara ele ọchichi, megidne kpakara rikne, megidne kpakara ele nwe owa ke ọchichiri ka, megidne ele rẹnwu ojo ke zị n'olu. ¹³ Kam kpayarụ, anụ woru kpakara mgwna ọgwnu Chiokike nyernu anụ ma anụ nwernu rikne o gwuzo n'obochi ojo, nga anụ mezuru kpakara nhne, o gwuzoru chịm chịm.

¹⁴ Anụ jiknernu ọ lụ ọgwnu, anụ suru ezi ọka n'ikwnu anụ ke nụ lele ajnị. Anụ woru ome mma ke nụ lele mbno nụ mkpoma anụ. ¹⁵ Anụ gweru masi ojiknernu ọ kpó okwo izi ọma ke udno woru n'ochi lele okoro-ochi. ¹⁶ Tükwası n'olu ka, anụ gweru okwnata mkpoma nụ Chiokike ke nụ lele ekpeke anụ jeeji mesni kpakara mkpaktụ békwnu ke Ek-wensu naagba megidne anụ. ¹⁷ Anụ kpuru ọznohia nụ risi anụ ke nụ lele okpu-ọgwnu. Anụ gweru ama-ọgwnu ke Enine neenye, ama-ọgwnu wam bụ ikwu-ọnụ Chiokike. ¹⁸ Anụ neekpe okpukpe lele kpa Enine noodu anụ ige ọbula n'ònodi ọbula. Anụ neese nse kpa anụ neekpe okpukpe, anụ gwuzosi rikne kpa anụ neekpenu kpakara ele Chiokike okpukpe.

¹⁹ Anụ neekpenu m okpukpe masi ma Chiokike nyee m ikwu-ọnụ ke me kwesiri o kwu ige ọbula me kpumernu ọnụ m, ma m gweru ọnụ rikne mee ele badnụ mahia nhne miri emi ke izi ọma, ²⁰ ke me bụ nye izi a n'qro ikelu. Anụ kpenu m okpukpe ma m kpó m okwo izi ọma énwe ogwnu lele kpa me kwesiri.

Obekwu ikwu ipne-azny

²¹ Taikikosi bụ nnwø nda aị a whnurnu n'anya nye be kwesiri ọ kwnata mkpoma n'érnu Nyenwe aị jaakanụ anụ kpakara nhne gbasiri m, ma anụ mahia kpa me nụ, nụ nhne me neeme. ²² Ka bụ nhne me kwno neeziyanu anụ ya, ma anụ mahia kpa a nụ, ma ọ kasi anụ mkpoma.

²³ Uđno ke Chiokike Nda aị nụ Nyenwe aị Jizosı Karaısi dazinu ele kweru nụ Karaısi, o mee anụ whnụ ibne anụ n'anya kpa anụ naakwnata mkpoma nụ Karaısi. ²⁴ Oru ke Chiokike dazinu kpakara ele whnurnu Nyenwe aị Jizosı Karaısi n'anya n'ezi.

Okwukwo izi Polu gbaznennu Ele Filipai

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Polu gbaru okwukwo izi ka nga o zi n'ikelu nötunu ogbako Chiokike ke zi nü Filipai mmamma kwnornu nkesi nü okpukpe be. Ogbako Chiokike ke zi nü Filipai bu ogbako mbom Polu miteru n'eli ele Iropu. O kannu ele Karaïsi zi nü Filipai nü be kwsesiri o ta awhnñwhnu lele kpa Karaïsi taru, nü kpa Polu naata awhnñwhnu ige wam. O buju kpam, ele Filipai gweru a lele ngozi be nahiaru hite n'okwnata mfpoma be nwernu nü Karaïsi.

Agwna ele zi nü Filipai nookwu nü ele badnu kwsesiri o bita Iwu Mozizi, o búo kpam, nü be nwée ɔznohia. Polu kanu be neeze ele nü lele nkita (3:2-11). Snarnjima nü ovu oso n'ou jiharu okwukwo izi ka, kwnornu nü Polu myhiaru kpa o gweru onodi obula o whnñrnu ehni a mee nhne buju oma. Ovu sora u n'ou k'agida kpa o chenwanyarnu ovu oma ogbako Chiokike zi nü Filipai gesiri a. Polu kaa nü ele ke Chiokike kwsesiri o wu n'udno, neeche echiche lele kpa Karaïsi neeche.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu nü okpukpe (1:1-11)

Nhne bñdnu bñnu Polu (1:12-30)

Nhne atu ke Karaïsi (2:1-18)

Nhne gbasiri Timoti nü Epafroditusi (2:19-30)

Ele Chiokike nabnanyarnu (3:1--4:9)

Polu nötunu ele Filipai mmamma (4:10-20)

Obekwu ikwu ipne-aznu (4:21-23)

¹ Polu nü Timoti, ele izi Jizosi Karaïsi, naag-baznenu kpakara rñmu Chiokike ke zi nü Karaïsi Jizosi ele wu nü Filipai, be nü ele neelekota be, nü ele ernu okwukwo. ² Oru nü udno ke hi n'aka Chiokike Nda aij nü Nyenwe aij Jizosi Karaïsi dazinu anu.

Okpukpe nü otu mmamma

³ M nötunu Chiokike mmamma ige obula me chenwanyarnu anu. ⁴ M ji m snarnjima neekpenu kpakara anu okpukpe ige obula ⁵ kwnornu nü me nü anu bu ele ernu n'izi oma hite n'obochi mbom tem du kitna. ⁶ M kwnataru m ovu nü ka, nü nye wam ke panizoru ernu oma nü rime anu, joornuzu ernu wam tem du n'obochi Karaïsi Jizosi jaava.

⁷ O kwsesiri me vuru nhne ka nü mfpoma gbasiri anu, hne anu zi nü ovu m, ma m zi m n'ikelu, ma m zi naagbanu izi oma akebne, mōbu naakwnagidne a, kpakara anu neekehja igwe n'oru Chiokike nyeru m.

⁸ Chiokike bu nye akebne m, kpa o noogwnu m o whnñ anu anya hite n'owhnun'anya Karaïsi Jizosi.

⁹ Ka bu okpukpe m, ma ɔwhnun'anya anu n'ehni ibne anu naaba aba, hite nhne ɔmuma nü ogohobia, ¹⁰ ma anu nwernu rikne o mahia nhne ke kakwo mma, ma anu ziri snam, nwée otna tem du n'obochi Karaïsi jaava. ¹¹ Mkpuru ke ome mama ke hi nü Jizosi Karaïsi va jihia nü rime anu, ma igwugwu nü ɔznarni buju ke Chiokike.

Ikelu Polu mernu izi ɔma gbasa

¹² Rñmu nda m, m pioru ma anu mahia nü nhne obula ke dnakwasiri m, mernu izi ɔma gbasa. ¹³ Kpakara ele nse zi n'oro eze nü kpakara ele berere mahiaru nü m zi m n'ikelu kwnornu Karaïsi. ¹⁴ Ikelu be tñru m mernu ele kakwo n'esilawuru rñmu nda aij nü Nyenwe aij nwe ɔnu rikne o kwu ikwunu Chiokike n'ou siri rikne, be nwée ogwnu.

¹⁵ O bu n'ezu nü agwna be nookpo okwo izi ɔma n'owho-anya nü omegidne, kovu ele berere nookpo okwo izi ɔma Karaïsi kwnornu ovu ɔma. ¹⁶ Ele ipne-aznu neeme kpam n'owhnun'anya, kwnornu nü be magwü nü m zi m hna kwnornu izi ɔma. ¹⁷ Ele ke mbom nookpo okwo Karaïsi kwnornu nhne be jeerihia nü rime a, o búo n'ezu ɔka, ma be mee nhne joogbu m ɔgbugbu kpa me zi n'ikelu. ¹⁸ Kini mee? Ma be kporu okwo izi ɔma n'ezu ɔka mōbu n'aghigo, nhne zi mkpa bu be nookpo okwo Karaïsi. Ka bu risi nhne me kwno nqonwudna.

M jaazikoriri nqonwudna. ¹⁹ M maam nü kpa anu neekpenu m okpukpe, hite n'oyi aka ke Enine Jizosi Karaïsi, kpakara nhne dnakwasiri m jooburu nhne jeeme m whuya n'ikelu. ²⁰ Ka bu nü olile anya m siri rikne, nü iwhnerne jótou m n'apna obula, kovu m jeenwe ovu siri rikne ma kitna ma ige obula nü be jeegwelizo Karaïsi olu n'ehni m, hite nü bñdnu mōbu n'ēnwu. ²¹ Kwnornu nü kpa me zi bñdnu, m bu m ke Karaïsi, me nwü, o bu mbnarna. ²² O buru me ziri bñdnu n'ano-ehni, o jooburu ernu ke jaamí mfpuru. Ndaa ke me jeegweru? M maam ke ka mma. ²³ Nhne lawluru ka zi nqodoka m, o noogwnu m me la ma me nü Karaïsi daziri, bu ke kakwo mma. ²⁴ Kovu o zi mkpa me daziri bñdnu kwnornu anu. ²⁵ Ka dnornu m anya, m magwü m nü m jaadaziri, me nü anu jaazigidne, ma anu so oso, nwé snarnjima n'okwnata ovu anu. ²⁶ Ka bu me nü anu ziri, ovu oso n'ou anu nü rime Karaïsi jaazi agida kwnornu m.

²⁷ Nhne nü nhne obula mene, anu wu bñdnu ke kwsesiri izi oma Karaïsi. Me va o whnñ anu mōbu m väge m, mōbu m nñrnu

m nhne gbasiri anu hne me zi, m jaamahia nü anu gwuzosiri rikne n'otu enine, noolu ögwnu lele otu badnū kwnornu ögwnata ovu ke izi oma.²⁸ Anu kwé ele neemegidne anu kpasi anu ögwnu n'apna ögula. Ka jöobu nhne jeegesi be nü Chiokike joolulu be, kovu Chiokike jöoznho anu.²⁹ Kwnornu nü Chiokike nyeru anu oghere, o bjo o kweru nü Karaïsi kpoi, kovu o tanu a awhnwihnu.³⁰ Me nü anu noolu otu ögwnu. Anu whnūrnu kpa me luru ögwnu wam n'ige wheru ewhe, kitna anu noonu nü m zi köriri m naagba ötna.

2

Badnū ogwedna ehni a eli

¹ O bürü nü ögba inwe zjnu aj nü Karaïsi, o bürü nü ögnta mkpoma hite n'owhnun'anya a, o bürü nü omekorita zi n'Enine Nso, o bürü nü ovu oma ögula nü obirizi,² anu mee ma ovu oso n'onu m zu ozu, anu nwé otu echiche, otu ögwnun'anya, anu ziri n'otu enine nü echiche.³ O zá nye ögula mee nhne kwnornu nhne o jeenwehja möbu ovu ojo, kovu hite nü badnū ogwedna ehni eli, nye ögula kweru nü nye berere ka a mma.⁴ O zá nye ögula ke lebna anya nü nhne ke a kpoi, kovu nü nhne gbasiri ele berere.

⁵ Nye ögula nwé ovu ke Karaïsi Jizosi.

⁶ Nye, o bu n'ezi nü o bu Chiokike
méné a lele nhne anya rikne nü ya nü
Chiokike hna.

⁷ O sigbasiri kpakara nhne o nwernu,
o gweru ögndi ke nnwo izi,
be mee a lele badnū etekne.

⁸ O whuya iwhne lele badnū etekne,
o gwedna ehni a eli,
o bno nsnj du n'enwu,
bu enoru ke olu ögba.

⁹ Kam kpayaru, Chiokike jiri gwelizö a olu
kakwo kpakara nhne,
nyega a rëwhna ke kakwo kpakara
rëwhna,

¹⁰ ke bu nü rëwhna Jizosi kpakara mpnerne
ögchi joogbu,
nhne ke zi n'oligwe, ma n'owa, ma nü
mkpururu ögwa,

¹¹ kpakara riro jookwuhja nü Jizosi Karaïsi
bu Nyenwe aij,
ma be nyee Chiokike Nda igwugwu.

Noonwu lele mbo

¹² Kam kpayaru, ele me whnūrnu n'anya, anu noobno nsnj lele kpa anu neeme, o bjo nü ruwhnu m kpoi, ke kakwo, nga me zila ndundu. Anu gweru ögwnu nü ögzu biri biri rñyhiha ögznho anu.¹³ Kwnornu nü o bu Chiokike nye ögornu enoru nü rime anu, nye neeme anu kweru hite nü mkpoma anu, neeme nhne lele kpa echiche a jiri zi.

¹⁴ Kpa anu neeme kpakara nhne, anu gweme ötamü nü agirigo,¹⁵ ma anu bürü

ele nwéé ötna, ele zi snam, rümu Chiokike ele nwéé öru nü rime ebiri ele ojo ka hiri aghj, hne anu noonwu lele mbø n'owa.¹⁶ Anu jikwaru ikwu-önü ke budydu ka aka rikne, ma m gweru m anu mee oknomokno n'ögbochi Karaïsi, ke jeegesi nü m gbáge m eo etekne, möbu o dogbu ehni m n'erhu bjo nhne etekne.¹⁷ O bubyedi nü be jöowusi övnarna budydu m lele arjohna manya n'omezu arjohna, lele kpa enoru ögwnata ovu anu bu arjohna anu kwannu Chiokike, ovu ögoso m n'onu, m sno m anu ögönuwduna.¹⁸ Anu n'iwhuru anu snornu m nwé ovu oso n'onu nü ögönuwduna.

Nhne gbasiri Timoti

nü Epafroditusi

¹⁹ M neele anya nü Nyenwe aij jeekwe me ziyanu anu Timoti ige mati, ma ovu so m n'onu ngä me jöonu izi gbasiri anu.²⁰ M nwéé m nye berere nü lele ya, nye nhne gbasiri anu neemetü nü mkpoma n'ezi.²¹ Kwnornu nü nye ögula neele anya nü nhne ke a, o bjo ke Karaïsi Jizosi.²² Kovu anu magwü nü Timoti gesiri ehni a lele nnwo nü nda a, o znenu m izi, snornu m rnü enoru izi oma.²³ M neele anya nü m jeeziya a ige mati kpa nhne jaaganu hna me zi.²⁴ M kwnataru m Chiokike ovu nü me n'iwhuru m jaava whnū anu ige mati.

²⁵ Kovu m whnūrnu m nü o bürü oma me zihnahie Epafroditusi, nnwo nda m, nü nye enoru nü nye ögwnu ibne m, nye bu masi nye izi anu, nye anu ziyanu m o lebna anya nü mkpa naakpa m.²⁶ O ögognusü a rikne o whnū anu anya, kwnornu nü anu nüru nü o rjaru ehni igbugbu.²⁷ N'ezi, o rjaru ehni igbugbu, o gwnarnu mati o nwü. Kovu Chiokike dönnu a obirizi, o bjo ya kpoi, kovu ma me, o zi me nwe nhne igbugbu o'lolu nhne igbugbu.²⁸ Kam kpayaru, ovu ögoso m n'onu k'agida o ziya a. Nga anu joochnu a, ovu joooso anu n'onu, mkpoma jáala m mini berere.²⁹ Anu gweru okne ovu oso n'onu nabnanya a nü rëwhna Nyenwe aij, anu so ele nü lele ya anya k'agida.³⁰ Kwnornu nü o gwnarnu mati o nwü nü enoru Karaïsi. O gweruru budydu a n'aka a n'orunu enoru kpa anu nwéé rikne rnü.

3

Ezi ome mma

¹ N'ipne-aznü, rümu nda m, anu nwündna ögönuwdna nü Nyenwe aij. O zá noogbu m igbugbu o gbanu anu otu nhne ka berere, ka bu o bonyu anu oma.

² Anu neezeru ehni anu kwnornu rümu nkita, ele aruru-eli wam, ele noogbuja an-ehni.³ Kwnornu nü ai ele be kparu nka n'ezi, bu ele neekpenu Chiokike hite n'Enine a, ele ji Karaïsi Jizosi naanya risi, ele zá ögnotukwasí an-ehni mkpoma.

⁴ O bụ n'ezí nü m nwernu m nhne nü lele ka me ji nötukwasi mkpoma. O bürü nü badnụ obula nwernu nhne o jiri tükwasí mkpoma n'an-q-ehni, m nwernu m karqkwo. ⁵ Be kparu m nka nga me gbaru n'obochi esato, nye Izireli, nye avnurnu Benjamini, m bụ m nye Hiburu n'ezí. Nü nhne gbasíri iwu, m bụ m nye Farisi, ⁶ nye nwernu bekwnu nü mkpoma, naakpkana ogbako Chiokike ehni. Nü nhne gbasíri ome mma ke hi n'iwu, m nwée m qtna.

⁷ Kqv u kpakara nhne ke bnannu m iru, bụ nhne me gwnurnu nü nhne etekne kwnornu Karaísi. ⁸ Owe! M gwnurnu m kpakara nhne lele nhne etekne ma m mahia m nhne ke kakwo bụ o mahia Karaísi Jizosí Nyenwe m, nye me kwnornu nü a whu mwihu kpakara nhne. M gwnurnu m be lele nhne bnána nü nhne ma m rihja m Karaísi nü iru, ⁹ ma me nü ya bürü otu, hne me nwée ome mma ke aka m ke hiri n'iwu, kqv ome mma ke hiri n'ókwnta ovu nü Karaísi, ka bụ ome mma ke hi n'aka Chiokike hite n'ókwnta ovu. ¹⁰ M pioru m o mahia Karaísi nü iknernema olizo n'enwu a, ma m kehia m igwe n'awhnúwhnu a, nü lele ya n'enwu a, ¹¹ o bürü nü o jeekwe omume, ma m dū m n'olizo n'enwu ke ele nwurnu qnw.

Ogbazne nü ruwhnu

¹² Ka zá neegesi nü m nwehjala m kpakara nhne ka, móbü nü m dyla m ozu ozu. Kqv m naagbalí ma m nwudne m nhne wam, ke bụ nhne Karaísi kwno nwudne m. ¹³ Rñmu nda aj, m zá m nöogwnu ehni m nü m ji m a n'aka. Kqv ka bụ nhne me neeme, m neechetu kpakara nhne ke zí m n'aznú, nöodosni aka m nü nhne ke zí m nü ruwhnu. ¹⁴ M naagbalí neezne nü ruwhnu, ma m gbagia m nhne n'eso, ke bụ nhne Chiokike kwno sukwu m zne oligwe kwnornu Karaísi Jizosí.

¹⁵ Kam kpayarü, kpakara ai ele sozuru lele ele Karaísi nwernu mkpoma ka. O bürü nü nye obula n'esilawuru anu rí nhne zí ichne, Chiokike jeeme a o dno anuanya nkari nkari. ¹⁶ Ngwa ma a yisi ehni jikwaru kpakara nhne a nwernu nkari.

¹⁷ Rñmu nda m, anu snornu ele sno nhne atu m, anu hnata ele noowu bñdnu lele kpa a znirni anu ama. ¹⁸ Lele kpa me kannu anu agida ige, kpa me ji anya-mini ekwna naakanu anu kítña, agida ele badnụ noowu bñdnu lele ele irno ke ogba Karaísi. ¹⁹ Okwukwo bñdnu be bñ mwhu, chi be bụ rñwho be, nhne iwhnerne bụ igwugwu be. Kpakara mkpoma be tükwasiri nü nhne zí n'owa. ²⁰ Kqv a bụ rñmu oligwe. A zí neese Nye Oznohia ai ke jeehi n'oligwe va, nye bụ Karaísi Jizosí. ²¹ O jeegweru iknernema wam o jiri megbu kpakara nhne, biña be nü

mkpururu qchi a, gbanwo ano-ehni aí ka ke nwée rikne, mee a o nü lele ke a n'igwugwu.

4

¹ Rñmu nda m, anu bụ ele me whnurnu n'anya, ele o nöogwnu m o whnụ anya, anu bụ ovu oso n'ónu m nü ogwo érnu m. Anu gwuzosi rikne nü Nyenwe ai, ele me whnurnu n'anya.

Ezni

² M naariasno Udia nü Sintike, be ziri n'udno, kwnornu nü anu ele ke Nyenwe ai. ³ M naariasno masi i, nye érnu ibne m, yinu ele rinya ka aka ma be ziri n'udno. Kwnornu nü be sno m doqbu ehni be n'érnu okpo okwo izi oma, be nü Kilementi nü ele érnu ibne m ele berere, ele be gbaru rëwhna be n'ókwukwo ke bñdnu.

⁴ Anu nwüdnu qnwudna nü Nyenwe ai ige obula. M kwu kwno a berere, anu nwüdnu qnwudna. ⁵ Anu mee ma kpakara ele badnụ mahia ovu oma anu. Nyenwe ai zí ndundu. ⁶ Mkpoma lá anu mini kwnornu nhne obula, kqv anu gveru okpukpe nü otu mmamma chete kpakara nhne naakpa anu nü ruwhnu Chiokike. ⁷ Udno Chiokike ke kakwo kpakara ogohia chekwata ovu anu nü echiche anu nü rime Karaísi Jizosí.

⁸ N'ipne-aznú, rumu nda aj, anu naari oriri nhne be ezi oka, nhne obula bụ nhne nwernu igwugwu, nhne obula ke bürü oma, nhne obula ke zí ríchna, nhne obula ke be whnurnu n'anya, nhne obula ke nwernu otnutnu oma, o bürü nhne obula ke ka mma, ke kwestiri oznarni. ⁹ Kpakara nhne anu muhiaru, ke anu nahiaru nü ke anu nñrnü n'ónu m, móbü ke anu whnurnu nü rime m, anu neeme be. Chiokike ke udno jaadazinu anu.

Polu tñnu ele Filipai mmamma

¹⁰ M nöonwudna qnwudna nü Nyenwe ai kwnornu nü anu gwnaknernu érnu anu ke gbasíri m. Nhne gbasíri m neemetu anu nü mkpoma, kqv anu nwée oghere o gesi a.

¹¹ M zá m nookwu ka kwnornu nü mkpa naakpa m, kqv nü m maam kpa o dazíri nü rñwho ojiji n'ónodi obula me whnurnu ehni m. ¹² M magwy m kpa o zí nü mkpa, m magwy m kpa o zí nü ige me nwejiri nhne. M muhiaru m nhne tugwaru otugwa ke rñwho ojiji n'ónodi obula, móbü agwnu wiri móbü nü rñwho jiri ejí, o nwernu agida nhne móbü lele nye nhne kogwu. ¹³ M jeemeli kpakara nhne hite nye wam ke neeme m gbasíri rikne.

¹⁴ O bürü oma nü anu snornu m kehia igwe n'awhnúwhnu m. ¹⁵ N'ezí, okwolem anu ele Filipai bụ ele yinnu m aka nga me panizoru neezni izi oma. Nga me hi nü Masidonia nöowhuya, o zá ogbako Chiokike obula ke snornu m nü nhne gbasíri okesi nü

qnahoruhnhne, okwolem anu. ¹⁶ O b̄ubedi nga me zi n̄u T̄salonika, anu gweyanu m nkesi ige q̄bula me zi n̄u mkpa. ¹⁷ Ka zá neegesi n̄u m noopio nkesi, k̄ovu m noopio nhne jeeme anu nwehia nhne b̄uru oma. ¹⁸ M nahijaru m kpakara nhne anu ziyaru, t̄ukwasi kwno n'olu a. Anu gweyanu m kpakara nhne ke zi m mkpa, ke me nahijaru m n'aka Epafroditusi. Kpakara be b̄u nhne nwernu ̄eknarna oma, ar̄iohna ke nooso Chiokike ovu n'q̄nu ke q̄ nahoru. ¹⁹ Chiokike m jeenye anu kpakara nhne ke zi anu mkpa, hite n'aḡida ̄ekwnu a ke zi igwugwu n̄u Karāisi Jiz̄osi.

²⁰ Chiokike Nda āi nwe igwugwu d̄u ̄okwnukokwnu. Am̄im.

Obekwu ipne-azn̄u

²¹ Anu bekwu kpakara ele ke Chiokike ke zi n̄u Karāisi Jiz̄osi. R̄umu nda ele me n̄u be zi neebekwu anu. ²² Kpakara ele Chiokike zi ns̄o neebekwu anu, ke kakwo ele zi n'ezi-n̄u-qro Siza.

²³ Oru ke Nyenwe āi Jiz̄osi Karāisi daz̄inu enine anu. Am̄im.

Okwukwo izi Pôlu gbaznennu Ele Kolosi

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Kolosi bu əli-əhna ke zi mkpa nu rime Esia Matî. Pôlu nye gbaru okwukwo izi ka znélele Kolosi, kovu o nûrnu nu ele Karaïsi zi pi jgwuzosiri rikne n'okwnata ovu be (1:3-7; 2:6,7). Be nûrnu izi əma hite n'ənu otu nye be kwu Epafarasi nye wu pi (1:7; 4:12,13), kovu ya nu Pôlu zi nu ikelu (Failemoni 23) n'ige Pôlu gbaru okwukwo izi ka (1:14; 4:3,10,18).

Agida ele zi nu ogbako Chiokike ke zi nu Kolosi bûo ele Ju (1:27), ke kpayarü agida okpukpe zi ichne ichne nû omen'eli noopio o megbu be. Pôlu pioru be mahia nu Karaïsi zi n'oligwe nêechi kpakara rikne ke zi n'owa (3:1). Ka neegesi nu be jeekpenu Karaïsi kpo.

Karaïsi bu oyiyi ke Chiokike, nye be whnú anya.

Karaïsi bu nye risi kpakara nhne Chiokike keru.

Q masiri Chiokike o mee kpakara nhne wuru nu rime Karaïsi.

O mernu ka ma ya nu kpakara nhne ziri n'udno (1:15,19,20a).

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu (1:1,2)

Qtu mmamma (1:3-14)

Badnu nu ərnu Karaïsi (1:15---2:19)

Budnu ikne nu rime Karaïsi (2:20---4:6)

Obekwu ikwu ipne-aznû (4:7-18)

1 Mawa, Pôlu, nye izi Karaïsi Jizösi lele kpa echiche Chiokike jiri zi, nu nnwô nda ai Timoti, ² naagbaznenu rûmu Nda ai ele zi nsô, ele kwasiri okwnata mkpoma nu Karaïsi, ele ke zi nu Kolosi okwukwo. Oru nu udno ke Chiokike Nda ai dazinu anu.

Polu turu mmamma

3 A nötunu Chiokike mmamma, Nda Nyenwe ai Jizösi Karaïsi, neekpenu anu okpukpe ige əbula. ⁴ Kwnornu nu a nûrnu nhne gbasiri okwnata mkpoma anu nu Karaïsi Jizösi nu əwhnun'anya anu nwernu hne kpakara ele nsô Chiokike zi. ⁵ Olile anya ke be bïtannu anu n'oligwe neenye anu okwnata mkpoma nu əwhnun'anya ka. Anu nûrnu nhne gbasiri olile anya ka n'ezi əka ke izi əma, ⁶ bu izi əma ke vakwnusiri anu. Izi əma ka naamia mkpuru, nooso masi nu kpakara əwa, lele kpa o neeme n'esilawüru anu hite n'obochi anu nûrnu a, ghohia masi oru Chiokike n'ezi. ⁷ Anu nûrnu izi əma ka n'ənu Epafarasi nye izi ibne ai a whnûrnu n'anya, nye bu nye ərnu Karaïsi nye kwasiri okwnata mkpoma n'ənodi aij. ⁸ Q

kannu aij nhne gbasiri əwhnun'anya anu ke Enine Chiokike nyernu anu.

⁹ Kam kpayarü, hite n'obochi a nûrnu nhne gbasiri anu, a zi neekpenu anu okpukpe, nôorio Chiokike ma anu mahia echiche a nkarî nkari hite nu kpakara akponche nu oghohia ke Enine Chiokike neenye. ¹⁰ A nôorio ma anu wuru budnu ke jeegweyan Nyenwe aij igwugwu, neeme nhne jaaması Nyenwe aij n'apna əbula, naamı mkpuru əma zi odo n'ədo. Ka jeeme anu nooso, naamahia Chiokike nkari nkari. ¹¹ Anu bûru ele gbasiri rikne hite nu kpakara rikne nu iknernema ke zi igwugwu Nyenwe aij ma anu nwehia əsnuta mkpoma nu ndidi. Anu gweru ovu oso n'ənu ¹² nötunu Nda aij mmamma, nye mernu anu nwernu igwe n'esilawüru rûmu Chiokike zi nsô n'eli-eze ke iwhne. ¹³ Kwnornu nu Chiokike dohiaru ai n'aka nye wam nêechi nu rime əchichiri, kwubnanya aij n'eli-eze ke Nnwô a, nye əwhnûrnu n'anya. ¹⁴ O nyernu aij ogbahia ke bu əgbâru mmehie.

Karaïsi kakwo kpakara nhne

¹⁵ Karaïsi bu oyiyi ke Chiokike, nye be whnú anya. Karaïsi bu nye risi kpakara nhne Chiokike keru. ¹⁶ Chiokike keru kpakara nhne hite n'aka a, kpakara nhne ke zi n'oligwe nu əwa, nhne anya ənowhnu nu nhne anya zá ənowhnu, be bu ele dazi nu ngadna eze, móbü ele nwernu rikne nu ele nêechi əchi nu ele nwernu iknernema. Chiokike keru kpakara nhne hite n'aka a, ma kpakara nhne nyee a igwugwu. ¹⁷ Q zi tütu nhne əbula, kpakara nhne jikötaru n'otu nu rime a. ¹⁸ Ya bu risi əhni a, ke bu ogbako Chiokike. Ya bu opanizo nu mkpuru mbom ke ele hiri n'ənwu lizö, ma əbûrnu nye risi kpakara nhne. ¹⁹ Kwnornu nu q masiri Chiokike o mee ma kpakara nhne əbûrnu, wuru nu rime Karaïsi. ²⁰ O mernu ka ma ya nu kpakara nhne ziri n'udno, ma nhne ke zi n'owa ma nhne ke zi n'oligwe, ma ya nu be mee udno hite n'əvnarna a ke əwusaru n'əolu əgba.

²¹ Nu mbom, anu bu ele zi ikere hne Chiokike zi nu ele irno n'ovu anu kwnornu n'ərnu ojo anu. ²² Kovu kïtna, o mernu anu nu ya ziri n'udno hite n'ənwu Karaïsi nwernu n'anq-əhni, ma o gweru anu chete nu ruwhnu a, ele zi nsô, nwée oru móbü nhne be bnornu be, ²³ əbûrnu nu anu gwuzosiri rikne n'okwnata ovu, ele gwuzo kwem, anu kwé nhne əbula gweme anu n'olile anya izi əma ke anu kweru. Ka bu izi əma ke anu nûrnu, be kporu okwo a nu kpakara mkpururu oligwe, ke me Pôlu bu nye izi a.

Ernu Pôlu

²⁴ M ənonwudna ənwudna kïtna kwnornu awhnûrnu me taru nu risi anu, m ji m

ano-əhni m mezu nhne ke gwnarnu gbasiri awhnūwhnu Karaisi taru, kwnornu ehni a, ke bu ogbako Chiokike.²⁵ M ghoro m nye izi əgbako Chiokike hite n'ərnu Chiokike nyernu m me zni anu ikwu-ənu Chiokike n'ozuzu oke a.²⁶ Ikwu-ənu Chiokike ka bu nhne ke tugwaru otugwa agida ige nü agida ebiri, kitna, o kpumennu a ele nsə a.²⁷ O masiri Chiokike o mee ele ke a mahia nhne tugwaru otugwa ke bu nü ekwnu ke zi igwugwu bu ke ele býo ele Ju. Ekwnu ka bu Karaisi nü rime anu, bu olile anya nü anu jeekehia igwe n'ebube a.

²⁸ A nəokpo okwo gbasiri Karaisi, nəodo ele badnū aka nü nsni, neezni nye əbula hite n'akoniche Chiokike nyernu aij, ma a gweru nye əbula chete nü ruwhnu Chiokike nü ozu oke kwnornu Karaisi.²⁹ Kam kpayarú, m ji m kpakara rikne Karaisi nyernu m ke nəornusi ərnu rikne, m nəodogbu ehni m n'ərnu ka.

2

¹ M pioru m anu mahia kpa me nəodogbu ehni m n'ərnu kwnornu anu nü ele zi nü Laodisia, nü kpakara ele whnūlele m anya.² Ka bu ma be kwnagidne be n'ovu, ziri masi n'otu n'owhnun'anya, ma be nwehia kpakara əkwnu ke oghohia ke zuru ozu, ka jeeme be mahia nhne tugwaru otugwa ke Chiokike, ke bu Karaisi.³ Kpakara nhne ke tugwaru otugwa zi nü rime a, ke bu akoniche nü nhne əmuma.⁴ M naakanu anu ka, anu kwé nye əbula duwhu anu hite n'ikwu-ənu ke nəoso n'ənu.⁵ O bu n'əzi nu me nu anu zila n'anəhni, koyu me nü anu zi nü enine. O nəoso m kpa me nəowhnun nü anu noowu bñdnu lele kpa o kwasiri, noogwuzo kwem n'əkwnata ovu ke zi nü Karaisi.

Karaisi neegwuya bñdnu n'əzi

⁶ Lele kpa anu nahiaru Karaisi Jizəsi lele Nyenwe aij, anu dazigidne noowu bñdnu nü rime a.⁷ Anu gba egwngwnu nü rime a, anu wulizo ehni anu lele əro kpa ə bu ntü-əli əro, gbası rikne n'əkwnata ovu lele kpa be znirni anu, otu mmamma jihja ovu anu.

⁸ Anu kwé badnū əbula duwhu anu hite nü ikwu-ənu etekne nü aghigho ikwu-ənu bnána nü nhne, ke knosiri aka n'omen'əli ke ele badnū nü rēnu ojo mati mati ke əwa ka, býo ke Karaisi.

⁹ Kwnornu nü kpakara nhne Chiokike bu wu nü rime Karaisi n'anəhni a.¹⁰ Chiokike mernu anu sozu nü badnū nü rime Karaisi, nye bu risi kpakara ele nwernu rikne nü ele əchichi.¹¹ Be kparu anu nka nü rime a, ke bu ogweme mmechie anu, ə buo nka ke be jiri aka ele badnū kpa, koyu nka ke Karaisi n'iwhuru a kparu.¹² Hne be likötari anu nü ya n'owuwu-mini, be gwelizəkota anu hite

n'əkwnata ovu anu n'iknernema Chiokike, nye mernu Karaisi hi n'ənəwu lizə.

¹³ Anu bu ele nwurnu onwu nü rime mmechie, anu bu ele býo ele Ju be kpála nka. Koyu Chiokike mernu anu snornu Karaisi ziri bñdnu, kpa ə gbarunu aij kpakara mmechie aij.¹⁴ Dókaru kpakara əkwwukwo be gbaru nü kpakara iwu ke megidnernu aij, o gweme be, kpogidne be n'ogba Jizəsi.¹⁵ Chiokike nahorū kpakara ele əchichi nü ele nwernu rikne iknernema, kpası be iwhnerne nü ruwhnu əhna, neegesi nü o megburu be hite n'ogba Jizəsi.

¹⁶ Kam kpayarú, anu kwé nye əbula gweru nhne anu neeri əmobu nhne anu nəonwo, əmobu nü anu zá naabita mmemem okpukpe, əmobu ənwa əkne, əmobu Obochi Ozukwa Inwe, kpe anu ikpe.¹⁷ Kpakara nhne ka bu enine nhne ke jaava, koyu risi nhne bu Karaisi.¹⁸ Anu kwé nye əbula ke ə naaması o gwedina ehni a əli nü okpenu ele enine izi mee anu bñru ele kwésile, ə bu n'əzi nü nye wam ka nü ə whnūrnu əwhnurniny gbasiri be, ovu ke badnū a mernu a ə bñru nye nganga n'etekne.¹⁹ Nye wam bu nye gwemernu ehni a nü Karaisi, nye bu risi ehni, nye mernu kpakara rüknnanu nü rækpu əchichi nü aka knekəta n'otu. Kpa ə nəoznu kpakara ehni, o nooso lele kpa Chiokike neeme a nooso.

²⁰ Anu snornu Karaisi nwü ənəwu, o mernu anu nwernu ehni anu whoga nü rikne rēnu ojo mati mati ke əwa ka. Kini mernu anu noowu bñdnu lele nü anu bu ke əwa, naabita iwu be?²¹ Bu ke karu, "Anu kpá ka aka, anu rátu a riro, anu kpá əkiyari aka."²² Kpakara iwu ka gbasiri nhne ke joowhu kpa ele badnū jiri be rnü ərnu əmobu rikwo be, iwu ele ka kno aka nü nhne ele badnū nyernu n'iwu nü izinizi be.²³ Kpakara izinizi nü kpa nü lele nhne nwernu akoniche, ke bu okpenu Chiokike lele kpa badnū karu be kpenu a, ogwedina ehni be n'eli, nü ome anəhni nhne rikne, koyu be nwée rikne bnosni echiche ojo ke ovu.

3

Owu bñdnu zi nso

¹ Hne ə bu nü anu nü Karaisi hiri n'ənəwu lizə n'otu, anu bñta ovu anu nü nhne zi n'olu, hne Karaisi dazi n'eli n'akarikwnunga Chiokike.² Anu neeché echiche nü nhne zi n'olu, ə buo nü nhne zi n'əwa.³ Kwnornu nü anu nwurnu ənəwu, bñdnu anu nü Karaisi bu nhne tugwaru otugwa nü rime Chiokike.⁴ Nga Karaisi nye bu bñdnu anu joowhuya iwhne, anu joosno a whuya iwhne, kehia igwe n'igwugwu a.

⁵ Anu mee ma kpakara nhne ke bu nhne əwa nwü ənəwu, kpakara ome oyi, ózi ríchna,

egwnurnu nhne ojo, echiche ojo nü anyaku, ke nü lele əkwa rənənu.⁶ Kam kpayarū, ovu owe əħni Chiokike naadnakwasj kpakara ele zá noobno nsni.⁷ Ka bù kpa anu wuru bùdnu nga anu bù ele ke əwa.⁸ Kóvu kitna, anu gweme kpakara nhne ka nü rime anu, ovu owe əħni, ənūma, irno ovu, qajka, nü ikwu-ənū zila ríchha nü mgbele-ənū anu.⁹ Q zá nye əbula għanu ibne a aghalaghala, hne anu gwemernu badnū əknani wam nü kpakara ərnu ojo a.¹⁰ Anu worulem badnū ikne lele iwo. Chiokike neeme anu ziri ikne ma anu mħuha nhne għasiru nye kpru anu.¹¹ Q zá nhne zì ichne nü hne nye Giriki mōbu nye Ju zì, nye be kparu nka nü nye be kpágħi nka, nye izne, nye nü lele anghia,* əħni mōbu nye bħo əħni, kóvu Karaissi bù kpakara nhne, nye zì maši nü rime kpakara badnū.

¹² Kam kpayarū, lele kpa ele Chiokike hoħiari, ele nso a, ele o whnurnu n'anya, anu waru obirizi, ovu əħna, ogwedna əħni anu əli, ozi wohnerne nü əsnata ovu lele iwo.¹³ Anu naagidne ibne anu, għarun ibne anu nhne əbula be mehieru anu. Anu għarun ibne anu lele kpa Chiokike n'iwhuru a għarunnu anu.¹⁴ Tükwasi n'olu kpakara nhne ka qwhnun'anya, bù nhne ke neeknegidne kpakara be n'otu n'apna ke zuru ozu.

¹⁵ Anu kweru ma udno ke Karaissi neechi ovu anu, lele ele bù otu badnū, ele Chiokike sukwur bna n'udno. Anu nqotu mmamma.¹⁶ Anu kweru ma ikwu-ənū Karaissi għeru əkwnu a wuru nü rime anu, kpa anu ji akoniche neezni ibne anu nhne, neezni be eżni. Anu nqogħwru eri əħna, eri əznarni, nü eri mkpoma oso n'ənū, għeru ovu anu nqotunu Chiokike mmamma.¹⁷ Nhne əbula anu neeme, o bù n'ikwu-ənū mōbu nhne aka neeme, anu mee kpakara nhne nü rēwhna Nyenwe aji Jizos, nqotunu Chiokike Nda mmamma hite nü a.

Ezi-nu-oro nye Karaissi

¹⁸ Ele bù nnwerne, anu biża əħni anu nü mkpururu nzi anu, kpa o kwersi ele noosno Nyenwe aji.

¹⁹ Ele bù nzi, anu whnū nnwerne anu n'anya, anu mée be nhne rikne.

²⁰ Ele bù rūmu, anu noobnonu ele mħarru anu nsni nü kpakara nhne, ka bù nhne Nyenwe aji noopio.

²¹ Ele nda, anu mékō rūmu anu ovu owe əħni, o zì inwe gwu be.

²² Ele əħni, anu noobnonu ele nwe anu n'əwa nsni nü kpakara nhne, anu neeme be, o bħo ngä be neele anu anya ma anu bħru ele əħna be, kóvu ma ngä be zá neele anu anya. Anu għeru ovu anu nqoso be anya n'ezi, nqotu ogħġu Nyenwe aji.²³ Nhne

əbula anu neeme, anu għeru kpakara ovu anu mee be lele ele nqornunu Nyenwe aji ərnu, o bħo lele ele nqornunu ele badnū ərnu.²⁴ Anu magħwū nü anu neeme jekk əħni mħarru nü nqornunu ərnu.²⁵ Nye əbula ke nqornu ərnu ojo jaanahja əgħo ərnu ojo n'aka Chiokike. Chiokike zá neele badnū anya nü ruwhnu.

4

¹ Ele nwe ele əħni, anu mee əħni anu nhne bħru əħna nü nhne kwersi, kwnornu nü anu nwerlu Nyenwe anu ke zì n'oligwe.

Agħida ezni

² Anu gwemexx aka n'okpe okpukpe, neese nse, nqotu mmamma.³ Anu kpenu aji okpukpe masi, ma Chiokike għamani aji əħna o zni iżi əħna, ma a kpo okwo nhne tugħwaru otugħwa ke Karaissi. Ka bù nhne mernu me zì n'ikelu.⁴ Anu kpe okpukpe ma m kpo m okwo izi əħna ka kpa ele badnū joqghohha a, ka bù ərnu me kwersi o rnū.⁵ Anu għeru akop kpa agħwa əħna n'esilawru ele bħo ele Karaissi. Anu għeru oghere əbula anu nwerlu mee nhne.⁶ Anu mee ma otnurita otnutnu anu bħru nhne nwerlu ovu əħna, ke nqoso n'ənū lele aru, ma anu mahja nhne anu jaasa nye əbula.

Obekwu ikwu ipne-aznū

⁷ Taịlkosi, nnwq nda a whnurnu n'anya nü nye ərnu Nyenwe aji ke kwersi əkwnata ovu, nye izi ibne aji, jaakanu anu kpakara nhne għasiru m.⁸ M neeziyanu anu ya ma anu mahia kpa a zì, ma o mee ovu si anu rikne.⁹ Ya nü Qnesimosi sno naava, nye bù nnwq nda a whnurnu n'anya kwersi əkwnata ovu, nye bħu maši otu nü rime anu. Be jaakanu anu kpakara nhne ke neeme hna.

¹⁰ Arışitakosi, nye me nü a zì n'ikelu neebekwu anu, ma Makij, nnwq nwene Banabasj. Anu nñurhu nhne għasiru a, anu nabnanya a ngä o varu.¹¹ Jizos, nye be kwu Jositosi neebekwu anu. Ka kwolem ele Ju ibne m me nü be sno nqornu ərnu əli-eze Chiokike, be neeme ovu si m rikne.

¹² Epafarasi, nye bħu otu nü rime anu nü nye izi Karaissi Jizos neebekwu anu. O zì naagħba qtna n'okpukpe nü risi anu, naarijasno Chiokike ma anu gwuzosi rikne n'ome nhne bħu echiche a, bħru masi ele sozuru nü badnū.¹³ M naagħbanu a akebne nü o nqorsusi ərnu rikne kwnornu anu nü ele zì nü Laodisia nü Hı̧rapoli. ¹⁴ Enyi aji Lukwu wħoddia a whnurnu n'anya, nü De-masi neebekwu anu.¹⁵ Anu bekwunu m rūmu nda ele zì nü Laodisia, nü Nimfa, ma ogħako Chiokike zì n'oro a.

* ^{3:11} nye nü lele anghia əkwa kwo ke mbɔm kwuru: nye Siktitia

¹⁶ Kpa anụ gwnụrnu ọkwukwo izi ka, anụ whnụ nụ be gwnụrnu a n'ogbako Chiokike ke zi nụ Laodisia. Anụ gwnụ masị ọkwukwo izi me gbanṇu ele Laodisia.

¹⁷ Anụ kanụ Akiposi, “Whnụ nụ i rnụkworu ेrnụ i naahịarụ n'aka Nyenwe aj.”

¹⁸ Mawa, Pqlu, ji aka m gba obekwu ikwu ka. Anụ chenwanya nụ m zi m n'ikelu. Oru Chiokike dazịnụ anụ.

**Okwukwo izi
ke Mbom
Polu gbaznennu
Ele T̄şalonika**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Polu panjorou ogbako Chiokike ke zi n̄u T̄şalonika (2:13,14) nga o noornu Ȅrnu o ji nooznu Ȅhn̄i a. N̄u rime Ȅli-ohna ka zi mkpa n̄u rime Girisi bu hne agida ele naakwa r̄enwu gh̄oru ele Karaisi (1:9). Be bu ele kwesiri Ȅkwnata m̄kpoma, ke mernu izi oma Nyenwe ai gbasaru n̄u kpakara Ȅli wam (1:8). Elegh̄i anya okwukwo izi ka jooburu okwukwo izi mbom Polu gbaru, m̄bu okwukwo mbom be gbaru n̄u T̄şitamenti ikne.

Nga agida ele badn̄u lizoru megidne Polu, o gbazne At̄ensi. Omekwo, o zizne Timoti zne lekwa kpa ele Karaisi nooso (3:6-10). Nga Timoti hiehnarnu, o nyernu Polu Ȅtnutnu b̄ru oma gbasiri ele Karaisi zi n̄u T̄şalonika.

Kpa be zi neese oyuva Nyenwe aj, agwna be z̄ima noornu Ȅrnu. M̄kpoma naala ele berere mini kwnornu n̄u agwna be nw̄urnu, k̄v̄u Nyenwe aj yávage. Polu gbal̄i o mee ma be mahia nhne jeeme nga Nyenwe ai jaava (4:13-15), n̄u kpa be kwesiri o wu b̄udn̄u be (5:1-11).

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu (1:1-3)

Nhne at̄u ke Ȅkwnata m̄kpoma ele T̄şalonika (1:4---3:13)

B̄udn̄u ke n̄oso Chiokike ovu n̄onu (4:1-12)

Nhne be jeele anya a nga Nyenwe aj jaava (4:13---5:11)

Ezni ipne-azn̄u n̄u obekwu ikwu (5:12-28)

¹ Mawa, Polu n̄u Sailasi n̄u Timoti naagba okwukwo gbaznenu ogbako Chiokike ke zi n̄u T̄şalonika n̄u r̄ewhna ke Chiokike Nda n̄u Nyenwe aj Jiz̄osi Karaisi.

Udno n̄u oru daz̄inu an̄u. ² A nootunu Chiokike mmamma n̄u risi kpakara an̄u ige obula, neekpenu an̄u okpukpe. ³ A neechenwanya Ȅrnu an̄u ige obula n̄u Ȅkwnata ovu an̄u n̄u ruwhn̄u Chiokike Nda aj, n̄u Ȅrnu Ȅwhnun'anya an̄u, n̄u Ȅsuta m̄kpoma an̄u ke hi n̄u olile anya an̄u nw̄ernu n̄u Jiz̄osi Karaisi.

Nhne at̄u ke Ȅkwnata ovu

⁴ Ele me whn̄urnu n̄anya, Chiokike whn̄urnu an̄u n̄anya, ka kpayar̄u o j̄iri h̄oru an̄u b̄ru ele ke a. ⁵ Kwnornu n̄u izi oma a znirni an̄u váḡe n̄ikwu-Ȅn̄u etekne, k̄v̄u o ji iknernema n̄u Ȅkwnagidne ke Enine Ns̄o mee an̄u mahia ezi Ȅka. An̄u magw̄u kpa

a wuru b̄udn̄u aj n̄esilawuru an̄u. ⁶ An̄u gh̄oru ele m̄uhiaru nhne hite n̄ole aj n̄u Nyenwe aj anya. O bu n̄ezi n̄u an̄u taru agida awhn̄uw̄nu, k̄v̄u an̄u j̄iri ovu oso n̄onu nabnanya izi a znirni an̄u hite n̄Enine Ns̄o. ⁷ Kam kpayar̄u, an̄u j̄iri b̄ru ele be ji gbu at̄u n̄esilawuru ele kweru ekwe n̄u kpakara Masidonia n̄u Akaya. ⁸ Ikwu-Ȅn̄u Chiokike hiri n̄onu an̄u gazu kpakara ohna, o búo n̄u Masidonia n̄u Akaya kpo. Ȅkwnata ovu an̄u n̄u Chiokike zuru kpakara Ȅwa, o zá nhne berere a jookwu gbasiri a. ⁹ Be nookwu n̄u an̄u nabnanyarn̄u aj nkari, n̄u kpa an̄u sigbasiri Ȅ kwanu r̄enwu neekpenu Chiokike ke zi b̄udn̄u n̄u ezi Ȅka. ¹⁰ An̄u zi neese Nnw̄o a ke hi n̄oligwe, nye o mernu o hi n̄enwu lizo, Jiz̄osi nye dohiaru aj n̄ovu owe Ȅhn̄i Chiokike ke naava.

2

Ernu Polu n̄u T̄şalonika

¹ R̄umu nda aj, an̄u magw̄u n̄u ige aj n̄u an̄u daz̄ikotaru n̄otu búo nhne etekne. ² O bu n̄ezi n̄u a taru awhn̄uw̄nu n̄u nhne iwchnerne n̄u Filipai kpa an̄u magw̄u, k̄v̄u Chiokike yinu aj aka o zni izi oma a megidne okne Ȅkpagbu. ³ Nhne a noorio an̄u búo hite n̄u nhne ojo m̄bu echiche ojo, a zá noopio Ȅ gh̄onu an̄u aghigho. ⁴ Tn̄unuma, a nookwu oka lele ele Chiokike kwnataru ovu yisi izi oma n̄aka aj. A zá noopio o mee nhne jaamasj ele badn̄u, k̄v̄u a neeme nhne j̄oso Chiokike ovu n̄onu, nye magw̄u nhne zi n̄ovu aj. ⁵ An̄u magw̄u n̄u a jíle ikwu-Ȅn̄u ke jeeme badn̄u tne eri, a kpúsnine ruwhn̄u aj n̄aghigo, ma a rigbu ele badn̄u, Chiokike bu nye akebne aj. ⁶ A zá noopio ele badn̄u zn̄arni aj, m̄bu an̄uwa m̄bu ele berere.

O bu n̄ezi n̄u a bu ele izi Karaisi, k̄v̄u a kwéle o b̄ru ivu rinya nyee an̄u. ⁷ K̄v̄u a n̄u lele nyerinya neechi nnw̄o rema n̄esilawuru an̄u, nye anya d̄uru Ȅli, ji wohnernerne n̄oognu r̄umu a. ⁸ Ȅwhnun'anya a nwernu hne an̄u zí kpayar̄u, Ȅ masiri aj an̄u snornu aj kehia igwe, o búo n̄izi oma Chiokike kpo, k̄v̄u o b̄ru n̄u o kwe omume, n̄u b̄udn̄u aj masi kwnornu n̄u an̄u zí aj m̄kpua. ⁹ R̄umu nda m, m magw̄u m n̄u an̄u jeechenwanya, kpa a j̄iri aka aj lawuru rn̄u Ȅrnu iwnehnie n̄u abal̄i, ma a gharu Ȅ b̄ru ivu rinya hne an̄u zí kpa a n̄okpo okwo izi oma Chiokike n̄esilawuru an̄u.

¹⁰ Chiokike bu nye akebne aj ma an̄uwa masi, kpa a wuru b̄udn̄u zí ns̄o, n̄u ome mma ke nw̄ée oru n̄esilawuru an̄u ele kweru ekwe. ¹¹ An̄u magw̄u n̄u a mesnoru an̄u lele kpa nda neemesino r̄umu a. ¹² A zi naakwnagidne an̄u, n̄osnuta an̄u ovu ma an̄u noowu b̄udn̄u lele kpa ele Chiokike sukwuru, ma an̄u bna n̄eli-eze a n̄u igwugwu a.

¹³ Kam kpayar̄, a n̄oötunu Chiokike mmamma ige obula kwnornu n̄ anu nahoru ikwu-ou Chiokike ke anu n̄urnu n̄'onu aij. Anu gwérule a lele n̄ o bu ikwu-ou ke badn̄, kovu o bu ikwu-ou Chiokike ke noornu ērnu n̄ rime anu ele kweru ekwe. ¹⁴ Anu b̄uru ele sno očhi ogbako Chiokike ke z̄i n̄ Judiya, ele ke Karaisi Jiz̄osi. Anu taru awhn̄uhnu n̄'aka ele eli anu lele kpa ogbako Chiokike taru awhn̄uhnu n̄'aka ele Ju. ¹⁵ Ka bu ele gburu Nyenwe aij Jiz̄osi n̄ ele ̄whn̄urninya, chihala aij. Be mej̄oru Chiokike mee mas̄i ele badn̄ nhne rikne. ¹⁶ Ka bu ma a gharu o kwunu ele buo ele Ju ikwu-ou Chiokike, ma Chiokike zn̄ohia be. Be z̄i n̄oötukwasí mmehie n̄ risi be, tem ovu owe ̄ehni Chiokike dnakwasí be.

*O n̄oogwnu Polu
o zne T̄esalonika*

¹⁷ Kovu r̄umu nda aij, nga a wh̄ogaru hne anu z̄i ige mat̄i n̄ano-ehni, o búo n̄ echiche, o n̄oogwnusi aij rikne o whn̄ anu anya. ¹⁸ O mas̄i aij o vakwnusi anu, agida ige, mawa Polu pioru o va, kovu Ekwensi bnosnirni aij. ¹⁹ Anu bu olile anya n̄ igwugwu n̄ ovu oso n̄'onu a nwernu n̄ga Nyenwe aij Jiz̄osi jaava, ²⁰ N'ezi, anu bu igwugwu n̄ ovu oso n̄'onu aij.

3

¹ Kpa a nwée rikne naagidne a berere, a kpebi o daziri n̄ At̄ensi n̄iwhuru aij. ² Kam kpayar̄, a ziyan Timoti nnwo nda aij n̄ ye sno aij noornu ērnu Chiokike naagbasáa izi oma Karaisi, ma o kwnagidne anu, mee mas̄i ma ̄okwnata ovu anu si rikne. ³ Anu kwé nhne ̄ornurna mee nye obula whoga n̄'onodi a. Anu magw̄u nhne ̄ornurna jpodonu nye Karaisi obula. ⁴ Nga ai n̄ anu z̄i, a kannu anu n̄ be jaakpakna aij ehni. Anu whn̄urnu n̄ ka mezur̄. ⁵ Kam kpayar̄, kpa me nwée rikne gwuzoli n̄ mkpoma m n̄ nhne gbasiri anu, m ziya Timoti ma m mahia m kpa anu n̄ n̄'okwnata ovu. Ovu laru m mini ma nye ̄ornurna wam o kwnamana anu n̄'okwnata ovu, ma ērnu aij n̄ risi anu b̄uru nhne etekne.

*Izi nkasi ovu Timoti
gweyar̄*

⁶ Nga Timoti hi hne anu z̄i hiehna, gweyannu aij otnutnu oma gbasiri ̄okwnata ovu n̄ ̄owhnun'anya anu, o kannu aij n̄ anu neechenwanya nhne b̄uru oma gbasiri aij ige obula, n̄ o n̄oogwnu anu o whn̄ aij anya lele kpa o n̄oogwnu mas̄i aij o whn̄ anu anya. ⁷ Kam kpayar̄, r̄umu nda aij, a nwernu okasi ovu n̄ rime awhn̄uhnu aij kwnornu ̄okwnata ovu anu. ⁸ N'ezi ̄oka, a nwernu b̄udnu ikne kwnornu n̄ anu gwuzo kwem

n̄ rime Nyenwe aij. ⁹ A jénwe rikne t̄unu Chiokike mmamma kpa o kwesiri kwnornu n̄ ovu oso n̄'onu a nwernu n̄ ruwhnu Chiokike n̄ risi anu. ¹⁰ A z̄i neekpe okpukpe iwhn̄ehnie n̄ abal̄i ma a nwe rikne whn̄ anu anya ma a nyee anu nhne ke z̄i anu mkpa n̄'okwnata ovu.

¹¹ Kitna, a neekpe Chiokike Nda aij n̄iwhuru a n̄ Nyenwe aij Jiz̄osi gbamanu aij apna ma a vakwnusi anu. ¹² Nyenwe aij mee ma ̄owhnun'anya anu ba aba k'agida n̄ risi nye obula, lele kpa ̄owhnun'anya aij z̄i n̄ risi anu. ¹³ Chiokike gba anu inwe ma anu z̄i snam, z̄i mas̄i ns̄o n̄ ruwhnu Chiokike Nda aij nga Nyenwe aij Jiz̄osi n̄ ele ns̄o a jaava.

4

*Budnu ke jooso Chiokike
ovu n̄'onu*

¹ Ke ipne-azn̄u, r̄umu nda aij, a riásno anu wuru b̄udnu ke jooso Chiokike ovu n̄'onu, lele kpa a noowu. Bikno, anu neeme kpam neezne n̄ ruwhnu kwnornu Nyenwe aij Jiz̄osi. ² Anu magw̄u nhne a znirni anu bu hite n̄ rewhnu Nyenwe aij Jiz̄osi.

³ Ka bu nhne Nyenwe aij noopio ma o bita anu ns̄o, ma anu whoga n̄ nhne obula ke z̄ila r̄ichna lele ome oyi, ⁴ ma nye obula m̄uhia kpa o jeejikwaru ̄ehni a * n̄ apna ke z̄i ns̄o n̄ igwugwu, ⁵ o búo ome nhne t̄u iwhnerne ke n̄oogwnu be lele kpa ele máa Chiokike neeme. ⁶ O z̄á nye mej̄o nwene a n̄ nhne n̄ kpa móbu ghogbu a. Nyenwe aij jaata kpakara ele neeme nhne ojo ka awhn̄uhnu lele kpa a kannu anu, do mas̄i anu aka n̄ ns̄ni. ⁷ Anu magw̄u n̄ Chiokike súkwule aij ma a b̄uru ele z̄ila r̄ichna, kovu ma a wuru b̄udnu z̄i ns̄o. ⁸ Kam kpayar̄, nye obula ke j̄uru odo aka n̄ ns̄ni ka j̄ula badn̄, kovu Chiokike nye nyerunu anu Enine Ns̄o a.

⁹ N̄ nhne gbasiri ̄owhnun'anya ke r̄umu nda, o z̄ila mkpa a gbanu anu ̄okwukwo, kwnornu n̄ anu magw̄u n̄ Chiokike znirni anu whn̄ ibne anu n̄anya. ¹⁰ N'ezi, anu whn̄urnu kpakara r̄umu nda ele z̄i n̄ Masiona n̄anya. A naariásno anu neemeko kpam neezne n̄ ruwhnu.

¹¹ Anu gbal̄i noowu b̄udnu z̄i wohnernerne, neeme nhne ke gbasiri anu, anu rn̄usí ērnu rikne lele kpa a znirni anu, ¹² ma ele búo ele ke Chiokike n̄oso anu anya, anu gharu o dnakwaru n̄'ehni nye obula.

Nyenwe aij vawa

¹³ R̄umu nda aij, o búo oma anu z̄i n̄ oma ama n̄ nhne gbasiri ele nw̄urnu ̄onwu, ma o gharu gbu anu igbugbu lele ele nwée olile anya. ¹⁴ A kweru n̄ Jiz̄osi nw̄urnu ̄enwu, hi mas̄i n̄'enwu liz̄o, kpam mas̄i, a

* ^{4:4} kpa o jeejikwaru ̄ehni a móbu, kpa ya n̄ nnwerne a joowu

kweru n̄u Chiokike jeeme ele nw̄urnu ɔn̄u n̄u rime Jiz̄osi joosno a va.¹⁵ Lele kpa ikwu-ɔn̄u Nyenwe āi kwuru, n̄u āi ele z̄i b̄udnu, tem d̄u ige Nyenwe āi jaava, jéenwe rikne beru ele nw̄urnu ɔn̄u ɔsno.¹⁶ Kwnornu n̄u Nyenwe āi n̄iwhuru a jeegwero okne nk̄oli hi n̄oligwe hiedna, n̄u nk̄oli nye risi enine izi, n̄u qidna okwodu Chiokike. Ele nw̄urnu n̄u rime Karāisi jeebe oso lizo.¹⁷ Omekwo, be jeegwelizo āi ele z̄i b̄udnu neese a n̄u be n̄u rime erumeru znekwnusi Nyenwe āi n̄olu. Āi n̄u Nyenwe āi jaazi kpam ɔkwnukownu.¹⁸ Kam kpayar̄u, an̄u gweru ikwu-ɔn̄u ka naakasitaru ibne an̄u mkp̄oma.

5

Jiknernu kwnornu ɔbochi Nyenwe āi

¹ K̄itna, r̄umu nda āi, q̄ z̄ila mkpa q̄ gbanu an̄u ɔkukwo gbasiri ige n̄u ɔbochi nga nhne ele ka jeeme,² kwnornu n̄u an̄u magwu nk̄ari nk̄ari n̄u ɔbochi Nyenwe āi jaava lele nye buznu n̄abalı.³ Nga ele badn̄u neeche “Uđno n̄u eli-oji-iyi,” aghom jaavakwnusi be n̄ibiri, lele kpa rime neeme nnwerne z̄i rime, be jéenwe rikne gbanahoru a.

⁴ Kovu an̄u z̄ila n̄u rime ɔchichiri r̄umu nda āi, ke jeeme ɔbochi wam vakwnusi an̄u n̄ibiri lele nye buznu.⁵ Hne an̄u b̄u r̄umu ke iwhne n̄u r̄umu ke ɔbochi, a w̄u b̄udnu ke abalı m̄obu ke ɔchichiri.⁶ Kam kpayar̄u, a n̄u lele ele berere, ele neezni anyarna, kovu a b̄u ele tn̄egwu etne n̄u ele anya d̄uru eli.⁷ Kwnornu n̄u ele anyarna neezni anyarna n̄abalı, ele manya, manya noogbu be n̄abalı.⁸ Kpa a b̄u r̄umu ke iwhne, a b̄uru ele anya d̄uru eli, ele wogwu ɔkwnata ovu n̄u ɔwhnun'anya lele mbno mkp̄oma, a gweru olile anya ɔznohia kpuru n̄u risi lele okpu-ogwu.⁹ Kwnornu Chiokike súkwule āi ma a ta awhn̄uhnu ke ovu owe ehni a, kovu ma a nwehia ɔznohia hite Nyenwe āi Jiz̄osi Karāisi.¹⁰ Jiz̄osi Karāisi nw̄urnu ɛn̄u n̄u risi āi, ma a snornu a z̄iri b̄udnu, a tne etne m̄obu a z̄i n̄anyarna.¹¹ Kam kpayar̄u, an̄u naakasi ibne an̄u ovu, noowu ibne an̄u lele ɔro lele kpa an̄u neeme n̄ezi.

Ezni ipne-azn̄u ke Polu

¹² K̄itna r̄umu nda āi, a naarjasno an̄u, an̄u sobisinu kpakara ele n̄oornu ɛrn̄u n̄esilawuru an̄u, b̄u ele n̄oognu an̄u n̄u rime Nyenwe āi.¹³ An̄u nyee be igwugwu ke agida, an̄u whn̄u be n̄anya kwnornu ɛrn̄u be. An̄u wuru n̄udno n̄esilawuru ehni an̄u.¹⁴ R̄umu nda āi, an̄u gbalı d̄o ele ime mgwu aka n̄u nsni, an̄u kwnagidne ele n̄oottu iwhnerne, an̄u yinu ele nw̄ée rikne aka, an̄u gweru enwerne ovu mesno kpakara badn̄u nhne.¹⁵ Q̄ zá nye ji nhne ojo kw̄uhnata nhne ojo. Kovu an̄u gbalı ma an̄u nwe mkp̄oma ɔma

n̄ehni ibne an̄u ma kpakara ele badn̄u ige ɔbula.

¹⁶ An̄u nw̄udna ige ɔbula.¹⁷ An̄u kpe okpukpe ige ɔbula.¹⁸ An̄u n̄oottu mmamma n̄onodi ɔbula, kwnornu n̄u ka b̄u nhne Chiokike noopio n̄aka an̄u n̄u rime Karāisi Jiz̄osi.

¹⁹ An̄u mésni b̄ekwnu ke Enine Nsø.²⁰ An̄u léndá iži ɔwhnurninya anya.²¹ An̄u tule kpakara nhne, an̄u nw̄ukwaru nhne ke b̄uru ɔma aka rikne,²² kovu zeru kpakara nhne ke b̄uo ɔma.

²³ Chiokike ke udno n̄iwhuru a jaabita an̄u nsø n̄apna ke zuru ozu. Chiokike bija enine an̄u, n̄u mkp̄uru ovu n̄u an̄o-ehni an̄u n̄apna nw̄ée ɔru tem d̄u ige Nyenwe āi Jiz̄osi Karāisi jaava.²⁴ Nye wam sukwuru an̄u b̄u nye kwasiri ɔkwnata ovu, o jeeme nhne ka.

²⁵ R̄umu nda āi, an̄u bikno, kpenu āi okpukpe.²⁶ An̄u bekwutaru ehni an̄u lele ele sno Karāisi.²⁷ M ji m r̄ewhna Nyenwe āi naakaa an̄u gw̄u ɔkukwo iži ka n̄u nsni kpakara r̄umu nda.

²⁸ Oru ke Nyenwe āi Jiz̄osi Karāisi dazigidnenu an̄u.

**Okwukwo izi
ke Ebo
P̄olu gbaznennu
Ele T̄esalonika**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka

P̄olu panizorū nötötunu Chiokike mmamma kwnornu okwnta m kpöma nü owhnun'anya ele T̄esalonika ke nooso oso ige obula (1:3). O bù n'ezi nü be naagawhe agida mmekpēhni, P̄olu naakanu be nü Chiokike nötolute okwnta m kpöma be nwernu nü hne o zì, o zá naata be awhnūwhnu (1:4,5).

Be whnūrnū okwukwo izi ke otu badnū karu nü P̄olu gbaru, ke nookwu nü Nyenwe aij valəm (2:2). Kóvu P̄olu nqodo be aka nü nsnj be kwékō nye obula duwhu be, kwnornu nü Nyenwe aij jáava tem "nye ojo wam" whuya iwhne (2:3).

P̄olu jíri okpukpe mesni okwukwo izi ka (3:16).

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu (1:1,2)

Otu mmamma nü okpukpe (1:3-12)

Nyenwe aij yáavage (2:1-12)

Buru nye be kwsiri okwnta m kpöma (2:13-17)

Kpe okpukpe, rnü masi ernu (3:1-15)

Okpukpe ipne-aznū (3:16-18)

¹ Mawa, P̄olu, nü Sailasi nü Timoti naagba okwukwo gbaznenu ogbako Chiokike ke zì nü T̄esalonika, anu ele Chiokike Nda aij nü Nyenwe aij Jizosi Karaïsi. ² Oru nü udno ke hi'n'aka Chiokike Nda aij nü Nyenwe aij Jizosi Karaïsi dazigidnenu anu.

Otu mmamma nü okpukpe

³ A kwsiri nötötunu Chiokike mmamma nü risi anu ige obula, ke kakwo kwnornu nü okwnta ovu anu nooso oso kpakara obochi lele kpa owhnun'anya anu nooso masi oso n'ehni ibne anu. ⁴ A ji anu noolu onu n'esilawuru ogbako Chiokike kwnornu nü okwnta ovu anu gwuzo kwem nü ruwhnu okpakna ehni nü nhne ɔrnurna anu naagawhe.

⁵ Ka neegesi nü ikpe Chiokike zì snam, ke kpayarù, be joogwnusi anu nü ele kwsiri o bna eli-eze Chiokike ke anu kwno naata awhnūwhnu. ⁶ Chiokike bù nye zì snam. O jaakpakna ele naakpakna anu ehni. ⁷ O jeeme anu ele be naakpakna ehni zukwaru inwe, ma ajla masi. Ka joobu nga Nyenwe aij Jizosi jaava hite n'oligwe, ya nü ele enine izi a zì rikne ny lele békwnu noowu va-a-a. ⁸ O jaata kpakara ele māa Chiokike awhnūwhnu nü ele zá noobno nsnj izi ɔma gbasiri Nyenwe aij Jizosi. ⁹ O jaata be awhnūwhnu okwnukoknu, chima be nü

ruwhnu Nyenwe aij nü igwugwu ke ikernerema a. ¹⁰ N'obochi o jaava, ele ke a zì nsj nü kpakara ele kweru nü ya jeenyé a igwugwu, jaa a mma. Anu joosno ele kweru ekwe kwnornu nü anu kweru izi ɔma a znirni anu.

¹¹ Ka bù nhne a vu n'ovu neekpenu anu okpukpe ige obula, ma Chiokike aij gwnusi anu ele kwsiri osukwu ikwu a, hite n'iknernema a mee kpakara nhne ɔma anu vu n'echiche mezu nü kpakara nhne anu neeme bürü nhne hi n'okwnata ovu. ¹² Ka bù ma be znarni rēwhna Nyenwe aij Jizosi kwnornu nü anu, ma anu kwnornu ya, hite n'oru Chiokike aij nü Nyenwe aij Jizosi Karaïsi.

2

*Badnū wam
ke noolulu Iwu*

¹ Nhne gbasiri ɔvuva ke Nyenwe aij Jizosi Karaïsi nü kpa a jeeznekwnus a, a naarijasno anu rümu nda aij, ² m kpöma lákoh anu mini, ogwnu tükö anu kwnornu agwna izi owhnurninya, möbü izi berere, möbü okwukwo izi be naakaa nü a gbaru, ke naakaa n'obochi Nyenwe aij jeehiehna whelem. ³ Anu kwé nye obula duwhu anu n'apna obula, kwnornu nü obochi Nyenwe aij jeehiehna jáava tem okne olulu wam nü nye wam noolulu iwu va. Nye wam bù nye Chiokike jaata awhnūwhnu okwnukoknu, ⁴ O joovulizö ehni a olu megidne kpakara chi ele badnū neekpenu. O joogwuzote ehni a n'Oro Nsö Chiokike kaa nü o bù Chiokike.

⁵ Anu chenwanya nü m kannu m anu nhne ka nga me nü anu zì. ⁶ Anu magwü nhne noobnosni a ma o gharu o whuya iwhne kítña, kóvu be jeegesi nye ojo wam n'ige kwsiri. ⁷ Kwnornu nü rikne nye wam noolulu iwu nöornu ernu nü mgwügwa kítña, kóvu nye wam ke noobnosni a jaazi koriri noobnosni a tem be gweme a n'apna. ⁸ Ige wam be jookpume nye wam noolulu iwu, nye Nyenwe aij Jizosi jeeji inwe ke onu a gbu nü hite n'onwu va-a-a ke ɔvuna a. ⁹ Nga nye wam noolulu iwu jaava, Ekwensu jeegesi ernu ndu-ehni o kpahie anya zì odo n'odo nü nhne elekema nü ernu tü n'anya, ¹⁰ nü kpakara ernu ojo o jeeji nooduwuh ele nöonwu ɔnwu. Be whu etekne kwnornu nü be kwéle o kweru ezi ɔka ma Chiokike zñoħia be. ¹¹ Kam kpayarù, Chiokike ziznenu be rikne o mee nhne býo ɔma ma be kweru aghalaghala, ¹² ka bù ma kpakara ele kwéle o kweru ezi ɔka, ele whnūrnū aruru-eli n'anya bürü ele ikpe Chiokike marnu.

Gwuzosi rikne

¹³ Kóvu a nötötunu Chiokike mmamma ige obula kwnornu anu rümu nda aij, ele Nyenwe aij whnūrnū n'anya. Hite n'opanizo, Chiokike

hohiaru anu ma o znophia anu hite n'ērnu Enine Nso ke neeme anu ziri nso, kwnornu nu anu kweruru ezi ọka.¹⁴ Kam kpayar, o sukwuru anu hite n'izi oma aij, ma anu kehia igwe n'igwugwu Nyenwe aij Jizosi Karaisi.¹⁵ R̄mu nda aij, anu gwuzoru kwem, anu jikwasi nhne a znirni anu rikne, hite n'ikwuso mōbu ọkwukwo izi a gbaru.

¹⁶K̄tna, Nyenwe aij Jizosi Karaisi n'iwhuru a nū Chiokike Nda aij, nye whnurnu aij n'anya, hite n'orū o nyernu aij nū olile anya b̄ru ọma, mee a gwuzosí rikne,¹⁷ gba anu inwe, mee anu gbasí rikne nū kpakara ērnu ọma nū ikwu-ọnū.

3

Anu kpenu aij okpukpe

¹ Ke ipne-aznū, r̄mu nda aij, anu kpenu aij okpukpe ma izi Nyenwe aij ḡbasa k'agida, nwernu masi igwugwu a lele kpa o zi n'esilaw̄ru anu.² Kpe masi ma Chiokike dōhia aij n'aka ele ojo nū ele ar̄uru-eli, kwnornu nū o b̄uo kpakara badnū nwernu ɔkwnata ovu.³ K̄vū Chiokike b̄u nye kwsiri ɔkwnata ovu, o jeenye anu rikne, kpusni anu hite n'aka nye ojo wam.⁴ A t̄ukwasiri Nyenwe aij mkpoma nū anu zi k̄oriri neeme neezne nū ruwhnu kpakara nhne a nyernu anu n'iwu.⁵ Nyenwe aij duru mkpoma anu du n'owhnun'anya Chiokike nū ɔsnuta mkpoma ke zi nū rime Karaisi.

O dō aka nū nsn̄i gbasiri ime mgw̄u

⁶ R̄mu nda aij, a ji r̄ewhna Nyenwe aij Jizosi Karaisi neenye anu iwu, anu zeru nnwō nda ọbula ke b̄u nye ime-mgw̄u, nye zā noowu b̄udnu lele kpa nhne a znirni anu.⁷ Kwnornu nū anu magw̄u kpa anu kwsiri o snornu nhne atu aij. A b̄uo ele ime-mgw̄u nga aij nū anu zi.⁸ A r̄ige wiri nye ọbula ke a kw̄ula ogwo. Tnunuma, a dogburu ẹhn̄i aij n'ērnu iwhnehnie nū abalí, n̄oornu ērnu ma a gharu o b̄ru iwu riňa nyee anu.⁹ Ka b̄uo nū a nwéé rikne nahoru anu nhne, k̄vū ma a b̄ru ele anu joomuhia nhne n'aka be.¹⁰ Nga aij nū anu zi, a znirni anu nhne ka, "O b̄ru nū nye ọbula jōornu ērnu, o r̄i wiri."

¹¹ A n̄onu nū agwna ele badnū dazi etekne, be mée nhne ọbula, ele nookwu ọka gbásila be.¹² A ji r̄ewhna Nyenwe aij Jizosi Karaisi neenye be iwu, be gbasí rikne, rn̄phia nhne be jeeri.¹³ Rikne gw̄u anu r̄mu nda aij n'ome nhne b̄ru ọma.

¹⁴ Nye ọbula ke zā naabiṭa nhne a gbaru n'okwukwo izi ka, anu hnata nye wam ama. Anu nū nye wam mék̄o nhne ọbula, ma iwhnerne t̄ a.¹⁵ K̄vū anu mée be ele irno anu, anu zni be ezni lele r̄mu nda.

Obekwu ikwu ipne-aznū

¹⁶ K̄tna, Nyenwe aij ke udno n'iwhuru a nyee anu udno ige ọbula n'apna ọbula. Nyenwe aij dazigidnenu kpakara anu.

¹⁷ Mawa, P̄olu, ji aka m gba obekwu ikwu ipne-aznū ka. Ka b̄u nhne neegesi nū mawa gbaru obekwu ikwu ipne-aznū ke me gbaru.

¹⁸ Oru Nyenwe aij Jizosi Karaisi dazigidnenu kpakara anu.

**Okwukwo izi
ke Mbom
Poju gbaznennu
Timoti**

Nhne gbasiri Okwukwo izi ka
 Timoti snornu Poju zne izne, rnū masi ḋernu izi ọma Karaịsi. Timoti nū Poju nwernu otu ọkwnata mkpoma, kam kpayarụ, Timoti nū lele nnwō ke Poju murnu (1:2). Timoti bū nyē ẹrnu ke Poju kwnataru mkpoma k'agida.

Ọ bū n'ezi nū Poju gbaznennu Timoti okwukwo izi ka, kovu o kwuru agida nhne ke gbasiri kpakara ogbako Chiokike. Poju kahiaru kpa be jeeji nōohoru ele risi ogbako Chiokike. Ọ kaa nū ele Karaịsi kwasiri neekpenu ibne be okpukpe. A nwernu otu Chiokike nū Karaịsi Jizosi, nye nwernu rikne o kwuru ai znekwnusi Chiokike.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu (1:1,2)

Budnu ogbako Chiokike (1:3—3:13)

Nhne tugwaru otugwa ke okpukpe ai (3:14-16)

Poju znirni Timoti ezni (4:1—6:21)

¹ Mawa, Poju, nye izi Karaịsi Jizosi lele kpa Chiokike Nye Oznohia aij nyernu n'iwu nū ke Jizosi Karaịsi nye bū olile anya aij.

² M naagbañznu Timoti nnwō m n'ezi n'okwnata ovu okwukwo.

Chiokike Nda aij, nū Nyenwe aij Jizosi Karaịsi nyee i oru, obirizi nū udno.

*Anu zero iznizni
aghlaghala*

³ Lele kpa me kannu i nga me neezne Masidonia, daziri n'Efesoși ma i bnosni ele zni iwu aghlaghala ma be kwusi o zni nhne nū kpam. ⁴ Be túwhuma ige o zni ọtnutnu ruwhere nū osnusno ọmumu kwó okwo. Kpakara nhne ka, tnunuma be jeeme ẹrnu Chiokike ke hi n'okwnata ovu neezne nū ruwhnu, be noovuya okewa. ⁵ Ka bu ma i zni ele badnū be whnruta n'anya hite nū mkpoma zì snam nū ovu bürü ọma nū ezi ọkwnata ovu. ⁶ Agwna ele badnū kpawhulem, snornu ikwu-ونu etekne. ⁷ Be noopio ọ bürü ele zni iwu, kovu be māa nhne be nookwu, ọ bū n'ezi be nookwusi a rikne.

⁸ A magwụ nū iwu bürü ọma, ọ bürü badnū mekwa a nkari. ⁹ A magwụ nū be kwnóge ele mee mma bīta iwu, kovu ele noolulu iwu nū ele risi rikne, ma ele māa Chiokike, nū ele mmehie, ele zīla ríchna, ele tū ọgwnu Chiokike, ma ele noogbu badnū, ele noogbu nne nū nda be, ¹⁰ ele neeme oyi, nū omekorita nyerukna nū ibne a, nū omekorita nyerinya nū ibne a, ele neerne ọhi, ele aghlaghala, ele kwú ezi ọka n'ikpe, nū kpakara nhne ọbula ke neemegidne

iznizni ka zì snam. ¹¹ Iznizni ka bū izi ọma wam ke zì igwugwu ke hi n'aka Chiokike nye nwe ngozi. Chiokike nyernu m izi ọma ka n'aka me bīta.

*Oru Nyenwe aij
nyernu Poju*

¹² M nötunu Karaịsi Jizosi Nyenwe aij mmamma nye nyernu m rikne, nye gwnüsiri m nye kwasiri ọkwnata ovu, mee m bürü nye nōornu a ḋernu. ¹³ O bū n'ezi nū m bū m nye nookwulu a nū mbom nū nye kpakarny ele ke a ẹhni, nū nye mee nhne rikne, kovu o dōnu m obirizi kwnornu nū m mernu m kpakara nhne ka nū ọma ama nū ókwe ekwe. ¹⁴ Nyenwe aij wükwasiri m oru a zì agida nū ọkwnata ovu nū ọwhnun'anya a ke zì nū rime Karaịsi Jizosi.

¹⁵ Ka bū ikwu-ونu ke kwasiri ọkwnata ovu, ke nye ọbula kwasiri o kweru, Karaịsi Jizosi varu n'owá ọ znohia ele mmehie, me bū nye risi ele mmehie. ¹⁶ Ka bū nhne kpahiaru Chiokike jiri donu m obirizi, me nye risi ele mmehie ma Karaịsi Jizosi gesi ọsnuta ovu a zì ogologo ma m bürü m nhne atu nyee ele jeekweru nū ya ma be nwehia budnu kwó okwo. ¹⁷ Kitna, eze ke zì ọkwnokokwu, nye nwú ọnwu, nye be whnú anya, nye ya nū nsnunu a bū Chiokike, ya nū nsnunu a nwe igwugwu nū oson'anya tim tom. Amim.

¹⁸ Timoti nnwō m, m neenyi i iwu ka lele kpa ọwhnurninya be whnurnu gbasiri i n'ige wheru ewhe, snornu nhne be kwuru gbasiri i, ma i nwernu rikne lü ọgwnu ọma lele nye Karaịsi. ¹⁹ Jikwasi ọkwnata ovu i rikne nū ovu zì snam. Agwna ele badnū ghasarụ be, ke kpahiaru ogbo ọkwnata ovu be kpuru. ²⁰ N'esilawuru be bū Hajmenousi nū Alékizanda ele me sigbasiri n'aka Setani ma be mūhia gharu o kwulu Chiokike.

2

Kpa be kpe okpukpe

¹ Ke mbom, m naakaa, anu kpe okpukpe nū risi kpakara ele badnū, nōorio arriyo, nötunu Chiokike mmamma. ² Anu kpenu ele eze nū kpakara ele zì n'ochichi okpukpe, ma a wuru budnu udno nū budnu bürü ọma, nötöu ọgwnu Chiokike. ³ Ka bū nhne bürü ọma, ke nōoso Chiokike Nye Oznohia aij mkpoma n'ou, ⁴ kwnornu nū Chiokike noopio ma ọ znohia kpakara ele badnū, ma be mahia ezi ọka.

⁵ Otu Chiokike zì, otu nye ibno zì n'esilawuru Chiokike nū badnū. Nye ibno wam bū Karaịsi Jizosi, ⁶ nye gweru ẹhni a nyega ma ọ bürü nhne ogbahia ke kpakara badnū. Chiokike gesiri aij ka n'ige kwasiri. ⁷ Ka bū nhne mernu Chiokike hōhiaru m ma m bürü nye nōokpo okwo nū nye izi. Ka bū ezi ọka, ọ býo aghlaghala, Chiokike hōhiaru

m m a b̄ru m nye zni nhne ke ezi oka
o kwnata ovu ke ele b̄uo ele Ju.

⁸ M noopio n̄u rime ogbako obula ele rukna
chilizo aka lawuru zi ns̄o n̄okpukpe énwe
ovu owe éhni n̄u agigo.

⁹ M noopio ele rinya masi yiri eyi lele kpa
o kwesiri, ke b̄ru ̄ma n̄anya. Ele rinya kpá
risi gburu okne ̄nu, m̄bu t̄ru golu m̄bu
palj, m̄bu woru iwo gburu okne ̄nu,¹⁰ k̄vou
rn̄u ̄rnu ̄ma, bu ke kwsiri ele rinya ele ka
nu be neekpenu Chiokike.

¹¹ Ele rinya kwsiri o daziri bii, m̄hia
nhne hite n̄orube risi. ¹² M̄ kwéle m̄ ny-
erinya zni nhne m̄bu ziri n̄u risi nyerukna,
o kwsiri o daziri bii. ¹³ Kwnornu n̄u
Chiokike beru osno kpu Adam, omekwo, o
kpu Ivu. ¹⁴ Setani dñuhie Adam, k̄vou o
duhieru nyerinya wam, o gho nye mme-
hie. ¹⁵ K̄vou Chiokike j̄oznobia ele rinya
hite n̄omumu nnw̄o* o b̄ru n̄u be jeenwe
o kwnata ovu, n̄u ̄whnun'anya, n̄u ̄z̄i ns̄o n̄u
anya udno.

3

Ele risi ogbako Chiokike

¹ Ka bu ikwu-onu ke kwsiri be kwnata
ovu. O b̄ru n̄u nye obula ke pioru o b̄ru
nye risi ogbako Chiokike, o noopio nhne b̄ru
̄ma. ² Kitna, nye risi ogbako Chiokike jooburu
nye nwéé ̄tna, nye nwernu otu nnwerne,
nye anya udno, nye mkpoma d̄ru eli, nye
be noosonu anya, nye nookwubna ele izne,
nye nwernu rikne o zni nhne,³ nye nwó
okne manya, nye mée nhne rikne, enwerne
badn̄u, nye zá nookno ̄ka, nye whnúge ̄wai
n̄anya.

⁴ Nye risi ogbako Chiokike jooburiri nye
nwernu rikne chikwa ezi-n̄u-oro a nkari,
r̄mu a jooburu ele noobnonu a ns̄i, nooso
a anya. ⁵ (O b̄ru n̄u nye obula nwéé rikne
chikwa ̄ro a nkari, ndaa kpa o jeenwe rikne
legidne ogbako Chiokike anya?) ⁶ O jooburu
nye varu ikne n̄ogbako Chiokike, o zí o
mee oknomokno, dnabna n̄otu ikpe ̄omuma
wam lele Ekwensu. ⁷ O jooburu nye nwernu
r̄ewhna ̄ma n̄ederezi, o zí o dnabna n̄u nhne
iwhnerne n̄u mb̄ta Ekwensu.

⁸ Ele dikneni masi jooburu ele be noosonu
anya, ele ezi ̄ka, ele nwó okne manya, ele
zá noopio iru zile ezi. ⁹ Be jeeji mkpoma b̄ru
̄ma jidnesi ezi ̄ka ke Chiokike nyernu aí
rikne gbasíri o kwnata ovu. ¹⁰ Be jeebe osno
kpa be iru, o b̄ru n̄u o zá nhne ke megid-
nernu be, be b̄ru dikneni ogbako Chiokike.

¹¹ Ele nnwerne be masi jooburu ele
nnwerne ̄son'anya, ele zá nookwu ̄ka
etekne, k̄vou ele ovu ̄ma, ele be kwsiri o
tükwasí ovu n̄u kpakara nhne.

¹² Nye dikneni jooburiri nye nwernu otu
nnwerne, nye n̄echikwa r̄mu a n̄u ezi-n̄u-
oro a nkari. ¹³ Ele noornu ̄rnu be nkari
jeenwehia ovliz̄o n̄olu b̄ru ̄ma, be joog-
wuzosi rikne n̄okwata ovu ke zí n̄u rime
Karaishi Jiz̄osi.

Nhne tugwaru otugwa ke okpukpe aí

¹⁴ M naagbanu i okwukwo ka, o bu n̄ezi n̄u
m̄nee anya n̄u maava wara wara. ¹⁵ K̄vou
o b̄ru me gbu ̄kwnu, m̄naagba ma i mahia
kpa ele badn̄u jaabīta ̄hni be n̄u ezi-n̄u-oro
Chiokike ke bu ogbako Chiokike ke zí bñdnu,
ke bu n̄snusnu ̄ro n̄u nt̄u-eli ezi ̄ka. ¹⁶ A
zá neesigha ̄ka, nhne tugwaru otugwa ke
okpenu Chiokike zí agida,
Jiz̄osi whuyaru iwhne n̄an-ehni,

Enine Ns̄o gbaru akebne a,
ele enine izi whn̄rnu a,
be kp̄oru okwo a n̄esilaw̄ru kpakara
mba,
ele badn̄u kweru a n̄owa,
Chiokike kwuru a la n̄oligwe
n̄igwugwu.

4

Polu zmirni Timoti ezni

¹ Enine Ns̄o kwuru kpa o dnornu anya
n̄u ige ipne-azn̄u n̄u ele badn̄u joowhoga
n̄okwata ovu snornu enine ke nooduwuhu
n̄u nhne ele r̄enwu ojo neezni. ² Ka bu
iznizni ke ele ruwhnu lawuru neezni
n̄aghahaghala, ele jiri rugwe b̄ekwnu da
akoniche be. ³ Be kwéle ele badn̄u l̄u
nnwerne m̄bu gb̄o n̄zi, be kanu ele badn̄u
be r̄i agwana wiri, ke Chiokike keru ma ele
kweru ekwe gweru ̄tu mmamma ri, bu
ele mahiaru ezi ̄ka. ⁴ Kwnornu n̄u kpakara
nhne Chiokike keru b̄ru ̄ma, o zá ke badn̄u
jéeri, o b̄ru n̄u o gweru a, tu mmamma. ⁵ Be
ji ikwu-onu n̄u okpukpe Chiokike bita wiri
ns̄o.

⁶ O b̄ru n̄u i kanu r̄mu nda kpakara nhne
ka, i jooburu nye izi Karaishi Jiz̄osi ̄ma, nye
be jiri ezi ̄ka ke okwata ovu n̄u iznizni ̄ma
ke i snornu zñu. ⁷ O zá nhne i jí q̄tnutu
ruwhre etekne n̄u ̄ka ele nnwerne okno
badn̄u mee, zñuhia ̄hni i ma i b̄ru nye nootu
ogwnu Chiokike. ⁸ Kwnornu n̄u ̄qñuznu
ke an-ehni nwernu iru mati, k̄vou ̄maha
Chiokike bnarnu iru n̄u kpakara nhne, o
vugwu mkwna ke bñdnu ka n̄u bñdnu ke
jaava.

⁹ Ka bu ikwu-onu ke be kwsiri o tükwasí
ovu, ke badn̄u kwsiri o kweru. ¹⁰ Ka bu risi
nhne a kwno noodoli n̄eru, naagba ̄tna, n̄u
olile anya ai zí n̄u Chiokike ke zí bñdnu, Nye
Oznochia ke kpakara badn̄u, ke kakwo ke ele
kweru ekwe.

* 2:15 hite n̄omumu nnw̄o m̄bu n̄u ̄omumu nnw̄o

¹¹ Zni kpakara nhne ka, nyee iwu ma ele badnụ mee nhne i neezni. ¹² I kwé nye ọbula ledna ianya kwnornu nü i bụ nnwọ ikoro. Kọvu bṣru nhne atu ke ele kweru ekwe, ma n'ikwu-ọn, nü bṣdnu, nü ọwhnun'anya, nü okwnata ovu, nü ozi snam. ¹³ Tem m va, gweru ehni i yisi nü ọgwnu nhne be gbaru n'okwukwo nsq nü rime ọgbako Chiokike, n'okpo okwo, neezni nhne. ¹⁴ I léwhu nkesi ianya, ke be nyeru hite n'izi ọwhnurninya wam nga ele okno badnụ tükwasiri i aka nü risi.

¹⁵ Anya du i eli gbasiri kpakara nhne ka, gweru ehni i yisi neeme be ma kpakara ele badnụ whnụ nü i nooso oso. ¹⁶ Ledu anya nü bṣdnu i nü kpakara nhne i neezni. Gbalị neeme kpakara nhne ka, kwnornu nü i mee kpam, i jọznohia ehni i ma ele nqonu nhne i neezni.

5

Kpa a jeemesno ele badnụ

¹ Ibígbó nye okno badnụ rikne rikne, kọvu kwunu a ọka lele nü ọ bụ nda i. Mesno r̄mu ikoro lele r̄mu nwene. ² Mesno ele rinya okno badnụ lele nü be bṣ nne i, gweru ozi r̄ichna s̄o r̄mu oknornokno anya lele r̄mu nwene i rinya.

³ Lekota ele rinya nzi be nwurụ ele zì nü mkpa anya nkari. ⁴ Kọvu ọ bṣru nü nyerinya nzi a nwurụ nwernu r̄mu m̄bø r̄mu r̄mu a, r̄mu be beru ọsno m̄hia kpa be kpenu Chiokike, hite n'olekasi ele m̄rnu be anya, lele kpa ele m̄rnu be jiri lekasi be. Ka bṣ nhne nqoso Chiokike ovu n'ön. ⁵ Nyerinya nzi a nwurụ ke nwée badnụ ọbula neelekwasí Chiokike anya, neekpe okpukpe iwhnehnie nü abalị ma Chiokike yisini a aka. ⁶ Kọvu nyerinya nzi a nwurụ ke noowu bṣdnu ke nqoso a n'ön nwurụ ọnwu kpa ọ zì bṣdnu. ⁷ Kanu be mee kpakara nhne ka, ma be mee nhne bṣru ọma. ⁸ Ọ bṣru nü nye ọbula nwée rikne legidne ele oro a, ke kakwo ele ezi-nü-oro a, nye wam ḡonahorulam ọkwñata ovu, nye māa Chiokike ka nye wam mma.

⁹ Nyerinya ke nzi a nwurụ ke gbaru nri awha isunu, be ḡwnusi a n'esilawuru ele nzi be nwurụ, nye kwsiri nzi a kwnata a ovu,* ¹⁰ nye be jiri ərnu ọma a mahia, nye nqoznu r̄mu a nkari, neelekota ele izne nkari, snornu ele nsq snu ochi be, nye neeyinu ele zì nü mkpa aka, nɔornu agida ərnu ọma.

¹¹ Kọvu i gbásire whnra oknornokno nye nzi a nwurụ n'okwukwo. Kwnornu nü nga anogehni kpalizorū be, be jéenwe rikne gwuzonu Karaiṣi, be pio ọ gbṣru nzi berere. ¹² Be bṣru ele ikpe marnu, kwnornu nü be luluru m̄kwna be kweru nü mbom. ¹³ Tükwasí

n'olu ka, be bṣru ele nwée nhne be mee, be neezne n'oro n'oro noozno izno, nookwu nhne gbásila be, nookwu nhne be kwésile o kwu. ¹⁴ Kam kpayarù, m neeznikwa ele oknornokno ele nzi be nwurụ, be gbṣru nzi berere, m̄hia r̄mu, legidne ọro be anya ọ zì be nyee nye irno wam oghere ọ kaja be nü ọgbako Chiokike. ¹⁵ Agwna ele rinya wam snornulem Setani.

¹⁶ Ọ bṣru nü nyerinya ọbula nwernu nnwerne nzi a nwurụ n'oro a, o yinu be aka, o kwé ọgbako Chiokike vuru ivu nye wam, kọvu ma ọgbako Chiokike lebna anya n'oyinu ele rinya nzi be nwurụ ele zì nü mkpa aka.

¹⁷ Ele okno badnụ, ele neelegidne ọgbako Chiokike anya kwsiri be s̄onu be anya okpukpu lawurụ, ke kakwo ele n'okpo okwo izi ọma, neezni nhne. ¹⁸ Kwnornu nü ọkwukwo nsq kwuru kpa, "I knésni ọn n̄hni ke nqozosna ikpa," nü "Nye ərnu kwsiri ogwo ərnu a." ¹⁹ I kwéko nhne ọbula be bnornu nye okno badnụ, okwolem ma be nwernu ele akebne lawurụ m̄bø eto. ²⁰ Bigbó nye okno badnụ ọbula mernu mmehie nü ruwhnu əhna, ma ele berere m̄hia nhne.

²¹ M noogwuzo nü ruwhnu Chiokike nü Karaiṣi Jizosí nü ele enine izi Chiokike hohiaru neenyen i iwu ka, b̄ta kpakara nhne ka me nyeru i, i lè badnụ anya nü ruwhnu kpa i neeme be.

²² I mée wara wara nootukwasi ele badnụ aka, i snó ele berere nü mmehie be. Kọvu b̄ta ehni i nsq.

²³ I nwóma mini kpö, kọvu nwó manya mati kwnornu nü r̄who i nü ehni igbugbu i naaria ige ọbula.

²⁴ Mmehie agwna ele badnụ kpumernu, beru be ọsno neezne n'ikpe, kọvu mmehie agwna ele berere sno be n'aznụ. ²⁵ Kpam masi, ərnu ọma whøyaru iwhne, ọ bṣru nü be whógo iwhne, be nwée rikne kpusni be.

6

¹ Nye ọbula ke bṣ əhi whnụ nü ọ nqoso nye nwe a anya lele kpa o kwsiri, ma be gharu ọ kaja rewhna Chiokike nü iznizni a.

² Ele əhi ke ele nwe be kweru nü Chiokike lédna be anya, kwnornu nü be bṣ r̄mu nda. Tr̄numa, be rnunu be ərnu ka mma kwnornu nü ele neerihiā mbnarna n'ərnu be bṣ ele kweru ekwe, ele be whnurụ n'anya. Ka bṣ nhne i kwsiri neezni, ma be neeme masi be.

Owhnu ịwai n'anya

³ Ọ bṣru nü nye ọbula neezni iznizni aghalaghala, ke kwéle nü n'iznizni ke nqotu ogwnu Chiokike nü iznizni ke zì snam ke Nyenwe aij Jizosí Karaiṣi, ⁴ nye wam bṣ nü ọgbako oknornokno. Kọvu ọ māa nhne ọbula. Echiche a bṣo ọma, ka noodubna nü okno

* 5:9 m̄bø nye nwernu otu nzi

óka, nü ɔwho-anja, olu ɔgwnu, oka ojo, anya ojo,⁵ ɔdogbuta zi n'esilawwru ele ovu ojo, ele tuwhuru ezi óka. Be neeche nü okpenu Chiokike bù apna be jeeji neenwehjà iru ke be.

⁶ Kòvu okpenu Chiokike nü rúwho ojiji bnarnü mbarnarna k'agida. ⁷ Kwnornu nü ɔzá nhne a vuru va n'owa, a nwéé masi rikne vuru nhne óbula whoga nü rime a. ⁸ Kòvu ɔburu nü a nwernu wíri oriri nü iwo o kpusni eto aí, ka kwesiri o ji aí rúwho. ⁹ Ele noopio ɔburu ele eze naadnabna nü rime ɔrnurna nü mbíta, nü agída nhne iwhnirniwhno ke naakpakna be éhni, ke noodubna ele badnù nü mwihu. ¹⁰ Kwnornu nü ɔwhnun'anya iわai bù mgbarégwnugwnu kpakara nhne ojo zi odo nü ɔdo. Agwna ele noopio iわai k'agida kpawhuru n'ókwnta ovu, gweru agida nhne igbugbu mekasi éhni be éhni.

*Lü ogwu oma
ke okwnata ovu*

¹¹ Kòvu, ji badnù ke Chiokike, gbanahoru kpakara nhne ka. Tnùnuma, snornu ome mma, ɔtu ogwu Chiokike, ókwnta ovu, ɔwhnun'anya, ndidi nü ɔzi wóhnernerne. ¹² Lü ogwu oma ke okwnata ovu. Jikwasi bùdnù kwó okwo aka ke Chiokike nyernu i nga i kwuhjáru ókwnta ovu i nkari nü ruwhnu agida ele akebne. ¹³ Nü ruwhnu Chiokike nye neenye kpakara nhne bùdnù, nü Karaísi Jizösi, nye gbaru akebne oma nü ruwhnu Pontiosi Pailetì, m neenye i iwu, ¹⁴ bìta nhne ka ma i gharu o nwe ntùpo nü otña tem Nyenwe aí Jizösi Karaísi va, ¹⁵ nye Chiokike jeegweya n'ige ke a, nye nwe ngozi, nye nèechi kpoi, Eze kakwo ele eze, nü Nyenwe kakwo ele nwe. ¹⁶ Chiokike ke zi bùdnù ókwntukwntu, nye wu n'iwhne ke ɔzá nye nwernu rikne vadu ndündu, nye ɔzá nye whnuleru anya, móbu whnuli a anya, ɔson'anya nü rikne bùru ke a tim tóm. Amíim.

¹⁷ Dò ele eze ke ówa ka aka nü nsní be bùo ele oknomokino, be tükwasí èknwu be ovu, ke jáazi tim tóm, kòvu be tükwasí Chiokike ovu nye naasama aka a neenye aí kpakara nhne bùru oma ke a neeri. ¹⁸ Dò be aka nü nsní, be mee nhne bùru oma, be bùru ele baru aba n'ome nhne bùru oma, ele ovu oma ke neekesi ele badnù nhne be nwernu. ¹⁹ Be mee kpam, be nòotu ntù-eli bùru oma ke zi kwem n'ige naava, ma be nwéhjà bùdnù ke bù ezi.

²⁰ Timoti, legidne nhne be yisiri i n'aka anya nkari. Whoga nü nhne óbula ke neegweya ikwu-ónu ke neemegidne ogwu Chiokike nü óka iwhnirniwhno ke nü lele nü o nwernu akóniche, kòvu o nwéé. ²¹ Agwna ele badnù snornu a kpawhu n'ókwnta ovu.

Oru Chiokike dazinu anu.

**Okwukwo izi
ke Ebø
Połu gbaznennu
Timoti**

Nhne gbasiri Okwukwo izi ka

Nu Okwukwo izi ke Ebø ka ke Połu gbaznennu Timoti, bu ke o gbaru lele okwukwo izi nda naagbanu nnwo o whnurru n'anya (1:2,3). Połu pioru ma Timoti bürü nye ogwnu oma ke Karaisi, o nwe ndidi nga o naata awhnuwghnu lele nye Karaisi (2:1,3). Połu gbadiyaru nne Timoti nu nne nne a, ele nwernu ɔkwnata mkpoma nu Karaisi. Połu karu Timoti chenwanya nu ya Połu tükwasiri a aka a lawüru nu risi, ke neegesi nu Enine Chiokike noodoo a nu ẽnu a.

Agwna ele kweru nu Nyenwe aij dnabnarnu nu mbita nye irno, kovu Połu dörö Timoti aka nu nsni o gbanañoru kpakara ornurna ke nooduwuhu rümu ikoro (2:20-26; 3:1-9). O kanu Timoti o ziri kwem neezni izi oma, o bu n'ezi nu agida ele badnu jéekweru (4:2).

Połu magwü nu ige mati o joñwu ẽnu kwnornu ɔkwnata ovu a, kovu o nwernu ögwo ẽnu (4:6-8). O bürü nu a sno Karaisi nwü ẽnu, a joosno a ziri bûdnu, o bürü nu a nwe ndidi, a joosno a chi lele eze (2:11,12a).

Nhne zi n'okwukwo ka

Obekwu ikwu nu okpukpe o kpenu Timoti (1:1,2)

Iwhnerne Nyenwe aij túko i (1:3-18)

Bürü nye ogwnu oma Karaisi (2:1-26)

Kpa ele badnu joowu bûdnu be n'ige ipne-aznù (3:1-9)

Bürü nye be kwesiri ɔkwnata mkpoma (3:10-4:8)

Ezni ke aka Połu nu obekwu ikwu ipne-aznù (4:9-22)

¹ Mawa, Połu, nye izi Karaisi Jizosi hite n'echiche Chiokike, o ziyaru m me zni ele badnu gbasiri mkwna bûdnu ke zi nu Karaisi Jizosi.

² M naagbaznenu Timoti nnwo m me whnurru n'anya okwukwo.

Oru, obirizi nu udno ke hi n'aka Chiokike Nda aij nu Nyenwe aij nu Jizosi Karaisi dazinu i.

Iwhnerne Nyenwe aij túko i

³ M nqotunu Chiokike mmamma, nye me neekpenu hite n'ovu zi snam lele kpa ele nda m kpennu a, neekpe okpukpe iwhnehnie nu abalí, neechenwanya i n'okpukpe m. ⁴ Me chenwanya anya-mini ẽkwna i, o nqogwnu m o whnru ianya ma ovu so m n'õnu. ⁵ M neechenwanya ɔkwnata ovu

i n'ezi, ke beru ɔsno ziri nu rime nne nne i, Loisi, nu nne i Unisi, m kweru m nu o zì masi kpam nu rime i. ⁶ Kam kpayarü, gwakne békwnu ke nkesi Chiokike, ke o nyeru i ngä me tükwasiri i aka m nu risi. ⁷ Kwnornu nu Chiokike nyége aij enine ke ogwnu, kovu enine ke iknernema nu ɔwhnun'anya nuanya udno.

⁸ Bïkno, iwhnerne ɔkpo okwo nhne gbasiri Nyenwe aij túko i, mòbu iwhnerne me nye ikelu a. Kovu snornu m ta awhnuwghnu n'izi oma hite n'iknernema Chiokike nyeru i. ⁹ Chiokike znpohiaru aij, sukwu aij ma a wuru bûdnu zi nsø. Ka bûo hite nu nhne ɔbula ke a mernu, kovu o bu mmumä a hite n'oru a. Ka bu oru ke o nyeru aij nu Karaisi Jizosi su owa panizoru. ¹⁰ Kitna, o mernu ka whuya iwhne nga Nye Oznohia aij Karaisi Jizosi whuyaru iwhne, nye megburu ẽnu gweyanu aij bûdnu ke kwó okwo, ke noonutu n'iwhe ke izi oma. ¹¹ Me jiri bürü nye nqokpo okwo izi oma ka, nu nye izi nu nye zni nhne. ¹² Kam kpayarü, me naata awhnuwghnu nu rime ikelu. Kovu iwhnerne zá nqotu m, kwnornu nu m magwü m nye me kweru nu ya, m magwü m masi nu o nwernu rikne o bïta nhne me yisiri a n'aka * du n'obochi wam.

¹³ Hite n'okwnata ovu nu ɔwhnun'anya Karaisi Jizosi, bïta kpakara nhne i nñrnu n'õnu m, ma be bürü nhne atu ke iznizni zi snam. ¹⁴ Enine Nsø yinu i aka bïta nhne oma wam be yisiri i n'aka.

¹⁵ I magwü nu kpakara ele zi nu Esia ghasarü m, ma Figelusi nu Hamogenisi.

¹⁶ Nyenwe aij dönu ezi-nu-oro Onesiforosi obirizi kwnornu nu o mesiri m ovu rikne, iijigba be tûru m zá nqotu a iwhnerne. ¹⁷ Nga o zì nu Rom, o piosiri m rikne tem o piohja m. ¹⁸ Nyenwe aij dönu a obirizi n'obochi ikpe. I magwü nkari nkari kpa o yinu m aka n'apna zi qdo n'odo n'Efesosi.

2

Nye ogwnu oma ke Jizosi

¹ Timoti nnwo m, gbasiri rikne n'oru ke Karaisi Jizosi. ² Kpakara nhne i nñrnu me kwuru nu ruwhnu agida ele akebne, zni ele kwesiri be kwnata be ovu, ele jeenwe rikne zni masi ele berere. ³ Nwe ɔkasi ovu n'awhnuwghnu lele nye ogwnu oma ke Karaisi Jizosi. ⁴ O zá nye ɔbula ke bu nye ogwnu ke neeme nhne hyo nye ogwnu neeme, ma o mee nhne joosno nye risi a ovu n'õnu.

⁵ Kpam masi, o zá nye naagba ẽso ke jeenwe rikne kpuru okpu mmeri o bürü nu o gbâge ẽso lele kpa iwu eso kwuru. ⁶ Nye ẽnu ẽkwnu ke nqornu ẽnu nkari kwesiri o beru ɔso ri mkpuru mbom ke hi n'ekwnu a whuya.

* ^{1:12} nhne me yisiri a n'aka mòbu nhne Chiokike yisiri n'aka m

⁷Tule nhne me nookwu, Nyenwe aijeenye i oghohia nü kpakara nhne.

⁸Chenwanya nu ka bu izi oma m, Jizosi Karaisi nye hiri n'avnurnu Devidi, hiri n'enwu lizo. ⁹Kwnornu nu izi oma ka, m naata awhnuywhnu du kpa be tñru m ijigba lele nye nooloulu iwu, kóvu be tûge ikwu-
onu Chiokike ijigba. ¹⁰Ka bu nhne mernu me neenwe nkasi ovu kwnornu ele wam Chiokike hohiaru, ma be nwehia oznobia ke zi nü Jizosi Karaisi nu igwugwu kwó okwo.

¹¹Ka bu ikwu-
onu ke kwesiri  kwata ovu,
O b ru nu a snornu a nw ,
a joosno a z ri b dnu.

¹²O b ru nu a nwe ndidi,
a joosno a ch  lele eze.

O b ru nu a gonahoru a,
o j ogonahoru aij.

¹³O b ru nu a nw e  kwata ovu,
o j ekwesi k riri  kwata ovu,
kwnornu nu o j ogonahoru  hni a.

Nye  rnu ke Chiokike naakweru

¹⁴Chenwanyanu be kpakara nhne ka. Do be aka nu nsnj nü ruwhnu Chiokike gbasiri odogbuta n'ikwu-
onu, o z  mbnarna  bula

zi a, o noolulu ele noobno nsni. ¹⁵Gbal 
gweru  hni i gesi nu ruwhnu Chiokike lele nye  rnu Chiokike nakweru, nye iwhn-
erne z  q otu, nye nwernu rikne zni ikwu-
onu ke ezi oka nkari. ¹⁶Zeru oka iwh-
nirniwhno nu oka etekne, kwnornu nu ele
nookwu a neegweme  hni be hne Chiokike
zi. ¹⁷Iznizni be naagbasa lele bekwnu  kochi,
* ke Hajimenousi nu Filetusi zi n'esilawuru
ele neezni a. ¹⁸Ka bu ele kpawhuru n'ezi
oka. Be nookwu nu olizo n'enwu ele nw rnu
onwu whelem, be naakwnadna  kwata ovu
agwna ele badnu. ¹⁹Kpa o zi, nt -eli
Chiokike gwuzo kwem, ke nwernu akara
ka, "Chiokike magw  ele ke a," nu "Nye
 bula ke noosukwu r whna Nyenwe aij, hi nu
nhne ojo whuya."

²⁰N'oro hna okpotokpo, o b uo agb gba
wiri golu nu agb gba wiri silliva bu nhne
zi a k pi, k vou okiko isisi nu r jna, agwna
be ji noornu  rnu zi mkpa, agwna be ji
noornu  rnu z la okne mkpa. ²¹K vu o
b ru nu badnu  bula s nsunama  hni a nkari,
be jeeji a noornu  rnu zi mkpa, ke zi nsq,
be jiknernu a, Nyenwe a jeeji noornu  rnu
oma  bula. ²²Gbanahoru kpakara nhne
ojo ke noogwunu ele ikoro. Gbasnoru ome
mma, nu  kwata ovu, nu  whnun'anya nu
udno, ji nu kpakara ele neekpenu Nyenwe
ai nu mkpoma zi r chna. ²³I kw  oka
 bula ke iwhnirniwhno nu agirigo nw e risi,
kwnornu nu be noovuya okno oka. ²⁴Nye
izi Nyenwe aij j oburu nye nookno oka,
tm numa, o j oburiri nye neegesi nye  bula

ovu oma, nye nwernu rikne zni nhne, nye
nwernu ndidi. ²⁵O jeegweru w hnerne
neezni ele neemegidne a nhne, neele anya
nu Chiokike jeeme be tuhnasna, o dubna be
n'ezi oka, ²⁶ma be mah a nhne, gbanahoru
mb ta Ekwensu sninu be, kpa o g dnernu be
ma be mee nhne o pioru be mee.

3

Obochi ipne-azn 

¹K vu hnata ka ama, ige tu ogwnu
k'agida vawa n'obochi ipne-azn . ²Ele
badnu j oburu ele whnurnu  hni be n'anya,
ele whnurnu  wai n'anya, ele oknomokno,
ele nganga, ele noolulu ele badnu, ele z 
noobnonu ele m rnun be nsni, ele nw e
ovu otu mmamma, ele z  nsq, ³ele nw e
owhnu'n'anya, ele z  naagbarunu ele badnu
nhne be mernu be, ele nookwulu, ele nw e
rikne jikwaru  hni be, ele nu lele an chia, ele
nhne b ru oma z  naamasj, ⁴ele neere ele
badnu, ele risi rikne, ele n owhu nu nganga,
ele whnurnu nhne s  n' nu n'anya karu o
whn  Chiokike n'anya, ⁵ele nwernu odi
ogwnu Chiokike k vu be gonahoru rikne a. Ji
nu be nw ko nhne  bula.

⁶Be bu ele ji aghigho nooduhu ezi-nu-
q ro, duwhu ele rinya nw e rikne, ele rinya
mmehie noovughari lele ele nw rnu manya
nu egwurnu nhne ojo. ⁷Ele rinya nu kpa zi
n omu nhne, k vu be nw e rikne m hia ezi
oka. ⁸Lele kpa Janisi nu Jambirisi gwuzogid-
nernu Mozizi, ele ka neemegidne ezi oka, ele
mkpoma be nw rnu onwu, ele  kwata ovu
be bu nhne etekne. ⁹K vu be jéenwe rikne
zne nu ruwhnu, lele kpa iwhnirniwhno ele
wam wh yaru iwhne, o bu masi kpa iwh-
nirniwhno ele ka joowhuya iwhne.

Polu znirni Timoti ezi ipne-azn 

¹⁰K tna, Timoti, i magw  kpakara nhne
me znirni nu kpa me wuru b dnu m. I
magw  nhne me neeme nu nhne me kweru
nu ya, nkasi ovu m, nu  whnun'anya m, nu
ndidi, ¹¹nu kpa me nagidnernu  kpagbu, nu
awhnuywhnu. I magw  kpakara nhne me
whnurnu n'Antjoku, nu Aikoniu, nu Lisitira,
kpa me nagidnernu  kpagbu. K vu Nyenwe
ai dohiaru m nu rime kpakara be. ¹²Me
kan  i ezi oka, nye  bula ke joowu b dnu
ke q otu ogwnu Chiokike nu rime Karaisi
Jizosi jaata awhnuywhnu. ¹³K vu ele ojo nu
ele ka nu be bu nhne be b la, jaazi noojokari
bujo, nooduhu ele badnu, be nooduhu
masi be. ¹⁴K vu dazigidne nu nhne me
znirni i nu nhne i kweru, hne i magw 
nye i m hiaru nhne n'aka a. ¹⁵Hite n'ige i
bu nnw  mat , i magw  nhne  kwukwo nsq
kwuru, ke nwernu rikne mee i i b ru nye
nwernu ak nichie. Ka joodubna i n'oznobia

hite n'okwnata ovu ke zi nü Karaisi Jizosi.
¹⁶ Kpakara nhne be gbaru n'okwukwo nso hi n'echiche Chiokike whuya, be bürü oma n'ogweru zni nhne, bigbo, do aka nü nsni nü oznuznu ke ome mma,¹⁷ ma badnụ ke Chiokike bürü nye zuru ozu, nye be jikneru nɔornu kpakara ɛrnu oma.

4

¹ M gwuzo m nü ruwhnu Chiokike nü Karaisi Jizosi nye jeekpe ele zi bñdnu nü ele nwñrnu ɔnwu ikpe nga ɔ jaava lele eze, neenye i iwu ka. ² Kpo okwo izi ɔma, ziri gnarnagnarna n'ige kwasiri nü ige kwésige, bna mbna, bigbo, kwnalizo mkpoma, gweru agida ndidi nü anya dñru ɔli neezni nhne. ³ Kwnornu nü ige jaava nga ele badnụ jéekweru iznizni bürü oma. Tnunuma, be jaachikota ele neezni nhne, ele jeezni be nhne ke nsni noko be eko noopio. ⁴ Be jéekwe o bno nsni n'ezzi oka, kovu snornu ɔtnutnu ruwhere. ⁵ Kovu bürü nye anya dñru ɔli ige ɔbula, naagidne awhnñwhnu, rnü ɛrnu nye nɔokpo okwo izi ɔma, rnü kpakara ɛrnu ke kwasiri nye izi Chiokike.

⁶ Kjtna, ige be joowusi bñdnu m lele arjohna manya dułam, ige me joonwu ɛnwu valém. ⁷ M lükwolem ɔgnwu ɔma wam, m gbazulem eso wam, m bitala m okwnata ovu wam. ⁸ Kjtna, Nyenwe aji bitannu m okpu-eze ke ome mma, ke nye ikpe ziri ezi jeenyem n'qbochi wam, o jeenyem me nü nsñunu m, kovu o jeenyem kpakara ele noopio ɔ whnu a anya nga ɔ joowhuya iwhne.

Iznuznu Pølu nü Timoti

⁹ Me wara wara va. ¹⁰ Demasi whnñrnu nhne qwa n'anya, ɔ ghasa m zne Tësalonika. Kirekensi znernu Galasia, Taitosi zne Dalmatia. ¹¹ Me nü Lukwu kpøi zi. Nga i jaava kwuru Makì va, kwnornu nü o jeenyinu m aka n'ernu me nɔornu. ¹² M ziznernu m Taïkikosi Efesosi. ¹³ Nga i jaava chiyau m iwo me chisaru n'oro Kaposi nü Torasi, nü okwukwo, ke kakwo mkpa okwukwo.

¹⁴ Alékizanda nye ɛrnu rugwe mernu m nhne ojo k'agida. Nyenwe aji joowku a ɔgwo ɛrnu a. ¹⁵ Anya du ɔli hne o zi, kwnornu nü ɔ bu nye nemegidne izi aj.

¹⁶ Nga me gwuzo n'ikpe n'oziri nɔogoru onu m, ɔ zá nye ɔbula ke sno m, kpakara ele badnụ gbanahoru m. Chiokike bikno, gwnúko nhne ka megidne be. ¹⁷ Kovu Nyenwe aji dagwunu m, nyee masi m rikne, me jiri kpø okwo izi ɔma nü nsni kpakara ele bño ele Ju. Be dñhiar u m n'qnu odum. ¹⁸ Nyenwe aji jooodohia m nü kpakara nhne ojo, duru m n'udno bna n'ochichi ɔli-eze oligwe. Ya nwe igwugwu ɔkwñukokwu. Amim.

¹⁹ Bekwu Prisila nü Akwiла nü ezi-nu-ɔro Onesiforosi. ²⁰ Erasitosi daziri nü Körinti, Tirofimosi naaria ɛnni ibrugbu, m ghasa a nü Miletosı. ²¹ Gbalı va su okirika du. Ebulusi neebekwu i, ma Pudesi, Lañosi, nü Kalaudia nü kpakara rñmu nda.

²² Nyenwe aji dazinu i. Oru Chiokike dazinu anu.

Okwukwo izi Połu gbaznennu Taịtosı

Nhne gbasiri okwukwo izi ka

Połu kwuru nhne gbasiri Taịtosı nü hne zì ichne ichne nü rime okwukwo izi o gbaru. O karu nü ya nü Taịtosı sno rnü ərnu izi əma nü Esia Matı nü Girisi (2 Körnti 2; Galasia 2:3). Połu kannu a, o hohia ele risi nü ele jeelekota ogbako Chiokike anya nü Kiriti.

Połu kannu Taịtosı o whnụ ele risi nü ele neelekota ogbako Chiokike bụ ele, ele badnụ nookwu oka əma (1:5-9). Kpakara ele sno Nyenwe aij joobu ele bitar u əhní be snam, ele zá neesigha oka (1:10-2:9).

Połu kwuru oka gbasiri ele zì ichne ichne nü rime ogbako Chiokike ke zì nü Kiriti. O karu nü a nwerneru rikne o wu bñdnu ikne kwnornu nü Chiokike ziyan Jizoşı Karaşı, Chiokike znohiaru aij, snuma aij hite nü rikne Enine Nso, mee aij a panjɔ bñdnu ikne ke nwerneru olile anya bñdnu kwó okwo. Chiokike znohiaru aij kwnornu nü o bụ nye obirizi, o bñdnu kwnornu nhne əma əbula a mernu.

Nhne zì n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu nü okpukpe Połu kpenu
Taịtosı (1:1-4)

Ezni ele risi ogbako Chiokike (1:5-16)

Ezni ke Ogaboko Chiokike (2:1--3:11)

Ezni ke o znirni Taịtosı nü obekwu ikwu ipne-aznụ (3:12-15)

¹ Mawa, Połu nye izi ke Chiokike nü nye izi Jizoşı Karaşı. Ernu m bụ o mee ele Chiokike hohiaru nwe okwnata ovu, ma be mahia ezi oka ke noodubna n'otu ogwnu Chiokike, ² ma be nwehia olile anya bñdnu kwó okwo, hne Chiokike zá naagha aghalaghala, bụ ke o kweru mkwna sụ əwa panjɔru. ³ O mernu ikwu-ənu a whuya iwhne n'ige ke a hite nü ogbasa izi əma, bụ ke o yisiri n'aka m lele nhne Chiokike Nye Oznohia aij nyeru n'iwu. ⁴ M naagbanu i Taịtosı nnwó m n'ezí n'okwnata ovu ke a kwekoataru okwuko.

Oru, nü udno ke hi n'aka Chiokike Nda aij nü Jizoşı Karaşı, Nye Oznohia aij.

Ernu Taịtosı nü rime

Kiriti

⁵ Nhne mernu me gharuru i nü Kiriti bụ ma i bñkwata nhne ke kwesiri əbula, hohia ele okno badnụ nü rime eli-əhna əbula, lele kpa me kannu i. ⁶ Nye okno badnụ kwesiri o bụ nye nwéet ətna, nye lụ otu nnwerne, nye nwerneru rumu be tükwasiri mkpoma, nye kápahie agwa, ele mée risi rikne. ⁷ Kwnornu nü nye risi joobu nye nwéet ətna lele nye izi Chiokike, nye mée n'iche ovu a, wé ovu əhní wara wara, nye zá n'oonwo manya

gbu ogbu, nye mée nhne rikne, nye nwéet owho-anaya. ⁸ O joobu nye neelekota ele izne, nye whnurnu nhne əma n'anya, nye zá neemewhe nhne ike, nye zì snam, zìri nsø, nye neejikwaru əhní a. ⁹ O jikwaru oka wam ke kwesiri okwnata ovu rikne lele kpa be znirni a, ma o mesi ele berere ovu rikne hite n'iznizni a zì snam, gesi masi ele neemegidne a nhne ojo be.

¹⁰ Agida ele kwé ekwe nooduwhu ele berere hite nü ikwu-ənu etekne, ke kakwo ele knesnigwụ omen'eli ele Ju aka rikne. ¹¹ Be kwesiri o mee be kpusni ənu be, ele noolulu agwna ezi-nü-oro, ele neezni nhne be kwésile o zni, kwnornu iわai. ¹² Otu nye əwhnurninya be, nye Kiriti, karu kpa, "Ele Kiriti bụ ele aghalaghala, ele ovu ojo lele anohia, ele ime-mgwụ, nü ele okne nkoli." ¹³ Nhne o kwuru bụ ezi oka, ka kparu bigbosi be rikne, ma be gwuzosi rikne n'okwnata ovu, ¹⁴ ma be gharu iznizni aghalaghala ele Ju nü iwu ele badnụ ke hi n'aka ele whogaru n'ezí oka. ¹⁵ Kpakara nhne zì ríchna n'anya ele zì ríchna, kóvu nye ruru əru nü nye kwé ekwe, o zá nhne zì ríchna, kwnornu nü akoniche be nü echiche be ruru əru. ¹⁶ Be karu nü be magwụ Chiokike, kóvu ərnu be neegesi nü be n'ogonahor a. Ele so ize, ele risi rikne, ele nwéet rikne mee nhne əma əbula.

2

Iznizni zì snam

¹ Gbalị zni iznizni zì snam. ² Ele okno badnụ nwerneru anya udno, ele nwerneru əso n'anya, ele zá neemewhe nhne ike, ele zì kwem n'okwnata ovu be, nü əwhnurn'anya nü ndidi. ³ Ele okno badnụ ele rinya masi wuru bñdnu lele ele zì nsø, ele zá noobno ele berere nhne, ele zá n'oonwo manya gbu ogbu, ele neezni nhne əburu əma, ⁴ ma be zni ele nnwerne ikne anya udno, whnụ nzi be nü rumu be n'anya. ⁵ Be kwesiri əburu ele zá neemewhe nhne ike, ele zì ríchna, ele rinya neelegidne əro be anya nkari, ele noobnonu nzi be nsní, ma ele badnụ gharu o kaja ikwu-ənu Chiokike.

⁶ Kpam masi, neezni rumu ikoro ma be əburu ele zá neemewhe nhne ike. ⁷ Nü kpkakara nhne i neeme, gesi əhní i nye əma atu n'ērnu əma. Nü nhne i neezni gwuzosi rikne nü rime a, nye anya dñru eli. ⁸ Ikwu-ənu əburu əma ma nye əbula ke neemegidne i tū iwhnerne hne be nwéet nhne ojo be jeeji nookwugidne aij.

⁹ Zni ele ohi be bñnonu ele nwe be nsní nü kpkakara nhne, neeme nhne jooso be n'ōnu, be sá əka nga be nookwunu be əka. ¹⁰ Be znú nhne ele nwe be, kóvu be gesi nü be jötukwasi be mkpoma, neegesi nhne əma ke

zì nü iznizni Chiokike Nye Oznohia aị nü kpakara nhne.

¹¹ Oru Chiokike ke neegweya oznohia whuyaru iwhne hne kpakara ele badnụ zì, ¹² neeznì aị a sigbasi nhne nqogwnu anoghni aị n'owa, nü bñdnu ke zá nqotu ogwnu Chiokike, a wuru bñdnu ele zá neemewhe nhne ike, ome mma, nqotu ogwnu Chiokike nü rime owa ka. ¹³ A nwernu olile anya zì ngozi, bu ọ whuya iwhne igwugwu ke Chiokike hna ezi nü Nye Oznohia aị Jizosi Karaisi. ¹⁴ O bu nye gweru ẹhni a nyee n'qonodi aị ma ọ gbaḥia aị nü rime nhne ojo, bitannu ẹhni a ele ke a, ele zì richna, ele ovu neerne békwnu n'érnu oma. ¹⁵ Zni kpakara nhne ka, naakwnagidne, bna mbna nü kpakara rikne i nwernu. I kwé badnụ obula ledna i anya.

3

Bñdnu nye Karaisi

¹ Chenwanyanụ ele badnụ be bñta ẹhni be nü mkpururu ele risi nü ele nqechi echí, noobno nsní, jikneru ọ rnụ ेrnú oma, ² be kwúkó ọka ojo megidne badnụ obula, be bñru ele udño, ele agwa oma, ele ovu hieru ẹli hne kpakara ele badnụ zì.

³ N'ige mbom, a bu ele iwhnirniwhno, ele zá noobno nsní, ele be duwhuru, noosno agida nhne ojo zì ọdo nü ọdo ke nqogwnu aị, a wuru bñdnu ojo, kwno awụwa, be snornu aị irno, aịla sno masi be irno. ⁴ Koyu nga ovu oma nü ọwhnnun'anya Chiokike Nye Oznohia aị whuyaru iwhne, ⁵ ọ znohia aị, ọ bú kwnornu ेrnú oma a rnùrnu, koyu kwnornu obirizi a. Hite n'osnusnu ke ọmu berere, Enine Nsò nyerunu aị bñdnu ikne. ⁶ Chiokike wukwasiri aị Enine Nsò k'agida hite nü Jizosi Karaisi Nye Oznohia aị. ⁷ Hne o gwnùrnu aị lele ele mee mma hite n'oru, a bñru ele neekehia olile anya bñdnu kwó okwo. ⁸ Ka bu ọka kwesiri ọkwnta ovu. M naakaa, ji kwusi a rikne ma ele kweru nü Chiokike bñru ele anya dñru ẹli, neeme nhne bñru oma. Kpakara nhne ka bñru oma naabna iru hne ele badnụ zì.

⁹ Koyu zero ajiji iwhnirniwhno, nü ogwnu rëwhna ębnurnu, oknorno, olu ogwnu kwnornu iwu, be bnána iru, be bu nhne etekne. ¹⁰ Dọ nye obula ke neegweya okewa aka nü nsní mgba lawuru, i mekwo, gharu a. ¹¹ Ị magwụ nü badnụ kị bu nye aghorome, nye mmehie, ọ bu nye naama ẹhni a ikpe.

Ezni ipne-aznu

¹² Nga me jeeziya Ateması nü Taikikosi, hna anụ zì, gbalị vakwnusi m nü Nikopolisi, kwnornu nü m jaadazị pị n'ige okirika.

¹³ Gbalị yisini Zenasi nye ogwnu iwu nü Apolosi aka n'izne be, whnụ nü be nwehiaru nhne obula be pioru. ¹⁴ Ele ke aị muhia kpa be jeeji ige be rnụ ेrnú oma, rnùhia

nhne zì mkpa, be wúkó badnụ bnána nü nhne. ¹⁵ Kpakara ele me nü be zì neebekwu i. Bekwu kpakara ele whnùrnu aị n'anya nü rime ọkwnta ovu. Oru Chiokike dazinu kpakara anu.

Okwukwo izi Poju gbaznennu Filemoni

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Filemoni bu otu nye zi mkpa n'ogbako Chiokike ke zi nu Kołosi, nye nwe ohi ke rewhna a bu Qnesimosi. Ohi ka hiri n'oro nye nwe a gbawhu. Kpa o kpawhuru, ya nu Poju nye zi n'ikelu whnñtaru. Hite n'aka Poju, Qnesimosi ghø nye Karaisi. Poju gbaznennu Filemoni okwukwu izi ka naarjasno a, o kwubnahnarnu ohi a, nye Poju neezihnahienu a. Poju naarjasno a, o naabnarnu a lele nnwo nda nu rime Karaisi, o bùo lele ohi.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Opanizo (1-3)

Qwhnun'anya Filemoni nu okwnata ovu a (4-7)

Oriasno nu risi Qnesimosi (8-22)

Okwukwo (23-25)

¹ Mawa, Polu, nye ikelu kwnornu Karaisi Jizosi, nu nwene aij rukna Timoti, naagbaznenu enyi aij nu nye ेrnü ibne aij, Filemoni, okwukwo izi. ² A naagbaznenu masinu nwene aij rinya Afia nu nye ogwnu ibne aij Akiposi nu ogbako ke zi n'oro i. ³ Oru nu udno ke Chiokike Nda aij nu Nyenwe aij Jizosi Karaisi dazinu anu.

Polu nötunu Chiokike

mmamma

⁴ M nötunu Chiokike mmamma ige obula me neechenwanya i n'okpukpe m, ⁵ kwnornu nu m nönonu nhne gbasiri qwhnun'anya i hne kpakara rümu Chiokike zi nu okwnata ovu i nu Nyenwe aij Jizosi Karaisi. ⁶ M neekpe ma okwnata ovu i nöornusi ेrnü rikne n'esilawüru rümu nda ma i mahia kpakara nhne oma ke a nwernu a ji nöornu ेrnü nu rime Karaisi. ⁷ Qwhnun'anya i nyernu m mkpoma qso n'oru k'agida su nwene m rukna, bu ke mernu ovu ele nsq ziri bùdnu ikne, gbata kwono m inwe.

Polu riasnoru

nu risi Qnesimosi

⁸ M nwernu m anya rikne nu rime Karaisi o kanu i mee nhne ke kwesiri. ⁹ Kóvu qwhnun'anya mernu me riasno i, lele ोkpa badnú me bu, Poju nye okno badnú, kóvu kitna, nye ikelu kwnornu Jizosi Karaisi. ¹⁰ M nöorio i kwnornu Qnesimosi nnwo m rukna nu rime Karaisi, nye ghøru nnwo m kpa me zi n'ikelu. ¹¹ Nu mbom, o bnáge nu nhne obula nyee i, kóvu kitna o bnarnu iru nyee i, ma mawa masi.

¹² M neeziyanu i ya hite n'ovu m, lele nye zi m okne mkpa. ¹³ O znernu amasi m o

bíta a hna me zi ma o yinu m aka n'önodi i kpa me zi n'ikelu kwnornu izi oma. ¹⁴ Kóvu m jéeme nhne ovu i kwéle, kpa nhne oma obula i jeeme jeehi n'ovu i whuya, o bùo nhne be kwnagidneru i mee. ¹⁵ O jojobu nu Qnesimosi whøgaru ige mati, ma i kwubnanya a n'ehni i ọkwunkokwnu. ¹⁶ O búma lele ohi, o kakwo ohi, kóvu lele nnwo nda be whññrnu n'anya. O zi m mkpa k'ezí, kóvu o zi i mkpa kakwo lele badnú nu lele nnwo nda nu rime Nyenwe ai.

¹⁷ O bùru nu i kwuru m nye ेrnü ibne i, kwubnanya a lele kpa i jeegweru m. ¹⁸ O bùru nu o nwernu nhne ojo obula móbu ogwo ke o ji i, gwñusi a nu risi m. ¹⁹ Mawa Poju, ji aka m naagba nhne ka, m jøokwu i be. I magwù nu ji n'iwhuru i jiggwu m ogwo bùdnu i. ²⁰ Bikno, nwene m rukna, menu m nhne ka kwnornu nu Nyenwe ai, mee ovu so m n'oru lele nwene rukna nu Karaisi. ²¹ M tükwasiri m mkpoma nu i joobno nsnj kpa me naagba okwukwo ka nu i jeeme kakwo nhne me noorio i.

²² Kpam masi, bítanu m otu ounu owo, kwnornu m neele anya nu Chiokike jaaza kpakara okpukpe anu mee m niehnakwnusi anu berere.

Obekwu ikwu ipne-aznu

²³ Epafarası nye me nu a zi n'ikelu kwnornu Karaisi Jizosi neebekwu i, ²⁴ ma ele ेrnü ibne m Makj, Arisitakosi, Demasi nu Lukwu. ²⁵ Oru ke Nyenwe aij Jizosi Karaisi dazinu enine anu.

Okwukwo izi Ele Hiburu

Nhne gbasiri Okwukwo izi ka

Okwukwo izi Ele Hiburu bụ ke be gbaznennu ele Karaịsi ele be neemegidne, ele zị nụ ogwu nụ be jaaghasa ọkwnta mkpoma nụ Karaịsi. Nye gbaru okwukwo ka naakanu be nụ Jizosi Karaịsi bụ ezi oyiyi Chiokike n'iwhuru a. O negesi nhne ka, ke mbom, Jizosi bụ Nnwọ Chiokike ke zị ọkwntokwu, nye muhiaru obno nsnị hite n'awhnwuhnu ọ gawheru. Lele Nnwọ Chiokike, Jizosi kakwo kpakara ele ọwhnurninya ke Tęsitementi Oknani, ma ele enine izi, ma Mozizi n'iwhuru a. Ke ẹbo, Chiokike karu nụ Jizosi bụ nye arjohna, nye ọbula ke kweru nụ ya, jeenwehịa ọznhia nụ mmehie.

Nye gbaru okwukwo izi ka kwuru ọka gbasiri ele dikne ke ọkwnta ovu, ele gwuzoru kwem du n'enwu. Be lekwaṣiri Jizosi anya, nụ ruwuhu awhnwuhnu nụ ọkpagbu be kpagburu be. O jiri odo aka nụ nsnị nụ ezni mesni ọkwukwo izi a.

Nhne zị n'o okwukwo izi ka

Karaịsi bụ oyiyi Chiokike zuru ozu (1:1-3)

Karaịsi kakwo ele enine izi (1:4--2:18)

Karaịsi kakwo Mozizi nụ Josua (3:1--4:13)

Karaịsi bụ nye risi arjohna kakwo (4:14--7:28)

Ogbu-njo-ehni Karaịsi kakwo (8:1--9:22)

Arjohna Karaịsi kakwo (9:23--10:39)

Okwnta mkpoma bụ risi nhne (11:1--12:29)

Mee nhne jooso Chiokike n'ọnụ (13:1-17)

Okpukpe nụ ọka ipne-aznụ (13:18-25)

Nnwọ a kakwo ele ọwhnurninya

¹ N'ige wheru ewhe, Chiokike kwunnu ele nda aị ọknani ọka agida ige hite n'ọnụ ele ọwhnurninya n'apna zị ichne ichne. ² Kọvu kitna, n'obochi ipne-aznụ ka, o kwunnu aị ọka hite n'ọnụ Nnwọ a Jizosi, bụ nye ọhiahuru ma o bụru nye jeeri kpakara mkpē, nye o hiri n'aaka a kpu ọwa. ³ O nwernu igwugwu Nda a. Nnwọ wam bụ nhne Nda a bụ. O ji ikwu-ọnụ a ke nwernu iknernema jigidne kpakara nhne. O jiri aka a snusnama mmehie ọwa. Nga o mekworu ka, o daziri eli n'akarikwnunga Chiokike n'oligwe, nye kakwo kpakara nhne n'olu.

Nnwọ Chiokike kakwo ele enine izi

⁴ Nnwọ wam kakwo ele enine izi lele kpa ręwhna a "Nnwọ," ke Chiokike nyernu a kakwo ręwhna be.

⁵ Kwnornu nụ ọ zá enine izi ọbula ke Chiokike kannu, "Ji bụ Nnwọ m.

M gholam Nda i tna."
Mọbu, ọ zí masi enine izi ke Chiokike kannu,
"M jooburunu i Nda,
i jooburu Nnwọ m."

⁶ Nga Chiokike neeziya Nnwọ a nụ rime ọwa, ọ kaa,
"Kpakara ele enine izi Chiokike kpọnu a risi eli."

⁷ Ka bụ nhne Chiokike kwuru gbasiri ele enine izi,
"Chiokike mernu ele enine izi a lele ruwhere,
ele izi a lele békwnu neerne erne."

⁸ Kọvu nhne gbasiri Nnwọ wam, Chiokike karu,
"Chiokike, ngadna eze i jaazi tim tóm,
Mkpara eli-eze i bụ ikpe zị snam.

⁹ I whnrnụ nhne ọma n'anya, sno nhne ọjo irno,
kam kpayarụ, Chiokike, bụ Chiokike i teru i mono ovu ọso n'ònụ,
bita i nụ hne kakwo kpakara ele ibne i."

¹⁰ Ọ kaa,

"Ji Jihova, i turu ntụ-eli ọwa hite nụ mbom.
I ji aka i lawuru kpu oligwe.

¹¹ Kpakara be joowhu, kọvu i jaazi ọkwntokwu.

Be jaaka bükə lele iwo.

¹² I jaapiakota be lele iwo olu,
be jaagbanwo be lele ikpe,

kọvu i zị kpa i zị nụ mbom,
onu ogwnugwu awħa i jéebi ebi."

¹³ Ọ zá enine izi ọbula ke Chiokike kannu,
"Daziri eli n'akarikwnunga m

tem du nga me jaabita ele irno i

lele nhne i jötukwasí ọchi i lawuru."

¹⁴ Ele enine izi, kpakara be bùo ele o ziyan o yinu ele jeekehịa ọznhia aka sa?

2

Okne ọznhia wam

¹ Kam kpayarụ, a jigidne ezi ọka wam a nṛnu aka rikne, ọ zị be vume aị lele kpa mini noovume ogbo. ² O bụru nụ ikwu-ọnụ ele enine izi kwuru gwuzosiri rikne, kpakara mmehie nụ risi rikne nahiaru ogwo ẹrnu awhnwuhnu kwesiri be, ³ ndaa kpa a jaagbanahoru, ọ bụru nụ a lewhuru okne ọznhia hna kpa anya? O bụ ke Nyenwe ai n'iwhuru a beru ọnso zni, ele nṛnu a kannu aị nụ ọ bụ ezi ọka. ⁴ Chiokike gbannu be akebne hite nụ ẹrnu elekema zị ichne ichne ke rikne, nụ ẹrnu ndu-ehni, nụ ẹrnu rikne zị ichne ichne. O gba masiri akebne nga o nyernu ele badnụ nkesi ke Enine Nsọ lele kpa o masiri a.

Jizosi nụ lele rymu nne a

⁵ Berere kwno, Chiokike bítage ele enine izi ele jaachi ọwa ke jaava, bụ ọwa ke a nookwu ọka a. ⁶ Kọvu be kwuru n'otu hnenum n'okwukwo nsọ,

“Kini bù nhne badnù etekne bù, ke i naari
oriri gbasiri a,
nù nnwo ke badnù ke i neelekota a?
7 I mernu a o hietu ẹli matì karù ele enine izi.
I jiri igwugwu nù ọson'anya kpusi a nù risi
lele okpu-eze.

8 I mernu a nye risi kpakara nhne.”

Ka neegesi nụ ọ zà nhne ọ sigbasiri ọ bija
nù mkpururu ochi a. Kòvu kítña, a whnúge
nù kpakara nhne ka zì nü mkpururu ochi
a. 9 Kòvu a whnúrnu Jizosí, nye o mernu
hietu ẹli matì karù ele enine izi. O jiri
igwugwu nù ọson'anya kpusi a nù risi lele
okpu-eze kwnornu nü ọ nwernu ènwu. Hite
n'oru Chiokike, o raturu ènwu riro kwnornu
kpakara badnù.

10 Chiokike nwe kpakara nhne, ya ke
masiri kpakara nhne hite n'iknerema a. O
mernu nhne kwsiri nga o mernu Jizosí zu
ozu hite n'awhnúwhnu, ma ọ znohia agida
rùmu Chiokike, mee be snornu a kehia igwe
n'igwugwu a. 11 Kwnornu nü nye bitaru be
nsø nü ele be bitaru nsø bù otu oро. Kam
kpayarù, o sukwu be rùmu nda a zá nötou a
iwhnerne. 12 O karù,

“M jookwupiya rèwhna i n'esilawùru rùmu
nda m,
m jaaznarni i n'esilawùru ọgbako
Chiokike.”

13 Berere kwno,
“M joottukwasí a ovu,”
o kwu kwno,

“Le me nü rùmu Chiokike nyernu m.”

14 Lele rùmu o sukwuru vugwu anq-ehni
nù ọvnarna, Jizosí ghoro badnù ke vugwu
anq-ehni nü ọvnarna ke nwernu rikne nwù
ènwu, ma hite n'ènwu a, o megbu nye wam
bù Ekwensi ke nwernu rikne ènwu, 15 ma ọ
dohia ele zì n'ohi kpakara bùdnù be n'ogwu
ènwu. 16 Kwnornu n'ezí, Jizosí vágé o yinu
ele enine izi aka, kòvu rùmu avnúrnu Ebere-
ham. 17 Kam kpayarù, ọ zì mkpa Jizosí
nù lele rùmu nda a nü apna ọbula, ma ọ
bùru nye risi arjhona ke nwernu mkpoma
obirizi kwsiri ọkwnata ovu nü ruwhnu
Chiokike, o bùru màsi nye mernu badnù nü
Chiokike zìri n'udno hite nü ogbaru mmehie.
18 Kwnornu nü o taru awhnúwhnu nga be
rnarnu a ọrnurna, o nwernu rikne yisinu ele
be naarna ọrnurna aka.

3

Jizosí kakwo Mozizi

1 Kam kpayarù, rùmu nda m, ele zì nsø, ele
vu osukwu ikwu oligwe, anu rị oriri nhne
gbasiri Jizosí, nye izi, nü nye risi arjhona ke
okwnata ovu aí. 2 O bù nye kwsiri ọkwnata
ovu nyee nye hojhiaru a, lele kpa Mozizi
bùru nye be tükwasiri ovu nü kpakara èrnua
a n'oro Chiokike. 3 Jizosí kwsiri o nwe ig-
wugwu ke kakwo igwugwu Mozizi lele kpa

nye wuru owo nwernu igwugwu karù owo o
wuru. 4 Kwnornu nü kpakara owo nwernu
nye wuru a, kòvu Chiokike wuru kpakara
nhne. 5 Mozizi, lele nnwo izi be kwsiri ọ
tükwasiri ovu nü kpakara owo a, gbaru akebne
nhne be jookwu nü ruwhnu. 6 Kòvu Karaisi
kwsiri ọkwnata ovu lele nnwo n'oro Nda a.
A bù owo a, o bùru a bija mkpoma siri rikne aí,
gwuzosi masi rikne nü nhne a neele anya a.

Ozukwa inwe ke rùmu

Chiokike

7 Lele kpa Enine Nso karu,
“Tna, ọ bùru nü anu nùrnu nkoli a,
8 anu mée ovu anu si rikne,
lele kpa ele Izireli mernu nga be gwuzogid-
nernu Chiokike,
ige ọrnurna n'eli-ikpa.

9 Nga ele nda anu ọknani kparù m iru, kpahia
m,
be whnúrnu èrnu m nri awha èno.

10 Ovu weru m ehni kwnornu ebiri kam,
m kaa, ‘Mkpoma be noowhu apna,
be kwége ọ bija iwù m.’

11 Kam kpayarù, m ji m ovu owe ehni dù risi,
kaa,
‘Be jáabna hne me jeenyé be ozukwa
inwe.’”

12 Rùmu nda m, anya dù anu ẹli, ọ zá
nye ọbula n'esilawùru anu ke jeenwe ovu
mmehie ke kwé ekwe ke jeeme a ọ whoga
nù hne Chiokike ke zì bùdnù zì. 13 Kòvu
anu kwnagidne ibne anu hnebuko ọbochi
be kwuru “Tna.” Ọ zá nye kwe aghigho
ke mmehie mee ovu a si rikne megidne
Chiokike. 14 Kwnornu nü ọ bùru a jidne
okwnata mkpoma a nwernu nü mbòm dù ok-
wukwo, aí nü Karaisi jeekekò nhne. 15 Lele
kpa be gbaru n'okwukwo nsø,
“Tna, ọ bù nü anu nùrnu nkoli a,
anu méko ovu anu si rikne

lele kpa ele Izireli mernu nga be gwuzogid-
nernu Chiokike.”

16 Ndaa ele nùrnu nkoli Chiokike mee risi
rikne? Ọ bú ele Mozizi hiri n'eli Ijipiti
duhia sa? 17 Ndaa ele Chiokike wesàn ovu
ehni nri awha èno? Ọ bú ele mehiérü, bù
ele iznu be dnarnu n'eli-ikpa? 18 Ndaa ele
Chiokike duru risi nü be jáabna nü hne o
jeenyé be ozukwa inwe? Ọ bú ele bnóge
nsñi? 19 A whnúrnu nü be bnáge hne o
jeenyé be ozukwa inwe kwnornu nü ókwe
ekwe be.

4

1 Chiokike kweru aí mkwna ọ bna
n'ozukwa inwe a, mkwna wam noogwuzzo
kwem, anu ngwa ma a tù ogwu, ọ zì otu
nyenum n'esilawùru anu ba adna nü ọ bna
nu rime a. 2 Kwnornu nü be znirni aí izi oma
lele kpa be znirni be. Kòvu izi be znirni be
bnáge be nü nhne, kwnornu nü ele nùrnu
a jile ọkwnata ovu naahoru a. 3 Kítña aí ele

kweru bnarnu n'ozukwa inwe a lele kpa Chiokike kwuru,
“M ji m ovu owe əhni du risi,
    be jáabna hne me jeenye be ozukwa
        inwe.”

O kwuru ka, o bu n'ezu nü ərnu wam kwolem kpa o tñru ntñ-eli əwa.⁴ O kwuru əka gbasiri əbochi ke əsau n'otu hnanum, “Chiokike zukwaru inwe n'əbochi ke əsau nü kpakara ərnu a.”⁵ Nü hnam kwno, o kaa, “Be jáabna n'ozukwa inwe m.”

⁶ A whnñrnu nü ozukwa inwe zinu ele ke Chiokike. Kóvu, ele nñrnu izi əma wam nü mbom bnáge n'ozukwa inwe wam kwnornu n'ókwe ekwe be.⁷ Chiokike bitaru əbochi berere ele badñu ji naabna n'ozukwa inwe a, kwu a “Tna.” Nga agida awha whemernu, o hi n'ənu Devidi kwu lele kpa o kwuru nü mbom,
“Tna, o bñru nü anu nñrnu nkoli a,
    anu mee ovu anu si rikne.”

⁸ Kwnornu nü o bñru nü Josua duru be bna n'ozukwa inwe, Chiokike bó kwule əka gbasiri əbochi ozukwa inwe berere.
⁹ Ka neegesi nü ozukwa inwe berere zinu rñmu Chiokike lele kpa Chiokike zukwaru inwe kpa o kekworu əwa n'əbochi ke əsau.
¹⁰ Nye əbula ke bnarnu n'ozukwa inwe ke Chiokike, noozukwa inwe nü kpakara ərnu a lele kpa Chiokike zukwaru inwe n'ərnu a.
¹¹ A yisi əhni ma a bnazne n'ozukwa inwe a, o zi nye əbula ba adna kwnornu nü ókwe ekwe lele kpa rñmu Iziréli dnarnu.

¹² Ikwu-ənu Chiokike zi bñdnu nñorunsi ərnu rikne. O zi bñko kakwo ama-əgwnu ruwhnu lawñru. O nñodubna, neekewa mkpuru ovu nü enine, ma əpkupku nü omio. O nñotupiye echiche ovu nü agwa ke badñu.
¹³ O zá nhne be keru eke ke tugwaru otugwa n'anya Chiokike, kpakara nhne gbe anya n'anya nye wam a jaasa ajiji gbasiri əhni aij.

Jizosí bñ nye risi arjohna

¹⁴ Hne a nwernu nye risi arjohna hna ezi kpa, nye beru əsno zne nü ruwhnu Chiokike n'oligwe, Jizosí Karaísí Nnwø Chiokike, a jidnesi okwuhja ke ətukwasi ovu aij aka rikne.
¹⁵ Kwnornu nü a nwée nye risi arjohna ke nhne gbasiri aij zá neemetu n'ovu, kóvu a nwernu nye risi arjohna nye be kparu iru n'apna əbula lele aij, kóvu o méne mmechie.
¹⁶ Ngwa ma a gweru ovu siri rikne vadu ngadna oru ke Chiokike ma a nahja obirizi nü oru jeeyinu aij aka n'ige mkpa.

5

¹ Nye risi arjohna əbula bñ nye be hohiaru n'esilawñru ele badñu, be bita a ichne ma o dnasnì anya badñu nü ruwhnu Chiokike, naakwanu be arjohna nü nkesi kwnornu mmechie.² O nwernu rikne gweru ovu əma mesno ele nwée rikne nü ele máa nhne

n'apna əbula, kwnornu nü ya n'iwhuru a zá rikne.³ Kam kpayarú, o naakwa arjohna kwnornu mmechie ke a, nü ke ele berere.⁴ O zá nye gweru igwugwu o chni əhni a nye risi arjohna, kóvu nye Chiokike sukwuru lele kpa o sukwuru Eroni.⁵ Kpam masj, Karaísí nyége əhni a igwugwu ke nye risi arjohna. Kóvu Chiokike kwuru nhne gbasiri a,
“Ji bñ Nnwø m,

M gholam Nda i tna.”

⁶ Chiokike kwu kwno nü hne berere,
“I bñ nye arjohna əkwnukokwu,
    n'ahíri ke Mekizedeki.”

⁷ Nga Karaísí zi bñdnu n'əwa, o ji okne əkwna nü anya-mini rjo arjirio a n'okpukpe nyee Chiokike, bñ nye nwernu rikne o dñhia a n'ənu. O nñrnu okpukpe a, kwnornu nü o gwednarnu əhni a eli.⁸ O bñ n'ezu nü Jizosí bñ Nnwø Chiokike, kóvu, o muhiarú obno nsnj hite n'awhnñwhnu o taru.⁹ Nga be mernu a o ziri snam, o ghoru nye risi əznoha əkwnukokwu ke kpakara ele joobno nsnj.¹⁰ Chiokike mernu a o bñru nye risi arjohna n'ahíri Mekizedeki.

Odnahala aznu

¹¹ A nwernu agida nhne a jookwu gbasiri Karaísí nye risi arjohna n'ahíri Mekizedeki, kóvu a jóokwu a kwnornu nü anu jéenwe rikne ghohia be.¹² Kitna, anu kwesiri o bñru ele jeezni nhne, kóvu o zi köriri mkpa be neezni anu nhne mbom ke ikwu-ənu Chiokike. O bñru nü mini-rema bñ nhne anu zi köriri nñonwo, o bñuo wiri siri rikne.¹³ Kwnornu nü nye əbula ke nñonwo mini-rema bñ watakiri, o nwée rikne mahia nhne əma nü nhne bñuo əma.¹⁴ Wiri siri rikne bñ ke ele soru oso, bñ ele be zñrnu o mahia nhne zi ichne nü hne nhne əma nü nhne ojo zi.

6

¹ Ngwa ma a zne ruwhnu, a sigbasi iznizni mbom ke Karaísí zne nü ozu ozu, a zóma o tñntu-eli ətuhnasna nü mmechie berere hite n'ome nhne ke neegweya ənzu, kweru nü Chiokike.² Ka bñ iznizni ke əwu mini nü ke əbniawasi aka nü risi, nü ke ohi n'ənu lizó, nü ke ikpe zá əkwnukokwu.³ Chiokike kwe, a jeeme nhne ka.⁴ O bñ nhne kwé omume nü ele mahiarú iwhne ke Chiokike dnahnala, jeehiehna, bñ ele raturu nkesi oligwe riro, bñ ele kehiaru igwe nü rime Enine Nsø.⁵ Ele ka bñ ke raturu nhne əma ke ikwu-ənu Chiokike riro ya nü iknernema ke əwa ke jaava,⁶ be hi nü ya dnahnala. O bñ nhne jéekwe omume o kwhuhnaya be, o nü lele be nñokpogidne Nnwø Chiokike n'olu ogba berere, naakpasi a iwhnerne nü ruwhnu əhna.

⁷ Eli ke nwornu mini ke noozokwasí a, naamipiya mkpuru ke bnannu ele əkwwu iru,

o nahia ngozi Chiokike. ⁸ Kouv eeli ke nooru igwnu nu akikara bnage iru obula. Be joovu a onu, n'ipne-aznu, bekwu jeerne a.

⁹ Kouv ele me whnurnu n'anya, o bu n'ezi a nookwu kpa, a tukwasiri ovu nu nhne kakwo mma gbasiri anu, bu ngozi ke ozonhia nu mmehie. ¹⁰ Chiokike za neeme nhne ojo. O jechezu erunu anu ya nu qhwun'anu anu gesiri righthna a, zi koiriri neegesi hne ele ke Chiokike zi. ¹¹ A noopio ma nye obula mee koiriri kpam du okwukwo, ma olile anya anu ziri kwem. ¹² A piole anu bürü ele imemgwu, kouv anu nu lele ele kweru ekwe nwe masi ndidi tem du o nahia mkwna Chiokike kweru.

Mkwna Chiokike zi kwem

¹³ Nga Chiokike kweru Ebereham mkwna, o jiri ehni a du risi kwnornu nu o za nye berere kakwo a. ¹⁴ Q kaa, "N'ezi oka, m joogozi i, nyee i obuba masi." ¹⁵ Ebereham jiri ogologo nkasi ovu nwehia mkwna wam Chiokike kweru a.

¹⁶ Ele badnu neeji nye kakwo be du risi, neemesi oka be rikne, kam bürü mbimambi oka nu odogbuta. ¹⁷ Chiokike, ma o gesi ele jeekehia mkwna, nu o jaagbanwo mkwna wam, jiri rewhna a du risi. ¹⁸ Chiokike nyernu aij mkwna a nu o du risi a, nhne lawur ka gbánwo agbanwo kwnornu nu Chiokike jáaghaghala, aij ele gbazernu jigidne olile anya ke zi nu ruwhnu aij aka o zi inwe gwu aij. ¹⁹ A nwernu olile anya ka lele nkno ke mkpuru ovu, ke zi jii nu kwem, ke dubnarnu aij n'aznu ikpe obnosni nu rime hne zi nsø, ²⁰ hne Jizosi beru aij osno bnazne, bürü nye risi arjohna okwnukokwu n'ahiri Mekizedeki.

7

Mekizedeki, nye arjohna

¹ Mekizedeki ka bu eze Salem, nye arjohna ke Chiokike ke Kakwo Nhne Dum Olu. O zuteru Ebereham nga o hiri ogwnu ke o gburu ele eze neehiehn, o gozi Ebereham. ² Ebereham nyee a otu nga nu nri nga kpakara nhne o gweyar. Righthna a ke mbom bu "Eze Ome Mma," ke ebo bu "Eze Salem," ke bu "Eze Udno." ³ Q za otuntru gba gbasiri nda a mobu nne a, mobu avnurnu a, omumua a, mobu enwu a, lele Nnwø Chiokike, o bu nye arjohna okwnukokwu.

⁴ Le nye kwu ka, ke nda aij Ebereham nyegar a otu nga nu nri nga kpakara nhne o luhiaru n'ogwnu. ⁵ Nezi oka, iwu karu rumu Livai ele arjohna naahoru rumu nda be otu nga nu nri nga. O bu n'ezi nu be bu rumu Ebereham. ⁶ Kouv Mekizedeki hige nu avnurnu Livai, kouv o naahoru Ebereham otu nga nu nri nga, gozi masi nye wam nahiaru mkwna Chiokike. ⁷ Nezi, nye wam ke goziri kakwo nye wam o goziri. ⁸ Hna, badnu

etekne ke joonwu onwu nanarnu otu nga nu nri nga. Kouv hne berere, Mekizedeki nye be gbaru akebne nu o jaazi tem nanarnu otu nga nu nri nga. ⁹ A jaakaa nu nga Ebereham kwuru otu nga nu nri nga, nu Livai nye nanahorotu otu nga nu nri nga kwuru ke a masi nu rime Ebereham, ¹⁰ kwnornu nu Livai zi nu ruwho Ebereham nda a nga Mekizedeki zuteru Ebereham.

Jizosi bu nye arjohna lele Mekizedeki

¹¹ Be nyernu ele Izireli iwu hite n'ele arjohna Livai. O bürü nu iwu ke mernu rumu Livai bürü ele arjohna mernu badnu zu ozu, o za mkpa nu nye arjohna berere jaava n'ahiri Mekizedeki, buo n'ahiri Eroni. ¹² Kwnornu nu kpa be gbanworu ele arjohna, kpam masi bu kpa be jiri gbanwo iwu kam. ¹³ Nye a nookwu oka bu Nyenwe aij, nye hiri n'avnurnu berere, o za nye obula ke hiri n'avnurnu kam bu nye okwa arjohna. ¹⁴ A magwü nu Nyenwe aij hiri nu avnurnu Juda whuya, bu ele Mozizi kwuge nhne okwa arjohna gbasiri be.

¹⁵ Ka dnornu aij anya nkari nkari, kwnornu nu nye arjohna berere whuyaru lele Mekizedeki. ¹⁶ O buo nye arjohna hite n'iwu ke osnusno omumua ke badnu, kouv o bu nye arjohna hite nu iknernema budnu ke kwó okwo. ¹⁷ Kwnornu nu okwukwo nsø karu kpa,

"I bu nye arjohna okwnukokwu,
n'ahiri Mekizedeki."

¹⁸ Be sigbasiri iwu oknani kwnornu nu o za rikne, o bnage iru obula, ¹⁹ kwnornu nu o za nhne ke iwu mernu ozu ozu. Kouv a nwernu olile anya ke ka mma ke a jeeji vadu Chiokike ndundu. ²⁰ Chiokike duru risi gbasiri a, ele berere bürü ele arjohna hne be dûge risi. ²¹ Jizosi bu nye arjohna Chiokike dñnum risi, kwu masi nhne gbasiri a,

"Jihova duru risi,

o jaalahna aznu,

I bu nye arjohna okwnukokwu."

²² Kwnornu odu risi ka, Jizosi bu mbi-mambi ke ogba-njo-ehni ke kakwo mma.

²³ Ele arjohna wam zi agida kwnornu nu be nwurnu onwu ke mernu be nwée rikne dazidige lele ele arjohna. ²⁴ Kouv Jizosi zi budnu okwnukokwu, erunu ke nye arjohna a za naagbanwo agbanwo. ²⁵ Kam kpayar, o nwernu rikne o znohia kpam kpam bu ele hiri n'aka a vakwnusi Chiokike, kwnornu nu o zi budnu okwnukokwu nñorionu be aririo nu ruwhnu Chiokike.

²⁶ A nwernu nye risi arjohna nu kpa, nye zi nsø, nwée ntubo, nye mmehie zila nu rime, nye zi ichne hne ele badnu ele mmehie zi, nye be gwelizoru olu kakwo kpakara oligwe. ²⁷ Jizosi nñuna lele ele risi arjohna ele berere, o za naakwa arjohna kpakara qbochi

kwnornu mmehie ke a nü ke ele Iziréli. Kóvu o kwarnu otu aríohna kpoí ke zuru óhna ngá o gweru éhni a kwa aríohna.²⁸ Kwnornu nü iwu mernu ele badnú ele zúge ozu ele risi aríohna, kóvu ikwu-ónu wam Chiokike jíri dù risi ke sno iwu wam n'aznú mernu Nnwó wam nye zuru ozu ókwnukownu.

8

*Jizosí bù nye risi
Ogba-njó-éhni ikne*

¹ Ka bù risi kpakara nhne a nookwu, a nwernu nye risi aríohna nü kpa, nye dazi n'akarikwnunga ngadna eze Chiokike n'oligwe. ²Nye aríohna nü kpa zì noornu érnu nye aríohna nü Hne Kakwo Nsó n'oligwe, bù ezi Oro-Eka Nsó ke Nyenwe aíl wuru, o búla badnú. ³Nye risi aríohna óbula jaakwa aríohna nü nkesi nü ruwhnu Chiokike, o zì mkpa nü nye ka jeenweriri nhne o jeeji kwa aríohna. ⁴O búru nü o zì n'ówa, o jóbú nye aríohna ria ria, kwnornu nü agídá ele aríohna zì ele naakwa aríohna lele kpa Iwu Mozizi kwuru. ⁵Be neezne izi n'Oró Nsó ke nhne atú lele ke zì n'oligwe. Lele kpa Chiokike kannú Mozizi nga o noowu Oro-Eka Nsó, "Whnú nü i mernu kpakara nhne lele kpa be gesiri i be n'olu rugwu." ⁶Kóvu érnu ókwa aríohna ke Jizosí kakpa ke ele rnúrnú érnu nü mkpururu iwu óknani. Ogba-njó-éhni ke o gbaru n'ésilawuru Chiokike nü ele badnú kakwo mma, kwnornu nü o gwuzogwu n'olu mkwna ke kakwo mma.

⁷ O búru nü ogba-njó-éhni ke mbom zuru ozu, mkpa ke ébo be znéne akpa aí. ⁸Kóvu Chiokike whnúrnú nü ele badnú zúge ozu, o kaa,

"Obochi vawa, bù nhne Jihova kwuru, nga me nü oro Iziréli nü oro Juda, jaagba njó-éhni ikne.
⁹O jónu lele njó-éhni, me nü ele nda be gbaru, n'obochi me jiri be n'aka m döhia be n'eli Ijipiti,
be kwnátala ovu nü njó-éhni wam me nü be gbaru,

m lemernu m be anya, bù nhne Jihova kwuru.
¹⁰Kítña, ka bù njó-éhni me nü ele Iziréli jaagba
nu obochi ke jaava, bù nhne Jihova kwuru.

M jeeyisi iwu m nü rime echiche be, m jaagbakwasí be n'olu mkpoma be, m jooburu Chiokike be, be jooburu ele ke m.

¹¹O zá nye n'ésilawuru be ke jeezni ibne a, moóbu kanu nwene a, 'Mahia Jihova,' kwnornu nü kpakara be jaamahia m, hite nü nye zì mati dù nye ezi.

¹²M jaagbarunu be ogahie be,

m jéechenwanya mmehie be berere."

¹³Hne o nookwu óka ogba-njó-éhni ikne, Chiokike mernu ma ke mbom zíri óknani, nhne óbula mernu óknani joodoka ódoka, whume masí.

9

Okpenu Chiokike n'ówa

¹Ogba-njó-éhni ke mbom ke Chiokike nü rumu Iziréli gbaru nwernu iwu osnusno okpukpe n'óro nsó ke ówa.

²Be wuru óro okpukpe ke mbom ke bù hne zì nsó. Nü rime ónu óro ke mbom, nhne zì nü rime a bù nhne be bija tonyi nü ikpechi nyi brédi aríohna Chiokike. ³N'aznú ikpe obnosni ke ébo bù hne be kwu Hne Kakwo Nsó. ⁴Nhne zì nü rime a bù ojo golu ke isensi, nü Igbe Ogba-Njó-Éhni be wóru golu. Nü rime igbe wam, nhne zì a bù otu ite golu mana, nü mkpara Eroni ke waru okwukwo nyi mbadamba akaworugwu lawýru ke be gbakwasíri iwu wam n'olu be. ⁵N'olu igbe, ele enine izi be wúru ówu zì igwugwu be kwu Cherubim gbasarú akankwu be kpusnirni ikpechi oru. A jéenwe rikne kówa kpa be kítna.

⁶Nga be bija kworu kpakara nhne, ele aríohna naabna nü hne zì nsó kpakara óbochi noornu érnu be. ⁷Kóvu okwolem nye risi aríohna naabna nü Hne Kakwo Nsó n'aznú ikpe obnosni wam otu mgba n'awha. O jeeji óvnarna ke o jeeji kpusni mmehie ke a nü mmehie ele Iziréli mernu nü óma ama. ⁸Enine Nsó neegesi kpa Oro-Eka Nsó ke mbom nü omen'eli a gwuzo kóri, apna be jeeji naabna nü rime Hne Kakwo Nsó mesinri emesni. ⁹Ka bù nhne neegesi n'ige ka, nü nkesi nü aríohna be jiri kwanu Chiokike aríohna jéenwe rikne mee ele neegweya nkesi aríohna zu ozu. ¹⁰Ka bù wíri nü manya nü mmemem ke ósnusna, kpakara omen'eli ele ka bù nhne anya n'owhnu joogwuzo tem dù ige Chiokike jaagbanwo be.

Óvnarna Karaísi

¹¹Kóvu Karaísi varu lele nye risi aríohna nhne ke ka mma ke zì hna, Oro-Eka Nsó ke o noornu érnu nü rime a kakpa, zu masí ozu. O bùo ke be jiri aka wu, o bùo ke be keru eke n'ówa ka. ¹²Nga Karaísi bnaznernu nü rime Hne Kakwo Nsó, o bnarnu otu mgba kpoí. O jíle óvnarna owu móbu ke nnwó éhni kwa aríohna, kóvu o ji óvnarna ke a gbahia kpakara aí ókwnukokwnu. ¹³Óvnarna owu nü éhni nü nnwó éhni nü rétnu ke be wekwasíri ele zíla ríchna mernu be zíri ríchna n'olu éhni. ¹⁴O kó búru óvnarna Karaísi, nye hiri n'Enine Nsó ókwnukokwnu gweru éhni a kwa aríohna nwéé óru nü ruwhnu Chiokike, jooosusnama akoniche aí whoga n'érnu ojo ke jaakpaya énwu, ma a kpenu Chiokike ke zì bùdnú.

¹⁵ Kam kpayarü, Karaïsi jiri bụru nye agata ke ogba-njō-ehni ikne, ma ele Chiokike sukwuru nwehia mkwna o kehia nhne kwó okwo. Kwnornu nü o nwúrnu énwu ma o zí kpa o gbahia be nü rime awhnúwhnu ke mmechie be mernu nü mkpururu ogba-njō-ehni ke mbom.

¹⁶ Hne iwu oke mkpe zí, be jeegesiri nu nye wam gbaru a nwúrnu ónwu. ¹⁷ Kwnornu nü iwu oke mkpe bù nhne etekne hne nye gbaru a zì bùdnu, kovu o jaabna n'érnu nga nye gbaru a nwúrnu énwu. ¹⁸ Ka bù nhne kpayarü nü ogba-njō-ehni ke mbom jiri ówusi óvnarna gwuzosirírikne. ¹⁹ Kwnornu nü nga Mozizi kannu ele Iziréli kpakara nhne iwu wam kwuru, o gweru óvnarna nnwò ehni gwagidne a mini, gweru hisopu nu wuulu ihie whesi n'ókukwuo iwu wam nü kpakara ele badnú. ²⁰ O kaa, “Anụ bno nsní, ka bù óvnarna Ogba-njō-ehni ke anụ nü Chiokike gbaru, anụ bítá a.” ²¹ Kpam masi, o whesiri Oro-Éka Nsø óvnarna nu kpakara agbugba nu nhne be ji zne izi. ²² N'ezí òka, o gwnarnu mati óvnarna mee kpakara nhne ziri snam n'iwu, kwnornu nü hne be wúsage óvnarna, ogbaru mmechie zíla.

Arjohna Karaïsi noovume mmechie

²³ Kam kpayarü, Oro-Éka Nsø ke ówa ka nu kpakara nhne zì n'ri me a, bù oyiyi nhne zì n'oligwe, bù nhne be jeeji óvnarna nösnu, kovu nhne ke oligwe n'iwhuru a pioru arjohna ke kakwo mma karu óvnarna anohia. ²⁴ Kwnornu nü Karaïsi bnáge nhne zì nsø be jiri aka wu, ke bù oyiyi ke ókwnamarna nhne. Kovu o bnazneru oligwe hne o gwuzo nü ruwhnu Chiokike nü risi ai. ²⁵ Nye risi arjohna ele Ju naabna Hne Kakwo Nsø otu mgba n'awha gweru óvnarna anohia. Kovu Karaïsi znége o jí ehni a kwa arjohna agida ige. ²⁶ O bùru kpam, Karaïsi znernu ata awhnúwhnu agida ige hite n'ópanizo okike ówa. Kovu o whuyaru otu mgba kpó kwnornu aj n'ókukwuo ige ka, gweru ehni a kwa arjohna ma o vume mmechie. ²⁷ Ka bù ezi òka, badnú joonwuriri otu mgba, omekwo, ikpè Chiokike sno a. ²⁸ Kpam masi, be jiri Karaïsi kwa arjohna otu mgba o vume mmechie agida ele badnú, o jaava ke mgba lawúru znöhia ele neeleanya a hne mmechie zíla a.

10

Karaïsi kwáru arjohna zuru óhna otu mgba

¹ Iwu wam bù enine nhne óma ke jaava, o bù nhne wam, kam kpayarü, o nwée rikne hite nü arjohna ke be naakwa ige obula mee ele naava o kpó risi eli zu ozu. ² O bùru nü ele neekpenu Chiokike zì ríchna nü rime ovu, ikpè mmechie ba mána be. Kpakara ókwa

arjohna znernu okwome. ³ Kovu kpakara arjohna wam bù nhne ke neechenwanyanu be mmechie be hite n'awha dū n'awha. ⁴ Kwnornu nü óvnarna ehni nü owu nwée rikne vume mmechie.

⁵ Kam kpayarü nga Karaïsi varu n'ówa, o ehni ke mbom.

⁶ Arjohna nü nkesi ruwhnu óma másige i, kovu i bjattanu m anq-ehni o bnonu i nsní.

⁷ Ovu zá nöoso i n'ónu kwnornu arjohna ókporne békwnu móbu arjohna mmechie.

⁸ M kaa, ‘Chiokike, le, m valém o mee nhne i pioru me mee, lele kpa be gbaru nhne gbasíri m n'ókukwuo nsø.’”

⁹ Ke mbom, o karu, i píole arjohna nü nkesi ruwhnu óma, móbu arjohna ókporne békwnu móbu arjohna mmechie, o bù n'ezí nü iwu wam karu be mee kpam. ¹⁰ O kaa, “Chiokike, le, m valém o mee nhne i pioru me mee.” O gwemernu nhne ke mbom ma o zì kpa o gwuzote nhne ke ébo. ¹¹ Kwnornu nü Jizösi Karaïsi mernu nhne Chiokike pioru o mee, o snüsnamarnu mmechie aji hite n'arjohna ke o jíri ehni a kwa otu mgba ke zuru óhna. ¹² Nye ókwa arjohna óbula noogwuzo kpakara óbuchi nöornu érnú a, naakwa otu arjohna agida ige. Kovu kpakara arjohna ka nwée rikne noovume mmechie. ¹³ Kovu nü n'ezí i jíri ehni a kwa otu arjohna ka kwaru arjohna ke zì ókwnukokwu kwnornu mmechie, o daziri eli n'akarikwnunga Chiokike. ¹⁴ Hite n'ige wam, o zì neese ige Chiokike jaabita ele irno a lele nhne ógbakwasí óchi a. ¹⁵ Hite nü otu arjohna, o mernu ele zì snam hite nü mmechie zu ozu ókwnukokwu.

¹⁶ Enine Nsø naagbanu aji akebne ka hite nü nhne o kwuru nü mbom,

¹⁷ “Ka bù njo-ehni ke me nü be jaagba, n'obuchi ke jaava, bù nhne Jihova kwuru,

m jeeyisi iwu m nü rime ovu be, m jaagbakwasí be n'echiche be.”

¹⁸ O kaa kwano berere,

“M jíechenwanya aruru-eli be, nü mmechie be berere.”

¹⁹ Kitna, o gbarunnu be kpakara mmechie be, arjohna berere zá kwnornu mmechie.

²⁰ Kam kpayarü, rímu nda m, a nwernu ovu siri rikne o bnazne nü Hne Kakwo Nsø hite n'óvnarna Jizösi. ²¹ A nwernu nye risi arjohna ke kakwo, nye neelegidne ogo Chiokike anya. ²² Ngwa ma a gweru mkpoma zì ríchna nü ezi ókwnata ovu, nü ovu ikpè mána wakwnusi Chiokike, ya nü ehni be jiri mini zì ríchna snüsnama. ²³ Ngwa ma a knetasí ollie anya ke ókwnata ovu aji aka rikne, kwnornu nü nye kweru aji mkwna jaabita mkwna o kweru. ²⁴ A gbalí mee

nhne joovulizö owhnun'anya n'ovu ibne aị hite n'ørnu ेrnū ọma.²⁵ A ghásá ogbako rúmu nda n'otu lele kpa agwna ele badnú neeme. Kóvu a kwnagidne ibne aị ke kakwo kpa ọbochi wam naava ndündu.

²⁶ O bụru nü a jaazí kórirí neeme mme-hie hne a nñrnu ezi ọka wam, o zá arionha berere be jaakwa kwnornu aị.²⁷ Kóvu nhne ke gwnarnu bù olile anya ke tū ogwnu ke ikpe, ya nü ke okne bekwnu ke jeerne ele neemegidne Chiokike.²⁸ Nye obula ke dnarnu Iwu Mozizi nwúrnu ẹnwu hne badnú lárñu móbú éto gbagidnernu a akebne, be dónnnu a obirizi.²⁹ Anú le kpa ikpe wam jaazí rikne bù awhnúwhnu nye wam jaata bù nye lednarnu Nnwò Chiokike anya, nye kpóge ovnarna ögba-njó-ehni ke Chiokike nhne, ke snusnamarnu mme-hie a, nye lednarnu Enine Nsø ke oru anya.³⁰ Kwnornu nü a magwù nye karu, "Mawa nwe mmegwnahia, m jeemegwnarnu." Jihova kwuru berere, "Jihova jeekpe ele ke a ikpe."³¹ O bụ nhne tū ogwnu o dnabna n'aka Chiokike ke zì bùdnu.

³² Anú chenwanya ọbochi ele ke wheru ewhe kpa anú snurnu ovu kpa iwhne Karaísí mukwasiri anú nü rime kpakara awhnúwhnu.³³ Agwna ige anú bùrur ele be kpasíri iwhnerne n'ohna, ige berere anú dasíri ele berere be neemegbu emegbu n'ikwnu.³⁴ Anú donnu ele zì n'ikelu obirizi. Nga be nahoru anú nhne anú nwernu, ovu soro anú n'ónu kwnornu nü anú magwù nü anú nwernu ékwnu ke jaazí ọkwnukownu n'oligwe.

³⁵ Anú túwúhu ovu osi rikne anú, o jeenwe ögwo ेrnú zì agida.³⁶ Anú snúta ovu ma anú nwernu rikne mee nhne Chiokike pi-oru, nahia masí nhne o kweru nü mkwna.³⁷ Kwnornu,

"Ige matí,

    nye wam jaava bù nye jaava, o jóogbu ọkwnu.

³⁸ Kóvu, nye mee mma ke m jeehi n'okwnata ovu zìri bùdnu,

o bụru nü nye obula lahna aznú,

    nhne gbasíri a jósoso m ovu n'ónu."

³⁹ Kóvu a bùo ele naalahna aznú, whu etekne, a bù ele kweru dù n'oznobia mkpuru ovu.

11

Ele dikne ke ọkwnata ovu

¹ Ọkwnata ovu bù ọdnabneru nü nhne a neele anya, nü otukwasí ovu nü nhne ke a whnúge anya zì.² Hite n'okwnata ovu, ele egbaka nahiaru ruwhnú ọma n'aka Chiokike.

³ Hite n'okwnata ovu, a ghohiaru nü Chiokike jiri ikwu-qnú a ke ọwa, ke kpayarú,

nhne a nqowhnu anya hi nü nhne a whnúge anya whuya.

⁴ Ebeli jiri okwnata ovu kwanu Chiokike arionha ke ka arionha Keni nwene a mma. Hite n'okwnata n'ovu a, Chiokike gbaru akebne nü o bụ nye mee mma kwnornu nü Chiokike nahoru nkesi a. Hite n'okwnata n'ovu a, o zì kórirí nookwu ọka o bụ n'ezi nü o nwúrnu ɔnwu.

⁵ Hite n'okwnata ovu, Ọnoku nwúna ɔnwu, kóvu Chiokike kwururu a nü bùdnu, be whnúna a, kwnornu nü Chiokike kwururu a. Kóvu sú Chiokike kwururu a, be gbaru akebne a nü o mernu nhne soro Chiokike ovu n'ónu.⁶ Hne ọkwnata ovu zìla, be nwé rikne mee nhne jósoso Chiokike ovu n'ónu. Kwnornu nü nye jaavakwnusi Chiokike jeekweríri nü Chiokike zì, nü o bụ nye nqokwu ele noopiosi a rikne ögwo ेrnú.

⁷ Hite n'okwnata ovu, Noa tñru ogbo nga Chiokike dñru a aka nü nsní nhne ke zì nü ruwhnu, o whnúna anya, o tū ogbo o jiri zñohia ele ọro a. O marnu ọwa ikpe, kehia ome mma hite n'okwnata ovu.

⁸ Hite n'okwnata ovu, Ebereham bnornu nsní nga Chiokike sukwuru a zne eli ke o jeekehia nü mkwna, o whoga neezne hne o máa.⁹ Hite n'okwnata ovu, o wuru n'eli Chiokike kweru a mkwna lele nye izne. O wuru n'oro-eka, ya nü Aziki nü Jekopu, ele ya nü be kehiaru otu mkwna wam.¹⁰ Kwnornu nü Ebereham neele anya eli ke nwernu ntü-eli, ke Chiokike bù nye nka nü nye wuru a.

¹¹ Hite n'okwnata ovu, Sera nahiaru rikne o tū rime nga o wheru ige, o bụ n'ezi nü o nwé nnwò* kwnornu o karu nü o bụ nye kwestiri ọkwnata ovu bụ nye kweru mkwna.¹² Hite n'otu badnú ka, Ebereham, o bụ n'ezi o nü lele nye nwúrnu ɔnwu, hne avnúru a hna lele mbò ke oligwe nü lele rízna ke zì nü ngeri osimini hna ke nwéé ɔnú ögwnugwnu.

¹³ Kpakara ele ka nwúrnu nü rime ọkwnata ovu. Be náhiage nhne Chiokike kweru mkwna, kóvu be whnúrnu be hite nü hne zì ikere, gweru be, kwuhja nü be bù ele izne nü ele neewhe ewhe n'owa.¹⁴ Nga ele badnú nookwu kpa, ka neegesi nü be neele anya eli ke ka be.¹⁵ N'ezi ọka, o bụru nü be naari ɔriri gbasíri eli ke be hiri whuya, be zñernu alahna aznú.¹⁶ Kítña, be neele anya eli ke ka mma, eli ke oligwe. Kam kpayarú, iwhnerne zá neeme Chiokike ma be sukwu a Chiokike be, kwnornu nü o bítannu be otu eli.

¹⁷ Hite n'okwnata ovu, Ebereham gweru Aziki kwa arionha nga Chiokike kparu a iru. Nye wam nahiaru mkwna wam jiri otu nnwo kpoi o nwernu kwa arionha.¹⁸ O bụ n'ezi nü Chiokike karu, "Hite nü Aziki, i

* 11:11 móbú hite n'okwnata ovu, Ebereham ghóru nda, o bụ n'ezi o mernu okno badnú, Sera n'iwhuru a nwé nnwò

jeenwe agida r̄umu.”¹⁹ Ebereham kweru n̄u Chiokike nwernu rikne mee Aziki hi n̄enw lizo, n̄ezi ɔka, o nahoru nnwo a lele nye hi n̄enwu lizo.

²⁰ Hite n̄okwnata ovu, Aziki goziri Jekopu n̄u Iso, nookwu ɔka gbasiri ngozi ke zj n̄u ruwhnu.²¹ Hite n̄okwnata ovu, Jekopu goziri r̄umu Josefū lawurū nga o noñowu ẽnwu. O dnabnernu n̄u m̄kp̄ara a kp̄o risi ɔli nyee Chiokike.

²² Hite n̄okwnata ovu, Josefū nga o noñowu ẽnwu kwuru nhne gbasiri okwnehalā ke r̄umu Izireli n̄eli Ijipiti, nyee be iwu gbasiri ɔkp̄ukpu a.

²³ Hite n̄okwnata ovu, ele m̄urnu Mozizi tugwaru a ẽnwa ẽto kwnornu n̄u o b̄u nnwo zj ichne, ogwnu iwu eze túla be.

²⁴ Hite n̄okwnata ovu, Mozizi, nga o sopiyaru n̄u badnū, kwéle be sukwu a nnwo adna Fero.²⁵ O snornu r̄umu Chiokike ta awhn̄uwhnu kanu a mma kakwo o nwe ovu oso n̄onu ke m̄mehie ige mati.²⁶ O gwn̄urnu nhne iwhnerne ke Karaïsi nhne zj okne onu ahia kakwo kpakara ẽkunu ke Ijipiti, kwnornu n̄u o neele anya ogwo ẽrn̄u ke zj n̄u ruwhnu.²⁷ Hite n̄okwnata ovu, o sigbasiri ɔli Ijipiti, o túla ogwnu ovu owe ehni ke eze, kwnornu n̄u o gwuzorū kwem lele nye whn̄urnu Chiokike wam be whn̄u anya, anya.

²⁸ Hite n̄okwnata ovu, o miteru Iriri Ogawhe n̄u ɔvnarna be wesarū ma enine izi ẽnwu wam ke gburu kpakara nnwo mb̄om be m̄urnu għarū o għu nnwo mb̄om ele Izireli.²⁹ Hite n̄okwnata ovu, r̄umu Izireli wheru Osimini Ihie lele ɔli etekne, nga ele Ijipiti pioru ma be whe, mini riri be.

³⁰ Hite n̄okwnata ovu, oghiri m̄kp̄o Jeriko dnarnu, nga ele Izireli għarū a gburugburu qobchi ẽsau.

³¹ Hite n̄okwnata ovu, nwerinya ewhere Rehabu ziri bħdnu, be gbükotala ya n̄u ele irno Chiokike, kwnornu n̄u o tugwaru ele znernu o nyokahja ɔli wam.

³² Ndaa nhne me jookwu, kwnornu n̄u ige zjila me jookwu nhne gbasiri Gidionī, n̄u Barakī, n̄u Samsiñi, n̄u Jefita, n̄u Devidi n̄u Sameli, n̄u kpakara ele ɔwhnurniyya.

³³ Ele hiri n̄okwnata ovu lugbu ɔli-eze, r̄mu ẽrn̄u om̄a, nahja m̄kwna, kpusni onu odum,³⁴ kpachni békwnu noonwu onwu, għanahorū ama-ogwnu, be nwée rikne, kovu be ghōru ele dikne, ele dikne n̄ogwnu, chihala ele ogwnu ɔli berere.³⁵ Ele rinya nahjaru ele ke be hiri n̄enwu lizo. Be taru ele berere awhn̄uwhnu, kovu be kwéle be dōhia be, ma be lizo n̄enwu ke ka mma.

³⁶ Be mernu ele berere nhne r̄umu, pnja be hna, owe, be knernu ele berere eriri, yiși be n̄ikelu.

³⁷ Be tħru be akaworugwu, be kwobiri be ẽbo, be jiri ama-ogwnu għu be, be woru

akpukpo owu n̄u atnunnu għagħarji, be ghō ele mboni, be kpakna be ēhni, megidne be.

³⁸ Ele ɔwa kwésile ele ka. Be għagħarji lele ele nwée qro n̄eli-ikpa n̄u rugwu mati, be wuru n̄u rime m̄kpewu n̄u ɔnunu ɔli.

³⁹ Kpakara ele ka nwernu qtnutnu oma kwnornu n̄okwnata ovu be, kovu be náhiage m̄kwna wam.⁴⁰ Chiokike bijattu aij nhne ka mma. Chiokike mernu ma aij n̄u be zukqata, ma a bħru ele zuru ozu n'otu.

12

Chiokike naapniā r̄umu a nhne

¹ Kam kpayaru, hne a nwernu agida ele akebne għbaru aij għburugħburu, a tuħu kpakara nhne ke noobnosni aij n̄u m̄mehie ke naatawnusi n̄elhi aij, ma a għweru okasi m̄kpoma għa ẽso ke zj aij n̄u ruwhnu.

² A neelegidnej Jizqi anya, nye tħru ntu-eli n̄u nye mekwakworu okwnata ovu aij. Nye kwnornu ovu oso n̄onu ke zj a n̄u ruwhnu li nhne igħbugbu ke ogħba, gweme iwhnerne, o dazri ɔli kitna n̄akarikwunġa ngadna eze Chiokike.³ Anu tħlu nhne għasbasiri nye wam ke liri nhne igħbugbu ke ogħba n̄u omegidne ke ele m̄mehie, rikne bəgħi anu, anu dna n̄apna.⁴ Nu rime ogħnun anu nqol u megidne m̄mehie, anu yóoluge ogħnun du n̄owusa ɔvnarna anu n̄enwu.⁵ Anu chezżuru ikwun-qiġi ovu wam ke Chiokike nookwu anu lele r̄umu,

“Nnw m, i lédna ɔdo aka n̄u nsni ke Jihova anya,

ovu lakkwadija anu mini nga o bigħboru anu.

⁶ Kwnornu n̄u Jihova naata ele o whn̄urnu n̄anya awhn̄uwhnu, naapniā nye qbula o kwuru nnwo a nhne.”

⁷ Anu nabnarnu awhn̄uwhnu anu naata lele ɔdo aka n̄u nsni ke nda nqodo r̄umu a. Anu whnulele nnwo ke nda a zá nqodo aka n̄u nsni sa?⁸ O bħru n̄u Chiokike zá nqodo anu aka n̄u nsni lele ele berere, anu bħo r̄umu a, kovu anu b̄u r̄umu oyi.⁹ Nda aij k'ώwa nqodo aij aka n̄u nsni, a noobnonu be nsni. A kwasiri o bnonu Nda aij ke enine aij nsni karukwo ma a zjir bħdnu.¹⁰ Nda aij k'ώwa naapniā aij nhne ige mati n̄ovu qso n̄onu be, kovu Chiokike naapniā aij nhne kwnornu m̄bnarna ke aij, ma a snornu a kehja ɔzi nsq a.¹¹ O zá ɔdo aka n̄u nsni qbula ke nqoso qso n̄iġe wam, kovu o zj igħbugbu. Omekwo, o m̄ipiya ezi m̄kp̄u ke ome mma n̄u udno n̄u rime ele għawheru n̄u rime a.

¹² Kam kpayaru, anu mee aka ke dnarnu adna lizo n̄u m̄kp̄erne oħi ke nwée rikne gwuzorū kwem.¹³ Anu zne izne n̄apna ke sniżi asni ɔz-żejjix ba dha n̄apna, tnunuma, be gwob be.

O do aka nū nsni

¹⁴ Gbalị ma jị nụ kpakara ele badnụ ziri n'udno, ziri masị nsq, kwnornu nū o zá nye joowhnu Chiokike anya sụ o zíla nsq.

¹⁵ Anụ whnụ nū o zá nye dnahalaru n'oru ke Chiokike. O zị nye nū lele egwnugwnu luga nlulu n'esilawhnu anụ ke joovuyanu anụ mkpa, hite nụ a mejo agida badnụ. ¹⁶ Anụ whnụ nū o zá nye neeme oyị mqbụ nye zá nqosonu Chiokike anya lele Iso, nye kwnornu otu mgba wiri re ọnodi ọpnarna a. ¹⁷ Anụ mahịarụ, omekwo, o pioru o nahorụ ngozi nda a, oghere zíla kwnornu nū o nwé rikne gbanwo nhne o mernu, o bụ n'ezi nū o jiri anya-mini ekwna piosi ngozi wam rikne.

¹⁸ Anụ vágdige nū rugwu ke anụ jeemetu aka, lele rugwu Saina ke neerne békwnu, nū ochichiri, okne ogwu nū okne ruwhere, ¹⁹ nū ọqdina ke ọkwodu nū ọqdina nkoli ke ele n'urnu a, riasono nkoli wam kwúma berere. ²⁰ Kwnornu nū be gwúzolige iwu wam ke karu, “O bhubedi anohia vadu rugwu wam metu a aka, be gwera ara tugbu a.” ²¹ Nhne Mozizi whnūrnu zị okne ogwu, o kaa, “Ogwu ntu m, ehni nqoznu m biri biri.”

²² Koyu anụ vaduru rugwu Zayoni, bụ Jerusəlēm ke oligwe, eli-ohna ke Chiokike ke zị bùdhu, nụ ele enine izi, o zá nye nqogwuli ọnu, ele neetne eri ọnuwudna. ²³ Anụ vadulem ogbako Chiokike ke rụmu be beru ọsno mu, ele be gbaru rewhta be n'oligwe, vakwnusi masị Chiokike, nye neekpe kpakara ele badnụ ikpe, nụ enine ke ele ome mma zuru ozu. ²⁴ Anụ vakwnusiri Jizosi, nye ibno ke ọgba-njọ-ehni ikne, nụ ọvnarna ke owhesa, ke nookwu nhne ke ka mma kakwo ọvnarna Ebeli.

²⁵ Anya dụ anụ eli, anụ whnụ nū anụ ghárula o n'urnu nhne nye wam nookwu. O bürü nū ikpe marnụ ele wam bnóne nsni nhne nye wam zị nqodo be aka nụ nsni n'owa kwuru, ndaa kpa a jaagbanahorụ, o bürü nụ a bnóne nsni nhne nye wam zị n'oligwe nqodo aị aka nụ nsni nookwu? ²⁶ Nkoli a mernu ọwa znụ biri biri n'ige wam, koyu kítña, o kweru mkwna kaa, “Berere kwno, m jeeme o bùo ọwa kpói znụ biri biri, koyu oligwe masi.” ²⁷ “Berere kwno” neegesi nụ o jeegweme kpakara nhne nqoznu biri biri bụ nhne be keru eke, ma nhne ke zá nqoznu biri biri gwuzosi rikne.

²⁸ Hne a nanahorü eli-eze ke zá nqoznu biri biri, a tñu Chiokike mmamma, kwnakwu a kpa o joso a n'gnu, nụ ogwu nū ọso anya. ²⁹ Kwnornu nū Chiokike bụ békwnu neerne erne.

13

*Kpa be wu bùdnu
jaamasị Chiokike*

¹ Anụ nqowhnu ehni anụ n'anya lele rụmu nda. ² Anụ chézu elekota ele izne, kwnornu

nū agwna badnụ lekötaru enine izi hne be māa. ³ Anụ chenwanya ele zị n'ikelu lele nū anụ nū be zị n'ikelu. Anụ chenwanya ele naata awhnúwhnu lele nū anụ nū be sno naata awhnúwhnu.

⁴ Anụ sôbisanu olulu nzi nū nnwerne. Anụ mérù ökpata nzi nū nnwerne kwnornu nū Chiokike jeekpe ele neeme oyị nụ ele ewhere ikpe. ⁵ Anụ kwé ọwhnun'anya iわai nqechi mkpoma anụ, nhne anụ nwernu ji anụ rụwho, kwnornu nū Chiokike karu,

“M jáaghasa anụ rịa rịa,

m jáasa anụ aka rịa rịa.”

⁶ Kam kpayarụ, a jị ovu siri rikne kaa,

“Jihova bụ nye neenyinu m aka,

ogwu zá nqotu m nhne badnụ jeeme m.”

⁷ Anụ chenwanya ele risi anụ wheru ewhe, ele kwunnu anụ ikwu-ọnu Chiokike, kpa be wuru bùdnu be, kpa be nwéhnu ẹnwu, anụ snornu ọkwñata ovu be. ⁸ Jizosi Karaṣi zi kpa o zị, ekile, tna, dụ ọkwñukokwu.

⁹ Anụ kwékwadia iznizni ikne ọbula zị ichne ichne kwnapụ anụ n'apna. O ka mma mkpoma aj gwuzosi rikne n'oru Chiokike, o bùo nụ omen'eli wiri zị ichne ichne ke zá naabnanu ele neeri a mbnarna ọbula. ¹⁰ A nwernu ojo ke ele naakwa arjhona n'Oro-Ekà Nsø nwé rikne ri nhne zị nụ olu a.

¹¹ Kwnornu nū nye risi arjhona neegwebna ọvnarna anohia be gburu lele arjhona mmehie nụ rime Hne Kakwo Nsø, koyu be nqokporne ọkpna anohia wam békwnu n'aznụ eli-ohna. ¹² Kam kpayarụ, Jizosi taru awhnúwhnu n'aznụ eli-ohna ma o gwuru ọvnarna a bija ele badnụ nsø. ¹³ Ngwa ma a znekwnusi a n'aznụ eli-ohna vuru masi iwhnerne a. ¹⁴ Kwnornu nū a nwé eli-ohna ke jaadazigidne hna, koyu a neele anya eli ke naava nụ ruwhnu.

¹⁵ Ngwa ma a znarni Chiokike ige ọbula, ma o bürü arjhona hite nụ Jizosi, ka bụ nhne nkesi ke hi aị n'ovu, hite n'onu nookwuhja nū o bụ Nyenwe ai. ¹⁶ Anụ chenwanya, neeme nhne ọma ya nụ neekesi ele badnụ nhne anụ nwernu, kam bụ arjhona ke nqoso Chiokike ovu n'onu. ¹⁷ Anụ bno nsni, anụ bija ehni anụ nụ mkpururu ele risi anụ, kwnornu nū be neelegidne anụ anya lele ele jaasa aijji nụ ruwhnu Chiokike, ma be rnụ ेrnü be n'ovu ọma, o bùo nụ ovu owe ehni, ke zá bnanu anụ mbnarna ọbula.

Obekwu ikwu ipne-aznụ

¹⁸ Anụ kpenu aị okpukpe. A magwu nụ ovu aị zị ríchna kwnornu nū a pioru o mee nhne bürü ọma ige ọbula. ¹⁹ M naariasno anụ kpenu m okpukpe ma m vakwnusi m anụ wara wara.

²⁰ Kítña, Chiokike udno nye mernu Nyenwe aị Jizosi hi n'enwu lizq, nye bụ Okne

Nye Znụ Atnụrnu wam, hite n'ovnarna ogba-njo-ehni kwó okwo,²¹ nyee anụ kpakara nhne bürü oma o mee echiche a. O gweru masị aị mee nhne masiri a, hite nụ Jizqsi Karaiṣi nye nwe igwugwu ọkwunkokwu.

Amịm.

²² Rụmu nda m, anụ bno nsnị n'ikwu-ọnu ezni ke me kwuru, kwnornu nụ ọkwukwo me gbarụ zá ogologo.

²³ Anụ mahia nụ nnwọ nda aị Timoti whụyalam n'ikelu. Ọ bürü ọ va ngwa ngwa, me nụ a joosno va lekasi anụ.

²⁴ Anụ bekwu kpakara ele risi anụ nụ kpakara rụmu Chiokike. Ele Ịtali neebekwu anụ.

²⁵ Oru Chiokike dazịnụ kpakara anụ.

Okwukwo izi Jemisi

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Okwukwo izi Jemisi jihiaru n'agida ezni o nyeru kpkara r̄umu Chiokike gbasari n̄u "rime kpkara ḥwa." Jemisi ji agida nhne anya n̄oowhnu n̄'obochi neezni nhne ke enine, neegesi kpa nye Karaṣi kwesiri o ji akoniche wu budn̄ n̄'owa. Jemisi kwuru ọka gbasiri ḥba eze, ḥwa, ɔrnurna, agwa ọma, okewa, ɔkwnata mkpoma, riro, akoniche, okno ọka, oknomokno, ozi w̄hnernerne, okpe ele berere ikpe, nganga, ndidi n̄u okpukpe.

Okwukwo izi ka nookwu mkpa ọ zì n̄u badn̄ nwernu ɔkwnata mkpoma n̄u nhne obula o neeme, lele kpa o kwesiri nye neekpenu Chiokike.

Nhne zì n̄'okwukwo izi ka

Opaniza (1:1)

Okwnata mkpoma nu akoniche (1:2-8)

Ọdnu ḥwa n̄u eze (1:9-11)

ɔrnurna (1:12-18)

ɔnurnu n̄u omume (1:19-27)

Odo aka n̄u nsni gbasiri okewa (2:1-13)

Okwnata mkpoma n̄u ḥru (2:14-26)

Nye Karaṣi n̄u riro a (3:1-18)

Nye Karaṣi n̄u ḥwa (4:1-5:6)

Ezni zì odo n̄u odo (5:7-20)

¹ Mawa, Jemisi, nye izi ke Chiokike n̄u ke Nyenwe aji Jizosì Karaṣi, neebekwu kpkara ele ke Chiokike, ke bù avnurnu nri n̄u ḥbo ele Chiokike zì n̄u rime kpkara ḥwa.

Okwnata ovu n̄ige ɔrnurna

² R̄umu nda m, ọ b̄ru nhne snarnima ige obula anu dnabnarnu n̄u nhne ɔrnurna zì odo n̄'odo. ³ Kwnornu n̄u ọ b̄u ḥkp̄a okwnata ovu iru jeegweya ndidi. ⁴ Ndidi r̄umu ḥru a, ma anu b̄ru ele zuru ozu, ọ zá nhne ḥogwu. ⁵ O b̄ru n̄u o zì nye nwé akoniche, nye wam r̄io n̄'aka Chiokike, nye neenyē kpkara badn̄ hite n̄u mkpoma ọma a, ọ zá naakpasì iwhnerne. O jeenyē a. ⁶ Nye wam jeeji okwnata ovu noorio, o nwéko mkpoma lawurū. Nye nwernu mkpoma lawurū n̄u lele abaka-miini osimini, nga ruwure neewhe, ọ n̄otulizo a olu. ⁷ Nye k̄ chéko n̄u o jeenwehia nhne obula n̄'aka Nyenwe aji. ⁸ O b̄u nye mkpoma lawurū, o gwúzole kwem n̄u kpkara apna a.

Ọdnu ḥwa n̄u eze

⁹ Nnw̄o nda ke b̄u nye mboni nwudna nga Chiokike gwelizoru a olu. ¹⁰ Nnw̄o nda ke b̄u nye kwu nwudna nga Chiokike gwednarnu a ẹli. Kwnornu n̄u nye kwu jaagawhe lele igwugwere ḥhia. ¹¹ Nga ḥhnam wasiri n̄'orne békwnu a, ọ chnagbu achara, igwugwere a

dnahnala, mma a kwome masi. Kpam masi, nye eze jaagawhe n̄u kpkara ḥru a.

ɔrnurna

¹² Ngózi jaazinu nye wam ovu a siri rikne n̄u ige ɔrnurna, kwnornu n̄u o megbu ɔrnurna, o jeenwehia b̄udnu kwó okwo ke Chiokike kweru ele whnurnu a n'anya mkwna. ¹³ Nga be naarna anu ɔrnurna, nye wam kákwdia, "Chiokike naarna m ɔrnurna," kwnornu n̄u ọ zá nye nwernu rikne rna Chiokike ɔrnurna, Chiokike rná badn̄ ɔrnurna. ¹⁴ Kòv̄u be naarna badn̄ ɔrnurna nga nhne ojo ke mkpoma n̄oto a, ma o duwhu a. ¹⁵ Nga nhne ojo ke mkpoma wam t̄rū rime, ọ m̄hia m̄mehie, m̄mehie masi soipiya, ọ m̄hia ḥnu.

¹⁶ R̄umu nda m me whnurnu n'anya, anu kwé be duwhu anu. ¹⁷ Kpkara nkesi ọma n̄u nhne b̄ru ọma neehi n'oligwe naava, n'aka Nda ke keru iwhne, nye zá naagbanwo lele kpa enine naagbanwo. ¹⁸ Chiokike pioru o gweru ikwu-ṣunu ke ezi ọka a m̄hia aji, ma a b̄ru mkpuru mbom ke kpkara nhne o keru eke.

ɔrnurnu n̄u omume

¹⁹ R̄umu nda m me whnurnu n'anya, anu mahia ka, kpkara badn̄ zì gnarnagnarna n'ɔrnurnu, kòv̄u ọ b̄uo n'okwu ọka. O wé masi ḥhni wara wara. ²⁰ Nye ovu owe ḥhni nwé rikne mee nhne jaamasí Chiokike. ²¹ Kwnornu n̄u ka, anu gweme kpkara rune n̄u kpkara agwa ojo ke jipihiaru mkpoma anu. Anu gweru ḥhni anu bija n̄u mkpururu Chiokike, nahoru ọka wam ke nwernu rikne ọ zhōhia mkpuru mkpoma anu.

²² Anu b̄ru ele neeme nhne ọka wam kwuru, anu bùko ele n̄onu onu kpoi, needuwhu ḥhni anu. ²³ Nye obula ke n̄onu ikwu-ṣunu wam kpoi, kòv̄u ọ zá neeme eme, n̄u lele badn̄ ke neelekiri ruwhnu a n̄u nyno, whn̄u ruwhnu a kpa ọ n̄u, ²⁴ o lekirkwo ḥhni a, ngangam, ọ wh̄ga, chezume okpa badn̄ ọ b̄u. ²⁵ Kòv̄u nye obula ke neelegidne anya n̄i wam zuru ozu ke neeme badn̄ nwernu ḥhni a, ke naadazigidne n̄u rime a, o b̄uo nye n̄onu onu neechuze masi, kòv̄u nye neeme nhne iwu wam kwuru, Chiokike jøogozí nye wam n'ērnu a.

²⁶ O b̄ru n̄u nye obula b̄u nye neekpenu Chiokike, kòv̄u o knésige riro a eriri, ọ n̄ogho mkpoma a aghigho, okpenu Chiokike ke zì snam, ke be mérula emeru n̄u ruwhnu Chiokike b̄u Nda aji, b̄u ka, o chenwanya r̄umu nwé nda n̄u nne, n̄u ele rinya n̄zi be nwé r̄umu n̄u m̄mekphn̄i be, n̄u badn̄ ọ bija ḥhni a r̄ichna hite n̄u nhne ojo k'ow̄a ka.

2*Ole badnụ anya nü ruwhnu*

¹ Rümü nda m, lele ele kweru nü Nyenwe aji Jizosi Karaşı, nyenwe igwugwu, anu léko badnụ anya nü ruwhnu hite nü ya naakpa ike. ² O bürü nü nye kwu ke gbagwu ari mkpaka golu, woru iwo marnu mma va n'ogbako anu, nye mboni ke wogwu nkukara iwo va masi, ³ o bürü nü anu sobisini nye wam wogwu iwo marnu mma, kanu a, "Daziri nü ngadna ka," kovu kanu wɔmboni wam, "Gwuzoru hna, mobü daziri n'eli etekne n'ochi m," ⁴ anu kpála ike, bürü masi ele ikpe oriri ojo marnu?

⁵ Anu bnote nsni, rümü nda m me whnurnu n'anya, Chiokike horulam ele mboni ke ḥwa ka, mee be bürü ele kwu n'okwnata ovu be, be bürü masi ele o jeenye eli-eze wam o kweru ele whnurnu a n'anya mkwna. ⁶ Kovu anu lednarnu wɔmboni anya. O búo ele kwu wam neemegbu anu? O búo be nööpnurnu anu zne qro ikpe? ⁷ O búo ele kwu noolulu rëwhna ḥoma nye wam nwe anu?

⁸ O bürü anu bija iwu Eze aji ke oligwe ke be gbaru n'okwkwo nso, "Whnụ nye agbatibi i n'anya lele ehni i," anu mekwaru nkari. ⁹ Kovu o bürü nü anu le badnụ anya nü ruwhnu, anu mehielem. Iwu jeegesi nü anu dnarnu iwu. ¹⁰ Nye obula ke jaabita kpakara iwu, kovu dna otu kpo, o dnanam kpakara iwu wam. ¹¹ Kwnornu nü nye wam karu, "I méko oyi," kamasi, "I gbukó badnụ." O bürü nü i méne oyi, kovu i gburu badnụ, i bu nye dnarnu iwu. ¹² Anu kwu, mee masi lele ele Chiokike jeeji iwu ke neeme badnụ nwernu ehni a kpe ikpe. ¹³ Kwnornu nü nye nwéé mkpoma obirizi, Chiokike jödonou a obirizi nga o jeeke a ikpe. Obirizi nqonwudna n'ikpe qumuma.

*Okwnata ovu nwéé ेrnu
bu nhne etekne*

¹⁴ Rümü nda m, ndaa mbnarna obnarnu o bürü nü nye obula kaa, "M nwernu m okwnata ovu," kovu ेrnu a gésile a? Okwnata ovu kpo o jooznohia a? ¹⁵ O bürü nü rümü nne rukna mobü rümü nne rinya nwéé iwo, mobü wiri oruju, ¹⁶ mbnarna kiji bi nhne o bnarnu, o bürü nü otu badnụ n'esilawuru anu kanu a, "Lekwary anya, o nyee i iwo i joowo, chi i iyí, nü wiri i jeeji riji rüwho," kovu o nyéne a nhne ke zi anq-ehni mkpa. ¹⁷ O bu masi kpa okwnata ovu ke nwéé ेrnu bu nhne nwurnu өnwu.

¹⁸ Kovu otu nyenum jaakaa, "Otu badnụ nwernu okwnata ovu, nye berere nwernu ेrnu өma." Gesi m okwnata ovu i ke nwéé ेrnu, m jeegesi i ेrnu өma m hite nü okwnata ovu m. ¹⁹ I kweru nü otu Chiokike, o bürü өma. Ele rënwu ojo kwe masi, be naama rürruru tū ogwu. ²⁰ Ji nye iwhnirniwhno!

I pioru o mahia nü okwnata ovu ke nwéé ेrnu bu nhne etekne? ²¹ Gweru Ebereham nda aji nü nhne atu. Be gwnusiri a nü nye mee mma hite n'èrnu өma a, nga o jiri Aziki nnwø a rukna kwa arjohna n'olu ojo arjohna. ²² I whnurnu nü okwnata ovu a nü ेrnu a rnukotaru ेrnu. Okwnata ovu a zuru ozu hite n'èrnu өma a. ²³ Nhne be gbaru n'okwkwo nso mezurukwuru, "Ebereham kweruru Chiokike, Chiokike gwnusinu a nü o bu nye mee mma." Be sukru a enyi ke Chiokike. ²⁴ Anu whnurnu nü be gwnurnu badnụ nü nye mee mma hite n'èrnu өma a, o búo hite nü okwnata ovu kpöi.

²⁵ Kpam masi, gweru Rehabü nwerinya ewhere nü nhne atu. Be gwnurnu a nü nye mee mma hite n'èrnu өma, nga o kwubnanyarnu ele varu o dna ndidna hi n'eli Izireli, zihala be n'apna berere. ²⁶ Lele kpa anq-ehni bu nhne nwurnu өnwu hne enine zila, kpam masi, okwnata ovu bu nhne nwurnu өnwu hne ेrnu zila.

3*Ledu riro i anya*

¹ Rümü nda m, kpakara anu búko ele zni nhne. Kwnornu nü anu magwu nü ele zni nhne jeenwe agida ikpe kakwo ele berere. ² Kpakara aji naadnahie n'agida nhne. Nye zá naadnahie nü ikwu-өnu bu nye zuru ozu, nwe masi rikne o chikota kpakara ehni a. ³ A neekne өnu iyiny eriri ma be mee nhne a pioru be mee, zne masi hne a pioru be zne. ⁴ A gweru ogbo mini lele nhne atu, o bu n'ezí nü o zi okpotokpo, okne ruwhere noovughari a, kovu nü nye risi ogbo ji amarna mati nqotughari ogbo penupe obula nye risi ogbo pioru. ⁵ Kpam masi, riro bu nhne mati zi n'ehni aji, o nqotu oka k'agida. Le kpa ibgobo hna ezi bu ke békwnu mati mernu o nwuzo békwnu. ⁶ Riro bu békwnu. O jihiaru nü agida nhne ojo n'esilawuru nhne zi aji n'ehni. Riro bu nhne neemeru badnụ, nqomusi bùdnu békwnu hite nü békwnu eli rënwu.

⁷ Badnụ nwernu rikne znü, znü maşilam kpakara nhne be keru eke, mobü anqia ke zi ogwu zi ichne ichne, nü өnunu obula, mobü aznü zi nü mini, nhne obula nqopnu opnu. ⁸ Kovu nü o zá nye nwernu rikne znü riro. O bu nhne ojo ke zá naadazi bidim. Nhne gbu badnụ zi nü rime a. ⁹ A ji riro naaznarni Nyenwe aji nü Nda aji Chiokike. A ji masi a noovu badnụ өnu bu nye be kpuru n'oyiyi ke Chiokike. ¹⁰ Otu mmamma nü ovu өnu neehi nü otu өnu wam nqowhuya. Rümü nda m, o búo өma o zi kpam. ¹¹ Be tükia mini so n'өnu nü mini lu nlulu n'otu өmi? ¹² Rümü nda m, isisi figi o nwernu rikne miyia mkpuru isisi olivu? Mobü isisi väjni o

nwernu rikne minya mkipuru isisi figi? Mini arua, o nwernu rikne gbahià mini so n'önü?

Akponiche zì ichne ichne

¹³ O bürü nü o nwernu nye zì n'esilawuru anü ke nwernu akponiche nü oghohia, o gesi a hite nü bødnu a, hite masi nü agwa oma nü ogwedna ehni a eli ke hi n'akponiche. ¹⁴ Kovy o bürü nü mkipoma anü jihiaru nü okwno-awüwa, nü ovu nlulu, nü aka-nchni, anü kpá nganga. Anü mee ezi ọka gho aghalaghala.

¹⁵ Akponiche ke nü kpam híge n'oligwe va, o bụ ke ọwa. Enine Chiokike zíla nü rime a. O bụ nhne ke rẹnwu ojo neezni. ¹⁶ Hne okwno-awüwa nü okewa zi, ogba aghara ghara jaaziri. ¹⁷ Kovy akponiche ke hi n'oligwe va, beru ọsno ziri ríchna, omekwo, o nwé udno, o nwernu mkipoma oma, naadnakota n'otu, o nwernu obirizi nü ेrnu oma, o nwé aghigho, o kwu ezi ọka. ¹⁸ Ele neeme udno naakpa mkipuru udno. Be jøoghohia mkipuru ke imerne oma.

4

Enyi ke ọwa

¹ O bụ kini noovuya ọlu ogwnu nü ọdogbuta n'esilawuru anü? Be hi nü nhne ojo ke noogwnu mkipoma anü, ke ọnolu ogwnu nü rime anü. ² Anü pioru nhne, kovy anü nwéhiala a, anü jiknernu o gbu badnụ. Anü piosi nhne rikne, anü nwé rikne nwéhia be, anü jiknernu n'odogbuta, ọnolu ogwnu. Anü nwé nhne anü pioga kwnornu nü anü ríola n'aka Chiokike. ³ Anü nɔorio, kovy anü zá nanahia kwnornu n'oriri ojo ke mkipoma anü, ma anü gweru a mee kpa o jiri masi anü.

⁴ Anü ele kwé be tükwasí anü ovu! Anü máa nü nye ọbula ke whñyuru nhne ọwa n'anya k'agida nye wam bụ nye irno ke Chiokike? Nye ọbula ke pioru o bụ enyi ke ọwa neeme ehni a nye irno ke Chiokike. ⁵ Anü chékö nü nhne be gbaru n'ókwukwo nso bụ etekne, "Chiokike neelegidne Enine Nsø a o yisiri nü rime anüanya k'agida." ⁶ Kovy Chiokike neenye aị oru k'agida. Lele kpa be gbaru a n'ókwukwo nso, "Chiokike noogwuzogidne ele oknomokno, kovy o neenye rümu mboni oru."

⁷ Anü bitä ehni anü nü mkipururu Chiokike. Anü nyigidne Ekwensi, o jaagbawhu hne anü zì. ⁸ Anü kpayabetu Chiokike ndündu, o jaakpayabetu anü ndündu. Anü kwnosnama aka anü, anü ele aruru-eli. Anü snusnama mkipoma anü, anü ele mkipoma lawüru. ⁹ O gbu anü igbugbu, anü ru ọwa, anü gba mkpe! Rümu anü gho ekwna. Snarnima anü gho o gbaru ruwñnu. ¹⁰ Anü gwedna ehni anü nü ruwñnu Chiokike, o jeegwelizò anü olu.

Anü kpékø ibne anü ikpe

¹¹ Rümu nda m, anü kája ibne anü. Nye ọbula ke naakaja nwó nda a, móbú neekpe a ikpe, o naakaja iwu, neekpe masi iwu ikpe. O bürü nü i bụ nye neekpe iwu ikpe, ngam, i búo nye naabià iwu, kovy nye ikpe iwu. ¹² Chiokike kpori bụ nye neenye iwu nü nye ikpe. Ya nü nsñunu a nwernu rikne zñohia aị móbú gbumekwo aị. I bụ nyele ke neekpe badnụ ibne i ikpe?

Anü líu ọnù nhne ekile jøobu

¹³ Anü bñote nsñi, anü ele naakaa, "Tna móbú ekile, a jeezne mba ka móbú mba kiyari daziri pii otu awha, gba mgbamá ahia, kpa agida iwayi." ¹⁴ Anü máa nhne jeeeme ekile. Ndaa nhne bødnu anü bụ? Bødnu anü nü lele iknorno-mini ke whýyaru, dazi ige mati, omekwo, o whume n'anya. ¹⁵ Ka bụ nhne anü znernu okwu, "O bürü o masi Nyenwe aị, a jaazjị bødnu mee ka móbú mee kiyari." ¹⁶ Kovy kitna, anü noolu ọnù, neeme oknomokno. Kpákara o liu ọnù ka búo oma. ¹⁷ Nye mahiaru nhne bürü oma o mee a, o méne a, o bụnnu a mmechie.

5

Be dörü ele eze aka nü nsñi

¹ Anü bñote nsñi, anü ele eze. Anü kwna ékwna, si okokoba kwnornu nü nhne igbugbu ke jaadnakwasí anü. ² Ékwnu anü roru oro, akíja takwolem iwo anü. ³ Kpákara golu nü siliva anü tülam ajari, ajari a jøobu nhne akebne megidne anü. O jeerne ano-ehni anü lele békwnu, anü ele kpabitaru ékwnu n'óbochi ipne-azñu ka.

⁴ Anü bno nsñi, anü kwíla ele anü gnornu ernu n'ekwu anü ogwo ernu be. Ogwo ernu be naakwna, nhne o nqókpokwu anü dylam nsñi Nyenwe aị Chiokike ke Meli Nhne Dum. ⁵ Anü wuru bødnu oriri nü ɔnwunwo n'ọwa, anü mee lele kpa o masiri anü. Kitna, ehni anü ke gbaru oto jiknernunem, neese ikpe naava ava. ⁶ Ele aka be zì ríchna bụ ele anü marnu ikpe, anü gbu be. Be ménne anü risi rikne.

Osnuta mkipoma nü mmekpehni

⁷ Rümu nda m, anü knata mkipoma tem Nyenwe aị va. Nye ेrnü ekwu ji naaknata mkipoma nü mkipuru zì okne ọnù ahia ke ekwu a mịi, tem mini ozozo mbom nü ke ipne-azñu zo. ⁸ Anüwa masi, anü knata mkipoma, dazısi rikne, kwnornu nü ọvuna ke Nyenwe aị zì ndündu. ⁹ Rümu nda m, anü nwéma mkipoma ojo n'ehni ibne anü, ma Chiokike gharu o kpe anü ikpe. Nye ikpe gwuzogwu n'önü-mgbó jiknernu o va. ¹⁰ Rümu nda m, anü chenwanya nhne ele ọwhnurninya kwuru nü ręwhna Nyenwe aị. Anü gweru be lele nhne atu nü ọknata

mkpoma nü rime mmekpēhni.¹¹ Anü maam nü a nookwu ele wam ele ọwa ọma kwnornu nü be knataru mkpoma. Anü nurnu ọknata mkpoma Jobu, anü maam nü Nyenwe aị dọnnu a obirizi n'ipne-aznụ, kwnornu nü Nyenwe aị bù nye obirizi nü nye imerne ọma.

¹² Rụmu nda m, anü jí oligwe mọbu ọwa mọbu nhne berere dù risi. Ọka anü bürü owe, owe, mọbu óza, óza, ọ zì Chiokike kpe anü ikpe.

*Okpukpe be kperu
n'okwnata ovu*

¹³ O zì nye ọbula n'esilawuru anü ke zì nü mmekpēhni? O kpe okpukpe. O zì nye ovu nəoso n'onu? O gwnụ eri ọznarni.

¹⁴ O zì nye ọbula ke naaria ẹhni igbugbu? O sukwu ele okno badnụ ogbako Chiokike, be kpenu a okpukpe, te a mọno olivu nü rəwhna Nyenwe aị. ¹⁵ Okpukpe be jiri okwnata mkpoma kpe joogwo nye nriria wam. Nyenwe aị jeeme ẹhni si a rikne. O bürü nü o mehieru, Chiokike jaagbarunu a. ¹⁶ Kam kpayarụ, anü kwuhianu ibne anü mmehie anü, anü kpenu ibne anü okpukpe ma be gwọ anü ẹhni igbugbu anu. Okpukpe nye mee ọma nəornusi ərnu rikne. ¹⁷ Elaija bù badnụ etekne lele aịwa. O kpesiri okpukpe rikne ma mini gharu o zo, mini zôle dù awha ẹto nü ənwa isunu. ¹⁸ O kpe kwno okpukpe, oligwe gweya mini ozuzo, eli mịnyia mkpuru. ¹⁹ Rụmu nda m, ọ bürü nü otu badnụ n'esilawuru anü kpahalaru n'apna ezi ọka, nye berere kwuhnahie a,²⁰ anü mahia nü nye mernu nye ojo tñhnsna n'apna ojo a, znøhiaru mkpoma a n'ènwu. Nye wam kpusnirni agida mmehie.

Okwukwo izi ke Mbom Pita gbaru

Nhne gbasiri Okwukwo izi ka

Okwukwo izi ke Mbom Pita gbaru bụ ke Pita gbaznennu ele Karaisi naata awhnuywhnu kwnornu be neekpenu Nyenwe aij. Pita kannu be nü agida ele ke Karaisi nqowhnusni anya n'aka ele Rom ele kwége nü Jizosi Karaisi. Be jaazi köriri naata awhnuywhnu ke kakwo. Kóvu, Pita naakanu be nü be nwe ndidi kwnornu nü kpakara ele sno Nyenwe aij jaata awhnuywhnu kwnornu okwnata ovu be. O kaa nü ka jeeme okwnata ovu be si rikne, ke jeenyey Nyenwe aij igwugwu n'obochi Jizosi jaava.

Kóvu kwnornu nhne Chiokike mernu hite n'ome Karaisi hi n'enwu lizo, kpakara ele Karaisi nwernu oylie anya. Lele kpa Karaisi beru osno ta awhnuywhnu, omekwo, be nyee a igwugwu, o bụ masi kpa nye Karaisi qbulu jeenwe igwugwu nga Jizosi jaava.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu nü okpukpe (1:1,2)

Risi olile anya aij (1:3-12)

Owu bñdnu zi nsø lele ele ke Chiokike (1:13--2:17)

Nhne atu awhnuywhnu Karaisi (2:18-25)

Awhnuywhnu nye Karaisi (3:1--4:19)

Ezni ele risi ogbako Chiokike (5:1-11)

Obekwu ikwu ipne-aznø (5:12-14)

¹ Mawa, Pita, nye izi Jizosi Karaisi, naagbaznenu ele Chiokike hojhari ke gbasaru kpakara eli Pontosi, Galasia, Kapadosia, Esia nü Bitinia okwukwo izi ka. ² Chiokike Nda mahiaru anu, gweru aka a hóru anu, bítia anu nsø hite n'Enine Nsø, ma anu noobnonu Jizosi Karaisi nsñi, ma ɔvnarna a snusnama anu.

Oru nü udno banu anu aba.

Olide anya ke zi bñdnu

³ Oznarni zinu Chiokike nü Nda Nyenwe ai Jizosi Karaisi, nye hiri nü obirizi a muhia ai nü bñdnu ikne. O mernu Jizosi Karaisi hi n'enwu lizo, ke nyernu aij okwnata ovu zi bñdnu. ⁴ A bna n'okehia mkpe ke zá noolulu olulu, nü ke be mérula emeru, nü ke zá nqobo qbo, ke Chiokike bitannu anu n'oligwe. ⁵ Chiokike jeeji iknernema a bítia anu tem anu nahja oznoria, kwnornu nü anu tukwasiri a ovu. O jeeme ka whuya iwhne n'ige ipne-aznø. ⁶ Anu nqonwudna ɔnwudna kítña kwnornu ka, o bụ n'ezi nü anu naata awhnuywhnu zi odo n'odo n'ige mati ka. ⁷ Kpakara ɔrnurna ka varu ma be tule okwnata ovu anu ma anu zi snam lele kpa be neeji békwnu naagba golu ke noolu

olulu. O bụ kpa be neeji békwnu nootule okwnata ovu anu, ma anu nwehia oznarni nü igwugwu n'obochi be jookpume Jizosi Karaisi. ⁸ Nye anu whnurnu n'anya, o bụ n'ezi nü anu jíle anya anu lawluru whnú a, anu kweru nu ya, o bụ n'ezi nü anu jíle anya anu lawluru whnú a kítña. Kam kpayarú anu nwernu snarnima k'agida ke ɔnu jókokowali. ⁹ Anu nahiaru nhne anu kwnataru ovu ke bụ oznoria ke mkipuru ovu anu.

¹⁰ Ka bụ oznoria wam ele ɔwhnurninya piosiri rikne, nyosna nhne gbasiri a, be whnurnu ɔwhnurninya gbasiri nkesi wam Chiokike jeenye anu. ¹¹ Be pioru o mahia ige wam nü kpa o jooburu bụ nhne Enine Karaisi ke zí nü rime be kwuru, nhne gbasiri awhnuywhnu Karaisi jaata nü igwugwu ke joosno a. ¹² Chiokike kpumennu ele ɔwhnurninya ka nü ɔrnu be býo ke be, kóvu ke jaabnany anu iru, bụ ke be kwuru hite n'ønu ele znirni anu izi ɔma, hite nü rikne ke Enine Nsø ke hiri n'oligwe va. Ka bụ nhne ke ele enine izi pioru o lebna anya nü rime a.

Anu zi ri nsø

¹³ Kam kpayarú, anu suru ajni n'ovu anu, anya dñ anu eli, anu neele oru ke Jizosi Karaisi jeenye anu anya nga be kpumernu a. ¹⁴ Lele rñmu ke noobnonu Chiokike nsñi, anu láhna nü rime nhne ojo ke nqogwnu anu nü mbom nga anu zi lele ele maa nhne. ¹⁵ Tñunuma, lele kpa nye wam sukwuru anu zi nsø, anu zi ri nsø nü kpakara nhne anu neeme. ¹⁶ Kwnornu nü be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, "Anu zi ri nsø, lele kpa me zi nsø."

¹⁷ O bñru nü anu noosukwu Nda ke zá neele badñu anya n'ikpe, bụ nye neekpe badñu qbulu lele kpa ɔrnu be jiri zi, anu ziri bñdnu lele ele izne nootu ogwnu n'øwa ka.

¹⁸ Anu magwu nü o býo golu móbu siliva ke noolulu olulu bụ nhne be jiri gbagha anu hite n'aka nhne ojo ke anu nahiaru n'aka ele nda anu ɔknani, ¹⁹ kóvu o bụ ɔvnarna Karaisi ke zí okne ɔnu ahja, lele nnwø atnurnu ke nwéé ɔru móbu ntñpo. ²⁰ Chiokike hojhari a tñtu sñ o tñru ntñ-eli ɔwa. Kóvu o mernu a o whuya iwhne n'obochi ipne-aznø ka kwnornu anu. ²¹ Anu kweru nü Chiokike hite nü ya, nye o mernu ma o hi n'enwu lizo, nyee a igwugwu, ma olile anya anu nü okwnata ovu zi ri nü Chiokike.

²² Hne anu bitaru ehni anu snam hite n'obno nsñi n'ezi ɔka, nqowhnú ele kweru ekwe n'anya, anu gweru ɔwhnun'anya ke hi n'ovu anu whuya whnú ibne anu n'anya. ²³ Be mñrnu anu berere, o býo hite nü mkipuru ke nooro oro, kóvu hite nü mkipuru ke zá nooro oro, ke bụ ikwu-ɔnu Chiokike ke zi okwnkokwu. ²⁴ Okwukwo nsø kwuru, "Kpakara badñu nü lele achara,

igwugwu badnụ nụ lele okoko achara, achara chanwụ, okoko a dnahala,

²⁵ kovu ikwu-önü ke Nyenwe aị jaazi
okwnukokwu."

Ka bụ ikwu-önü ke izi ọma wam be znirni anu.

2

¹ Kam kpayarụ, anu gweme kpakara nhne ojo n'ehni anu, irno, nụ kpakara aghigho, nụ ruwhnu lawuru, nụ okwnoawuwa nụ ọkaja. ² Lele rụmu be murnu ikne, akpiri ke mini-rema ke zị snam ke enine, ke bụ ikwu-önü Chiokike nöökpo anu békwnu, ma anu nwọ a, sopiya nụ badnụ du ọznohia. ³ Kitna, anu ratrụ a riro whnụ nụ Nyenwe aị bürü ọma.

Akaworugwu zị bđndu

⁴ Anu vakwnusini Nyenwe aị lele rugwu ke zi bđndu ke ele badnụ juru, kovu ke Chiokike hoħiaru, zị okne önü ahia n'anya a. ⁵ Anụwa masi, lele akaworugwu ke zị bđndu, be jiri anu wu Oro Nsø ke enine, ma anu bürü ele ọkwa arjohna zị nsø, ele jaakwa arjohna enine ke Chiokike jaanarnụ hite nju Jizosí Karaisi. ⁶ Be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, "Le, m bitaru m nụ rime Zayoni,

akaworugwu nsükala oро me hoħiaru ke zị okne önü ahia,
nye obula ke tükwasiri a ovu,
iwhnerne jótou a."

⁷ Nụ hne anu ele kweru ekwe zị, akaworugwu ka zị okne önü, kovu hne ele kwé ekwe zị, be gbaru a n'okwukwo nsø, kaa, "Akaworugwu ke ele noowu oро juru,
kiyam għolam risi nsükala oро."

⁸ Be gba knwo,

"Akaworugwu ke jeeme badnụ kpobi ọchi,
nu rugwu ke jeeme be dna."

Be dnarnụ kwnornu nụ be kwége ikwu-önü Chiokike, lele kpa echiche Chiokike zịn be.

⁹ Kovu anu bụ ele Chiokike jiri aka a hoħia, ele arjohna ke eze, mbam ke zị nsø, ele ke Chiokike, ma anu gesi ɔznarni nye wam sukwuru anu hite nju rime oħchichiri bna nju rime iwhne a zị igwugwu. ¹⁰ Nụ mbom anu béo ele ke Chiokike, kovu kitna, anu bụ ele ke a, ele nwée obirizi nju mbom, kovu kitna, Chiokike dōnnu anu obirizi.

¹¹ Ele me whnurnu n'anya, m naarijasno anu, lele ele izne nju ele neewhe ewhe n'owwa ka, anu nyée nhne ojo ke nqogwnu anu, ke nqolu masi ogwnu megidne mkpuru ovu anu oghere. ¹² Anu wu bđndu ke bürü ọma n'esiwalwru ele máa Chiokike, ọ bụ n'ezi nju be noobno anu nhne ojo, kovu be whnụ ernu ọma anu, ma be znarni Chiokike n'obochi o jeelekasi aị.

Bịta ẹhni anu nụ mkpururu
ele ọchichi

¹³ Kwnornu nụ Nyenwe aị, anu bitä ẹhni anu nụ mkpururu ọchichi ke badnụ, mōbu eze, lele nye risi, ¹⁴ mōbu ele ọchi ẹli ele o ziyaru ọ ta ele ojo awhnūwhnu, nụ ọ znarni nye neeme nhne ọma. ¹⁵ Ka bụ nhne Chiokike noopio, ma anu hite n'ērnu ọma anu kpusni önü ele iwhnirniwhno. ¹⁶ Anu wu bđndu lele ele nwerneru ẹhni be. Anu jí ọnodi wam kpusni nhne ojo, kovu anu zịri bđndu lele ele izi Chiokike. ¹⁷ Anu so kpakara badnụ anya, anu whnụ rụmu Nda n'anya, anu tū ogwnu Chiokike, anu səbisanu eze.

Awhnūwhnu Karaisi

¹⁸ Ele ɸhi, anu gweru ọso anya bitä ẹhni anu nụ mkpururu ele nwe anu. Anu ménú nye ovu ọma nụ nye udno kpɔi, ma nye aka rikne masi. ¹⁹ Kwnornu nụ Chiokike jøogozi anu ọ bürü nụ anu taru awhnūwhnu hne ọ zá nhne ojo anu mernu, kovu kwnornu nụ anu tūru ogwnu Chiokike. ²⁰ Ndaa igwugwu ke anu jeenwe, ọ bürü nụ anu taru awhnūwhnu kwnornu nụ nhne ojo anu mernu? Kovu anu gwuzogidne n'awhnūwhnu hne anu mernu nhne ọma, Chiokike jøogozi anu.

²¹ O bụ nhne be sukwuru anu, Karaisi taru awhnūwhnu nụ risi anu, ghasanu anu nhne atu, ma anu snornu rēnu ọchi a.

²² "O zá mmehie o mernu,
o zá aghīgħo be pioħiaru n'önü a."

²³ Nga be mernu a nhne iwhnerne, o mēgħnarnuge, nga ọ taru awhnūwhnu, ọ kpäla rikne, kovu o gweru ẹhni a yisi n'aka nye wam neekpe ikpe bürü ọma. ²⁴ Ya n'iwhuru a jiri ẹhni a vuru kpakara mmehie aị n'olū օgħba, ma a bürü ele nwurru ọnwu għasa mmehie, zịri bđndu ele mee mma. O jiri enya a gwu kpakara ẹhni igħbugbu aị. ²⁵ Anu nju lele atnurnu ke whuru apna, kovu ke hiexnarnu hne Nye Oznużnu nụ Nye Risi mkpuru ovu anu zị.

3

Ele nzi nü nnwerne

¹ Kpm masi, anu ele bụ nnwerne, anu bitä ẹhni anu nụ mkpururu nzi anu. Ọ bürübedi nü be bụ ele kwéle ikwu-önü Chiokike, be jeenwe rikne hiri nü agwa ọma anu kweru hne anu kwüle oka, ² kpa be joħwhnu anu noowu bđndu bürü ọma ke zị masi snam n'osó n'anya. ³ Anu kwé mma anu bürü nhne ke anya nqowħnu kpɔi, ọ béo kpa anu kparu risi anu, mōbu golu anu tū n'ehni, mōbu iwo marnu mma anu wogħwu. ⁴ Kovu mma anu bürü agwa ọma wam tugwaru otugwa ke zị nju rime ovu, ke bụ nhne ẹyi ke zá nooro oro, ke bụ oze wohnerne nü enine ke udno, ke zị okne önü ahia n'anya Chiokike. ⁵ Ọ bụ kpa ele rinya gbaka zị nsø ele tükwasiri Chiokike ovu mernu ẹhni be mma, be bítaru ẹhni be nju

mkkpururu nzi be.⁶ Sera nü kpam, o bnonnu Ebereham nsni, noosukwu a, "Nyewne m." Anü bu rümu a rinya, o bürü nü anü jeeme nhne oma gharu o tu ogwnu nhne obula.

⁷ Kpam masi, anü ele bu nzi, anü jiri oso anya nü akö, anü nü nnwerne anyu wuru, hne anü magwu nü be bu ele nwée rikne. Anü nü be jeekehia nkesi budnu kwó okwo Chiokike neekesi anyu n'etekne. Anü mee kpam, o zi nhne obula bnosni okpukpe anü.

Awhnuywhnu kwnornu ome nhne bürü oma

⁸ N'ipne-aznu, kpakara anyu nwe otu ovu, anyu dönu ibne anyu obirizi, anyu whnu ibne anyu n'anya lele rümu nda, anyu nwe obirizi n'ehni ibne anyu, anyu bürü ele be gwedarnu eli.⁹ Anü jí nhne ojo kwhlnhna nhne ojo, anyu góggwu ngugo, kovu anyu nögozi ogozi, kpa Chiokike sukwuru anyu ma anyu kehja ngözi masi.¹⁰ Kwnornu nü okwukwo nsö kwuru, "Nye obula ke whnurnu budnu n'anya,

ke noopio obochi oma,
o bita onu a ma o gharu o kwu oka ojo,
bita masi mgbele-önü a n'aghalaaghala.
¹¹ O gharu nhne ojo, mee nhne bürü oma,
pio udno, gbäsan a.

¹² Kwnornu nü anya lawuru Nyenwe aij zí
n'ehni ele mee mma,
nsni a nönonu okpukpe be,
kovu ruwhnu Nyenwe aij neemegidne ele
neeme nhne ojo."

¹³ Nyele jeemejö anyu, o bürü nü anyu gwuzosí rikne nü nhne oma?¹⁴ O bürü nü anyu ta awhnuywhnu kwnornu nü anyu mernu nhne oma, ovu so anyu n'önü, ogwnu tú anyu kwnornu be, ovu lákwadia anyu mini.

¹⁵ Anü sòbisinu Karaïsi lele Nyenwe aij nü rime ovu anyu. Anü jikneru o sa ajiji nye obula jaasjika anyu nhne gbasiri olile anya wam zi n'ovu anyu hite n'oso anya nü ovu zi wohnerne.¹⁶ Anü bita ovu anyu snam, ma ele nookwu nhne ojo kwnornu agwa oma anyu kweru nü Karaïsi, iwhnerne joötü be nü nhne ojo be nookwu.¹⁷ O ka mma, o bürü nü o bu echiche Chiokike nü anyu taru awhnuywhnu kwnornu nü anyu mernu nhne oma karu kwnornu nü anyu mernu nhne ojo.¹⁸ Karaïsi nwürnu otu mgba kwnornu mmehie aij, nye ikpe mána nwürnu kwnornu ele ikpe marnu. Karaïsi mernu ka ma o duru anyu du hne Chiokike zi. O nwürnu enwu n'anö-ehni, kovu o zi budnu n'Enine,¹⁹ nü rime enine zi budnu, o znernu zni ele enine ke zi n'oro ikelu izi oma.²⁰ Ka bu ele zá noobno nsni, kpa Chiokike ji nkasi ovu neese nga Noa nögotu ogbo ke be jiri znöhiar badnu ele nü ele, badnu ęsato kpoi hite nü mini.²¹ Ka neegesi nü owu mini znöhiar anyu, ke bu nögorio Chiokike ovu zi snam hite n'olizo n'enwu ke Jizösi Karaïsi.

O búo ǫsnuma rune ke ehni.²² Karaïsi bu nye laru oligwe daziri eli ri'akarikwnunga Chiokike, hne kpakara ele enine izi nü öchi risi nü rikne zi nü mkkpururu a.

4

Owunu Chiokike budnu

¹ Kpam masi, Karaïsi taru awhnuywhnu n'anö-ehni a, anyu jikneru o mee kpam masi, kwnornu nye taru awhnuywhnu n'anö-ehni a zíma neeme mmehie.² Kam kpayaru, o zá noowu budnu a n'owa ka lele kpa agwnurnu nhne ojo ke badnu, kovu lele echiche Chiokike.³ Kwnornu nü ige anyu tuwhuru n'ige wheru ewhe noowu budnu lele ele máa Chiokike zulem. Ige wam anyu noowu budnu ke zíla ríchna, agwnurnu nhne ojo, önwo manya, okne otne eri, nü ökwa rënwu.⁴ Kitna, o jiri be anya nü anyu zá noosno be neeme nhne ojo berere, ke kpayaru be nöfov anyu onu.⁵ Kovu be jaasa ajiji gbasiri ehni be nü ruwhnu nye wam jekpe ele zi budnu nü ele nwürnu onu ikpe.⁶ Kam kpayaru, be jiri zni ele nwürnu onu izi oma naga be zi, ma be kpe ikpe be hite nü nhne be mernu nga be zi budnu lele badnu, ma be ziри budnu n'enine lele Chiokike.

⁷ Mbimambi kpakara nhne zi ndündu. Anyu nwe anya udno, anya du anyu eli, anyu neekpe okpukpe.⁸ Ke kakwo, anyu nwe öwhnun'anya zi omimi n'esilawuru anyu, kwnornu nü öwhnun'anya nookpusni agida mmehie.⁹ Anü jí ntamu nabnanya ibne anyu.¹⁰ Nye obula gweru nkesi o nahiaru n'aka Chiokike znenu ibne a izi, gweru okwesi ökwnata ovu neekesi oru Chiokike zi odo n'ödo.¹¹ Nye neezni izi oma, o zni a lele nü o bu ikwu-önü ke hi n'önü Chiokike whüya. Nye neezne izi, o mee a lele Chiokike nyernu a iknernema, ma be znarni Chiokike nü rime kpakara nhne hite nü Jizösi Karaïsi, nye nwe igwugwu nü rikne tim tom. Amüm.

Awhnuywhnu lele nye Karaïsi

¹² Ele me whnurnu n'anya, o gbagwoji anyu anya kwnornu örnurna zi ighbugbu ke naarna anyu lele nü o bu nhne ikne neeme anyu.¹³ Kovu anyu nwüdnä, kwnornu nü anyu sno Karaïsi takö awhnuywhnu, ma anyu nwe ovu oso n'önü zi agida nga be jookpume igwugwu a.¹⁴ O bürü nü be mernu anyu nhne iwhnerne kwnornu nu rewyna Karaïsi, ovu so anyu n'önü, ka neegesi nü Enine igwugwu, ke bu Enine Chiokike wu nü rime anyu.¹⁵ O zá nye ta awhnuywhnu n'esilawuru anyu lele nye gburu badnu, möbu nye buznu, möbu nye mernu nhne ojo berere, möbu nye neelebna anya nü nhne gbasila a.¹⁶ Kovu, o bürü nü nye obula ta awhnuywhnu lele

* 3:19 hite nü Enine Nsö

nye Karaisi, iwhnerne tiko nye wam, kovu o nyee Chiokike oznarni kwnornu nu be nookwu a nye Karaisi. ¹⁷ Ige valem nga be jaapanizo ikpe n'ezinu-qro Chiokike. Q buru be panizo ikpe nu hne a zi, ndaa kpa q jaazin ele kwelé izi oma Chiokike?

¹⁸ Q buru nu o jaara ehni o znochia ele mee mma,
ndaa hne ele maa Chiokike nu ele mme-hie jaazi?

¹⁹ Kam kpayar, nye obula ke naata awhnunwhnu lele kpa echiche Chiokike jiri zi, gweru ovu oma yisi ehni a kpam kpam n'aka Nye Okike nye kwsiri okwnata ovu. Nye wam zne nu ruwhnu neeme nhne oma.

5

Ele okno badnu nu ele ikoro

¹ M naarijasno ele okno badnu zi n'esilawuru anu hne me bu masi nye okno badnu, m whnurnu m awhnunwhnu Karaishi taru, m jeekehia masi igwugwu a nga be joopume a. ² Anu znu atnurnu Chiokike ke zi nu mkpururu anu, neelegidne be anya nu kpakara ovu anu kpa Chiokike pioru a, o bivo nu mkpa kpaghwu anu, kovu kwnornu nu o bu nhne kwsiri omume. Anu rn ueru anu, o bivo kwnornu iru anu jeenwehia, kovu nu o nhne zi n'ovu anu n'omume. ³ Anu mee be lele nu be bu nhne ke aka anu, kovu anu buru nhne atu be joosno. ⁴ Nga Nye Risi Oznuznu Atnurnu varu, anu jaanahia okpu-eze zi igwugwu ke jaazi noonwu va-a-a tem.

⁵ Kpam masi, rumu ikoro, anu bita ehni anu nu mkpururu ele okno badnu. Kpakara anu woru ozi wohernerne n'ovu lele iwo, neeznenu ibne anu izi. Kwnornu nu okwukwo nsq kwuru,

"Chiokike noogwuzogidne ele oknomokno, kovu o neenyen ele zi wohernerne n'ovu oru."

⁶ Kam kpayar, anu gwedna ehni anu nu mkpururu aka dikne ke Chiokike, o joovulizo anu olu n'ige ke a. ⁷ Anu vukwnusi a kpakara mkpa anu, kwnornu nu nhne gbasiri anu neemetu a n'ovu.

⁸ Anya du anu eli, anu neese nse, nye irno anu bu Ekvensu, naagbaghar lele odum noogbo ogbugbo noopio nye o jeeri. ⁹ Anu ziri kwem nu okwnata ovu anu, anu gwuzogidne a, kwnornu nu rumu Nda anu nu kpakara owa naagawhe otu awhnunwhnu wam.

¹⁰ Nga anu taru awhnunwhnu ige mati, Chiokike ke oru nye sukwuru anu bna n'igwugwu a kwó okwo nu Karaisi, joogwuzote anu, nyee anu rikne, gba anu inwe. ¹¹ Kpakara rikne ochichi bu ke a okwnukokwnu. Amim.

Obekwu ipne-aznu

¹² Sailasi nwene ai rukna ke kwsiri okwnata ovu yinnu m aka gba okwukwo izi mati ka, m naarijasno anu naagba akebne nu ka bu ezi oru Chiokike n'olu hne anu gwuzo.

¹³ Ogboko Chiokike ke zi nu Babiloni,* ke be hohipkoru anu nu ya neebekwu anu, ma Makij nnwo m. ¹⁴ Anu gweru qwhinun'anya Karaishi neebekwu ibne anu.

Udno dazinu kpakara anu ele zi nu rime Karaishi.

Okwukwo izi ke Ebo Pita gbaru

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Nye gbaru okwukwo ka mernu ele noobno a nsn̄i mahia n̄u nye Karaisi obula kwesiri o wu b̄udnu ke n̄otu ogwnu Chiokike (1:3). Be kwesiri o jikwasi ezi ɔka be nyernu be rikne (1:12).

Ó d̄oru be aka n̄u nsn̄i gbasiri ele ɔwhnurninya aghalaghala, n̄u ele ojo ka bnanam ogbako Chiokike nooduwu ele kweru n̄ezi ɔka. N'anya Chiokike, otu obochi n̄u lele otu pokwu awha, otu pokwu awha n̄u lele otu obochi. Chiokike zá noogbu okwu n̄u obita mkwna a lele kpa ele badn̄i neeché. Kóvu Chiokike nwernu ndidi k'agida kwnornu n̄u ɔ masila a n̄u otu nye mmehie obula joowhu etekne.

Nhne zi n̄'okwukwo izi ka

Obekwu ikwu n̄u okpukpe (1:1,2)

Kpa ele sno Nyenwe aij kthesiri o wu b̄udnu be (1:3-15)

Igwugwu Karaisi (1:16-21)

Ele ɔwhnurninya aghalaghala (2:1-22)

Nyenwe aij jaavariri berere (3:1-18)

¹ Mawa, Saimoni Pita, nye izi n̄u nye daz̄isni anya Jiz̄osi Karaisi, naagbaznenu an̄u okwukwo izi ka, an̄u ele hiteru n̄ome mma Chiokike n̄u Nye Oznohia aij Jiz̄osi Karaisi kehia okwnata ovu zi okne ɔnu ahia lele ke aij.

² Oru n̄u udno banu an̄u aba kpa an̄u neezne n̄u ruwhnu naamahia Chiokike n̄u Jiz̄osi Nyenwe aij.

Osukwu ikwu Chiokike

³ Chiokike jiri iknernema a nyee aij kpakara nhne a pioru a jeeji wuru b̄udnu n̄otu ogwnu Chiokike, kpa a zi neezne n̄u ruwhnu naamahia nye wam sukwwu ai bna n̄igwugwu a n̄u ɔma mma a. ⁴ Hite n̄igwugwu a n̄u ɔma mma a, o nyernu aij agida mkwna zi okne ɔnu ahia, ma hite n̄u nhne ele ka, an̄u kehia igwe n̄oyiyi ke Chiokike, ma an̄u gbanahorū nhne ojo ke ɔwa ka noovuya a.

⁵ Kwnornu n̄u otu nhne ka, an̄u gbalí n̄otukwasi n̄'olu okwnata mkpoma an̄u, ɔma mma, n̄'olu ɔma mma, an̄u tükwasí omahia nhne, ⁶ n̄'olu omahia nhne, an̄u tükwasí badn̄i knernu ɔhn̄i a, n̄'olu badn̄i knernu ɔhn̄i a, an̄u tükwasí ɔsn̄uta ovu, n̄'olu ɔsn̄uta ovu, an̄u tükwasí otu ogwnu Chiokike. ⁷ N̄'olu otu ogwnu Chiokike, an̄u tükwasí ɔwhnun'anya r̄umu nda, n̄'olu ɔwhnun'anya r̄umu nda, an̄u tükwasí ɔwhnun'anya. ⁸ Kwnornu n̄u ɔ b̄uru n̄u an̄u nwernu

kpakara nhne ka k'agida, be jeeme an̄u b̄uru ele n̄oornu ernu ɔma, naamí mkpuru du omahia Nyenwe aij Jiz̄osi Karaisi. ⁹ Kóvu nye nwéé nhne ka kpuru isni, ɔ whn̄u nhne zi ikere, o chezume n̄u be sn̄usnamarnu a n̄u mmehie oknani a.

¹⁰ Kam kpayar, r̄umu nda m, an̄u ziři gnarnagnara n̄ome ikwu Chiokike sukwuru an̄u, h̄chia an̄u b̄uru nhne gwuzosiri rikne. O b̄uru an̄u mee kpam, an̄u jáadna ria r̄ia. ¹¹ Kpam, be jeenyé an̄u rikne an̄u jeeji bna n̄u rime eli-eze ke zi okwnukokwu ke Nyenwe aij n̄u Nye Oznohia aij Jiz̄osi Karaisi.

¹² Kam kpayar, me chenwanyanu an̄u kpakara nhne ka ige obula, ɔ bu n̄ezi n̄u an̄u magw̄u be, an̄u gwuzosiri rikne n̄ezi ɔka wam an̄u nahiaru. ¹³ M che m n̄u o kwesiri ekwesi o chenwanyanu an̄u be kpa me zi köriri b̄udnu. ¹⁴ M magw̄u m n̄u ige mati m joowopu an̄o-ehni ka, lele kpa Nyenwe aij Jiz̄osi Karaisi kannu m. ¹⁵ M jaagbalı rikne m, whn̄u n̄u nga me nwyrnu n̄u an̄u jaazi neechewanya.

Igwugwu Karaisi

¹⁶ Q búo ɔtnutru ruwhere be jiri akoniche tru, nga a mernu an̄u mahia ɔvua Nyenwe aij Jiz̄osi Karaisi, anya aij lawl̄u whn̄urnu dudugna a. ¹⁷ O nahiaru ɔson'anya n̄u igwugwu n̄aka Chiokike Nda, nga akpiri Chiokike jiri okne igwugwu dna, kaa, "Ka bu Nnw̄o m me whn̄urnu n̄anya, nye nhne a masiri m." ¹⁸ A n̄urnu akpiri ka hi n̄oligwe dna, n̄ga aij n̄u ya zi n̄'olu rugwu wam zi ns̄o.

¹⁹ Be mernu ikwu-onu ele ɔwhnurninya wam gwuzosiri rikne k'agida, an̄u bno nsn̄i nhne be gbaru, kwnornu n̄u ikwu-onu be n̄u lele tonji noonwu n̄u hne gbaru ɔchichiri. O jaazi köriri noonwu tem du n̄'obochi Jiz̄osi jaava, iwhne a joonwu n̄u rime mkpoma an̄u.

²⁰ Ke kakwo kpakara nhne, an̄u mahia n̄u ɔ zá nhne ɔwhnurninya obula be gbaru n̄'okwukwo ns̄o ke badn̄i nwernu rikne kówa risi a hite n̄u nhne zi n̄echiche a. ²¹ Kwnornu n̄u ɔ zá ɔwhnurninya obula be jiri echiche badn̄i vu, kóvu ele badn̄i kwuru ikwu-onu Chiokike kpa Enine Ns̄o noodu be kwu.

2

Ele zni nhne aghalaghala

¹ Ele ɔwhnurninya aghalaghala whuyaru iwhne n̄'esilawuru ele Izireli, lele kpa ele zni nhne aghalaghala joowhuya iwhne n̄'esilawuru an̄u. Ele ka jeeji aghigho gwebnanya iznizni ɔgha zi odo n̄'odo ke noovuya enwu, be gonahoru Nyenwe be bu nye gbahiaru be, ele neegwuya ɔla n̄'iyi zi ngwa ngwa n̄u risi be. ² Agida ele badn̄i joosno apna ome ɔyi be. Kwnornu n̄u nhne be neeme, ele badn̄i jookwulu apna ezi ɔka. ³ Ele zni nhne ka jeeji ɔwho-anya kwu nhne

be chehjaru nü m kpöma be, gweru anu zü aphia. Ele ikpe ömuma be neese be, ola n'iyi be zá neere anyarna.

⁴ Chiokike sígbasila ele enine izi ele mernu mmehie, kovu tübna be nü rime békwnu rënwu, hne be turu be ijigba nü rime ochichiri neese qbochi ikpe. ⁵ Chiokike sígbasila owa oknani, kovu döhia Noa, nye mernu be badnù èsato, nye neezni izi oma ome mma, nga o gweyarü mgbä-mini eli n'owa ele máa Chiokike. ⁶ Q marnu eli Sodom nü Gomora ikpe, gweru békwnu rne be lele rëtnu, mee be bürü nhne atu nyee ele joowu bëdnu máa Chiokike. ⁷ Q döhiaru Lotu nye mee mma, nye bëdnu zìla rïchna ke ele noolulu iwu eli wammekparü ehni. ⁸ Nye mee mma wamwuru n'esilawuru be, whnu, nü masi oka ojo ke gburu a igbugbu nü m kpöma. ⁹ Q bürü kpam, Nyenwe aij magwü kpa o jöodohia ele mee mma nü rime ornurna, nü kpa o jaabita ele ojo nü rime awhnüwhnu du n'qbochi ikpe, ¹⁰ ke kakwo, ele noosno nhne rürü oru ke anq-ehni be, neeedna ele neechi échi anya.

Be neezni nhne aghalaghala n'anya rikne, ele oknomokno, ele zá nqotu ogwnu nü qaja ele oligwe. ¹¹ Q bëbedi ele enine izi ele gbasiri rikne nü ele nwernu iknerema karu ele zni nhne aghalaghala ka, nwée rikne gweru kpari bno ele oligwe nhne nü ruhwu Nyenwe aij. ¹² Kovu ele badnù ka nookwulu nhne be ghöhiage, be nü lele anohia nsni injo, nhne be keru eke neeme kpa o masiri be, be jöonwudne be, gbu be lele anohia, be la n'iyi.

¹³ Be jaanahja ogwo èrnu nhne ojo be mernu, o nqoso be o mee nhne ojo n'iwhnehnie. Be bü nhne iwhnerne n'esilawuru anu. Nhne zì nü m kpöma be bü nhne ojo kpa be sno anu neeri wiri noonwo. ¹⁴ Ome öyi jiri be n'anya, inwe zá nqogwu be nü mmehie, be nooduhwu m kpöma zá rikne, ele m kpöma be jiharu n'owho-anya nü èrnu ojo, ele be vuru onu. ¹⁵ Be ghahieru apna, gharu apna ziri ezi, snornu apna Balam nnwo Boso, nye whnurnu ogwo èrnu nhne ojo n'anya. ¹⁶ Kovu iyinya a bigboru a nü mmehie a, anohia kwü oka, kwuru oka n'ibiri n'nkoli ke badnù, chima era nye qhwurnirninya wam.

¹⁷ Ele badnù ka nü lele omi nwée mini, lele erumeru ruwhere mini noovughari, be bitannu be okne ochichiri qkwunkokwnu. ¹⁸ Kwnornu nü onu be nookwu okne oka mpako iwhnirnwhno, be naarnabnahna nü rime mmehie ele naagbanahru bëdnu ojo. ¹⁹ Be neekwe be m kwana o nwernu ehni be, kovu be n'iwhuru be bü ohi agwa ojo noovuya enwu. Kwnornu nü nhne qbulu ke megburu badnù, nye wam bü ohi a. ²⁰ Q

bürü nü be gbanahoru nhne noolulu ke qwa nga be mahiaru Nyenwe aij nü Nye Oznohia aij Jizösi Karaisi, be knegidne kwro be nü rime a, o nwiegidne be, qnodji be n'ipne-aznu joojobujo karu nü qpanizo. ²¹ Q ka mma nü be máa apna ome mma karu nü be mahiaru a, be dnasñinu iwu nsò wam be nyernu be aznu. ²² Nhne mernu be gesiri nü elulu wam bü ezi oka, "Nkiتا nwarnu rugburu gburu lahna nü nhne o nwarnu," nü "Ezni be hmjarnu éhni lahnarnu nü rime qroto."

3

Qbochi Nyenwe aij

¹ Ele me whnurnu n'anya, ka bü okwukwo izi ke ébo me naagbanu anu, m naakpali echiche oma nü rime anu. ² Anu chenwanya ikwu-önü ele qwhnurninya zì nsò kwuru, ya nü iwu Nyenwe aij nü Nye Oznohia aij nyernu anu hite n'aka ele izi a.

³ Anu mahia nü mbom nü ele qkwa emo jaava n'qbochi ipne-aznu, neezne izne n'anq-ehni be. ⁴ Be jaakaa, "Ndaa omez u m kwana ovu a? Hite nga ele nda aij nwurun enwu, kpakara nhne zì köriri kpa o zì hite nü okike owa." ⁵ Be ma ama lewhuru anya n'ige wheru ewhe nü Chiokike kwuru oka, oligwe nü owa ziri. O hiri nü rime mini kehja owa hite nü mini. ⁶ O bü masi hite nü mini, ke okne mgbä-mini eli, be jiri lulu owa oknani. ⁷ Kovu oligwe nü owa ke zì kïtna bü ke o bïtaru hite n'ikwu-önü Chiokike wam, o jeeji békwnu lulu. O bïtaru be kwnornu qbochi o jeekpe ele máa Chiokike ikpe, lulu be.

⁸ Kovu ele me whnurnu n'anya, anu chézu otu nhne ka, otu qbochi nü hne Nyenwe aij zì nü lele otu pokwu awha, otu pokwu awha nü lele otu qbochi. ⁹ Nyenwe aij zá naakpa ndnarna n'omezu m kwana a, lele kpa ele badnù neeche, kovu o nwernu ogologo qsnuta ovu hne anu zì, kwnornu nü o piole nye qbulu whu etekne, kovu ma kpakara badnù hi nü mmehie be whuya.

¹⁰ Kovu qbochi Nyenwe aij jaava, o jöonu lele nye buznu, ele badnù jáazì neele anya a. Oligwe jeeji okne m kpakpö gawhe, kpakara nhne zì n'olu jeeji okne békwnu gbaza. Qwa nü kpakara èrnu be rnurnu nü rime a jöowho iwhne.

¹¹ Kpa a mahiaru nü kpakara nhne jaagbaza, ndaa kpa a kwsiri o wu bëdnu? A kwsiri o wu bëdnu zì nsò, ya nü o tu ogwnu Chiokike. ¹² Kpa anu neele anya ovu qbochi Chiokike,* anu mee ma o va ngwa ngwa, oligwe jaagba békwnu, kpakara nhne zì n'olu jeeji okne okpe békwnu gbaza. ¹³ Kovu a neele anya oligwe ikne nü owa ikne, lele kpa o kweru m kwana, qro ome mma.

* ^{3:12} Mqbu qbochi Nyenwe aij jeekpe owa nü oligwe ikpe

¹⁴ Kam kpayarü, ele me whnūrnü n'anya, hne anü neele anya nhne ka, anü gbalü ma anü ziri snam, ele nwée ɔtna ɔtna, anü nü Chiokike ziri n'udno. ¹⁵ Anü yuru nü mkpoma nü ogologo ɔsnuta ovu Chiokike bụ ɔznohia anü, lele kpa nnwö nda aị Pɔlu, nye a whnūrnü n'anya gbannü anü n'ɔkwukwo hite n'akoniche Chiokike nyernu a. ¹⁶ Ka bụ nhne o nookwu nü kpakara ɔkwukwo izi a, nga ɔ naagba nhne gbasiri nhne ka, o nookwu agida nhne siri rikne n'oghhobia, ke ele máa nhne nü ele ovu be zá kwem nookowahie, lele kpa be neeme nü nhne berere zị n'ɔkwukwo nsø, ka bụ ma be la n'iyi.

¹⁷ Kovu anü, ele me whnūrnü n'anya, anü magwü nhne ka, anya dù anü eli, ma nhne ɔjo ke ele noolulu iwu eli neezni gharü o duhie anü, mee anü dnahnala n'ogwuzosi rikne anü. ¹⁸ Kovu anü ziri nooso oso nü oru nü nhne ɔmuma ke Nyenwe aị nü Nye Ozhohia aị Jizosí Karaisi. Kpakara igwugwu zịn a, kítna, dù ɔkwnukokwnu. Amim.

**Okwukwo izi
ke Mbom
Joni
gbaru**

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
Joni mernu ma ele Karaisi mahia nü o bürü a kwuhja mmechie aij, Chiokike jaagbarunu aij, vume mmechie aij.

Nhne neegesi nü ele Karaisi nwernu okwnata mkpoma bu ɔwhnun'anya be nwernu n'ehni badnu ibne be (3:11-24). Chiokike bu ɔwhnun'anya n'iwthuru a, ele ke a kwesiri o nü lele ya masi (4:1-21). Nhne neegesi nü a nwernu omegbu mmechie bu ɔwhnun'anya a nwernu n'ehni ele berere, a kweru nü Jizosi bu Nnwɔ Chiokike, nü o bu Karaisi wam n'ezí, nü ənwu a kwnornu aij bu ezi ɔka (5:1-12).

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Ikwu-ɔnu ke neenye bñdnu (1:1-4)

Chiokike bu iwhne aij, Karaisi bu nhne atu aij (1:5--2:6)

Iwu ikne (2:7-17)

Ele irno Karaisi nü ele ke Chiokike (2:18--3:10)

ɔwhnun'anya Chiokike nü ɔwhnun'anya aij (3:11--4:21)

Omegbu owa (5:1-21)

Ikwu-ɔnu ke neenye bñdnu

¹ Ikwu-ɔnu Chiokike wam ke panizoru nü mbom, bu ke a nñrnu, ke anya aij whñrnu, ke a leru anya, bu ke a kpaturu aka masi, bu nhne a nñokpo okwo a, bu ikwu-ɔnu ke neenye bñdnu. ² Bñdnu wam whñyaru iwhne, a whñrnu a, gba masi akebne a, a kpø qkwo bñdnu kwó okwo ke zí n'aka Nda, omekwo du aij. ³ A nñokpo okwo nhne a whñrnu, nñrnu masi, ma anu snornu aij mekø nhne. Omekorita aij bu ke aij nü Chiokike nü Nnwɔ a Jizosi Karaisi. ⁴ A gbaru nhne ka n'okwukwo ma ovu qso n'ɔnu aij zu ozu.

Chiokike bu iwhne

⁵ Ka bu izi a nñrnu n'ɔnu a bu masi ke a zmírní anu. Chiokike bu iwhne, o zá ɔchichiri zí nü rime a rìa rìa. ⁶ O bürü nü a kaa nü aij nü ya neemekø nhne, kovu a neezne izne n'ochichiri, a bu ele aghalaghala, ezi ɔka zíla aij n'ɔnu. ⁷ Kovu, o bürü nü a zne izne n'iwhe, lele kpa o neezne izne n'iwhe, a neenwe mekorita n'esilawuru aij, ɔvnarna Jizosi Nnwɔ a, nqosnusnama kpakara mmechie aij.

⁸ O bürü nü a kaa nü a nwée mmechie, a nooduhie ehni aij, ezi ɔka zíla aij n'ɔnu.

⁹ Kovu, a kwuhja mmechie aij, Chiokike bu nhne kwasiri okwnata ovu nü nye mee mma,

o jaagbarunu aij mmechie aij, o snumakwo kpakara aruru-eli aij. ¹⁰ Kovu, a kaa nü a mne mmechie, a neeme a nye aghalaghala, ikwu-ɔnu a zíla nü rime aij rìa rìa.

2

¹ Rumu takiri m, m naagbanu anu okwukwo ma anu gharu o mee mmechie. Kovu, o bürü nü nye ɔbula mehieru, a nwernu nye nookwunu aij onu nü ruwhnu Nda aij, rëwhna a bu Jizosi Karaisi, nye mee mma. ² Jizosi bu nye ji ɔvnarna a naawhají-eli kwnornu mmechie aij, o bu mmechie ke aij kpøi, kovu mmechie kpakara ele badnu.

³ Ka bu nhne neegesi nü a magwü nye o bu, o bürü nü a bïta kpakara nhne o nyernu n'iwu. ⁴ O bürü nü a kaa nü a magwü nye o bu, kovu a zá naabita iwu a, a bu ele aghalaghala, ezi ɔka zíla aij n'ɔnu. ⁵ Ka bu nhne neegesi nü a magwü Chiokike, o bürü nü a bïta iwu a, ɔwhnun'anya Chiokike zuru ozu n'ovu aij. ⁶ Nye ɔbula ke kaa nü o zí nü rime a, joowu bñdnu lele kpa Jizosi wuru.

Iwu ikne

⁷ Ele me whñrnu n'anya, m zá m naagbanu anu okwukwo iwu ikne, kovu iwu ɔknani. Iwu ɔknani ka bu ke anu nñrnu hite nü ɔpanizo. ⁸ Kovu m naagbanu anu iwu ikne, ezi ɔka wam zí nü rime Jizosi, nü rime anu, kwnornu nü ɔchichiri naagawhe, ezi iwhne wam nqomukwasi aij.

⁹ Nye ɔbula ke kaa nü o zí n'iwhe, kovu, sno nwene a irno, zí köriri n'ochichiri. ¹⁰ Nye ɔbula ke whñrnu nwene a n'anya zí n'iwhe wam, o zá nhne jeeme a o kpøi ɔchi. ¹¹ Nye ɔbula ke snornu nwene a irno zí n'ochichiri, neezne izne n'ochichiri, o máa hne o neezne kwnornu nü ɔchichiri mernu a okpu isni.

¹² Rumu takiri m, m naagbanu anu okwukwo, kwnornu nü Chiokike gbarunu anu mmechie kwnornu rëwhna Karaisi.

¹³ Ele nda, m naagbanu anu okwukwo, kwnornu nü anu magwü Karaisi, nye zí hite n'ɔpanizo.

M naagbanu anu okwukwo, rumu ikoro, kwnornu nü anu megburu nye ojo wam.

Rumu takiri m, m naagbanu anu okwukwo, kwnornu nü anu magwü Nda wam.

¹⁴ Ele nda, m naagbanu anu okwukwo, kwnornu nü anu magwü Karaisi, nye zí hite n'ɔpanizo.

M naagbanu anu okwukwo, rumu ikoro, kwnornu nü anu gbasiri rikne, ikwu-ɔnu Chiokike zí nü rime anu, kwnornu nü anu megbulem nye ojo wam.

*Anu whñu nhne ɔwa
n'anya*

¹⁵ Anu whnū owa n'anya, mōbu nhne zi n'ōwa. O būru nū nye əbula whnū owa n'anya, əwhnun'anya ke Nda zīla nū rime a.

¹⁶ Kpakara nhne zi n'ōwa bu əgwnurnu nhne qo ke badnū, nū əgwnurnu nhne qo ke anya, nū oknomokno ke mkpoma ke badnū. Nhne ka hige n'aka Nda aij va, o hi n'ōwa va. ¹⁷ Owa nū kpkara əgwnurnu nhne qo ke zi nū rime a jaagawhe, kōvu nye əbula ke neeme echiche Chiokike jaaži būdnu əkwnukokwnu.

Nye neemegidne Karaisi

¹⁸ Rūmu takiri m, ka bu ige ipne-aznū, anu nūrnu nū nye wam neemegidne Karaisi vawa, me kanū anu, agida ele neemegidne Karaisi valem. Ka neegesi nū ige wam zi ndndu. ¹⁹ Be hiri nū hne a zi whoga, kwnornu nū be nū aij zīla n'otu n'ezi. O būru nū aij nū be zi n'otu, be znernu adazigidnenu aij. Owhoga be neegesi nū aij nū be zīla n'otu.

²⁰ Kōvu, Nye Nsō wam teru anu mōno, ka neegesi nū kpkara anu mahiaru ezi qka. ²¹ M zā m naagbanu anu əkwukwo ka kwnornu nū anu māa ezi qka, kōvu kwnornu nū anu mahiaru ezi qka. Aghalaghala zīla n'ezi qka. ²² Nyele bu nye aghalaghala? O bu nye wam ke gōnahoru nū Jizōsi bu Karaisi. Nye wam bu nye neemegidne Karaisi. O gōnahoru Nda nū Nnwō a. ²³ Nye əbula ke gōnahoru Nnwō māa nye Nda wam bu, nye əbula ke magwū Nnwō magwū Nda wam masi.

²⁴ Anu ledū anya nū nhne anu nūrnu hite nū mbōm dazigidhernu nū rime anu. O būru kpam, anu jaadazigidne nū rime Nnwō nū rime Nda. ²⁵ Būdnu kwō okwo bu nhne o kweru aij nū mkwna.

²⁶ M naagba ka n'ōkwukwo kwnornu ele pioru o duwhu anu. ²⁷ Kōvu Karaisi teru anu mōno Enine Nsō. O kwésile nye əbula zī anu nhne, mōno o teru anu zi nū rime anu neezni anu kpkara nhne lele kpa otute mōno wam zi ire, ma anu dazigidne nū rime Karaisi.

²⁸ Kitna, rūmu takiri m, anu dazigidne nū rime a, ma nga o jōowhuya iwhne, ovu si aij rikne o gwuzoru nū ruwhnu a, iwhnerne jōtotu aij.

²⁹ Anu magwū nū Karaisi bu nye mee mma, nye əbula ke neeme mma bu nnwō Chiokike.

3

Rūmu Chiokike

¹ Le, kpa Chiokike jiri whnū aij n'anya, o sukuu ai rūmu a. Ka bu nhne a bu n'ezi. Kam kpayarū, ele zi n'ōwa māa ele a bu, lele kpa be māa nye o bu. ² Ele me whnūrnu n'anya, a bu rūmu Chiokike kitna, nhne a jōobu whōge iwhne kitna. Kōvu a magwū nga o jaava, a joonu lele kpa o nū, kwnornu nū a jōowhnu a kpa o nū. ³ Nye

əbula ke nwernu olile anya ka neeme ehni a zi snam, lele kpa o zi snam.

⁴ Nye əbula ke neeme mmehie, noolulu iwu, kwnornu nū mmehie bu olulu iwu.

⁵ Kōvu anu magwū nū o whuyaru iwhne ma o gweme kpkara mmehie aij. Ya n'iwhuru a nwēe mmehie. ⁶ Nye əbula ke zi būdnu nū rime Karaisi, zā neemezne mmehie. Nye neeme mmehie māa nye Karaisi bu, nye wam whnūlele a anya.

⁷ Rūmu takiri, anu kwé nye əbula duwhu anu. Nye əbula ke neeme nhne būru əma bu nye mee mma, lele kpa Karaisi bu nye mee mma. ⁸ Nye əbula ke neemezne mmehie bu nye Ekwensu, kwnornu nū Ekwensu bu nye neeme mmehie hite n'opanizo. Kam kpayarū Nnwō Chiokike jiri whuya iwhne, ma o lulu kpkara ərnu ke Ekwensu. ⁹ Nye əbula ke Chiokike mārnu zā neemezne mmehie, kwnornu nū mkpuru Chiokike zi nū rime a, o jēenwe rikne mee mmehie, kwnornu nū Chiokike bu Nda a. ¹⁰ Ka bu nhne rūmu Chiokike jiri ziri ichne nū hne rūmu Ekwensu zi. Nye əbula ke zā neeme nhne būru əma būo nnwō Chiokike, ma nye əbula ke whnūge nwene a n'anya.

Anu whnū ibne anu n'anya

¹¹ Ka bu izi anu nūrnu hite n'opanizo, anu whnūrita ibne anu n'anya. ¹² O zā nye nū lele Keni, nye Ekwensu nēechi o gbu nwene a. Kini kpayarū o jiri gbu a? Kwnornu nū ərnu a būo əma, kōvu ərnu nwene a būru əma.

¹³ Rūmu nda m, o gbagwojai anu anya, o būru nū ele zi n'ōwa snornu anu irno. ¹⁴ A magwū nū a hiri n'ēnwu bna nū būdnu, kwnornu nū a whnūrnu rūmu nda aij n'anya. Nye əbula ke zā nōowhnu n'anya bu nye nwērnu ənzu. ¹⁵ Nye əbula ke snornu nwene a irno bu nye noogbu badnū. Anu magwū nye əbula ke noogbu badnū nwēe būdnu kwō okwo nū rime a.

¹⁶ Ka bu nhne neegesi əwhnun'anya, Jizōsi Karaisi gweru būdnu a nyee kwnornu aij. A kwasiri o nyee būdnu aij kwnornu rūmu nwene aij masi. ¹⁷ O būru nū nye əbula nwernu əkwnu k'ōwa ka, whnū nwene a zi nū mkpa, o dōla obirizi, nye wam nwēe əwhnun'anya Chiokike nū rime a. ¹⁸ Rūmu takiri m, a whnū n'anya n'ōnu etekne mōbu n'ikwu-ənu kpoj, kōvu n'ērnu n'ezi qka.

¹⁹ Ka bu nhne neegesi nū a magwū ezi qka, ke neeme mkpoma aij si rikne nū ruwhnu Chiokike, ²⁰ o būbedi ovu aij naama aij ikpe, Chiokike kakwo ovu aij, o magwū kpkara nhne. ²¹ Ele me whnūrnu n'anya, o būru nū ovu aij mána ikpe, ovu jeesi aij rikne o gwuzo nū ruwhnu a. ²² A jaanahoru a nhne əbula a nōorio a, kwnornu nū a naabitā iwu a neeme masi nhne nōoso a ovu n'ōnu. ²³ Ka bu nhne o nyeru n'iwu, a kweru nū rēwhna Nnwō a Jizōsi Karaisi, a whnūrita ibne aij n'anya lele

kpa o nyernu aị n'iwu.²⁴ Ele naabitaiwu a zị bùdnu nụ rime a, ya nü rime be. Enine Nsø wam o nyernu aị bụ nhne neegesi nü ọ zị nü rime aị.

4

Anụ tule kpakara enine

¹ Ele me whnūrnu n'anya, anụ kwékọ kpakara enine, anụ tule kpakara enine ma be hi n'aka Chiokike, kwnornu nü agida ele ọwhnurninya aghalaghala bnarnu nü rime ọwa.² Ka bụ nhne anụ jeeji mahia Enine Chiokike, enine ọbula ke kwhñjari nü Jizosí Karaísí varu n'anó-ehní hi nü Chiokike va.³ Kóvu enine ọbula ke kwéle nü Jizosí hiri nü Chiokike va, enine ka hígo nü Chiokike. Ka bụ enine nye neemegidne Karaísí, nye anụ nñrnu ọ jaava, ọ zị n'ọwa kítña.

⁴ Rñmu takíri m, anụ bụ rñmu Chiokike, anụ megbulem ele irno wam, kwnornu nü nye wam zị nü rime anụ kakwo nye wam ke zị n'ọwa.⁵ Ele ka hi n'ọwa, be nookwu hite nü nhne be magwụ n'ọwa, ele zị n'ọwa noobnonu be nsní.⁶ A hi hne Chiokike zị va, nye ọbula ke magwụ Chiokike nñonu nhne a nookwu. Kóvu nye ke máá Chiokike zá nñonu nhne a nookwu. Ka bụ nhne a jiri mahia enine ezi ọka nü enine aghalaghala.

Chiokike bụ ọwhnun'anya

⁷ Ele me whnūrnu n'anya, a whnūritä ibne aị n'anya, kwnornu nü ọwhnun'anya hi nü Chiokike va. Nye ọbula ke ọqowhnu n'anya bụ nye Chiokike mñrnu, nye wam magwụ Chiokike.⁸ Nye ọbula ke whnú n'anya máá Chiokike, kwnornu nü Chiokike bụ ọwhnun'anya.⁹ Chiokike gesiri aị ọwhnun'anya n'ésilawuru aị, kpa o ziyanu Nnwø ọ mñrnu kpó i n'ọwa, ma a nwernu bùdnu hite nü rime a.¹⁰ Ka bụ ọwhnun'anya, ọ býo nü a whnūrnu Chiokike n'anya, kóvu ọ whnūrnu aị n'anya ziya Nnwø ma ọ býru nhne arjohna be jeeji gbaru mmehe aị.¹¹ Ele me whnūrnu n'anya, lele kpa Chiokike whnūrnu aị n'anya, a kwasiri ọ whnūrita ibne aị n'anya.¹² Ọ zá nye ọbula ke whnūruler Chiokike anya, kóvu ọ býru nü a whnūrita ibne aị n'anya, Chiokike wu nü rime aị, ọwhnun'anya a zuru ozu nü rime aị.

¹³ A magwụ nü a wu nü rime Chiokike, nü Chiokike wumakó nü rime aị, kwnornu nü o nyernu aị Enine a.¹⁴ A whnūrnu, gba akebne nü Nda ziyanu Nnwø a ma ọ býru Nye Oznohia ke ọwa.¹⁵ Nye ọbula ke kweru nü Jizosí bụ Nnwø Chiokike, Chiokike wu nü rime nye wam, nye wam masí wu nü rime Chiokike.¹⁶ Kam kpayaru, a magwụ, kweru masí nü ọwhnun'anya Chiokike bụ n'ezí.

Chiokike bụ ọwhnun'anya. Nye ọbula ke ọqowhnu n'anya wu nü rime Chiokike, Chiokike wu masí nü rime a.¹⁷ Chiokike mñrnu ọwhnun'anya a zu ozu n'ésilawuru aị, ma a nwernu mkpoma siri rikne n'ọbochi ikpe, kwnornu nü a nü lele ya n'ọwa ka.¹⁸ Ogwu zíla n'ọwhnun'anya. Ọwhnun'anya ke zuru ozu n'echihala ogwu, kwnornu nü ogwu nü awhnúwhnu nookno aka. Nye ọbula ke nötö ogwu zúge ozu n'ọwhnun'anya.

¹⁹ A ọqowhnu n'anya kwnornu nü Chiokike beru ọsno whnú aị n'anya.²⁰ Nye ọbula ke karu nü ọ whnūrnu Chiokike n'anya, kóvu sno nwene a irno bụ nye aghalaghala. Nye ọbula ke whnúigé nwene a n'anya, bụ nye ọ ọqowhnu anya, nwée rikne whnú Chiokike nye ọ zá ọqowhnu anya n'anya.²¹ Ka bụ nhne o nyernu n'iwu, nye ọbula ke whnūrnu Chiokike n'anya, jowhnrirí nwene a n'anya.

5

Okwnta ovu nü Nnwø Chiokike

¹ Nye ọbula ke kweru nü Jizosí bụ Karaísí hi nü Chiokike va. Nye ọbula ke whnūrnu Nda n'anya whnūrnu Nnwø a n'anya masí.² Ka bụ nhne neegesi nü a whnūrnu rñmu Chiokike n'anya, ọ bụ ọ whnú Chiokike n'anya, neeme nhne o nyernu n'iwu.³ Ka bụ nhne neegesi nü a whnūrnu Chiokike n'anya, o býru a býta nhne o nyernu n'iwu, iwu Chiokike zíla riñya.⁴ Kwnornu nü nye ọbula ke bụ nnwø Chiokike neemegbu ọwa. Okwnata ovu aị nü Chiokike bụ nhne neemegbu ọwa.⁵ Ndaa nye neemegbu ọwa? O bụ nye wam ke kweru nü Jizosí bụ Nnwø Chiokike.

⁶ Jizosí Karaísí bụ nye wam jiri ọvnarna nü mini va. O býo mini kpó, kóvu ọ varu hite n'ovnarna nü mini. Enine Nsø naagba akebne a, a magwụ nü akebne eto zì,⁷ Kwnornu nü nhne akebne eto zì,⁸ Enine, mini nü ọvnarna.* Nhne eto ka kwerikötaru otu nhne.⁹ O býru a kweru nü nhne badnú kwuru, nhne Chiokike kwuru kakwo, kwnornu nü ọ bụ akebne Chiokike gbaru gbasíri Nnwø a.¹⁰ Nye ọbula ke kweru nü Nnwø Chiokike nwernu nhne akebne ka nü mkpoma a. Nye ọbula ke kwéle nü Chiokike neeme a nye aghalaghala, kwnornu nü o kwéle n'akebne Chiokike gbaru gbasíri Nnwø a.¹¹ Ka bụ akebne wam, Chiokike nyernu aị bùdnu kwó okwo, bùdnu wam zị nü rime Nnwø a.¹² Ka neegesi nü nye ọbula ke nwernu Nnwø Chiokike

* 5:8 Agwu ọkwukwo ke be gbaru kpa agida awha whemernu kwu kwno, n'oligwe Nda, Ikwu-ọnu nü Enine Nsø. Nhne eto ka nookwu otu ọnu. 8 Nhne akebne eto zì n'ọwa, Enine, mini nü ọvnarna.

nwernu bùdnu kwó okwo, nye ọbulu ke nwée
Nnwọ Chiokike nwée bùdnu.

Oka ipne-aznụ

¹³ M naagbanụ anụ ele kweru nụ ręwhna Nnwọ Chiokike, ma anụ mahia nụ anụ nwernu bùdnu kwó okwo. ¹⁴ Ka bụ nhne neemesi aị ovu rikne ọ vakwnusi Chiokike. A magwụ nụ a rịo nhne ọbulu lele kpa echiche ovu a jiri zị, o joonu aị. ¹⁵ O bùru nụ a magwụ nụ ọ nqonu nhne a nqorio a, ovu siri aị rikne nụ a jeenwehịa nhne nqorio a.

¹⁶ O bùru nụ nye ọbulu whnm̄nua nwene a mernu mmehie ke zá noodubna n'ēnwu, o kpe okpukpe ma Chiokike nyee a bùdnu. M nookwu nhne gbasiri ele neeme mmehie ke zá noodubna n'ēnwu. Mmehie ke noodubna n'ēnwu zị. M zá naakaa badnụ kpe okpukpe gbasiri a. ¹⁷ Kpakara nhne bùo ọma bụ mmehie, koyu agwna mmehie zá noodubna n'ēnwu.

¹⁸ A magwụ nụ nye ọbulu Chiokike murnu zá neemezne mmehie. Nnwọ Chiokike naabita nye ọbulu ke Chiokike murnu, nye ojo wam nwée rikne mekasi a nhne.

¹⁹ A magwụ nụ a bụ rụmu Chiokike, koyu kpakara owa zi nụ mkpururu nye ojo wam. ²⁰ A magwụ nụ Jizosí Karaisi Nnwọ Chiokike varu, ma a mahịa nye wam ke bụ ezi ọka. A zị masi nụ rime nye wam ke bụ ezi ọka, Jizosí Karaisi Nnwọ a. Ya n'iwhuru a bụ Chiokike n'ezi nụ bùdnu kwó okwo.

²¹ Rụmu takiri m, anụ gweme ẹhní anụ n'ọkwa rẹnwu.

¹³ Rümu nwene i rinya kam Chiokike hohiaru neebekwu i.

Okwukwo izi ke Ebo Jönü gbaru

Nhne gbasiri okwukwo izi ka

Nga Jönü gbaru Okwukwo izi Jönü ke ebo, o għolam nye okno badnū. O gweznenu a “Nyerinya qma nü rümu a,” ke buq oġbako Chiokike. Okwukwo izi mati ka nookwu oka gbasiri őwhnun’anya n’ehni ibne be, nqodo be aka nü nsnj għas-Sir ele neezni nhne aghallaha.

Nhne zi n'okwukwo izi ka

Qpanizo (1-3)

Ezi oka nü őwhnun’anya (4-11)

Okwukwo (12-13)

Obekwu ikwu nü okpukpe

¹ Mawa, Jönü, nye okno badnū, naagbazzenu nwerinya Chiokike hohiaru nü rümu a okwukwo, ele me whnunru n’anya n’ezu, o bjuu me nü nsnunu m, kovu kpakara ele magwū ezi oka. ² Kwnornu nü ezi qka ke zjü nü rime aij, ke jaazigidne aij tim tóm.

³ Oru nü obirizi nü udno ke hi n’aka Chiokike Nda nü Jizos Karaiṣi Nnwq Nda aij va, jaadazju aij nü ezi oka nü őwhnun’anya.

Ezi oka nu őwhnun’anya

⁴ O neenye m ovu qso n’oñu kpa me őwhnun rümu i neezne izne n’ezu qka lele kpa Nda aij nyernu aij n’iwu. ⁵ Kitna, nwerinya qma, m zá m naagħbanu i iwu ikne, kovu o buq koriri ke a ji hite nü mbom. M naaṛjasno ma a whnurita ċħeni aij n’anya. ⁶ Ka buq őwhnun’anya wam, a zne izne noobno nsnj nü nhne Chiokike nyernu n’iċċu. Lele kpa anu nurnu n’opanizo, iwu a buq ma anu zne izne n’őwhnun’anya.

⁷ Agħida ele nooduwħu ele badnū, ele zá neekweru nü Jizos Karaiṣi varu n’ano-ħen, bnarnu nü rime owa. Nye nü kpam buq nye nooduwħu nü nye neemegidne Karaiṣi. ⁸ Anu ledu anya, o zjü anu tuwħu nhne anu doqburu ċħeni anu n’eru, kovu ma anu nweħja ogwo ċernu zuru ozu. ⁹ Nye qbula ke neezne nü ruwhnu għarū nhne Karaiṣi zmirri mā Chiokike. Kovu nye qbula ke zjü neeme iznizni a magwū Nda nü Nnwq a. ¹⁰ Nye qbula ke vakwnusiri anu ke gwéyala iznizni ka, anu kwubnana qro anu, moħbu kanu a, “I valē.” ¹¹ Nye qbula ke kannu a, “I valē” jeekehja igwe n’eru ojo a.

¹² M nweru m agħida nhne me jaagħbanu anu, kovu m jéeme kpam n’okwukwo nü nk. Tnunuma, m neele anya nü m jaava me nü anu kwu oka ruwhnu nü ruwhnu, kpam, ovu qso n’oñu aij joozu ozu.

**Qkwukwo izi
ke Eto
Jōni
gbaru**

Nhne gbasiri ɔkwukwo izi ka

Nga Jōni gbaru ɔkwukwo izi Jōni ke eto, o ghōlam nye okno badnū. O gweznenu nye risi ɔgbako Chiokike, nye rēwhna a bu Gayosi. ɔkwukwo izi ka, naaznarni Gayosi kwnornu ərnu ɔma a hne r̄umu Chiokike berere zì, nōodo masi a aka nū nsn̄i gbasiri otu nyerukna be kwu Diotirifesi.

Nhne zì n'ɔkwukwo izi ka

Opanizo (1-4)

Gayosi kwasiri ɔkwnata ovu (5-8)
Diotirifesi mékwala nkari (9-10)
Demetirisi mekwari nkari (11-12)
Okwukwo (13-15)

¹ Mawa, nye okno badnū, naagbaznenu Gayosi enyi m me whn̄rnu n'anya nū ezi ɔka.

² Enyi m me whn̄rnu n'anya, okpukpe m bu ma ehni i si rikne, ma kpakara nhne i neeme gakwanu i nkari lele kpa mkpuru ovu i naagakwa nkari. ³ O nyernu m mkpoma oso n'ou k'agida nga agwna r̄umu nda varu kanu m nhne gbasiri ɔkwnata ovu i n'ezi ɔka nū kpa i neezne izne n'ezi ɔka wam. ⁴ O zá nhne nōoso m ovu n'ou kakwo nga me nūrnu nū r̄umu m neezne izne n'ezi ɔka.

*Gayosi kwasiri
ɔkwnata ovu*
⁵ Ezi enyi m me whn̄rnu n'anya, i kwasiri ɔkwnata ovu nū kpakara nhne i neemenu r̄umu nda, o bu n'ezi nū be bu ele izne n'ehni i. ⁶ Be kannu ɔgbako Chiokike ɔwhnun'anya i, o jooburu oma ma i zihala be kpa o kwsiri n'anya Chiokike. ⁷ Be kwnornu rēwhna Karaiṣi whoga zni izi ɔma, be kwéle ɔ nahoru oyi aka hite n'aka ele kwé ekwe. ⁸ A kwasiri ɔ nabnanya ele ka nkari ma aij nū be snornu rnukota ərnu ezi ɔka n'otu.

Diotirifesi mékwala nkari
⁹ M gbaznennu m ɔgbako Chiokike okwukwo, kovu Diotirifesi nye noopio o b̄ru nye risi kwéle obno nsn̄i nū nhne me nookwu. ¹⁰ Nga me varu, m jeeme ele badnū mahia nhne o neeme, kpakara nhne o nookwu gbasiri aij nū kpakara aghalaghala a. Tukwasi n'olu nhne ka, o kwéle ɔ nabnanya r̄umu nda aij. Ele pioru o kwubnanya r̄umu nda aij, o kwéle be, kovu ɔ chihala be n'ɔgbako Chiokike.

Demetirisi mekwari nkari
¹¹ Enyi m me whn̄rnu n'anya, i snó nhne b̄uo ɔma, kovu snornu nhne b̄ru ɔma. Nye ɔbula ke neeme nhne b̄ru ɔma hi hne

Chiokike zì va. Nye neeme nhne ojo whn̄uge Chiokike anya ria ria. ¹² Kpakara ele badnū nookwu Demetirisi ɔka ɔma hite n'ezi ɔka. Ajla masi nookwu a ɔka ɔma, anu magwū nū akebne aij bu ezi.

Obekwu ikwu ipne-aznu

¹³ M nwernu m agida nhne me kwesiri ɔ gbanu i n'ɔkwukwo, kovu m jééji mkpisi ɔkwukwo nū nki naagba a. ¹⁴ M neele anya nū m jaava whn̄u i anya ige mati, me nū ji kwu ɔka ruwhnu nū ruwhnu.

¹⁵ M neekpe ma Chiokike nyee i udno. Kpakara ele enyi i neebekwu i. Bekwu kpakara ele enyi aij n'otu n'otu.

Okwukwo izi Judu gbaru

Nhne gbasiri okwukwo izi ka
 Judu gbaru Okwukwo izi Judu, nqodo ele badnụ aka nụ nsnị gbasiri ele neezni nhne aghalaghala, ele karu nụ be bụ ele kweru ekwe. Lele 2 Pita, Judu, n'okwukwo matị ka, naakwnagidne nye nqogwnu a, o naakaa be gba ọtña kwnornu ọkwnata mkpoma ke Chiokike nyerwu ele ke a otu mgba be bija.

Nhne zị n'okwukwo izi ka

Opanizo (1-2)

Ele neezni nhne aghalaghala (3-16)

Ezni o bija ọkwnata mkpoma (17-23)

Ojija zịnu Chiokike (24-25)

¹ Mawa, Judu, nye izi ke Jizosi Karaisi, nye bu kwino nwene rukna Jemisi, naag-baznenu kpakara ele Chiokike sukwuru okwukwo, ele wu nụ rime ọwhnun'anya Chiokike Nda, ele Jizosi bijar. ² Obirizi nụ udno nụ ọwhnun'anya banu anu ọba.

Ele neezni nhne aghalaghala

³ Ele me whnurnu n'anya, m neeyisi rikne naagbanu anu okwukwo gbasiri ọznohia ke a nwernu igwe nụ rime a, o zi mkpa me gbanu anu ma anu yisi ẹhni naagba ọtña kwnornu nụ ọkwnata ovu ke Chiokike nyerwu ele ke a otu mgba be bija. ⁴ Kwnornu nụ agwna ele zá nqotu ogwnu Chiokike ribnayarnu hne a māa n'esilawuru aj, ele naagbanwo izi ọma ke oru Chiokike, ma be nwe oghere rnụ ernalo be, be gonahoru Jizosi Karaisi Nyenwe aij nụ eze aj. Okwukwo nsq kwuru nhne gbasiri be agida ige wheru ewhe nụ be jaanahia ọmuma ikpe.

⁵ M neechewanyanu anu nhne ka, o bu n'ezi nụ anu magwụ kpakara nhne ka, nụ Nyenwe aij döhia ele Iziréli n'eli Ijipiti, kovu omekwo, gbu kpakara ele kwé ekwe. ⁶ Anu chenwanya ele enine izi ele bítala ọnodi be nụ mbom, kovu gharu ọnodi be, Chiokike tñru be ijigba tim tñm nụ ọchichiri, bija be du n'okne obochi ikpe wam ọjaama be ikpe. ⁷ Lele kpa Sodom nụ Gomora nụ kpakara eli gbaru be gburugburu, ele wu nụ rime be rñru arñru-eli ke ome oyin nụ nhne zìla rìchna, be taru be awhnúwhnu békwnu noonwu tim tñm, ma be bñru nhne ọdo aka nụ nsnị nyee kpakara ele badnụ.

⁸ Kpam masi, ele nooro mborø ojo ka mehieru megidne ano-ehni be, be ledna ochi risi Chiokike anya, ele kajaru ele wu n'oligwe. ⁹ O bñbedi nye risi ele enine izi Majkeli, nga ya nụ Ekwensu nqodogbuta iznu Mozizi, nwée rikne kwu ọka ojo megidne Ekwensu, kovu ọ karu, "Nyenwe aij bigbo i."

¹⁰ Kovu ele ka naakaja nhne be māa, be nụ lele rñmu anohia ojo, neeme nhne nqogwnu be, kpakara nhne ka jodoka be.

¹¹ Awhnúwhnu jaazinu be. Be snornu apna Keni. Be kwnornu iわai dnabna nụ mmehie Balam, be bu ele risi rikne lele Kora, be joowhu etekne lele kpa Kora whuru.

¹² Ele ka nụ lele rune nụ iriri omekorita anu, iwhnerne zá nqotu be o mee nhne ojo. Be nqoznu ẹhni be kpoi. Be nụ lele erumeru oligwe ruwhere neewhesa, be nwée rikne gweya mini ozozo. Be nụ lele isisi mìla mkpuru, o bñbedi n'okochi, isisi be vnñrnu hite nụ egwugwnu a, ke nwñrnu ọnwu n'ezi. ¹³ Be nụ lele okne abakanimi ke osimini, be nụ ernalu iwhnerne be noogbo okoto. Be nụ lele mbø ghieru apna, ele Chiokike bitannu oghere n'okne ọchichiri ọkwnukokwu. ¹⁴ O bu Inoku, nye ẹsau hite n'Adam, nye kwuru n'agida ige wheru ewhe, "Le, Nyenwe aij jaava, ya nụ agida ele nsq a be jöogwnuli ọnụ, ¹⁵ o jeekpe kpakara ele badnụ ikpe, ọ jaama kpakara ele māa Chiokike ikpe, kwnornu kpakara arñru-eli be rñru, nụ kpakara ọka ele mmehie ka māa Chiokike kwuru kwugidne a." ¹⁶ Ka bu ele zì naatakpo ntakpo, noobno ele berere nhne, be noosno nhne ojo ke nqogwnu mkpoma be, be noovugnadna ẹhni be, naaznarni ele badnụ ma be nwéhia nhne be pioru.

Odo aka nụ nsnị nụ ezni

¹⁷ Ele me whnurnu n'anya, anu chenwanya nhne ele izi Jizosi Karaisi Kwuru. ¹⁸ Be kannu anu, "N'ige ipne-aznụ, ele jøomu anu rñmu jaava, ele noosno nhne ojo ke nqogwnu mkpoma māa Chiokike be." ¹⁹ Ka bu ele neegweya okewa, ele ano-ehni nñechi, ele nwée Enine Chiokike.

²⁰ Kovu anu, ele me whnurnu n'anya, anu wulizo ẹhni anu lele oro hite nụ ntü-eli ọkwnata ovu anu ke zì nsq. Anu kpe okpukpe nụ rikne Enine Nso. ²¹ Anu bija ẹhni anu n'owhnun'anya ke Chiokike, kpa anu noosno, neele anya obirizi ke Nyenwe aij Jizosi Karaisi jeenyə anu nụ bñdnu kwó okwo.

²² Anu donu ele nwernu mkpoma lawuru obirizi. ²³ Anu zñohia ele berere, döhia be lele ele hi nụ rime békwnu. Anu gweru ogwunu donu ele berere obirizi. Kovu anu sno o bñbedi iwo ke mmehie be gburu hite n'ernalu ano-ehni irno.

Ojija zịnu Chiokike

²⁴ Chiokike bu nye ke nwernu rikne o bija anu ma anu gharu ọ dna, mee ma anu gwuzor nwee oru, nụ mkpoma oso n'onu nụ ruwhnu a zì igwugwu. ²⁵ Ya bu Chiokike kpoi, Nye Ọznohia aij, hite nụ Jizosi Karaisi Nyenwe aij, kpakara igwugwu, nụ dudugna,

nü rikne nü očhi risi zinu a, hite nü mbom dū
kītna, ɔkwnukokwnu. Amim.

Okpume Chiokike kpumennu Joni

Nhne gbasiri ọkwukwo ka

Okwukwo ka neegesi nhne Joni whnurnu gbasiri izi Chiokike nụ nhne Jizosi Karaisi mernu (1:2). Izi ka waru ngalaba eto. (1) Rikne ojo nɔornu ेrnū n'owá, nye Karaisi jaata awhnúwhnu, nwụ masi. (2) Jizosi bu Nyenwe aij, o jeemegbu kpakara ele badnụ nụ kpakara rikne ke neemegidne Chiokike. (3) Chiokike nwernu ogwo ेrnū ke ọ bitannu kpakara ele ke a, ele kwesiri be kwnnata be mkpoma, ele dazigidneru n'okwnata ovu be, ke kakwo ele nwurnu n'ernu Nyenwe aij.

Ka bu izi ke nwernu olile anya nyee ele Karaisi, ele taru awhnúwhnu, nwụ kwnnornu okwnata mkpoma be nụ Karaisi. Okwukwo izi ka nookwu nụ o bu n'ezi nụ ochichi aka rikne ele Rom zi naakpa rikne, kovu Nnwq Atnurnu Chiokike nwe omegbu n'ipne-aznụ. Ka mernu be bürü ele kwesiri ọkwunata ovu du n'ēnwu.

Nhne zi n'okwukwo ka

Öwhnurninya Joni (1:1-8)

Nyenwe aij zi bjudnu (1:9-20)

Okwukwo izi ogbako Chiokike ęsau (2:1--3:22)

Okpukpe n'oligwe (4:1-11)

Okwukwo ke nwernu akara ęsau (5:1--6:17)

Okpukpe nụ ruwhnu ngadna eze Chiokike (7:1-17)

Okwodu ęsau (8:1---11:19)

Agwo nụ anohia lawuru wam (12:1--13:18)

Ikpe Chiokike nụ ocheckwa a (14:1---15:8)

Okiko ovu owe ehni Chiokike (16:1-21)

Be megburu ele irno Chiokike (17:1--20:10)

Ikpe ipne-aznụ (20:11-15)

Oligwe ikne nụ owa ikne (21:1-8)

Jeruselem ikne (21:9---22:6)

Karaisi jaava wara wara (22:7-21)

¹ Okpume Jizosi Karaisi, ke Chiokike nyernu a, ma o gesi ele izi a nhne jeeme n'ige mati ke vazne, o zizne enine izi a o gesi nye izi a Joni. ² Joni gbaru akebne ikwu-önü Chiokike nụ akebne Jizosi Karaisi, o kwuru kpakara nhne ọ whnurnu. ³ Nye owa ọma bu nye n̄ogwnu kpakara ikwu-önü ke ọkwukwo ọwhnurninya ka, nụ ele n̄urnu be, biتا masi be, kwnnornu nụ ige zi ndundi.

Obekwu ikwu

⁴ Mawa, Joni naagbaznenu ogbako Chiokike ęsau ke zi n'Esia ọkwukwo.

Oru nụ udno ke Chiokike nye zi, nye zi nụ mbom, nụ nye ke jaava dazinu anu, hite

n'aka enine ęsau ke zi nụ ruwhnu ngadna eze a, ⁵ ma n'aka Jizosi Karaisi, nye akebne kwesiri be kwnata a mkpoma, nye mbom ke hi n'ēnwu lizo, nye ke n̄echi ele eze k'owá.

Nye whnurnu aij n'anya, gweru օvnarna a sn̄usnama kpakara mmechie aij, ⁶ o mee aij a buju mbam ele ọkwa arjhona Chiokike a, nụ Nda a, igwugwu nụ rikne ဇinu a hite kitna du n'ige kwó okwo. Amịm.

⁷ Le, o vawa nụ rime erumeru oligwe, kpakara anya jowhnu a, ma ele dürü a ara, kpakara ele zi n'owá jaagbanu a mkpe. Owe! Amịm.

⁸ "Mawa bu Alifa nü Omega," bu nhne Nyenwe aij kwuru. "Mawa bu Opanizo nü Okwukwo, nye zi, nye zi nụ mbom, nụ nye jaava, Nyel Meli Nhne Dum."

Nywq ke Badnụ

⁹ Mawa bu Joni, nye bu nnwq nda anu, nye sno anu nü rime awhnúwhnu, a bu ele eli-eze a, a naagidne awhnúwhnu. Be kwuznernu m nü rime eli ọhia esilawuru osimini ke Patimosi, kwnnornu nü m kporu m okwo ikwunu Chiokike nü nhne Jizosi gbaru ama a.

¹⁰ M zi m nü rime Enine n'obochi Nyenwe aij, m n̄urnu m okne nkoli n'aznụ m ke dnarnu lele okwodu. ¹¹ Nkoli ka kaa, "Gbasị nhne ị whnurnu n'okwukwo, ziznenu a ogbako Chiokike ęsau ka, ziznenu Efesozi, nụ S̄imaina, ziznenu Pegamosi, nụ Taịtira, ziznenu Sadisi, nụ Filadefia, zizne masinu Laodisia."

¹² M tħħasna ma m whnurnu m nye nookwunu m qka. M whnurnu m nhne be tħkwasi tonji ęsau be wħru golu. ¹³ N'esilawuru nhne be tħkwasi tonji ęsau wam gwozo otu nye nü lele Nnwq ke Badnụ. O wogwu iwo awura duru a eli ọchi, o ji ajni sụ nü mkpoma a. ¹⁴ Risi a nü rukeri-ize a noonwu va-a lele wulu, naachna va-a lele mkpuru-min, anya a nü lele riro békwnu. ¹⁵ Ọchi a lawuru nü lele ola be gbaru békwnu nü rime ite békwnu, nkoli a naadna lele agħida mini. ¹⁶ O ji mbq ęsau n'akarikwnunga a, amaqgħnu nwernu ruwhnu lawuru tħġa bükko neehi n'ǒnu a n̄oħwħya, ruwhnu a noonwu leħha ēnħam n'esilawuru iwhnehnie.

¹⁷ Nga me whnurnu a, m dna n'eli n'ochi a lele nye nwurnu qnunu. Kovu o tħkwasiri m akarikwnunga a, kaa, "Ogħnun tħók i, mawa bu Nyel Mbom nü Nyel Ipne-aznụ. ¹⁸ M zi m bjudnu. M nwurnu m ēnzu, kovu le, m zi m bjudnu tim tom. M ji m snambji ēnzu nü eli rēnzu.

¹⁹ "Gbasị nhne ị whnurnu n'okwu-kwo, nhne zi kitna, nü nhne jeeme nü ruwhnu.

²⁰ Ka bu nhne miri emi ke mbq ęsau wam i whnurnu n'akarikwnunga m, nü nhne be tħkwasi tonji ęsau wam be wħru golu. Mbq

esan wam bu enine izi ogbako Chiokike esan, nhne be tukwasi tonji esan wam i whnunbu bu ogbako esau."

2

Izi ele Efesosi

¹ Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi n'Efesosi okwukwo: Hite n'onu nye wam ji mbø esan wam n'akarikwnunga a, nye neezne izne n'esilawuru nhne be tukwasi tonji esan wam. ² M magwu m nhne anu neeme. Anu nodogbu ehni anu n'ernu nu ɔsnuta mkpoma anu. Anu kwéle o kwubnanya ele aruru-eli, anu kparu ele kwuru ehni be ele izi iru, kovu be búo, anu whnu nu be bu ele aghalaghala. ³ Anu jiri osuta mkpoma nagidne awhnwuhnu anu taru kwnornu rëwhna m, anu kwéle rikne gwu anu.

⁴ Kovu m nwernu m otu nhne megidne anu, anu zima n'owhnun'anya lele kpa anu neeme nu mbom. ⁵ Anu chenwanya hne anu dnarnu. Anu hi nu mmechie anu tñhasna, rnø ernu mbom anu rnurnu. O buru nu anu jooutuhnasna hite nu mmechie anu, m jaavakwnusi anu wara wara, gweme nhne be tukwasi tonji anu nu hne o zi, okwolem ma anu tñhasnarun. ⁶ Kovu anu nwernu otu nhne buru oma, anu sno ernu ele Nikolata irno lele kpa me snornu a irno.

⁷ Nye nwernu nsnj, o nrñru nhne Enine Nsø naakanu kpakara ogbako Chiokike. Nye megburu, m jeenye a rikne o ri mkpuru isisi ke bñdu ke zi n'obna Chiokike.

Izi ele Simaina

⁸ Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi nu Simaina okwukwo: Hite n'onu nye wam bu Nye Mbom nu Nye Ipne-aznu, nye nwñru, ziri kwno bñdu. ⁹ M magwu m awhnwuhnu anu naata. M magwu m nu anu bu ele mboni, kovu anu bu ele nwernu ekwu k'agida. M magwu m oka ojo ele ka nu be bu ele Ju nookwugidne anu, kovu be búo, be bu ele owo ogbako Setani. ¹⁰ Ogwu tuko anu kwnornu awhnwuhnu anu jaata. Le Setani jeeyisi agwna anu n'ikelu ma be kpa anu iru. Anu jeenye okpagbu nri obochi. Anu buru ele kwasiri okwnata mkpoma du n'enwu, m jeenye anu okpu-eze ke bu bñdu.

¹¹ Nye nwernu nsnj, o nrñru nhne Enine Nsø naakanu kpakara ogbako Chiokike. Nye megburu, enwu ke ebo jooogbu a.

Izi ele Pegamosi

¹² Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi nu Pegamosi okwukwo:

Hite n'onu nye wam nwernu ama-ogwu ke nwernu ruwhnu lawuru zi buko. ¹³ M magwu m hne anu bu bu hne ngadna Setani zi. Anu jidnesiri rëwhna m rikne, anu túwhule okwnata mkpoma anu nu hne me zi, o bñbedi nga be gburu Antipasi nye akebne

m nye kwasiri okwnata mkpoma n'esilawuru anu hne Setani wu. ¹⁴ Kovu m nwernu m nhne ele nu ele megidne anu. Agwna ele noosno iznizni Balam nye znirni Balaki kpa o jeeme rñmu Izireli mmechie hite n'ori nhne be jiri kwanu rëwhna ariohna nu hite n'ome oyi. ¹⁵ Agwna ele noosno iznizni ele Nikolata zi masi n'esilawuru anu. ¹⁶ Anu hi nu mmechie tñhasna, o búo kpam, m jaavakwnusi anu wara wara, gweru amawgwnu hi n'onu m whuya lusi ele ka ogwu.

¹⁷ Nye nwernu nsnj, o nrñru nhne Enine Nsø naakanu kpakara ogbako Chiokike. Nye megburu, m jeenye a agwna mana ke tugwaru otugwa. M jeenye masi a otu akaworugwu abochna ke be gbakwasiri rëwhna ikne n'olu a, o za nye berere marnu a, okwolem nye wam nahiaru a.

Izi ele Taítira

¹⁸ Gbaznenu enine izi ke ogbako Chiokike ke zi nu Taítira okwukwo: Ka bu nhne Nnwø Chiokike kwuru, nye wam anya a lawuru nu lele békwnu, nye ochi a lawuru noonwu lele ola chnarnu achna. ¹⁹ M magwu m nhne anu neeme. M magwu m owhnun'anya anu, nu okwnata mkpoma anu, nu izi anu, nu ɔsnuta mkpoma anu. M magwu m masi nu ernu anu kñtna kakwo ke mbom.

²⁰ Kovu m nwernu otu nhne megidne anu. Anu gharuru nwerinya wam bu Jezibeli n'esilawuru anu. Nwerinya ka kwuru ehni a nye owhnun'anya Chiokike, neezni ele izi m kpa be mee oyi, nu o ri nhne be jiri kwa rëwhnu, nooduhie ele badnu. ²¹ M nyernu m a ige ma o tñhasna nu mmechie ome oyi, o kwéle. ²² Le, m jooutubna n'ókpata ya nu ele oyi a, be jaata awhnwuhnu k'agida, okwolem ma be tñhasnarun hite nu nhne ojo be mñhiaru n'aka a. ²³ M joogbu rñmu a, ma kpakara ogbako Chiokike mahia nu mawa bu nye wam noonyoso mkpoma nu echiche ke rëwhnu. M joookwuhnsi nye obula lele kpa ernu a jiri ziri. ²⁴ Kovu agwna anu gwnarnu nu Taítira, ele snóge iznizni ojo ka, ele máa nhne be nookwu nhne tugwaru otugwa ke Setani, m jeenye anu ivu rñna berere. ²⁵ Kovu anu jidnesi rikne nhne anu ji tem m va.

²⁶ Nye megburu, bija ikwu-onu m du okwukwo,

m jeenye a rikne hne kpakara mba zi.

²⁷ O jeeji mkpara rugwe neechi be,

o jéeliwa be lele kpa be ljuwa itechi, ²⁸ lele kpa me nahiaru iknernema n'aka Nda m. M jeenye a mbø ɔsisi. ²⁹ Nye nwernu nsnj, o nrñru nhne Enine Nsø naakanu kpakara ogbako Chiokike.

3

Izi ele Sadisi

¹ Gbaznenu enine izi ke ögabako Chiokike ke zi Sadisi ögwkwo: Ka bu nhne nye wam ji enine ęsau Chiokike n'aka a, nü mbø ęsau. M magwụ m nhne anu neeme. M magwụ m nü anu nwernu rëwhna nü anu zi bñdnu, kovu anu nwururu önü. ² Anu tnenya, jik-wasi nhne ke gwnarnu mati ọ nwụ rikne, kwnornu nü m whnúge m ęrnu anu ke zuru ozu nü ruwhnu Chiokike m. ³ Anu chen-wanya nhne anu nahiaru, ke anu nurnu, anu mee be. Anu hi nü mmechie anu tuhnasna. Ọ búru nü anu jéetnenya, m jaavakwnusi anu lele nye buzunu, anu jáamahia ige me jaava.

⁴ Kovu anu nwernu badnụ ele nü ele nü Sadisi ele mérula awura be. Be joowu awura abochna snornu m zne izne kwnornu nü be kwsiri. ⁵ Nye megburu kpa, be joowote a awura abochna, m jóokwname rëwhna a n'ögwkwo ke bñdnu. M jookwuhja rëwhna a nü ruwhnu Nda m ya nü ruwhnu ele enine izi a. ⁶ Nye nwernu nsnj, o nurnu nhne Enine Nsø naakanu kpakara ögabako Chiokike.

Izi ele Filadefia

⁷ Gbaznenu enine izi ke ögabako Chiokike ke zi nü Filadefia ögwkwo: Ka bu nhne nye wam zi nso nü nye ezi ọka kwuru, nye jígwu snambí Devidi, nye ọ búru nü o gbama önü, ọ zá nye nwernu rikne ọ gbasni a, nye gbasni önü, ọ zá nye nwernu rikne ọ gbama a. ⁸ M magwụ m nhne anu neeme. Le, m gbamannu m anu önü, ke ọ zá nye nwernu rikne gbasni, kwnornu nü anu nwernu iknernema mati, kovu anu bitaru ikwu-önü m, anu góñahorula rëwhna m. ⁹ Anu jöowhnu nhne me jeeme ele ọro ögabako Setani, ele ka nü be bu ele Ju, kovu be býo, be bu ele aghalaghala, m jeeme be va dna n'eli n'ochi anu, be jaamahia nü m whnúrnu m anu n'anya. ¹⁰ Kwnornu nü anu bitaru ikwu-önü m, snyta ovu, m jaabiata masi anu n'ige örürnuna ke jaadnakwasị kpakara ọwa, ọ rna ele wu n'owá örürnuna.

¹¹ Le, m vawa wara wara, anu jidnesi nhne anu ji rikne, ọ zi nye berere nahoru anu okpu-eze anu. ¹² Nye megburu, m jeeme a nsnusnu Oro Nsø Chiokike m. O jéehi nü rime a whoga berere. M jaagbakwasị rëwhna Chiokike m n'olu a, ya nü rëwhna ǫhna ikne Chiokike m, ke bu Jeruselem ikne, ke hi n'oligwe n'aka Chiokike m hiedna. M jaagbakwasị a rëwhna ikne m n'olu a. ¹³ Nye nwernu nsnj, o nurnu nhne Enine Nsø naakanu kpakara ögabako Chiokike.

Izi ele Laodisia

¹⁴ Gbaznenu enine izi ke ögabako Chiokike ke zi nü Laodisia ögwkwo: Ka bu nhne Amim kwuru, nye akebene kwsiri be kw-nata a mlpoma nü nye ezi ọka, nye n'echei kpakara nhne Chiokike keru. ¹⁵ M magwụ m nhne anu neeme. Anu kpéle békwnu, anu jíla iyi. Ọ jöoburu ǫma nü anu kperu békwnu

móbù nü anu jíri iyi. ¹⁶ Kovu kwnornu nü anu zi marna marna, anu kpéle békwnu, anu jíla iyi, m jöogbohalo anu n'önü m. ¹⁷ Anu kwuru, "M baru m eze, m nwernu m ékwnu, ọ zá nhne naara m," kovu nü anu máa nü anu bu ele nöowhnuji anya, nü ele be kwsiri ọ dñu obirizi, ele mboni, ele ismí nü ele gba eto. ¹⁸ M zni anu ezni, anu zñahoru m golu be snurnu, ma anu nwernu ékwnu, nü awura abochna, ma anu kpusni eto anu gbagwụ, tna egwenumisi n'anya anu ma anu whnúrnu osno. ¹⁹ M neebigbó kpakara ele me whnúrnu n'anya, naapnìa masi be nhne. Anu gbalị tuhnasna, hi nü mmechie whuya. ²⁰ Le, m gwuzogwu m n'önü, nooznu aka. Nye obula ke nurnu nkoli m, gbama önü, m jaabnazne n'oro a, snornu a ri wiri, ya snornu m masi ri wiri.

²¹ Nye megburu, m jeenyé a rikne o snornu m daziri ẹli nü ngadna eze m, lele kpa me megburu, m snornu Nda m daziri ẹli nü ngadna eze a. ²² Nye nwernu nsnj, o nurnu nhne Enine Nsø naakanu kpakara ögabako Chiokike.

4

Ngadna eze ke zi n'oligwe

¹ Nga nhne ka mekworu, m whnúrnu m, le, otu önü, gbamaru n'oligwe. Nkoli wam me nurnu nü mbom ke dnarnu lele okwodo karu, "Vaa hna, m jeegesi i nhne jeemeriri nü ruwhnu." ² Ngangam, m zi m n'Enine, m whnúrnu m nü rime oligwe otu ngadna eze nü nye dazì n'olu a. ³ Nye wam dazì nü ngadna eze wam, ruwhnu a noogbu marna marna lele akaworugwu jasipa nü sadisi, eke nü egwurugwu hnirni ngadna eze wam gburugburu ke naachna lele emiradi. ⁴ Nri ngadna eze lawuru nü ẹno berere gbaru ngadna eze wam gburugburu, ele okno badnụ nri lawuru nü ẹno dazì n'olu ngadna eze berere wam woru awura abochna, kpuru okpu-eze golu nü risi be. ⁵ Amuma nü egbe oligwe nü ọdida hi nü ngadna eze wam naadna. Tonji ęsau zi nü ruwhnu ngadna eze wam noonwu békwnu, ke bu enine ęsau wam Chiokike. ⁶ Osimini nü lele nyno nöowhnu osno zi nü ruwhnu ngadna eze wam.

N'esilawuru ngadna eze wam ya nü gburugburu a bu nhne ẹno zi bñdnu bu anya anya ruwhnu nü aznū zi. ⁷ Nhne ke mbom nü lele odum, ke ẹbo nü lele nnwø ehni, ke eto nwernu ruwhnu lele ruwhnu badnụ, ke ẹno nü lele igno newhe ewhe. ⁸ Nhne zi bñdnu ẹno wam, ke obula nwernu akanwu isunu, kpakara ehni be bu anya anya. Be kpínsi ǫnu be iwhnehnie nü abalị, be nöogwnu eri naakaa,
"Nsø, nsø, nsø

bụ Nyenwe aị Chiokike ke Meli Nhne
Dum,
Nye zi nü mbom, nye zi kitna, nye jaava.”

⁹ Kpa nhne wam zị bjudnu zị neenyə a igwugwu nü ọson'anya, nötunu nye wam dazigwu nü ngadna eze wam mmamma, nye zị bjudnu okwnukokwu,¹⁰ ele okno badnụ nri lawụru nü ẹno wam dna n'eli nü ruwhnu nye wam dazigwu nü ngadna eze, kpo risi eli nü ruwhnu nye wam zị bjudnu okwnukokwu. Be tubita okpu-eze be nü ruwhnu ngadna eze wam, kaa,

¹¹ “I bụ nye kwasiri, Nyenwe aị Chiokike, ọ nahorụ igwugwu nü ọson'anya, nü iknernerema,
kwnornu nü o bụ jiwa keru kpakara nhne hite nü echiche i,
jị nyernu be bjudnu.”

5

Okwukwo nü Nnwọ Atnurụ wam

¹ M whnurụ m otu okwukwo n'akarikwnunga nye wam dazi nü ngadna eze wam, be gbarụ a nhne ruwhnu nü aznụ, be kasiri a akara ọsau. ² M whnurụ m otu enine izi nwernu rikne ji okno nkoli neesi okokoba, naakaa, “Ndaa nye kwasiri o gbaji akara ọsau wam nü o kpume okwukwo wam?” ³ Kọvụ o zá nye be whnurụ n'oligwe nü ọwa móbu nü mkpururu ọwa, bụ nye kwasiri o kpume okwukwo wam móbu lebna anya nü rime a. ⁴ M kwna ọkwna k'agida kwnornu nü o zá nye be whnurụ kwasiri o kpume okwukwo wam móbu lebna anya nü rime a. ⁵ Otu nü rime ele okno badnụ wam kanụ m, “I kwnáma ọkwna, le, Odum ke ębunru Juda,” * Mgbarégnugwu Devidi, † o megbulem, o nwernu rikne o kpume okwukwo wam, nü o tọma akara ọsau wam.”

⁶ Ige wam m whnurụ m otu Nnwọ Atnurụ gwuzo n'esilawụru ngadna eze wam, ma nü esilawụru nhne ẹno wam zị bjudnu ya nü ele okno badnụ wam, lele nü be gburu a ogbu. O nwernu mfu ọsau, nü anya ọsau ke bụ enine ọsau wam Chiokike, ke o zihalaru nü rime kpakara ọwa. ⁷ Nnwọ Atnurụ wam zne nahorụ nye wam dazi nü ngadna eze wam okwukwo n'akarikwnunga a. ⁸ Nga ọ nahoruru a okwukwo wam, nhne ẹno wam zị bjudnu nü ele okno badnụ nri lawụru nü ẹno wam dna n'eli nü ruwhnu Nnwọ Atnurụ wam, kpakara be ji qbo be n'aka, ya nü obele golu ke isensi jihiaru, ke bụ okpukpe ele nsø. ⁹ Be gwnu eri ikne, “I kwasiri ọ nahorụ okwukwo wam, nü o tọma akara a, kwnornu nü be gburu i, i gweru ọvnarna i gbahia ele ke Chiokike

hite nü kpakara ębunru, nü ikwu-ọnụ, hite nü mba nü ele badnụ.

¹⁰ I mernu be buru mbam ele ọkwa arjohna, ke jeekpenu Chiokike, be jọobu ele eze nēechi ọwa.”

¹¹ M le anya, m nürnü m nkoli agida enine izi gbarụ ngadna eze wam gburugburu, nü nhne ẹno wam zị bjudnu nü ele okno badnụ, pokwu nü pokwu nü pokwu ndasi, nü pokwu ndasi nü ndasi.¹² Be noogwụ eri nü okno nkoli, naakaa, “Nnwọ Atnurụ wam be gburu kwesiri ọ nahorụ rikne, nü ọkwnu nü akoniche, nü iknernema

nü ọson'anya nü igwugwu, nü ọznarni.”

¹³ M nürnü m hne kpakara nhne zị bjudnu zị n'oligwe, n'owá, nü mkpururu ọwa, kpakara nhne zị bjudnu ke zị n'okno osimini nü kpakara nhne zị nü rime be, naakaa, “Oznarni nü ọson'anya nü igwugwu nü rikne zịnụ

nye wam dazi nü ngadna eze, ya nü Nnwọ Atnurụ wam tim tọm.”

¹⁴ Nhne ẹno wam zị bjudnu, kaa, “Amịm.” Ele okno badnụ wam dna n'eli, kponu Chiokike nü Nnwọ Atnurụ risi eli.

6

Akara ọsau wam

¹ M whnurụ m nga Nnwọ Atnurụ wam tọmaru akara ke mbom. Otu nhne zị bjudnu ẹno wam ji nkoli dnarnu lele egbe oligwe kaa, “Vaa.” ² M le anya, le otu iyinya rịchna, nye gbagwụ a ji otu mgbata, be nyee a okpueze, o whoga noologbu, neemegbu.

³ Nnwọ Atnurụ wam tọma akara ke ẹbo, m nürnü m nhne ẹno wam zị bjudnu ke ẹbo, naakaa, “Vaa.” ⁴ Le, iyinya berere naachna ihie ihie, be nyernu nye gbagwụ a rikne o gweme udno n'owá, mee ele badnụ noogbu ibne be, be nyernu a ama-ogwu hna ezi.

⁵ Nga Nnwọ Atnurụ wam tọmaru akara ke ẹto, m nürnü m hne nhne ẹno wam zị bjudnu ẹto karu, “Vaa.” M le anya whnụ iyinya neeji rịji, nye gbagwụ a ji nhne be nootu nhne n'aka a. ⁶ M nürnü m nkoli n'esilawụru nhne ẹno wam zị bjudnu, naakaa, “Otu ntütü ikpa wheti bụ ogwo ernu otu ọbochi, ntütü ikpa balị ẹto ogwo ernu otu ọbochi. Kọvụ anụ lúlu möno olivu nü manya vajin.”

⁷ Nnwọ Atnurụ wam tọma akara k'ẹno, m nürnü m nkoli nhne zị bjudnu k'ẹno karu, “Vaa.” ⁸ M le anya, otu iyinya ogbu-nụ-orio, rịchwua nye dazi n'olu a bụ Ẹnwu, Eli Rẹnwu sno a n'aznụ. Be nyernu a rikne hne otu nga nü ọga ẹno ke ọwa zị, ma o gweru amagwụ nü okwnuny়o gbu be, ma nriria ojo nü ojo anohia ke ọwa.

* 5:5 Odum ke ębunru Juda Jenesisi 49:9

† 5:5 Mgbarégnugwu Devidi Azaya 11:1, 10

⁹ Nnwọ Atnurunu wam tɔmarnu akara ke isne, m whnurnu m mkpuru ovu kpakara ele be gburu kwnornu ikwu-önü Chiokike nü ama be gbaru nü mkpururu ojo arjohna. ¹⁰ Be ji okne nkoli neesi okokoba, naakaa, “Nyenwe ai zị nsø, i bi ezi, dù ngele, hne i jekpe ele zị n'owà ikpe, megwnahia ɔvnarna aij?” ¹¹ Be nyernu nye obula nü rime be iwo awura abochna, be kanu be, be zukwari inwe ige mati, tem önü ɔgwnugwnu ele izi ibne be nü rümu nda be, ele be joogbu zute.

¹² Nnwọ Atnurunu wam tɔmarnu akara ke isunu, okne əli otne enye dnarnu, əhnam ji riji lele ikpe mkpue, ənwa chna ihie ihie əvnarna. ¹³ Mbø hi n'oligwe naadna n'owà lele ike isisi be kwu figi chná achna naadna nga ruwhere neewhe. ¹⁴ Be piakota oligwe lele əkwukwo, rugwu nü əli əhia esilawuru whøga n'önodi be.

¹⁵ Ele eze ke əwa nü ele dikne, ele nəechi ele ogwu ele baru eze, ele dimkpa, nye obula, ma əhi ma nye nwernu əhnri a, tugwa nü rime əgba nü iketa rugwu. ¹⁶ Be kanu rugwu kwu nü rugwu mati, “Dnagidne aij, kpusni aij n'anya nye wam dazi nü ngadna eze, ya nü ovu owe əhni Nnwọ Atnurunu wam. ¹⁷ Kwnornu nü okne əbuchi ovu owe əhni be valəm. Nyele joogwuzoli?”

7

*Be karu 144,000 ele badnụ
akara*

¹ Nga nhne ka whemernu, m whnurnu m enine izi əno gwuzo nü ngeri əno ke əwa, knernu ruwhere k'owà n'aka, ma ruwhere gharu o whe n'owà, ma n'osimini möbu n'olu isisi obula. ² M whnurnu m enine izi berere hi n'obosi əhnam n'owhuya, o ji akara Chiokike ke zị bñdnu n'aka a, o ji okne nkoli naakanu ele enine izi əno wam Chiokike nyernu rikne o lulu əwa nü osimini, ³ kaa, “Anu lulu owa, möbu osimini, möbu isisi, tem a ka ele izi Chiokike akara n'egedege ruwhnu be.” ⁴ M nurnu m ənua ɔgwnugwnu ele be karu akara n'egedege ruwhnu be, be bñ otu riwhu nü nri əno nü pokwu əno, hite nü kpakara əbnurnu Izireli. ⁵ Be bñ hite nü əbnurnu Juda, nri nü pokwu lawuru, əbnurnu Rubeni, nri nü pokwu lawuru, əbnurnu Gadi, nri nü pokwu lawuru, ⁶ hite nü əbnurnu Asa, nri nü pokwu lawuru, əbnurnu Nafitali, nri nü pokwu lawuru, əbnurnu Manase, nri nü pokwu lawuru, ⁷ hite nü əbnurnu Simioni, nri nü pokwu lawuru, əbnurnu Livai, nri nü pokwu lawuru, əbnurnu Isaka, nri nü pokwu lawuru, ⁸ hite nü əbnurnu Zebuloni, nri nü pokwu lawuru, əbnurnu Josefu, nri nü pokwu lawuru, əbnurnu Bñjamini, nri nü pokwu lawuru.

Igbudu ele badnụ wam

⁹ Nga nhne ka mekworu, m le anya whnụ igbudu badnụ o zá nye nwernu rikne gwnuli ənu. Be hi nü kpakara mba nü əbnurnu, nü əli, nü ikwu-önü va, be gwuzorū nü ruwhnu ngadna eze nü nü ruwhnu Nnwọ Atnurunu wam, be wo awura abochna, be ji masi ıgwugwu bükwu n'aka be. ¹⁰ Be ji okne nkoli naakaa,

“Oznohia aij hi n'aka Chiokike,
nye dazi nü ngadna eze,
ya nü Nnwọ Atnurunu.”

¹¹ Kpakara ele enine izi gwuzo gba ngadna eze wam gburugburu nü ele okno badnụ wam nü nhne əno wam zị bñdnu, dna kputue ruwhnu n'eli nü ruwhnu ngadna eze wam, kponu Chiokike risi əli. ¹² Be kaa, “Amim! Ngozi nü igwugwu nü akoniche, nü ətu mmamma nü əson'anya nü rikne nü iknernema

zịnu Chiokike dù əkwunkokwun.

Amim.”

¹³ Otu nye okno badnụ sìkwa m, “Ele ka wogwu iwo awura abochna be bñ ele ke ele? Ndaa hne be hi va?”

¹⁴ M sa a, “Nda-ai-kwu, m máam, ji magwụ.”

O kanu m, “Ele ka bñ ele hiri n'okne mmekpēhni wam whuya, be snurru iwo be, mee be ziri rìchna nü rime əvnarna Nnwọ Atnurunu wam. ¹⁵ Kam kpayaru, be jiri gwuzorū nü ruwhnu ngadna eze Chiokike,

be jeekpenu a iwhnehnie nü abalị nü rime Əro Nsø a.

Nye wam dazi nü ngadna eze jaagbasa Əro-eka a, be wuru nü rime a.

¹⁶ Wiri jöogwnu be berere, akpiri jöokpo be bekwnu berere, əhnam jöomu kwuo be berere, whüruwhuru əhni jéeme kwuno be berere.

¹⁷ Kwnornu nü Nnwọ Atnurunu nye ke zị n'esilawuru ngadna eze wam jöobu nyo noznu be lele atnurunu. O joodu be zne nü risi mini ke bñdnu, Chiokike jookwnosnama anya-mini əkwna n'anya be.”

8

Akara ke esau

¹ Nga Nnwọ Atnurunu wam kpumernu akara ke esau, oligwe dnarnu bii dù ichichi awa.

² M whnurnu m enine izi esau ele gwuzo nü ruwhnu Chiokike, be nyernu be əkwodu esau.

³ Enine izi berere ke jigwu nhne isensi golu varu gwuzoru nü ruwhnu ojo arjohna, be nyernu a agida isensi, o gweru a yikota nü okpukpe ele nsø Chiokike, gweru a kwa arjohna n'olu ojo arjohna golu ke zị nü ruwhnu ngadna eze wam. ⁴ Runwurnu isensi

wam nü okpukpe ele nso Chiokike lizq nü ruwhnu Chiokike hite n'aka enine izi wam.

⁵ Enine izi wam gweru nhne isensi wam gharu békwnu n'ojo arjhona, ghasa a nü rime ọwa. Agida egbe oligwe nü ọdídna nü amúma nü ẹli otne enye dnarnu.

Okwodu ẹsau wam

⁶ Enine izi ẹsau wam ji okwodu ẹsau jiknernu ọ gbụ be.

⁷ Enine izi ke mbom gbụ okwodu a, mkpuru mini nü békwnu gwaru ọvnarna wusa n'ọwa, otu-ibewa nü nga ẹto ke ọwa rne békwnu, otu-ibewa nü nga ẹto ke isisi nü kpakara achara bùdnu rnernu békwnu.

⁸ Enine izi ke ẹbo gbụ okwodu a, be tufna nhne nü lele rugwu okpotokpo neerne békwnu nü rime osimini, otu-ibewa nü nga ẹto ke osimini ghị ọvnarna. ⁹ Otu-ibewa nü nga ẹto ke nhne zị bùdnu nü rime osimini nwumà, otu-ibewa nü nga ẹto ke ọgbo mini kpu.

¹⁰ Enine izi ke ẹto gbụ okwodu a. Otu okne mbọ hi n'oligwe dna, noonwu lele tonji dnakwasị otu-ibewa nü nga ẹto mini, ma nü risi mini. ¹¹ Rewhna mbọ wam bụ Nlulu. Otu-ibewa nü nga ẹto mini noolu nlulu, agida ele badnụ nwurụn kwnornu nü be nwörö mini wam.

¹² Enine izi ke ẹno gbụ okwodu a. Be lulu otu-ibewa nü nga ẹto ehnam, nü otu-ibewa nü nga ẹto ẹnwa, nü otu-ibewa nü nga ẹto mbọ, ke kpayarụ otu-ibewa nü nga ẹto iwhne be zíma noonwu, otu-ibewa nü nga ẹto ke ọbuchi nwéé iwhne ya nü otu-ibewa nü nga ẹto ke abali.

¹³ Mleru m anya, m nürnü m otu igno neewhe n'esilawuru oligwe, gweru okne nkoli neesi okokoba, "Awhnụwhnu! Awhnụwhnu! Awhnụwhnu zínu kpakara ele wu n'ọwa nga be joonu ọdídna okwodu ke ele enine izi ẹto ke gwnarnu ọjogbu."

9

¹ Enine izi ke isne gbụ okwodu a. M whnurnu m otu mbọ hiri n'oligwe dna n'ọwa, be nyee a snambị ọnuhnna olulu awhnụwhnu. ² Mbọ wam tuma ọnuhnna olulu awhnụwhnu, rụnwurnu hi nü rime a whụya nü lele rụnwurnu hi n'okne ite békwnu, iwhne ehnam nü ruwhere gbaru ọchichiri kwnornu rụnwurnu hi n'olulu awhnụwhnu wam whụya. ³ Igwurube hi nü rụnwurnu wam whụya n'olu ọwa, be nyernu be rikne lele akpi ke ọwa. ⁴ Be kanu be, be lúlu achara mọbu isisi, mọbu achara bùdnu berere, koyu be gba nye ọbula ke nwéé akara Chiokike n'egedege ruwhnu a. ⁵ Igwurube wam nwéé rikne o gbu be, koyu be ta be awhnụwhnu ẹnwa isne. Nhne igbugbu be nü lele nye akpi gbaru. ⁶ N'ẹnwa isne ka, ele badnụ ka joopio ẹnwa ọjogbu be, koyu be jọowhnu

enwu, ẹnwa joogwnu be, koyu ẹnwa jaagba ẹso.

⁷ Igwurube wam nü lele iyinya jiknernu o zne ọgwnu, be kpu nhne nü lele okpueze golu nü risi be, ruwhnu be nü lele ruwhnu badnụ. ⁸ Rukeru-ize risi be nü lele rukeri-ize nyerinya, ize be nü lele ịze odum. ⁹ Mbno mkpoma be nü lele mbno rugwe, ọdídna aka-nkwu be naadna lele ọgbo-eli agida iyinya nqodopnu neezne ọgwnu. ¹⁰ Ọdnu be nü lele akpi, be nwernu nhne ọgbugba n'odnụ be, nwe masiri rikne n'odnụ ọ kpakna ele badnụ ẹnni ẹnwa isne. ¹¹ Be nwernu eze nēechi be, nye bụ enine izi olulu awhnụwhnu. Nye rēwhna a n'ọnụ Hiburu bụ Abadoni, n'ọnụ Giriki, Apoloni, ke bụ nye noolulu nhne.

¹² Nhne awhnụwhnu ke mbom kwolem, nhne awhnụwhnu lawụru berere vawa.

¹³ Enine izi ke isunu gbụ okwodu a, m nürnü m otu nkoli hi n'ahnịo nü ngeri ẹno ke ojo arjhona golu wam bụ ke gwuzo nü ruwhnu Chiokike whụya. ¹⁴ Nkoli wam kanu enine izi ke isunu wam ke gburu okwodu, "Sigbasi enine izi ẹno wam ke be knernu eriri n'okne Osimini Uferetisit." ¹⁵ Be sigbasị enine izi ẹno wam, ke be jiknernu n'otnu-ige ka n'obochi ka, nü ẹnwa ka, n'awha ka o gbu otu-ibewa nü nga ẹto ke kpakara ele badnụ. ¹⁶ M nürnü m ọnụ ọgwnugwu ele ọgwnu gba iyinya bụ riwhu pokwu ndasi lawụru.

¹⁷ Nü rime ọwhnurninya wam, m whnurnu m iyinya nü ele naagba be, be nwernu mbno mkpoma naachna ihie ihie lele békwnu, lele jasinti, nü rugwu békwnu, risi iyinya wam nü lele risi odum, békwnu nü rụnwurnu nü rugwu békwnu neehi n'ọnụ be nqowhuya. ¹⁸ Békwnu nü rụnwurnu nü rugwu békwnu ke hi n'ọnụ iyinya wam nqowhuya gburu otu-ibewa nü nga ẹto ke ele badnụ. ¹⁹ Kwnornu nü iknernema be hi n'ọnụ be ya nü ọdnụ be. Ọdnu be nü lele agwọ, ke be ji risi be neemeru ele badnụ ẹnni.

²⁰ Ele badnụ gwnarnu ke nhne ọgbugbu ka gbule, kwélé ọ sigbasị nhne aka be tūr, be kwélé ọ sigbasị o kpenu rụmu ręnwu ojo, nü ręnwu golu nü ke siliva, nü ọla nü akaworugwu nü ke isisi, ke zá nqowhnu ọsno, zá nqonu nhne, zá neezne izne. ²¹ Ele badnụ wam tħnasnana hite nü ogbu badnụ be, nü amus be neeri, nü ome ọyi be, mọbu nü buznu be nooznu.

10

Enine izi nü
okwukwo matị

¹ Omekwo, m whnurnu m enine izi berere ke nwernu rikne hi n'oligwe hiedna. O wogwu erumeru oligwe, eke nü egwurugwu zị n'olu risi a, ruwhnu a noonwu lele ẹhnam, ọchi a lawụru nü lele nsnusnu

oro békwnu. ² O ji otu okwukwo mati be kpumernu okpume n'aka a. O bija ochikwunga a n'osimini, ochirita a n'olu eli. ³ O ji okne nkoli si lulô lele hne odum neebigbo, nga o sikhgoru okokoba, egbe oligwe ęsau wam gba n'osisa. ⁴ Nga egbe oligwe ęsau wam gbakworu, m pioru m 9 gba n'okwukwo, m nyrnu m otu nkoli hiri n'oligwe naakanu m, "Kpusnime nhnre egbe oligwe ęsau wam kwuru, i gbá be n'okwukwo."

⁵ Enine izi wam me whnurnu gwuzo n'osimini nü n'olu eli, gwelizq akarikwununga a olu. ⁶ O gweru nye wam zi ękwnukokwu dñ risi, bñ nye keru oligwe nü kpakara nhnre zì nü rime a, nü ąwa nü kpakara nhnre zì nü rime a. Enine izi wam karu, "Ige kwolem. ⁷ Kóvu nga enine izi ke ęsau jooqbu okwodu a, nhnre tugwaru otugwa ke Chiokike jeemezu, lele kpa o kwuru hité n'onye ele izi a, bñ ele ęwhnurninya."

⁸ Nkoli wam me nyrnu hi n'oligwe nookwunu m ąka, kwukwnonu m ąka berere, ą kaa, "Zne, gweru okwukwo mati wam be kpumernu okpume ke zi n'aka enine izi wam gwuzo n'osimini n'olu eli."

⁹ M znekwnusi enine izi wam, kanu a o nyee m okwukwo mati wam. O kaa, "Gweru a, ri a, o joolu nlulu nü rüwho i, kóvu ą jooso n'onye i lele mojno ebeka." ¹⁰ M gweru okwukwo wam n'aka a, ri a, ą nü lele mojno ebeka n'onye m, kóvu kpa me rikworu a, o mernu rüwho m lu nlulu. ¹¹ O kanu m, "I joopko okwo ikwu-onyu Chiokike ka berere nü ruwhnu agida ele badnú, nü mba zi օdo n'odo, n'ikwu-onyu zi օdo n'odo, ma nü ruwhnu ele eze."

11

Ele akebne lawuru

¹ Be nyeru m otu isisi lele nhnre be ji nootu nhnre, be kanu m, "Lizq, tñ Oro Nso Chiokike, nü ojo arjohna, gwnu ele nookpo risi eli nü rime a. ² Kóvu i tñ n'ederezi, kwnornu nü be nyeru a ele bñuo ele Ju, ele joozodna eli-ohna nsq wam nri ęnwa ęno nü ęnwa lawuru. ³ M jeezizne ele akebne m lawuru, be joowo iwo mkpe zni izi qoma otu pokwu ęboshi nü riwhu ęboshi lawuru nü nri isunu." ⁴ Ka bñ isisi olivu lawuru wam nü nhnre be bija tonji lawuru wam gwuzo nü ruwhnu Nyenwe ąwa. ⁵ Nye irno ębula ke pioru ą kpakna be ęhni, békwnu hi n'onye be jeernegbu be. Nye ębula ke kpaknarnu be ęhni joonwuriri kpam. ⁶ Ele ka nwernu rikne o knesni oligwe, ke mernu mini ozuzo zóle kpakara ige be nookpo okwo ikwu-onyu Chiokike, be nwernu rikne o mee kpakara mini gho ęvnarna, nü rikne o mee ele zi n'owá ria ęhni igbugbu ębula lele kpa be pioru.

⁷ Nga be gbasakworu ikwu-onyu Chiokike, anhia wam hi nü olulu awhnüwhnu, lusi be ogwu, megbu be, gbu be. ⁸ Iznu be joovubi n'esilawuru apna okne eli-ohna wam be nookwu n'elulu Sodom nü Ijipiti, hne be kpogburu Nyenwe be n'olu ęgba. ⁹ Kpakara ele badnú, nü ębnurnu, nü ikwu-onyu, nü mba zi օdo n'odo, jeelekiri iznu be ęboshi eto n'ichichi, be jéekwe be li be. ¹⁰ Kpakara ele zi n'owá joonwudna, m kpoma so be n'onyu kwnornu nü be nwurnu, be neeziznenu ibne be nkesi kwnornu ele ęwhnurninya lawuru ka nwurnu ęnwa bu ele mernu ele zi n'owá ta awhnüwhnu k'agida. ¹¹ Nga ęboshi eto n'ichichi whemernu, enine budnú hiri nü Chiokike bnazne nü rime be, be gwuzoru, okne ogwu turu kpakara ele whnurnu be. ¹² Ele ęwhnurninya lawuru wam nyrnu otu nkoli hiri n'oligwe noosukwu be, "Anu va n'olu hna." Be lizq, la n'olu n'erumeru oligwe, kpa ele irno be neelekiri be.

¹³ N'ige wam, okne eli otne enye dnarnu n'owá, ke mernu otu nga nü nri nga eli-ohna wam lulu, eli otne enye wam gburu pokwu badnú ęsau, ogwu turu ele ke gwnarnu, be znarni Chiokike ke oligwe.

¹⁴ Nhne awhnüwhnu ke ębo whemernu, kóvu le, nhnre awhnüwhnu ke eto vawa wara wara.

Okwodu ke ęsau

¹⁵ Enine izi ke ęsau gbu ękwodu a, agida nkoli dnarnu n'oligwe, naakaa, "Eli-eze k'owá ka gholam eli-eze ke Nyenwe aij nü ke Karajsi, o jaachí hite n'ige kwó okwo du n'ige kwó okwo."

¹⁶ Nri ele okno badnú lawuru wam nü eno ele dazi nü ngadna eze be nü ruwhnu Chiokike, dna kpu ruwhnu n'eli, kpunu Chiokike risi eli. ¹⁷ Be kaa,

"A nötunu i immamma, Nyenwe aij Chiokike
ke Meli Nhne Dum,
nye zi, nye zi nü mbom,
kwnornu nü i ji okne iknernema i
nëechi.

¹⁸ Ovu neewe ele zi n'owá ęhni, kwnornu nü
önüma i valém,
ige i jeekpe ele nwurnu ęnwa ikpe valém,
nü ige i jookwu ele izi i, ele ęwhnurninya i ęgwo
ęrnu
nü kpakara ele ke i, nü ele nötou ogwu
i

ma nye kwu nü nye mati,
nü ige o lulu ele luluru ąwa."

¹⁹ Be ębamarnu Oro Nso Chiokike n'oligwe, be whnurnu Igbe Ogbá-Njó-Ęhni Chiokike nü rime a, agida amúma, nü odiidna, nü egbe oligwe, nü eli otne enye, nü okne m kpuru mini dnarnu.

12

*Nwerinya wam nü
okne agwö wam*

¹ Otu okne nhne ndu-ehni mernu n'oligwe. Otu nwerinya wogwu iwo ehnam, nye enwa zi nü mkpururu ochi a, o kpu okpu-eze nwernu nri nü mbö lawüru nü risi. ² Nwerinya wam zi rime, rime ömumu nnwö neeme a, o kwna ekwna kpa o noomu nnwö. ³ Nhne ndu-ehni berere whuya kwuo n'oligwe, otu agwö okpotokpo ihie ke nwernu risi esau nü nri mfu, kpu okpueze esau nü risi esau a. ⁴ O ji odnu a dörö otu-ibewa nga eto mbö ke oligwe dödnu be n'öwa, o zne gwuzoru nü ruvhnu nwerinya wam noomu nnwö ma o ri nnwö wam wara wara o mühari a. ⁵ Nwerinya wam mühia nnwö rukna, nye jeeji mkparu rugwe næechi kpakara mba, koyu be kwumeru nnwö wam, kwuznenu a Chiokike nü ngadna eze a. ⁶ Nwerinya wam gbawhu, gabna nü rime eli-ikpa, hne Chiokike bítannu a, ma be lekasi a anya pokwu obochi nü riwhu obochi lawüru nü nri isunu.

⁷Ogwnu dna n'oligwe, Majkeli nü ele enine izi a lü ogwnu megidne agwö wam, agwö wam nü ele enine izi a lü ogwnu megidne be. ⁸Koyu Majkeli nü ele enine izi a megburu agwö wam, oghere zímana agwö wam nü ele enine izi a n'oligwe berere. ⁹ Be chidna agwö okpotokpo wam, ke bu agwö öknani wam bu Ékwensi möbu Setani n'öwa, nye nooduhu kpakara ele zi n'öwa. Be chidnaru ya nü kpakara ele izi a.

¹⁰Ige wam, m nürnü m otu okne nkoli n'oligwe, kaa,

“Oznohia valäm, nü rikne nü eli-eze Chiokike ai,

nü iknernema Karaisi a,
kwnornu nü be chidnaru nye noobno rümu
nda aï nhne,
bu nye noobno be nhne nü ruvhnu
Chiokike iwhnehnie nü abalí.

¹¹Be jiri ɔvnarna Nnwö Atñrnu wam
nü akebne be gbarü
megbu a,

be whnúna budnu be n'anaya
dü n'enwu.

¹²Kam kpayaru, oligwe nwüdnahorù,
ovu qso anu n'önu ele wu nü rime a.

Koyu awhnúwhnu ziñu owa nü osimini,
kwnornu nü Ekwensi vakwnusilem
anu,
qnuma jiri a mkpoma,
kwnornu nü o magwu nü ige a zi
ichichi.”

¹³Nga agwö wam whnúrnü nü be
chidnaru a n'öwa, o bete o chi nwerinya
wam eso bu nye mürnu nnwö rukna wam.

¹⁴Be nyee nwerinya wam aka-nkwu lawüru
ke okne igno ma o wheru iwhe zne hne o

wu n'eli-ikpa, hne be jeelekasai a anya awha eto nü enwa isunu hne agwö wam bö o whnúna a. ¹⁵Agwö wam gbühiagida qnumini a gbasno nwerinya wam, ma o vuru nwerinya wam. ¹⁶Koyu eli yinnu nwerinya wam aka, kpumernu onu a, nwökwö miní agwö wam gbühiarü n'önua a. ¹⁷Agwö wam we ovu ehni k'agida megidne nwerinya wam, o zne nqolusi agwna rümu nwerinya wam ke gwnarnu ogwnu, bu ele bijtaru nhne Chiokike nyernu n'iwu, nü ele kwsiri ökwnata ovu n'ezü oka Jizösi gesiri. ¹⁸Agwö wam gwuzoru n'olu rızna ke osimini.

13

Anohia lawüru

¹M whnúrnü m otu anohia hi nü rime osimini nqowhuaya, o nwernu nri mfu nü risi esau, o kpu okpu-eze n'olu mfu a, be gbakwasiri n'olu kpakara risi a röhna ojo nookwulu Chiokike. ²Anohia me whnúrnü nü lele agwnu, ochi a lawüru nü lele anohia bea, onu a nü lele onu odum. Agwö wam nyee anohia wam rikne a, ngadna eze a nü okne iknernema. ³O nü lele nü be gburu otu risi anohia wam, koyu nhne omernu ehni wam ke nwernu rikne o vuya enwu gworu, o tu kpakara owa n'anaya, be gbasnoru anohia wam. ⁴Be kpönu agwö wam risi eli ke nyernu anohia wam rikne a, be kpö masinu anohia wam risi eli, naakaa, “Nyele nü lele anohia ka? Nyele nwernu rikne o lüsü a ogwnu?”

⁵Be nyernu anohia wam rikne o ji nookwu agida nhne zi ogwnu nü oka ojo nookwulu Chiokike, o nwernu rikne nri enwa éno nü enwa lawüru. ⁶Anohia wam kpume onu a nookwulu Chiokike, nü röhna a, nü Oro Nso a, nü kpakara ele wu n'oligwe. ⁷Be nyernu a rikne o lüsü ele nsö ogwnu nü o megbu be, be nyee kwano a rikne megidne kpakara avnúrnü nü ele badnü nü ikwu-onu nü mba. ⁸Kpakara ele wu n'öwa jooponu a risi eli, ele be gbála röhna be nü rime ökwukwo büdnü ke Nnwö Atñrnu nye be gburu hité n'okike owa.

⁹Nye nwernu nsñi, o nürnü.

¹⁰Nye obula be joodoru n'ogwnu
be joodoru a n'ogwnu.

Nye obula be jeeji ama-ogwnu gbu,
be jeeji ama-ogwnu gbu a.

Ele nsö jeenwe ökwnata ovu nü ndidi.

¹¹M whnú anohia berere hi n'eli nqowhuaya. O nwernu mfu lawüru lele mfu nnwö atñrnu, o nookwu oka lele agwö. ¹²O ji rikne anohia mbööm wam nü ruvhnu a. O mernu kpakara owa nü ele zi nü rime a kpönu anohia mbööm wam risi eli, nye be gworu nhne omernu ehni wam ke noovuya enwu. ¹³Anohia ke ébo ka rnü érnü rikne, o mernu békwnu hi n'oligwe dna n'öwa n'anaya

ele badnụ. ¹⁴ O duhie kpakara ele wu n'owə kwnornu ərnu ndu-ehni ka ke be ny-er nu a rikne ə rnụ nü ruwhnu anghia ke mbom. Q kanu ele zị n'owə be kpu ibrudu anghia wam ke be jiri ama-ogwnu mernu ehni, kovu ə zị budnụ. ¹⁵ Be nyeru anghia ke əbo wam rikne o nwesi inwe budnụ nü rime ibrudu anghia mbom wam, ke payarau ibrudu wam nookwu əka, kaa be noogbu kpakara ele kwéle ə kpomu ibrudu wam risi əli. ¹⁶ O mee kpakara ele badnụ ma nye mati ma nye kwu, nye baru eze nü nye mboni, əhi nü nye bùo əhi, be narnu akara nü akarikwununga be mōbu n'egedege ruwhnu be. ¹⁷ Q zá nye nwernu rikne zü nhne mōbu re nhne, okwolem nye nwernu akara anghia wam ke bu rēwhna anghia wam, mōbu ogwugwnu rēwhna a.

¹⁸ Nye əbula nwehia akoniche, nye əbula ke nwernu ogwugwnu risi, ə mahia ogwugwnu anghia wam, kwnornu nü ə bu ogwugwnu badnụ, ogwugwnu a bu riwhu isunu nü nri isunu nü isunu [666].

14

Nnwə Atnurnu nü ele ke a

¹ M leru m anya, whnụ Nnwə Atnurnu gwuzo n'olu rugwu Zayoni, ya nü otu riwhu nü nri əno nü pokwu əno ele badnụ, be vu rēwhna a nü rēwhna Nda a n'egedege ruwhnu be. ² M nurnu m otu nkoli hi n'oligwe dna lele agida mini, nü okne nkoli egbe oligwe, m nurnu m ele naagba əbo ji əbo be naagba. ³ Be gwnu eri ikne nü ruwhnu ngadna eze wam, ma nü ruwhnu nhne əno wam zị budnụ, nü ele okno badnụ wam. O zá nye nwernu rikne sno be gwnu eri wam, okwolem otu riwhu nü nri əno nü pokwu əno wam ele be gbahiaru n'owə. ⁴ Ka bu ele mérula əhni be n'əhni nyerinya kwnornu nü be bītaru əhni be snam. Be joosno Nnwə Atnurnu wam penupe əbula o neezne, be gbahiaru be n'esilawuru ele badnụ lele mkpuru mbom be kesiri Chiokike nü Nnwə Atnurnu a. ⁵ Q zá aghalaghala be whnurnu n'ənu be, be zị snam.

Ele enine izi əto

⁶ M whnurnu m enine izi berere neewhe n'oligwe, nəokpo okwo izi əma ke zị əkwnukokwu n'owə, ma kpakara ele mba, nü avnurnu nü ikwu-ənu nü ele badnụ nurnu a. ⁷ O ji okne nkoli naakaa, "Anụ tū ogwnu Chiokike, anụ znarni ebube a, kwnornu nü ige valəm o jeeke kpakara badnụ ikpe, anụ kpomu nye keru oligwe, nü əwa, nü osimini, nü kpakara risi mini risi əli."

⁸ Enine izi ke ebo snornu ke mbom kaa, "Q dnānam, Babiloni dnānam, okne mba ke mernu kpakara əli nwə manya okne ome oyi a."

⁹ Enine izi ke əto snornu be gweru okne nkoli kaa, "Nye əbula ke kpomu anghia wam nü ibrudu a risi əli, nahoru masi akara a n'egedege ruwhnu a, mōbu n'aka a, ¹⁰ ə jōonwo manya okne ovu owe əhni Chiokike, ke ə wusaru nü rikne, ke be gwala agwa nü rime okiko ənuma a, be jeeji békwnu nü rugwu békwnu ta a awhnuywhnu nü ruwhnu ele enine izi nso nü ruwhnu Nnwə Atnurnu wam. ¹¹ Runwurnu awhnuywhnu be zị naala olu əkwnukokwu, be zá noozukwa inwe iwhnēhnie nü abali, bu ele wam kpomu anghia wam nü ibrudu a risi əli, nü nye əbula ke nahiaru akara rēwhna a." ¹² Ele nso jeenwe ndidi, ele naabia nhne Chiokike nyeru n'iwdi nü ele kwnataru Jizosí mkpoma.

¹³ Nga wam m nurnu m nkoli hiri n'oligwe kaa, "Gba n'okwukwo, əwa əma zinu ele nwurnu nü rime Chiokike hite nü k̄tna."

Enine Nso kaa, "Owe, be joozukwa inwe n'ərnu be, kwnornu nü ərnu be joosno be n'aznụ."

Ogwe nhne n'ekwu ke əwa

¹⁴ M le anya, whnụ, otu erumeru abochna, otu nye nü lele Nnwə ke Badnụ dazi n'olu erumeru wam, o kpu okpu-eze golu nü risi a, o ji ama əku zị buko n'aka a. ¹⁵ Enine izi berere hi nü rime Oro Nso whuya, gweru okne nkoli kanu nye wam dazi n'erumeru, "Gweru ama i, gweru nhne n'ekwu, kwnornu nü ige o gwe nhne n'ekwu k'owə valəm, mkpuru k'owə chnanam." ¹⁶ Nye wam dazi n'erumeru gweru ama a yisi nü rime əwa, gweru nhne əku k'owə.

¹⁷ M whnurnu m enine izi berere hi n'Oro Nso n'oligwe, o ji masi ama zị buko. ¹⁸ Enine izi berere ke nwernu rikne megidne békwnu, hi n'ojø arıohna whuya. O gweru okne nkoli kanu enine izi wam ji ama zị buko, "Gweru ama i ghohia mkpuru vajin ke əku, kwnornu nü vajin ke əwa chnanam." ¹⁹ Enine izi wam yisi ama a, ghohia mkpuru vajin, tibna be nü rime hne be joozona manya okne ovu owe əhni Chiokike. ²⁰ Be zosna manya vajin wam n'aznụ əli-əhna, əvnarna a gbahia nü hne be nəozosna manya wam dū nhne nü lele riwhu maijai lawu, dū oknesni ənu iyinya n'olu.

15

Nhne awhnuywhnu əsau

¹ M whnụ nhne berere n'oligwe, okne nhne ndu-ehni. Enine izi əsau vu nhne awhnuywhnu əsau ke ipne-aznụ, okne ovu owe əhni Chiokike ke ipne-aznụ zị nü rime be. ² M whnụ kwno nhne nü lele osimini nyno be gwaru békwnu, nü ele wam megburu anghia wam nü ibrudu a nü ənu ogwugwnu rēwhna a, hne be gwulo nü ngeri

osimini nyno wam, be ji obo Chiokike nyernu be.³ Be noogwnu eri Mozizi nye izi Chiokike nü eri Nnwo Atnurnu wam,
“Ernu i tu n’anya, zi masi rikne!

Nyenwe aij Chiokike ke Meli Nhne Dum, Kpakara apna i smirni asni bürü ezi ɔka,

Eze zi ɔkwnukokwu.

⁴ Nyele jötou ogwnu i, Nyenwe aij?

Nyele jöökukwu i igwugwu ke rëwhna i?

Kwnornu nü ji nü nsñunu i zi nso,
kpakara mba jaava kpö risi eli nü ruwhnu i,
kwnornu nü ikpe bürü ɔma i zuru
kpakara ɔwa.”

⁵ Nga ka mekworu, m whnu Oro Nso Chiokike n’oligwe gbamarnu bu Oro-Eka ruwhnu Chiokike. ⁶ Enine izi ɛsau wam vu nhne awhnuywhnu ɛsau hi nü rime Oro Nso wam whuya, be wogwu iwo noonwu onwu, be ji ajni mkpoma golu kne nü mkpoma be. ⁷ Otu nhne zi bñdnu wam nyega enine izi ɛsau wam obele ɛsau okne ovu owe ehni Chiokike jihjaru nü rime be, bu nye zi bñdnu okwnukokwu. ⁸ Rñnwurnu jihja Oro Nso wam hite n’igwugwu nü iknerema Chiokike, o zá nye nwernu rikne ɔ bna Oro Nso wam tem awhnuywhnu ɛsau wam enine izi ɛsau wam vuyaru kwome.

16

*Obele ɛsau ovu owe ɛhni
Chiokike*

¹ Ige wam, m nñrnu m otu okne nkoli hi n’Oro Nso wam naakanu enine izi ɛsau wam, “Anu zne wusa obele ɛsau ovu owe ɛhni Chiokike n’owा.” ² Enine izi ke mbom zne wusa obele a n’owा, esuso ɛhni tu ogwnu noogbu ighbugbu se kpakara ele vu akara anohia wam n’ehni, nü kpakara ele kpõnnu igbudu wam risi n’eli.

³ Enine izi ke ebo zne wusa obele a n’osimini, o ghø ovnarna nü lele ovnarna nye nwñrnu ɔnwu, kpakara nhne zi bñdnu nü rime osimini nwñkwo.

⁴ Enine izi ke eto zne wusa obele a nü mini nü kpakara risi mini, be ghø ovnarna. ⁵ M nñrnu m nga enine izi ke neelegidne mini karu,

“Ji bu nye mee mama n’ikpe

ji bu nye zi, nye zi nü mbom, Nye zi Nso, kwnornu nü i kperu ikpe nü kpa.

⁶ Be wñsaru ovnarna ele nsø i nü ele ɔwhnurninya i,
i nyee be ovnarna be nwø lele mini,
kwnornu nü be kwesiri a.”

⁷ M nñrnu m otu nkoli hi n’ojo arjhona naakaa,

“Owe! Nyenwe aij Chiokike ke Meli Nhne Dum,
ikpe i bürü ɔma, bu masi ezi ɔka.”

* ^{16:12} Nga apna wam whuya, ele irno be whnurnu oghere bnanya lusi be ɔgwnu. nñenyi nü nhne ötutu 50 kg.

⁸ Enine izi ke ɛno zne wusa obele a n’ehnam, o neerne ele badnu lele bekwnu.

⁹ Okne okpe békwnu rne ele badnu, be kɔsna rëwhna Chiokike nye nwernu rikne nü hne awhnuywhnu ka zi. Kóvu be kwéle ɔ tuhnasna nü mmehie be znarni Chiokike.

¹⁰ Enine izi ke isne zne wusa obele a n’olu ngadna eze anohia wam. Okne ɔchichiri gbasni eli-eze anohia wam, ele badnu naatabi riro be kwnornu nhne ighbugbu. ¹¹ Be kɔsna Chiokike ke oligwe kwnornu nhne ighbugbu be nü nhne mernu ehni be. Kóvu be kwéle ɔ tuhnasna nü apna ojo be.

¹² Enine izi ke isunu zne wusa obele a n’okne Osimini Uferetisi, mini a takwo, kpa mini a takworu, apna ele eze hi n’obosi ehnam whuya. * ¹³ M whnu rënwu eto zila richna lele rëdekpo, hi n’onu agwø wam, nü onu anohia wam, nü onu nye ɔwhnurninya aghalaghala wam nñowhuya. ¹⁴ Be bu rënwu ojo noornu ɛrnu ndu-ehni. Rënwu eto ka znekwnusi ele eze ɔwa, chikota be n’otu kwnornu ɔgwnu okne ɔbochi Chiokike ke Meli Nhne Dum.

¹⁵ Le, m jaava lele nye buznu, ngozi zinu nye ɔbula neese nse, bïkwata iwo a, o zi kpa ɔgburu eto zneghari, iwhnerne tu a n’ohna.

¹⁶ Rënwu ojo wam chikota kpakara eze nü hne ele Hiburu nookwu Amagidoni.

¹⁷ Enine izi ke ɛsau zne wusa obele a nü ruwhre. Otu okne nkoli hi nü ngadna eze zi n’Oro Nso wam, kaa, “Be menem a.” ¹⁸ Agida amuma oligwe, nü ɔdidna, nü egbe oligwe nü okne eli otne enye dnarnu, eli otne enye nü kpam zigelele hite nga Chiokike kpuru badnu. Eli otne enye ka kakwo ibne a. ¹⁹ Eli-ohna kwu wam kewamarnu nga eto, eli-ohna kpakara mba lulur. Chiokike chenwanya Babiloni, mee a ɔ nwo manya hi n’ikiko okne ovu owe ɛhni a. ²⁰ Kpakara eli ɔhia esilawuru nü rugwu gbawhu, whume. ²¹ Okne mkpuru mini nñenyi riñya † naadnakwasí ele badnu hite n’oligwe. Ele badnu ɔgwnu Chiokike onu kwnornu mkpuru mini wam, nü kwnornu awhnuywhnu wam zi ogwnu ke agida.

17

Nwerinya nü anohia

¹ Otu nü rime ele enine izi ɛsau wam vu obele ɛsau vakwnusi m kaa, “Vaa, me gesi i awhnuywhnu okne nye ewhere wam ke dazi n’olu agida mini, ² nye ele eze ke ɔwa snornu mee ɔyi, ele zi n’owा nwñrnu manya ewhere a.”

³ Enine izi wam vuru m n’Enine zne nü rime eli-ikpa, hne me whnurnu otu nwerinya dazi n’olu anohia naachna ihie ihie. Anohia wam nwernu agida rëwhna

† ^{16:21} Mkpuru mini wam

ojo nookwulu Chiokike be gbakwasiri a, o nwernu risi ęsau, nü nri mfu. ⁴ Nwerinya wam wogwu iwo odno odno nü ihie ihie, o jiri nhne ęyi golu nü rugwu okne ęnu ahia nü palị mee ęhni a mma, o ji ikiko golu n'aka a, nhne ruru örü nü nhne zıla rıchna ke ome oyi a jihıarü nü rime a. ⁵ Be gbakwasiri a otu rıewhna n'egedege ruwhnu,

Nhne miri emi,
okne Babıloni,
nne kpakara ele ewhere
nü nhne ruru örü ke ęwa.

⁶ Ovnarna ele nsø nü ele be gburu kwnornu Jızosı noogbu a lele manya.

O gbarü manya aghari nga me whnurnu a. ⁷ Enine izi wam kanu m, "Ndaa kpa o jiri naagba i anya ghari? M jaakanu i nhne tugwaru otugwa gbasiri nwerinya ka nü anohia ke vu a, bu anohia ke nwernu risi ęsau nü nri mfu. ⁸ Anohia ke i whnurnu zi bıdnu nü mbom, koyu o nwurnu, o jeehi n'olulu awhnıwhnu whuya zne n'enwu a. Kpakara ele wu n'ęwa ele be gbala rıewhna be n'okwukwo ke bıdnu hite n'okike ęwa, o joottu be n'anya nge be whnurnu anohia wam zi bıdnu nü mbom, koyu o nwurnu, o jaazi kwano bıdnu.

⁹ "A kwsiri o nwe ovu ke nwernu akoniche, risi ęsau wam bu rugwu mati ęsau ke nwerinya wam dazı n'olu a. Be bu ması ele eze ęsau, ¹⁰ isne dnanam, otu nęechi kırırı, otu ya váge. Nga o varu, o jaadazı ige mati. ¹¹ Anohia wam zi bıdnu nü mbom, ke nwurnu, bu eze ke ęsato, nye zi n'esilawuru eze ęsau wam, jaala n'iyyi.

¹² "Nri mfu wam i whnurnu bu ması nri eze ele ya váge ęchi, koyu be jeenyre be rıkne otu otnu-ige lele eze snornu anohia wam chı. ¹³ Be nwernu otu mkpoma, be jeenyre anohia wam iknerema nü rıkne be. ¹⁴ Ele ka jıolusi Nnwı Atıurnu wam ęgwnu, koyu Nnwı Atıurnu wam jeemegbu be, kwnornu nü o bu Nyenwe ke kakwo ele nwe nü Eze kakwo ele eze. Ele sno a bu ele o sukwuru, ele o hıohiaru nü ele kwsiri ękwnata ovu."

¹⁵ O kanu m, "Mini ke i whnurnu hne nwerniya ewhere wam dazi, bu ele badnu, nü agıda ele badnu, nü mba nü ikwu-önü zi ędo n'edo. ¹⁶ Anohia wam nü nri mfu wam i whnurnu joosno nwerinya ewhere wam irno, be jaanahıru a kpakara nhne o nwernu, gbata a ęto, be jeeri anq-ęhni a, kpıorne a nü békwnu. ¹⁷ Kwnornu nü Chiokike yisiru a nü mkpoma be, ma be mee echiche a, be jeekwerikota o nyee anohia wam eli-eze be, o jaachi be tem Chiokike mezu ikwu-önü a. ¹⁸ Nwerinya wam i whnurnu bu okne eli-ęhna wam ke nęechi kpakara ele eze ke ęwa."

18

Odudna Babıloni

¹ Nga nhne ka mekworu, m whnurnu m enine izi berere hi n'oligwe neehidna, o nwernu okne iknerema, ogbu marna marna ruwhnu a neenye iwhne n'ęwa. ² O gweru okne nkoli siwama, kaa,
"O dnanim, okne Babıloni dnanim,
o gholam hne rımu rıenwu ojo wu,
oro ikelu kpakara rıenwu zıla rıchna,
kpakara ęnunu ojo ke be ri eri zi nü rime a.

³ Kwnornu nü kpakara mba
nwıornu manya okne ome ęyi a,
ele eze ke ęwa snornu a mee ęyi,
ele nıozu ahıa ke ęwa baru eze hite nü
okne ewhere a."

⁴ M nü kwno okne nkoli hi n'oligwe kaa,
"Ele ke m, anı hi n'esilawuru a whuya,
o zi anı snornu a kehıa igwe nü mme-
hie a,

⁵ Kwnornu nü mmehie a gwuzo du oligwe,
Chiokike chenwanyalam kpakara
mmehie a.

⁶ Anı mesno a lele kpa o mernu anı,
anı mesno a mgba lawuru kpa o mernu,
okiko o gbajiri, anı gbajite a mgba
lawuru ma o nwıormu.

⁷ Anı ta a awhnıwhnu nü anya-mini
lele kpa o nyernu ęhni a ıgwıugwu nü
egwnurnu ojo a,
kwnornu nü o karu nü mkpoma a,

⁸ M bu m eze nyerinya, m búla m nnwerne
nwıee nzi,
m jáagba mkpe."

Kam kpayarı, n'otu ębochi, o jıowhnuji
anya,
ęnwu, mkpe, nü ęknunyo,
békwnu jeernegbu a,
kwnornu nü Nyenwe aı Chiokike ke neekpe
a ikpe bu dikne.

⁹ "Nga ele eze ke ęwa ele snornu a mee ęyi,
n'egwnurnu ojo a, jıowhnu rıunwurnu békwnu
a, be jaakwna ękwna, gbanu a mkpe. ¹⁰ Be
joogwuzo nü hne zi ikere kwnornu ęgwnu
awhnıwhnu a, kaa,

'Chei, chei, okne eli-ęhna,
Babıloni, bu dikne,
Chiokike taru i awhnıwhnu n'otu otnu-ige.'

¹¹ "Ele nıozu ahıa ke ęwa jaakwanu a
ękwna, gbanu a mkpe, kwnornu nü o zá
nye nıozu kwno mgwna ahıa be berere.

¹² Be bu ele nıozu ahıa golu, siliva, rugwu
okne ęnu ahıa, palı, iwo marnu mma, iwo
naachna odno odno, siliki nü iwo naachna
ihie ihe, isisi ębula, nhne ębula be jıri ize
eni kpu, nhne ębula be jıri isisi zi okne
ęnu ahıa pnıo, ęla, rugwe, rugwu mabulu,
¹³ nü sinamoni, nü nhne nwernu ęknarna,
isensi, maa, franki-isensi, nü manya, nü

m̄ono olivu, n̄u ikpa n̄u wheti, n̄u anohia, n̄u atn̄rnu, n̄u iyinya, n̄u ogbo-eli iyinya n̄ođopnu, n̄u ohi, ma mkpuru ovu badn̄u maši.

¹⁴ “Be kaa, ‘Nhne i pioru whnunahorū i, kpakara ekwu i n̄u ebube i whuru etekne, i jéenwe kwno be berere.’ ¹⁵ Ele n̄ođu ahia, ele baru eze kwnornu n̄u be neere nhne ka, joogwuzo n̄u hne z̄i ikere, ogwnu n̄ođtu be kwnornu awhn̄whnu a, be naakwana ekwana, gba masi mkpe. ¹⁶ Be jeesiwama okokoba, kaa,

‘Chei, chei, eli-ohna kwu,
ke jiri iwo marn̄u mma odno odno n̄u
ihie ihie,
n̄u golu noogbu marna marna, n̄u aka-
worugwu okne ɔnu ahia n̄u palj mee
ehni a mma.

¹⁷ Agida ekwu hna kpa whuru etekne n̄'otu
otnu-ige.’

“Kpakara ele n̄ođkwo ogbo mini n̄u ele
ji ogbo mini neezne, n̄u ele ɛrn̄u mini, n̄u
kpakara ele nhne be jiri wuru bñdnu hi
n̄u mini whuya, joogwuzo n̄u hne z̄i ikere.
¹⁸ Nga be joowhnu rñnwurnu békwnu a, be
jaakaa, ‘O z̄i eli ke n̄u lele okne eli-ohna
ka?’ ¹⁹ Be joowukwasi r̄etnu n̄u risi be, kwna
ekwana, gba mkpe, kaa,

‘Chei, chei, okne eli-ohna,
hne kpakara ele nwernu ogbo mini
baru eze hite n̄ekwu a,
n̄'otu otlu-ige hne o kó tubiri etekne.

²⁰ Ovu so i n̄onu, s̄u oligwe,
ele n̄so n̄u ele izi n̄u ele ɔwhnurninya snornu
anu nwñdnu,
Chiokike kperu a ikpe kwnornu nhne o
mernu anu.”

²¹ Otu enine izi gbasiri rikne gweru otu
akaworugwu hna lele okne rugwu ogwe
wiri tubna n̄u rime osimini, kaa,
“O bu kpa be jeeji nhne rikne
kwnadna okne eli-ohna Babiloni,
o zá nye joowhnu a berere.

²² Be jónou kwno eri, m̄obu obo, opí,
m̄obu ɔkwodu n̄u rime i berere,
nye obula ke nwernu nka ɛrn̄u
jáazi n̄u rime i berere,
o zá nye jónou odiđna ogwe wiri
n̄u rime i berere.

²³ Tonji jónowuma
n̄u rime i berere,
akpíri nye n̄ođu nnwerne ikne n̄u nye
noogbo n̄zi ikne,
jáazima n̄u rime i berere,
kwnornu n̄u ele n̄ođu ahia i bu ele dikne ke
owa,

i jiri amusu i duwhu kpakara mba.
²⁴ Be piohjáru n̄u rime a ɔvnarna ele
ɔwhnurninya n̄u ɔvnarna ele n̄so,

n̄u kpakara ele be gburu ogbu n̄u rime
owa.”

19

¹ Nga nhne ele ka whemernu, m̄ n̄urnu
m̄ nhne n̄u lele okne nkoli igbudu badn̄u
n̄oligwe, naakaa,
“Aleluya,

ɔznobia, n̄u igwugwu n̄u rikne bu ke
Chiokike aij,

² kwnornu n̄u ikpe a bñru ɔma n̄u ezi oka,
o marn̄u nwerinya okne ewhere wam ikpe
nye jiri ome ɔyi a meru ɔwa,
o megwnahjalam ɔvnarna ele ns̄o a n̄'aka
a.”

³ Berere kwno be siwama, kaa,
“Aleluya,

rñnwurnu békwnu a naala olu du
ɔkwnukokwu.”

⁴ Ele okno badn̄u nri lawuru n̄u eno n̄u
nhne eno wam z̄i bñdnu wam dna n̄'eli kp̄o
risi eli n̄u ruwhnu Chiokike nye dazi n̄u
ngadna eze. Be kaa,
“Amijim, Aleluya.”

*Olulu nnwerne
ke Nnw̄o Atn̄rnu*

⁵ Otu nkoli hiri n̄u ngadna eze wam whuya
kaa,

“Znarn̄i Chiokike aij,
anu ele izi a,

anu ele n̄ođtu ogwnu a,
ma nye matj ma nye kwu.”

⁶ M̄ n̄urnu m̄ nhne n̄u lele nkoli igbudu
badn̄u lele odiđna agida mini, lele okne egbe
oligwe, naakaa,
“Aleluya,

Nyenwe aij Chiokike ke Meli Nhne Dum
n̄echi.

⁷ Ngwa ma a nwñdnu, ovu so aij n̄onu,
a nyee a igwugwu,
kwnornu n̄u olulu nnwerne ke Nnw̄o
Atn̄rnu wam valém,
nnwerne a jiknernunem ehni a.

⁸ Be nyernu nnwerne a iwo abochna,
z̄i r̄ichna, noonwu onwu va-a-a, o
woru.”

(Iwo abochna wam bu ome mma ke ele n̄so.)

⁹ Enine izi wam kanu m, “Gba n̄'ɔkwukwo,
‘Ngɔzi z̄inu nye obula be sukwuru va n̄iriri
olulu nnwerne Nnw̄o Atn̄rnu wam.’”
O kaa kwno, “Ikwu-ɔnu ka bu ezi ɔka
Chiokike.”

¹⁰ M̄ dna n̄'eli n̄'ochi enine izi wam ma m̄
kp̄onu m̄ a risi eli, kovu ɔ kanu m̄, “I mée
kp̄am, m̄ bu m̄ nye izi ibñe i n̄u ke r̄umu nda
i ele berere bu ele ji akebne Jizosí. Kponu
Chiokike risi eli. Kwnornu n̄u akebne Jizosí
gbary bu enine ɔwhnurninya.”*

* 19:10 ke neeyinu ele badn̄u aka kp̄o ikwu-ɔnu Chiokike.

*Nye naagba
iyinya abochna*

¹¹ M whnurnu m oligwe kpumernu nu otu iyinya abochna, rewnha nye zi n'olu a bu Nye Okwna Ovu nu Nye Ezi Qka. O ji ikpe buru oma neekpe ikpe, noolu ogwnu.¹² Anya a lawuru nu lele riro békwnu, o kpu agida okp-eze nu risa a. O nwernu rewnha be gbakwasiri a ke o zá nye magwụ, okwolem ya magwụ nhne o bu.¹³ Iwo o wogwu bu ke be türuru n'ovnarna, be noosukwu a Ikwu-Onu Chiokike.¹⁴ Ele ogwnu ke oligwe sno a n'azn' n'olu iyinya abochna woru iwo abochna marnu mma.¹⁵ Ama-ogwnu zi buku hi n'onu a noowhuya, ke o ji neemegbu kpakara mba. "O jeeji mkpara rugwe nēechi be."[†] O nōozosna manya ke okne ovu owe ehn̄i Chiokike ke Meli Nhne Dum.¹⁶ Be gbakwasiri n'olu iwo a ma nu ochi a rewnha,

"EZE KAKWO ELE EZE NU
NYENWE KAKWO ELE NWE."

¹⁷ M whn̄u otu enine izi gwuzo n'ehnam, o ji okne nkoli si okokba, kanu kpakara onunu oligwe, "Anu va gbakó n'okne iriri Chiokike.¹⁸ Anu va ri anō-ehni ele eze, nu ke ele risi ogwnu, nu ke ele dikne, nu ke iyinya nu ke ele gba be, nu anō-ehni kpakara ele badn̄u, ma ohi nu ke ele bùo ohi, nye kwu nu nye mati."

¹⁹ M whn̄u anohia wam nu ele eze ke owa nu ele ogwnu be gbakorū n'otu ma be lisi nye wam dazi n'olu iyinya ogwnu ya nu ele ogwnu a.²⁰ Kovu be nwudneru anohia wam ya nu nye owhnurninya aghalaghala wam nye rnurnu ērnu ndu-ehni wam nu ruwhnu a, nye ji ērnu ndu-ehni wam rnawhu ele nwernu akara anohia wam nu ele kpōnnu igbudu anohia wam risi eli. Anohia wam nu nye owhnurninya aghalaghala wam, be tübna be nu bùdnu nu rime olulu békwnu ji rugwu békwnu nearerne.²¹ Be ji ama-ogwnu neehi n'onu nye wam dazi n'olu iyinya wam gbu kpakara ele ogwnu be, onunu oligwe rijiri rüwho hite n'anō-ehni be.

20

Otu pokwu awha

¹ M whn̄u otu enine izi hi n'oligwe neehiedna, o ji snambí ɔnuhna olulu awhn̄uwhnu, ji masi ijigba hna okpotokpo n'aka a.² O nwudne agwō wam, bu agwō gbaka wam, nye bu Ekwensi, nu Setani kne a eriri otu pokwu awha.³ O tübna a nu rime olulu awhn̄uwhnu, kasrij a akara, ma o gharu o duwuh kpakara mba berere tem otu pokwu awha wheme. Omekwo, be jootoma a eriri ige mati.

⁴ M whn̄u agida ngadna eze, be nyee ele dazi n'olu be rikne be jeeji kpe ikpe. M whn̄u mkpuru ovu ele be gburu kwnornu

akebne be gbannu Jizosi nu ikwu-onu Chiokike, ele kpóla risi eli nyee anohia wam, mobu igbudu a, mobu nahoru akara a n'egedege ruwhnu be, mobu n'aka be. Be ziři bùdnu snornu Karaři nēechi otu pokwu awha.⁵ (Ele berere ke nwururu onwu lízola n'enwu tem otu pokwu awha wheme.) Ka bu olizo n'enwu ke mbom.⁶ Chiokike joogoz i ele ke a, ele jeekehja igwe n'olizo n'enwu ke mbom. Enwu ke gba lawuru jéenwe rikne n'ehni be. Be joobu ele ɔkwa arjohna Chiokike nu ke Karaři, be joosno a chi otu pokwu awha.

O megburu Setani

⁷ Nga otu pokwu awha whemernu, be joottoma Setani, o whuya n'ikelu a.⁸ O joowhoga duwhu agida mba ke gbasarú nu nkala éno ke owa, Gogi, nu Magogi, chikota be zne ɔgwnu. Onu ɔgwugwunu be hna lele rizna zi nu ngeri osimini.⁹ Be gbasa kpakara owa, gahnata gburugburu hne ele nsø zi, nu eli-ohna wam Chiokike whnurnu n'anya, kovu békwnu hiri n'oligwe dna rnegbu kpakara pe.¹⁰ Be tübna Ekwensi wam, nye duwhuru be nu rime olulu békwnu be ji rugwu békwnu nearerne hne anohia wam nu nye owhnurninya aghalaghala wam zi. Be jaata be awhn̄uwhnu iwhnehnie nu abal hna qkwnukokwnu.

Ikpe ipne-azn̄u

¹¹ M whn̄u otu ngadna eze abochna okpotoko, nu nye dazi n'olu a, owa nu oligwe gbawhuru, nu ruwhnu a, be whnuna be berere.¹² M whn̄u ele nwururu onwu, ele kwu nu ele mati, gwuzo nu ruwhnu ngadna eze wam. Be kpume agida ɔkwukwo, be kpume kweno ɔkwukwo berere, ke bu ɔkwukwo ke bùdnu. Chiokike kpe ele nwururu onwu ikpe hite nu nhne be gbaru n'okwukwo wam lele kpa ērnu be jiri ziři.¹³ Osimini gwehja ele nwururu nu rime a, enwu nu eli rēnwu gwehja ele zi nu rime be, be kpe nye obula ikpe lele kpa ērnu o rnurnu jiri ziři.¹⁴ Be tübna enwu nu eli rēnwu nu rime olulu békwnu. Olulu békwnu ka bu enwu ke mgba lawuru.¹⁵ Nye obula ke be gblā rewnha a nu rime ɔkwukwo ke bùdnu, be tübna nu rime olulu békwnu.

21

Oligwe ikne nu owa ikne

¹ Omekwo, m whn̄u oligwe ikne nu owa ikne, kwnornu nu oligwe ke mbom nu owa ke mbom gawheru, osimini zima masi.² M whn̄u eli-ohna nsø wam, Jeruselém ikne, hi n'oligwe hne Chiokike zi neehiedna, be jiknernu a lele mnwerne ikne naalakwnusi nzi a.³ M nrñru m okne nkoli hi nu ngadna eze wam nookwu oka, kaa, "Le, Oro Nsø Chiokike zi n'esilawuru rümu badn̄u,

Chiokike jaadazinu be, be joobu ele ke a, o joobu Chiokike be, dazigidnenu be.⁴ O jookwnosnama kpakara anya-mini n'anya be, ęnwu jáazima, mǫbu ǫgba mkpe, mǫbu ǫkwna ękwna, nhne igbugbu jáazima, kwnornu nü nhne oknani gawhelim."

⁵ Nye wam dazi nü ngadna eze wam, kaa, "Le, m neeme kpakara nhne bürü nhne ikne." O kanu m, "Gba nhne ka n'okwukwo, kwnornu nü ikwu-önü ka bụ ezi ǫka ke kwe-siri ǫkwnata ovu."

⁶ O kanu m, "Be menem a. Mawa bụ Alifa nü Omega, Opanizo nü Okwukwo. Nye ǫbula akpiri nookpo békwnu, m jeenye a mini ke hi nü risi mini ke bđdnu n'etekne.⁷ Nye megburu, jeekehia kpakara nhne ka, m jooburu Chiokike a, o jooburu nnwö m.⁸ Kǫvu ele ogwnu nü ele kwé ekwe, nü ele rürü ǫru, ele noogbu badnụ, nü ele neeme ǫyi, nü ele amusu, nü ele naakwa ręnwu, nü kpakara ele aghalaghala jeekehia igwe nü rime olulu békwnu ji rugwu békwnu neerne. Ka bụ ǫnwu ke mgba lawurụ."

Jerusèlem ikne

⁹ Otu n'esilawurụ ele enine izi ǫsau wam vu obele awhnwuhnu ipne-aznụ wam vakwnusi m, kaa, "Vaa, m jeegesi i nnwerne be noolu ikne, bụ nnwerne Nnwö Atnurụ wam."¹⁰ O vuru m n'Enine zne n'olu okne rugwu zi n'olu, gesi m eli-ohna nsø wam, bụ Jerusèlem hi n'oligwe hne Chiokike zi neehiedna.¹¹ O vu igwugwu Chiokike, noonwu lele akaworugwu zi okne onu ahia, lele jasipa, ziri snam lele nyno.¹² O nwernu mkpo be t̄ru a hna n'olu, o nwernu nri nü önühna lawurụ, nü nri enine izi lawurụ neese önühna. Be gbasiri ręwhna nri nü avnurnu lawurụ r̄umu Iziréli n'önühna a.¹³ Önuhna ęto zi n'qbosí ęhnam, n'olu olu önühna ęto, n'eli eli önühna ęto, n'odidna ęhnam, önühna ęto.¹⁴ Mkpó eli wam nwernu ntü-eli n'olu nri nü akaworugwu lawurụ, hne be gbakwasiri ręwhna ele izi nri nü ębo ke Nnwö Atnurụ wam.

¹⁵ Nye wam naakanu m ǫka ji otu nhne golu be neeji nqotu nhne, nqotu ike eli-ohna wam, kpakara önühna a, nü ęhni mkpó a.¹⁶ Eli-ohna wam hna n'otu. Ogologo a nü rude a hna n'otu. O gweru nhne be t̄u nhne t̄u eli-ohna wam, o t̄uhia otu pokwu nü riwhu majili ęno, ogologo a, nü rude a, nü olu a, hna n'otu.¹⁷ O t̄u ęhni mkpó wam, tuhia riwhu rula lawurụ, lele kpa otutu ke badnụ jiri zi, ke enine izi ji nqotu.¹⁸ Ęhni mkpó wam bụ jasipa, eli-ohna wam bụ golu zi snam, lele nyno.¹⁹ Be ji agida akaworugwu zi okne onu ahia mee ntü-eli mkpó eli-ohna wam mama. Ntü-eli ke mbom bụ jasipa, ke ębo bụ safia, ke ęto bụ kasidoni, ke ęno bụ emiradi,²⁰ ke isne bụ sadonisi, ke isunu bụ kançlia, ke ǫsau bụ kirisoliti, ke ǫsato bụ berili, ke tolu bụ

topasi, ke nri bụ kirisopasisi, ke nri nü otu bụ jasinti, ke nri nü ębo bụ ametisi.²¹ Nri nü önühna lawurụ wam bụ pali nri nü ębo, otu önühna otu pali. Ogodo apna eli-ohna wam bụ golu zi snam nqowhnu ǫsno lele nyno.

²² M whnúna m Oro Nsø n'eli-ohna wam, kwnornu nü Nyenwe ai Chiokike ke Meli Nhne Dum nü Nnwö Atnurụ wam bụ Oro Nsø a.²³ Mkpá ęhnam mǫbu ęnwa zá naakpa a, be zá nqomu nü rime a, kwnornu nü igwugwu Chiokike nqomu nü rime a, Nnwö Atnurụ wam bụ iwhne a.²⁴ Ele mba ke ǫwa jeezne izne n'iwhne a, ele eze ke ǫwa jeegweya igwugwu be nü rime a.²⁵ Be jáagbasní önühna eli wam, o jeegberu anya kwnornu nü očhichiri zíla nü rime a.²⁶ Be jeegwebnanya nhne igwugwu nü ǫson'anya kpakara mba nü rime a.²⁷ Nhne ǫbula ke zíla rıchna jáabna nü rime a rıa rıa, mǫbu nye ǫbula ke neeme nhne rürü ǫru, mǫbu nye aghalaghala, okwolem ele be gbaru ręwhna be nü rime ǫkukwo ke bđdnu ke Nnwö Atnurụ wam.

22

Mini ke budnu

¹ Enine izi wam gesi m osimini ke bđdnu noonwu lele nyno, hi nü ngadna eze Chiokike nü ke Nnwö Atnurụ wam naagbahia.² Naagbawhe n'esilawurụ ogodo apna eli-ohna wam, nü ngeri lawurụ mini wam isisi ke bđdnu zi, ke naamí nri nü mgba mkpuru lawurụ n'awha ke bụ otu mgba n'ewa. Okwukwo isisi wam bụ nhne be ji nqogwo ęhni igbugbu ele kpakara mba.³ Ovu onu zíma rıa rıa. Ngadna eze Chiokike nü ke Nnwö Atnurụ wam jaazi n'eli-ohna wam, ele izi a jeeznenu a izi.⁴ Be jıowhnu ruwhnu a, ręwhna a jaazi n'egedege ruwhnu be.⁵ Abalí jáazima berere, be jómou t̄oji, ęhnam jómou, kwnornu nü Nyenwe ai Chiokike jeenye be iwhne, be jechi lele eze tim t̄om.⁶ Enine izi wam kanu m, "Tkwu-önü ka bụ ezi ǫka ke kwsiri ǫkwnata ovu. Nyenwe ai Chiokike ke enine ele ǫwhnurninya ziyrar enine izi a gesi ele izi a kpakara nhne jeemeriri n'ige mati vazne nü ruwhnu."

Jızosí vawa

⁷ "Le, m vawa wara wara, ngozi jaazinu ele jaabita ikwu-önü ǫwhnurninya ke ǫkukwo ka."

⁸ Mawa, Jóni, nırnü, whnú masí kpakara nhne ka. Nga me nırnü, whnú kwo masí, m dna n'eli n'ochi enine izi nye gesiri m kpakara nhne ka ma m kpomu m a risi eli.⁹ Kovi o kannu m, "I mée kpam, m bụ m nye izi ibñe i, nü ke r̄umu nda i ele ǫwhnurninya, nü kpakara ele jaabita ikwu-önü ǫkukwo ka. Kpomu Chiokike risi eli."

¹⁰ O kanu m, "Itúgwa ikwu-önü ke ǫkukwo ǫwhnurninya ka, kwnornu nü ige zi ndündu.

¹¹ Nye ojo mernu nhne ojo a zne ruwhnu, nye z̄la r̄ichna, ọ z̄la r̄ichna a zne ruwhnu, nye mee mma, mernu mma a zne ruwhnu, nye z̄i ns̄o, z̄iri ns̄o a zne ruwhnu."

¹² "Le, m vawa wara wara, ogwo ेrnu m z̄i m n'aka, m jeenyē nye ọbula lele kpa ेrnu a jiri ziri. ¹³ Mawa bụ Alifa n̄u Omega, Nye Mbom n̄u Nye Ipne-azn̄u, Ọpanizo n̄u Okwukwo.

¹⁴ "Nḡoz̄i jaaz̄inu ele sn̄urnu iwo awura be, be nwerner rikne o ri mkp̄ru isisi ke b̄udn̄u wam, be jeehi n'ogodo ọnuhna bnazne n̄u rime ẹli-ohna wam. ¹⁵ Koyu r̄umu nk̄ita, n̄u ele amusu, n̄u ele neeme ọyi, n̄u ele noogbu badn̄u, n̄u ele naakwa r̄enwu, n̄u ele whn̄urnu aghalaghala n'anya neeme be jaazi n'ederezi.

¹⁶ "Mawa Jiz̄osi, ziyaru enine izi m ọ gba akebne kpakara nhne ka n̄u rime kpakara ọgbako Chiokike. Mawa bụ Mg-

bar̄egwnugwnu n̄u Nnw̄o Devidi, Mb̄o ọsisi marn̄u mma."

¹⁷ Enine Nso n̄u nnwerne ikne karu, "Vaa." Nye ọbula ke n̄urnu, kaa, "Vaa." Nye ọbula akp̄iri n̄o okpo b̄ekwnu, vaa, nye ọ masiri gweru mini ke b̄udnu n'etekne nw̄ormu.

¹⁸ M n̄odo nye ọbula ke n̄urnu ikwu-ọn̄u ke ọkwukwo ọwhnurninya ka aka n̄u ns̄ni, nye ọbula ke t̄ukwasiri nhne n'olu a, Chiokike j̄otukwasinu a nhne n̄ukpakara awhn̄uwhnu be gbaru n'okwukwo ka. ¹⁹ Nye ọbula ke gwemernu nhne n'ikwu-ọn̄u ke ọkwukwo ọwhnurninya ka, Chiokike jeegweme igwe a n'isisi ke b̄udnu n̄u ẹli-ohna ns̄o, ke bụ nhne be gbaru n'okwukwo ka.

²⁰ Nye gbaru akebne kpakara nhne ka karu, "Owe, m vawa wara wara."

Am̄im. Vaa, Nyenwe aij Jiz̄osi.

²¹ Oru ke Nyenwe aij Jiz̄osi daz̄inu kpakara anụ. Am̄im.